BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
6 G
20

VIII 𝔇 19

13. 6. B. 39

D. HIPPOLYTI BONACOSSAE, I. C. FERRARIENSIS,

Quæſtiones Criminales

IN QVIBVS ORDINE ALPHABETICO fere omnia diſcutiuntur dubia, quæ in iudicijs ſtatutorum cauſa ſuboriri ſolent.

CVNCTIS IN FORO VERSANTIBVS, ac Iuris vtriuſque ſtudioſis admodum neceſſariæ

Summa diligentia, & indice conuenienti excuſſa.

CVM PRIVILEGIO.



Venetijs, Apud Damianum Zenarum, 1573.

ILLVSTRISS. ET EXCELLEN. ALPHONSO II. FERRARIÆ DVCI. DOMINO ET PATRONO SVO COLENDISS. ET OBSERVANDISSIMO.

Hippolytus Bonacoſſa I. V. D. Ferrarienſis fœlicitatem ac proſperos ſucceſſus.

CVM retroactis temporibus Illuſtriſſ. & Eccelentiſſ. Princeps, in Iſtriacis, Dalmaticiſq́; regionibus, pro prætore, ac locum tenẽte Cæſareo aſſiderem. Nempe ſ. r. Ferdinandi Imperatoris Soceri tui religioſiſſimi, ſucciſſiuis horis Criminales quæſtiones ad intelligenda ſtatuta vniuerſi orbis, ex aſtreæ profeſſionis diuerſis authoribus collegi, pro communi omnium legentium vtilitate: Quas cum in præſentiarum edere in lucem ſuaſionibus beneuolorum ſolicitatus ſim, amplitudini tuæ Dux mitiſſime eas dicare, & conſecrare propoſui. Sume igitur Princeps ornatiſſime ſupplex ro-

go, lucubrationes has meas hilari fronte. Quas ſi calculo tuo comprobaueris, maximum ornamentum ipſis accedet. Etenim graue tuum iudicium, & propè diuinum quanti faciant mortales, cum uiua ſis virtutum imago, nemo eſt, qui neſciat: vale totius orbis decus, & ſpeculum. & te diuina Maieſtas in multos annos conſeruet.

Illuſtriſsimæ D. T.

Addictiſſimus

Hippolytus Bonacoſſa I. V. D.
Ferrar. Collegiatus.

QVAESTIONES CRIMINALES AD STATVTA INTELLIGENDA EDITAE, AB I. V. D.

D. HIPPOLYTO BONACOSSA *Farrarienſi*

In actu practico frequentes, & maximè conducibiles.

Ordine Alphabetico contextæ.

PRIMA PARS.

CVM omnia iudicia, aut diſtrahendarum controuerſiarum, aut puniendorum maleficiorũ cauſa reperta ſint, ut ait Cicero in oratione pro. A. Cecina. cumq; hoc ſecundum uehementiſſimum ſit. vt potè, quòd ad grauiores pertineat, requiratque ſæueritatem iudicis, ac vim. (Ad rempublicam. n. fundandam, ac ſtabiliendam, & ad communem ſocietatis humanæ concordiam retinẽdam, nihil poteſt eſſe magis ſalutare. ut in tertio de iuris arte oſtẽdit Operus Phriſius. vbi de criminalibus agit iudicijs. videndum eſt igitur, quonam modo hoc municipali iure perpendatur. & quidem nulla alia ſcilicet præfatione præmiſſa, oratorum more apud Areopagitas.

Prima

A.

PRIMA QVÆSTIO.

Abolitio.

STATVTVM concedit Abolitionem delinquenti, An cōprehendat delinquētem in crimine læſæ maieſtatis? reſp. Ange. in diſputa. incip, Exorta guerra. de quo. Alex. in addi. ad Bar. in l. 1. ff. ad. l. Iul. maieſta. quòd non. Capiccius. deciſ. Neapo. 130. nu. 56. Marſil. in l. 1. & in l. de minore. & l. vnius. §. cogniturū. ſub nu. 77. ff. de quæſtio. Riminal. cōſ. 12. nu. 7. in 1. vol. vide ēt Roma. in l. ſi quis in graui. §. ij quoq;. ff. ad ſylla. & Grāmati. in cōſ. 40. ſub nu. 10. Et no. ꝙ Abolitione generali cōceſſa, accuſatio poſt triginta dies nō repetitur. Lucas de Penna in l. 1. col. 18. C. de deſerto. lib. xij. adde Criminaliſtas. & præcipuè Boſſium. in prac. titulo de præuaricatoribus, calumniatoribus, & tergiuerſatoribus. ſub tit. x. vbi de abolitione agit. & ibi ponit, quando ab accuſatione deſiſtere liceat. & abolitionis materiam fuſius proſequitur. ad quē te remitto. De abolitione. & quid ſit abolitio? tradit Vitalinus. de maleſi. tit. de abolitione. & Plac. in epito. delic. cap. 38. vbi fuſius. & de abolitione aliter quàm hic. ponit Iodocus. in prac. crimi. cap. 146.

Abducens.

STATVTVM puniens abducentem mulierem honeſtæ vitæ, bonæ conditionis, & famæ, an requirat harum qualitatū probationem? reſpon. ꝙ ſic. Et ideò ſponte confeſſus, vel aliter puniri non poterit, vbi dictæ qualitates probatæ non fuerint. Marſil. ſingu. 187. & 189. Burſatus. conſil. 69. num. 3. & ſeq. & per diſcurſum. Et no. quòd ſi mulier ante abductionem cognita fuerit ab eo, qui eam abduxit, & ita con-

feſſa

feſſa fuerit, non poterit abducens aliter de abductione puniri. Cæpol. in conſ. 57. Neuiza. in ſylua nuptiali. lib. 4. ſub nu. 46. Aduerſus tamen Cępollę cõſilium ſtat Cornei ſententia, in conſil. 80. in 2. relator eſt Neuiza. vbi ſupra. vide Cępol. conſi. 58. verſ. & pro hoc allego. vbi dicit, quòd ſtante ſtatuto, quòd abducens mulierem honeſtæ vitæ puniatur tali pœna, ſi ille qui accuſat vult abducentem poſſe condemnari pœna ſtatuti, debet articulare, & probare, quòd mulier illa abducta tempore abductionis erat honeſtæ vitæ, aliàs conuentus debet abſolui. refert Æmil. in conſ. 72. nu. 7. Rimin. conſ. 17. nu. 16. & Sozin. in conſi. 439. in 3.

Abortus.

DICIT ſtatutum, qui fecerit abortionem, puniatur, &c. Quando punietur quis ſtatuto? reſpon. Dec. in conſil. 535. qualiter autem abortionis poculum doloſè ſumẽs, aut alteri præbens puniatur, quando non eſt ſequuta ipſa abortio? reſpon. Barba. conſil. 23. in 2. Quid de marito, qui calce percuſſit vxorem in corpus, ex qua percuſſione eſt editus abortus? reſpon. Iaſ. in l. 1. de legibus. Iaco. Bol. in repeti. l. capi. §. famoſos. ff. de pœnis, Signorol. in conſil. 1. Blancus. in prac. cri. pagi. 78. nu. 13. & ſeq. ubi de abortione tractat. Caſſane. in conſue. Burgun. pagi. 14. num. 23. & ſeq. Boſſi. in prac. crimi. in titu. de partu ſuppoſito. fol. 214. Dec. in conſil. 535. Monteleo. in prac. arbi. parte. 4. vbi de muliere prægnante verba facit. Iul. Clar. in prac. cri. q. 68. ver. abortum. Soarez. in ſuo theſauro. communium opi. in primo folio Deciſ. Pedemon. lx. vbi traditur de muliere prægnante, quæ latrinam adiuit, & infantem peperit, qui in latrina ſuffocatus fuit. Plac. epito. crimi. capit. 20. & capit. 26. Menochi. de arbitra. iudic. caſu. 357.

Abra-

Abradens ſtatutum.

QVANAM pœna punitur abradens ſtatutum? tradit Alberi. in qq. ad ſtatu. in 1. parte. q. 34. ubi dicit, quòd punitur in quinquaginta aureis. l. ſi quis, id quod. ff. de iuriſdictio. omni. iudi. in prin. punitur, etiam pœna falſi. vt Idem ait. vide Rofre. in libello. de albo corrupto. & eundem Alberi. q. 27. parte. 2.

Abſens.

IVRE quidem poſitiuo introductum eſt, quòd abſens ex ſtatuto condemnetur. & ideò ſtatutum tenet. Bal. in l. ne diu. C. de pœnis. & in l. 1. C. quomodo & quando. quod intelligit, quando abſens eſſet citatus. quia abſq; citatione ſtatutum non teneret. clem. paſtoralis. de re iudi. Et modus citãdi poteſt ex ſtatuto introduci, præter ius commune. ſecundũ Bal. ibi. argu. l. 3. §. fi. de teſti. quod ita ſeruat conſuetudo. vide Afflict. in deciſ. Neapol. 391. Grammat. in voto 3. ſub num. 24. & voto. 30. nu. 24. Roma. in conſi. 245. Dec. in conſi. 681. col. fi. Rimi. in conſi. 59. in 1. Maran. in prac. in xvj. diſt. ſub nu. 11. pagi. mihi 62. An ſtante. d. ſtatuto, poſſit quis tanquam quilibet de populo comparere, vti defenſor, excuſator, inſtructor, vel pro eo defenſionem quo quo modo ſuſcipere? reſpon. Thom. Docius. & Sozi. poſt tractã. Ant. de Cana. vbi de excuſatore fit mentio. ꝙ ſic. Sed vetat ferrarienſe ſtatutum ſub rub. qualiter & quando procurator. &c. ubi omnibus modis tollit reo defenſiones, niſi intret carceres. An autem procurator cum mandato poſſit, & debeat admitti, q̃ſi abſens pro crimine publico, & capitali uenit puniendus? nõ leuis eſt quæſtio. vide Alex. ĩ cõſ. 4. in 6. uol. Cępol. in cautela. 66. Fely. fuſius. in c. meminimus. col. 3. ſub nu. 9. de accuſa. Bar. in l. pẽ. C. de quæſtio. ubi tradit cautelã repellẽdi procuratorẽ. de qua ſępiſſimè criminaliſtæ. vide Affl. in dec. 177.

Arno.

Arno.comm.70. & 193. Cępol.in conſi. 109.& conſi. 255. Carre.fuſius in §.circa, in prac.cri.Iaffr.in deciſ.482.Bal. in l.2.C.vt nemo priua.Soz.in fallē.322.Affl.in deciſ.Neapo. 64.Cor.in conſ.45.vol.3.col.3. Bal.in l.planè.ff.de peti.hæred.Maran.in prac.in quarta parte.1.par.princ.Bald.in eius pract.vbi agit de procurat. pag. 16. ſub rub. vtrum procurator admittatur.Blanc. in pract.crim. & fuſiſſimè per Alexandri.in tract.de poteſtate procuratoris, & defenſoris, in cauſa criminali. Et Dynus conſuluit, quòd poteſt interuenire, vt refert Cyn. in l. reos. C.de accuſa. & reſpondet, ꝙ ſic.Boſſius, in pract. cri.fol.264.in titu. de requiren.reis, & abſentib.damnandis, quis comparere poſſit. & in titulo. an in criminalibus iudicijs quis poſſit pro abſente interuenire? Vide Arno.Solilo.31.& fuſius per Caſſan. in conſue. Burgun.pag.145.cum ſeq. & in conſi.1.num.37.fol.4. Follerium in pract.crim.tit. audiantur excuſatores. & omnino etiam Ant.de Tremulis, in glo.in verb.procurator, ad titu. Bonacur.in pract.quibus modis ſuo nomine, pag.41.& Firma.in Repert.Claudiũ in regula crim.17.& 18.Iul.Clar. in pract.crim. q.32.& ſeq.Menochi.in tract.de Arbi.Iudi.q. 80.per totam. Et not. ꝙ ſi quis allegat cauſam abſentię, & impedimentum, non auditur, niſi fideiubeat de eum præſentando in tali termino: Iaſ.in rubr. ff. vt in ius vocati, eant. vbi Caſtrē.dicit perpetuò notandum. Et not. ꝙ pater pôt in quocunq; crimine interuenire ad plenã defenſionem abſentis filij, ſi ſatiſdare velit, de eo præſentando coram iudice.Alber.in l.ſeruum.§.publicè. ff. de procur.ſed pone, iudex propter imperitiam admiſit procuratorem, an proceſſus erit nullus? Reſpon. Bald.in l.ita demum, col.2. ſub nu. 4.de petit.hæred.quòd non. & hæc quidem eſt communis opinio ſecundum Bal. ut ſcilicet admittatur proceſſus, & teneat, ex quo non fuit obiectum: & quamuis iudex legitimauit perſonam alicuius, uti procuratoris, qui ut rē nõ erat, per talem ſententiam non efficitur procur. ſecundum Iaco.

de Are.in l.an etiam.ff.de falſo tuto.de quo Bal.in l. ob tutorem.C.ſi mater indemnitatem promiſit. Alexandri. in l. pen.§.ad crimen.ff.de pub.iudi.Et vbi venit imponenda pœna capitalis,nõ admittitur procurator pro abſente.d.l. pen. c.ueniens.de accuſa.Quando ſcilicet principaliter uenit imponenda, ſecus ſi in conſequentiam. Imola.in d.§. crimen Barba.in cõſi.2.ſub nu.17.in primo vol.Marſil.in conſi. 10. ſub nu.5.Et quando eſt prohibitum à ſtatuto, ꝙ iudex non poſſit in aliquo caſu procedere contra aliquem. ſi iudex procedat, admittitur ad comparendũ per inquiſito,nedum ſpecialis procurator, ſed etiam quilibet de populo. Marſi. in conſi. 24. ſub nu. 38. Item pone. Dicit ſtatutum, quòd proditor ſit ipſo iure condemnatus. An poterit interuenire procurator?Reſp. Bal.in l.reos.C.de accuſa.ſub num.41. ſe credere,quòd non. quia diſputatur ſuper crimine, & ſuper crimine oportet declarari. Vnde licet non feratur ſententia condemnatoria, tamen fertur æquipollens, ſcilicet declaratoria.c.pro humani extra de homici. lib.6. Item ubi inquiſitio eſt nulla,nõ prohibetur ſtatuto procurator. Marſi. in conſi.49.nu.16.in prin.Item ſi ex forma ſtatuti pro vulnere ſit pœna pecuniaria impoſita. Si quis mortifere aliquẽ uulnerauerit, poteſt ſe defendere per procuratorem.Licet mors ſequi ſperetur. Alberi.poſt Dy.in 2.par.ſtatu.q.37.Tiraquell.in l. connubia. in glo.2.ſub nu.28.Item ſi ſtatutum dicat,reum primò ſe perſonaliter in carceribus ponere, & ꝓcurator poſtea interuenire poterit. de hoc uide.Cæpollã in cõſi.51. & Alexandri. De poteſtate procur. & defen.in cau.cri.nu.153. Arno.Solilo.31. & ait Alexandri.ibi.num. 320.quod ſtatim, cũ quis commiſerit homicidium, vel delictum aliquod,in quo non poteſt procurator conſtitui. cautela ẽ,ꝙ horteris eũ, ut ad partes remotas proficiſcat̃,& mittas aliquem ad allegandum cauſas abſentiæ, qui ſi non admittatur à Iudice,proceſſus erit nullus. etiam, quòd ex forma ſtatuti contumax habeatur pro confeſſo. quam caute-

lam tradunt Moder.in c.veniens de accuſa. Sed hanc caute lam refellit Ferra.in cautela.18.& Blancus in pract. crim. in cautela.10.& Clarius in pract.cri.q.30.vide omnino Rui. in conſi.118.num. 9.in 5.uol.Et quando abſens damnetur. vide Villalob. in trac. comm.opi.in uer.abſens ubi diffuſè.

Abſoluere.

STATVTVM prohibet ultimo menſe officij Iudicē abſoluere reum. an poſſit pronuntiare, quem eſſe abſoluendum? Reſpon.Bart.quòd ſic. de quo Alex.in l.1. col. 4. ad fi.ff.de iuriſd.om.iud.an reus abſolutus, etiam ab obſeruatione præſentis iudicij,poſſit denuo uexari? Claud.in regula cri.161. Vide etiam Iul. Clar. in pract.cri.q.57.& alibi.

Abſurdum.

AN in ſtatutis abſurdum euitari debeat? Reſpond. Signorol.ꝙ ſic in conſ.68.in fi.& in conſi. 60. Fulgo. in conſi.220.col.fi.Firma.in Reperto.

Abuſio.

STATVTVM punit dolū pręſumptum. an mitius ſit agendum cum fœmina, quàm cū maſculo? Reſp. ꝙ ſic.Secus tñ,ſi punit abuſionē,quia tunc fœmina punitur,ſicut maſculus.& in fœmina ſemper eſt maior abuſio. ſecūdum Bald.in l.quicunq;,col.4.C.de ſeruis fug. de quo Tiraquell.in 13.l. connubialem.ſub num.23.in fi.& in ix.l. ſub num. 51.

Accuſatio.

STATVTVM punit accuſantem & non probantem, an habeat locum in neceſſario accuſatore? Reſpon.Ray.de Forli.in l.3.§.utrum.ff. ad Sylla. ꝙ non. Statutum.n. ſolum habet locum in voluntario. & not. quòd iudex debet prius ſtatuere accuſatori terminum ad allegandum, quare non debeat de calumnia condemnari,& vbi nihil deducit,quod

releuet,poterit in eadem ſententia puniri calūniator. aliàs non.vide omnino Iul.Clar.in prac.crim.q. 62. ad fin. aliàs enim opus eſſet alia inſtantia,& proceſſu, vt poſſet condemnari. & dicit iſdem Clar. ibi. uer. ſed quid ſi accuſator, ꝙ ſi uis conuincere querelantem de calumnia, potes illum interrogare, an velit vti quærela, & probationibus ſuperin de factis,eo,quia intendis illum querelare de falſo. & ſi ille reſpondeat,quòd uult uti, eo caſu poteſt tāquam ſciens de falſo puniri:ſi quærela tanquam falſa cōuincatur.& hic modus interrogandi eſt approbatus à iure. vt idem probat ibi, vide omnino Folleri. inter conſi. crimi. per Zilettum. conſi. 80. Tomo 2. ubi plura de accuſatore falſo, & de accuſatione. Et not.quòd ſi ſtatutū puniret in centum, poſſet reus accuſatus petere in eademmet ſententia, puniri accuſatorem in centum, in qua ipſum accuſauerat.Bal. in l. athletas §.ſeruus,per illum tex.ff.ad l. fal.& per.l.1.C.de calumni, & Bar.in d.§.calumniator.l. athletas. ff.de ijs, qui no.infamia. vbi Bal.& Fely.in c.ſi.ſub nu.12.de calum. & no.quòd quis per procuratorē non accuſat. Bal.in conſ.165.in 5.vol. in fi.ſi fuerit igitur mihi illata iniuria,& aliquis alius iniuriā referentē accuſat,dicēs ſe nomine meo illū accuſare,& voluntate tū,accuſatio eſt prorſus nulla.Paul.de Caſt.in l.poſt dotem.col.3. nu.2.ff.ſol. matri. & in accuſatione debet dicere ſuam & ſuorū iniuriam proſequendo. Si quis tamen haberet mandatum, in quo dies,& tempus commiſſi delicti poſitum eſſet, & omnia ea,quæ requiruntur ad hoc,vt conſtituens ipſe obligari poſſit, tunc ſecus .Rom.in conſi.60.in popularibus uerò quis per alium non accuſat.l.licet.de procura.& d.l.pen. §. ad crimen. ff. de pub. iudi.idem Rom.in conſi.152.in fi.& 160.per totum . Bagaro . in tracta. de excep.dilato.item not. diſpoſitio ſtatutaria permittit, quòd quilibet de populo admittatur ad accuſandum.Intelligendum eſt.quilibet,ſ.de ciuitate,& non alius.Bar.in l.in prouinciali.§.in publico,per illū tex.ff.de ope.no.nun.de quo

Pau.

Pau.de Caſt.& Iaſ.& ſequaces ibi. Et quoties utitur iſto verbo quilibet, ſtatutum habilitat eos, quibus obſtat ius ciuile, ne accuſent, pro ut eſt fœmina, minor, inimicus, bannitus ꝓ debito ciuili, non aũt, quibus obſtat ius naturale, vel gentium, ut bannitus pro delicto, excõicatus, infans, furioſus, & forẽſis. Bal.in Rub.C.qui accuſa.non poſſunt, & in l. ita pudor.C.de adult. Anch.in c. 1. 14.q. princ. de conſtit. Ioan. Bap.de.S. Seuerino in repeti. l.omnes. populi in 29. char. in 1.col.ff.de iuſt.& iu.& Barb.extra de accuſ.Marſil.in cõſ. 85. Pro damno uero dato, fęminæ in terminis ſtatuti non poſſunt accuſare.Bal.in d.Rub. Blanc. in prac. cri.pagi. 75. ſub nu.97.in 1.parte. Item dicit ſtatutum, quòd latrunculator accipiat omnes accuſationes. Dic, quòd vbi videt iudex delictum non eſſe punibile, non debet ſumere accuſationem de eo factam.Iaſ.in rub. C. vt nemo priua.& Paul.de Caſt.in cõſi.58.in.2.vol.unde, ſi quis occidit aliquem in caſu permiſſo à ſtatuto, in caſu ſcilicet, quando liceat ſe ſine iudice vendicare. ſuper hoc non debet recipi accuſatio. Bar.in.l.ſi ſeruus.C.de ijs, qui ad eccle.confu.vbicunque tamen quis accuſaretur, quòd in aliquid faciendo deliquerit, nunquã eſt reijcienda accuſatio, immo eſt admittenda, licet in ea non fuerit fraudis, ac doli qualitas exquiſita. ſecũdum glo.ſingu. in l.ex maleficijs.§. longè minus. ff. de actio. & obliga.ex qua hanc theoricam aſſumit Bal.in l. 1.C.qui accuſa.non poſſunt, in 3.& 4.char.ponit Roma.in conſi.105. col.1.contra quendam, qui produci fecerat non dolo inſtrumentum, per quod quis debitum exigere uolebat.vide Ange.in l.1.C.ubi cauſa ſtatus. & in auth. ſi uerò. C.de adulte.& per gl.in clem.paſtoralis.de re iudica. Amode.in tracta.ſyndic.nu.71.Bal.in qq.ad ſtatuta in uer.citare.Specula. in titu. de præpara.iudi.§.1. ſub nu.6.& 7. Item ſi ſtatutum dicat, quòd accuſatio non recipiatur, niſi accuſans fideiubeat de probanda accuſatione. Videtur.n.ſtatutũ velle hoc, ſi fuerit petitum, vt ſcilicet accuſans fideiubeat.Pau.

de

de Caſt. in l. vniuerſa. C. de præcibus impera. offeren. ubi dicit, quòd ſtatutum mandans fideiuſſores præſtari intelligitur, ſi fuerit petitum. vide Iaſ. ibi & infra dicetur. Item ſi ſtatutum dicat accuſationem aliquam non debere admitti, ipſo iure accuſatio eſſet perempta. ut C. ne quis in ſua cau. l. unica not. Bar. poſt Iac. de Are. in. l. 1. C. ad Treb. not. Pau. de Caſt. in l. 1. in prin. ff. ad Macedo. vide Boſſi. in prac. crimi. ubi de accuſa. agit. Item ſi ſtatutum dicit, quòd committens delictum, poſſit à quolibet accuſari. Nam fieri faciens, poterit accuſari. l. defunctus. C. ſi reus, uel accuſa. mor. fue. vbi dicit delictum, quod eſt in perſona facientis, in fieri faciente eſſe punibile. Bal. in. qq. ad ſtatu. uer. ſtatutum, dicit. item ſtante ſtatuto, quòd de tali maleficio liceat cuilibet accuſare, & quòd accuſator habeat tertium. Nam ſi officialis curię, uel familiaris poteſtatis accuſat de tali maleficio, non debet recipere tertium. Bal. in qq. ad ſtatu. q. 12. circa ſtâtutum. Item ſi ſtatutum dicit, quòd qui non probauerit ſuam accuſationem, puniatur. & c. Pone, quidam produxit accuſationem habentem plura capitula, & quædam probauit, & quædam non. An punietur, ac ſi nihil probaſſet? Reſp. Marſil. in l. 1. §. ſi quis dicatur. uer. & adeo. ff. de quæſtionibus. Et no. quòd accuſatio ſecũdũ Azo. in rub. C. de accuſatio. eſt aliquẽ in libello reũ de crimine deferre ad vindictã. Item non poteſt accuſare alieni fundi conductor uigore ſtatuti, diſponentis contra damnum dantes in re aliena. l. ſi fur. aliàs Iulianus. ff. de uſufru. ubi Bar. uer. Item not. Iaſſ. in deciſ. 95. Item quando ſtatutum loquitur de ſtrata, accuſatio tenet de debito commiſſo in uia, ad imponendum pœnam duplicatã uigore, dicti ſtatuti. ſecundũ Bar. in l. abſit. C. de priuileg. domus Auguſtæ. lib. xj. per l. 2. §. decẽ. ff. de vi bono. rapto. & not. in l. ędiles. de uia publ. Marſi. in prac. crim. §. & quia, ſub num. 12. & in §. quoniam, ſub num. 53. Corſ. in ſing. uer. pœna, & Bal. in qq. ad ſtatu. ver. uia. Item accuſatio vnica tantum dicitur, licet ex uno ſtatuto diuerſa ſint

ſa ſint capitula. Bar.in l.1.§.1.ff.de cloacis. Item ſi ſtatutum ponit tẽpus, infra quod quis ad accuſandum admittitur. accuſatio, vel inquiſitio poſt illud tempus formari non poterit.Bar.in l.querela.C.ad l.Corn.de fal.qui dicit, hoc per petuò mẽti eſſe tenendũ.Vide Bald.in cõſi.409.nu.1. in 4. Et ſtante tali ſtatuto,etiam ſi probatum ſit delictũ per teſtes omni exceptione maiores, poteſt opponi exceptio accuſatione præſcripta.Bal.in d.conſi.Item pone,fuit homicidium cõmiſſum in patrẽ alicuius pupilli. An reſtituetur aduerſus ſtatutum? Reſp.Bal.in l.fi.C.ex quibus cau.quòd non.Con trarium tenet Mauritius in tract.de reſtit.in integr.c.160. vide ad dictum ſtatut.Marſil.in cõſi.65.in primo vol. ſuper ſtatuto Ferrar.& vide quæ pono infrà in uer.terminus.Item dicit ſtatutum quicunq;, qui primò accuſauerit malefactorem, habeat tantum,de quibus bonis dabiẽ præmium?Ponit Bar.in l.lex Cornelia.§. ſi quis libellum, de iniurijs, in repetitioni. antiquis,de quo Aret.in tract.malefi.in ver. fama publica.Item ſi ſtatutum dicit, quòd aliquis non poſſit accuſari. Dic, quòd iſta exceptio impedit proceſſum. Bal. in l.ſi abſentem.C.de accuſa.l. ſi ſeruus.C.de ijs,qui ad eccle.confug.l.2.C.ne quis.Bar.in l.Nã &.in princ. ff. de iniu rijs.Qui aũt iurauit non accuſare,bene põt denũciare, quia non prohibetur deferre crimen, licet ſecus per modum ac cuſationis.Ioan.Andr.in regu.de qua per Archiepiſcopum Floren.in eius ſumma,in regu.cum quid, de regu. iur. in 6. Item quoties ſtatutum uult productionem accuſationis habere uim litis conteſtate, actor non debet confidere in emendatione libelli,quia eſt impoſſibilis, ſed debet petere abolitionem,ne error à principio,& ex poſt facto trãſeat in crimen falſi. Bal.in l.accuſationem,in fi.C.qui accuſa.nõ poſſunt.uide Maran.in pract.in prima parte. diſ. iud.in fi.in quarta par.pag.49.& Gand.in tract. malef. ſuper rub. qua liter fiat accuſatio. ſub num.6.ubi dicit, quòd hodie per to tam Italiam obſeruatur, quòd libellus non datur,ſed ſimpli

citer

citer accuſatio fit, quã accuſator iurat eſſe ueram,& ſic poſt in quaterno iuris communis ponitur? Et not.ꝙ in cauſa criminali non licet accuſanti,etiam ante litem conteſtatã;mutare accuſationem,quia deſiſtens incurrit in pœnam Turpiliani,pariter & mutans.l.1.§.1.ff.ad Turpil. ſecundum Bar. in l.Edita.in 5.col.C.de eden.Iaffred.in deciſ.286.Item ſtatutum uult, ꝙ accuſationem non probans, puniatur in centum, Si quis in eodem libello plures accuſat, & non probat, non punitur, niſi una tantum pœna, quia ſumitur accuſatio pro libello.l. edita. C. de eden. non autem pro iure accuſandi, quia tunc eſſent plures accuſationes, l. 1. C. ſi reus, uel accuſ.mor.fue. in d.l. edita.ubi actio ponitur pro libello. Idem tenet Catald. in tract. ſyndic.ſub num. 136. Item ſi ſtatutum vult, quòd nemo de falſo accuſare poſſit, niſi deponat 25.lib. penes Maſſarium communis.Titius accuſaturus fecit depoſitum,poſtea pœnituit eũ,& noluit amplius accuſare,an Maſſarius debeat reſtituere depoſitum? reſpon. Bal. in l.ſi filius.ff.de cond.cauſa da.cauſa non ſeq. ꝙ tenetur, per illum tex.attẽta præſertim natura depoſiti, in quo habet locum pœnitentia.l.ſi pecunia.ff.depoſi.Item dicit ſtatutum, quòd accuſatus teneatur reſpõdere accuſationi præciſè,ſeruatis tamen exceptionibus.An exceptio iudicis incompetentis eſt ſufficiens ad impediendum litis conteſtationem? reſpon. Bal.quòd ſic. in l.exceptionem.C. de excep.col.pen.Item ſtat ſtatutum,quòd ſi accuſatus eſt contumax,Poteſtas debeat infra menſem proceſſum expedire, & ſi non contumax, infra duos menſes,pone in eodem Libello accuſant plures, ex quibus vnus eſt contumax, alius uerò nõ. quærit an fiat retardatio ad menſes duos, quo ad vtrunque, vt. ſ. proceſſus non expediatur, niſi poſt duos menſes? Reſp.ꝙ non. quia contumax diſcretiuè infrà menſem expedietur, nõ cõtumax infra duos.Bar.Bal.& cæteri, in l.non idcirco.ff. de iudi. item accuſatus à bannito, qui ex forma ſtatuti excluditur ab audientia, quamuis patiatur

termi-

terminum banni currere, non habebitur pro confeſſo, ex forma alterius ſtatuti, de hoc loquentis, quia accuſator nõ eſt perſona legitima ipſo iure, cum verba ſtatuti ſint prohibitoria. Bal. in l. ſi filius cum. ff. de interro. ac. Item poſſidens ſimpliciter non accuſat, nec creditur ei ex diſpoſitione ſtatutaria, quæ dicit, quòd accuſanti domino poſſeſſionis credatur. ſecundum Bar. in l. locorum. C. de omni agro deſer. lib. xi. Panormi. in c. ſi. in ſi. extra. Vt lite non conteſta. Et no. quòd accuſatio debet fieri perſonaliter, & nõ per literas. Fely. in c. licet. col. 1. de accuſa. Et accuſatio per vnum cœpta, per alium poſtea exercetur, & perficitur. Alberi. in l. conſtante. ff. ad. l. Iul. de adulte. Et ſi ſuper proceſſu facto ſuper vulnere non poſſet ſequi condemnatio mortis, etiam ſequutę pendente proceſſu, attamen, ſi accuſator dixiſſet, peto eum condemnari de morte, quam conſtat ſequuturam, tunc ſecus. ita docet Fely. in. c. ſignificaſti. col. 2. uer. & adde, quòd proceſſu facto. ſuper uulnere, de homici. & uide Bald. in eius practi. tit. ſeu qõ. vtrum mortuo accuſatore, iudex de illo delicto poſſit per inquiſitionem procedere? vbi dicit, quòd mortuo accuſatore, iudex poterit procedere per inquiſitionem, ſi talis eſt caſus, de quo poſſit inquiri, morte. n. rei iudicium eſt ſolutum. l. in Senatu. §. 1. ff. ad Turpilia. & ideò iterum eſt inchoandum. ff. de accuſa. l. libellorum. §. ſi. vide Amode. in tracta. ſyndica. ſuper clauſula emergentibus, & connexis, & prorſus extraneis. Vbi dicit, quòd quando non adeſt iſta clauſula in inquiſitione ſpeciali, ſi formetur ſimpliciter de vulnere, & ſequitur mors, non poſſet ſequi condemnatio, ſecundum Bar. in l. Prætor edixit. §. 1. ff. de iureiu. & l. nunquam plura. ff. de priua. delic. Sed uigore dictæ clauſulæ poteſt ſequi condemnatio de morte. ſecundum Bar. in l. Senatus. ff. de accuſa. Idem dicit Carreri. poſt plures in prac. pagi. 46. nu. 8. & vide omnino etiam Bar. in l. damni. §. Sabini. col. 2. nu. 6. ff. de damno infec. vbi dicit. quod ex ſtatuto non poteſt pu-

niri de morte, quia illa accuſatio non fuit propoſita. ſed ſi poneres propoſitam, ut, quia dixiſſet accuſator, peto eum condemnari de morte, cum certum ſit eum moriturum. vel iudex dixiſſet in inquiſitione, quòd etiam de morte intendebat inquirere, tunc poſſet ſequi condemnatio, morte ſequuta, quia ius ſuperueniens actori ex cauſa de præterito, confirmat ſuum ius, quod probat. An ſtatutum puniens accuſatorem, qui in probatione defecit, habeat locum in denunciatore? reſpondet Cataldin. in trac. ſyndica. ſub. nu. *113*. & dicit, quòd ſic. deciſ. Neapoli. *39*. vide Bal. in conſil. *426*. nu. 1. in. 5. vol. item ſtatuto cauetur, non admittendum eſſe accuſatorem, niſi ſatiſdet per fideiuſſores idoneos approbatos ab approbatoribus communis. Dic, quòd non ſufficit dare unum fideiuſſorē, nec ſatis eſt, interuenire unum approbatorem, licet uterq; & fideiuſſor, & approbator ſint idonei, & ſoluendo. licet uideatur ſatisfactum menti ſtatuti, quæ ſolum uoluit conſultum eſſe, cautumq; indemnitati accuſati. Ange. in conſi. *56*. incip. quidam non ſuppoſitus. de qua re fuſius. Tiraquell. in l. ſi unquam uer. ſuſceperit. nu. *191*. C. de reuo. dona. Quid ſi ex ſtatuto requiratur citari proximiores agnatos occiſi ad accuſationem eius, qui illum occidit, an ſufficit citari unum. Reſpon. Ange. quòd non. in conſi. *289*. de quo Tiraquel. ubi. ſupra. nu. *192*. ideò ſi ſoror eſſet citata, non ualeret ſententia iudicis maleficiorum. Bal. in conſi. *430*. in. 5. Et not. quòd iudex, quando procedit ex officio ſuper crimine, uolens ad abſolutionem rei procedere, ſolemniter citare debet, & requirere illos, quorum intereſt, vt ſi uolunt accuſationem ſuam proſequi compareant infra terminum certum coram eo, proſequuturi accuſationem ipſius criminis, & recepturi iuſtitiæ complementum, cum comminatione, quòd niſi in ipſo termino compareant, de cetero nullatenus audiētur. ſic dicit Lucas de Penna, in l. ſi apparitor. C. de cohortali. lib. xij. col. *3*. Item not. quòd omnes poſſunt accuſare offendentes ſtatu-

tum.

tum.vt docet Alberi.in qq.ad ſtatuta.q.36. Et accuſatio de crimine priuato eſt popularis,quando pœna eſt applicãda fiſco.glo. Dy & Bar.ac cæteri.in l.1.ff. de popula. ac. Firma.in reperto.Roma.in conſi.152.l.3.§.fi.ff.de præuarica. Bar.in l.fi.ff.de priua.delic.Et not.quòd non dicitur publicum delictum, pro quo per ſtatutum alteratur pœna.etiam in corporalem. Alex.& Paul.de Caſt.in l.cum ſeruus.ff.de condi.ob cauſam.Idem & in pœna ſtipulata fiſco. Firma.in reperto.uer.accuſatio.& in ver.pœnę repetitio. Et licet ſtatuto caueatur,quòd quis non poſſit accuſare ultra tres perſonas, non eſt vlterius procedendum. Bal.in conſi.245.in 4.Item,ſi ſtatutum dicat,quòd probata accuſatione,quis tali pœna puniatur, fuit probata accuſatio rei furtiuę, nec in ea fuit dictum, quòd iure dominij,uel quaſi, uel poſſeſſionis pertinebat ad talem, non tenet accuſatio,nec accuſatus debet puniri. Bar.in conſi.15.in 2.vide tamen Crotum in conſi.36.Item ſi ex forma ſtatuti debet credi accuſatori de crimine. Si ipſe accuſator eſſet infamis infamia facti, illi non erit credendum.Ange.in l.qui in iudicio.ff.de accuſa. vbi dicit, quòd ita fuit iudicatum tempore ſuo.refert Grãmati.in conſi.35.ſub.nu.27.vbi citat ſequaces. Et no.quòd accuſator non tenetur hodie ſe obligare ad pœnã talionis, quia pœna talionis ex cõſuetudine eſt ſublata. Arno.in Cõmenta. 13. quando autem reus ſit abſoluendus ab inſtãtia,uel ab obſeruatione iudicij,uel amplius non impetendus.ponit Couarru.in tractatu uariarum lec.lib.1.ca.1.nu. 8.de accuſatione.Claudius in regula crimi.4.& ibi ponit. quid ſit denunciare. Et de ipſa accuſatione tractat fuſius. Iul.Clar.in ſua prac.cri.lib.v.§.1.&.q.x.& xij.

Actio.

Actio ex ſtatuto an ſit pœna perpetua? reſpon.Bar. in l.omnes populi.q.4.5.q.prin.ff.de iuſti.& iu. Et actio utilis in pænalibus ſtatutis locum non habet.Bal.conſi.495.

ſi.495.nu.3.in.1.parte.Item actio ex ſtatuto, quæ punit delictum publicum publica eſt.Bar.in l.1.de concuſſio.in l.1. in vlti.col.uer.quæro quid ſi per ſtatutum.ff.de publi.iudi. in l.2.§.fi.in princ.ff.de præuaricato.

Adherentes.

LOQVITVR pœnale ſtatutum de adhærentibus. Qui nam ſunt adherentes? reſpon.Bar.in conſi.25.in 2.ubi dicit,quòd adherentes propriè illi dicũtur, qui ſunt eiuſdẽ uoluntatis, cuius eſt principalis.cap.apoſtolicæ.de iudi. lib.6.& in auth.de aliena.& emphy.§. Economos, qđ dicit utile Bar.pro capitulis pacis.vide Oldra.in conſi.330. ſub nu.5.& Fely. in rub. de treuga & pace.col.5.uer.quinta declaratio.& per Alberi.in dictionario in uer. iſto. Et not.ꝙ ſi Princeps facit pacem pro ſe,& adhærentibus ſuis,intelligitur de adherentibus præſentibus,& non futuris Marſil.in prac.cri.§.agredior.ſub.nu.47.& nu.84.pag.137. Et uerbũ coherere,idem ferè eſt,quòd adherere,ſic ſolo ædificia,nõ autem acceruum herere dicimus. l. qui acceruus ff. quod ui aut clam.Spiegel.in uer.coherere:in Lexicon. Et ſtante ſtatuto, quòd bannitus non poſſit extrahi de banno,niſi de uoluntate offenſi,uel hæredis,vel eius,ad quem facere ſpectat,pax facta principalibus,ligat etiam coherentes.c.1.de poſtula.prælato.Inno. & Ioan. Andr.in d.c.ad apoſtolicæ. de re iudi.in 6.quod intellige,ſiue expreſsè fiat mentio in pace de coherentibus, ſiue non.quia de ipſis etiam actum uidetur.Ange.& Moder.in l.quæ religioſis ff.de rei uendi. licet tutius ſit exprimere.Ange.in auth.de hære.& Falci.in prin.& de alie.& emphy.d.§.Economos.& tenet Alexander.in l.ſi conuenerit.§.ſi nuda.ff. de pigno.ac.Firma.in reperto.in uer.pax facta.Nouellus in prac.crimi.ad fi.ubi de pace fuſius.& Bal.in qq.ad ſtatu.uer. Pax.Moronus nouiſſimè in tracta.de fide, treuga & pace. Qui nam uerò dicantur ſequaces,& participes delicti? tradit Fely.in c.olim de accuſa.

accuſa.col.2.Et qui dependentes, & connexi? tradit Imol. in conſi.139.& ſeq.& ibi. de incidentibus.de incidentibus quoque, emergentibus, connexis, & ſi quæ ſunt ſimi.ponit Plotus. in repeti.l.ſi quando.nu.638.C.unde ui.& Boeri in dec.54.Et de Coherentijs, adiacētijs,& pertinētijs rei, fuſius tractat Hiero.de Mon.in trac.de finibus cap.80. Et de uicinia,confine,coherentia,& ſimi.Lucas de penna.in l. quicunque C.de omni agro deſer.col.fi.Et de adhærentibus, complicibus,particibus,corporalibus · ſequacibus,& ſimilibus. ponit fuſius Iacobi.de S.Gorgio. in §.de adherentibus.pagi.103.in ſua inueſtitura.

Additio.

AN idem quoq; iuris intelligatur replicatum in additione, quod erat in ipſo ſtatuto, quo ad pœnam, & alia? reſpon. Lapus.quòd ſic in clem.ſtatutum. de elec.ſuper uer.conſuetudine; quod dicit ſingu.ibi Cardina.plenè Corſetus.in eius no.in uer.additio.quod intelligit Rui. poſt alios in conſi.23.nu.28.in 5.vol.etiam,ſi non dicatur. Vide Euerar.in centuria legali in loco à ratione legis larga,ampla,ſeu generali ad extenſionem. in 3.caſu princ.in uer.circa quod uolo te ſcire.pagi.289.ubi bene.Fely.in c. 1.col.2.de iureiu.Deci.in conſi.90.col.fi.Et quando dicatur additio ad ſtatutum,uel declaratio? Vide omnino Fely.in conſi.33.& ibi,quando poſſit fieri, & teneat declaratio ad ſtatutum.

Admenatio.

STATVTVM diſponens, quod percutiens puniatur in decem. Pone aliquis admenauit, ſed non percuſſit. Tenetur ne utili actione ex illo ſtatuto? reſp. quòd non. per nota. in l. ſi quis non dicam rapere. C. de Epiſc.& cler. Ange.in l.item apud Labeonem.§.1. ff. de iniurijs. vbi tex. de admenatione, de quo Barba.in conſi.11. col. antepen.

in 1.vol.Non.n.valet conſequentia. Talis admenauit contra talem. ergo eum vulnerauit, quia non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe.l. neque natales. C.de proba.l.non hoc.C.unde legi.l.Papinianus.ff.de mino.Marſi. in conſi.63.ſub num. 10. in 1. vol. dic alia ut per Firma.in reperto.in ver.Admenatio.

Adulterium.

AN pœna adulterij locum habeat in adultera in cognita? reſp.ut per Gramm.in deciſ.Neapo. 31. Et ſi quis dicat Titium cõmiſiſſe adulterium cum dolo, & fraude, nõ obtinebit, ſi probaretur mulieris uoluntas. Roma. in cõſi. 167.incip. Antonius. Et not. ꝙ per confeſſionem mulieris adulteratæ, & fornicantis, non probatur adulterium, præcipuè ad condemnationem. Syluanus in conſi.50.nu. 41. in princ. Et not.quòd non prohibetur adulter per ſtatutum facere pacem cum marito adulteratæ uxoris. Bart.in conſi. 175.nu.1. Item not.quòd ſi maritus uerberauit hic uxorem ſ.Bononiæ, & ipſa propter timorem aufugiat Ferrariam, poſtea eam accuſat de adulterio, & condemnata fuit in amiſſione dotis, maritus propter affectionem ſuam de illi condemnatione, non debet habere illam dotem. Ancha. in conſi.409.incip.probata tanti uiri ſeuitia. de quo Marſil.de Fideiuſſo.num.154.ubi plenè de matre adultera, & filio ei dotem negante, & de adulterio excipiente.Menochi. in conſ.31.per totum.Et ibi qualiter probetur adulterium: & hæres mariti an poſſit excipere, uel accuſare de adulterio. Et ſi per teſtes infames probaretur adulterium ex forma ſtatuti, non tamen probabitur matrimonium,quod quidem probare neceſſe eſt, ad hoc, ut quis pœna ſtatuti puniri poſſit. Firma.in reperto.in uer.iſto.Quid ſi quis committit adulterium ſimul & ſemel cum inceſtu, & ſtatutum ſolùm punit adulterium? reſpon.Corn.in conſi.19.in 4.an ſtatutum de adultero torquendo habeat locum in adultera,

ma-

maximè,quãdo iudicium eſt intentatũ ciuiliter? reſp.vt per Bal.in conſi.6.num.8. in 5. an ſtatutum puniens adulteriũ commiſſum cum muliere malæ famæ, extẽdatur ad iudęũ adulterantem cum muliere chriſtiana? reſp.ut per Io.Bapt. in.l.omnes pop. nu.271.ff.de iuſti.& iure,an qui dedit pecuniam mulieri adulteræ teneatur pœna ſtatuti? reſpon. ꝙ ſic. Ang.& alij.de quibus Marſil.in l.1.C.de rapto.virg.nu.20.Signorol. pulcherrimè in conſi.58. Quid ſi mulier more meretricio incedit, & uiuit, an punitur adulter tali ſtatuto, etiam ſi ſciat eam eſſe nuptam? reſpon.quòd non. Ange.in l. mater.§.mulier.ff,de adulte. & in.l.ſi uxor. §. ſed & in ea.eo.titu.Tiraquell.de legibus connubia. in xiij. l. ſub num.23.in fi.ubi & alia.Vide Iul.Clar.in prac.in §. adulterium. Item qui decipit mulierem cum promiſſione pecuniæ, tenetur d.ſtatuto. Maranta in pract.pagi.88. Pariſi. in conſi.160.in 4.parte,& Caſſane. in rub.conſue.Burgun.de rapt. num. 54. ubi de adulteris fuſius. Et ibi etiam dicit, ꝙ ſtatutum ipſum locum non habet in adulterio facto cum uiliſſimis perſonis.ad quod facit dictum Bart.in l.quæ adulterium,C.de adulte.ubi cum meretrice nupta non committitur adulterium, & fuit opinio Vltramontanorum, & fortè melius dixerunt, quàm glo. in d. l. quæ adulterium, quæ videtur tenere contrarium. Vide Cottã.in uer.meretrix. & in uer. mulier propter adulterium. Et in ver. vxor ſuſpecta de adulterio. & uide omnino Rolan.à Valle,in cõſi.34.in ſecundo vol. Hactenus de adulterio, & non ultra, ut cum Hieronymo,in Hieremiam cap.2.in princ.Reprehẽſibile (inquit) nimis in ſcripturis, ſiue breuitati, ſiue longitudini connexum. Nam alterum ſenſus legentium obturat alterum ſtudioſorum deſiderium præcedit, & Imperator damnat uerboſitatem,in l.fi.§.in refutatorios. C.de appell. ut ex glo.Inſtit.de ſucceſſio.ſubla.in prin.per illum tex. Ad de Chirco.in tractatu.receptarum ſcientiarum,centuria 1. conclu.5.& 6.& ſeq.Iul.Clar.in §.adulterium,in pract. cri.

Affectus.

Affectus.

AFFECTVS enim ſtatuto non punitur, ſi non ſequatur effectus, quia per generalem cōſuetudinem hodie iuribus contrarijs eſt derogatum. Ange. in l. fi. ff. ꝙ quiſque iur. Fallit in crimine læſę maieſtatis, ac patrię oppugnate. Item fallit, quando lex ſolum affectum ſiue effectu conſiderat. Bar. in l. generaliter. §. ſi igitur. ff. de calumnia, & in l. ſi quis legatum. ff. de falſis. Maran. in pract. in 4. parte princ. ſub num. 54. & ſeq. vide Gramm. in deciſ. Neapoli. 74. Marſil. in conſi. 83. incipiente, ſtante ſtatuto, quòd qui conatus eſt committere adulterium, capite puniatur, quidam attentauit, & quia mulier acclamauit, ipſe aufugit, an decapitabitur, vel alia pœna punietur? reſp. ut ꝑ Bal. in conſi. 336. in 1. par. nu. 1. incip. ſtatutum, vide Fel. in tract. de conatu. Et no. ꝙ non punitur quis pœna ordinaria, ſi priapum miſit in ano pueri, & non perfecit. Afflictus ſuper conſtit. lib. ij. tit. 3. §. adulterium, nu. 12. pagi. 182. ex generali ſcilicet conſuetudine. vide Menochium, de arbi. iudi caſu. 360. & infra dicam, in uer. ſodomias. Stante ſtatuto. quod qui conatus eſt committere adulterium capite puniatur. quidam attentauit, ſed non perfecit, non punitur. Bal. in d. conſi. 336. ſtat utum dicit, quod non poſſit cognoſci de adulterio, ſtupro, uel inceſtu. Extenditur etiam ad attentatum. Bal. in conſi. 6. in 3. Quid ſi ſtatuto cautum reperitur, ꝙ de adulterio, ſtupro, uel inceſtu, cognoſci, uel inquiri non poſſit niſi ad accuſationem porrectam per certas perſonas. quod ſtatutum uiget in ciuitate Tergeſti. Syndicus autem villæ denunciauit curiæ Maleficiorum quendam, qui attentauit cognoſcere monialem, an punietur tali ſtatuto? reſp. Bal. quòd non in conſi. 16. in. 3. vol. quando puniatur attentatio effectu non ſequuto. Soci. in fallen. 31. in uer. attētatio. Dy. in regula Peccati. de regu. iur. in vj. & de uerbo attentare, plura Bal. in conſi. 24. in. 4. Ange. in auth. de manda. prin. §.

fi. Et

fi.Et de attentione fuſius per Caſſane. in conſuet Burgun. in §.5.pag.55.in 21.caſu.Milleus,in pract.crim.pag.iij. ſub num.25.Tiraquel.in tract.de pœnis cauſa.38.cum ſeq. Viuius in trac. comm.opi.ver.ſtatutum puniens delicta, pag. 240.Duennyas in regula 35.litera affectus. dñs meus Alciat.in conſi.28.lib.7.Nouellus in regu. 113. Rol. à Valle in conſi.50.in primo uol.ubi propter adulterium mulier poteſt agere ad ſeparationem thori,& conſequi ſuam dotem, & iure amittit donaria. Vide reliqua per Iul.Clarum in q. 92. vbi plenè.

Aggreſſor.

DICIT ſtatutum.Si quis aggreſſus fuerit aliquem cum armis, puniatur, & infra, ſi uerò ſine, in centum.Quidam armatus aggreſſus fuit aliquem, an punietur in centũ, ân alias, ex d.ſtatuto? reſpon.Bal.in l.1.ff.depoſi.in lect.antiqua diſtinguens. Nam aut ſtatutum dicit, ſi quis armatus aliquem aggreſſus fuerit puniatur in mille, & tunc punietur ex illo.aut dicit cum armis fuerit aggreſſus, & tunc ſi fuerit aggreſſus armatus,nec poſuit manus ad arma,mitius punietur, & ait ſe Bononiæ obtinuiſſe. Vide Iaſ. in titulo de actio.in inſtitu.in ver.& maleficijs. ſub nu.80.& Bar.in conſi.103.in 2.lib.vide Iul.Clar.in prac.cri.§.fi. q.84. Menochi in caſu.363.de Arb.Iud.Iuſtinianũ Bondenariũ Ferrarienſem,inter conſi.crimi. diuerſorum per Zilettum conſi.103.in tomo 2.Et not.quòd aggreſſus non tenetur fugere. ut cõmunis eſt opinio,de qua Lauren. Chirconius Receptarum ſcientiarum, lib.primo,centur. prima concl. 10.

Agnatus.

AN ſtatutum,quòd agnato delinquente,cęteri de agnatione teneantur, ſit ualidum. reſpon.Bar.quòd ſic. in l.iure prouiſum.C.de fabricen. lib. xj. vbi Bar.no.quòd in d.l.unus pro alio tenetur, allegat concor. vide Bald.in

rub.C.res inter alios acta,& l.1.C.ne filius pro patre,& l. ſi qua.ff.de ijs,qui ſunt ſui. Corſetus, in uer. Statutum, & infra dicetur.

Alapa.

STATVTVM dicit. Si quis dederit alicui alapam, puniatur tali pœna.Titius dedit alapam Seio, quæ Seius nõ accuſat, ſed alius, tanquàm quilibet de populo, an punietur Titius? reſpond.Bal.in rub.C.qui accuſa.non poſſunt, ſub num 9. ꝙ ſic. Nam quotiens pœna venit applicanda fiſco, vnuſquiſq; rectè accuſat.Gramma.in deciſ. Neapoli.14.Et ſi quis uno impetu plures dederit alapas, plures pœnas patietur per tale ſtatutum.ſm Alber.in l.illud.§.ſi idẽ.ff. ad legem aquil.& in qq. ad ſtatuta. & fuſius, in l. quicunq;. C. de ſeruis fugit. & in l. relegati. ff. de pœn.l.fi. ff. de termino amo.l.3. ff. de collegijs illici. Item ſi ſtatuto cauetur,quòd dans alicui alapam puniatur in centum, quorum dimidia offenſo,alia dimidia fiſco applicetur, ſi Princeps facit reſcriptum, in quo eũ liberat a pœna ſtatuti, tale reſcriptum non tollit ius offenſo,quamuis ſubdito.ſm Porcũ. inſt. quibus mo.tollitur obliga.per glo.in l.2.C.de in ius uocan.de qua Iaſ.in l.iuriſgen.§. ſpecialiter.ff.de pac.

Alienans.

STAT ſtatutum,quòd bona homicidę fiſco applicentur. Quidam uolens interficere hominẽ,uel quid aliud mali facere.omnia bona alienat. deinde maleficium commiſit, ex quo condemnatur. An fiſcus conſequi poteſt illa bona alienata? reſp. ſm Iaſ. in §.item ſi quis.ſub.nu. 58. inſtitu.de actio & Bar.in l.poſt contractũ.ff.de dona. ubi & alij. Chriſtof.Porcus inſt.ex quibus cau.manu.non licet. Bar.in l.ſi ventri.§.fi.ff.quę in frau.credi.Claudi.in regu.cri.138. Item ſi per ſtatutum prohibetur alienatio, ſub tali pœna, nunquam per uerbalem pignorationem incurritur in pœnam

nam. ſm Bal.ſup uſibus feudo.in.§.at ſi liuellario. ad fi.qui bus mo.feu.amitta.Secus in his,in quibus iuris effectus cõ ſideratur. quod probat. Item ſtatutum prohibens alienationem rei immobilis in forenſem ſub pœna, ualet. Iul. Clar. in prac. crim.q.82.in uer. ſtatutum quinto. Et hæc eſt communis opinio. vbi & alia per eum,vide Diaz.in regu.699.vbi ponit limitationes.& Fabi.in tract. de emptio. & uendi.q.3.nu.44.uerſ.vigeſimo primo quæro.Fely.in c. fi.col.ante pen.de accuſ.Alex. in conſi.157 nu.13.in 2.vol. & in conſi.201.col. 2.verſ.idem uidetur.in 2.Barba.in tracta.de Pręſtan. Cardina.in 8.q.incip.baſilica.nu.18.Maria. Soci.in tracta.de oblatio. Marſil.in ſingu. Corſe.in trac.de minimis.nu. 13.uer.decimonono adduco.Barba.in conſi. 43.in princ. Bal.in l.filiusfam. §.diui. col.3.ff.de leg.3.uer. quæro an per ſtatutum. Deçi.in conſi.661.in ulti.par.Rimi.in conſi.244.in 2.& 243. Rolan.à valle. in conſi.21. nu. 18.in.prin. Tiraq.in tracta. de retrac.in prin.nu.20. dilec. de arte teſtan.in cautela.40.tit.5.Corne.in conſi.111.in 3. Alber.in qq.ad ſtatuta q.2.par.ij.& q.63.& ſeq.Cur.ſen. in conſi.27.nu.8. Anchara. in conſi.169.Iaſ.in. l.filiusfami.§. diui.nu.38.ff.de lega.primo Barba.in addi.ad lectu.Bal.in l.nulla.in 1.lec.litera,A.de iure do. Alciatus.in conſil.31. lib.vlt.Cephal.in conſi.246.in 2.incip.& ibi nu.5. Alex.in l. ſi tibi.ff.ſi cer.peta.Paul.de Caſt. in conſi.60.in 2. & 89. eo volum.

Allegare.

SI per ſtatutum ſit prohibitum,ne Doctores ſalariati uadant ad allegandum,& contra faciant,debent puniri priuatione matriculæ, & ſalarij illius anni.Bal.in l. placet.per illum tex.in fi.C.de epiſco.& cleri.Roma.in ſing.264.Cotta.in lib. rerum memorabi. uer.pœna inſolita. col.fi.

Alterius.

STatutum dicens, quòd ſi quis damnum dederit in re alterius, condemnetur. &c. intelige alterius, vt ſcilicet ſignificet dominum, aut poſſeſſorem. ſm Bar. in rub. C. de nouo codice. compo. uel facien. ſub nu. 5.

Animal.

STatutum punit homicidam. an comprehendat animal brutum, quod comedat hominem, uel quid tale agat. reſpon. Guido. Pap. in q. 239. Claudi. in regu. cri. 132. ubi dicit, ꝙ ſic. Iul. Clar. in prac. crimi. q. 99. uer. quero etiam ſi animal irrationale. vide Gandi. in trac. maleficiorum. & Bonifa. vitali. in tit. de damno dato. ſub. num. 15. vbi dicit, quòd ſi quis tenet lupum, uel aliud animal, quod det damnum, tenebitur in quantum iudici uidebitur. quia nullus debet tenere animal per quod damnum inferri poſſit alicui §. pen. inſti. de lege aquilia. &. ff. de ędili. edic. l. 2. & l. generaliter. cum l. ſeq. Plotus. in l. ſi quando. ſub. nu. 874. & ſeq. C. unde ui. Specula. in tit. de emptio. & uendi. §. nunc dicendū, uer. quarto cōpetit hæc actio. vbi vide de eo, qui tenet ſuper uia canem mordentem, quomodo agatur contra eū. & vide Gui. Pap. in conſi. 95. nu. 5. vbi defendit quendam villicum, cuius canis momordit quempiam abſq; eius culpa. vide tamen poſtea. ibi.

Appellatio:

AN à pœna ſtatuti appellari poſſit? reſp. ut p Bar. in l. 1. col. 6. C. ne ex delic. defunc. & limi. ut per eum. & per glo. in c. cupientes. §. quòd ſi. uer. priuatos. de elec. in 6. Et not. quòd valet ſtatutum, quòd in cauſis criminalibus non appelletur. ita Albe. in qq. ad ſtatu. q. 55. in 3. parte. Et licet à ſtatuto non appelletur, à ſententia tamen lata ex forma ſtatuti fortè appellatur. Alberi. in. qq. ad ſtatu. uer. appella. peru-

la.Peruſi.in c.reprehenſibilis.de appella.nu.8.& in c. conſuluit.eo.tit.vbi dicit,quòd ab iniquo ſtatuto poteſt appellari, licet à pœna legis non appelletur. &.d.ſtatutum intelligi debet, quo ad negocium principale,& quo ad cauſam principalem,& diffinitiuam. ſecus quo ad interlocutoriã: vel quo ad aliquid incidens.Guil.de Cuneo.Bal.Alberi. & cæteri.in l.ſi ex cauſa.§.nunc uidendum.per illum tex.uer. ſi cum ex damno.ff.de minori.ſequitur Bened. de Plumbi. in.l.etiam.§.abſens.ff.de manu.vindic.& Alex.& Iaſ.& alij. in rub. ff.de re iudica.vnde ſtatutum Ferrariæ,quod interdicit appellationem in cauſa criminali, non habet locum in cauſa ciuili incidenti,& occaſionata ex cauſa criminali. Riminal.in conſi.579. in tertio. vol. Nec habet locum in caſu mixto. ſm dñm meum Alcia.in conſi.12.nu.6.in vij.lib.vide appella.in cri. Claud.in regula cri. 163. & ſeq. & ibi dicit an cõtumax appelletꝛ & vide omnino Iul.Clar.in Prac. crimi.q.94.per totum. Item ſiquis in conſpectu populi hominem occidit,ſe neceſſario defendendo,vel bãnitum, qui licitè ex ſtatuto occidi poterat,poterit appellare quia in notorijs limitatur ſtatutum.ita Iaffredus.in deciſ.450. Peruſi. in.c.propoſuit.ſecundo nota.de appella.An valeat.d.ſtatu. quod uetat appellationem in criminali?Nicellus.in trac.de concor.gloſſarum. ſub num.253.dicit quòd uon. Item admittitur appellatio ab interlocutoria,quæ habet uim diffinitiuæ, ſtante ſtatuto,quòd appellans non audiatur, immo puniatur?Quid dicendum? uide Bal. in l.fi.C.ſi reus, uel accuſa.mor.fuc. Item ſtatutum prohibens appellationem certi delicti,trahitur ad omnem condemnationem ex dicto delicto originaliter deſcendentem.ſm Bar.in coſi.incip. Gerardus. nu.1.Boſſi.in prac.cri. ubi ẽt de appellationibus agit.

Arbitrio Iudicis.

Quotieſcunq; ſtatutum cõmittit aliqd iudicis arbitrio, iudex nõ tenetur in ſyndicatu. ſm Inn.in c. conſequeſtus.

ſtus.deferijs . de quo Paul.de Caſt.in conſil.246. in 1.vol. num.2.vide omnino Iul. Clar.in prac.crimi.q.83. vbi tractat, quando quis puniatur arbitrio iudicis.& fuſiſſimè Menochi.in tract.de arbitrio iudicis.per diſcurſum,& omnino Rol.à val.in cõſi.55.in.3.vol.nu.47.vbi agit ét de verbo placuerit, & uidebitur. Et no. quód habens arbitrium contra fures, cenſetur habere arbitrium etiam contra deflorantes virgines. Ange. in auth. de leno. per illũ tex. ver. caſtitatis furtum. Plotus. in.l.ſi quando.ſub. nu. 45.cum ſeq.C. vnde vi. Et vbi pœna eſt arbitraria, nunquam poteſt extendi uſq; ad mortem.ſm Albe.in.l.hodie ff.de pœnis. Ang. in conſi. 14. in fi.Ang.de Aretio. in.§. preterea inſti. de actio. quidquid dixerit glo.in .§. in ſumma inſti.de iniur.quæ eſt communiter repobata.ſm Affl.in deciſ.276.Salui de Peruſio.& eius collegã.inter conſil.crimi.in conſil. 34.tomo. 1. & in conſi. 92.ſi uis habere plura,quæ iudicis arbitrio relinquũtur. vide Marſil. in.l.quæſtionis.ff.de.qq.& Caſſane.in conſue.Burgun. in.§.fi.ad fi.pagi.42.vbi plura congerit & Monteleo.in practica arbitraria,parte.5.ſub. nu.29.pagi.385. & parte.7.q.8.pagi.499.vbi fuſius.Fely.in.c.ex literis.ſub.nu. 21.de conſtitu. & remiſſiuè per Clari.d.q.83.§.fi. qui ponit plures caſus in quibus iudicis arbitrium uerſatur. an autem fieri poſſit pactũ de quota litis interminis.d.ſtatuti?Reſ. ſm Plotũ.in.l.ſi quãdo.nu.539. C. vnde ui.& no.quod ſi poteſtas habeat plenum arbitrium in condemnando,non cenſetur habere arbitriũ in procedẽdo. Ita, vt poſſit terminũ maleficij coarctare, vel prorogare.ſm Iaſ.in.§.bonæ fidei inſti. de actio. ſub nu.24.& tenetur pro ferre ſententiã infra tempus inſtantiæ.Itẽ ſi ſtatutũ concedat liberum arbitrium,& quod non teneatur ſtare in ſyndicatu, videretur tamen remittere leuem, & leuiſſimam culpam, non autem dolum, vel latam culpã ſm Bal. Ang.Imo.& cæteros.ĩ.l.ſi ſeruus vetitus.ff.de leg. 1. ita Rui.in conſi.95. in. 5. nu.6.Item ſtante ſtatuto, quod ex tali delicto quis puniatur tali pœna pecuniaria, vel in

perſona,

perſona, inſpecta qualitate delicti,& conditione perſonæ ar
bitrio poteſtatis,non propter hoc poterit comparere procu
rator. ita Signor. in conſi. 168. incip.ſtatuto ciuitatis Papiæ
Anchara.in conſi. 273.incip.plenè,& ſubtiliter.de quo Ale
xandri. in ſuo tracta.de poteſta.procura.& defenſo. in cauſa
cri.ſub.nu.92.Item licet iudex habeat arbitrium à ſtatuto in
criminalibus, non propter hoc poterit aliquem torquere,
non præcedentibus legitimis indicijs. ita Paulus Leaz.in.c.
grauis.de depoſi.cum ſimi. vt per Grammati.in conſi.3.ſub.
nu.19.& tale ſtatutum intelligitur, vbi eſt delictum. Bal. in
cõſi. 144.uol.1.Item, qui ex forma ſtatuti habet arbitrium,
ſi enormiter grauat, puniri debet. quia ratione enormitatis
p̃ſumit̃ in dolo.ſecus,ſi modicè ledit. qđ no.ff. de arb in.l.ſi
de meis.§.recepiſſe.& in.l.ſed ſi ſeruum.§.ſi quis iudex. Nã
faciens contra prohibitionem legis certam pœnam non ir-
rogãtis extraordinẽ, iudicis arbitrio debet puniri. ita Clau
dius in regula crim.91.& 92.Amplia,etiam ſi ſtatutum dice
ret, iudicis arbitrio,& uoluntate. quia iſtud debet intelligi
ſanè, ut not.ff. de arbi.l. penul. & not. Dyn. in.l.3.C.de
dotis promiſſio.In ratione.n.eſt uolũtas,ſecundum Philoſo
phum.in.3.de anima. de quo Bal.in rub. de pœna iudi. qui
malè iudi.& ideò volũtas,ſecundũ Bal.ibi,debet eſſe bona,
& non mala, & vbi agitur de alterius præiudicio. & iuſtitia
continetur in naturalibus argumentis.vt idem Bal. dicit.in.
l.idẽ.C.loca.Afflic. indecis.Neapoli.80.ſub.nu.6.Iaſ.in.§.
in bonæ fidei.inſti.de actio. & glo.in uer.reformationes in-
prag. Sanc. de elec. & reſerua. pagi. 55.nu.5.Bal.in .qq.ad
ſtatu.uer. iſto,& tale ſtatutũ operatur ẽtcirca ſolemnia iudi
ciorum, circatum deciſiua, & ſic circa defectum probatio-
nis nihil operatur ut no. per Dy. in.l.Lucius. in princi.ff. de
mili. teſta. & quòd no.in. l.milites.C.eo.Signorol.in conſi.
245. in fi. vbi de arbitrio bene multa dicit. Vide Neuiza.in
conſi.75. Beninten.in decis.Bono.31.Viuium.de communi
opi. in uer. promittens ſtare diffinitioni offenſi circa æſtima
tionẽ

tionem iniuriæ.vide Ferrettum.in conſi.160.

Argumentum à contrario ſenſu.

ARgumentum utiq; à contrario ſenſu non habet locum in ſtatutis,ſi in aliquo ex eis caueatur,ſtatuta non recipere extraneum,vel ſubãditum intellectum,vel dicat,quod ſtatuta ad literam intelligantur,pro ut iacent.Euerar.inuer. in centuria lega.loco iſto, aliàs ſecus. Et limita etiam, niſi argumentum illud ſumatur,ſtatuentes inciderẽt in pœnam, quia tunc nec ſumitur argum. Ro.in ſing. in ver. argu. Fel. in.c. cum.M.ferrarien.nu.12. de conſtitu. an & quando in ſtatutis aliquid diſponentibus contra ius commune,poſſit ſumi argu. iſtud? reſp. Iaſ. in conſi. 201. nu.5.in ſecundo. Sumitur autem, quando diſponit ſuper caſũ non prouiſo à iure cõmuni. Maran.in prac.in.3. par.primæ partis. ſub. nu. 123.Capiccius.in deciſ.21.ſub nu. 5.vi.Neuiza.in ſylua.lib. 1. in pœnalib. quoq; à minori ad maius negatiuè arguere licet.Claudi.in regula crimi.89.nu.1.l.capitalium.§.& ut generaliter.verſ.eſt.n.inconſtãs .ff. de pœni.vide plura de iſto argumento à contrario ſenſu. per Campegi . in tracta.de teſti.regula.428.

De Armis.

STatutũ puniens deferentem arma, non comprehendit viatores, ad forum uenientes.Cardi.in clem.1. ver.prę fatæ.6.q.poſt gl. de ſtatu monacho. vide omnino Iuli.Clar. in prac.cri. q. 82. ver. ſtatutũ.6.vbi de armis,& ad ſtatuta & proclamata facientia. Et no.quòd non excuſantur forenſes, cum ſint generalia ſtatuta Italię de armis non portandis ita.Petr.Rauen.§.ĩ eius aureo alphabeto.ĩ ver.Bladum. Plac. in epito.delic.cap. 8. & Menochi. de arbi.iudi.caſu. 394.& deciſio.peruſi.31.per totum. de delatione armorum tradit etiam Gui. Papę in q. 437.& in conſtitu. regni.1.vbi ponit xx.caſus,in quibus licet arma deferre.de quo Caſſane.in

ne.in conſue. Burgun.pagi.21.ſub.nu.108.vbi & Caſſaneus fuſiſſimè de hoc.vide Bar.in ſuo.trac.de armis.Rolan. à Val le.in conſi.3.in.2. Et no. quòd ſi quis venenat arma,punitur acriori pœna, & acerbiori, quam ponat ſtatutum.Barba. in tracta.de cardina.lega.à Lat.in.2.q.incip.Baſilica. ſub. numero.14.quod probat.Item ſi quis peruenit ad locum deſti natum cũ armis, & ſtatim proiecit arma,nõ ſufficit, qui imo punietur apſo ſtatuto. Nam & tunc dicitur uim intuliſſe cũ armis quia ſufficit poſuiſſe timorem in aduerſarium.glo.eſt. no.quam ibi ponderat Ange.in.l.3.§.qui mariti. ff. de vi & vi arma. Item.d.ſtatuto non comprehenderetur, qui propter guerram,vel partialitates deferet arma permittente po teſtate. Bal.in rub.C.qui admitti.& in.l.obſeruare.§.profici ſci.ver.primo quæro.ff.de offi.proconſul.Sozi.in fallen. 30. nu.7.vbi etiam dicit,quòd arma non debent deferri in preſentia iudicis,neq; in congregatione,nec in cetu ſcholariũ, nec in palatio principis, vel cetu communis conſilij. vide Bonicon. de curtili in tracta.de nobilitate.in.5.parte. ſub. nu.72.& ſeq.vbi dicit quòd doctores poſſunt arma impune deferre. Fely. in rub. de magiſtris. nu.1. col.2.Alberi.in. qq. ad ſtatu. q. 13. parte. 2. ubi dicit valere ſtatutum,quòd credatur familiæ poteſtatis,aſſerentis de armis geſtis, Poteſt tamen contrarium probari.item non intelligitur prohibita armorũ delatio officialibus,& familię iudicis.glo. in.c. ſtatutum.de hæreti.in vj. vide Alberi.in.qq.ad ſtatu.q.115. in.2.par. & archiepiſco. floren.in eius ſumma. titu. de excõ muni.cap.58.ſub.nu.3.Roma in.ſingu.564 Iaſ.inſti.de actio. ver.& maleficijs. ſub. nu.80.cum ſeq.& Bal. in.qq.ad ſtatu. ver.iſto ver.& in autht.de armis.& fuſius per Marſil.in prac. cri.§.pro complemento.& Petr. Rauenn.in tracta.de conſue tu.ſub.nu. 202. ubi dicit forenſem teneri pro delatione armorum. licet pœna ſit mitiganda, & quòd ita habuit in facto.Crauett.inconſi.115.ſub. num.4.in.1.vol.Item ſi iudex videt aliquem arma gerẽtem,abſq; relatione aliqua, poteſt

illum punire? Bal.in.l.ſi duo ſemel.ff.de arbi.& allegat.l.ſi ir ruptione. ff. fini.regun.per Caſſane.in conſu.Burgun.§.vij. in addi.glo.1.pag.74.ſub.nu. 3. Si ſtatutum dicat, ſi quis fue rit inuentus cum armis, puniatur. non intelligitur inuentus niſi ſit captus, & appræheſus.ita Bar.in.l.1. ff. de acq. poſſ.ſu per glo.in ver.crimi. vbi & Alex.nu. 77.per.l.ſi barſarotam. vbi docto.C. de fideiuſſo. & Cy.in.l.licet.C.de acqui.poſſ. & Bal.in.l.item lapilli. in fi.ff.de rerum diuiſio. Ange.in.l. qui ſeruum.ff.de ver.ob.vide Caſſan. vbi ſupra pag.23.ſub nu. 1. vbi agitet de re inuenta. & in uerbo reperire, & ſini. & ſubdit, quòd ſi quis repertus ſit per familiam poteſtatis extra domum, & ab ea in domum fugiens ſe recipit, capi non poteſt, quod fuſius perſequitur. Item ſi ſatellites poteſtatis inueniant aliquem arma habentem, quem non appræhende rint, ſed fecerint in actis ſcribi, qualiter ipſum cum armis inuenerunt: talis ſcriptura etiam abſq; captura operatur, & pu nietur per ſtatutũ, ita Bal. in l.ictus fuſtiũ.ff.de ijs, qui no.in famia. & Marſi.in d.§.pro complemento.& in ſingu.395.Cę pol.in.l.ſi fugitiui.C.de ſeruis fugiti.ſub.nu.74.cum ſeq.vbi plene loquitur de armis & Firma.in ult.o.uer.armorum porta tio. Item ſi ſtatutum concedit ſcholaribus arma impune deferre, & fiat edictum, quòd arma deponantur, ipſi non tenen tur deponere. quia beneficium portandi arma ſcholaſticis conceſſum, eſt ſpeciale, & ideò non obſtat ſtatutum generale. Scodibius.in auth.habita. C.ne filius pro patre.ĩ ver.hac generali. Item ſtatutum prohibens facere adunatam cum ar mis vltra quatuor, ſub pœna, non compræhendit eos, qui cũ ligonibus, bipennis, & ſimilibus currerent ad rumorem inſultus ita.Corn.in conſi. 199.in 4.uol. Item ſi ſtatuto caueatur, quod portans arma puniatur in decem. & alio etiam ſta tuto caueatur, quòd vadens de nocte puniatur in quinquaginta, modò aliquis cum armis de nocte vulnerauit hominem, an debeat puniri in trecẽtum. & ſic in omnibus pœnis? reſpondet Marſil.in.l.1.C.de rapto.virgi.nu. 54. quòd non

niſi

niſi ex interuallo, & non uno ſolo impetu illud fuerit perpetratum. vide Viui. in ſuo tracta. communium opi. uer. ſtatutum puniens, & uer. ſtatutum diſponens. Petr. Duen. in regula. 55. ubi plenè agit de armis & no. ꝙ ſi quis ex permiſſione, aut licentia poſſit arma portare, tamen ſi abutitur ipſis armis aliquem percutiendo, puniendus eſt de delatione armorū ſm. Marſi. in d. §. pro complemento. nu. 8. Item ſi quis aliquem percutiat cum mànico rōchettæ, non punitur, ut delator armorū, quia manichus ronchettę non eſt de armis prohibitis. Luchi. de Curte inter conſilia crim. diuerſorū per Zilettum. in tomo. 1. conſi. 59. Pila aūt plumbea comprehenditur in ſtatuto de illicita portatione armorum. ſm Arno. poſt alios epitoma. 46. de delationē archobuſij permiſſa per trāſ ſitum, & alia. uide per Cephal. in conſi. 204. per totum. Item ſi ſtatutum dicat, quòd nullus portet arma, non compræhenduntur exempti ex priuileg. ſm Pau. de Caſt. in conſi. 187. incip. Notandum eſt. col. pen. lib. 2. quando iudex debeat dare licentiam ferendi arma alicui propter eius defenſionem, ponit Affli. ſuper conſtitu. incip. ut Caſtellani. Et not. quòd prohibitus portare arma, punitur, & amittit arma. ſecundum Bal. in c. 1. §. ſi ruſticis de pace tenen. Roma. in ſingu. 263. Iaſ. in §. ex maleficijs. nu. 80. inſti. de actio. Marſil. in practi. crimi. in. §. pro complemento nu. 12. & de his ſatis. cum multa, & magna breuiter ſint dicenda. ut inquit Valerius Maxi. in lib. 4. c. 1. Et no. quòd armorum delatio per dominum, & magiſtratus prohiberi poteſt. & hæc communis eſt opinio. Lauren. Chirco. in trac. receptarū ſententiorū. lib. 1. centuria 1. conclu. 19. & vide de armis omnino, deciſ. peruſi. 51.

Aſſaſſinus.

DIcit ſtatutum, quod puniatur aſſaſſinus, quis nam dicetur aſſaſſinus? reſp. ut ꝑ Franc. de Platea in tracta. de excōmuncia. ſub rub. de ijs, qui manci. chriſtia. occi. per aſſaſſi. vbi dicit, quod aſſaſſini dicuntur, qui præcio conducti deli-

cta committunt. Sed Ioan.Andr.in nouellis dicit,quod aſſaſſini ſunt, qui homines per pecuniam occidunt, & dicuntur à cino cinis,quia cinunt animam à corpore.ſecundũ Archi.& Firma. in reperto.Sed ſecundum Boſſium,aſſaſſini dicuntur, qui vulgo ſpoliant in uijs homines, vel in domibus.Boſſi.in prac.crimi.in titu. de foro compe. ſub nu. 141. vide Bal. in conſi.256.in 2.& 383.in 5.& 98.in 1.Blanc.in prac.crimi.& Bal. in conſi .351 .in 2. & 432.in 5.Caſſane. in conſue.Burgun.pagi.14.&.§.5.pagi.44.& Iodoc.in practi.crimi.titu. de aſſaſſinis.plura Pariſi.in cõſi.166.in.4. Viuius.in trac. opi.cõmuni.ucr.aſſaſſini.Gratus in reſponſo.52.in 2.Rimi. in conſi. 54.in 1.& in conſi.561.in.3.Dida.variarũ lectio lib.2.cap. 20. Rolan. à Valle in conſi. 24. in 1.volum. Iulius Clar.in prac. in §. aſſaſſinium . Marti.Lauden. in conſi.40.vbi dicit, quòd aſſaſſini poſſunt vbiq; puniri.Plotu. epito. delictorum cap.19.

Aſſectator:

STatutum punit aſſectatores. qui nam dicantur aſſectatores.reſpondet Affli.in deciſ.Neapoli.276.per totum.

Aſſeſſor.

ASſeſſor, qui habet iuriſdictionem à ſtatuto, minus imperium habere dicitur,quàm ipſe poteſtas.& ideò prohiberi poteſt per poteſtatem,ne iudicet.Bal.in l.iudicium ſoluitur.ver. pone.ff.de iudicijs.

Aſſocians:

DIcit ſtatum, quod aſſocians aliquem reum, puniatur? vltra criminaliſtas.vide ad intelligentiam huius ſtatuti.Caccialupum in tracta.de debitore ſuſpecto fugitiuo.q.1. ſub nu. 7. Blanc. in.l.fi.nu.201.ff.de quæſtio. & infra in ver. auxilium.

Aſta

Aſta ferrata.

ASta ferrata in materia pœnalis ſtatuti, an ferrũ dicatur? reſpon.Bal.quòd non in addi.Specula.in titu. de homici.in princ.

Aucta pœna.

STatutum auget pœnam contra eum, qui vulnerat in uia publica quid ſi via eſt priuata, publicè tamen fit iter in ea, an vulnerans in ea, puniatur ex ſtatuto? reſpon. Alberi.in qq.ad ſtatu.q.34.in 2.parte.

Audeat.

STatutũ pœnale dicit. Si quis audeat facere tale quid, puniatur &c. Dic, quòd verbum audeat, vel præſumat, dolũ præſupponunt. ita Crauetta in conſil.6.nu. 118.in 1.vol.vbi plures adducit.

Audientia.

DEnegat iudex andientiam ei, cui ex forma ſtatuti non tenetur ius reddere an poſſit ipſe iudex? reſpon. Bal. quòd ſic. in l. illud.ff.quòd quiſq; iur.Item ſtatutum denegat audientiam ob non ſolutam collectam. ſi quis non ſoluens percutiat, iudex ex officio non inquirit.Bar.in l.non ſolum.§.q̃q̃. ff. de iniu.& ibi Apoſtillantes. Et ſi ſtatutum dicat, Actionem non dari, nõ audiri, & ſimilia, in ciuilibus opus eſt vti exceptione, ĩ criminalibus minime.ſm Bar.in l.1.§.ſublata.ff.ad Trebel. & in l.cum lex. vlti.col.ff.de fideiuſſo. & in l. nam & poſtea. ff. de iureui. Iaſ. in conſi.168. in 2.vide Areti. in §. fi.nu. 1.inſtitu.quod cum eo.de iſto ſtatuto vide etiam Calcan. in conſ. 73. in prin. Et licet ex forma ſtatuti bannitus non debeat audiri, ſi tamen egit in iudicio, & reus citatus ſponte cum eo litigauit, poterit tamen poſtea, quo ad actus futuros excipere, quia quotiens auditur bannitus,

totiens

totiens videtur ſuperuenire de nouo grauamẽ. ſm Peru.in c. ex parte de appel. col.2.ſub nu.7.per illũ tex. Item ſtatutum denegans audientiam, facit, ut quis agere non poſſit, etiam in iudicio fauorabili. Rui. in conſi.49.nu.7.vide Bouium in tracta.de ſtatutaria præſcriptione in glo.17.ſuper ver. ſtatu. ver.de cętero nullatenus audiatur. pagi.34.& Alex.in conſi. 137.col.1.nu.1.in 2.vol.vbi dicit, quòd ſtatutum denegans audientiam,operatur, vt proceſſus ſit nullus.

Auferens de manu.

AN puniatur ſtatuti pœna, qui per violentiam quid de manu alterius aufert aliqd? reſpon. Corn.in conſi.44. in 4.vol. Et no. quod verbum auferre habet duplex ſignificatum,cum uiolẽtia,& ſine violentia. vnde teſtes,qui depoſuerunt,ſe vidiſſe,rem auferri de manibus accuſantis per accuſatum,non probant rapinam,quia debebant dicere,quòd violenter abſtulit. &c. ita Ange. in l. poſtquam liti.col.2.ff.de peti.hęred.

Auxiliator.

STatutum punit auxiliatorem ad maleficiem. Quidam commodauit alicui equum,arma,vel famulum, qui dicebat,ſe velle rus petere,& ibat ad occidẽdum quempiam; an punietur ſtatuto de auxiliatoribus? reſpon.Bal.in l.quicunq; per illum tex. C.de ſeruis fugit. quòd quatuor modis auxilium præſtari dicitur armis, manu,voce, & obiectu. vt dicit Bal. in l. cum dominus.ff. ad Syllani. & nota,quòd non debet dari auxilium ſceleratis hominibus.l. per omnes. C. de defenſo ciui. nec debent ij eſſe ſecuri,neq; ſacrilegi, & derobatores præcipuè rerum eccleſię. vbiq; Bal. in conſi.458. in 4.incip.de auxiliatore.uide etiam Pariſi.in conſi.166.in 4.& no.quòd auxiliator ipſe punitur pœna ſtatuti de committente maleficiũ.ſm Marſi.in prac.cri.§.conſtante,nu.47. Couar. in trac. variarum lec.in parte.2.§.12.vide oĩno. Nõ eſt inquirendum contra aliquem de homicidio per alium perpetrato,

to,tanquam auxiliantem, niſi expræſsè dicatur,quòd ſciebat homicidium committendum. ita Gramm.in deciſ.Neapol. 25.ſub nu.3.& Marſi.in cõſi.30.in 1.& in conſi.24. Item ſi au xiliatur quis,& ex forma ſtatuti uenit puniẽdus eadẽ pœna, qua principalis, non duplicabitur pœna ipſi, quẽadmodum & principali, ſi cauſa duplicationis eum non compræhẽdit. idem eſt in diminutione.ſm Bar. in l. liberis.§. poſthu. ff. de alimen. & ciba. lega. Are. in tract. malefi.ver. aſtitit. Bar.in l. is qui opem, ad fin. ff.de fur.vbi & alij. Carre. in prac. crimi.in §.homicidium.Corſetus in ſingu.uer.auxiliator. Rui. in conſi.5.in 5. Et quando impetitur aliquis de auxilio præſtito ad aliquod maleficium,& in inquiſitione,vel accuſatio ne non apponitur uerbum aſſiſtendo, inquiſitio,vel accuſatio non ſubſiſtit.ſm Arno. poſt alios. in ſolilo. 61. itẽ, niſi di cat,quòd ſcienter præſtitit auxilium & fauorem ſciens ipſum eſſe ex bannitum &c.Ange. in auth. vt eccleſiaſt.titu. §.iube mus.Gratus in conſi.73.in princ.Alba. in conſi.48. vide Bal. in prac.crimi.in q. qua pœna puniatur præſtans delinquenti auxiliũ,& fauorẽ, uer. item qui conſilium. pag.41. quid ſit auxilium cooperatiuum?tradit Marſi.in ſing.400. & Gratus in reſpon. 52. in 2. Rimnal.in conſi. 13. in princ. & in conſi. 50.eo.vol.per totum,& in conſi.59.eo.vol.Caſſane.in conſi. 58.per totũ.& Cotta.in ver.opem præſtans.in trac.Rerũ memorab. Claud.in reg.cri.98.& pluribus ſeq.& regula.105. & ſeq. Iulius Clar. in prac.crimi.§.fi.q.90. Campeg. in tract. de teſtib.regula 433. vbi fuſius.& Pariſi. in conſi. 52. per totum in 4. vbi uide, quando quis dicatur præſtitiſſe auxilium maleficio, vel ne. Placa. epito. delic. cap. xvi. & nouiſſimè per Burſatum in conſi.65.per totum.vbi uide ẽt de eximente ui captum à beroarijs. & vide etiam Chirconium in receptarum ſententiarum,lib.1.centu.1.conclu. 22.& ult.

.B.
DE BANNITIS.

DICTAT ſtatutum.licere bannitum occidere.& alio ſtatuto prohibētur arma portari, ſub certa pœna. Quidam interfecit bannitum cum armis uetitis, quomodo punietur? an incidet in pœnam ſtatuti, quod punit arma gerentem? reſp. quòd non. nam ſtatutum debet intelligi, niſi portentur arma ex cauſa licita.& permiſſa à ſtatuto.argu.l. Gracchus.C.de adulte. cum ſimi.de quibus Stepha.de Feder. in tracta.de interpræta.iur. ſub nu.48. & ſeq.nam qui uult conſequens,uult ſuum neceſſarium antecedens, & uno conceſſo, aliud conceditur. &c. De Bannitis plura Boſſius in tracta.crimi. tit.de banni. & Nellus in tracta. de bannitis. & in terminis ſtatutorum, plura circa bannitos deducit Marſil.in prac.cri.in §.vltima. q.per totum,& pleniſſimè in§.aggredior,& nota, quòd bannitus de uno loco,cenſetur bannitus de omnibus locis,quæ ſunt ſub eodem dominio ſm.Alb. in auth.qua in prouincia.C.ubi de cri.agi opor. & Marſi.in conſi.121.nu.11.& ſeq.in 2.uol. Rol. in conſ.60. in 2.uol.

Statutum diſponit bannitum à centum libris ſupra impunè offendi poſſe.Titius fuit bannitus,& duo maleficia commiſerat pro, uno maleficio erant octoginta, pro alio quinquaginta,an ex ſtatuto impunè offendi poterit? reſpon.quòd non. vt per Bal.in l.ſi idem cũ eodem.ff.de Iur. omnium iud. & glo. in l. ubi fideiuſſor.& dicit Bal.ibi,quòd decem & decem non faciunt xx. quia non debent aggregari numeri iſti.

Statutum dicit,quòd ſi quis commiſerit tale maleficium, banniatur, nec poſſit ſtare ſuper territorio ciuitatis. &c.aliquis bannitus reperitur ſuper arbore territorij, à quo fuit bãnitus,an erit ſecurus? reſp. quòd non. nam poterit detineri, & occidi. l. qui ſella.ff.de ſeruitu. ruſtic. prædio.ubi Ange.

deter-

determinat contra Gonellam hiſtrionem Ferrarienſem. refert Porcus inſti. de iure naturali.

Statutum, quòd vult bona banniti contumacis publicari, non côpræhendit bona acquiſita poſt bannũ. ſm Alex. in conſi. 15. in 1. uol. Statuta, quę permittunt bannitos impunè offendi, ſunt introducta pro quiete communi. ſecundum Bar. in l. opprimendorum. C. quãdo liceat ſine iud. ſe uin. & hæc publica uindicta nuncupatur, quæ priuatorum pacto tolli non poteſt. l. Ius publicum. ff. de ſtatu homi. Hoc ſtatutum non habet locum in bannito ob contumaciã. ita Bar. in. l. 1. ff. de in litẽ iuran. & in. l. 1. C. de cri. ſtell. & in. l. fi. §. fi. ff. ſi quis ius dicen. non ob. uide omnino Iaſ. inter conſi. crimi. diuerſorum per Zilettum in conſi. 52. per totum. item non habet locum in eo, qui proditoriè occidit bannitum, quia ex eo non adiuuabitur. l. fi. C. de delato. lib. 10. & ita Ange. ibi no. per illum tex. pro ut refert Cępol. in conſi. *34*. nu. *6*. & ponit Alberi. in. l. mutus. §. qui non cogitur. qui ſatiſda. cog. Quid ſi feci pacem cum inimico, & promiſi non offendere, ſub tali pœna, tamẽ ſi poſtea fuit bãnitus, nõ ideò prohibeor eundẽ occidere. quia ſtatutum me excuſat à pœna criminali. ſecus autem à pœna conuentionali. & taliter bannitus habetur pro mortuo, vide fuſius per Rui. in conſi. *26*. nu. *3*. in. 5. vol. Bernar. Diaz. in regu. 58. Viui. tracta. communium opi. in ver. ſtatutum diſponens. quòd bannitus. Duenyas. in regu. *68*. ver. bannitus. Et no. quòd attẽditur tempus delicti, quando bona banniti confiſcantur, & nõ tp̃s ſententiæ, vnde ſi filiuſfamiliàs delinquat, quapropter debeant confiſcari eius bona, non confiſcabuntur bona poſt hanc ſententiam ad ipſum peruẽta, morte patris, vel aliàs, ſm Kiminal. in conſi. 1*3*5. per totum. in 1. vol.

Filius banniti prohibetur ſtare in ciuitate ex ſtatuto. intellige de filio banniti, q̃ in humanis exiſtat. ſm Ale. in cõſi. 20. in 2. vol. Bal. in l. voluntas, & in l. cum acutiſſimi. C. de fideicommiſſ. & in l. fi. C. de iniu. & in l. 2. C. quando ad lib. per

ue.poſſ.& in l.omnes po.col.10.ff.de iuſt.& iu. & Alex.in l. eius. ſub nu.2.ff.ſi cer.peta.item non comprehendit fœminas. Alb. in qq.ad ſtatuta q.64.in 4.parte.& Nata.in c.quam uis. de pac.in 6.nu.58.& Bal.& Saly.in l.quicunq;. C.de ſeru. fugi.Rui.in conſi.70.ad fi.in 2.vol.& Soz.in conſi.1.nu.92.in princ.& in conſi.3.nu.19.

Statutum prohibet bannitum reuerti poſſe ad domum, niſi ad hęredibus occiſi prius habuerit pacem. Quæritur.an debeat habere pacem à filio, qui abſtinuit ab hæreditate, vt ſic poſſit reuerti? reſpon.Bar. quòd ſic.in l.ſi filius. ff.de vulga. & pupilla.ſubſtitu.vide Areti.ibi in verſiculo quid ſi filius abſtinet ſe ab hæreditate paterna? An autem mulier bannitum de banno, faciẽdo pacem, extrahere poſſit?& dicit Aret.ibi, quòd non. quoniã uindicta nõ pertinet ad fœminam de iure longobardo, ſecus de iure ciuili, & communi. uide de hoc Tiraquell.de legibus connubia.lib.1.in glo.1.ſub nu.61.vide Iaſ.in l.cum filiusfamilias.nu.100.ff.de leg.1.& nu.92.& Nouellum.in fine ſuæ pract.ubi plura de pace.& Firma.in repert.uer. pax. Et no.quòd bannitus habens pacem ab offenſo, debet cancellari de libro. quia fiſcus non cenſetur principaliter offenſus.ſecundum illud ſtatutũ. ſm Firma.in repert. in uer.bannitus. & iſtud ſtatutũ eſt ſtricti iuris. ſm Bal.in cõſi. 195.nu.4.in 2.parte.Quid ſi non adeſſet hæres, à quo pacem conſequi poſſet? Vide Plotum.in l.ſi quando.pagi.353.ad fi.& vide Follerium.in prac.crim.in tit.audiantur exceptiones. proponendæ. Vbi dicit, quòd ius uindicandi nõ cõpetit, de morte mariti,niſi uxori.ibi.nu.18.& ideò debet haberi ab ea pax, quia agitur de ſuo, & non mariti intereſſe, quod probat.

Statutum defert præmium capienti bannitum, an comprehendat bannitum capiẽtem alium bannitum? reſp.ut p Aret. poſt Bal. & Anchara.in l.qui ſeruum.ff.ſi quis cautio. Cagnolũ. in l.fi.ſub nu.10.ff.de reg.iur.& Caſt.in conſi.255.in pri. par.& quòd iſtud ſtatutum comprehendit etiam bannitum,

qui

qui occidit bannitum extra territorium.Bal.cõſuluit.de quo Marſi.in ſing.124.& in §.aggredior.ſub nu.51.in prac.crim. Quid ſi frater occidat bannitum fratrem.reſpon. Nellus in trac.bãnitorũ. in 3.par.2.temp.q.67.uer.quęritur duo ciues. vbi dicit, quòd non.& Cæpol.in conſi. 5. ſub.nu.22.& ſeq.

Statutũ dicens, qđ banniti à centum libris & ſupra poſſint impunè offendi. ex hoc non infertur pœna capitalis inde. quia imponitur tantum, vt bannitus purget delictum, & ſe emendet. ita reſpondit Bar.in l.2.in pen.col.ff.de publi. iudi.pro ut eum ſic refert.dominus, & magiſter meus.Alcia.in c.quòd ſedem.de offi.ordina.nu.81.

Statutũ, quòd loquitur de bannito,non uerificatur in bannito, de cuius banno adhuc diſputatur. pro ut reſpon.Bal.in l.2.ad fi. C. ſi penden.appella.mor.fue.quem adducit Sozi. in cõſ.122.in princ.vol.ſub nu.4.Caſt. in l.poſſideri.§.ſi ſerdẽuus quem.ff.de acqui.poſſ. Vel qui de proximò erat defendus.ut ait Ange.in conſi.283.& Caſt.in l.ſi creditoris.C.de fideicõmiſſ.& Bal.in addi. ad Specula.ſuper titu.de accuſatio.

Statutum dicit. bannito non ſoluenti onera communis nõ debere ius reddi, dic, quòd hæc exceptio perſonam agentis reſpiciens, poteſt opponi poſt ſententiam,& in quacunq; iudicij parte,& ad ea, quę faciẽda ſup ſunt. ſm Pa. de Caſt. in l. tametſi.ff.ad Maced.ſub.nu.5. & Dec.in.c.ex parte.de appel la.& Iac. Butr.in l.adulterium.C.de Adulte.& Ioan.de Imo. in.c.dilectus.in fi.de reſcr.& Bal.in c.de teſtib. in fi. ex.de teſtib. Statutũ permittens occidi bannitũ, non comprehendit illum, qui interficit bannitũ, quẽ lictores ducebant ad iuſtitiam. ut ait Nellus in trac.bannitorũ.in 2.par.2.temp.q.28.

Statutũ vult bannitum debere intra menſem comparere, aliàs, ut confeſſus condemnetur.Si bannitus ſciens ſe bannitum,& fortè citatum per ſtatutum,non comparet, nihilominus appellare poterit,quia non eſt citatus per iudicem. licet ſit per ſtatutũ.ita conſuluit Bal. ſi autem per nuncium fuiſſet citatus, tunc ſecùs.ſed ſi per edictum in valuis palatij, uel ec-

cleſiarum, habet beneficium appellandi intra decem dies à die prolatæ ſententię. ita Paul. de Caſt. in l.properandum.§. cum autem. C.de iudi.& Nellus.vbi ſupra.

Quæritur ſtante huiuſmodi ſtatutaria diſpoſitione, qua caueatur bannitum impunè occidi poſſe. quidam fuit bānitus, & à ſententia banni appellauit.an pendente appellatione poterit impunè occidi? reſpon.quòd non.quia ſententia huiuſcemodi remedio appellationis reſciſa fuit cum omni ſuo effectu.ita dicit.Paul.de Caſt.in l.quià Latronis.§.ſi qs. ff.de teſtam.ubi, etiā ponit. quādo deſerit appellationē. ut ait Saly. in l.2.C.de uſu.rei iudi.& Peruſi. in c. antepen.de appella.

Statutū vult bannū in ſcriptis redigi.aliàs non teneat.certè ſi notarius culpa ſua illud in ſcriptis non redigat,bannum erit nullū.ſm Paul.de Caſt.in l.ambiguitates.C. de teſtame. & Bal.in addi.Specula. in titulo de executio.ſententiæ.

Statuto licet bannitum interficere.pone modò.filius interficit patrem.an erit tutus ex ſtatuto? Reſpon.quòd ſic.ſi pater fuit bānitus ob patriā expugnatā.ita ait Caſt.in l.1.§.ius gentium.ff.de iuſti.& iu.& Rui.in conſi.4.nu.7.in.5.vol.

Quid ſi quis ignorans aliquem eſſe bannitū, interficit illū?reſp.ꝙ ſtatutum ſibi prodeſt.quia ſtatur ueritati,& non credulitati. ita dicit Caſt.in l.genero.nu.6.ff.de infami.Corne. in cōſ.39.in prin.Si bānitus,qui infallibiliter ſperat cācellari de banno,vt quia obtinuit gratiam in communi, quamuis nō adhuc ſit cancellatus, agat contra aliquem. nulla ſibi obſtat exceptio. ita Caſt. in l. mulier. §. non eſt dubitandum.ff.ad Trebellia.& Firma.in reperto &.Alex.in conſi.114.in 1.vol.

Occidens bannitum, licet impunè id faciat ex ſtatuto,infamis tamen efficitur ita. Bal. l. decutiones.in fi.C.de infami. nam licet ſit tolerabile homicidium ita factum,non eſt tamē laudabile.Fallit tamē,quoties ſtatutum diceret, poſsè licitè & impunè,quia tunc nō efficeretur infamis.tex.eſt.in l.is qui aggreſſorem.C.ad.l.Cornel. de ſicca. & Fely.in c. quæ in eccleſiarum. nu.15.de conſtitu.

Statutum

Statutũ ſimpliciter dictans bannitum offendi poſſe.intelligitur, vt poſſit quoq; occidi.Bar.ita docet in cõſi. 188.incip. ſtatuto caſtri Plebis. & Fel.in c.quæ in eccleſiarũ de cõſt.ver. ex iſtis.& Firma.in reper.& Apoſtilla.ad Spec. in ti.de cõſue tu.ubi plura.Deci.in conſi.1.in.3.Pone, quiſpiam deliquit; non tamen adhuc eſt poſitus in banno ex forma ſtatuti:ſi deinde banniatur, habita pace. an rebanniri poterit? reſpon. Caſt.in l.cum lex.ff.de legibus,quòd non.

Item pone,ſtatutum dicit,bannitos propter homicidium, cancellari debere de banno,habita pace cum hæredibus occiſi.hoc ſtatutum.intelligitur de illis,qui tempore ſtatuti fuerunt banniti. ita Caſt. in l.cum tex.ff.de legib.& Rui. in conſi.97.nu.5.in 5.uol.

An poterũt offendi res ipſius banniti ex ſtatuto? uide per Marſil.in prac.crimi.in.§.aggredior.nu.16.& in.l.fi. nu. 62. ff.de quęſtionibus.& Floria.in l.ſi quis binas.de uſufr. & Firma.in reperto.Et no.quòd beneficia ſtatutorũ non dãtur bannitis. ita. Marſil. in d. §. nu.57.nec ipſe bannitus poteſt ſibi mortem conſiſcere.ita Marſil.ibi nu.17.

Si ſtatutum dixerit bannitos rebanniendos fore.an uideãtur reſtituti,uel ſimplicem indulgentiam habere? uide Marſil.in l.1.§.fi.nu.3.ff.de quæſtio.Et nota,quòd bannitum ſpolians punitur crimine expilatæ hæred.ut per Marſil.d.l.fi.§. fi.nu.61.plenè Alber.in qq.ad ſtatu.q.91.parte.4.& Ang.de Are. in trac. malefi.in uer.ueſtem cœleſtem.& Firma. in repert.& Corſetus in ſingu.uer. pœna.pag.179.

Si aduerſus agentem opponitur exceptio banni,aut ex cõmunicationis rei. non admittitur replicatio banni in terminis duorum reorum bannitorum, quibus ex forma ſtatutorũ reddi non debet ius.quia potior ſit rei conditio.ita Alberi. in l.cum par.ff.de regu.iur.& Cagnol.ibi.

Statutum permittens bãnitum pro debito pecuniario poſſe impunè occidi,non tenet. ita Marſil. in §. aggredior. nu. 2. in prac.crimi.

Qui

Qui auxilium,uel fauorem pręſtitit bannito, ex ſtatuto puniri debet.l.eoſ.cum gl.C.de furtis ubi Paul.de Caſt.ſub dubio fortè cogitandum reliquit.

Statutum permittens bannitũ impunè occidi poſſe,an locum habeat, quando pœna uenit applicanda parti,& non fiſco?reſpondet Cæpolla. in conſi. 7.

Statutum dicit, quòd quilibet admittatur ad accuſandũ. An admittatur bannitus? reſpondet. Bal. quòd non. in rub. C.qui accuſa. non poſſunt. quòd intelligit in bannito ex crimine,ſecùs pro debito. An ſolum poſſit vulnerari bannitus, ſi caueatur ſtatuto, quòd poſſit impunè occidi. reſpon. ut ꝑ Alex. in l.in ſuis.ff.de libe. & poſthu. Bannitus incapax iure ſtatutario,an ſit incapax,quando ſub conditione fuit bannitus? reſpondet.Bal.in l.1.col.pen.verſ.ſecundo quæro.C.de hære. inſti. vide Burſatum. in conſ. 55. Pone permiſſum eſt ex forma ſtatuti bannitum offendere in ære,& in perſona.pone.ego occidi bannitum, & veſtes ſuas mecum porto, accuſor crimine expilatæ hæreditatis, quid iuris? reſpõdet Bar. in l. ſi pœna alicui.ff. de pœnis. quòd puniar, quia licentia offendendi bannitum morte extincta fuit. ut.ff.de pœnis.l. ea lege.&.l.qui ſepulchra.C.de ſepulchro uiolato.Bannitus á Poteſtate Piſano,non cenſetur bannitus niſi à ciuitate piſana,& ſuo diſtrictu. vnde ſi offenderetur alibi, etiã à Piſano, puniretur offendens ſ'm ſtatuta, vbi eſſet facta offenſio,& ſi ſtatutũ piſanũ dicat bannitũ impune offendi poſſe. Bal.in l. 1. ff.de ijs,qui ſunt ſui.& in l.1.ff.de ijs, qui no.infa. in addi.

Statutum diſponens bannitum impunè offendi poſſe, intelligitur, ſi ſit bannitus tẽpore offenſionis. ita Ang.in l.ſiue manifeſtus. §.tam diu.C.de condi.furti.de quo Iaſ.in conſi. 133.col.1.in.1.vol.

Stante ſtatuto,qđ bannitus poſſit impunè offendi. Pone, Titius occidit Bertam bannitam. an excuſatur à pœna? reſpondet Nellus in trac. bannitorum. in 2. q.princ.primi temporis.q. 39.quòd excuſatur.

Statu-

Statuto cauetur.quòd antequàm quis banniatur, debeat per loca,publica p̄ edictũ, uel prçconē ei aſſignari terminus trium dierum,intra quem quilibet,qui velit defendere reũ, vel adeſſe cauſç,poſſit comparere,aliàs nullus poſſit banniri, pone, iudex, qui contra Titium procedebat fecit edictum p̄ loca publica, quod quicunq; uellet defendere Titium, com pareret infra terminum trium dierum, nec dixit aliquid de eo,qui uellet ad eſſe cauſç,an Titium poterit bannire? reſpõ det Nellus in tracta. bannitorum.in.3.q.prin.primi temporis.q.9.quòd non, diſtinguendo vt per eum.

Statutum dicit, bannitum impune occidi poſſe.an ſit neceſſe,quòd probetur occidentem ſciuiſſe illum fuiſſe bannitum?reſpondet Nellus in tractatu bannitorum q. 25. quòd non. Et no.quòd occidens bannitum habentem ſaluum cõ dutum, & cui fecerat pacem,non tenetur de occiſo, vel de pace rupta. ita Gozadi.in conſi.61.per totum. Nam rebannitus poteſt impunè occidi,donec actualiter ſit cãcellatus. propter probabilem ignorantiam. vide Iaſ. in l.ſi creditoris.col.1.C.de fideicommiſſis. poſt Bal. Pau. & Alberi.& limita,ut per eum.vide etiam Bernar.Diaz in regula. 638.

An bannitus,qui ex forma ſtatuti ſit bannitus, & poſſit offendi,poſſit reſiſtere?reſpondet, vt ait Decius.l.vt vim.ff.de iuſt.& iure.& ibi plene Zoannetus.Bono.

Statutum dicens, ꝙ quicunq; cœperit bannitum, habeat centum.aliquis iam cœperat bannitum,an centũ percipiet? reſpon.quòd ſic.ut per Marſi.in practi.cri.in §. ſecundo. ſub num.52.

Statutum dicit, omnes latrones, & aſſaſſinos bannimus. certè tunc effectum bannitionis aliqui quoq; patiuntur,per ſententiam, vel per ſuam in iudicio confeſſionem,ſint inculpati,de tali facto,vel per euidentiam facti, vel per legitimas probationes conuicti fuerint de latrocinio, vel aſſaſſinatu. ita Grammati.voto.xi.nu.4.

An vxor, vel coniuncta perſona bannitum ex ſtatuto re-

ctè

ctè interficiat? Reſpon.ut ait Cœpol. in conſi. 5.

An per ſecundum bannum videatur receſſum à primo? Reſpon. Cœpola. in conſi. 6.& ibi ponit,an illegitimę cancellatus bannitus de banno, iure municipij poſſit impunè interfici?& an habeat locum ſtatutum,quando pœna venit applicanda parti, & non fiſco? idem Cœpolla in conſ.7. Bannum in perſona bona non afficit, quando infertur ex forma ſtatuti. Secùs,ſi de iure communi.ut per Bal.in.l.1.C. de hære.inſti.col.10.ver.apparet igitur. & in l.Gallus. §. & quid ſi tantum. col.8.ver.ex hoc infertur.ff.de libe. & poſthu.& in c.1.de pace tenen.in vſibus feu.& no.quòd appellatione bãni in ſtatutis non venit bannum pecuniæ,uel exilij, nec liberat bannitum à debito.ita Bal.in l.1.col.8.verſ.& ſi ſtatutum dicit.C.de his,quæ pœnę nomine.

Bannum,quod ex forma ſtatuti habet excutionem,afficit hæredem. aliàs ſecùs. nam quando ſententia poſt ſe expectat executionem,hæredẽ nõ afficit.ita Bal.in l.1.col.4. uer.ſed hic dubitať.C.ne ex de lic. defunc.poſt Dy.in l.ex iudiciorũ.ff.de plublicis iudicijs.& Bar.in l. defuncto. eo. tit.

Bannum,in quo non fuit ſeruata forma ſtatuti,non tenet, ita Bal.in Addi.ad Specula.tit.de execu.ſententiæ. ver.bannum generale.

Si ſtatutum præfigat terminum banni, iudex terminum prorogare non poteſt. ut per Bal.& doct.in l.fi.§.& hæc quidem.C.de iure delibe.Gl.tamen eſt contra.in l. pro tribunali.in uer. obſequio.& in l.quia. §.condemnatum. ubi Dinus de re iudi.& in l.1.C.de dilatio.

Bannitus nõ gaudet beneficio ſtatutorum ſuę ciuitatis.& ideò nõ mitigatur pœna pro delictis uigore ſtatuti, pro quibus delictis maior ſit de iure communi pœna. Bal.in l.cum mulier.col.8.ver.iuxta prædicta.ff.ſolu.matrimo.

Bannitus prohibitus acquirere per ſtatutum,non poteſt per filium, uel ſeruum acquirere.ita Ange.in l.Antiſtius.§. fi.de acqui.hære.

Sententia lata pro bannito, qui ex forma ſtatuti audiri nō debet, eſt nulla. ita Alex.in conſi.31.in 2.& licet audiri non debeat, pro adulterio tamen in uxorem eius commiſſo, iudex inquirere poteſt.ita Bal.in l.non dubium.C. de legib.& Alex.in l.non ſolum.§.quàmquàm.de iniurijs.Bannitus, qui ex forma ſtatuti poteſt offendi, debet prius diffidari.aliàs ſolum poteſt capi, & duci ad iudicem, & debet prius moneri, quàm diffidari.ita Floria.in l.ſi is, qui binas.ff.de vſufruc. Et not.quòd diffidare, idem eſt, quòd dare licentiam cuilibet offendendi.ſecundum Bal.in l.iij.C.ad l.Falcidiam.& in l.cū mulier.ff.ſolu.matr.& Rui. in conſi.4. in 5.vol.quod no. pro ſtatuto Ferrariæ ſub rub.de diffidentia delinquentium,& malefactorum, & proclamate generali. lib. primo. Bannitus ſi quis ſit ex ſtatuto deſinit eſſe de ciuitate. vide Bar.in l. fi.ff. de legatio.& in l.qui amiſſione. §. qui deficiunt. ff. de capit. dimi.Ludo.in l.recuſare.§.fi.ff.ad Trebellia. & Bal.in l.1.ff. de hære.inſti.

Bannitus ſub conditione, an ſit capax iuris ſtatutarij? reſpō.Bal.in l.1.col.pen.uer.ſecūdo quæro. C. de hære. inſti.

Bannitus non ritè bannitus, non poteſt interfici, ſi ex forma ſtatuti non ſit ritè bannitus.ita Bar.in l.non putauit.§.non quæuis.C.de contra tabu.& in l.4.§.ſi ſeruus.ubi docto.ff.de acquir.poſſ.& Alex.in l.fi.ff.de adulte.& in conſil.114. in 1. par.et Corne.in conſi.17.in 1.parte.

Bannitus an teneatur ſoluere collectum.ſtante ſtatuto de collectis ſoluendis? reſp.quòd ſic.vt per Bal.in l. fi.C.ſi propter pub.& Bar.in l.inter quos.§.dāni.ff.de dāno infec. quòd intellige pro reb.quas ipſe poſſidet. d. l.fi.vbi Bal.in fi.& Floria.in l.ſi pendentes.§.ſi quid.de vſufruc.

Statuto cauetur nullum bannitum effici poſſe conſulem, uel in aliquo officio. quidam bannitus fuit ad officium electus,& exemptus etiam de banno fuit. An poſſit, & debeat recipi ad officium? reſp.ut per Bal.in addi.ad Speculat. in tit. de accuſa.§.ſequitur uidere.An autem bannitus poſſit ad of-

ficium eligi, & ſi patiatur, ſe eligi, puniatur, & qualiter? reſponde. vt per Roma. in conſi. 73.

Duo extabant ſtatuta, vnum præmians captum ad mortem bannitũ præſentatũ. aliud puniens illum, qui in alterius territorium, vel diſtrictum iuit ad aliquem capiẽdum. Titius de Padua bannitus, habitabat in finibus diſtrictus paduani, ad quem capiendum ibat Seius, quo uiſo Titius arripuit fugam, quem Seius inſequutus eſt in diſtrictu paduano, uel demum Veronæ contiguo. ibi illum cœpit, & præſentauit poteſtati Paduæ. quæſitum fuit, an præmium conſequi deberet? reſpond. Oldra. quòd ſic. vt per Bald. in addi. ad Specul. ſuper titulo. de accuſa.

Statutum prohibet fieri ius bannito pro maleficio, excepto homicidio, uel mutilatione. Caius bannitus mutuauit Titio, qui damnum paſſus eſt, uel furtum, uel rapinam. quęritur an exemptus de banno agere poſſit de prædictis bonis, quæ paſſus fuit de mutuo? reſpond. ut per Bald. in addi. ad Specul. in tit. de accuſa.

Si bannitus occiſus ſit, ſecundum ſtatutũ, quia luſit, occidens non punitur. ita Bar. in §. illud. in prohemio ff. orum.

Bannitus de iure communi, elapſo termino banni, non habetur vt confeſſus. Sed ſecùs eſt de iure ſtatutario totius Italię. ſecundum Bal. in l. quicunq;. C. de requiren. reis. & in. l. diuus. §. ſic. & diuus. ff. de cuſtodia reorum.

Dicit ſtatutum, qui receptauerit bannitum, puniatur certa pœna. mòdo quidam receptauit bannitum, eius agnatum, vel cognatum. an punietur? reſp. ut per Bar. in l. eos apud. ff. de receptato. vbi & Apoſtillantes plenè. & vide infra. ver. Receptator. Statutum vult bannitum, qui voluerit exire de bãno exſoluere centum. villa pro delicto eſt tota exbannita. an pro tertio teneatur ad centum? vide. Alberi. in. qq. ad ſtatu. in 2. parte. q. 1. 174.

Dicit ſtatutum piſanum. Quicunq; duxerit bannitum in pſona, habeat quinquaginta à communi. Quidam duxit de

comi-

comitatu unum,qui paruam rem furatus fuerat,& plura poſt modum furta feciſſe repertus eſt, an debeat habere quinquaginta? reſpondet Bar. in l. ſi is,qui. §. ꝙ ſi ſeruus. ff. de acqui.rerum do.quòd nõ.per illum tex. uide etiam Bar.in l.2. ff.de cond.& demon.nam iſte non duxit principaliter ut bannitum, ſed ut furem.

Stat ſtatutum, quòd quicunq; accuſat bannitum lucretur dimidium pœnæ banni.certè in eo cauſa mixta habetur. ſm Maran. in prac.in.4.parte.1.diſt.ſub.nu.73.

Statutum,quòd occidens occidentem bannitum non puniatur, non ualet.& durum eſſet in actu practico aliter obtinere. ita Corne. in conſi.16.in.1.uol.

Extat ſtatutum permittens bannitum poſſe impunè offendi.modò aliquis occidit bannitum, cum quo erant factæ induciæ, an punietur pœna .ſ.poſita pro non obſeruatione induciarum uigore dicti ſtatuti?reſp.ut per Corn. in cõſi. 104. in.1.uol. Bannitus ex forma ſtatuti Nucerini poteſt impunè occidi.an peruſinus bannitus in ciuitate Peruſij pro homicidio commiſſo in territorio Nuceriæ,poſſit impunè occidi,intra quinquaginta milliaria, ſtante bulla communis Peruſij,ꝙ homicida ad quinquaginta miliaria ſit bannitus? reſponde ut per Corne. in conſ.192.incipiente uiſo.in 3.uol.

Statutum prohibet uxorẽ banniti poſſe ſtare in ciuitate. an uiro mortuo poterit redire?reſpondet Corne.quòd ſic. in conſ.97.in.4.uol.

Statuta Italiæ,quę habent bannitum pro confeſſo,non ualent, quo ad ibi delinquentem extrinſecus exiſtentem. nam hæc ficta confeſſio ab ipſis extorqueri non poteſt,cum extra territorium exiſtant. per no.in c. poſtulaſti. & per no.in c.romana. §. contrahentes.de foro comp.& Corn.in conſi.143. col.3.lib.1.& Iaffr.in deciſ.cc.Et no.ꝙ banniendus de proximo in terminis. d.ſtatuti,impunè occidi poteſt. ut ait Iaſ.in conſi. 133. nu.4.in 1.uol.Et quia iſtud ſtatutum eſt ualde fauorabile, & conſequenter extendendum eſt, nec debet re-

ſtringi,immo latè.debet interpretari,quia eſt introductũ pro quiete cõi.ſm Bar.Bal.& ali.in titulo. C.quando liceat ſe ſine iudice vindicare.& plenè Iaſ.in conſ.133.col.pen.ad fi.in 1. vol. Nec valet proceſſus in fauorem banniti ex ſtatuto factus.ſm Iaſ.in conſ. 166. & 168.in 2.vol.& priuaẽ bãnitus beneficio non ſolum legis,ſed etiã ſtatuti. ut p Iaſ.ibidẽ? Eſt.n. bannitus poſitus extra beneficia, & protectionem communis. ſm Iaſ. ibidẽ. ante tñ quàm opponatur banni exceptio, valet proceſſus. ſm Iaſ. in conſ.168.in 2.vol. Et no.ꝙ ſi quis propter infirmitatem non potuit comparere, & ſit bannitus ex forma ſtatutorum, poterit nihilominus petere reſtitutionem in integrum.vt per.Bal.in l.1.C.de requiren.reis.

Statutum,quod arctat quemlibet ad capiendum bannitũ, vel malefactorem, nempe cenſetur arctare tñ eum, qui habet plenam ſcientiam de banno, uel maleficio. argu. l. Methrodorus. ff. de pœnis.& in.l.quicunq;. C. de ſeru. fug. vbi Cy. ego(tamen)inquit Bal. in l.1.C.de ijs, qui latrones. uel in alijs criminibus, quantum ad imponendum pœnam, credo,verum eſſe,requiri plenam ſcientiam.argu.l.in lege.ff. ad l.Cornel.de ſicca.Sed quãtum ad imponẽdam mitiorem pœnam,quæ conſueuit ex culpa imponi,ſufficit habere ſcientiã per famam. uel ſuſpicionem, ut quia malefactor arripiebat fugam, & rumor erat poſt eum,nam rumor inducit ſuſpicionem. l.capite quinto.ff.ad adulte.facit, quod no.in l.ſi ut al legas.ff.ad.l.Cornel.de ſicca.

Dicit ſtatutum,bannitum pro certo crimine, occidi non poſſe, niſi à ſuo inimico, qui fecit eum poni in Banno. Fuit quidam inimicus in his terminis, qui fecit aſſaſſinari hunc bannitum: an puniatur aſſaſſinus? reſp. ut per Bal. in l.Gracchus.per illum tex.C.de adulte. quòd non.quia illud, quod licuit mandanti,reputatur licitum in mandatario.

Statutum dictans non debere audiri bannitorum defenſiones, intelligitur de defenſionibus, in quibus reus oneratur onere probandi, & non de ſimplici, & mera negatione

ita.Bal.in l.ſi quidem.in 1.col.C.de exceptio.

Statutum dictans, quòd capiens bannitum fiat dominus ipſius,valet,& tenet.vt per.Bal.in l.de latronum. C. quibus ad liberta.pro clamare non licet. quòd dicit alibi non reperiri,quàm ibi.

Statutum factum à præſide. quòd quicunq; cęperit bannitum in ære & perſona,debeat habere bona banniti, vel eorũ partem,non tenet.ut per Bal.in l.Programma. C. comminationes uel epiſtolæ col. fin.

Duo ſunt ſtatuta.vnum,quod à poteſtate appelletur ad capitaneum aliud, quòd poteſtas nõ audiat bannitorum quærelas. Non fuit exceptum de banno aduerſus bannitum coram poteſtate,ipſe autem pronunciauit probannito,reus autem appellauit, & in appellatione vult opponere de banno. an poterit? reſponde quòd non. quia exceptio iſta potius impugnat perſonam, quàm cauſam.Ideò ex veteri non oritur, cum ei non ſit coniuncta .l. ſi pœnæ.in prin.C.de condi. indebi.vide Bal.in l.per hanc.C.de tempo. appella.

Si ſtatutum ſtatuat terminum,ad faciendum ſe cancellari de banno.cum hic iudicialis ſtrepitus non interueniat,computantur omnes dies feriati,ut dies dominici,& octauæ. licet de conſuetudine eſſet,ſolemniter colere octauas,tanquã ipſa feſta.ita Bal.in l.ueteranis.C. quãdo ꝓuocare nõ eſt ne. Quid ſi bãnitus non comparet ſui culpa, an tanquam confeſſus poterit à fiſco bonis priuari?reſp.ut per Bal.in l.eius,qui. C.ſi penden.appella.mors interue. Et no.quòd ſi quis occidit bannitum,nec audet coram iudice comparere ad hoc allegandum,ſi tertius comparet,& producit bannum,iudex ulterius procedere non põt. ſm Bal.in l.ubi pactum. C.de tranſac. An occidens bannitum dicatur legis miniſter? reſponde,vt per.Bal.in l.accuſationis.C.de nego.geſt.

Statutum dicit. non poſſe aliquid pro uideri in fauorem bannitorum. Dic,quòd hoc non intelligitur directè, ſed per obliquum. ſecus, ſi ſtatutum dicat,quòd nihil poſſit prouideri ſu-

ri ſuper facto bannitorum, quia tunc nullo modo, ut per Bal. in l. rogaſti. ff. ſi cer. petatur. in lectura antiqua.

Vult ſtatutum omnes bannitos rebanniri, exceptis bannitis, qui patrem, patruum, ſiue auunculum occiderunt. Quidā interfecit vnum ex ſupradictis ſpurium tamen, uel naturalē. an debet rebanniri? reſpondet. Bal. in. l. palam. §. quæ in adulterio. ff. de ritu nuptia. dicens, quod ex legibus præcedentibus dici poſſet pro, & contra. & quòd fuit conſultum in ciuitate Florentiæ, quòd non. licet malè. ſecundum ipſum. Idem tenet Specula. in titu. de accuſa. in prin. & dicit idem Bal. in l. lege Iulia in lectura antiqua, quod baſtardi dicuntur de ca ſata, quidquid in contrarium fuerit conſultum.

Bannitus facit depoſitum. omnia autem bona ſua deinde ſunt confiſcata. & ſtatutum dicit, bannitum non audiri. depoſitarius uolens agnoſcere bonam fidem, an poteſt ſoluere depoſitum, antequam conueniatur à fiſco, quando ignorat illum fuiſſe bannitum an poteſt? reſponde, ut per. Bal. in rub. C. de poſiti ſub. nu. 8. Et no. quòd quando bannitus reſtitutus eſt, nomen banniti eſt abolitum. ſm Bal. in l. imperialis. C. de nuptijs.

Dictabat Paduæ ſtatutum, quod banniti paduani non poſſint moram trahere Paduæ, uel in eius diſtrictu, ſub tali pœna. tempore, quo fuit factum iſtud ſtatutum, caſtrum Lendinariæ non erat de diſtrictu Paduæ, poſt modum fuit factum de eo diſtrictu. an ibi banniti paduani Lēdinariæ morari poſſent? reſpondet. Bal. in l. etiam. col. 2. C. de iure do. quòd ſi ſuperior mandat, quòd ibi non recipiantur, recipi non debent. Cum ibi rei eſſe debent. cenſit propter perpetuam fœderis vnionem. l. non dubito. ff. de capi. dimi. ſecùs ſi non eſſet perpetua unio. Quemadmodum inter Peruſinos & caſtrum Gualdi. niſi in confederatione aliud eſſet expreſſum. Vide Iaffre. in deciſ. 200.

Statutum dicens, quòd teſtes deponentes contra bannitos probent. & ſi nudam reddant cauſam, & rationem ſui di

cti,

cti, non ualet. ſecundum Bal.in l.ſi non ſpeciali. in fi. C. de teſtamen.niſi fuerit expoſitio mala, ideſt non concludens de neceſſitate uerіſimiliter.

Statutum dicit bannitos in perſona non poſſe capere hæreditatem ex teſtamento, nec ab inteſtato. aliquis fuit bannitus de centum libris.& ſi quo tempore in fortiam communis uenerit, & dicta centum intra decem dies proximè ſequentes,non ſolucrit,furca ſuſpendatur.Interim ipſe fuit hæres inſtitutus, & adiuit hęreditatem. an ualebit adhuc?& ualere cenſuit.Bal.in l.qui deportantur.C.de hære.inſti.

Latrunculator an poteſt prorogare terminum banni pręciſè limitatum ex forma ſtatuti? reſponde quòd nō vt per Bal. in l.ſcimus.§.& hæc quidem. C. de iure delibe. cauſa tamen cognita pôt. ſm Bal.in l.in pecuniarijs col.pen. ad fi. ff.de ferijs.Statutum prohibet bannito reddi ius de offenſa ipſi illata. dic,quòd ipſo iure nō competit illi actio, uel accuſatio. vt per Bal.in proęmio ff.orum.§.hæc autem.in fi.Quid ſi ſe defendendo cum moderamine percuſſit agreſſorem, uel occidit,an punietur, etiam per dictum ſtatutum?Et quod debeat puniri tenet Bal.in l.veluti.ff.de iuſti.& iur.& in l.ut uim eo. tit.& hoc ſequuntur alij.

Quid ſi ſtatutum uult filios,bannitorum expelli de ciuitate.an compræhendat nepotes? reſpond.Bal. quòd non in.l. quòd uero.ff.de legibus.

Si per ſtatutum prohibentur audiri bannitorum quærelę. licet aduerſarius de banno non opponat. tamen iudex ex officio debet bannitum repellere,& potiſſimum,quando bannum eſt notorium,nam illud,quod eſt notorium,pertinet ad officium iudicis,nemine opponente.ut no.in l.2.ff.de ferijs. & l.1.qui & aduerſus quos.vbi glo.no. & hoc tenet Cynus. C.de accuſa.l.reos.Bal.refert.in l.quos prohibet.ff. de poſtulan.Ait municipalis lex,ſi quis cœperit bannitum,habeat decem.ignoranter quis cœpit bannitum, an decem conſequetur? reſp. Bar.quòd ſic. ſed Bal. contra.in l.genero. col.2.ad fi.ff.

fi.ff.de ijs,qui no.infa.vide.ſupra.

Dicit ſtatutum, non poſſit perueniri ad bannum. niſi ſecũda interueniat citatio. Præceſſor citauit una citatione, & ſucceſſor altera. an perueniri poterit ad bannum abſq; noua citatione? reſpondet Bal. in l. edictum. ff. de iud. quòd non. & ita practicatur. uide Inn. in c. quia. in fi. de iud. & Spec. in tit. de citatione. §. fin. uer. item quæritur. & Archid. 24. q. 3. c. de licita. 3. q. 8. c. caueant. 5. q. 3. c. ſi ęgrotans.

Lapſus termini banni ex forma ſtatuti non habet uim cõfeſſionis. niſi factum plenariè ſit declaratum abſenti. vt per Bal. in l. ſi filius. ff. de interro. actio.

Bannitus ex forma ſtatuti de ciuitate, intelligit bannitus de toto diſtrictu. ſm Bal. in l. 1. ff. de ijs, qui nota. infam. in addi. Et bannitus ab aliqua ciuitate maritima, dicitur etiam bãnitus ab ea parte maris, uel inſulæ, quæ illi ciuitati adheret. ut ait Arno. plenè in epitoma. 47. Et not. quòd ſi quis fuerit bannitus per ſtatutum, et fuit erratum in nomine appellatiuo, puta uocatur Titius de Sancto Angelo, & fuit dictum Titius de Salerno, & ſic fuit erratum in nomine patriæ. nihilominus decapitabitur. Arno. in epitoma. 95. Quando autem eſt erratum in nomine, & cognomine per teſtẽ. vide per Crauettam. in conſi. 169. in primo. vol. & Milleum. in pract. cri. in glo. quam facit ad primum teſtem.

Stante ſtatuto. quòd nemo colloquatur cũ bannito, aliàs puniatur. an doctor conſulens puniatur ſtatuto. reſpondet quòd non. nec ſtatutum habet locum in eo, qui nuncium, uel epiſtolam mittit. Arno. in commentario. 44. & 191.

Si quis occidit mulierem prægnantem per ſtatutum bannitam, non rectè facit. Arno. in commentario 112. & hoc habet locum, dato, quòd partus eſſet adulterinus, uel nõdũ animatus. ut per Marſi. in l. 1. nu. 22. ff. de quæſt. vbi etiã dicit, quòd quemadmodum mulier prægnans non poteſt torqueri, ita nec fuſtigari. uide Arno. commentario. 133.

Qui per ſtatutum eſt bannitus pluribus bannis, occidit

alium

alium bannitum, in poteſtate ipſius eſt, ſibi eligere bannum, quo redimatur, in pręmium occiſionis. ita Arno. in commentario vltimo.

Si ſtatutum punit receptatores bannitorum ſcienter. intelligitur ſcienter, quãdo maleficium erat notoriũ. ſm Bar. in l. 1. ff. de receptato. & Carrer. in practi. crimi. in §. homicidiũ. ſub nu. 29. & nu. 32. vide infra in uer. receptator.

Confinatus, uel relegatus ad aliquem locum uſque ad quinquenniũ ex forma ſtatuti, eo finito, poteſt reuerti quia abſq; licentia ſuperioris ad ciuitatem liberè, & impunè. ultima dies quinquennij licentiat. ita dicit Fran. de Crema. gu. 47. allegat. l. ſi quando. C. de teſtib. & Bal. in prohemio. ffforum. §. hæc autem tria. & firmat Ang. in lect. antiqua. in l. ſi vnus. §. ſi cum reo. ff. de pactis. & Bal. in. l. actione. §. Labeo. ff. pro Socio.

Statutum prohibet, ne quis contrahat cum bannito ſub certa pœna, ſi quis contrahat cum eius filio, uel ſeruo, licet acquiratur bannito, non incidit in pœnã. ſm Bal. in l. 3. per illum tex. ff. de lega præſtan. & plenè Gerar. de Petra ſancta in ſingu. 64.

Bannum, quòd per ſtatutum, vel conſuetudinem non determinatur, quem intellectum, vel effectum habet? Colligetur ex eius intentione, quod agitur, argu. l. ſi uno. §. 1. ff. loca. vt ſi intendatur ad comminationem, habeat uim edicti. l. ad peremptorium. cum. l. ſeq. ff. de iudi. ſi ad pœnæ impoſitionem, appellatur bannum. ſeù publica deiectio. ita Alberi. in dictionario. in uer. bannum.

Statutum, quod occidens bannitum, lucretur centum, nõ compræhendit occidentem bannitum fortuitò, uel ad propriam defenſionem, vel ſiccarium, uel, ut officialẽ. ſm Steph. de Federi. in tracta. de interpretatio. iuris. parte. prima. ſub nu. 45. item non habet locum in odioſis, & in ijs, qui procurarunt, ut quis banniretur, ne ſibi eſſet impedimento bannitus in iudicio. ita dicit Anch. in cõſ. 408. vnde ſecundũ ipſum, ſi

quis accuſauit aliquem abſentem, qui uocatus per ſtatutum fuerit, eius contumacia ſtante, condemnatus, ſtatutum ob id non opitularetur accuſanti.

Statuta, quæ permittunt bannitum impunè occidi poſſe, non ualent de iuris ſubtilitate. l. 3. de Decre. ab ordi. facien. & l. decernimus. C. epiſ. & cle. ſic dicit. Iac. de Are. in trac. de bannitis. in prin. nu. 17. & ſupra poſui.

Stante ſtatutò, quòd querelę bannitorum non audiantur, de quibus querelis intelligitur? reſpondet Nellus. in trac. bānitorum q. 68. 1. partis. qđ de extraordinarijs, & quæ per iudicis officium expediri poſſunt.

Statutum dicit, quod capiens bannitum, habeat centum à communi. an habeat locum in aſſicurato? reſponde, quòd non. vt per Nellum in trac. bannito. in ſecunda parte. ij. tem po. q. 18.

Dicit ſtatutum, debere de banno eximi, ſi quid ſoluat. an bannitus ex falſitate, habebit hoc beneficium? reſponde vt per Nellum in tracta. bannito. in 3. parte. q. 18.

Statutum diſponit, quòd baniendus debeat citari, ut ipſe per ſe, uel alium compareat. ſi tamen iudex ſimpliciter citaret, & ipſum nòn comparentem banniret, eſt rectè bannitus. quia intelligitur citatus, ſecundum quòd, dicit ſtatutum: ſm Bal. in l. fi. C. de procur. & Aff. in deciſ. Neap. 3. ſub nu. 7.

Statutum, quod quicunque bannitum percuſſerit, uel debilitauerit, uel occiderit, certa pœna puniatur. an ſi in uno tā tum defecerit integra pœna punietur? reſponde vt per Federi. de Senis. in conſi. 58. & Nellum in tracta. bannito. q. 51. ubi dicit de illo, qui amputauit digitum.

Occidens bannitum in æccleſia ex ſtatuto, non eſt puniendus ut homicida, ſed ut uiolator eccleſiæ. ita Bal. in margar. uerbo excommunicatus. Gloſa. in prag. tit. de interdic. in differen. non ponen. nu. 6. pagi. 251.

Quotiens aliquis eſt bannitus, & captus, & ex forma ſtatutorum condemnatus, fit quidā declaratorius proceſſus, in

quò declaratur, captũ illũ eſſe, qui eũ reperitur bannitus, & bannum exequendum eſſe, & ita poſtea punitur, & eſt talis practica, quæ eſt certa legum interpres. ſm Bal. in vſibus feudorum. tit. de Feudo non ſine culpa amittendo.

Statuto uolente, quòd quis ponatur in banno præcedentibus duabus citationibus tot dierum pro qualibet, non poteſt iudex dare unam pro duabus, quia cum iſta ſit forma data à ſtatuto pro forma ſubſtantiali perueniendi ad bannum, nihil mutari poteſt. nec etiam unius horę momentum. l. & ſi nihil. ff. de reg. iur. ita Bal. ſuper feu. tit. de milite uaſallo. per gl. ibi, quę incipit meritò.

Bannitus ex forma ſtatuti, qui reuerſus eſt ad ciuitatem, & ibi ſtetit longo tempore, ſicut ciuis, exiſtens de conſilio, & alia faciens, quæ & alij ciues facere ſolent, non poteſt impunè occidi. ita Nellus in tracta. bannitorum. 3. par. 2. temp. q. 84. ſed contrarium uidetur conſuluiſſe. Ruinus in conſi. 85. in 4. volum.

Statutum dicit. Accuſatus de crimine, qui patiatur ſe in banno poni, puniatur. & ex alio ſtatuto cancellatus eſt de bāno. An is uti infamis repellatur adicendo teſtimonium? reſponde quód ſic. vt per Tiraquellum in tractatu Ceſſante cau ſa. uer. confeſſionis. nu. 51.

Dicit ſtatutum, quicunque retinuerit bannitum duobus diebus, puniatur in mille florenis. ſi quis retinuit bannitũ una die, talis retinens ſic bannitum, non debet puniri pœna talis ſtatuti. ita dicit Ange. in §. hæc autem tria. in prohemio ff. orum. Vide omnino Caſſane. in conſue. Burg. in §. 2. ſub nu. 4.

Dicit ſtatutum, quod præſentans bannitum debeat eximi de banno. pone quidam bannitus ex pluribus bannis pręſentauit bannitum, an de omnibus bannis eximi debeat? reſpondet Alber. in qq. ad ſtatu. q. 98. in 4. parte. & dicit de uno tantum eximi debere. niſi bannum ſuum eſſet de pluribus delictis ſimul.

Quæritur. an banniti noſtri temporis ex ſtatutis Italiæ eli

gi poſſint ad honores,& officia in alijs ciuitatibus, in quibus non ſunt banniti? reſpondet Alberi. in qq.ad ſtatuta. q.100. quòd admittuntur, & ita uidit ſeruari. dummodo ciuitates non ſint eiuſdem domini. Et not. quòd bannitus de ciuitate, qui poſtea eſt toleratus in ipſa ciuitate, non poteſt impunè offendi. ita Saly. in l. nulli. in prin. C. de iudi. per illum tex. refert Alex. in conſi. 1. nu. 45. in 2. & Boſſius. in prac. crimi. titu. de bannitis.

Statutum prohibet, bannito ius fieri. dic, quòd hæc exceptio impedit proceſſum. ita dixit Alex. in addi. ad Bar. in l. 1. C. de bon. uacan. lib. x. nu. 1.

Si ſtatutum dicat, quòd bannitus non habens pacem ab inimico debeat rebanniri, an debeat habere pacem à muliere ſuccedente paſſo iniuriam, ſicut à maſculo? reſpondet Ange. in addi. ad Bar. in l. unica. C. de ijs, qui ſe deferunt lib. x. quòd ſic. & ſuprà. poſui.

Dicit ſtatutum, quòd opem pręſtans bannito, puniatur pœna manus. dic, quòd in inquiſitione debet deduci, quòd præſtiterit quis opem ſciens eẽ bannitum, alias non teneretur ſtatuto. ſm Bar. in l. omnes. C. de agric. & cenſi. lib. xj. nu. 2. ubi uide etiam apoſtilan.

Stãte ſtatuto, ꝙ bannitus poſſit offendi, Poterit impune offendi clericus bannitus. ſm Marſi. in cõſi. xj. ſub nu. 14. in princip. ſed quid econuerſo? vide per eundem Marſil. in pract. crimi. in §. pro complemento.

Si dicat ſtatutum, quòd quilibet bannitus, cuius bannum, non eſt cancellatum poſſit impunè offendi. & bannitus ſoluerit, ſeu aliter ſatisfecerit, vt eius bannum deberet cancellari, & de tali ſolutione, vel ſatisfactione appareat in inſtrumẽto, vel ſcriptura, poſita in Archiuio publico. an hic impunè occidi poſſit? reſponde. ut per Blancum in practica crim. pag. 108. ſub nu. 176.

Statuto dicente bannitos debere rebanniri pro certos ſapientes, ſi ſint banniti per eos, ſed non cancellati, non poterunt

runt ex ſtatuto offendi. ita Blanc. in prac. cri. pag. 108. nu. 181

Statutum dicit, quod nullus poſſit arrẽgare, uel pro ponere, quod ſpectet ad fauorẽ alicuius banniti. contigit, ꝙ dum tractaretur in conſilio pro republica de nominando uirum bonum capitaneum pro guerra, quidam nominauit unum bonum pro bono & ſufficienti, qui erat bannitus, propter quod dicebatur incurriſſe in pœnam ſtatuti. reſpondet Iaco. quod non tenebitur ſtatuto. de quo Saly. in l. ſi quis. nu. 4. ff. ſi cer. petatur.

Si non fuit oppoſita exceptio aduerſus bannitum, qui ex ſtatuto audiri non debet in cauſa principali. an poterit eadẽ opponi in cauſa appellationis? reſp. vt per Millium in reperto. in uer. bannitus.

Statuto diſponente, quærelas bannitorum non admitti, minime ſunt admittendæ eorum appellationes. ita Ioã. Bap. in tracta. de arbitris. cap. xij. x. libri. fol. 104. tomo. xij. & hoc intelligit, dummodo appellent in alia cauſa, quàm in illa, ꝓpter quam fuerunt banniti. ſecundum docto. quod dicit menti te nerdum.

Stante ſtatuto, qu òd bannitus impunè offendi poſſit, ſi aliquis occidat eum, qui fuerat nulliter bannitus, non excuſabitur, quominus puniatur ordinariè. videlicet, ſi taliter occidẽs habuiſſet notitiam nullitatis huiuſmodi. aliàs cum diligenter perquirere, & ſe informare, antequàm ad actum, cui naturaliter ineſt dolus, deuenerit, debuiſſet, tanquàm culpabilis, iudicantis arbitrio plectendus erit ita. Vantius de nullitatibus ex proceſſu. nu. 44. pagi. 64. vbi etiam ponit, an pendente cauſa ſuper nullitate banni, liceat bannitum occidere? Et no. quòd ſi quis conuerſatur cum bannito publicè conuerſante per ciuitatem, & tolerato, excuſatur. ita Ange. in l. ſi duo. ff. de acquir. hęre. & Marſil. in l. 1. num. 2. ff. de ſicca. & Dueynas in regula. 68. & deciſi. Peruſina. 31. num. xj.

Barba-

Barba.

SI dicit ſtatutum, quod expilans alicui barbam, puniatur. &c. tanquam membrum offenderit. Dic, q̃ ſi Barba capitur pro pilis, non dicitur membrum. ita Ange. in auth. vt nulli iudi. l. item Labeonem. §. generaliter. ff. de iniurijs. vide Bal. in l. reos. C. de accuſa. nu. 10. ubi quærit Bal. pone quidã amputauit alicui barbam, an intelligitur amputaſſe membrum? & reſpondet quòd ſic. nam licet barba non ſit membrum inſtrumentale ad aliquid operandum per ſe, aliquam operationem, tamen eſt membrũ formale in corpore noſtro, ſine quo corpus noſtrũ eſt de forme. & ideò cõtinetur appellatione mẽbri, quia pars eſt formalis. l. in rem. ff. de rei uendica. vide Menochium de arbitrio iudicis. caſu. 392. ad fi. licet hodie (ut uidemus) homines ut plurimum ſe deformant, vtendo barba philippina. De barba etiam Bal. tractat in uſibus feudo. titu. de pace tenen. in uer. barbam expilauerit. & in. qq. ad ſtatu. in uer. Membrum. & no. quòd expilans aliquẽ per capillos, uel per barbã aliquem trahens, punitur pœna. 40. lib. parti applicandarum, &. 20. Fiſco. d. c. 1. §. ſi quis aliquem. de pace tenen. quem tex. ſingularem dicit. Roma. in ſing. 162. & Gui. pp. in ſing. 394. & Arno. in dialog. 61. & Carreri. in prac. crim. & Gramm. in decis. Neapoli. 17. vbi declarat textum prædictum. an intelligatur de libris auri, & de libra exiſtimat, quæ libram facit. uide Caſſan. in conſue. Burgun. in. §. 5. fol. 43. & Milleũ. in prac. cri. pagi. 133. ſub. nu. 41.

Barattaria.

STATVTVM punit barattariam. Quid ſit barattaria, & qualiter fiat. tradit Pau. de Caſt. in conſi. 162. & Anch. in conſi. 172. & Augu. de Arimino in addi. ad Ange. in tracta. maleficiorum fol. 21. ver. & quilibet poteſtas. Marti. Lauden. in tract. de official. dominorum. q. 82. & q. 150. & Amodeus in trac. ſyndi. in uer. in eo, quòd dictus. fol. 104. & barrataria ſe-

cundum

cundum Ange.de Are.iuſti.de obliga. quæ ex quaſi delic. in princ.col.fi.in fi.eſt,diſtrahere de pecunia iuſtum. l. omnes: vbi Bar.C.ad l.Iul. repe. & dicitur barattaria, quia ducit ad baratrum,ideſt cataletum,ſeù ad infernum,ut dicit Vitalis in tracta.clauſularum,tit.de fraude, uer.tertio de re ad rem, & nu.10.pag.269. in ult. impreſſione,& barattaria eſt inter maximas cauſas capitales. ut ait Par.de Put.in trac.Syndicatus, in princ.num.9. dicens, quòd qui iuſtitiam barattauit, dicitur proditor, & proceditur contra ipſum ad ſimilitudinem criminis læſæ maieſtatis.l.1.& auth.ibi poſita.C. de pœna iudicis,qui malè iudicauit.Quiſnam uerò dicatur proditor,tradit Cotareus, in tract.de re militari. ubi de eo in ſpeciè uerba facit. & dicam infra,in uer. proditor. & ſubdit idem Pariſ.in §.ſyndicatores.quòd,qui mundas manus habuit in officio,& qui non diffamatur de corruptione,uel barattaria, nõ debet pati ſcrupuloſam inquiſitionem. §. oportet.in auth. Vt iudices ſine quoquo ſuffra. Et not. ꝙ aſſeſſor,qui fuit in una ciuitate damnatus propter barattariam, uel fraudem, non poteſt in aliquo loco aſſidere.l.iudices.C.de dignit.li.xij. & Par. ubi ſupra in §.aſſeſſ.& plura de barattaria,uide in §. multa & §.correctio, & §.an ſi tpe, & in §. an ſi iudex num.5. Et certè,qui mutuat pecuniam iudici, præſumitur eum corrumpere,& eſt quædã barattaria,licet adijciatur titulus mutui,ut no.in l.quiſquis,ff.ſi cer.peta.Bal.in conſi.333.in 3. vol. Ange.in l.uenales,C.quando prouocare nõ eſt neceſſe, per no. per Bar.in l.quiſquis. C.ſi cer. pet. per illum tex. & in l.1. de calumniatoribus, de quo Vantius in tracta. de nullitatibus proceſſ.pag.237.ſub num.137.& in deciſ. parlamen. Delphina.q.648.lib.1. An autem habeat locum pœnitentia in barattaria? reſponde quòd non. vt per Marſi.in ſing.326.ubi plures adducit.Item ſi officialis inquiſitus de barattaria arripuit fugam, habetur pro confeſſo, & condemnato, & condemnari poterit.ſin Fel.i c.nullus. de excep. quod intelligit Carreri.in pract.crim.in prin.num.117.in fi. niſi reuertatur, quia

reuerſo,

reuerſo, ut ſyndiceť opus ſunt probationes in cōtrarium. Et quomodo probetur barattaria, tradit Franc. Marcus. in deciſio. parla. Delphi. 683. lib. 1. Et barattaria probat iuramento corrūpentis. ſm Gram. in voto xj. & cxxx. & Carr. ubi ſupra. num. 162. & in §. homicidij, ſub. nu. 91. 92. & 93. & Rom. in ſingu. 328. & Mattheſi. in ſing. 84. & Caſſan. in conſue. Burgun. fol. 60. in 18. caſu. ubi etiam ponit plures alios caſus, in quib. ſtatur probationi per iurm. & tradit Plotus, in l. ſi quādo. C. vnde ui. & Monteleo. in prac. ai bi. par. 1. pag. 48. & Boſſi. in pract. crim. tit. de officialibus corruptis pecunia, & iniuſtè iudicantibus. Et omnino uide etiam Aſinium. in §. & pœnæ pecuniariæ. ſub num. 44. & ſeq. ff. de religioſis & ſumptibus fune. & Roſr. in libellis. ſuper titu. de cond. ob turpē cauſam, col. 1. in fi. & Vitali. in tract. malefi. in proœ. ſub nu. 9. & Neuiza. in ſylua. lib. 5. pag. 557. & num. 94. pag. 533. ubi plenè, & quomodo probetur, & quæ ſit barattaria? vide per Portium in conſi. 94. 95. & 96. & Paſethum. in conſi. 191. & 192. ubi pulcherrimè. vide etiam Marſi. in prac. cri. in §. fi. & Alb. in l. ſolere. §. quantū. ff. de offi. proconſ. ubi & cæteri agūt de hoc. & per Alber. in l. plebiſcito. ff. de offi. præſi. & Affl. in tracta. de iure prothomiſ. in §. v. uer. tertio uoto. & vide Egendorphum in dialectica legali, pag. 150. & c. & ſi quæſtiones. de ſymonia & an poſſint officiales recipere eſculenta, & poculenta? reſponde, ut Paſethus. ubi ſupra. & Paris de Put. in tract. ſynd. in §. eſculenta, & in §. an finito, & §. conſiliarij. ubi etiam refert quoddam ruſticorum dictum, quòd Xenium intrat per portam iudicis, & diabolus exit per feneſtram. uide Pau. in tract. de offi. & poteſt. capituli ſede uacante. q. x. nu. 24. & ſequen. tomo. 2. pag. 372. & omnino etiam uide Vaſquium in tract. de ſucceſſionibus, lib. 3. primi libri. §. 28. nu. 63. & ſeq. pag. 80. Pone quidam inculpabatur de homicidio, & re uera non erat culpabilis, cum eſſet in carcere, iudex iuit ad eum, & dixit, ꝙ erat in eius poteſtate decapitare, ſed ſi daret ſibi centum florenos ipſum liberaret, & ita factum eſt.

iſte

iſte poſtea uult repetere iſtos centum florenos.an poterit? & uidetur,quòd ſic.Albe.in l.continet. ff. quòd metus cauſa. vide Cagnolum.in l.quod cuiq; præſtatur.ff.de regu.iur.ubi dicit, quod quædam ſunt,quæ petere non debemus, oblata autem accipere poſſumus,quod probat,& allegat Cicero. in 2.officiorum.ubi uult reſpuentem munera eſſe optimum pu blicarum rerum adminiſtratorē.vide gl. in pragma. titu. de elec.pagi.49.& Boeri. in deciſ.153.Et no. quòd confeſſio in crimine etiam barattariꝫ nō nocet alteri.ſm Bal.in cōſ.49.in 1.vol.Et no. quòd iudex, qui poſt ſententiam accipit pecu niam, non tenetur de barattaria,& eius ſententia lata valet. ſm Anch.in conſi.202.in prin.Bal.in conſi.490.incip.propo nitur.& 353.in.5.Marſil.in.l.lege Cornelia.in.1.col.ff.ad.l. Cornel. de ſicca. & in ſingu. 190. incip. iudices.& Ripá. in tracta. de peſte. fol.80.nu. 160.allegat Geminia. in c. ſtatutum.§. inſuper. de reſcrip. in vj.Couarr.Vari.lectio.parte.2. §.3.per totum.fol.70.& ſeq.vide omnino.Arno. in dialogo. 46.Marti.Lauden.in trac.de officia.dominorum.q.81.& Fely. in c.tua nos. nu. 5.de ſymo.Anchara.in conſi.286.incip. de titulis criminum. in.6. col. Et non uidetur barattaria, ſi quis palam iudici dedit pecuniam, qui nolebat facere iuſtitiā,niſi perciperet pecuniā ſm.Soz.ī fall.reg.37.ī uer.4.barat taria. vide Cottā.in trac.rerū memora.ver.iudicibus expedi tionē pro teſtātibus.& Schalā.de conſi.ſapiētis.lib.4.cap.xi.

Stante ſtatuto,quòd domus, in qua barattaria ſit, funditus debeat diſcargari. Si domus fuerit penſionata à domino alicui inquilino, qui teneat barattariam contra ſtatutum. Talis domus nō diſcargabitur,ſed inquilinus punieť ſm. An ge. in auth. de eccleſiaſti.titulis.§.ſi quis in ſua. per illū tex. & allegat.tex.concor.in l.1.C.de falſa moneta.

Baſtardi.

AN baſtardi dicantur de domo paterna in ſtatutis pœna libus? reſponde,ut per Bal.in l.fi.C.de uer.& rerum ſi

gni.ubi & Bar.Tenet tñ Bal.ibi,quòd non.nam ſtrictè & propriè ſumpti non dicuntur.de domo, uel caſata.Niſi aliud ſuadeat communis uſus loquendi, uel aliqua argúeretur coniectura. ex mente ſtatuentium. & ita fuit conſultum in D. Lucio de Petra mala.& idem cẽſet in nepotibus. vide etiam ibi per apoſtillan.& Bal.in l.ius ciuile .colum. 2. ff. de iuſti. & iur. & in l.quòd uerò. in fin.ff.de legibus. & in l.filium. ff.de ijs, qui ſunt ſui. &c.Alberi. in qq.ad ſtatu.q.61. & Bal. in qq.ad ſtatu.uer.iſto.& uer.filius. nu.11.& Barba.in conſ. 41.in 4.Tiraquell.de iure primi geniorum.& Caſſane.in cõ ſue.Burgun.fol.285.ubi etiam ponit laudes baſtardi.& vide Plotum. in l.ſi quando ſub.nu.81.C.unde ui.& Reuerendiſſimum Cardinal. Paleotum.in tractatu de Nothis ſpurijsq; filijs.ubi ponit cathalogum ſpuriorũ.qui fuerunt ſummi uiri.

De Blaſphemo.

STATVTVM punit blaſphemũ. quidam dixit male ne ſia Iddio.Al diſpetto d'Iddio.an ſit blaſphemus. & quomodo puniatur? reſpon.Bal.quòd non punitur pœna ſtatuti,ex communi uſu loquendi. quia illa ſunt potius uerba iniurioſa, & contumelioſa, quàm blaſphemiæ, & maledictiones. Contumelia.n.ex communi uſu loquendi, blaſphemia, aut maledictio nuncupatur. & potiſſimum ex communi uſu loquendi in patria Peruſina, in talibus ſcæleratis hominibus. ſm Soz.in conſi.119.in 4.vol.vide omnino Menochi.de arbitrio iudicis. caſu. 375. & caſu. 376. & de blaſphemo tradit Grammati. in deciſ.Neapoli.50.& Lud.Montal.in tract.de reprobatione ſententiæ Pilati.in prin.ubi fuſiſſimè. & ibi de ijs, qui percutiunt imagines ſanctorum. uide Menoc. indicto caſu.376.& de ijs.qui data opera imaginem ſummi pontificis deturpant,vide Bombinum in q. 7. vbi dicit. quod ſi eſt cõſecrata pontifici,uel ſupremo principi, tenetur lege Iulia maieſtatis.quę eſt pœna mortis. Titulis.ff.& C.eo.tit. ſecus,ſi non eſt conſecrata.l.non contrahit.ff.eo.tit.& fuſius de

blaſphe-

blaſphemo, tractat Plotus.in l.ſi quando.ſub nu.803.& 876. C.uñ ui.& Zaſi.in conſi.19.in 1.pag.318.in fi.& Mõteleo.in prac. arbi. in 4.parte. ubi de eo ſignanter loquitur. Boſſi.in prac.cri.tit.de inquiſitione.ubi de eo agit.& Arno.in commẽta.17.& 34.ubi etiam dicit, quòd licet in exceptis criminibus teſtium reprobatio non admittatur, idem eſt dicendum in blaſphemia & ſodomia. quæ nam ſit blaſphemia? & quæ maledictio? ponit Cataldi.in tracta.ſyndica.ſub num.104.& ſeq.vbi dicit, quòd blaſphemia eſt omne id ſiniſtrum, quod alicui optatur in futurum. maledictio autem eſt de præteritis. Duenyas.in regu.290.in ſecunda amplia.& plura de blaſphemo.tradit Caſſ.in conſi.1.& Didacus. Variarum lect. c. x.nu.3.in 2.& Affl.ſuper conſtitu. regni.lib.3.in rub.de blaſphemantibus.uide Iul.Clar.in §.blaſphemia in ſuo lib.cri. Et no.quòd iurans per mẽbra Dei, tanquam Deum blaſphemans debet puniri ex ſtatuto.ſm Bar.in auth. vt nõ Luxurie. cõtra natu. Et lingua blaſphemi debet amputari, nõ digitus, uel manus.ſm Arno.ĩ epitoma.54.& de blaſphemia ad ſaturitatẽ uſq; tradit Boerius in deciſio.301.& no. quòd iure canonicò pecuniaria pœna ſtatuitur ſoluenda domino temporali contra blaſphemos.c.ij.extra. de maledi. & Butr. in d.c. ij. Huiuſmodi maledicta, ſi ex temeritate, aut ebrietate, & ſine deliberatione proferentur, excuſari poſſe, dicitur. ij. q. 3 §.notandum. & in l.1.C.ſi quis imperato.maledixe.& inſpiciendum eſt in prædictis id, quod conſuetum eſt fieri in ſimilibus delictis. ut dicit glo.magna.in l. quid ergo. §.pœna grauior.& ibi Bar.in col.1.uerſ.quæro ff.de ijs, qui not.infamia & uide Zaſium in conſi.19.ad fi.

Bona plublicari.

BONA damnatorum ad mortem num publicãtur ex forma ſtatutorum? reſponde, ut per Cor.in conſi.42.in 1. Bal.in l.ſi is qui.C.qui.teſta. fac. poſſ. ubi fuſius. tradit plura etiam Caſſanc.in conſue.Burgun.§.v.pag.57.uer. ſed ad-

ue pro complemento.nu.133.

Dicit ſtatutum.quod bona homicidę illi auferri debeant, & pro parte filijs ſeruari.An filij ex arte, quam ipſi exercent tenentur patrem alere? reſpon.Bal.quòd ſic.in auth.de bonis damna.C.de ſententiam paſſis. Secus ex bonis, quæ ſibi ex ſtatuto ſeruantur. quia quis non debet ali ex bonis ſibi ablatis propter delictum.cap.1.§.ſi omnem.de pace tenen.in uſibus feudo.

Bona damnati ad mortem ex forma ſtatuti debent publicari.An uenient publicanda indumenta,corrigia, an nulus, uel ſimilia? reſpon. Roma.in ſingu. 542.quòd non.quia iſta debent eſſe officialis iudicantis, qui pecuniam redigendam ex dictis rebus conuertet in neceſſitatem ſui officij.l.diuus. ff.de bonis damnatorum.dum loquitur de panniculo.

Bona debent publicari ex ſtatuto à die commiſſi delicti. intelligitur,ubi uerè & non fictè per contumaciam eſſet deli ctum. & de eo conſtaret. ſm Stepha.de Federi.in tract.de in terpræta.iur.parte.1.ſub.nu.4.

Vult ſtatutum,quòd bona ſint obligata pro maleficio, & pro certis maleficijs imponitur pœna pecuniaria. an bannū hoc caſu poterit exequi in bonis? reſponde, quòd aut bona detinebantur per tertium antę bannum, & tunc in illis non poterit ſieri executio.ſi uerò poſt bannum, & tunc poterit in illis executio fieri. ita Nellus.in tracta.bannitorum.q.13.primæ partis.primi temporis.

CAPTVS.

.C.

CAPTVS.

STAT ſtatutum. Quempiam in domo capi non poſſe, an licitè in taberna, vel apotheca capi poterit? reſpon. Paul. de Caſt. poſſe. in conſi. incip. viſo pũcto. ſub. nu. 43. & Corn. in conſi. 203. in prin. doct. in l. plerięq;. ff. de in ius uocan. Sed an poterit capi in apotheca, ſita in domo habitationis? reſpon. Saly. quòd ſic. & Corn. in conſi. 203. in. princ. & no. ꝙ iudex, qui indebitè facit capere innocentẽ, debet puniri. ſm Rol. à Valle. in conſil. 17. in 3. vol. vbi plura de captura dicit, & tenetur iudex actione iniuriarum, qui facit in carcerem poni, & capi aliquẽ indebitè ſecundũ Rol. à Valle. in conſil. 18. nu. 6. in. 3. vol. vbi & alia no tatũ. digna ponit.

Capitula plura:

SI ſtatutum habet plura capitula, etiam pœnalia, dictum in vno eorũ cenſetur repetitum in alio. ſm Aret. inſti. ad. l. aquil. §. capite tertio. ſub nu. 2. plura Tiraquellus. in ſuo tractatu de legibus connubia. in glo. 7. in. l. vlt. ſub. nu. 65.

Carcer.

CARCERANDVS eſt reus. quotiens ſtatutũ punit in decẽ & ſubrogat pœnã corporis, quia eſt cauſa capitalis. Sed ſi quis vult Carcerem euitare, ſoluat fiſco decem, pendẽte cauſa. ſub conditione ſcilicet. quòd ſi contingat eum condemnari, ex nunc pro ut ex tunc, vult dicta decem tranſire in ſolutũ. ſm Ang. & Imolã. in l. ſub cõditione. per illum tex. ff. de ſolu. & Fely. in c. inter cœteras. de reſcrip. & in. c. cũ te. de re iudica. vide Menochium. in trac. de arbitrio iudicis. caſu 301. 302. & 303. 304. & 305. Et carcer, ſecundum Signoro. in conſi. 97. ſub. num. 21. eſt locus malæ manſionis, clauſuris circundatus, tenebroſus, & publica auctoritate conſtituendus. ita Tiraq. in ſuo trac. de pœnis tẽperãdis cauſa. 40. & 41. vide Cicero. in Catilinam. vbi dicit, eſſe carcerem uindicem ne

fariorum

fariorum,ac manifeſtorum ſcelerum,ut maiores noſtri uolue runt, & in oratione in Verrem,lib.7.Carcer ille,qui eſt à cru deliſſimo tyranno Dyoniſio factus Syracuſis, quæ Latumiæ vocantur. Et not.quòd triplex eſt carcer, ſecundum Bal. in auth.ſi captiui,C.de epiſc. & cler.nu.1. & addit aliàs ſpecies carceris. Et carceres ſunt loca ſacra, quæ ſunt publicè dedicata. nam ſanctum eſt, quòd ab iniuria hominum defenſum, atque munitum eſt.l.ſacra.ff.de rerum diuiſio, & l. ſanctum., & ait Cuma. in conſi.106. Et no. ꝙ carcer eſt ꝑiudiciū irreparabile, ut dicit Bal. in l. 1. C. de in integr.reſtit. poſtulan. & Caſſaneus in conſuet.Burgun.pag.18.num.66.& fol.54. nu. 116.uide omnino Curtium in lib. de ſtatu coniecturali li. 2. c.9.Et not.quòd grauior eſt pœna carceris, quàm ſi quis tota die foderet in agro. ut ait Prepoſi.in c.ſuper eo.2.in 3.no. de appella.& vide omnino Neu.in conſi.60.ſub nu.8.Quando autem liceat de carcere aufugere, vide Couarru. in tract. Variarum lectio.li b.1.cap.2.nu. 7. Et ſi quis die ſolemni fuit dimiſſus, ut iret ad audiendum miſſam, cum iuramento de redeundo ſi iniuſtè detinebatur, non tenetur redire. ut hr in deciſ. Parlamenti Delphi.per Franc.Mar.771.num.3. lib. 2.Et not.quòd efficitur irregularis, qui aliquem includit in carcerē. ita arctum, & aſperum,ut carceratus nō uiuat ultra ſex,uel octo menſes,nam ille dicitur homicida, & hæc pœna eſt magis afflictiua, quàm ſi poneretur in patibulo, vt docet Archiepiſcopus Floren.in eius ſumma,lib.3.tit. de irregularitate propter homicidium, uel muti.§.fi.ad fi.& de carcere, & carcerato, vide Marſil.in pract.crim.in §.attingam,ubi ponit plures quæſtiones, & de contractibus carceratorum, & uide omnino Tiraquellum in trac.de pœnis tēperandis, cauſa 41.& Boſſium in prac.crim.titu.de captura,& ſeq.titu.ubi dicit plura de captura.Et not. quòd nobilis non uenit carcerandus,ſed debet ei aſſignari locus aliquis pro carcere, puta palatiū,domus, uel tota ciuitas, & erit ſatisfactum ſtatuto. ita dicit Iaſ.in l.admonendi in repet.nu. 85.col.85. ad fin.ff.

de

de iureiur.& Gram.in deciſ.Neapoli.14. Item not.quod repertus in carcere pro maleficio,in die veneris ſancti, non debet excarcerari, ſi ſemel fuit excarceratus.l.nemo.C.de epiſco.audientia. Idem ſi eſſet in carcere pro crimine falſitatis. l.Lucius in fi.ff.ad Turpilia.Bar.in l.licitatio.§.quòd illicitè. ff.de publ.in prin.Bar.in l.3.§.prætor.ff.de damno infec. ubi dicit de eo,qui debebat offerri ex ſtatuto in feſto S. Herculani.Quando quis in carcere poſſit recommendari. ponit Claudius in regula criminali. 156.Et no. quòd de conſuetudine carcerati ſolent procuratores conſtituere, ſatisdare, & alios contractus facere.& ita continuè in practica ſeruari, notatur per Alberi.in l.qui incarcerem.ff.quòd metus cauſa.vide Iulium Clarum in prac.crimi.q.46.uer.plerunq;.& Neuiza. in conſi.56.&Claud.in reg.cri.142.Et no.quòd præſumitur carceratus, ſi aufugiat, fugiſſe culpa cuſtodis ut dicit. Areti. in conſi.38.nu.1. & ideò cuſtos carceris debet eſſe diligens, & tenere duos cuſtodes ad obſeruandum carcerem. idem Areti.in conſ.prædicto.Et ibi dicit;quòd ferrum, uenenum,& ſimilia,non præſumitur,poſſe inferri in carcerē, niſi culpa cuſtodis. uide Grammati.uoto. 29.ubi de cuſtode carceris dicit plurimà. Guido Papæ in ſingu.206. & quo pacto cuſtos carceris teneatur, ſi reus aufugit, docet Eckius in tracta. de iure ſiſtendi.cap.27.qui tractatus eſt poſitus. inter. tractatus diuerſorum. Et nota ꝙ cuſtos carceris præſumitur in culpa, ſi debitor incarceratus aufugiat.& ideò tenetur ſoluere debitū.ſm Iaſ.in cōſ.27.in.3.& Barb.in cōſ.76.in.4.vol.vide Boeri.in deciſ. 217.& Plot. in.l.ſi quando.num.586. C. unde ui. & Anch.in conſi.340.ad fi.ubi idē dicit de commentarienſe, qui fecit fugere debitorem,quòd tenetur reſarcire damnum creditori. Et ſi duo ſint carceris cuſtodes, & unus aufugit cū carcerato,alter nō tenetur.ſm Frac.Cremē.in ſing.99.& Mille.in prac.crimi.fol.64.in glo.uer. adduci in carcerem,& Paris de Puteo, n tract.ſyndic.§.an ſi plures carcerati.tom.14. fol.95.col.4.Et uide omnino Ang.de Aret.inter conſi. crim.

diuerſorum

diuerſorum per Zilettũ in conſi.73 tomo 1.& uide Iul. Clar. in pract.crim·q.21.& Monteleo.in pract.arbi.fol.397.nu.13. & ſeq. Viui. in tract. communium opin.uerbo fugiẽs,& uer. fuga.& no.quod illud,quod dicitur,quòd ſi accuſatus fugiat de carcere,poteſt condemnari tanquam confeſſus,habet locum, ſi aufugerit de carcere clauſo. ſecus ſi de aperto, ut de aperto,ut de ſala,palatio,&c. ubi iudex pręcepit ſtare, quia ſic,in culpa nõ sũt cuſtodes ita.Soz.in fallen.262. regul. Fallent.3. Et no.ꝙ frangens carceres punitur pœna capitis.ita Cumanus,in conſi.106.& uide infra.in uer. cuſtos.

Statutum dicit, quòd omnes condemnati pro maleficio, ſoluta certa quantitate,poſſint redire.An comprehenduntur carcerati? reſpon.ut per Iaſ. in l.ſi is, qui pro emptore, num. 325.ff.de uſucapio.Et not. quòd ſi quis iniuſtè capiatur, poteſt legitimè reſiſtere,etiam cum armis.l. prohibitum. C. de iure fiſci,lib.x.Neuiz.in conſi.52.nu.11.& in conſi.61.nu.37.

Caro.

STATVTVM prohibet uendi carnes, pelles, aut coria in platea,aliquis tenet ea ſuper banco.an poſſit? reſpõ. *Bar.* ꝙ non.in l.qui ſella.ff.de ſerui.ruſtic.prædio.

Caſato ſtatuto.

IVDEX in ipſo ſtatim officij ingreſſu iurat ſeruare ſtatuta. Pone caſſatur ſtatutum,uel abrogatur, an liberetur? reſp. quòd ſic.ut no.in c.1.de his, quæ fiunt à maio. par. capituli. ubi Abb.& in c.conſtitutus.ubi not.de Reſcrip.Abb.in c. dilecto.in prin.col.4.in uer.ſed aduerte.de præben.Pau. in cle. 1.de regula.ubi & alij. ſecus ſi iurat ſeruare contenta in ſtatuto. Doctores.n.faciunt differentiam, Vtrum iuretur obſeruãtia legis, uel obſeruantia eorum, quæ in lege continentur. Et no.quòd licet ſummus pontifex,imperator,uel alius princeps caſſaret ſtatuta, nunquam intelligitur, per hoc caſſare ſtatuta iuramento firmata. ita tenet Ang.in l.1.§.quæ onerandę.

randæ.ff.quarum rerum actio non detur. Afflic.in decif.Neapoli.5.ad fin.

Cauſa criminalis.

CAVSA criminalis, quæ nam dicatur in terminis ſtatutorum, ponit Maran.in pract.iudi.in 4.parte.ſub.nu.24. cum ſeq.& ponit Boſſi.in prac.crim.tit. quomodo procedatur per exceptionem.& Iul.Clar.in pract.crim.q.1.in prin.

Cæcus.

STatutum volens aliquem fieri cecum, vel excecari. Non habet locum in iam excecato. Quia cecus non poteſt amplius fieri cecus.& occulus, qui non uidet, occulus non dicitur, niſi æquiuocè.pro ut occulus pictus.ſecundum Ariſtotelem. Vnde ſi cecus committeret delictum, pœna ſtatuti deberet commutari in aliam.l.2.vbi Faber.in breuiario.C.vt intra certum tempus queſtio.crimi.termi.& Euerar.in centuria legali.in loco à priuatione ad habitum.

Ceſsio.

STatutum dicens. ſi quis ceſſerit actionem nobili, puniatur. intelligi debet de ceſſione ritè facta.Ita Bar. in l. non putauerit.§.non quçuis.ff.de bono.poſſ.contra tabu. uer..vř. Et dicit Bal. ꝙ ſi officialis tenetur ex forma ſtatuti recipere oẽs accuſationes, intelligitur de ritè inſtitutis.vide per apoſtillan. ad Bar. in. d. §.non quçuis. & Caſſanc.in conſu.Burgun.fol.174.ad fi. Item ſi ſtatutum dicat.Si quis ceſſerit iura magnati ꝓpuniatur in decem.Quamuis de iure ceſſio non teneat, ſi tamen prima fronte habeat figuram ceſſionis, punitur in decẽ.l.ſi quis legatum.ff.de Falſis.& Bal.in l.quid ergo.§.cum autem.in 2.lectura.ff.de ijs, qui no.infamia.

Cetus.

AD ſtatutum, quòd loquitur, de cętu, turba, multitudine, & populo. uide remiſſiuè per Carre. in trac. cri. in princ.nu.104.

Cicatrix:

STANTE ſtatuto. quòd de cicatrice non poſſit ferri ſentẽtia, ſine relatione medicorum abhibendorum, ſi crimẽ eſt notorium, & patet cicatricem remanſuram, ualebit ſententia, etiam ſi non ſint medici abhibiti. & abſq; eorum relatione. ita dicunt. Bal. Paul. de Caſt. & doct. in l. 1. C. ut, quæ deſunt aduoca. & Ange. in l. 4. in princ. C. de damno infec. Limita tamen hoc. ut ꝑ Alex. in d. l. 1. niſi ſtatutum expræſsè annullaret ſententiam latam, omiſſa relatione. per dicta Bal. in l. 1. ff. de lib. & poſth. vide Bal. in qq. ad ſtatu. in uer. cicatrix.

Si ex forma ſtatuti, cicatrix ſit puuibilis. intelligitur, ſi cicatrix eſt deformans. ſecundum Floria. in l. quæ de hac. ff. ſi quadru. paupe. feciſſe dicatur. & in l. fi. ff. de ijs, qui deiece. vel effu. Et no. quòd duplex eſt cicatrix. occulta, & euidens, & periculoſa. & tunc dicitur remanere cicatrix, quando primus locus remanet deformis. ita Ange. in l. locum. §. ex eo. ff. de uſufruc. & quotiens ſtatutum meminit de cicatrice deformante, non habet locum, ubi non intentetur qualitas deformationis. ſecundum eundem Floria. in l. item Mela. §. ſi plures. ff. ad. l. Aquil. & in d. l. fi. refert Alexand. in l. de nunciaſſe. §. quid tamen. ff. de adulte. uide Bar. in tract. de cicatrice. Et no. quòd deformatus ab aliquo irrationale animali, nõ agit contra dominum ad deformitatem. Sed tantũ ad expenſas uulneris, & operas amiſſas. ſecundum Roma. in cõſi. 278. Item no. ꝙ denũciatio facta per medicũ, qui dicat, eſſe aliquẽ infirmum, uel ex uulnere remanſuram cicatricem, nunquàm aliquid operatur. niſi præcedat diligens iudicis inquiſitio. & ideò ſit cautus aſſeſſor, quòd in actis faciat regiſtrari, qualiter iudex ipſe diligenter examinauit, utrum eſſe remanſura cicatrix, & poſt diligentem examinationem huiuſmodi, medicus hoc retulit. aliàs nõ ualet. ſm Bar. & ibi Apoſtill. in l. ſemel. C. de re mili. lib. xij. Hoc tamen intelligit Corſetus in ſing. uer. medicus. quando merum factum pendet à poteſtate ip-

te ipſius iudicis.ſecùs ſi à poteſtate partium. quia partes eli-gunt, ſi concordant. De medici autem,& chirurgi renuntia-tione. vulgo viſum,& repertum.tradit Milleus. in prac. cri-mi.& Nouellus in tracta.ad defenſam.& Afflic.in deciſ.Nea poli.prima.ſub nu.3. Et cicatrix eſt quædam ſciſſura apparẽs in exteriori parte cutis.ut ait Bal.in l.ſi q̃s.C.de pœnis.& in q̃ſtionibus ad ſtat.ver.cicatrix.ꝗ cõfirmat Carald.ĩ trac.ſyn dica.ſub nu.79.& Nellus in tractatu bannitorum.in 2.parte, 2.temporis. Et ſtandum eſt etiam medico iudeo ſuper cica-trice.ſm Bal.in conſ.incip.in xpi nomine amẽ.de quo Berta chi. in reperto. in verbo Iudęus. & an ſtatutum de cicatrice euidenti, habeat locum in percuſſione facta in capite, cum maxima grauitate tractat.Bal.in conſi. 432.nu.1.in.5.parte.

Condemnatus fuit aliquis de vulnere tantũ, non adiecto in ſententia de cicatrice, & ſtatutum imponit pro cicatrice pœnam maiorem,an iterum reus poſſit accuſari, vel inquiri, vt in duplo teneatur,ratione qualitatis omiſſæ in prima accu ſatione,uel inquiſitione?videtur dicẽdũ,ꝗ nõ,ꝑ l. centũ Ca-puę.ff.de eo,qđ certo loco.vide.Bar.in l.ſenatus.ff. de accu-ſa.& Paul.de Caſt.in l.ſi ut certo.§.ſi.ſub nu.25.ff.cõmodati.

Citatio.

STATVTVM dat normã citandi in maleficijs.puta, quòd ci tentur rei per cedulãaffixam in columna,uel platea.Pone, forenſis deliquit in territorio. an ſufficiat citare ſecundum normam prædictam? reſpon. Bal. in quæſtionibus ad ſtatu-ta.uer.cicatrix,ꝗ obſeruãtia eſt,ut ſufficiat talis citatio.Quia quotiens quis eſt ſuſpectus de fuga,non eſt opus,ut edictum ad illius perueniat notitiam.

Citatus ad torturam,qui non comparet, habetur pro con feſſo ex forma ſtatutorum.& poteſt condemnari.ita dicit Fir ma.in reperto.in uerbo cita.

Si ſtatuto cauetur quòd citatus non comparens bãniatur, nec inde redire poſſit,niſi ſoluat condemnationem. ſi quis

 fuerit

fuerit citatus & cōdēnatus, & uult potius ſtare in bāno, q̄ ſol uere condemnationē, fiſcus nō poterit exequi in bonis ſuis. & eo mortuo, hæredes ipſius non poterunt inquietari. ut ait Iaffredus. in deciſ. 93.

Cito.

STATVTVM, quod dicit, cito decapitetur bānitus. Intelligetur, quòd decapitetur intra triginta dies. l. ſi uindicari. C. de pœnis. & ibi doctores.

Ciuis.

AN ciui nouello ita parcatur, ſicut forenſi, ſi quid facit contra ſtatutum ciuitatis. reſpondet Roma. in ſingu. 73. quòd ſic & Bal. in l. data opera. ff. qui accuſ. non poſſunt. per tex. in l. qui cum uno. in fi. ff. de re mili. & eſt conſimilis tex. in l. qui cōmeatus. ad fi. eo. tit. Et no. ꝙ in ſtatutis, ciuiū appellatione, non ueniunt comitatenſes, incolæ, ſeù habitatores illius ciuitatis tantū. ut ait Burſatus. in conſi. 55. nu. 5. quia ſunt odioſa ſtatuta, & ideò reſtringenda.

Stante ſtatuto. quòd ſi forenſis percutiat ciuem, puniatur in quadruplum. pone, quidam fuit inquiſitus, qui *excuſans ſe* confeſſus fuit, in loco, & tempore, in inquiſitione contentis, percuſſiſſe talē, & reliqua in inquiſitione cōtenta negauit. an ſtante dicta confeſſione, debeat puniri ex ſtatuto in quadruplum? reſpon. Bar. quòd non. in conſi. 30. in 2. quia non fuit probatum, quòd percuſſus eſſet ciuis. & quæ requirantur ad probandum quem eſſe ciuem? ibi tradit Bar. igitur, ſi teſtes dicerent, quòd uiderunt Martinum percutere, non probant contenta in inquiſitione. ſcilicet, quo ad, illud quòd ſit ciuis. ita dicit Bal. in ad. ad Bar. in tract. circa materiam teſtiū. ſub nu. 9. pag. 18.

Clauſula.

CLAVSVLA ſtatuti ſubſequens per præcedentia declaratur. ita dicit Iac. de Are. in trac. de bānitis, in prin. ſub nu. 40.

nu.40.Statuta pœnalia, quamuis ſimpliciter loquantur.debent intelligi cũ d oli clauſula.ſecundũ Bal.in l.illud.ff.quod quiſque iuris.ubi Paulus ſumit tale argumentum.

Clauſula una ſtatuti aliam declarat.l.utrum.ff. de peti.hę re.& ibi no.Bal.& Ange.& Bal.in c.ſecundo requiris. in ultima.col. extra de appella. ubi dicit,quòd una clauſula interpretatur aliam.

Vbicunq; in eadem diſpoſitione inferuntur plura capitula,ſeu negocia ſeparata,clauſula in medio eorum poſita, nõ refertur ad omnia in ipſa diſpoſitione expreſſa,ſed ſolum ad præcedentia.ita notat Peruſinus ad ſtatuta.in cap.inquiſitioni.de appella.in.2.no.

Clericus primæ tonſuræ:

SI dicat ſtatutum.quòd contra reum criminis poſſit procedi, & inquiri,& aliquam patiatur pœnam crimino ſus, nõ habet locum in clerico primæ tonſuræ.ita Marſ. in conſi.67. in prin.ſub.num.58.cum ſeq.Sed hodie per conſilium. clerici primæ tonſuræ, qui non incedunt in habitu, non gaudent priuilegijs clericorum. ut refert Viuius. in trac. commuininm opi.uer.Clericus.quomodo autem Clericus puniatur,qui non incedit in habitu?tradit Menochius.in trac.de arbitrio iudicis.in caſu.392.

Cognoſcere.

STATVTVM dans annum officiali,intra quem poſſit cognoſcere de maleficio, intelligitur de his, quæ clara ſunt.ita Bar.in l.unica C.de ſtrato.lib.xij.

Quomodo autem intelligatur ſtatutum.vt non poſſit cognoſci de maleficijs commiſſis à ſex menſibus retro? Vide per Bar.& docto.in l.eum qui §.in popularibus.circa medi. ff.de iureiur.

Statutum dictans de maleficio non poſſe cognoſci.debet intelligi, nec ciuiliter, nec criminaliter. niſi ſtatutum aliter ſe limitaret.ſecundũ Bal.in l.ſi pro fure.§.ſi.ff.de condi.furti.

Statu-

Statutũ, qđ diſponit de maleficijs cognoſci nõ poſſe poſt ſex menſes intelligi dẽt,ſiue maleficium erat manifeſtũ, ſiue occultum, quia non à die, quo ſcitur, ſed à die delicti tempus eſt connumerandum. ſecundum Bal. in l. optimam. C. de lo. per illum tex. & l. fi. ff. ſi familia, furtum feciſſe dicatur.

Statutum dicit, quod poſt certum tempus, non poſſit probari, de debito, nec de alio delicto cognoſci. Dic, quòd iſto caſu confeſſio utiq; excluditur. in tantum, quòd ſi quis poſt tale tempus determinatum à ſtatuto confiteatur delictum, non poterit propter hoc condemnari. quia obſtat ſtatuti præſcrip. tenet ita Bal. in l. genero. ff. de ijs, qui no. infa. Et licet Baldi dictum ſit à quàm plurib. reprobatũ, defenditur tamẽ à Decio. in rub. de proba. ſub nu. 10. uerſ. vltimo ſupra dicta concluſio. ybi atteſtatur, quòd plures doctores fuerunt huius ſententiæ.

Statutum dicit, quòd de maleficio nõ poſſit cognoſci poſt menſem, an poterit agi conditione furtiua? reſpon. Bal. in l. ſi pro fure. ff. de condi. furti. quòd non.

Stante ſtatuto, quòd nõ poſſit cognoſci de maleficio à ſex menſibus retro. Si quis mihi furatus eſt, iam eſt annus rem aliquam, & quotidie eam contractat, poſſum nihilominus contra eum procedere. ut dicit Bal. in l. eum, qui. in §. in popularibus ubi etiam Alex. col. fi. qui refert Bal. ff. de iureiu.

Cognoſcere ideſt vitiare.

QVIDAM intrauit domum cuiuſdam fœminæ, & tentauit omnibus modis eam cognoſcere. fuit in iudicium citatus, & omnia confeſſus eſt, probauit tamẽ eã eſſe uilis cõditionis, in honeſtam, & à pluribus alijs ſubagitatam, & ꝙ conſueuerunt multi eam cognoſcere. an ideo euitabit ſtatuti pœnam? reſpon. Alberi. in quęſtionibus ad ſtatu. q. 52. in 3. parte. quod ſi iſthæc mulier conſueuerat quæſtum ſui corporis facere, Violator nõ debet pati pœnã ſtatuti. quę uerò dicatur facere quæſtum ſui corporis, tradunt docto. in l. palam.

per

per illum tex.ff.de ritu nup.& l.uerum. ff.de furtis.& not.in l.ea,quæ.C.de adulte. & Gandy. in tractatu maleficiorum. titulo.de aliquibus.qq.quæ commo.non adap.uer.item pone.q.quæ fuit Mutinæ.& Deci.in l.inuitus nemo cogitur.ubi etiam alij.ff.de regu.iur.ubi dicit de meretrice in lupanari, quæ etiam inuita ſui copiam facere cogi poteſt.de qua re irridet Purpura. in l.rogaſti.ff. ſi cert.peta.pro ut eum refert dominus & præceptor meus d. Alcia.in d. l. rogaſti.vide Pari. de Puteo.in tract.ſyndica.in §.adulteriũ.nu.3.& de coitu dãnato. tradit Boſſius ipſo eo.titulo.in prac.cri.& Plotus.in l.ſi quando.nu.44.C.unde ui.ubi ponit plures limitationes. Et nota quòd ſi uir, cognoſcit mulierem per uiolentiam, quæ non ſit meretrix, nunquam tranſit impunitus. & ſi adſit conſenſus ex parte fœminæ,quæ uirgo ſit,uel uidua, eſt ſtuprum,quando eſt honeſta.quando non,non debet puniri. & ſi eſt concubina,non punitur cõcubinarius.vide omnino Bal. in cõſ.381.per totũ. ubi bene dicit. Et vide in foro cõſciẽtię. Archiepiſcopũ florenti.in eius ſumma. parte. ſecunda tit. de ſtupro.§.1.ca. 6.& ibi tractat de inceſtu,raptu,& cęteris.& ui de Iulium Clarum.in §.adulterium.in §.inceſtus.& in §.ſtuprum.in practica ſua criminali.& vide omnino etiam Bal.in conſil. 380. ubi ponit inquiſitionis formam ſuper cognoſcente filiam cuiuſdam.& vide Pariſi.in conſi.160.in. 4. vol. ubi bene omnia hæc pertractantur.

Statutum,quod punit cognoſcentem mulierem nuptam, habet locum in cegoſcente monialem.ita dicit quidam.dominus Dyoniſius.in conſi.xx.incip.& ſi doctrina cecum illuminet. de quo Maria. in c.qualiter & quando.2.q.8.articu. pen.quos refert Fely.in c.non ſatiſ.de ſymonia. & Fely. in c. eccleſiæ. S.M.de conſtitu.col.31.Bal.in c.cauſam matrimonij.in 5.col.de prob.& Ferra.in cautela.9.& Albe.in auth.ingreſſi.num.23.C.de ſacroſan. eccle.dicit, quòd iuuenis quidam finxit ſe mulierem, & intrauit monaſterium monialiũ ut monialem cognoſceret,& corrumperet. quamobrem cõ-

pellendus

pellendus eſt ingredi religionem Monachorum. vide Carreri.in pract.crim.in §.circa.ſub nu.275. fol.122.& Gramm. in voto.17.col.2.ſi quis tamen cognoſceret monialē,neſciēs eſſe monialē,nō punitur tanquā de ſtupro monialis. ut dicit Bal.ſuper feu.tit.quib. mo.feu.amit.fol.45.quomodo puniatur.qui minorem.xij.annis defloraauit?ponit Bal. in l.ſi quis. non dicam rapere. in fi.C.de epiſco.& cleri.ubi dicit. quòd ſi ipſe haberet talem præ manibus decapitari faceret. uide tamen Guido Pap. q.455.ubi dicit,quòd cognoſcens carnaliter puellam ætatis annorum decem, & nondum uiri potentem,non debet capite puniri,ſed humiliores debent in metallum damnari,honeſtiores autem in inſulam relegari, uel in exilium mitti.ſi tamen talis puella raperetur, haberet locū pœna capitis.ut ait Iul.Cla. in ſua practi.crim.in. §. raptus. ubi tradit plenè de hoc. quam pœnā aūt incurrat uidua,uel puella ob ſtuprum,ubi ageretur criminaliter.ponit Neuiza. in ſylua nuptiali.lib.2.ſub nu.46 ubi dicit nullā de iure Canonico. quia præſumitur ſeducta.ſed de iure ciuili, patitur eam pœnam,quam ſi adulterium commiſiſſet. & quam pœnam patiatur adultera, ponit ibi,& in libro.1.ſub.num.89.& lib.3.ſub nu.22.& Iulius Clarus.in.§.adulterium.& in §.ſtuprum.in prac.cri.& vide Paul.Girlan. in tract.de pœnis omnifariā coitus. in 2. q.ſub nu.17.& ſeq.qui.n. ſtupraſſet uirginem non adhibita ui olim relégabatur, uim autem admittens,capite puniebatur. ſecundum leges. inſtitu.de publicis iudicijs.§.1.§. ſin autem.ſed ſecundum canones, aut ducat. aut excommunicetur.c.2.de adulterijs.Vſus autem obſeruat hodiernus,ꝙ aut ducat,aut dotet. vide Caſſan.in conſu. Burgun.§.v.tit.de raptore.

Dicit ſtatutum ciuitatis,ſi quis cognoſcat mulierem minoris conditionis, ideſt uilioris conditionis,exponi debet.l.3. in prin. ff. de teſtibus quæ nam autem dicatur eſſe uilis conditionis, & vilis perſona,relinquitur arbitrio iudicis,ſecundum.Bal.in l.Gracchus.C.de adulte.

Coherens.

Coherens.

COHAERENS dicitur vſq; ad centū milliaria.ſm Bar.in tracta.de inſulis.de quo Paul.de Caſt.in l.deprecatio. ff.ad.l. Rhodiam de iactu. ſub.nu.4.quòd no.pro ſtatutis & Plura Caſſane. in conſuetu. Burgun. vide. ſupra in ver. adhærentes.

Coitus punibilis.

STATVTVM quòd puniat coitum inter conſanguineos, & coniunctas perſonas,vſq; ad quartum gradum. an habeat locum inter affines?reſpon.ſecundum Alex.in conſi. 24. nu.1.in.2.vol.vide Boſſi. quoque in prac.crimi.titulo.de coitu damnato.

Collecta.

STATVTVM dicit. quòd quilibet ſoluat collectam infra decem dies,ſub pœna quanti pluris. ſecundum formam. dicti ſtatuti. poteſt utiq; exigi pœna quanti pluris contr̄ nō ſoluentem infra decem dies, quanuis nullum ſtatutum reperiat̄.ita Alex.in l.admonēdi. col.3.ſub.nu.3.ff.de iureiurah.

Committo.

STATVTVM, quòd vtitur uerbo committo, puta,ſi dicat. ſi quis commiſerit homicidium puniatur tali pœna. Dic, quód ex propria ſignificato compræhendit mādantem,& facientem. Corſetus ita docet in ſingu.ver.committo. item & mediatorem. vnde dicit Geminia.in c.1.de teſtibus.lib.6.p illum tex.in uer.committitur. notandum eſſe pro ſtatutis imponentibus pœnam committentibus delictum, quòd uidentur includere,etiam mediatores. hoc refert & ſequitur Stracha.in tracta.de Proxenetis.parte.3.pag.31.

Communis uſus loquendi.

VERBA ſtatutorum debent intelligi ſm cōmunē vſum loquendi,ubi adeſt ſtatutum.l. cum de lanionis.§.Aſi

nam. ff.de fundo inſtruc.niſi in uolumine ſtatutorum diceretur, Verba ſtatutorũ debere intelligi nullo extrinſeco addito, uel diminuto. quia tunc intelligerẽtur ſecundum interpretationem. Et ſenſus communis loquendi eſt quid extrinſecum.l.1.ff.de fundo inſtruc.D.Anto.in prohemio Decreti. quod dicit non eſſe alibi.Roma.in ſingu.419.

Communitas.

STATVTVM, quòd communitas teneatur pro malefactore, quando non inuenitur malefactor. Dic, quòd ſi quis agat contra communitatem pro maleficio, habet neceſſe probare hanc negatiuam, quòd ſcilicet malefactor non inueniatur. ſecundum Corne. in conſi.123.col.2.lib.1.de quo Crauetta.in conſi.121.ſub nu.11. An autem,& quando communitas delinquere poſſit?& qua pœna puniri?ponit Old. in titu.de iure & æquitate.cap.14.& Corne.in conſi. 224.nu.4. uide Plotum in l.ſi quãdo.C.unde ui & Hieronymũ de Tortis.poſt conſ.Butrij.Et no.quòd communitas non tenetur ex delicto officialis à ſe electi ex forma ſtatutaria.ſm Lud.in cõſi.338.incip.in caſu propoſito.& Fel.in c.cũ ordinẽ.ſub nu.6. de reſcrip.Et formam ſtatuti omnes conſiliarij ad vnguẽ ſeruare debent.l.conſtitutionib.ff.ad municipal.& Bal. in l.Barbarius.col.7.uer.ex prædictis.ff.de offi.preſi.facit, quod inquit Ioan.Franc.in tracta.de offi.& poteſta.capituli.ſede uacan. q.x.partis principalis.ſub nu. 22.ſub tit.quando teneatur capitulum pro officiali.

Comparere:

STATVTVM dicat.Neminem comparere poſſe ad defenſionem aliquam inquiſiti, uel accuſati. ſed tantùm ipſe reus perſonaliter cõpareat. &c. pro ut extat ſtatutum Ferræ: Dic, quòd non excludit defenſionem ex parte offenſi. quin pars ob defenſionem ipſius rei cõparere poſſit. ſm Marſi. in conſi. 18. quòd conſilium fecit pro Scipione eius filio.uide omnino Rolan.à Valle.in cõſi.97.per totum. in.3.uol. uide

etiam

etiam Aſini. inter conſilia criminalia per Zilettum in conſi. 108.per totum.

Conatus.

CONATVS in ſtatutis nunquam punitur, niſi ſequatur delictũ ſm Dec.in l.1.in fin. ff.qđ quisq; iur.vbi fuſius. Fely.in tracta.de conatu.& in c.1.de præſumptio. Tiraquellus in tracta.de pœnis temperandis cã.37.& cauſa.38.& Afflic.ſuper cõſtitu.regni.lib.1.titu.de pœna eius, qui cõtra aliquem arma extraxerit.& Iulium Clar.& vide in pract. crim. §.fi.q.92.& plenè tractat Syluanus.in conſ.43.in 1.vol.

Concordia.

CONCORDIA eſt permiſſa à ſtatuto in criminalibus. nunquid ex ea oritur exceptio non ſolum declinatoria, ſed & peremptoria? reſpon.vt per Bal.in l. trãſigere. ſub nu.6.C.de tranſac. De concordia, & pace tradit Boſſius plenè.in prac.crimi.titu.de pace.& Caſſane.in conſuetu.Burgũ. §.vj. & in conſ.58.nu.22.& Monteleo.in prac.arbi.vbi de cõpoſitione agit.& Affl. ſuper conſtitu.regni. qualiter iuſtitiarij.nu.10. lib.1. &Claud. in reg.cri.122.nu.1.4.5.& 6.& vide omnino etiam Bermondum. in trac. de publicis concubinarijs.ſuper ver.compoſitione.fol.288.vbi dicit poſſe has compoſitiones fieri.& fiunt quandoq; ęę compoſitiones ex cauſis notis principum. ut per Iacobi.de.S.Georgio.in eius inueſtitura. An iſtæ compoſitiones faciant iudicium, tractat Blancus.in l.fi.nu.306.ff.de quæſtio.& Moronus. in trac. de fide, treuga & pace.& Nouellus in practi. crimi. ad fi.ubi de pace agit.

Si ſtatutum prohibet concordiam in quibuſdam caſibus. Si fiat concordia, iudex poteſt repellere accuſatorem ſuſpectum propter ſuſpectam colluſionem, nec tenetur recipere teſtes, quos offert, ſed ipſe iudex habet inquirere ueritatem p quoſcunq; teſtes, per quos ſibi uidebitur. Et accuſator poteſt adiuuari per teſtes ex officio ſumptos. ita dicit.Bal.in l.tran

ſigere. ſub nu.14.C.de tranſac.

Statutum dicit, quòd concordia fiat percuſſori. an poterit fieri mandanti. & an ſit ſtandum iuri communi? reſpon. ut per Bal. in l. tranſigere. in fi. C. de tranſac. ubi tenet contra Bar. quòd ſic. vide Bal. in l. ſi exprimendi. §. prætor, ad fi. ff. ne quis eum, qui in ius uo. eſt ui eximat.

Si ex forma ſtatutaria de quolibet maleficio poteſt fieri concordia ei, qui deliquit, niſi de homicidio. an poterit fieri concordia ei, qui fieri fecit homicidium? reſpon. Bal. in l. ſi ſeruum. §. prætor ait. ff. de acquir. hære. quòd ſibi uidetur, ꝙ ſic. quia propriè non eſt homicida, ſed interpretatiuè, quæ quidem interpretatio non poteſt excludi, & fieri ad excludẽdum ſtatuti fauorem, qui fauor procedit ex generali capite ipſius ſtatuti.

Condemnatus.

CONDEMNATVS in expenſis, aut in alia re ex cauſis criminalibus uigore ſtatutorũ, an poteſt detineri? reſpõde ut Saly. in l. 1. C. quando prouocare non eſt neceſſe. Vbi dicit, quòd ſtante ſtatuto ferrarienſi, quòd victus in maleficijs ſemper debeat condemnari in expenſis, & nihilominus habeatur pro condemnato. nempè, ſi poteſtas eum abſoluit ab expenſis, non ualet abſolutio. immo poteſt eam reuocare. & condẽnare in expenſis. ita dicit fuiſſe conſultum Ferrariæ poſt uarias allegationes & ponit Fel. in c. inter monaſterium col. fi. de ſententia & re iudica.

Si quis vti contumax pro aliquo delicto condemnetur in duobus locis, poteſt cogi ſoluere utranq; cõdemnationem. Bar. in l. ſepulcri uiolati. in fin. ff. de ſepulchro uiolato. quod dictum pro mirabili exiſtimant apoſtillantes ibi. Vt ſcilicet quis de eodem delicto bis condemnari poſſit. ꝙ notatũ eſt ad ſtatuta. Pone non creditur aliquem fuiſſe condemnatũ ob tale uel tale delictum, niſi conſtet ex actis. c. quoniam cõtra. de proba. Extende hoc, quamuis princeps hoc diceret.

ſm

ſm Cardi.in conſi.128.& Sozi. conſi. 127. lib. 2.& Deci.in cõſi.305.col.2.ad fi.quod nota.pro ſtatutis.

Condemnatus ex forma ſtatuti ad eandem pœnam, quã & ius commune imponit,non fit infamis.ſm Bal.in l.ſi ita.C. de ſeruis fug.rei pub.manumiſſis.paulò poſt pri.& in l.etiam col.1.uer.item iſti inquiſitores.Vide tamen Nellum in tract. bannitornm in 1.parte.2.tempo.q.49.& ſeq.

Condemnatus iure ſtatutariò, an dicatur uerè condemnatus,adeò,quòd in eo uendicet ſibi locum ſtatutum dicens condemnatum poſſe impunè offendi? reſpon.vt per Corne. in conſi.281.in 4.

Condẽnatus cõtumax ex forma ſtatuti,nõ eſt infamis. ſm Bar.in conſi.incip.Ioannes nominatus de Diruto. niſi fuerit ſequuta corporalis pœnæ executio. ſecundum Bar.in l.ictus fuſtium.in fi.ff.de infami.& l.non ſolum.§.fi.eo.tit.& in l.nõ ſolum §.fi.uerſ.ultimo iſte tex. facit.ff.de procura.uide etiã Bar.in l.infamem.col.2.uer.item quęro.ff. de actio.& oblig. & Bal.in l.1.de confeſſis.& Bal.in addi.ad Specul.de ſententia.uer.an condẽnati.& Pa.de Caſt.in cõſi.196.& 59.& Bal. tñ in l.1.col.10.uerſ. ſed quid ſi dicit ſtatutũ.C.de hære.inſti tuen. dicit non eſſe infamem, niſi infamia facti.uide Bal.in rub. C.de fur.& in l.tranſigere. ulti. col.uer.facit ad ſtatuta. C.de tranſa.& no.in l.1. C. de mo. mulctarum. & Doct.in l. 1.C.de ijs,qui no.infa.

Statutum dicit. quod omnes condemnati pro maleficio poſſint redire,ſoluendo certũ quid communi. an ſi qui ſunt in carcere, & ſoluant poſſint redire? reſpon.Bal.quòd ſic. in addi.Specula.in tit.de obliga.& ſolutio.in rub.

Statutum, quod punit condemnatum, non uerificatur in condemnato uigore fictę confeſſionis.ita Corn.in conſi.97. in 4. & 37.in 1.& in conſi.159.eo.vol.

Statutum,quod loquitur,quòd condemnatus pro falſitate,incurrat aliquam pœnam extrinſecam. non condemnatur uigore ſtatuti, volentis quòd contumax habeatur pro confeſſo.

feſſo.ita Bal.in l.tranſigere.C.de tranſac.& Corne.in conſil. 45.colum.fi.in 3.

Plures ſunt condemnati ipſo facto per ſententiam ſtatuti propter aliquod maleficium, an condemnatio inter eos diuidatur? reſpon.vt per Bal.in l.1.C.ſi plures una ſententia fuc. condemna.col.1.

Statutum diſponit.quod commoda condemnationũ debeant eſſe dominorum iudicum pro certa parte. dic, quòd commodum erit iudicis à quo, licet fiat executio per iudicem ad quem. ſic dicit Paris de Puteo. in tracta. ſyndica. in §. prouentus.

Statutum, loquens de condemnatis,habet locum, etiam in condemnatis ante ſtatutũ. ſm Bar.in cõſ.84.nu.2.in 1.vol.

Quid ſi latrunculator in proferrendo ſententiam in ſcriptis,uſus fuerit his uerbis, condemnationes pro ferimus ſecundum formam ſtatutorum,& catenus,quatenus eſſent ultra, vel contra ſtatutorum formas, caſſamus,& annullamus? vide Fely.in c.qualiter & quando.de accuſa. & per Iaffre.in deciſ.495.vbi dicit,ꝙ iſta uerba latrunculatoris nõ pro ſunt.

Conducere.

STANTE Statuto. quod nullus poſſit ſub pœna conducere ſal,vinum,frumentum,uel ſimilia ad ciuitatem, ſi quis talia conducit per tranſitum, ut ad alium locum transferat, non cadit in pœnam.ita Marſi.in conſi.136.nu.14.

Confeſſus.

STATVTVM uult quòd qui confeſſus eſt delictum puniatur.quidam fuit confeſſus delictum.& non obſtante confeſſione petit terminum ad ſe defendendum,iudex autem denegat. quia per ſuam confeſſionem,maleficium eſt notoriũ. Hoc certè caſu iudex ſtatim poteſt procedere ad condemnanem præmiſſa tamen interlocutoria, videlicet. Dilationem non eſſe dandam,tanquam per calumniam petitam. ſic dicit notabiliter Inno.extra de accuſa.c.ad petitionem,ubi dicit,

utile

utile eſſe in talib. interloqui. ſm Bal. in l. à pcedēte. C. de dilatio. An autem poſſit ſuam innocentiam oſtendere? Vide per Deci. & alios. in l. ſi is qui. C. qui teſta. face. poſſunt. & Fely. in c. Rodulphus. ſub nu. 27. de reſcrip. ubi etiam ponit, an ſtante ſtatuto, quòd quis habeatur pro conuicto & confeſſo, an denotet per ſententiam, an uerò requiratur iudicis declaratoria? vide omnino Arno. in ſoliloquio. 30.

Quotienſcunq; de homicidio non conſtat, niſi per confeſſionem, eius, qui confeſſus fuerit homicidium non ex propoſito feciſſe, ſed caſu, hic non debet condemnari ex forma ſtatuti ordinaria, ſed pro culpa tantum. arbitrio iudicis. ita Ange. in conſ. 27. incip. quidam viator. & Crauetta. in conſ. 11. col. fi. ſub nu. 20. nam promptiores eſſe debemus in irritãdis proceſſibus, potius quàm in extinctione corporis humani. ut dicebat Bal. in conſi. 347. lib. 3. vide Marſil. in fine practi. Et no. quòd citatus ſub pœna conuicti, vel confeſſi criminis. ſi patitur ſe condemnari, debet ſibi imputare. ita Alba. in conſi. 56. in fi. & de confeſſione. vide Claudi. in regu. crimi. 48. & plures ſeq. Et quid ſi mulier, minor, & reliqui confitentur? vide eundem in regu. 57. & 77.

Statutum fingit confeſſionem in eo, qui fuit confeſſus contumaciter, & quòd poſſit banniri. an adultus ex tali confeſſione poterit banniri? Reſpon. Bal. in quæſtionibus ad ſtatu. uer. adultus. q; ſic. dummodo fuerit legitimè citatus, quia in hoc ſufficit auctoritas ſtatuti, & quia eſt in dolo. ita (inquit) uidemus ſeruari in facto, quòd ſecùs exiſtimat in pupillo. & quotienſcunq; conſtat de confeſſione, non inſpicitur modus agendi, ſed poteſt imponi pœna ordinaria, licet dura, & grauis. dummodo non fuiſſet conuictus per falſas illecebras, & probationes. ita dicit Inno. in c. qualiter & quando. de accuſa. ſequitur Butr. in c. dilectus. & in c. fi. de celebra. miſſa. & uidetur caſus. in c. ij. de pœnis. facit. quod no. Bar. in l. ſi confeſſus. ff. de cuſto. reo. igitur ſi conſtat de crimine per confeſſionem, poterit puniri reus ex ſtatuto, ac ſi fuiſſet contra

tra

tra ipſum inquiſitum, uel fuiſſet accuſatus. ita dicit Abb.in conſi.25.in.1.parte &.in conſi.118.in 2.parte. ſub. nu.4. & Marſil.in.§.conſtante.in prac.crimi.& docto.in c.1.de accuſa. in.6.& in c.Piſanis de ſpolia.reſtitu.aliter tamen uidetur conſuluiſſe Marſi. in pluribus conſilijs. & vide Arno. in commentario.120.

Si quis confitetur omnia,& ſingula in accuſatione contenta,fore,& eſſe vera.Hæc uerba referuntur non tantum ad expræſſa, ſed etiam ad expræſſorum qualitatem.ita Corſetus. in tracta.de uerbis geminatis.ſub.nu.13.uerſ.uigeſimo ſeptimo:quod nota.pro ſtatutis.

Statutum dicit.quod reo,qui ſit confeſſus, remittatur certa pars pœnæ.pone,reus ſemel negauit, & poſtea iudex admiſit confeſſionem. dic, quòd hoc caſu non obſtante accuſator,uel iudex,qui inquirit poteſt dicere, nolo uti confeſſione tua, ſed uolo probare per teſtes,& te excludere à beneficio ſtatuti.ita Bar.in l.eũ,qui.ff.de iureiur.Saly.uerò dicit cõtra.ibi.& contra ipſum ſtat Alex. ſententia.ibi.Confeſſus crimen, poteſt condemnari, etiam poſt terminum inſtantie à ſtatuto præfixum, iure,uel cõſuetudine.ſm Bal.in l. properãdum. in prin. ad fi.uer.unum addo.C.de iudicijs. & Ang. de Aretio.in trac.malefi.uer.confitetur.& Alex.in l.ſi confeſſus de cuſto. reo.in fi.& gl.in c.ex pœnitentibus.50. diſtinc.Signorolus autem contra.in conſil. 230.vide tamen Rolan.in conſi.94.in 3.vol.vbi agit de ficte confeſſo. puta,quia contumax fuit,quãdo eſt perẽpta inſtantia bienio. Vide omnino.

Cõfeſſo ex forma ſtatuti,quartam partem diminui poſſe, iuris eſt.primus,& ſecundus ſunt confeſſi, & primus tres partes fiſco perſoluit. an iſte ſecũdus tenebitur ad tres integras partes? & non teneri,niſi ad quartam, quam fiſcus conſequi debet?reſp.Bar.in l.Meuius. §.duobus. ff. de leg. 2. col.pen. ad fi.idem Bar.in l.Lucius.§.impuberem.eo.tit.& in l.fideicommiſſa.§.ſi quis.x.de leg.3.

Confeſſio facta in tormentis, uel metu tormentorum per mino-

minorem quindecim annorum abſq; præſentia ſui curatoris, an retractetur per ipſum, ſi ſententia contra eum lata ex dicta confeſſione fuerit, ſtante ſtatuto, quòd aduerſus ſententias criminales non poſſit opponi de minoritate ætatis, uel patria poreſtate? reſpon. vt per Corne. in conſi. 199. in 4. ubi dicit, quòd ſic, per reſtitutionem in integrum. vide Bolanũ, in tracta. de in integrum reſti. & vide infra. in uer. minor.

Si ſtat ſtatutum, quòd reus requiſitus ad ſubeunda tormẽta, ſi non comparet, habeatur pro confeſſo. intelligitur, niſi prius innocentiam ſuam oſtenderit. ita Bal. in c. ij. col. 2. per illum tex. de proba. & Iaſ. in conſi. 33. col. 2. in primo vol. 1

Statutum, quod quis habeatur pro confeſſo, debet intelligi, ſi debet haberi, & iudici uidebitur. ita dicit Bal. in l. 1. C. ne ex delic. defuncto. & Catal. in tracta. ſyndica. ſub num. 137. vide omnino Nattam. in conſi. 444.

Dicit ſtatutum, quòd cõfitenti maleficiũ remittatur quarta pars pœnæ. ſed neganti augeatur tertia pars pœnæ. pone, quidam fuit confeſſus, poſtea negauit, uel e contra. quid iuris? reſp. vt per Bal. in tit. qui fuit prima cauſa beneficij amittendi. nu. 10. in lib. feud. in prin. Et not. quòd petitio ueniæ non eſt ſufficiens probatio delicti. gl. hoc dicit ſingu. in c. exhibita. de homicidio, quam exclamat, & ſequitur Ludo. Roma. in l. 1. §. nuntiatio. ff. de operis noui nun. vide in trac. de crimine læſæ maieſtatis. in xj. q. tomo xv. & Boui. in trac. de ſtatutaria pręſcriptione. uer. uel interruptam. nu. 50. vide Blãcum. in repeti. l. fin. ff. de quæſtio. nu. 308. & omnino Iulium Clarum. in §. fi. in prac. cri. quæſtio. 49. verſ. ſed incidẽter. Et no. quòd ualet cõfeſſio delicti. ita demum, ſi fuerit facta parte preſente, & acceptante. Arno. poſt alios in comment. 7. Item no. quòd nemo de conſuetudine poteſt puniri criminaliter ad mortem, uel membri mutilationem. niſi fuerit conuictus & confeſſus. Manſuerius in eius practica. in titulo de confeſſis in prin. quem Manſuerium virum multæ eruditionis, & experiẽtiæ apud Gallos nuncupat Tiraquellus in tra

ſtatu de nobilitate.cap.20.nu.162.& iterum, de iure primi geniorum.q.6.nu.8.vide Viuium in trac. communi,opinio. uer.confeſſio.in 1.parte.

Confines.

STATVTVM mandat malefactorem mitti ad confinia.pone,aliquis dicit non ſeruata fuiſſe confinia.quid iuris? reſpon.Bar.in l.relegati.ff.de pœnis,quod ipſe tenetur probare.vide Franc.Mar.in deciſ.Delphi.q.362.Et no.quòd confines territorij exprimere,non eſt neceſſe,quotiens exprimitur caſtrum,villa,vel vicus, ex quo proprios habet fines.ita dicit Bar.& Deci.in l.ſi teſtamentum. C.de inſtitu. & ſub.& Bal.in l.libellorum. col.2.uer.quæro. de accuſa.& not.Floria.in l.ſed & loci.§.ſi.ff.ſi.regun.& Ang.in l.ſi in rem.col.1. ff.de rei uendic.& Bal.in l.de monſtratio in prin.col.pe.7.q. ff.de condi.& demon.Et no.quòd confinia rumpens, debet ſtare duplicato tempore, & duplicatur illud, quod ſupereſt. l.aut damnum.§.quiſq; ff.de pœnis. & Pau.de Caſ.in l.interdum.§.ſerui.ff. de publica. Confinia antem amouentes,quibus afficiantur pœnis? fusè tradit Menochius in tracta.de arbitrio iudicis.in caſu.393.Item no.ꝙ ſi iudex mittat aliquē ad cōfinia,ad benè placitū ſuū,non dicitur ille confinatus:niſi iudex declaret, ſe ita uelle. quia illa uerba ad benè placitum, ita important conditionem.ut ait Crau. in conſi.122. ſub nu. 7. De finibus autem,ſine confinibus.vide Hierony. de Monte.in tract.de finibus regēdis.& Caſſane. in conſue. Burgun.fol.304.& 367.vbi tractat etiam de foſſa,ſępibus, & quomodo fines territorij probentur, an per inſtrumenta, vel ne.& an præſcribantur.ut de pariete cōmuni. de fluminibus, & quādo piſcari liceat?fol.370.& de ſylua, nemoribus, & de ſeruitute iuris paſcendi.&c.& Plot.in l.ſi quādo. nu. 577.C. vnde ui.uide omnino Iodocum.in prac.crimi. cap. 127. vbi de tranſlatione limitum agit.& Cępol.in trac. de ſeruitutibus.Et no. quod pertinentiæ,& diſtrictus probantur hoc mo

do. aut, quia loca & territorium ſunt euidenter, & notoriè diſcreta, quandoq; per vias regales, quandoq; per flumina, quandoq; per montes, vel valles, quandoq; per lapides, vel ſigna multum apparentia, & iſtis modis territoria communiter diſtinguuntur. ut no. Ioan. Andr. ſecundum Gofre. extra de proba. c. cum cauſam. interdum etiam probantur fines iuriſdictionum per expreſſas, vel tacitas aſſertiones partium. interdum per vulgi opinionem, & iudicium circum colentium. qui in hac materia ſunt teſtes magis idonei, quàm alij, & quã to ſunt ſimpliciores & ruſtici, ſunt credibiliores, quia non deponunt, niſi de poſſeſſione facti, tanquàm oculis ſuis ſemper aſtantes ſuper ipſa loca. ita Bal. in conſi. 420. in 1. parte. vbi agit pleniſſimè de confinibus. & de diſtrictu. & quid ſit diſtrictus? vide per Deci. in conſi. 534. nu. 7. in 4. & de comitatu. Tenet idem Dec. in conſ. 17. in 1. uol. uide Michael. Graſ. in uolumine. de communi opinione. lib. 1. cap. v. pagi. 23. & q. 9. ubi ẽt tractat. qñ maleficiũ eſt cõmiſſum inter cõ..nes.

Confirmatio ſtatutorum.

CONFIRMATIO ſtatutorum à ſuperiore facta, creditur facta ſolùm de ualidis, & rationabilibus, & non de irrationabilibus. ita docet Paul. de Caſt. in conſi. 343. uol. 2. col. 1. ꝙ Bal. in conſi. 134. lib. 3. & Crau. in conſi. 168. ſub nu. 9. in prin. & Dec. in cõſi. 17. ſub nu. 2. in 1. uol. an aũt ſtatuẽtes incurrant in aliquam pœnam, ſi non requirant confirmationem ſtatutorum? Reſp. ut per Bal. in conſi. 324. nu. 1. in 4. Et no. quòd ciues præſumuntur habere uoluntatem conformẽ diſpoſitioni ſtatutorum. ita Bar. in l. hæredes mei. §. cum ita. ff. ad Trebell. & Sozi. in conſi. 35. num. 6. in 3. uol. Et no. etiam, quòd licet de honeſtate princeps ſubijciatur legibus ſuis. l. digna uox. C. de legibus. non tenetur tamen ſtatutis populi romani. ut inquit Cardina. in conſi. 6. & ideò conſuluit, quòd diuus Nicolaus. Marchio Eſtenſis, non ligaretur, etiam de honeſtate ſtatutis populi ferrarienſis. uide Fely. in

c. 1. de conſtitu. ſub nu. 30. & Sozi. in conſi. 4. nu. 23. in. 3. & Duenyas. in regula. 13. incip. confirmata. &c.

Confiſcatio .

STATVTVM imponens pœnam confiſcationis bonorum committentibus homicidium, non habet locum in homicida moriente ante condemnationem. ita Claudius in regula. crimi. 139. & Iulius Clarus. in prac. cri. q. 78. nec habet locum in interficiente ſe ipſum, ſi non ſit delatus de aliquo capitali delicto, uel accuſatus, vel inquiſitus. ita Corne. in cõſ. 195. in. 2. vide Ferretum. in conſi. 89. per totum. in 1. vol. vide etiam omnino Pariſium. in conſi. 155. per totum. in 4. vol.

Statutum, ac conſuetudo poteſt diſponere, quòd confiſcetur li citum per illicitum. ita Bal. in l. cũ proponas. C. de nautico fœnore. & Franc. luca. in tracta. de fiſco. ſub nu. 11.

Quando ſtatutum ipſo facto confiſcat bona. Iſta pœna venit per ſententiam ſtatuti, q̃q̃ ſit neceſſarium, ꝙ interueniat iudicis declaratio. c. per humani ex. de homicid. in 6. & arg. l. eius qui. ff. de iure fiſci. Et hoc conſueuit appellari canon latæ ſententiæ. ut no. ff. de capitis diminu. l. amiſſione. §. qui deficiunt. ita Bal. in conſi. 426. nu. 3. in 1. vol. Agit de confiſcatione pleniſſimè Caſſane. in conſuet. Bugundiæ. §. viij. & fol. 89. vbi ponit. 70. caſus, in quibus bona poſſunt confiſcari, & quæ non poſſunt confiſcari. fol. 96. cum ſeq. vbi bene. & Riminal. in conſi. 135. in 1. vol.

Congregatio .

AD ſtatuta, quæ loquuntur de congregationibus vide Crauettam in conſi. 4. ſub nu. 14. & de congregationibus licitis & illicitis agit Menochius in conſi. 77. per totum. & vide Cor. in conſi. 216. in. 3. & Bal. in conſi. 319. in. 2. & Boſſi. in prac. crimi. titu. de vnionibus. & dominus Alcia. in conſ. 9. in. 7. lib. & Alberi. in dictionario. in ver. commenticula. vbi agit etiam de conuenticula.

Con-

Coniunctio &c.

CONIVNCTIO & iungit, & inducit repetitionẽ præcedentium inſequentibus. quod nota pro ſtatutis, quando in vno ſtatuto imponitur pœna, & poſtea ſequitur aliquod ſtatutum ſic. & vltra ſtatuimus etiam. &c. nulla adiecta pœna, pœnam in primo ſtatuto poſita cenſetur repetita. l. libertus. ff. de condi. & demon. l. Seia. §. Caio. ff. de fundo inſtruc. Gui. Pap. in. q. 427.

Conſilium.

QVOTIENSCVNQVE cõſiliũ ciuitatis facit ſtatuta, debet interuenire magiſtratus. ꝑ gl. in l. hoc edictum. ff. quod quiſq; iuris. & Alex. ibi. vbi dicit, quòd conſiliũ repreſentat totum populum. & ipſi conſiliarij poterunt conueniri de ſuis conſilijs. l. 1. de magiſtra. conuen. & de iniquis etiã legibus ipſi tenentur. vt inquit ibi Alex. & Bernar. Diaz. in regu. 555.

Pone, ſtatutum dicit, ꝙ quilibet conſiliarius, qui non fuerit ad conſilium, quando publicabitur, condemnetur in ſolidis centum. Quidam acceſſit ad conſilium antequam eſſet re formatum, & inde conſiliarij recederent, an ueniat condemnandus? reſpon. Alberi. in l. diuus. ff. de in integr. reſti. col. 2. quòd obtinuit, quòd non debet condemnari.

Statutum diſponit conſilium debere congregari, & propoſita fieri certo modo, certaq; forma. Certè, ſi quid ordinatum fuit in conſilio, tenet & ualet. licet in congregando, & proponendo petitionem, non conſtet fuiſſe, ſeruatam formã dicti ſtatuti. ſn Dec. in conſi. 10. in prin. & Fel. in c. 1. col. 1. ad fi. de maio. & obe. & Sozi. in conſi. 59. in. 1. parte.

Pone, ſtante ſtatuto criminali. quòd ſi quis dederit alicui cõſilium ad maleficium perpetrandum, puniatur tali pœna. aliquis dedit alicui conſilium, poſtquam reus omnia delibe rauerat, & ſic ei, qui aliàs erat facturus, an tenebitur pœna ſtatuti? reſpon. Bar. quòd non. in conſi. 23. in 2. lib.

Si

Si ſtatutum punit facientem, non comprehendit conſultorem, minuſque mandatores. ut per Alex. in conſi.65. lib. 4. & Dec. in l. conſilij. ubi etiam Cagn. ff. de regu. iur. & Duenyas. in regu. 149. & Clau. in regu. crim. 100. & Iul. Clar. in prac. crim. q. 88. in princ.

Conſcientia.

STATVTVM aliquid committit conſcientię iudicis. Nunquid poteſt quæri de malitia, uel imperitia? reſp. Bal. in l. 1. C. de rebus credi. col. 2. nu. 3. quòd non. & hoc intellige de his, quæ ſunt parui præiudcij. vt no. in c. ſtatutum. §. aſſeſſorem. de reſcrip. lib. 6. ſecus, ſi ſunt magni præiudicij. vt not. in c. 1. de iure patro. in clem. in glo. fi.

Contractus appellatione.

SI ſtatutum puniat contrahentes, qui faciunt ſimulatos contractus, & ſimulatam ceſſionem. Dic, quòd appellatione contractus, non intelligitur donatio. ita Bald. in conſi. 139. lib. 2. de quo fuſius Tiraquellus in tractatu de legibus connubialibus. in vltima. l. in glo. vij. ſub num. 65. & in glo. v. ſub num. 51.

Contradictio.

SI extat ſtatutum, quod in duobus ſibi cõtradicit. Dicit Fely. in c. gratum. in prin. de offi. delega. quod ſtatur vltimæ conditioni. Nam & finis legis corrigit totam legem. l. ſi tibi. ubi no. in fi. ff. ſi cer. peta. Et quando ſunt duo ſtatuta contraria, attenditur illud, quod eſt æquius. ita Alex. in cõſi. 50. in 4. volu. & quando ſunt duo ſtatuta ſibi inuicem contraria, debent fœdere diſtinctionis conciliari. ut per Bar. in l. omnes populi. col. 11. in prin. ff. de iuſti. & iure.

Contra facere.

STANTE ſtatuto, quod ſi quis contra fecerit, puniatur. &c. quiſnam dicatur contrafacere? reſpon. vt per glo. & doc. in l. ſi quis maior. C. de tranſac. Et ibi videbis quando

quis

quis dicatur contrauenire,& qui non facit ſic, incidat in talẽ pœnam. vide Alex. in l. ubi autem. §. per id, quod. ff. de uerbo. obliga. & Alb. in l. cum eo. per illum tex. ff. ad legem Iuliam pecula. Et clauſula, quòd totiens, quotiens aliquid cõtrafactum fuerit committatur pœna, intelligitur uſq; ad bis, & nõ ultra. ſm Bar. in l. ſi duo. §. ſemel. ff. de recep. arb. & Ioã. Lecirier. in trac. de primogenitura. arti. 7. nu. 13. to. 7. fol. 72.

Contumax.

STATVTA Ferrariæ de maleficijs tradunt formam, & debet unum ab alio potius interpretari, quàm à iure communi. & ideò ſtatutum, quòd contumax banniatur. &c. valet, & tenet. ita dicit Paſethus. in conſi. 190. nu. 11. & ideò contumax bãnitus ex ſtatuto, poteſt impunè offendi, ſi tamen fuit legitimè citatus. nec poſſunt teſtes recipi pro eius excuſatione ex ſtatuto Ferrariæ. & dictum ſtatutum eſt introductum fauore publico. & ideò debet extendi. & talis confeſſio ficta per cõtumaciam nocet non ſolum ipſi reo, ſed etiam tertio. ita Paſethus. in d. conſi. 190. nu. 13. & nu. 1. & ſeq. Et ſtatutum de bannito contumace, loquens per uerbum aliquis bannitus, comprehendit quouis modo bannitum, largè, & improprie. ita Paſethus. in d. conſi. 190. nu. 13. Et ſtatutum de contumace, quòd habeatur pro confeſſo, comprehendit etiam minores. ita Menochius. in conſi. 100. nu. 131. nec opus eſt alio curatore in caſu iſto. ſm Natã. in conſi. 540. & ſeq. & in conſi. 594. vide omnino.

Statutum dicit, quod ſi ille, cui eſt factum præceptum de ſoluendo, eſt contumax, puniatur in decem libris. Pone, alicui ſunt facta plura pręcepta, an pro quolibet præcepto decem ſoluẽtur? reſpon. Bald. in l. ſi ſine. ff. de in ius uocan. quod ſic, quod ſecus exiſtimat in mulcta. Putà, ſi ſtatutum non limitat pœnam, ſed dat iudici authoritatem mulctandi, uſq; in decem libris pro qualibet contumacia, nã non poteſt mulctare, niſi ter. l. eos. C. de modo mulctandi, vide Tiraq. in l. boues

boues.§.hoc ſermone.ff.de uerbor. ſignific.

Si ſtatutum dicit cōtumacem debere poni in banno, non eſt opus alia iudicis interlocutoria, quæ faciat eum contumacem, ut inquit Bal. in qq. ad ſtatu. ver.contrahere. vide Roland.a Valle in conſi.90.in 3.uol.Et ualet ſtatutum, ꝙ cōtumax puniatur corporali pœna.Et quòd contumax habeatur pro confeſſo. Contrarium tamen uidetur tenere.Caſſan. in conſue.Burgun.fol. 74. vide Claudium in regu.crim.19. ubi tractat de contumace fuſius, & per Iulium Clarum, in pract.crim.q.44.Et Syluanum,in conſi.100.in 2.uol.

Si ſtatutum dicit, quòd contumax poſſit cōdemnari. Dic, quod intelligitur, etiam ad reſtitutionem rei. vt ait Nellus in conſi.incipien.circa quæſitum,& Firma.in reperto.in ver. contumax.

Si ſtatutum vult contumacem, uel inobedientem haberi pro confeſſo,ſi decedat,antequam condemnetur,hæres eius uirtute talis confeſſionis condemnari non poterit, quia morte extinguitur. quod perpetuò menti tenendum,putat Pau. de Caſt.in l.tranſigere,ſub nu.9. C. de tranſ. vide etiam deciſ. Pedemont.106.per totum.

Statutum, quod contumax habeatur pro confeſſo, non comprehendit minorem,nec mulierem, nec ruſticum, niſi ſint in dolo expreſſo, & non præſumpto, ut dicit Marſil. in prac.crim.in §. poſtquam,num.60. & uide omnino Rolan. à Valle in conſi.68.num.31. & ſeq.in 2. uol. Et requiritur trina citatio.ut ibi per eum.

An ualet ſtatutum,quòd ex ſola contumacia tantum, nec aliter conſtito de crimine, poſſit quis condemnari ad mortem? reſpond. ut per Marſi. in l. de minore,uer.& an ualeat, num.64.ff.de quæſtio.& Arno.in comm.148.& ſoliloq.9.Et Carre.in pract.crim.in prin.ſub nu.38.& ſeq.& Corſe.in ſingu.uer.ſtatutum, Bal. in c.primo,qui ſucce.te. & Io. And.in c.veritatis,de dolo & contumacia.& Spec.in titu. de fideiuſſo.§.primo,uer.ſed pone.& Roma in.l.lege Corne.ff.ad Syllania.

lania. Marſil.in conſi.82.ſub num.40.vbi dicit, quòd ad hoc & ut ualeat condẽnatio de delicto contra accuſatum, uel in quiſitum de crimine, debet ultra contumaciam conſta re de delicto.& debet conuinci de ipſo delicto.aliàs non ualet cõ demnatio.& ibi fuſius proſequitur Marſil.vide omnino etiã Fely.in c.cognoſcentes.de conſtitu.in prin.nu.6.& docto.in c.ſine culpa.de regu.iur.& Marſil.in l.1.§.fi.nu.71.ff.de quæ ſtio.& Arn.in ſoliloquio.7.9.& 53.Vide dominum meum. Alcia.in conſi 108.in 5.lib.& Rolandũ à Valle.in conſi.31. in prin.& in cõſ.60.nu.30.& ſeq.in 2.& Iul.Clar.in prac.cri. in §.1.uer.quęro etiam.& in §.fi.q.44.& in §.abſens, & §.fin. q.49.vbi traduntur plura de contumace,& contumacia.vide omnino ꝑ totas quęſtiones, & Petr.Rauenna.in aureo alpha beto.uer.cõtumax.& vide omnino ad hoc ſtatutũ. Syluanũ. in conſ.50.per totũ.& Rol.à Valle.in cõſi.47.in 3.vol. Et an ſtante.d.ſtatuto,poſſit comparere defenſor, & eius innocentiam probare.vide Bertachi.in repert.uer.defenſor. uerſ.60. & de validitate d. ſtatuti.tractat Caſſane.in conſue. Burgun dię.in §.8.ſub nu.10.fol.74.& Folleri.in prac.cri.titulo, & ſi confitebuntur. pag.372.& ſeq.& 161. pag.381.num.4.vide Neuiza.in conſi.60.in 1.vol. Et an ſtante d. ſtatuto, debeat accuſari contumacia? vide Chacherannum in deciſ. pedemon.3.& Rol.à Valle.in conſ.90.in 3.vol.per totum.& Mat the.de Arimi. inter conſi.crimi.diuerſorum per Zilettum.in conſi.115.nu. 55.& ſeq.tomo.2. & Iul.Clar.ubi ſupra. Et ſi ſtatutum dicat,quòd contumax habeatur pro confeſſo,vt di ctat Ferrariæ ſtatutum,non eſt accuſanda contumacia.ſecun dum Bertachi.in reperto.uer.contumax.& Bal.in l.abſentẽ. uer.tertio extra gl.quęro.ff.de pœnis. & Panor. in c.ueritas. col.9.de do.& contum.& Neuiz.in cõſi.6.in 1.uol. per totũ. ubi bene.de hoc habetur. Vid.Bar.in extra.ad reprimen.ſuper uer.neglexerit.in fi. vbi ponit cautelam pulcherrimã. & Vide Paul.de Caſt.in cõſi.33.col.2.in 1.vol.ubi dicit, quòd quando ſtatutum diſponit, quòd reus contumax habeatur

pro confeſſo, debet intelligi, non ipſo iure. ſed per ſententiā. vt dicit Follerius ubi ſupra. nu. 12. pag. 305. Per ſententiam ſcilicet declaratoriam. Vide fuſius per Marſil. in conſil. 10. ſub nu. 19. & in conſi. 63. in prin. ſub nu. 13. & ſeq. & in conſil. 82. ſub nu. 27. & in conſi. 117. ſub nu. 29. & vide etiam Bar. in l. conſentaneum. C. quomodo & quando. vbi dicit, quòd ſi actor non ſe præſentat, & reus non ſe præſentat non eſſet reus contumax. l. 2. in fi. ff. ſi quis in ius uo. & l. arbiter. calendis. C. de arbi. & l. properandum. §. 1. ff. de iudi. ibi, parte inſtante. Et ideò (inquit Bar.) practica eſt. Talis contra talem, qui ſe in termino præſentauit, & eius contumaciam accuſauit. & Felleri. pagi. 377. nu. 20. vbi poſt allegatas opiniones hinc inde, adducit Afflic. ſuper conſtitu. pœnam eorum. 5. col. uerſ. quarto requiritur. ubi dicit, quòd de generali conſuetudine Italiæ, debet accuſari contumacia, etiam ſtante ſtatuto, quòd contu max habeatur pro confeſſo. vide Villalob. in tractatu communium opinio. uer. abſens. & Neuiza. in conſi. 6. per totum & Chacherannum. in deciſ. pedemonta. 71. nu. 47. & in deciſ. 3. nu. 3. & ſeq. & Iul. Clarum in prac. crimi. q. 44 & ibi ponit formam ſententiæ ſuper contumace delinquente. & dicit, quòd contumacia non eſt accuſanda ex diſpoſitione cuiusq; ſtatuti in prouincia. Et quotiens iudex procedit ex officio, nó requiritur, ꝙ in termino citationis aliter accuſetur cōtumacia rei. ut ꝑ Alex. in cōſi. 120. nu. 7. in ci. vlt. vol. & Iul. Clar. vbi ſupra verſ. videamus. Et quando iudex procedat ex eius mero officio, ponit Neuiza. in ſylua. lib. 3. nu. 31. vide Bar. in auth. qui ſemel. C. quomodo, & quādo. & in auth. ei, qui. in fi. C. de appella. & Grammati. in cōſi. 37. & in conſi. 45. nu. 23. vbi dicuntur plura de contumace in terminis ſtatutorū & vide Soz. iun. in conſi. 18. in. 2. & Corn. in conſi. 274. in. 3. & in conſi. 277. eo. volum. & debet intelligi ſtatutum inter eaſdem perſonas. ſecundum Corne. in cōſi. 300. lr̃a E. ĩ 3. vol. vide omnino Viuiū in tractatu communiū opinionū. uer. ſtatutū. & uer. reus pro cri. in 1. parte. pag. 242.

Contu-

Contumax habitus pro confeſſo ex forma ſtatuti loci vbi fuit delictum, an poſſit in alio loco uigore illius ſtatuti puniri. ponit Imola. in c. de his. de accuſa. & nos dicemus infra in uer. extra territorium.

Contumax, qui pro confeſſo & conuicto eſt habitus iure ſtatutario, an poteſt appellare? reſpon. quòd non. vt per Firma. in reperto. uer. contumax. ſecùs, ſi ex ſtatuto ſit fictè contumax. ita Carreri. in prac. cri. in prin. ſub nu. 37. & Follerius. in prac. crimi. tit. & ſi confitebuntur. ſub nu. 35. pag. 379. & ſeq. ſed eſt interdicta appellatio ex ſtatuto noſtro Ferrariȩ. ſub rubri. de appellatione interdicta in cauſis criminalibus. 47. lib. 3. fol. 135. pagina 2.

Statutum, quo cauetur, qòud bannitus ſit contumax, operatur hoc, quia ſi compareet, iudex eum retinere non poteſt, ſi magis uult banniri. quod ſecus eſt, ſi pœna eſſet perſonalis. ita Bal. in l. peremprorias. col. 6. uer. ſed hic quæro. C. ſententiam reſcindi non poſſe. Contumacia an ſit delictum? vide per Iaffe. in deciſ. 134. & contumax bannum eligens ui ſtatuti, ſiſcum excludit. ſecundum Iaffr. in deciſ. 93. & an contumax poſſit corporaliter capi? vide Iaffr. in deciſ. 157. & quis dicatur uerè cõtumax? dicit Iaffre. in deciſ. 254. & dominus meus Alcia. in conſi. 108. nu. 5. in v. vol.

Contumax in cauſa criminali ex ſtatuto conueniri, & cõdemnari poteſt. Amplia hoc etiam, ſi alibi maleficiũ ipſum præueniatur. ita Bal. in. addi. Specula. titu. de appella. ver. ſuper uno libello. & poteſt etiã ad mortem dãnari. vide Firma. in reperto. uer. contumax. vide infra. in uer. extra territoriũ.

Duo extant ſtatuta. Vnum, quòd contumax habeatur pro confeſſo. alterum, quòd teſtes examinati contra magnates, nõ poſſint accuſari de falſo. pone modò, aliquis, qui fuit examinatus contra magnatem, fuit de falſo redargutus, & ipſe fuit contumax, & fuit bannitus, & ſic eſt habitus pro confeſſo, an ex primo ſtatuto poterit condemnari? reſp. quòd non. ſecundũ Bar. ĩ l. abſentẽ. ff. de pœnis. col. 3. uer. quarto circa.

Statutum dicit,quòd contumax habeatur pro conuicto,& ſententia in eum lata,habeatur perinde,ac ſi eſſet lata in præſentem . queritur an dicta ſententia infamet, & libertatem tollat,quemadmodum ſi lata eſſet in præſentem ? reſp.quòd non.ſecundum Bal.in l.qui deportantur.ſub nu.*26*.C.de hę re.inſti.vide tamen.Iulium Clarum.in practi.crim.§.fi.q.*72*. ubi tradit, quando quis ex condemnatione efficiatur infamis.& vide etiam Nellum. in tracta.bannitorum.in 1.parte. 2.temporis.q.*49*.& ſeq.& per Folleri.in prac.crimi. uer. & ſi confitebuntur.nu.*36*.& omnino vide etiam Chacheranum. in deciſ.pedemonta.105.nu.*6*.uerſ.quid dicendum.

Si ex forma ſtatuti aliquis non poſſit accuſari per aliquē, ſi modò fuit accuſatus,& propter contumaciam condemnatus,an ualeat proceſſus, & condemnatio ? reſp. vt per Bal. in conſi.4*26*.in 5.parte.nu.1.

An ſtatutum loquens de uero maleficio,uel uero malefactore habeat locum in condemnato de maleficio per contumaciam.ſtante ſtatuto,quòd inquiſitus ſuper maleficio,ſi requiſitus non comparet,habeatur pro confeſſo?reſpon.vt per Bal.in conſi.1*93*.in 2.parte.nu.1.quòd ſic.quod dicit notandum,quia eſt quotidianum.& fortè multi dicerent contrarium.fuſius hoc tradit Folleri.in prac.cri.tit.& ſi confitebuntur.& Cotta in tracta.rerum memo.in uer.ſtatuta, quòd bannitus, & Iulius Clarus.in prac.crimi.§.fi.q.8*6*.uerſ. ſed quæro.& Nellus.in tract. bannitorum in 1.parte. 2. temporis. q. *49*.& ſeq.

Si per ſtatuta terrarum cōtumax ponatur in banno, quod reſpicit terminum pœnæ, & ſic eſt pœna delicti,tunc bona non ſunt confiſcāda. ut per Bal. ſuper feu.de pace tenen. ſub num.14.in prin.

Si ſit ſtatutum,quòd contumax habeatur pro confeſſo, an procurator poſſit conſtitui ? reſpon. Corn.ꝙ ſic.in conſi. 17. vol. *3*. & Alexandrinus in tracta . de poteſtate procuratoris & defenſoris in cauſa criminali . & uide ſupra.uer.abſens.Et

not.

no.quòd non dicitur conſtare de contumacia, niſi appareat de relatione, quæ fuerit ſcripta in actis. Vt probat Neuiz.in conſi.61.nu.26.Et contumax bannitus ex ſtatuto non poteſt tanquam infamis teſtificari.ſm Lauren.Chirco.in ſuo tract. communi. opi.inuer.bannitus.conclu.23.

Conſuetudo.

CONSVETVDO quamuis dicatur tacitum ſtatutum,non poteſt induci,ab ijs,qui in eo ſtatu, & actu ſtatutum expreſsè nõ poſſunt condere. ſecundum Crauet. in conſi. 134. num. 25.poſt alios, & conſuetudo ipſa diſponere poteſt, ꝙ delinquens puniatur in ciuitate confęderata.tex.eſt in l.non dubito.ff.de capti.& tradit Pe.Ra.in trac.de conſu.ſub num. 248.Vide Caſſa.in conſuetud.Burg. & quando conſuetudo excuſet à pœna, ponit Plot.in repet.l.ſi quando. C.unde ui.

Conuictus.

STATVTVM, quod punit conuictum, an extendatur ad confeſſum,& non conuictum? Reſpon.vt per Fulgo.in cõ ſi. 134.Et no. ꝙ tale ſtatutum non uerificatur in deficiente ſe purgari,licet ille reputetur conuictus. ſecundum Abb. in c. inſinuatum,num.6.de ſymonia,& in c.inter,nu.6.de priuilegiis.& Duenyas,in ſuis regulis,uer.conuictus.

Copia indiciorum.

STATVTVM uolens, quòd copia indiciorum detur ipſi reo,ſi illam petierit,debet intelligi in reo ſciente,& notitiam habente dictorum indiciorũ.ſm Marſi. in conſi. 18. ſub num.18.& hoc ſtatutum idem,quod ius commune diſponit. ita dicit Marſi.in conſi.56.nu.7.co.uol.& Claud.in regu.crimin.regu.23.nu.4.& reg.28.nu.4.& Iulius Clar. in prac.cri. q.6.uer.ſed quid ſi reus.?

Correctorium.

QVANDO ſtatutũ eſt correctoriũ iuris cõis,debet propriè intelligi in caſu ſuo,nec debet extendi.l.ſi uerò.§. de ui-

de uiro.ff.ſolut. matri. & Bar.in l.oēs populi.6.q. prin.ff. de iuſti.& iure.& in auth.quas actiones.C. de ſacroſan. eccl. & Afflic.in deciſ.21.ſub num.64.

Cremandus reus:

SI quis per ſtatutum propter delict um uenit cremandus: ſemper debet uiuus concremari.C.ubi fiſcales cauſæ.l. ſi quis à barbaris.C.de re milit.lib.xij.& Corſet.in ſingu. uer. pœna.fol.179.Contrarium tamen tenet Iul.Cla.in prac.cri. §.fi.q.99.uer.unum tamen.vide omnino. Caſus autem, qui bus quis ueniat comburēdus ponit Duenyas, in regula 113. uerbo comburi.

Correlatiua.

STATVTVM in uno ex correlatiuis, habet locum etiam in altero,etiam in criminalibus.vide omnino Syluanum. in conſi.31.nu.6.& ſeq.&per totum, uol. 1.

Cuſtos.

STATVTO diſponente,quod cuſtodes loci teneantur emē dare damnum illatum ex furto commiſſo de nocte.& alio poſteriori ſtatuto cauetur, quod ſi furtum committatur de nocte. teneantur omnes de ciuitate emendare damnum,per hoc ultimum ſtatutum non corrigitur primum, ſed reſtringitur ad perſonas,de quib. dr̄ in primo ſtatu. ſecundū Guil. Bar.& cæter.ī l. ſed & poſteriores.ff.de legib.de qua re Rui. in conſi.23.ſub nu. 20. in tertio uolum. vide omnino Catal. inter conſi.crim.diuerſorum per Zilettum. in conſi.22.to.2.

Cuſtos uerò, cui commiſſus fuit in cuſtodiam quidam ca ptus,promittens reum retinere, ſub bona cuſtodia,& fugiat reus, an teneatur de fuga, & ad quid teneatur? reſp. ut per Corne.in conſi.93.in 1.uol.Et no. quòd aliud eſt retinere in carcere,& aliud eſt ſub cuſtodia detinere, ſicut ait Corſetus, in ſingu.uer. cuſtodia. Et contra hos cuſtodes poteſt in litē iurari,ut ait Plotus,in l.ſi quando,ſub num.506.C. unde ui.

Et

Et no. quòd iſti cuſtodes carcerũ, antequam moriatur reus ægrotus, debent curare, ut adhibeantur medici, & ſi moritur, poſtea facere debent rogari notarium, quòd talis reus eſt mortuus morte naturali, ſecundum ſententiam medicorum. ita dicit lex fin. de cuſtodia reorum, quod not. Ange. in l. ſi quis ex argentarijs. §. prætor, in fi. ff. de edẽdo. Et ſi cuſtodes carcerum propter miſericordiam alleuiant aliquando captiuos, tenentur creditoribus ad intereſſe, ſi fugiunt. ſecundum Aret. in tit. de l. Aquilia. §. cęterum, nu. 1. Et not. ꝙ cuſtodes carcerum non debent relaxare carceratum cuiuſq; ad inſtantiam, niſi primo habeant Syngrapham iudicis, qui fecit eum carcerari, ut dicit Ang. in l. neq; impuberes. §. qui in ius. ff. de in ius uocan. reliqua uide ſupra, in uer. carcer.

D.

DE DAMNO DATO.

DE damno dato verba facturus, dico, quòd de damno dato facit tractatum Ioannes à Canibus, inter tractatus aſſecurationũ diuerſorum. & ideo quæ hic deficient, apud eum inuenies.

Stante ſtatuto. quòd de damno dato ſtetur iuramento dãnum paſſi, uel ſaltuarij accuſantis, hoc ſtatutũ debet reſtringi, ut non habeat locum contra tertium, non obligatum. pro tali damno. putà contra uillam obligatam emendare damnum ex forma iuris ſtatutarij. ita dicit Bar. in l. ne quid. ff. de incen. rui. nau. fr. & l. 1. ff. furti aduerſus nautas. & Bal. & Sal. in l. ſi quando. C. unde ui. debet igitur habere, locum ſolùm contra eum, qui damnum dedit. & not. quòd ille, qui facit, quod iure ſibi facere licet, damnum facere non dicitur. l. nemo. ff. de regu. iur. Et aduertè, quòd iuramentum hic habetur pro plena probatione, & appellatione probationis, uenit tale iuramentum. ſm Plo. in l. ſi quando. nu. 57. C. vnde vi. Sed

omne

omne ſtatutum volẽs credi iuramento alicuius,intelligitur, niſi probetur contrarium.ſecundum Rippam.in l.admouendi.col.15.poſt nume.69 ver.tertio mouetur.& ibi moderni. ff.de iureiu.cum ſimilibus.vt per Plotum ubi ſupra. nu.415. fol.203.& ibi Plotus plura de damno dato adducit.& plura Franc. Marcus indeciſ. pedemonta.q.456.lib.2.vide Bonifa.de Vitalinis.in prac.crim.titulo.de damno dato.& Boſſi. in prac.crim.titulo.de damno dato.Caſſaneum quoq; in con ſue. Burgun.fol.72.& ibi uidebis,quomodo probetur damnum,& quomodo formetur libellus in damnodato, uide Speculato.in tit.de iniurijs & dãno dato,& Rofr.in trac.de libellis.titulo.actionis in factum,ut de pauperie,& per Petr.Iaco. in pract.iudi. vbi de hoc agit, & omnino uide etiam Riminal.in cõſi.554.in 3.vol.vbi hr̃ de acuſatione facta pro dãno dato. Et iſtud ſtatutum, quod de damno dato credatur iuramento damnum paſſi,non habet locum in furto.vt tradit fuſius Gratus.in reſponſo.153.per totum.in 2. vol. & Pariſi. in conſi. 158. per totum.in 4.vol.Et licet (vt dixi) credatur eius iuramẽto,tamen põt probari cõtrariũ. ſm Acerbũ inter conſi.crimi.diuerſorum per Zilettum.in conſi.xi. per totum, & eſt communis opinio. ſecundum Iaſ.in l.ſi quando.col.4. C.vnde vi.Item, ſi damnificatus ſit infamis infamia facti, nõ debet credi eius iuramento.ſm Ang.in l.qui iudicio.ff.de acculſa.& Marſil.in l.maritus.num.39.ff.de quęſtio.Et ꝙ non habeat locum.d.ſtatutum in furto,conſuluit etiam Cępolla. in conſ.18.& Bal.in l.ait prętor.in prin.ff.de iureiur.& in l.ſi ſeruus ſeruum. §.prætor ait.ff.de acqui.hæredita. Et quòd admittatur probatio in cõtrarium.tenet Arno.in epitoma. 25. & 88.vbi dicit,ſtatutum habere locum, quando damnificatus verum iuraſſet,ſecùs ſi falſum iuraſſet. vt dicit latiſſ.Plotus.in d.l.ſi quando.C.vnde vi.Item,ſi conſtet,quòd minus ſit damnum quàm ſit iuratum,tamen debet ſtari iuramento, ſecundũ Azo.notantẽ hoc in ſumma.C.ad.l.aquil. vide Bal. in l.de periurio.ff.de condi.ſine cauſa. Item ſtante tali ſtatuto,debet

to, debet intelligi, non de iuramento præſtito à principio, ſed de illo, quod poſtea ſibi defertur à iudice, quoniam in primo ſe ingeſſit, & ſic eſt ſuſpectus. ita dicit Neuiza. in cõſil. 8. nu. 42. in 1. vol. Item ſtante d. ſtatuto, ſi accuſator porrecta accuſatione deceſſerit, hæres eius non poterit iurare. arg. eorum, quæ not. glo. in l. idem Pompo. §. fi. uer. ſi appareat. de rei vendic. Bal. in l. ait prætor. in prin. ff. de iureiur. & Rom. tamen uidetur contra tenere. per glo. ulti. l. pen. iuncto prin. l. ſiue quis eum. ff. de dona. & Plot. in d. l. ſi quando. C. vnde vi. Et no. quòd non expectatur delatio iuramenti partis, vel iudicis, quia ſtatutum ipſum defert iuramentum. vt dicit Bal. in l. 1. C. de iureiu. & in l. admonendi. ff. eo. titu. allegat in argu. l. quæ ſub conditione. ff. de condi. inſti. refert, & ſequitur Alex. in l. prætor. nu. 3. ff. de iureiu. vide Crauettam. in conſi. 196. nu. 2. vbi dicit, quòd ſufficit, quòd iudex acceptet iuramentum, licet non deferat, quia acceptando ſatis videtur deferre. Sed videtur, quòd requiratur iudicis delatio, & acceptatio per. l. videamus. §. deferre. ff. de in litem iuran. vt per Rui. in conſi. 35. nu. 6. uol. 5. & Plotum. in d. l. ſi quando. ſub nu. 826. C. unde ui. & ibi nu. 831. dicit, quòd iudex in terminis. d. ſtatuti non debet ex officio deferre iuramentum in litem parte non petente. uide Cottam. in tracta. rerum memora. uer. damnum datum, & uer. ſtatuto mediolani cauetur. ꝙ in diuiſionibus fratrum. col. pen. & ultima, ex Angelo. in l. qui reſtituere. col. 1. qui per illum tex. iuncta glo. dicit, quòd iudex poteſt iuramento non adhibere fidem, ſi uidebitur calumnioſum, uel poteſt illud moderare, ſi moderatum non appareat. Amplia etiam. d. ſtatutum, quod in cauſis damnorum datorum ſtetur iurameuto damnum paſſi. ut etiam habeat locum, & idem erit. Quicquid cõtingit cauſa damni dati, & ita gaudebit eodem priuileg. ut per. Bar. in l. 3. de alimen. lega. &. Pau. de Caſt. in l. cũ ij. in prin. col. 2. C. de tranſac. uide Sozi. in conſi. 300. & Bal. in l. 1. C. de reb. credi. & Bar. in l. ſoler. C. de ali. leg. Ita dicit dominus & præceptor meus ſcitiſſimus D. Hippolyti Bona Coſſæ. O domi-

dominus. Iacobus Cagnacinus ferrarienſiũ decus & ſplendor.in Rub. extra de re iudica. & Viuius in tracta. communium opinio.uer.ſtatutum diſponens,quòd de damno dato. Sed an quis torqueri poſſit ex ſolo iuramento damnum paſſi,in caſibus,in quibus ſtandum ſit iuramento ex forma.d.ſtatuti.reſpon.ut per.Bar.in l.de periurio.in fi.ff.de in litem iuran.ubi & Alex.in fi.& Ange. de Aretio.in tracta. maleficio in ver.fama publica, & Bar.in l.maritus.col.1.ad fi.ver.vlterius quæritur.ff.de quæſtionibus.Item no. quòd.d. ſtatutum de damno dato,non habet locum. niſi prius conſtet fuiſſe dãnum datum. ita Crauetta in conſi.211.nu.3.& in conſi. 260. nu.1.in 2.vol.Item habet locum. d. ſtatutum in locis ſubditis,& etiam reſpectu rerum in alio territorio ſubiecto poſitarum.vt per Ioan.de Amicis in conſi.75.nu.2.

An. d. ſtatutum de damno dato per animalia,vel beſtias comprehendit anſeres,& gallinas,conſuluit Natta.inter cõſ. Siluan. in conſi.72.& in conſilijs Natt. in conſ.347. & vide per eundem Nattam. in conſi. 550. in 3.vol. vbi etiam tradit de pluribus damnis datis in alieno agro à varijs beſtijs, & quando denunciatori, & relatori ſit credendum, & vide etiã omnino Caſſane.in conſi.1.vbi de damno dato à locuſtis, & alia pulcherrima deducit.

Statutum de damno dato in certis fructibus. Extenditur quoq; ad ſimiles fructus. vt per. Floria. in l. ſi oliuam. ff. ad l. Aquil.

Statutum de damno dato,an comprehendat clericos? reſpon.ut dicit Lucas de Penna, in l.2.C.de nauibus non excuſan.lib.11.& dic,quòd ſi eſt approbatum à clero. comprehẽdit,alias ſecus.

Statutum uult villam teneri emendare damnum datum. modò pone, quòd fuit ruſticus conſequutus priuilegium, propter quod fuit exemptus, an alij ruſtici tenebuntur ad totum damnum? reſpon.Bal.quòd ſic.in l. ab omnibus, per illum tex.ff.de leg.1.hic enim ſolus non eſt habitus in cõſide-

ratione,

ratione, & in corpore uniuerſitatis ad id non ſumitur.

Si ſtatutum uult damnũ emendari. dic, quod debet prius conſtare de damno dato uerè, & non fictè per cõtumaciam. accuſati. ut dicit Bal.in l.ſi quando.C.unde ui.& Alb.in qq. ad ſtatu.parte 1.q.52. uide omnino Papiam. in pract. ſua. in forma libelli actionis realis ſuper uer.non ſe adſtringens. & vide Plotum.in l.ſi quando,num.808.C.unde ui. Quid ſi nõ conſtat de malafactore? reſpon. ut Plotus ibi num.878.& vide Bar.in l.diuus Traianus.ff.de teſt.mil.ubi & alij. & Dec.in conſi.84.incip.in cauſa accuſationis,& Bar.in l.ne quid.ff.de incendio rui.naufra.Hoc tamen intelligitur. ſecundum Cy. de proceſſu, quò ad condemnationem. Poteſt tamen procedi ex fama ad inquirendum, ut no.in l.iuſtiſſimos.ff. de officio recto.,puinciæ,& in §.potuiſſe.ubi Bal.& iſdẽ Bal.in l.1. §.ſi tibi.ff.ad Syllania, & Crauetta,in conſi.196.ad fi. Et no. quòd incola habebit priuilegium iſtius ſtatuti. vt ait Caſſaneus,in conſuet.Burg.fol.118.ubi ẽt de incola agit. Et ſtantẽ d.ſtatuto,non licet alicui,etiam in ſuo aliquid facere animo nocendi alteri. argu.ff.de damno infect.l.qui nos, ut per glo.in c.cum eccleſia Vulterrana, uer. iniuria, de electio. Et hoc facit contra illum, qui ſciens animalia vicini uenire in talem locum, proijcit eſcam uenenoſam. quia ipſe tenetur. ſecundum Abb.in c.is,qui.de iniu. & propterea dicebat Ange.in l.1.§. fit iniuria. ff. de extraordi. crim. quod non licet coquere ſemen canapæ cum ſale, & ſpargere cum alio ſemine, ut gallinæ uicini, deuaſtantes canapale, moriantur. de qua re agit etiam Neuiza.in eius ſylua nuptiali,lib.3.nu. 49.

Si ſtatutum dicit, quòd qui dederit damnum cum pecudibus, teneatur ad damnum. dic, quòd ſtatuto tenebitur,qui dederit damnum cum animalibus,quæ gregatim paſcuntur, ſiue fuerint equi, ſiue muli; ſiue boues, quia ſtatutum conſiderat damnum. ut ait Ange.de Are.inſti.ad.l.Aquil.in prin. col.2.ſub num.5.ubi fuſius tractatur de hoc.

Damnum eſt datum per inciſionem arborum, nunquid

de emẽdatione debet detrahi ualor arborum ſic inciſarum? reſpon.ut per Alber.in qq.ad ſtat.q.68.in 2.parte. & Caſſan. in conſue.Burgun.fol.72.in prin. & Plot. in l. ſi quando. nu. 873.C.unde ui.

Sed an damnum dantes in arboribus, quæ in prato ſunt, puniãtur pœna ſtatuti, de damno dato? reſpon.ꝙ ſic. ſecundum Alb. in dictíon.in ver.prati appellatione,quod probat, quia fructus pendentes ſunt pars fundi, & multo fortius arbores. ut uidere potes ibidem per eum. At cõtra tenet dom. & præceptor meus nunquàm ſine magna pręfatione nominandus. D. Alciatus in l.pratum.ff.de uerbo.ſign. vbi dicit, rationem legis conſiderandam arbitrari. ex ui enim uerborum,non uidetur, qui arbores inciderit damnum prato feciſſe. & ſubdit ibi,quòd legatis pratis, inculta continentur,unde tamen aliquid fœni teſtator colligeret. ſecùs, ſi in eis pecora paſcere tantummodo ſolebat,quia non prata, ſed paſcua dicentur, quę ſi ad pagum aliquem in uniuerſum pertineant, uulgo Vicanalia appellantur. vide de hoc etiam Firma.in repert.in uer. pratum.ubi dicit, quòd pratum dicitur, quod per decem annos proximos fuit ſecatum.*l.forma. uer.* pratum.ff.de cenſibus.quod dicit notandum pro ſtatutis loquentibus de pratis.Nec dicitur locus ſterilis,nec propriè incultus.ſecundum Cardi.in clem.1.q.6. de decimis. ubi etiã dicit, quod pratũ reductum ad cultum non dicitur nouale.

An, qui petit emendam damni dati, teneatur probare ſe dominum, uel poſſeſſorem fuiſſe illo tempore,quo damnũ, datum fuerit? reſp. Albericus.in qq.ad ſtatu.q. 74.in 2.parte.vbi dicit ſufficere,quòd probet ſe poſſeſſorem.ut no.Specula.in tit.de probatio.§.fi.u er.ſed ratione ſtatuti.

An ius accuſandi damna dantes cedi poteſt? reſpon. Machellus.eo quia in patrocinio.45.nu.13.quòd ſic. quia oẽs, actiones ex delicto deſcendentes cedi poſſunt.& ideò conductor,qui habet in inſtrumento locationis ius ceſſum à locante poteſt inſtituere accuſationes contra damnificantes

in bonis locatis.alias ſecus.ut ait Iaffre.in deciſ. 96.

Statuto cauetur.quod ſi beſtia alicuius det damnum, teneatur dominus ſoluere ſolidos quinq;.aliqua beſtia deperdita damnum dedit,habebit ne locum ſtatutum?reſpon.Alberi.in qq.ad ſtatu.q.76.in 2.parte . quod ſi dominus fuit in culpa circa perditionem animalis,tenebitur ad quinq;,puta ſi ſine cuſtode eam diſcurrere,aut uagari ſiuit. vide Caſſane. ubi.ſupra.

Quidam immiſit beſtias ſuas ad paſcendum, quæ ſunt ingreſſæ in agrum alienum, & frumentum damnificarunt.quo modo æſtimabitur dãnum? an ſolum habito reſpectu ad herbam? an in tanũ, quantũ frumentum ualere potuiſſet, quando fuiſſet maturum? reſpon.ut per Alberi.in qq. ad ſtatu.q. 78.in 2.parte.vide etiam Rofredum. in tract.de libellis. ubi de actione de paſtu agit.fol.164.ad fi.& vide Caſſan. in conſue.Burgun.fol.71.ad fi.& Plotum in l.ſi quando.num.873. C.unde ui.

Si quis ex ſtatuto de damno dato, debet mihi emendare bouem. an debeam deducere de emendatione carnem, corium,& caput, & apud me inuitum retinere? reſpon. Albericus.quòd non.in qq.ad ſtatuta.q.79.in 2.parte.

Si ſtatutum eſt. quod nulla beſtia det damnum. inuenta eſt beſtia damnum dediſſe, & poteſtas condemnauit dictam beſtiam,an ſententia ualebit ita, ut dominus beſtiæ, pro ea teneatur?reſp.Alberi.ꝙ ſic.in qq.ad ſtatuta.q. 88.in 2.parte.

Dicit ſtatutum. quod dimittens beſtias ire ſine cuſtode, puniatur.An ſtatututum comprehẽdat pecudes, & alias beſtias manſuetas?reſpon.Alberi.in qq.ad ſtatuta. quòd ſic. q. 98.in 2.parte.& Rofr.in libellis de actione de paſtu. Et quã do teneatur cuſtos,tradit Lucas de Penna. in Rub.C.de littorum & itinerum cuſtodia col.1.lib.xij.

Si teſtes deponentes ſuper damno dato,dicentes ſe uidiſſe damnum dare in tali re mea,non reddant rationem de dominio,non probant intentionem meam. nec eſt ſatisfactum

ſtatuto,

ſtatuto. de damno dato. ita dicit Paul. de Caſt.in conſi.113. in 1.volum.

Si cuſtos animalium, ea dimiſit in paſcuis, pro ut conſueuerat dominus, & ſint perempta, nõ tenetur, ex ſtatuto. quod intelligit Alberi. in l. ſi negocia. ff. quod cuiuſq; vniuerſita. nomi. ſi aderat generalis conſuetudo in loco dimittere animalia in paſcuis, pro ut in vngaria. quia tunc cũ cuſtos agat, quod & alij egerunt, erit excuſandus. l. pignus. C. de pigno. actio. & facit, quod conſuluit Bal. in conſi. 441. col. 2. lib. 1. quod limita. vt per Bal. in l. 1. C. de proba.

In villa eſt commune paſcuum omnium ibi habitantium. pone aliquis habens modicem poſſeſſionem, uult tenere magnam quantitatem beſtiarum in damnum aliorum: quod nã remedium habebit damnificatus? reſp. Alberi. in l. licet gratis. §. poſſumus. ff. nautæ caupo. & ſtabu. ubi dicit, quòd poſſunt intentare utile iudicium communi diuidundo. ut ille utatur pro modo poſſeſſionum. qui modus intelligitur ſecũdum æſtimationem, & ualorem. vide Crauettam. in conſil. 60. col. 1. ſub nu. 3. & Plotum ubi ſupra nu. 815. & Alberi. in l. ſi plures. ff. ſi ſerui. uendice. Vbi ponit etiam, quæ *publica*, & quæ priuata ſint paſcua. & vide. Frãc. Mar. in deciſ. Delphina. q. 84. lib. 1. & q. DLxvj. lib. 2. Et an tranſeuntes poſſint paſcere equos? reſponde ut per Alberi. ubi. ſupra, & dixi in meo tractatu de equo.

Quotiens quis immittit oues per agrum alienum, quia uia eſt aquoſa, vel nimis lutoſa, adeò quòd illac pertranſiri nõ poteſt. non punitur ſtatuto de damno dato, dummodo illud honeſtè faciat. ita dicit Bal. in qq. ad ſtat. in uerbo affines. ubi etiam, dicit. quòd quando uia eſt deſtructa. ager poteſt reduci in viam propter publicam vtilitatem. l. ſi Lacus. §. fi. ff. quemadmodum ſeruitus amittatur.

Si quis Bouem uagabundum retinuit in ſuo ſtabulo, dominus eius tenetur reſarcire illi expenſas, quas fecit, taxandas iudicis arbitrio, quia non præſumitur uixiſſe de vento. l.

fi.

fi.C.de alimen.pupillo.præſtan.& Gui.Pap.in tract. præſumptio.fol.4.an autem poſſit quis pro damno ſibi dato retinere animal? Ponit Petr. Lenauſde. in tracta. de doctoribus.q. 81. in 4. parte. nam poteſt quis retinere ad finem &, effectum cognoſcendi, cuius ſit, & ei poſtea reſtituere,ac agere de damno dato ſecũdum ſtatutum l.quintus. cum ſeq.ff. ad l.Aquil. ita dicit Specul.in titul. de actore. uer. ſed nunquid & Bal. in l.2. C. de ſeruis fugit.& Bar.& docto.in l.hoc amplius.§.de his autem.ff.de damno infec.& Caſſan.vbi ſupra.

Damnificãs,nõ tenetur pro aliquo damno ex ſtatuto. Qñ damnum habet admixtam culpam damnificati.ut per. Sozi. in conſi.156.col.fi.lib.2.& Crauettam.in conſ.119.nu.11.

Si ſtatutum puniret damnificantem locum alienum, non comprehenderet illum, qui comederet ficus, qui ad ſolem deſiccarentur.uel qui conſumeret aliquam rem mobilem.ita dicit Immo.Si ſtatutum diceret, ſi quis damnum dederit in alieno,puniatur.Non comprehenderet comedentem,vel destruentem rem alienam,etiam ſi res illa eſſet in loco alieno. Quia licet ſtatutum dicat in loco alieno, debet intelligi,qđ damnum tangat ipſum locum.quoniam dictio in quando ſignificat in loco, ſemper requirit tractum loci.l.1.§.in flumine.ff.de fluminibus.Quis autem dicatur locus.ponit Lapus in clem.Abbates de reſcrip. & Oldra.in conſi.176.& Cępolla.in l.ſiue dominus.ff.de vſuca.& dominus Alcia.in l.locus. ff.de uer.ſigni.

Quamuis ſtatutum arctat accuſatum de damno dato ad comparendum intra tres dies,alias habeatur pro confeſſo,ſi comparet debet intra terminum prædictum, allegare iuſtã cauſam,ꝙ non ſit damnum.5.datum,& debet audiri.ita dicit Paul.de Caſt.in conſi.56.per totum.in 2. parte.

An ſufficiat in terminis.d.ſtatuti.iurare.tempore,quo porrigitur accuſatio,accuſationem ſcilicet fore verã,& non calumnioſam? reſpon.Marſil.in ſingu.170. & dicit, quòd non licet alij contrarium teneant.

Dicit

Dicit ſtatutum, quod de damno dato credatur iuramento damnum paſſi, & domini poſſeſſionis. Si damnum datum fuerit in re per me poſſeſſa, non tamen eram dominus, an mihi fiet emendatio? reſpon. Specula. in tit. de proba. §. videndũ. diſtinguens, vt per eum. Sed dicit Paul. de Caſt. in rub. ff. de operis no. nun. qđ ſi adeſt proprietarius, & uſufructuarius ſi in fructibus eſt damnum datum, creditur, & ſtatur iuramẽto vſufructuarij. aut damnificatur proprietas; & ſtatur iuramento ꝓprietarij. idẽ dicit Flo. in l. ſi fur. aliàs incipit Iulian. ff. de vſufruc. vide Plotum quoque in l. ſi quando nu. 864. C. vnde vi. vbi dicit. quòd, ſi datum eſt damnum in ſegetibus à ſolo ſeparatis nondum reconditis, debet emendatio fieri proprietario. vel vſufructuario, ſi ſunt ſeparate. l. ſi vſufructuario. ff. quibus mo. vſufruc. amittatur.

Statutum, quod prohibet ſub pœna dominos tenere capras in agris. non habet locum in eo, qui tenet hircum. ita Alberi. in. qq. ad ſtatu. in 1. parte. q. 7. de quo vide Nattam. in repeti. c. quamuis. de pac. in 6. ſub. nu. 21. & Dec. in l. 2. in fi. ff. de. regulis iu.

Appellatione beſtiæ in ſtatutis uenit fera, *& non animal* domeſticum. niſi aliter conſuetudo ſuadeat. ita dicit Bar. in l. 1. § remouet. in 1. no. ff. de poſtulan. & beſtiæ appellatione in ſtatutis, veniunt tantum animalia terreſtria, non autem aues, ſecùs appellatione animalis. ut ait gl. in c. beſtiæ. vj. diſ. & fuſius vide de hoc per apoſtill. in prohemio Dyn. de regu. iur. in 6. littera. b. Et no. quòd ſi quis expellat beſtiam de ſuo, debet habere diſcretionem, & eam expellere ſine damno domini. & debet eum reddere certiorem, quód veniat ad accipiendum eam, ne pereat, uel perdatur. ita docet Bal. in conſi. 46. in. 4. vol.

Si quis haberet inſtrumentum. quòd de damno dato, emẽda ſibi fieri debeat. quod inſtrumentum ex forma ſtatuti habeat exequutionem paratam, & illud inſtrumentum non ſit liquidum, per iudicem debet liquidari, antequam petatur

executio

executio quemadmodum no. Bar. in l. pro inde. §. notãdum. in fi. ff. ad. l. Aquil. & Bal. in l. 1. q. 4. ff. de lega. 1.

Duplicatio contra negantem non fit, Quando agitur ex ſtatuto pro damno dato. vt dicunt Bal. & Alex. in l. certi con dictio in prin. ff. ſi cer. peta. Nec, quando ipſo iure pœna imponitur. ſecundum Bar. in l. id, quòd ſeruo. de pecu. lega. & Bal. in l. ea, quæ. col. 2. C. de condi. indebi. & Alex. in l. eum, qui in prin. ff. de Iureiu.

Appellatione bladi Legumen non continetur. c. ex multi plici. de ver. ſigni. & docto. in l. triticum. ff. de ver. ob. ex com muni vſu loquendi. ita Abb. in d. c. aliàs ſecus. vide Bar. & Alex. ibi & Bar. in l. 1. ff. de aqua pluuia arcen.

Statutum dicit. quòd pater teneatur emendare damnum datum per filium. An id procedet in filio illegitimo? reſpon. Suzarius. in auth. ex complexu. C. de inceſtis nuptijs. q̃ pater non tenetur pro eo. vide apoſtillan. ad Specula. in titulo qui filij ſint legiti. & Plotum vbi ſupra.

Statutum dicens teneri dominum pro famulo emendare damnum, quatehus ad ſalarium pertineat. ut ſtatutum exequatur, quid opus eſt facere? reſponde vt per Corne. in conſ. 40. in 1. vol. Et no. quòd ſi tempore damni dati non erat famulus, licet poſtea ſit effectus famulus, non tenetur dominus pro famulo. l. in delictis. §. extraneus. ff. de noxali de quo. uide Bal. in l. Titius. ff. de acqui. hære.

Si operarius alicuius dedit damnum in re litigioſa, an tenebitur ſtatuto De damno dato? reſpon. vt per Corn. in conſil. 109. in 3.

Stante ſtatuto, quod damnum dans in re alterius, debeat emendare. Licet damnum paſſus non ſit dominus, ſed poſſeſſor habet locum ſtatutum. ita dicit Ang. Areti. in prohemio. inſtitu. num. 7.

Statutum, quòd ſtandum ſit denunciationibus ſaltuariorum, intelligitur de ijs, qui ſaltuarij ſunt tempore denunciationum. quia qualitas adiecta verbo, intelligitur ſm tempus

verbi.vt dicit Corne plenè.in conſi.40.in 1.vol.col.4 littera. K. Et no.ꝙ ſaltuarius ſm Labeonem.in l.quæſitum.§.quæritur ſaltuarium. ff.de fundo inſtruc. ille dicitur, qui fructuum conſeruandorum cauſa paratus ſit.De ſaltuario,deq; eius officio fuſius pertractat Caſſ.in conſu. Burg.§.vi.fol.71.& ſeq.

Si ſtatuto teneantur ſaltuarij denunciare damna data, ſibi proteſtata per dominos, infra quartum diem, nec declarat ſtatutum,quando incipiat iſta dies,An à die damni dati, vel à die proteſtationis?dic,quòd incipit à die proteſtationis.qa proteſtatio ſuum effectum retrò non producit, ſed demum ex tempore, quo ſit. vt per Bal. in l.ſi quis nolente.C.de nego. geſtis.

Statutum dicit,quòd ſi quis dederit alicui damnum à decem libris ſupra,puniatur in cētum.aliquis accuſat aliquem, quòd damnum dederit à decem libris ſupra, nec iſtud ſupra aliter declarat,an concludat Libellus ad illa centum? reſpō. Bal.in l.cum furti.ff.de condi.cauſa data.quòd ſufficit formare Libellum ſecundum formam ſtatuti.

Ruſtici an tenebuntur ex dicto ſtatuto damnum emendare. ſi non tenent canes ligatos, ſi uineis, abſque eorum culpa dent damna? reſpon.Bal.in l.1. de noxalibus actio, quòd ſic, uel dare canes pro damno.

Comedens de fructibus in prædio alieno, non poterit accuſari per dominum prædij,uel ſaltuarium,vigore ſtatuti prędicti.l.qui occidit.§.ſi quis alienum.ff.ad l.Aquil. ubi Flori. hoc dicit per illum tex.& Iaffr.in deciſ.96.

Statuto cauetur,qđ qui per uim dānificaret alium de re ualoris.x.Florenorum auri. debeat morte puniri. Quidam effudit dolium vino plenum, & dolium deſtruxit, & ſola remāſit una tabella, quæ dicitur dogha, & de bonitate uini erat certum. ſed de quantitate eſt dubium, hoc eſt quantæ capacitatis erat. Dic,quòd ad inueniendam capacitatem, debet inſpici figura, & modus, quem ponit Bar.in trac.de alluuione.incip.figura iſta.

Extat

Extat ſtatutum Bononiæ, prout aſſerit Marſilius, in Singu.225. quòd unicuique licet animalia, quæ reperit in fundo ſuo, propria authoritate occidere in illo. Pone quis inuenit animal in fundo ſuo damnum dare. Et cum uult illud occidere, fugit extra fundum, poterit extra fundum occidere? reſpon. Saly. in l. Graccus, col. pen. uer. ex prædictis. C. de adulterijs, quòd ſic. & idem Bar. in l. quod ait lex. §. quod ait, ff. de adulteriis, (& hoc ſtatutum eſt Tergeſti, ut aiunt tergeſtini.) & Caſſan. ubi ſupra. & Plotus, in repet. l. ſi quando, num. 874. C. unde ui. Vtinam & nos haberemus tale ſtatutũ. quia non eueniret id, quod cecin it iuuenalis ſatyra xiiij. his carminibus.

Nocte boues macri, laſſoq́ famelica collo
Armenta ad uirides huius mittuntur ariſtas,
Nec prius inde domũ, q̃ tota noualia ſæuos
In uentres habeant, ut credas falcibus actum,
Dicere uix poßis, quàm multi talia plorent
Et quot venales iniuria fecerit agros, &c.

Et not. quòd cauſa damni dati requirit celeritatem. ſecundum Abb. in cap. 2. num. 35. de mutuis petitionibus. Poteſt tamen fieri, & admittitur reconuentio, ut ibi per Abb. & de his ſatis. Reliqua dabunt ſupra allegati docto. præcipuè Vitalinus, ubi plura de damno dato in ipſo titulo aggregat.

De damnis, & incendio clam datis.

STATVTVM de damnis clam & incendio, quod uult Villam, ſeu vniuerſitatem teneri pro huiuſmodi damnis & incendio, eſt odioſum, & iniquum. ſecundum Calcan. in cõſ. 63. num. 12. & in conſi. 66. & in conſi. 64. & pluribus ſeq. de

quo agit Menoc. quoque in conſi. 27. nu. 55. Hoc ſtatutum etenim habet locum, ubi non conſtat de malefactore, quia tunc villa tenetur emendare damnum, cuius authors ignoratur. Alias ſecus, ut ait Ste. de Fede. in tract. de interpret. iur. parte. 2. ſub num. 36. uide Plotum, in repeti. l. ſi quando. C. unde ui. vbi de incendiarijs agit, num. 832. uel 872. Et ſi ſtatutū dicat legitimè nō conſtiterit de malefactore, villa teneatur. Iſtud uerbum legitimè ſumitur plurifariam. quandoq; iuris ordine. ſecundum Dec. Bal. & Ioan. in c. 2. de reſcrip. & gl. uer. legitimè, in c. conſanguinei de re iudi. c. literis. de teſtib. quandoq; legitimè intelligitur, quod fit lege promittente. l. Gracchus. C. de adult. ſecundum Dec. in d. c. 2. & Alber. in dictione iſta. Et debet probari, quòd ignoretur malefactor, ita Alex. in conſi. 47. num. 2. in 6. uol. limita. primò ſtatutum non habere locum. vbi domus quæ fuit combuſta, erat habitata, quia præſumitur culpa inhabitantium. ita dicit Plot. in d. l. ſi quando. nu. 856. Item limità hoc ſtatutum, vbi in uilla non adeſſent quinq; hoēs. qui eſſent patres familiàs, ſm Bal. in c. 1. in 2. col. uer. quæro quot homines, extra de elect. Item limita hoc ſtatutum non habere locum, ſi fortuito caſu incendium factum ſit. ita dicit Alber. in qq. ad ſtatuta. q. 81. in ſecunda parte. per l. fiſtulas. §. fin. ubi hoc etiam dicit idem Alberi. ff. de contrah. emptio. & Arno. in dialogo trigeſimoquinto, ubi atteſtatur ita Paduæ fuiſſe iudicatum. idem dicit Plotus ubi ſuprà. item limitatur ſtatutum, ſi clam ignis immiſſus ſit, qui uiuentorum euagando, alias domos etiam combuſſit, quia de eis villa non tenetur. ſecundum Alberi. in qq. ad ſtatu. q. 92. item limita hoc ſtatutum. quotiens villa eſt adeò pauper, ꝙ non poteſt emendare damnum. ut per Albericum in qq. ad ſtatu. q. 84. in 2. parte. Sed hoc caſu ciuitas pro villa tenebitur. ſecundum Alberi. ibi. item limitatur, hoc ſtatutum non habere. locum contra infantes, ſenes, uel infirmos. quia ij non tenētur contribuere. ſecundum Alber. in qq. ad ſtatuta. q. 71. parte. 2. nam negligentia non poteſt

teſt eis imputari. vide Sozi. in fallētijs. in regula. 178. ad hoc ſtatutum vide ēt Rom. in conſi. 7. & Gram. in deciſ. Neapol. 3. & Pariſi. in conſi. 158. in 4. vbi habetur, quando villa teneatur pro furto, uel damno. vide ēt Chacherannum in deciſ. Pedemont. 138. & Menochiū. de arbitrio iudicis. caſu. 390. & Petrum Caleffa. inter conſil. crimi. diuerſorum per Ziletum. in conſi. 58. per totum. in tomo. 2. & Ioſephum. in deciſione Peruſina. 25. & Burſatum. in conſi. 59. per totum. An dominus pro incendio culpa famuli confecto, teneatur, tradit Menochi. in conſi. 53. per totum. & in conſi. 101. num. 43. vbi dicit, quòd iſto ſtatuto non tenentur abſentes à Villa, tēpore damni, uel incendij dati. & quando villa teneatur pro incendio. vide Franc. Mar. in deciſ. parla. Delfina. q. 765. lib. 2. & Alex. de Neuo. in conſi. 87. per totum. & in conſi. 88. Et quando conductor teneatur propter domum combuſtam, tradit Gratus. in reſponſ. 46. per totum. in 2. Turza. in q. 20. in tractatu ſuo cōium opi. poſt regulam. & Berous tractat. in q. 130. ubi habetur an dictum ſtatutū habeat locū in robarijs, furtis &c. & vide Gozadi. in conſi. 63. & Ferratiū. in cautela. 36. & Luchinū, inter conſi. crimi. in conſi. 61. & ſeq. & Afflictum. ſuper conſtitu. regni. de maleficijs clandeſtinis. lib. 1. & Rol. à Valle. in conſi. 95. in 2. & Pariſium in conſ. 87. per totum. in 4. & Iulium Clarum. in practica cri. q. 68. uerſ. item illi, qui comburunt edes. vbi ponit, qua pœna plectantur incendiarij. & Franc. Mar. in deciſione parla. Delphin. q. 417. lib. 2. & Portium. in conſi. 72. in 1.

An ſi imponatur collecta pro emendatione, & damnum paſſus eſt de illa uilla, debeat conferre cum alijs de villa? reſpon. Bar. quòd non. in l. Amiciſſimos. §. Lucius Titius. ff. de excuſ. tut. licet contrarium uideatur dicendum. per l. ab omnibus. §. ſi actio. ff. de leg. j. ubi uide Bar. facit. l. Imperatores. ff. de tutelis. vide quæ ponit Deci. in conſ. 669. in vltima parte & Papi. in ſuá prac. de forma actionis realis. ſuper uer. non ſe adſtringēs. col. 2. nu. 5. cum apoſtil. in lrā. b. & Albe. in qq.

ad ſtatu.q.68.in 2.parte.vbi tenet Alber. quòd iſte tenetur contribuere. & idem tenet Plotus.in repeti.l.ſi quando.nu. 872.C.unde ui.

Nunquid derobatus,vel damnum paſſus teneatur cedere villę iura contra malefactores?reſpon.Alber.in qq.ad ſtatu. q.7.in 2.parte.q ſic.& villa etiam abſq; dicta ceſſione habet regreſſum contra malefactorem.

Sed an habita emendatione à communitate, poteſt agere contra malefactores?reſpon.Alberi.in qq.ad ſtatu. q. 72. in 2.parte.quòd non.ſcilicet,quo ad emendam damni. tamen benè poteſt agere ad pœnam fiſcalem contra ipſos malefactores.vt.C.quãdo ciuilis actio preiudicet criminali. l.1. Et communitas,conſtito de malefactore,poteſt ab eo petere ſolutum.l.ſi fullo.ff.de condi.ſine cauſa.vide Alberi. in qq.ad ſtatuta.q.74.in 2.parte.& dãnificatus tenetur probare ignẽ immiſſum.ſecundum Alberi.in qq.ad ſtatu.q.80.parte.2.licet de neceſſitate nõ ſit coactus probare perſonam, quę ignẽ immiſit.l.1.§.ſcribi.vbi Albericus.ff.ad Syllania.

An iſtud ſtatutũ proſit clericis? reſpondet Alberi.in qq. ad ſtatu.q.9.in 2.parte,& rub.ſtatu.& dicit quòd *ſtatuta non* pro ſint clericis. niſi ſint approbata à clero.& vide Ang.Areti.in trac.malefi.in uer.incendiario.in vlt.col.& ad hoc ſtat. vide Firma in reper.uer.damnum.uer.38.& Alberi.in l.1.ff. ad Syllania.Et debet legitimè cõſtare damnum eſſe datum, non autem per contumaciam. ſecundum Firma.in reperto. uer.damnum.uer.37.Nec ſufficeret iuramentum damnũ paſſi.niſi contra violentum.Et poteſt peti,quòd iudex uadat ad uidendum locum.ſecundum.Firma.in reperto. uer.damnũ. uer.40.cum.3.ſeq.An facta emendatione damni, ſi notitia incendiarij ſuper ueniat,communitas poſſit agere contra dominum,ut agat contra malefactorem?reſponde,ut per Alberi.in 2. parte ſtatu. q.91.& Cœpollam.in conſi. 18.in principio.ſi præces. Vtrum debeat probari,quòd clam fuerit damnum datum &c.? reſpon. quòd ſic.ut per Alex.in conſi. 109. in

in 4. contrarium tamen uult ſtatutum Ferrariæ.ſub rub. de damnis & incendio abſconsè datis . lib.4.verſi. intelligitur clā, id eſt occultè. vide Corſetum.in ſingu.uer.occultè. An ſufficiat hoc exprimere in libello? videtur, quòd ſic.ſecundū Roma.in conſ.105.circa prin.nec ſufficit probare damnum, ſecundum quòd taxatur in alijs ſtatutis.ex ſtatuto prædicto ferrarienſi.in uerſi.per teſtes, uel æſtimatores.quia alia ſtatuta loquuntur de alijs malefactoribus delinquentibus : ut per Bar.in l.ſemper.in prin.ff.quod ui aut clam. Et ipſe damnum paſſus contribuet pro rata (vt dixi) vide Firma. in reperto. uer.ſed.& 40.quomodo autē imponetur collecta? vide.Ange.Areti.in trac.malefi.fol.62.& 63.col.3.in fi.& ibi in additio.Et dic, quòd damnum præſumitur datum à uicino . ſicut furtum. ſecundum Bar.in l.ſi ita . ff.de fundo inſtruc. niſi ſit bonæ famę . ſecundum Bal.in l.1.ad fi.C.Loca.Facit, quod no.Bar.in l.Dominus horreorum.ff.loca.& in l.1.in fi. ff.furti aduerſus nautas.& Ange.de Aretio.in tracta.malefi. in gl. uer.fama publica.uer.xi.quæro.& Roma.in conſi. 7. vbi loquitur ſuper ſtatuto prædicto Ferariæ.idem dic de habitante,& quoniam ſtatutum Ferr.meminit de menſe, ibi infra mēſem.&c. Quęro quot dies habebit iſte menſis? reſpon.ut per Bar.in l.2.in fi.C.de Tempo.appell.& vide in clem. cauſam. de electio.& glo.ibi in uer.menſem.& ibi Dominicum.in c. quæſito.de elec.in 6.& in dicto ſtatuto in uer.palam.& Barba.in conſi.46.col.4.vol.1.Et no.quòd ſi tu compares ad defenſionem, facias te conſtituere ſyndicum.iuxta formam ſtatuti Ferrariæ. ſub rub.qualiter procedendum ſit in cauſis cōtra vniuerſitatem.Et no.quòd ſtatutum noſtrum Ferrariæ, de quo.ſupra non habet locum in vulneribus illatis animali in ſtrata publica, quod poſtea ſit mortuum.n. ſecundum Alex. in conſi.91.in vj.per totum.quia villa nunquam tenetur pro damno dato in ſtrata publica.

Debi-

Debilitatio membri.

AN ſtatutum puniens debilitantem membrum, locum habeat, ſi quis debilitet digitum? reſpon. Bal. in c. 1. de noua forma fidelitatis. in uſibus feu. & in auth. ſed nouo iure. C. de ſeruis fugiti. ubi tenet, quòd ſic. Sed Ang. contra. in l. idem Offilius. ff. de ædili. edic. niſi ex coniecturata mente ſtatuti aliud colligeretur. vide Firma. in reperto. in uer. debilitatio. & uer. digitus. & ait Bal. in l. ſi fugitiui. C. de ſeruis fugiti. quòd amputatio membri, eſt debilitatio hominis, ſcilicet, totius corporis. ſed debilitatio mēbri ē impeditio principalis proprij officij ipſius membri. vnde oculus non dicitur debillitatus, ſi quis uidet, ut prius, quamuis propter ictum oculus ſit aliqualiter deturpatus. ſecundum Bal. in qq. ad ſtatu. uer. membrum. nu. 2. Et debilitans membrum, puniri debet pœna ſtatuti, de obtruncante. ſecundum Floria. in l. binas. ff. de ſerui. urba. prædio. & ſubdit, quòd obcecans, licet oculum non effodiat, uel extrahat, punitur pœna ſtatuti, de extrahente oculum. vide Ioan. Cor. in qq. Tholo. q. 207. ubi dicit, quòd debilitans membrum alicuius, punitur pœna ſtatuti, quando membrum ex toto debilitatur. Siculus tamen in c. cum in noſtris. de conceſſio. præben. dicit. quod licet mē brum debilitatum ſit quaſi inutile, quo ad operationem, ualet tamen, quo ad decorem. vide omnino Ange. in addi. ad Bar. in l. nominationem ſub nu. 5. C. de decurio. lib. x. ubi tractatur de hoc fuſius, & Ange. in addi. ad Bar. in l. articulari. C. qui morbo. &c. lib. x. & Alex. in addi. ad Bar. in l. facultas. C. de iure fiſci. nu. 2. Lib. x. & Bal. in l. ſi non ſimpliciter. C. de ędili. edic. & vide Turza. in tracta. communium opinionum. opinione. xx. poſt regulas.

Declinare.

STATVTVM punit declinantem inquiſitionem, & iuriſdictionem poteſtatis &, ꝙ poſſit offendi. Opponnes exceptionem declinatoriam, ſuper qua nondum ſit pronuncia-

tum

tum,non poterit offendi.ſecundum Bar.in l.eum qui.ff.de iure patrona. & Bal. in l.ſi quis in ſuo.C.de inoffi.teſta. & Fely.in c.1.de præſump.

Dicit ſtatut um, quòd ſi clericus declinauerit iuriſditionem poteſtatis,non ſit pœna,niſi decem librarum, ſi quis interficit eum. An poterit poteſtas in plus punire,quaſi per ſtatutum non teneatur? reſpon.Bal.quòd ſic. in auth. caſſa. C. de Sacroſan.eccle.

Defenſio.

STATVTVM tollens defenſionem.non intelligitur tollere defenſionem naturalem. ſed ciuilem. ſecundum Marſil. in conſi. 25.nu.52.in prin.& doct.in l.vt vim.ff.de iuſti. & iure.& ideo licita eſt defenſio, quæ eſt de iure naturali. ut per eos ibi,& uide Tho.de Saluze. inter conſi. crimi. diuerſorũ per Zilettum.in conſi.29.tomo.2.& Boſſi.in practi.crim.titulo.de defenſionibus reorum.& titulo,de fauoribus defenſionis.fol.261.& Nouell.in tract.ſuo ad defenſam. & Iul.Clar. in practica crimi.& ubiq;.ut in eius repertorio.& an quis admittatur in criminalibus ad nouas defenſiones? tradit Iulius Clarus.in prac.crim.§.fi.q.94.uer.eſt etiam.

Si cauetur ſtatuto. quòd ſi quis debeat banniri, pręcedere debeat prętoris proclamatio, qua dicatur. quòd quicunq; uelit talem defendere,uel adeſſe cauſæ,cõparere poſſit, & debeat infra quinq; dies. Pręco unum tantum proclamauit.quid iuris? reſpon.ut per Alberi.in l.à Principe.ff. de poſtulan.in prin.

Statuto cauetur.Non licere cuiquam perſonam ſuam defendere ab iniuria. Dic,quòd nec conſenſu hoc fieri poſſet. l.pactum inter hæredem.ff.de Pactis.vide Cæpollã,in conſ. 29.ſub nu.23.qui allegat Bal.in conſ.82.

Statutum, quod tollit defenſionem, tollit etiã recurſum ad ſuperiorem.ita dicit Marſil.in prac.crimi.in § opportunè. ſub num.60.

Statutum licet deneget defenſionem. iudex tamen uidere debet utrum ei concludant probationes, quia ſi non concludant, debet reus abſolui. qui licet non audiatur, ad iudicē tamen ſpectat hoc inquirere pro intereſſe ſui officij. ſecundum Bal. in qq. ad ſtatuta. ſuper uer. probare. & in l. non dubium. C. de legibus. & Cæpollam in conſ. 39. nu. 21. & Alex. in conſi. 77. in 1. uol. & Cæpollam. in cautela. 255. & Paul. de Caſt. in conſi. 56. in 2. uol. & Nicellum in tracta. gloſſarū. ſub nu. 155. uide Gozadi. in conſi. 94. ſub num. 41. & ſeq. & not. ꝙ iudeus debet admitti ad defenſionem filij in cauſa capitali, ſicut & alij. Cæpolla ſic dicit in conſi. crim. 75. & Tiraquellus. in trac. de iure primogeniorum. q. 66. nu. 15. ubi & alia ad rem more ſuo aggregat. Et no. ꝙ peccat ille, qui ſe non defendit, ſi poteſt. c. non in inferenda. xxiij. q. iij. c. quantæ. & ibi gl. de ſententia excōmunica. & latè tradit Ioan. de lign. in tracta. de bello. c. lxxix. incip. circa tertium. Et filius tenetur patrem uerbo, & opere defendere. non autem facto. ſecundum Bar. in extrauagan. ad reprimendum. nu. 3. in prin. & de his ſatis. Reliqua, uide per Iulium Clarum. in §. homicidium. in practi. crimi. vbi tractat fuſiſſimè de defenſione rei, & perſonæ. & plura deducit Michael Graſſus. in ſuo tractatu communium opi. lib. 1. vbi de defenſione agit.

Statutum licet poſſit tollere quamlibet exceptionem, non tamen poteſt tollere exceptionem defenſionis, ſecundum communem opinionem. Chirconius. in ſuo tractatu cōmunium opinionum: centuria. 4. conclu. 62. nu. 34. pagi. 94.

Delictum grauius.

STATVTVM dicit, quòd ſi quis commiſerit graue delictū, puniatur. &c. quod nam dicitur graue delictum? reſp. ut per Sozi. in conſi. 267. col. 4. uerſ. 2. quia fuit. vel conſi. 557. quod graue delictum eſſe dicitur, etiam in doctorem commiſſum. & dicitur grauis iniuria facta Doctori. quæ grauior dicitur, ſi eſt illi facta in iudicio. ita dicit Anchara. in conſil.

325. ſu-

325.ſuper primo dubio. Et no.quòd iniurians doctorem tenetur lege Iulia de ui publica. ita Guid. Pap. in q.88.& Pet. Lenaude.in tracta.de Doctori.& eorum priuilegijs.parte.4. q.71.ubi determinat. an collegium agere poſſit pro iniuria illata uni ex doctoribus collegij.& reſpon. Oldra. quòd ſic. in conſi.66.& ſi ſit ſcholaris, qui inferat iniuriam doctorib. poſſunt uocare in collegiũ,& cognita cauſa declarare incurriſſe in periurium, quoniam iurauerit reuerentiam etiam doctoribus collegij deferre. ita dicit Petr. Lenaude. ubi ſupra & Beluiſius. in ſua practi.crim.titu. de iniurijs.nu.46. & pro iniuria illata doctori popularis eſt actio.ut per Bar.in l.1.§. ius publicum.ff.de iuſti.& iure.& Alex.ibi Et offenſores doctorum actu legentium non minus incidunt in crimen publicum ſacrilegij,quàm ſi quis offendat ſacerdotem. ſecundum Zaſi.in repeti.l.1.in prin.nu.11.ff.de iuſti.& iure. Quomodo autem puniantur, qui retrahunt ſcholares,& ſubtrahunt doctoribus legentibus.& de doctoribus practicantibus ſcholares.vide Archiepiſcopum florenti.in eius ſumma. lib.2.in tit.de reſtitutionibus. §.1. col. 2. ubi refert quendam Ioan. de Ripoll.de hoc tractantem. De hoc delicto. tractat fuſius Boſ.in prac.crim.fol.1.& 3.

Delinquens.

STATVTVM dicit.quod delinquens in eccleſia puniatur. quid ſi delinquit iuxta eccleſiam,an habeat locũ ſtatutũ? reſpon.Ioan.Andr.in addi.ad Specula.in rub.de immunitate eccle. ꝙ videtur, ꝙ ſic. & Gui. de Suza.in l.præſenti de ijs, qui ad eccle. confugi. Et no.ꝙ delinquens auctoritate ſtatuti, excuſatur. ſecundum Corne.in conſi.81.in 3.vol.

Statutum dicit.quod pro quolibet delicto impunito poteſtas puniatur in decem. Quinq; fecerunt delictum,& fuerunt quatuor puniti.dic,ꝙ de quinto augebit pœnam. ſecundum Alex.in l.ſi familia.ff.de iuriſdic.omnium iudi.

Deliquit,& fecit quis contra ſtatutum ignoranter, quod

an fecerit igorantia, iudicis arbitrio relinquitur. ſecundum Henric.Bochich.in tracta.de ſynodo.epiſcopi.ſub nu.41.

An quis teneatur obuiare delicto, vel reuelare delictum? ponit Iul.Clar.in prac.cri.§.fi.q.87.per totum.

Denunciatio.

DICIT ſtatutum, quòd maſſarij contratarum, & cauarzelani villarum habeant denunciare omnia crimina, & maleficia coram poteſtate, vel eius maleficiorum Iudici. Hoc ſtatutum non habet locum, vbi leuiſſima eſſet ſciſſura cutis. ita dicit Corſetus. in tracta.de minimis. ſub nu.5. & Marſilius in ſingu.276.& Paris de Puteo. in tracta. ſyndica. in §. ſyndicus. & Iaſ. in l.ſi ideò. C. de ijs, quibus vt indignis. Item non habet locum, ſi ipſi ignorant delinquentes. puta, ſi maleficium fuit commiſſum de nocte, nã nox celat malefacientes. l.ſi cum exceptione.§.in hac.ff.quod metus cauſa. Si tamen ſint duos teſtes, qui malefactorem ſciant, poſſunt denunciare factum cum illis duobus, abſq; eo, quòd delinquentem apponant. Et tunc poterit Iudex cogere dictos teſtes ad proferendum perſonam malefactoris. *quia ſufficit*, quòd ſyndicus, vel cauarzelanus faciant, quod poſſunt. l. annus.ff.de calumniatoribus.ita dicit Neuiz.in ſylua nuptiali.Lib.3.ſub nu.29.& ſeq.Et creditur eis, etiam ſi falſum denuncient ſecundum.Bal.in l.1. C. ſi aduerſus liberta. quod intellige, ſi iuſtè iurabunt.ita Ange.in auth.de iudi.§. oportet.in prin.col.5.vide Bal.in l.ſi tutor.C.de pericu.tuto.& in l.1.C.de iureiuran.Sed poteſt cõtrarium probari. argu. glo. in l.2.vbi etiam Caſt.ff.ſi ex noxali cauſa agatur.& Iaco.But. & Bal.in l.1.C.de rebus credi.l.cum præcibus. de proba. Et denunciator, qui falſo denunciat, tenetur de falſo ciuiliter, & criminaliter. ſecundum Bal.in l.1.C.ſi aduer.liber.l. lege Cornelia.§.qui delatorem.vbi Alex.poſt Bar.ff.de fal.& per Bar.in l.duobus.§.fi.ff.de iureiu.& l.ab accuſatione. §.nunciatur.ff.ad Turpilia.quòd intellige, niſi ſtatutũ dicat, quòd

credátur ei.& vlterius credi non poſſit.ſecun dumBal.inc.1. col.1.in titulo ſi de inue.inter.do.& ua.lis oria.in vſibus feu do.Et denunciator non tenetur ſeruare ſolemnitates.de qui bus.hr̃ in l.Libellorũ.ff.de accuſa. ſm Ang. in auth. quomo do opor. epiſco. Et debet ſyndicus, uel cauarzelanus in in greſſu officij iurare, ꝙ benè, & legaliter ſuum exercebũt offi cium.ita dicit Ange.in l.ſi vacantia.C.de bonis vacan.lib.x. Nec tenetur pro ſingulis maleficijs iurare. ſed ſufficit iuramẽ tum ab initio.ſm Bal. in addi. ad Specula. in titu. de accuſa tio.ver.ſyndici.& Alex.in l.diuus.ff.de cuſto.reorum.Et po teſt eſſe teſtis ſyndicus, vel cauarzelanus quando iudex pro cedit per inquiſitionẽ, ſi deſunt alij teſtes, licet ipſe prius de nunciauerit. ſecùs, ſi iudex procederet ſuper denunciatione per ipſum facta. ita Saly.in l.ea quidem.C.de accuſa.Et de bet denunciator habere præmium à ſtatuto ſibi taxatum. pri mò ex bonis malefactoris.2.ex bonis eius, ad cuius vindictã ſit denunciatio. 3.ex bonis fiſci.ita dicit Bar. in l. lege Cor nel.in princ.ff. ad ſyllania. De deũnciatore vide Alex. in l. cum quidam.§.quod dicitur.ff.de acqui.hæ.& Bal.in.qq. ad ſtatu.in uer.denunciare.vbi hñt plura.& Iaſ.in §.ſed iſtę. nu. 97.iuſti.de actio.Et de denunciatione vide Boſſium. in prac. crimi.in titulo de denunciatione,& Iulium Clarum in prac. crimi.§.fi.q.7.

Si ſtatutum uult, ꝙ denunciatio fiat infra tres dies. dies in cipiũt currere à die proteſtationis. ſecundũ Bal.in l.fi. C.de nego.geſt.& Fely.in c.ſicut olim.col.1.ad fi. de accuſa.

Stante ſtatuto, quòd ſyndicus teneatur ſub pœna denũcia re maleficia infra octo dies, & commiſſũ eſt maleficium ul tima die officij ſui.an ſpectet ad eum denunciatio?an ad ſuc ceſſorem, in cuius tempus incidit dilatio?& ad priorem ſpe ctare deciſum eſt per Cottã in tractatu rerum memora. uer. ſyndicus.Ad hoc ſtatutum uide Firma.in reperto.in uer.de nunciator. & Fely.in c.ſicut olim de accuſa. & qualiter accu ſatur ſyndicus, qui non denunciauit.vide Ange. in trac. ma-

leſi.

leſi.in gl. nec non ad quærelam.col.70.& eſt tex. & ibi Bar° in l.diuus.ff.de cuſto.& exhibitione reorum. & Bar.in l.1.de iure fiſci.lib.xij.& in tracta.maleſi.per Ang.fol.32.col. 1.ver. quæro an denunciatori ? & hoc limita, vt per eundẽ Areti.in 1.col.Et no.quòd ſyndicus tenetur denũciare delictũ, etiam impunibile.vt puta, ſi bannitus fuerit occiſus. ſecũdum Bar. in l.fi.§.diuus.ff.de publi.iudi.& Firma.in reperto. ver. denũciator.verſ.xi.Limita hoc ſtatutum,ſi maſſarij,vel ſyndici prę uenti ſint ante morã à principali, qui perfectè curiam inſtru xit,quia hoc caſu non tenet eos pœna, eo quòd non denũcia uerint.vt per glo.Bal.& Alex.in l.ſororem. C. de indigni.& in trac.maleſi.Ange.fol.31.ver. quid ſi fiet. & Firma. in ver. denunciator.ver.16.Limita 2.ſi maſſarius,vel ſyndicus igno rauit malefactorem,taliter, ꝙ non potuerit certificari. vt per Bar.in l.hæredem.ff.de ijs,quibus ut indignis. & obſeruabitur.quod dicit Alex.in l. & ideo.C.eo.de quo vide Ange. in trac.maleſi.fol.31.ver.quæro an excuſetur. & vide Præpoſitum in c.in præſentia.in 2.no.de ſponſa.Limita.3. ſi ignorauit delictum.vt dicit Firma.in reperto. ver.denunciator.uer. 23.non.n.tenetur denunciare maleficia occulta.ſecũdũ Bar. in d.l.& ideo.C.de Indig.& Fely.in c.ſicut olim. col. 1. poſt med.de Accuſa.Et an tempus octo dierum denunciandi cur rat ignoranti?vide Ange.in tracta.maleſi.fol. 149. col.3 .& Firma.in ver.denunciator. ver.23. Et no.ꝙ ſi omnes non denunciant delinquentes,non tenentur ad integram pœnam.vt per Alex.in l.minoribus.in fi.& ibi Bal.C.de indigni.Et ſyndicus de falſo tenetur.vt per Firma.in ver. denunciator. ver. 27.Et no.quòd denunciatio fit in ſcriptis.ſecundum Bal.in l. fi.C.de nego geſt.& Fely.in c.ſicut olim.de accuſa. Et ſi ſyndicus ponet in accuſatione teſtes ignorantes,perinde eſt,ac ſi non denunciaſſet. vt ait Bal.in l.ab excuſatione.C.de fidei commiſſis. Nec tenetur denunciare qualitatem maleficij. vt ait Fel.in d.c.ſicut olim. An maſſarius, uel ſyndicus teneatur denunciare maleficia commiſſa tempore ſuo,ſi exiuit de offi

cio.

cio.tradit Ang. in trac.maleſi.in gl.nec nõ ad denũciam.ver. quæro ſimul.& Firma.in ver.denunciator.ver.6.& 34.& denunciator non punitur,qui in denunciatione errat, niſi compertum ſit doloſè id feciſſe.ſecũdum Fely. in d.c.ſicut olim. articulo fi.de accuſa.

Depræhendere.

STATVTVM dicit. ſi iudex depræhendit aliquem furtum facere,puniat in centum. Dic; quòd ſi reperit eum non in fragranti crimine,ſed poſt furtum conſumatum, quòd verificabitur ſtatutum. quia iudex dicitur depræhendere,conuincendo. vt habetur in additionibus ad Bar.in l.1. C.de peti. bo.ſub.

Deprædari.

STATVTVM poteſt concedere licentiam deprædandi.ſecundum Bal.ſuper feud.in titu.de milite uaſallo. per glo. quæ incipit hoc merito in fi.

Derobatus.

DICIT ſtatutum ſi aliquis derobatus fuerit in comitatu,villa,vel caſtro,quòd villa teneatur. &c. De modo aũt probandi derobationẽ, nullum habetur verbum in ſtatuto.Pone,venit derobatus ad curiam,& probat ſe derobatũ ꝑ teſtes. An de quantitate,& æſtimatione rerum ſtabitur eius iuramento?reſpon.quòd probabit eo modo, quo poteſt,per familiam,& ſuos ſocios,qui aliàs non admitterentur, & per alias cõiecturas.vt qa uiſus eſt deponere in valiſia tot res,aſſumere tãtã pecuniã,& ſimilia, & iſtæ probationes iudicis arbitrio relinquũtur.& habitis iſtis ꝓſumptionibus ĩ,defectũ ꝓbationum, poterit poſtea deferri iuramentum.ut ait Bar. in l.ſi quando.C.unde ui.ubi idem dicit Plotus. & Corne.in cõſi.123.in 1.uol.ubi dicit,quod derobatus in alicuius territorio,ſi habet regreſſum ex forma ſtatuti contra homines loci, debet plenè probare robariam.

Deſtructio

Deſtructio domus.

SI ex forma ſtatuti domus delinquentis deſtrui debeat, Vxor tamen illius ratione hypothecæ in ea poteſt deſtructionem impedire, cum tranſlatio in fiſcum ius hypothecæ non tollat. ſecundum Bal. in l. pignus C. de pigno. actio. uide Roma. in conſi. 137.

Deturpatum membrum.

DETVRPATVM membrum debilitatum non dicitur. ſecundum Bal. in l. ſi fugitiui. in fi. C. de ſeruis fugiti. quod pro ſtatuto notatu dignum exiſtimauit Ange. in l. nō ſolum. ff. de rei uendica.

Deuaſtare.

DICIT ſtatutum. Si quis magnatū occidit popularē, bona eius deuaſtentur. An bona obligata deuaſtari poterunt? reſpon. Bal. in l. 1. §. ſi ſeruis. per illum tex. ff. de pigno. actio. quòd non. vide Roma. in conſi. 128. & Bal. in l. alienatio. ff. de contrahē. emp. ubi de deuaſtatione habetur fuſius. Et no. quòd, quando bona malefactoris ex ſtatuto debēt deuaſtari ſi ipſe antea uēdidiſſet ea, nihilominus poſſunt deua ſtari. l. ſenatus. ff. ad Syllania. ui de Iul. Clar. in practi. crim. §. fi. q. 82. ſtatutum. viij.

Dictio Penitus.

STATVTVM criminale utitur uerbo Penitus. quid importat? dic, quòd importat idem, quod ex toto, uel in totum. ſecundum Archi. in c. 1. de ſupplen. negli. præla. in 6. & in c. ordinarij. circa fi. de offi. ordin. in 6. & Alb. in dictone iſta. ubi allegat. rub. C. de gladiatoribus penitus tollendis. lib. xi. & c. ad noſtram. uer. penitus. de probatio. & Iaſ. in conſil. 173. in 4. uolumine. nu. 1.

Dictio quouis, uel quauis.

SI utatur ſtatutum dictione quouis, uel quauis. Dic, ꝙ eſt dictio vniuerſalis præciſa, quæ omnes modos compræhen-

dit,

dit,etiam non expreſſos,& ſi maiores, ut glo. notat.in clem. 1.uer.quauis.ubi Canoniſtæ hoc notant de re iudica.& glo. in clem.2.uer.quauis.de ęccle.non alie. & Iaſ. in conſi.147. num.3.in 4.volum.

Dictio perindè.

SI ſtatutum utitur dictione Perindè.puta, ſi dicat, quòd au fugiens ante familiam,puniatur,perindè ac ſi fuiſſet inuẽtus cum armis. & pro armis,fit ſtatutum,quod de nocte pœnæ duplicentur. Certè dicto fugienti de nocte,pœna duplicabitur, quia dictio perindè denotat omnimodã ſimilitudinem,ideò refertur ad omnes qualitates. l.à filio.§.pen.de alimen.& ciba.leg. firmat Bar.in l.1.de recepta.& Rui.in conſ. 54.in 3.vol.& Bal.in l.imperialis. in 1.lectu. C.de nuptijs. vbi dicit,quòd ſpurius reſtitutus natalibus. ideſt legitimatus per imperatorem,non debet uocari ſpurius. nam perindè eſt, ac ſi eſſet legitimè conceptus. Vide Alberi.in dictione iſta.& Bal.in practica ſua ad fin.& Guido.Pap.in ſingu.ſuper dictione iſta, & Tiraquel.in trac.de retractu.§.1.in gl.xi.

Diebus feriatis in honorem Dei.

STATVTVM poteſt diſponere. quòd in criminalibus procedatur etiam in diebus feriatis in honorem dei.ſecundũ Bar.in l.pen.C.de ferijs.

Diffamare.

STATVTVM punit diffamantem.Dic,quòd ille diffamare non dicitur,qui ſtat in uerbis generalibus. putà,ſi dixerit, talis eſt unus malus homo.Sed quando deſcendit ad ſpeciẽ. vt ſi dicat.talis eſt vſurarius, homicida, adulter, & ſimi.ſecus eſt.ut per Bar.in l.turpia.in glo. uer.in genere. ff.de leg. 1.& ibi Paul.de Caſtr.& cæteri.& Afflic.in deciſ.Neapoli. 264.& Bal.in qq.ad ſtatu.uer. diffamare. & docto.in l.diffamari.ubi etiam idem Bal.C.de inge.& manu. & Montelco. in prac.arbi.parte.ulti.pag.467.cum ſeq. Et diffamare uer-

bum ad bonum, & malum adaptatur. & importat id, quod uulgò prædicare dicitur. ſecundum Bal. in d. l. diffamari & Sozi. ſeniorem. in conſi. 45. nu. 3. in 1. uol.

Statutum de inquirendo delicto contra nõ diffamatum, non ualet. ſecundum Marſil. in prac. crimi. in §. cõſtante. nu. 13. & in pluribus ſuis conſilijs: & uide Fely. inter conſilia di uerſorum per Zilettum. in conſ. 46. in tom. 2. & omnino etiã Iuli. Clarum. in practi. crimi. §. fi. q. 5. uer. ſciãs etiam. & q. 6.

Diffidare.

STATVTVM Ferrariæ. ſub rubri. de diffidentia &c. lib. 1. ſtatuto. xij. fol. 5. utitur uerbo diffidamus. quid eſt diffidare? reſpon. Monteleo. in practi. arbitra. quòd diffidare idem eſt, quòd dare licentiam cuilibet offendendi. vide Deci. in conſi. 255. vol. 1. & Bal. in l. 3. C. ad l. Falci. & in l. ſi cum mulier. ff. ſolu. matri. & Rui. in conſil. 4. num. 14. in 5. vol. Iulium Clar. in practi. cri. §. fi. q. 3. & Didacum Couarru. variarum lectionum. lib. 2. cap. 20. vbi de aſſaſſinis agit. pag. 668. Et bãnire, nihil aliud eſt, quam diffidare. ut colligitur in c. domino guerram, in 4. col. in tit. hic finitur lex. in uſibus feudo. & in auth. Gazaros. de hæreticis & maniche. ubi Imperator utitur uerbo diffidamus, atq; bannimus, ad notandum, quòd idem ſunt in effectu. de hoc habetur latius apud Signorol. in conſi. 70. nu. 8. & ſeq. vbi dicit, quòd diffidare & bannire parificantur ex conſuetudine. quod probat. & vide ſupra uer. bannitus.

De dilacerante.

STANTE ſtatuto. quòd dilacerans veſtes alicui, puniatur. quænam veſtes appellantur? reſpon. ut per Alberi. in qq. ad ſtatu. q. 84. parte. 1.

De directo.

REGVLA iuris ſe habet. quòd id, quod directò non conceditur, diſponi non poteſt etiam per indirectum, per

uiam

uiam pœnalitatis.l.Seius.ff.ad l.falcid.per quam l.Bar.& do ćto.decidunt,quòd non poteſt per ſtatutum per indirećtum uel via pœnalitatis diſponi,quod eſt prohibitum àiure de di rećto. Ideo ſi ſtatutum diceret,Quicunq; oppoſuerit, quòd talis (qui ſit inſtitutus) eſt ſpurius,puniatur in tantum, puta, quanti eſt hæreditas,non ualet tale ſtatutum, tanquam per indirećtum in fraudem legis,& poteſt opponi, nec opponẽs incidet in aliquam pœnam, pro ut tenet Bal.in l.una.in 4.op po,C.de his, quæ pœnæ nomine. & in l.omnes.ff.de iuſti.& iure.col.8.& Iaſ.in conſi.40.col.3.in 1.vol.

Diruere.

STANTE ſtatuto,quòd domus maleſactoris debeat dirui, Dic,quòd debet optime dirui uſq; ad fundamentum. ita quòd non appareant veſtigia ędificij. ut per Bal.in l.Prętor. ff.de prętorijs ſtipula.

Diſsigillans.

STAT ſtatutum,quòd ſi quis diſſigillet literas alienas,puniatur.Dic,quòd non habet locum in diſſigilante vacuas literas. ut ait Boerius,in deciſ.274.ſub nu.3.poſt Ange.

Diſtrictus.

AN offendens aliquem in diſtrićtu,puniatur pœna ſtatuti,punientis offendentem in ciuitate? reſpon.ut per Al beri.in qq.ad ſtatu.in q.217.in 2.parte,

Dolus.

STATVTA criminalia,quę puniunt maleſactores,abſq; du bio præſupponunt dolum. ut dicit Iulius Clar.in pract. crimi.§.fi.q.84.in prin.& Pariſi.in conſi.161.in 4. vol.& infra uide in uerbo homicidium. Limita tamen hoc, ſi ſtatutũ dicat. Si quis aliquem percuſſerit,puniatur.&c.quia in percutiente dolus,non requiritur,ſed culpa tantum. nam culpa requiritur, ut adſit delićtum,& fortè leuiſſima nõ ſufficeret. vide Bar.in l.1.§.fi.ff.ne quis eum, qui in ius uoca.Nec po-

niſi cum authoritate curatoris. ut ait Bar. in conſi. 90. in 2. Et intelligitur ſtatutum prædictum, ſi ſeruus, uel famulus erat tempore delicti, ſecundum Bar. in l. titius. ff. de teſtamē. mili. & Ang. de Are. inſti. de legitima agna. ſucceſſio, in prin. ſub num. 3. & dominus Alcia. in tract. præſump. reg. 3. incip. præſumptio 40, ubi ponit fallentias. Et de validitate prædicti ſtatuti uide etiam per Ana. in conſi. 2. ubi etiam dicit, an per ſtatutum poſſit induci, ut dominus teneatur pro famulo? & Alber. tenet, quod ſic, in qq. ad ſtatu. q. 50. in 1. parte, & q. 53. & Arno. poſt alios in dialog. 4.

Licet nemo ſit dominus membrorum ſuorum, ut dicitur, in l. liber homo. ff. ad l. Aquil. & ait Bar. in l. ſi quis reum, in prin. ff. de cuſto. reo. & in l. 1. ff. de iniurijs. Dic tamen, quod à ſtatuto quis poteſt obligari. ut no. Bar. in l. titio centum, in uer. tertia ratio. ff. de condi. & demon. de quo agit latiſſimè Dec. in l. Nec ex prætorio, ff. de regu. iur.

Dormiens.

DORMIENS, faciens maleficium contra ſtatutum, nō ligatur ſtatuto. ut dicit Seueri. in l. cunctos populos. C. de ſumma trini. & Henrich. Bohich. in tract. de ſynodo epiſco. ſub nu. 4. & fuſiſſimè tractat Tiraquellus. in tract. de pœnis temperandis, uel minuendis. in cauſa. 5. nu. 2. & ſeq. & Iulius Clarus. in prac. crim. §. fi. q. 60. uer. quæro etiam, & Claudius. in regula crimi. 115. num. 11. & 12.

Deprehenſa in adulterio.

STATVTO cauetur, quòd maritus impunè poſſit interficere uxorem in adulterio deprehenſam. An ſic deprehenſa dotem amittat? reſpon. quòd non. ut per Bar. in l. ſi mora. §. fi. col. fi. ff. ſolu. matri. & l. qui ſeruum. ff. de uer. ob. & l. quid ergo. §. 1. ff. de leg. 1.

Durum ſtatutum.

STATVTVM licet ſit durum, omnino tamen eſt ſeruandū. l. proſpexit. ubi tex. & doct. ff. qui & a quib. & quanuis in l.

2. ff.

2.ff.de cuſto.reorum circa fi.dicatur,ꝙ à duricia, quamuis ſit ſcripta,eſt recedendum.Iſta tamen iura conciliat Iaſ.in l. nõ dubium.C.de legibus.& in l.filio pater.num. 1.ff.de lega. 1.

E.

EBRIVS.

EBRIVS excuſatur à pœna ſtatuti, vt doloſus, non vt culpoſus.c.inebriauerunt.xv.q.1. & Seueri. in l.cunctos populos.col.68.ver.ex hoc infertur. C. de ſumma trini.& fide cath. poſt Tho. Docium.& Ludõ.Montal.in tract.de reprobatione ſententię Pilati.col. 1.ſub num.4.& Blanc.tractat plenè. in trac. ad defenſam. nu. 44.fol.18.& Caſſane.in conſue.Burgun.§.vi.fol.66.& Mille. in prac.crimi.fol.111.& Lucas de Penn. in l.1.C.de erroga. milita.anno.lib.xij.& Firma.in reperto.ver.Ebrius.& in tracta.de epiſco.& Lucas de Penna.in l.2.C. de iure fiſci.& Tiraquellus.in tracta. de pœnis temperandis . cauſa. 6. & Archiepiſcopus florenti.in ſumma.in titulo.de ebrietate.lib.2. §.vlt.ad fi.& Mõta.in.l.is damnum dat.ff.de reg. iur.& Claudi.in regu.crimi.116.& Iul. Clar. in practi. crimi.q.60.verſ. præterea ebrius . & Petrus Placa in epito. delictorũ.cap.30. & Menoch.in trac. de arbitrio iudicis in caſu. 326 . & iſta eſt communis opinio. & Chircouius in tracta. comm. opi. ver. ebrius.

Effectus.

STATVTVM, quod poteſt operari vnum effectum contra ius commune,duplicem inducere non debet.quia quo ad fieri poteſt ſtatuta debent reduci ad ius commune.l.2.C.de noxalibus actio.& Roma.in conſi.199.col.3.& Iaſ. in conſi. 24.col.ante pen.in 1.vol.

Statutum diſponens de cauſa,&nihil dicens de effectu,cẽ

ſetur etiam de ipſo diſponere. de effectu ſcilicet inſeparabili, & immediato. ſecùs ſi mediato. vt notat. Bal. in l. 1. col. 3. in fi. ff. ſolu. matri. & Clau. in reg. crim. 119. & ibi uide et de affectu ſine effectu, quod hodie non punitur. vt per Firma. in reperto. uer. effectus & Cepol. in conſi. 2. in 2. col. Et effectus debet attendi in condemnationibus. vt per Specula. in titu. de execu. ſen. §. ij. ver. quid ergo. & dixi ſupra in verbo effectus. & plura dicit Tiraquellus in tractatu Ceſſante cauſa ceſſat effectus & Grammaticus in deciſ. Neapoli. 36. nu. 74. & in deciſ. 23. nu. 3.

Electio pœnæ.

ALIQVIS ex ſtatuto venit condemnandus in centum, quæ ſi non ſoluat infra menſem, amputãdus ſit illi pes. Pone, aliquis vult potius ſibi pedem amputari, quàm ſoluere centum, cuius erit electio pœnę? reſpon. Franc. Cremen. in ſingu. 102. quòd iudex debet eligere, ut ille ſoluat centum. vide Franc. Mar. in tracta. ſeù deciſio. delphinatus. 415. in fi. lib. 1. Nec debet, vel poteſt iudex dare electionem morituro. vt per Roma. in ſingu. 133. vide Fely. in c. inter cęteras. in 2. 3. & 4. col. extra de reſcriptis. vbi habebis de hoc fuſiſſimè. & Iulium Clarum in eius practi. cri. §. fi. q. 85. verſ. ſolet etiã. & Firma. in reperto. in uer. electio.

Emere:

SI ſtatutum prohibeat emere, uel uendere certis perſonis, ſi emimus, tenet emptio, ſi ſtatutum ultra non procedat. ſecundum Ricar. in l. quòd ait. ff. de diuortio. & Cy. in l. non dubium. C. de legibus. Sed contra tenet Bar. in l. prætor. in prin. ff. de operis no. nun. & iſdem Bar. in d. l. quòd ait.

Statutum. quòd ſi quis emit rem furatam in loco publico, res non reſtituatur domino, niſi reſtituatur præcium emptori, non ualet. ſecundum Hoſtien. in ſumma. in titu. de pœni. & remiſſ. §. fi. uer. quid ſi. Facit. l. 2. C. de fur. & in q. Tholoſa. 151. & Salomo. in l. 1. nu. 9. ff. de iuſti. & iure.

Emptor

Emptor ſoluit gabellã, uẽditor non ſoluit,& ex formaſta tuti uẽditor, q nõ põt agere ad prçciũ,an poterit cõueniri ad rem? reſp.Bal.in l.fi.C. de periculo & commo.rei.uend.q ſic.

Statutum uult neminem poſſe frumentum emere,niſi pro uſu ſuo, ſub certa pœna. Quidam credens ſe habiturum pro toto anno in ciuitate,emit frumentum pro toto illo anno, deinde contigit ſibi ex aliqua cauſa, mutare propoſitum, & receſſit poſt aliquot dies illinc, an incidat in pœnam ſtatuti? reſpon.quod non. ſecundum Stepha. de Federi. in tracta. de interpreta. iur. parte. 1.ſub.nu.49.& Lucam in trac. de fiſco.in 4.parte.prin. ſub nu. 2.& fuſius tradit Tiraquel. in trac.de utroq; retractatu.in præfa. nu. 77. & Scodobius in auth.habita.C. ne filius pro patre.

Equiparatio:

STATVTVM, licet pœnale,odioſum, uel exorbitans. ſi aliqua iure communi æquiparat:quod loquitur de uno extẽdendum eſt ad reliquum. ſecundum glo. in c.ſi poſt quam. uer.prouiſione.de electio.in 6.& Ioan.Montaigne in tracta. de bignamia.in 4.effectu.ſub nu.23.Et ſtatutum nouum ſuper uno caſu parificato loquens taxatiuè, nihilominus extẽ ditur ad caſum parificatum per ſtatutum antiquum. tex.eſt iuncta glo.in l.ait prætor.§.interdum.ff.de nego.geſt. Et maximè, quando eſt eadem ratio ad ſic ſtatuendum in eodem caſu parificato. ſecũdum Ludo. Roma.in auth. ſimiliter. ad. l.Falcidi.& Calcane.in conſi.26.ſub nu.4.& ſeq.& Viuium. in trac.communium opi.uer.ſtatutum. uer.quando duo per modum regulæ in 1.pag.203.vide Corne.in conſi. 133.litera e.in 2.& Calcane.in conſi.17.nu.94.& aliàs plura ſcripſi. in meo tracta. de argumentis.in loco ab equiparatis.

Eſtimatio.

SI ſtatutum dicit.quod de damno dato credatur iuramento accuſatoris uſq; in 20.ſolid.& quo ad damnum emendæ ſecundum æſtimationem ſacramenti damnum paſſi, uſ-

Debilitatio membri.

AN ſtatutum puniens debilitantem membrum, locum habeat, ſi quis debilitet digitum? reſpon. Bal. in c. 1. de noua forma fidelitatis. in uſibus feu. & in auth. ſed nouo iure. C. de ſeruis fugiti. ubi tenet, quòd ſic. Sed Ang. contra. in l. idem Offilius. ff. de ædili. edic. niſi ex coniectura ta mente ſtatuti aliud colligeretur. vide Firma. in reperto. in uer. debilitatio. & uer. digitus. & ait Bal. in l. ſi fugitiui. C. de ſeruis fugiti. quòd amputatio membri, eſt debilitatio hominis, ſcilicet, totius corporis. ſed debilitatio mẽbri ẽ impeditio principalis proprij officij ipſius membri. vnde oculus non dicitur debillitatus, ſi quis uidet, ut prius, quamuis propter ictum oculus ſit aliqualiter deturpatus. ſecundum Bal. in qq. ad ſtatu. uer. membrum. nu. 2. Et debilitans membrum, puniri debet pœna ſtatuti, de obtruncante. ſecundum Floria. in l. binas. ff. de ſerui. urba. prædio. & ſubdit, quòd obcecans, licet oculum non effodiat, uel extrahat, punitur pœna ſtatuti, de extrahente oculum. vide Ioan. Cor. in qq. Tholo. q. 207. ubi dicit, quòd debilitans membrum alicuius, punitur pœna ſtatuti, quando membrum ex toto debilitatur. Siculus tamen. in c. cum in noſtris. de conceſſio. præben. dicit. quod licet mẽbrum debilitatum ſit quaſi inutile, quo ad operationem, ualet tamen, quo ad decorem. vide omnino Ange. in addi. ad Bar. in l. nominationem ſub nu. 5. C. de decurio. lib. x. ubi tractatur de hoc fuſius, & Ange. in addi. ad Bar. in l. articulari. C. qui morbo. &c. lib. x. & Alex. in addi. ad Bar. in l. facultas. C. de iure fiſci. nu. 2. Lib. x. & Bal. in l. ſi non ſimpliciter. C. de edili. edic. & [illegible]de Turza. in tracta. communium opinionum. [illegible] regulas.

Declinare.

[illegible] punit declinantem inquiſitionem, & iuriſdi[illegible]poteſtatis &, ꝙ poſſit offendi. Opponnes exce[illegible]clinatoriam, ſuper qua nondum ſit pronunciatum

tum,non poterit offendi.ſecundum Bar.in l.eum qui.ff.de iure patrona. & Bal. in l.ſi quis in ſuo.C.de inoffi.teſta. & Fely.in c.1.de præſump.

Dicit ſtatutum, quòd ſi clericus declinauerit iuriſditionem poteſtatis,non ſit pœna,niſi decem librarum, ſi quis interficit eum. An poterit poteſtas in plus punire,quaſi per ſtatutum non teneatur? reſpon.Bal.quòd ſic. in auth. caſſa. C. de Sacroſan.eccle.

Defenſio.

STATVTVM tollens defenſionem.non intelligitur tollere defenſionem naturalem. ſed ciuilem. ſecundum Marſil. in conſi.25.nu.52.in prin.& doct.in l.vt vim.ff.de iuſti. & iure.& ideo licita eſt defenſio, quæ eſt de iure naturali. ut per eos ibi,& uide Tho.de Saluze. inter conſi. crimi. diuerſorũ per Zilettum.in conſi.29.tomo.2.& Boſſi.in practi.crim.titulo.de defenſionibus reorum.& titulo,de fauoribus defenſionis.fol.261.& Nouell.in tract.ſuo ad defenſam. & Iul.Clar. in practica crimi.& ubiq;.ut in eius repertorio.& an quis admittatur in criminalibus ad nouas defenſiones? tradit Iulius Clarus.in prac.crim.§.fi.q.94.uer.eſt etiam.

Si cauetur ſtatuto. quòd ſi quis debeat banniri, pręcedere debeat prętoris proclamatio, qua dicatur. quòd quicunq; uelit talem defendere,uel adeſſe cauſæ,cõparere poſſit, & debeat infra quinq; dies. Pręco unum tantum proclamauit.quid iuris? reſpon.ut per Alberi.in l.à Principe .ff. de poſtulan.in prin.

Statuto cauetur.Non licere cuiquam perſonam ſuam defendere ab iniuria. Dic,quòd nec conſenſu hoc fieri poſſet. l.pactum inter hæredem.ff.de Pactis.vide Cæpollã,in conſ. 29.ſub nu.23.qui allegat Bal.in conſ.82.

Statutum, quod tollit defenſionem, tollit etiã recurſum ad ſuperiorem.ita dicit Marſil.in prac.crimi.in § opportunè. ſub num.60.

Statutum licet deneget defenſionem . iudex tamen uidere debet utrum ei concludant probationes, quia ſi non concludant, debet reus abſolui. qui licet non audiatur, ad iudicē tamen ſpectat hoc inquirere pro intereſſe ſui officij. ſecundum Bal. in qq. ad ſtatuta. ſuper uer. probare. & in l. non dubium. C. de legibus. & Cæpollam in conſ. 39. nu. 21. & Alex. in conſi. 77. in 1. uol. & Cæpollam. in cautela. 255. & Paul. de Caſt. in conſi. 56. in 2. uol. & Nicellum in tracta. gloſſarū. ſub nu. 155. uide Gozadi. in conſi. 94. ſub num. 41. & ſeq. & not. ꝙ iudeus debet admitti ad defenſionem filij in cauſa capitali, ſicut & alij. Cæpolla ſic dicit in conſi. crim. 75. & Tiraquellus. in trac. de iure primogeniorum. q. 66. nu. 15. ubi & alia ad rem more ſuo aggregat. Et no. ꝙ peccat ille, qui ſe non defendit, ſi poteſt. c. non in inferenda. xxiij. q. iij. c. quantæ. & ibi gl. de ſententia excõmunica. & latè tradit Ioan. de lign. in tracta. de bello. c. lxxix. incip. circa tertium. Et filius tenetur patrem uerbo, & opere defendere. non autem facto. ſecundum Bar. in extrauagan. ad reprimendum. nu. 3. in prin. & de his ſatis. Reliqua, uide per Iulium Clarum. in §. homicidium. in practi. crimi. vbi tractat fuſiſſimè de defenſione rei, & perſonæ. & plura deducit Michael Graſſus. in ſuo tractatu communium opi. lib. 1. vbi de defenſione agit.

Statutum licet poſſit tollere quamlibet exceptionem, non tamen poteſt tollere exceptionem defenſionis, ſecundum communem opinionem. Chirconius. in ſuo tractatu cõmunium opinionum: centuria. 4. conclu. 62. nu. 34. pagi. 94.

Delictum grauius.

STATVTVM dicit, quòd ſi quis commiſerit graue delictū, puniatur. &c. quod nam dicitur graue delictum? reſp. ut per Sozi. in conſi. 267. col. 4. uerſ. 2. quia fuit. vel conſi. 557. quod graue delictum eſſe dicitur, etiam in doctorem commiſſum. & dicitur grauis iniuria facta Doctori. quæ grauior dicitur, ſi eſt illi facta in iudicio. ita dicit Anchara. in conſil.

325. ſu-

325.ſuper primo dubio. Et no. quòd iniurians doctorem tenetur lege Iulia de ui publica. ita Guid. Pap. in q.88.& Pet. Lenaude. in tracta. de Doctori.& eorum priuilegijs. parte.4. q.71. ubi determinat. an collegium agere poſſit pro iniuria illata uni ex doctoribus collegij.& reſpon. Oldra. quòd ſic. in conſi.*66*.& ſi ſit ſcholaris, qui inferat iniuriam doctorib. poſſunt uocare in collegiũ,& cognita cauſa declarare incurriſſe in periurium, quoniam iurauerit reuerentiam etiam doctoribus collegij deferre. ita dicit Petr. Lenaude. ubi ſupra & Beluiſius. in ſua practi.crim.titu. de iniurijs.nu.*46*. & pro iniuria illata doctori popularis eſt actio. ut per Bar. in l.1.§. ius publicum.ff.de iuſti.& iure.& Alex. ibi Et offenſores doctorum actu legentium non minus incidunt in crimen publicum ſacrilegij, quàm ſi quis offendat ſacerdotem. ſecundum Zaſi. in repeti.l.1.in prin.nu.11.ff.de iuſti.& iure. Quomodo autem puniantur, qui retrahunt ſcholares,& ſubtrahunt doctoribus legentibus.& de doctoribus practicantibus ſcholares. vide Archiepiſcopum florenti. in eius ſumma. lib.2.in tit.de reſtitutionibus. §.1.col.2. ubi refert quendam Ioan. de Ripoll. de hoc tractantem. De hoc delicto. tractat fuſius Boſ.in prac.crim.fol.1.& 3.

Delinquens.

STATVTVM dicit. quod delinquens in eccleſia puniatur. quid ſi delinquit iuxta eccleſiam, an habeat locũ ſtatutũ? reſpon. Ioan. Andr. in addi.ad Specula. in rub. de immunitate eccle. ꝙ videtur, ꝙ ſic. & Gui. de Suza. in l. præſenti de ijs, qui ad eccle. confugi. Et no. ꝙ delinquens auctoritate ſtatuti, excuſatur. ſecundum Corne. in conſi.81.in 3.vol.

Statutum dicit. quod pro quolibet delicto impunito poteſtas puniatur in decem. Quinq; fecerunt delictum,& fuerunt quatuor puniti. dic, ꝙ de quinto augebit pœnam. ſecundum Alex. in l. ſi familia. ff. de iuriſdic. omnium iudi.

Deliquit,& fecit quis contra ſtatutum ignoranter, quod

an fecerit igorantia, iudicis arbitrio relinquitur. ſecundum Henric.Bochich.in tracta.de ſynodo.epiſcopi.ſub nu.41.

An quis teneatur obuiare delicto,vel reuelare delictum? ponit Iul.Clar.in prac.cri.§.fi.q.87.per totum.

Denunciatio.

DICIT ſtatutum, quòd maſſarij contratarum, & cauarzelani villarum habeant denunciare omnia crimina, & maleficia coram poteſtate, vel eius maleficiorum Iudici. Hoc ſtatutum non habet locum, vbi leuiſſima eſſet ſciſſura cutis. ita dicit Corſetus. in tracta.de minimis. ſub nu.5. & Marſilius in ſingu.276.& Paris de Puteo. in tracta. ſyndica. in §. ſyndicus. & Iaſ. in l.ſi ideò. C. de ijs, quibus vt indignis. Item non habet locum,ſi ipſi ignorant delinquentes.puta,ſi maleficium fuit commiſſum de nocte, nā nox celat malefacientes.l.ſi cum exceptione.§.in hac.ff.quod metus cauſa. Si tamen ſint duos teſtes, qui malefactorem ſciant, poſſunt denunciare factum cum illis duobus, abſq; eo,quòd delinquentem apponant. Et tunc poterit Iudex cogere dictos teſtes ad proferendum perſonam malefactoris. quia ſufficit, quòd ſyndicus, vel cauarzelanus faciant, quod poſſunt. l. annus.ff.de calumniatoribus.ita dicit Neuiz.in ſylua nuptia. li.Lib.3.ſub nu.29.& ſeq.Et creditur eis, etiam ſi falſum denuncient ſecundum.Bal.in l. 1. C. ſi aduerſus liberta. quod intellige, ſi iuſtè iurabunt.ita Ange.in auth.de iudi.§. oportet.in prin.col.5.vide Bal.in l.ſi tutor.C.de pericu.tuto.& in l.1.C.de iureiuran.Sed poteſt cōtrarium probari. argu. glo. in l.2.vbi etiam Caſt.ff.ſi ex noxali cauſa agatur.& Iaco.But. & Bal.in l.1.C.de rebus credi.l.cum præcibus. de proba. Et denunciator,qui falſo denunciat, tenetur de falſo ciuiliter, & criminaliter. ſecundum Bal.in l.1.C.ſi aduer.liber.l. lege Cornelia.§.qui delatorem.vbi Alex.poſt Bar.ff.de fal.& per Bar.in l.duobus.§.fi.ff.de iureiu.& l.ab accuſatione. §.nunciatur.ff.ad Turpilia.quòd intellige,niſi ſtatutū dicat, quòd

credatur ei.& vlterius credi non poſſit.ſecun dumBal.in c.1. col.1.in titulo ſi de inue.inter.do.& ua.lis oria.in vſibus feu do.Et denunciator non tenetur ſeruare ſolemnitates.de qui bus.hr̃ in l.Libellorũ.ff.de accuſa. ſm Ang. in auth. quomo do opor. epiſco. Et debet ſyndicus, uel cauarzelanus in in greſſu officij iurare, ꝙ benè, & legaliter ſuum exercebũt offi cium.ita dicit Ange.in l.ſi vacantia.C.de bonis vacan.lib.x. Nec tenetur pro ſingulis maleficijs iurare.ſed ſufficit iuramẽ tum ab initio.ſm Bal. in addi. ad Specula. in titu. de accuſa-tio.ver.ſyndici.& Alex.in l.diuus.ff.de cuſto.reorum.Et po-teſt eſſe teſtis ſyndicus, vel cauarzelanus quando iudex pro cedit per inquiſitionẽ, ſi deſunt alij teſtes,licet ipſe prius de-nunciauerit. ſecùs, ſi iudex procederet ſuper denunciatione per ipſum facta. ita Saly.in l.ea quidem.C.de accuſa.Et de-bet denunciator habere præmium à ſtatuto ſibi taxatum. pri mò ex bonis malefactoris.2.ex bonis eius, ad cuius vindictã ſit denunciatio. 3.ex bonis fiſci.ita dicit Bar. in l. lege Cor-nel.in princ.ff. ad ſyllania. De deũciatore vide Alex. in l. cum quidam.§.quod dicitur.ff.de acqui.hæ.& Bal.in.qq. ad ſtatu.in uer.denunciare.vbi hñt plura.& Iaſ.in §.ſed iſtę. nu. 97.iuſti.de actiõ.Et de denunciatione vide Boſſium. in prac. crimi.in titulo de denunciatione,& Iulium Clarum in prac. crimi.§.fi.q.7.

Si ſtatutum uult,ꝙ denunciatio fiat infra tres dies. dies in cipiũt currere à die proteſtationis. ſecundũ Bal.in l.fi. C.de nego.geſt.& Fely.in c.ſicut olim.col.1.ad fi. de accuſa.

Stante ſtatuto, quòd ſyndicus teneatur ſub pœna denũcia re maleficia infra octo dies, & commimſſu eſt maleficium ul tima die officij ſui.an ſpectet ad eum denunciatio?an ad ſuc-ceſſorem, in cuius tempus incidit dilatio?& ad priorem ſpe-ctare deciſum eſt per Cottã in tractatu rerum memora. uer. ſyndicus. Ad hoc ſtatutum uide Firma.in reperto.in uer.de-nunciator. & Fely.in c.ſicut olim de accuſa. & qualiter accu ſatur ſyndicus,qui non denunciauit.vide Ange. in trac. ma-

leſi.

leſi.in gl. nec non ad quærelam.col.70.& eſt tex. & ibi Bar. in l.diuus.ff.de cuſto.& exhibitione reorum. & Bar.in l.1.de iure fiſci.lib.xij.& in tracta.maleſi.per Ang.fol.32.col.1.ver. quæro an denunciatori? & hoc limita, vt per eundē Areti.in 1.col.Et no.quòd ſyndicus tenetur denũciare delictũ, etiam impunibile.vt puta, ſi bannitus fuerit occiſus. ſecũdum Bar. in l.fi.§.diuus.ff.de publi.iudi.& Firma.in reperto. ver. denũciator.verſ.xi.Limita hoc ſtatutum,ſi maſſarij,vel ſyndici prę uenti ſint ante morã à principali, qui perfectè curiam inſtruxit,quia hoc caſu non tenet eos pœna, eo quòd non denũciauerint.vt per glo.Bal.& Alex.in l.ſororem. C. de indigni.& in trac.maleſi.Ange.fol.31.ver. quid ſi fiet. & Firma. in ver. denunciator.ver.16.Limita 2.ſi maſſarius,vel ſyndicus ignorauit maleſactorem,taliter, ꝙ non potuerit certificari. vt per Bar.in l.hæredem.ff.de ijs,quibus ut indignis. & obſeruabitur.quod dicit Alex.in l. & ideo.C.eo.de quo vide Ange.in trac.maleſi.fol.31.ver.quæro an excuſetur. & vide Præpoſitum in c.in præſentia.in 2.no.de ſponſa.Limita.3. ſi ignorauit delictum.vt dicit Firma.in reperto. ver.denunciator.uer. 23.non.n.tenetur denunciare maleficia occulta.ſecũdũ Bar. in d.l.& ideo.C.de Indig.& Fely.in c.ſicut olim. col. 1. poſt med.de Accuſa.Et an tempus octo dierum denunciandi currat ignoranti?vide Ange.in tracta.maleſi.fol. 149. col.3.& Firma.in ver.denunciator. ver.23. Et no.ꝙ ſi omnes non denunciant delinquentes,non tenentur ad integram pœnam.vt per Alex.in l.minoribus.in fi.& ibi Bal.C.de indigni.Et ſyndicus de falſo tenetur.vt per Firma.in ver. denunciator. ver. 27.Et no.quòd denunciatio fit in ſcriptis.ſecundum Bal.in l. fi.C.de nego geſt.& Fely.in c.ſicut olim.de accuſa. Et ſi ſyndicus ponet in accuſatione teſtes ignorantes,perin de eſt,ac ſi non denunciaſſet. vt ait Bal.in l.ab excuſatione.C.de fidei commiſſis. Nec tenetur denunciare qualitatem maleficij: vt ait Fel.in d.c.ſicut olim. An maſſarius, uel ſyndicus teneatur denunciare maleficia commiſſa tempore ſuo,ſi exiuit de officio.

cio.tradit Ang. in trac.malefi.in gl.nec nõ ad denũciam.ver. quæro ſimul.& Firma.in ver.denunciator.ver.6.& 34.& denunciator non punitur,qui in denunciatione errat, niſi compertum ſit doloſè id feciſſe.ſecũdum Fely. in d.c.ſicut olim. articulo ſi.de accuſa.

Depræhendere.

STATVTVM dicit. ſi iudex depræhendit aliquem furtum facere,puniat in centum. Dic, quòd ſi reperit eum non in fragranti crimine,ſed poſt furtum conſumatum, quòd verificabitur ſtatutum. quia iudex dicitur depræhendere,conuincendo. vt habetur in additionibus ad Bar.in l.1. C.de peti. bo.ſub.

Deprædari.

STATVTVM poteſt concedere licentiam deprædandi.ſecundum Bal.ſuper feud.in titu.de milite uaſallo. per glo. quæ incipit.hoc merito in fi.

Derobatus.

DICIT ſtatutum ſi aliquis derobatus fuerit in comitatu,villa,vel caſtro,quòd villa teneatur. &c. De modo aũt probandi derobationẽ, nullum habetur verbum in ſtatuto.Pone,venit derobatus ad curiam,& probat ſe derobatũ ꝑ teſtes. An de quantitate,& æſtimatione rerum ſtabitur eius iuramento?reſpon.quòd probabit eo modo, quo poteſt,per familiam,& ſuos ſocios,qui aliàs non admitterentur, & per alias cõiecturas.vt qa uiſus eſt deponere in valiſia tot res,aſſumere tãtã pecuniã,& ſimilia, & iſtæ probationes iudicis arbitrio relinquũtur.& habitis iſtis ꝑſumptionibus ĩ,defectũ ꝓbationum, poterit poſtea deferri iuramentum.ut ait Bar. in l.ſi quando.C.unde ui.ubi idem dicit Plotus. & Corne.in cõſi.123.in 1.uol.ubi dicit,quod derobatus in alicuius territorio,ſi habet regreſſum ex forma ſtatuti contra homines loci, debet plenè probare robariam.

Deſtructio

verbi.vt dicit Corne plenè.in conſi.40.in 1.vol.col.4 littera. K. Et no.℞ ſaltuarius ſm Labeonem.in l.quæſitum.§.quæritur ſaltuarium.ff.de fundo inſtruc. ille dicitur, qui fructuum conſeruandorum cauſa paratus ſit.De ſaltuario,deq; eius officio fuſius pertractat Caſſ.in conſu. Burg.§.vi.fol.71.& ſeq.

Si ſtatuto teneantur ſaltuarij denunciare damna data, ſibi proteſtata per dominos, infra quartum diem, nec declarat ſtatutum,quando incipiat iſta dies,An à die damni dati, vel à die proteſtationis?dic,quòd incipit à die proteſtationis.qa proteſtatio ſuum effectum retrò nōn producit, ſed demum ex tempore, quo ſit. vt per Bal. in l.ſi quis nolente.C.de nego. geſtis.

Statutum dicit,quòd ſi quis dederit alicui damnum à decem libris ſupra,puniatur in cētum.aliquis accuſat aliquem, quòd damnum dederit à decem libris ſupra, nec iſtud ſupra aliter declarat,an concludat Libellus ad illa centum? reſpō. Bal.in l.cum furti.ff.de condi.cauſa data.quòd ſufficit forma re Libellum ſecundum formam ſtatuti.

Ruſtici an tenebuntur ex dicto ſtatuto damnum emendare. ſi non tenent canes ligatos, ſi uineis, abſque eorum culpa dent damna? reſpon.Bal.in l.1. de noxalibus actio, quòd ſic, uel dare canes pro damno.

Comedens de fructibus in prædio alieno, non poterit accuſari per dominum prædij,uel ſaltuarium,vigore ſtatuti prędicti.l.qui occidit.§.ſi quis alienum.ff.ad l.Aquil. ubi Flori. hoc dicit per illum tex.& Iaffr.in deciſ.96.

Statuto cauetur,qđ qui per uim dānificaret alium de re ualoris.x.Florenorum auri. debeat morte puniri. Quidam effudit dolium vino plenum, & dolium deſtruxit, & ſola remāſit una tabella, quæ dicitur dogha, & de bonitate uini erat certum. ſed de quantitate eſt dubium, hoc eſt quantæ capacitatis erat. Dic,quòd ad inueniendam capacitatem, debet inſpici figura, & modus, quem ponit Bar.in trac.de alluuione.incip.figura iſta.

Extat

Extat ſtatutum Bononiæ, prout aſſerit Marſilius, in Singu.225.quòd unicuique licet animalia, quæ reperit in fundo ſuo, propria authoritate occidere in illo. Pone quis inuenit animal in fundo ſuo damnum dare. Et cum uult illud occidere, fugit extra fundum, poterit extra fundum occidere? reſpon. Saly. in l. Graccus, col. pen. uer. ex prædictis. C. de adulterijs, quòd ſic. & idem Bar. in l. quod ait lex. §. quod ait, ff. de adulterijs, (& hoc ſtatutum eſt Tergeſti, ut aiunt tergeſtini.) & Caſſan. ubi ſupra. & Plotus, in repet. l. ſi quando, num. 874. C. unde ui. Vtinam & nos haberemus tale ſtatutũ. quia non eueniret id, quod cecinit iuuenalis ſatyra xiiij. his carminibus.

Nocte boues macri, laſſoq́; famelica collo
Armenta ad uirides huius mittuntur ariſtas,
Nec prius inde domũ, q̃ tota noualia ſæuos
In ventres habeant, ut credas falcibus actum,
Dicere uix poßis, quàm multi talia plorent
Et quot venales iniuria fecerit agros, &c.

Et not. quòd cauſa damni dati requirit celeritatem. ſecundum Abb. in cap. 2. num. 35. de mutuis petitionibus. Poteſt tamen fieri, & admittitur reconuentio, ut ibi per Abb. & de his ſatis. Reliqua dabunt ſupra allegati docto. præcipuè Vitalinus. ubi plura de damno dato in ipſo titulo aggregat.

De damnis, & incendio clam datis.

STATVTVM de damnis clam & incendio, quod uult Villam, ſeu vniuerſitatem teneri pro huiuſmodi damnis & incendio, eſt odioſum, & iniquum. ſecundum Calcan. in cõſ. 63. num. 12. & in conſi. 66. & in conſi. 64. & pluribus ſeq. de

quo agit Menoc. quoque in conſi. 27. nu. 55. Hoc ſtatutum etenim habet locum, ubi non conſtat de malefactore, quia tunc villa tenetur emendare damnum, cuius author ignoratur. Alias ſecus. ut ait Ste. de Fede. in tract. de interpret. iur. parte. 2. ſub num. 36. uide Plotum, in repeti. l. ſi quando. C. un de ui. vbi de incendiarijs agit, num. 832. uel 872. Et ſi ſtatutũ dicat legitimè nõ conſtiterit de malefactore, villa teneatur. Iſtud uerbum legitimè ſumitur plurifariam. quandoq; iuris ordine. ſecundum Dec. Bal. & Ioan. in c. 2. de reſcrip. & gl. uer. legitimè, in c. conſanguinei de re iudi. c. literis. de teſtib. quandoq; legitimè intelligitur, quod fit lege promittente. l. Gracchus. C. de adult. ſecundum Dec. in d. c. 2. & Alber. in dictione iſta. Et debet probari, quòd ignoretur malefactor, ita Alex. in conſi. 47. num. 2. in 6. uol. limita. primò ſtatutum non habere locum. vbi domus quæ fuit combuſta, erat habitata, quia præſumitur culpa inhabitantium. ita dicit Plot. in d. l. ſi quando. nu. 856. Item limita hoc ſtatutum, vbi in uilla non adeſſent quinq; hoẽs. qui eſſent patres familiãs, ſm Bal. in c. 1. in 2. col. uer. quæro quot homines, extra de elect. Item limita hoc ſtatutum non habere locum, ſi fortuito caſu incendium factum ſit. ita dicit Alber. in qq. ad ſtatuta. q. 81. in ſecunda parte. per l. fiſtulas. §. fin. ubi hoc etiam dicit idem Alberi. ff. de contrah. emptio. & Arno. in dialogo trigeſimoquinto, ubi atteſtatur ita Paduæ fuiſſe iudicatum. idem dicit Plotus ubi ſuprà. item limitatur ſtatutum, ſi clam ignis immiſſus ſit, qui ui uentorum euagando, alias domos etiam combuſſit, quia de eis villa non tenetur. ſecundum Alberi. in qq. ad ſtatu. q. 92. item limita hoc ſtatutum. quotiens villa eſt adeò pauper, ꝙ non poteſt emendare damnum. ut per Albericum in qq. ad ſtatu. q. 84. in 2. parte. Sed hoc caſu ciuitas pro villa tenebitur. ſecundum Alberi. ibi. item limitatur, hoc ſtatutum non habere. locum contra infantes, ſenes, uel infirmos. quia ij non tenẽtur contribuere. ſecundum Alber. in qq. ad ſtatuta. q. 71. parte. 2. nam negligentia non poteſt

teſt eis imputari. vide Sozi. in fallētijs. in regula. 178. ad hoc ſtatutum vide ēt Rom. in conſi. 7. & Gram. in deciſ. Neapol. 3. & Pariſi. in conſi. 158. in 4. vbi habetur, quando villa teneatur pro furto, uel damno. vide ēt Chacherannum in deciſ. Pedemont. 138. & Menochiū. de arbitrio iudicis. caſu. 390. & Petrum Caleffa. inter conſil. crimi. diuerſorum per Ziletum. in conſi. 58. per totum. in tomo. 2. & Ioſephum. in deciſione Peruſina. 25. & Burſatum. in conſi. 59. per totum. An dominus pro incendio culpa famuli confecto, teneatur, tradit Menochi. in conſi. 53. per totum. & in conſi. 101. num. 43. vbi dicit, quòd iſto ſtatuto non tenentur abſentes à Villa, tēpore damni, uel incendij dati. & quando villa teneatur pro incendio. vide Franc. Mar. in deciſ. parla. Delfina. q. 765. lib. 2. & Alex. de Neuo. in conſi. 87. per totum. & in conſi. 88. Et quando conductor teneatur propter domum combuſtam, tradit Gratus. in reſponſ. 46. per totum. in 2. Turza. in q. 20. in tractatu ſuo cōium opi. poſt regulam. & Berous tractat. in q. 130. ubi habetur an dictum ſtatutū habeat locū in robarijs, furtis &c. & vide Gozadi. in conſi. 63. & Ferratiū. in cautela. 36. & Luchinū, inter conſi. crimi. in conſi. 61. & ſeq. & Afflictum. ſuper conſtitu. regni. de maleficijs clandeſtinis. lib. 1. & Rol. à Valle. in conſi. 95. in 2. & Pariſium in conſ. 87. per totum. in 4. & Iulium Clarum. in practica cri. q. 68. uerſ. item illi, qui comburunt edes. vbi ponit, qua pœna plectantur incendiarij. & Franc. Mar. in deciſione parla. Delphin. q. 417. lib. 2. & Portium. in conſi. 72. in 1.

An ſi imponatur collecta pro emendatione, & damnum paſſus eſt de illa uilla, debeat conferre cum alijs de villa? reſpon. Bar. quòd non. in l. Amiciſſimos. §. Lucius Titius. ff. de excuſ. tut. licet contrarium uideatur dicendum. per l. ab omnibus. §. ſi actio. ff. de leg. j. ubi uide Bar. facit. l. Imperatores. ff. de tutelis. vide quæ ponit Deci. in conſ. 669. in vltima parte & Papi. in ſuā prac. de forma actionis realis. ſuper uer. non ſe adſtringēs. col. 2. nu. 5. cum apoſtil. in lrā. b. & Albe. in qq.

ad

ad ſtatu.q.68.in 2.parte.vbi tenet Alber. quòd iſte tenetur contribuere. & idem tenet Plotus.in repeti.l.ſi quando.nu. 872.C.unde ui.

Nunquid derobatus,vel damnum paſſus teneatur cedere villę iura contra malefactores?reſpon.Alber.in qq.ad ſtatu. q.7.in 2.parte.ꝙ ſic.& villa etiam abſq; dicta ceſſione habet regreſſum contra malefactorem.

Sed an habita emendatione à communitate, poteſt agere contra malefactores?reſpon.Alberi.in qq.ad ſtatu. q. 72. in 2.parte.quòd non.ſcilicet,quo ad emendam damni. tamen benè poteſt agere ad pœnam fiſcalem contra ipſos malefactores.vt.C.quādo ciuilis actio preiudicet criminali. l.1. Et communitas,conſtito de malefactore,poteſt ab eo petere ſolutum.l.ſi fullo.ff.de condi.ſine cauſa.vide Alberi. in qq.ad ſtatuta.q.74.in 2.parte.& dānificatus tenetur probare ignē immiſſum.ſecundum Alberi.in qq.ad ſtatu.q.80.parte.2.licet de neceſſitate nō ſit coactus probare perſonam, quę ignē immiſit.l.1.§.ſcribi.vbi Albericus.ff.ad Syllania.

An iſtud ſtatutū proſit clericis? reſpondet Alberi.in qq. ad ſtatu.q.9.in 2.parte,& rub.ſtatu.& dicit quod ſtatuta non pro ſint clericis. niſi ſint approbata à clero.& vide Ang. Areti.in trac.malefi.in uer.incendiario.in vlt.col.& ad hoc ſtat. vide Firma in reper.uer. damnum.uer.38.& Alberi.in l.1.ff. ad Syllania.Et debet legitimè cōſtare damnum eſſe datum, non autem per contumaciam. ſecundum Firma.in repetto. uer.damnum.uer.37.Nec ſufficeret iuramentum damnū paſſi niſi contra violentum.Et poteſt peti,quòd iudex uadat ad uidendum locum.ſecundum.Firma.in reperto. uer.damnū. uer.40.cum.3.ſeq.An facta emendatione damni, ſi notitia incendiarij ſuper ueniat,communitas poſſit agere contra dominum,ut agat contra malefactorem?reſponde,ut per Alberi.in 2. parte ſtatu.q.91.& Cœpollam.in conſi. 18.in prin.in cip.ſi præces. Vtrum debeat probari,quòd clam fuerit damnum datum &c.? reſpon. quòd ſic.ut per Alex.in conſi.109.

in

in 4. contrarium tamen uult ſtatutum Ferrariæ.ſub rub. de damnis & incendio abſconſe datis. lib.4.verſi. intelligitur clã,ideſt occulte. vide Corſetum.in ſingu.uer.occulte. An ſufficiat hoc exprimere in libello? videtur,quòd ſic.ſecundũ Roma.in conſ.105.circa prin.nec ſufficit probare damnum, ſecundum quòd taxatur in alijs ſtatutis.ex ſtatuto prædicto ferrarienſi.in uerſi.per teſtes,uel æſtimatores.quia alia ſtatuta loquuntur de alijs malefactoribus delinquentibus : ut per Bar.in l.ſemper.in prin.ff.quod ui aut clam. Et ipſe damnum paſſus contribuet pro rata (vt dixi) vide Firma. in reperto. uer.ſed.& 40.quomodo autẽ imponetur collecta? vide.Ange.Areti.in trac.malefi.fol.*62*.& *63*.col.*3*.in fi.& ibi in additio.Et dic,quòd damnum præſumitur datum à uicino. ſicut furtum. ſecundum Bar.in l.ſi ita. ff.de fundo inſtruc.niſi ſit bonæ famę. ſecundum Bal.in l.1.ad fi.C.Loca.Facit, quod no.Bar.in l.Dominus horreorum.ff.loca.& in l.1.in fi. ff.furti aduerſus nautas.& Ange.de Aretio.in tracta.malefi. in gl. uer.fama publica.uer.xi.quæro.& Roma.in conſi.7. vbi loquitur ſuper ſtatuto prædicto Ferariæ.idem dic de habitante,& quoniam ſtatutum Ferr.meminit demenſe, ibi infra mẽſem.&c. Quęro quot dies habebit iſte menſis? reſpon.ut per Bar.in l.2.in fi.C.de Tempo.appell.& vide in clem. cauſam. de electio.& glo.ibi in uer.menſem.& ibi Dominicum.in c. quæſito.de elec.in *6*.& in dicto ſtatuto in uer.palam.& Barba.in conſi.*46*.col.4.vol.1.Et no.quòd ſi tu compares ad defenſionem,facias te conſtituere ſyndicum.iuxta formam ſtatuti Ferrariæ. ſub rub.qualiter procedendum ſit in cauſis cõtra vniuerſitatem.Et no.quòd ſtatutum noſtrum Ferrariæ,de quo.ſupra non habet locum in vulneribus illatis animali in ſtrata publica,quod poſtea ſit mortuum.n. ſecundum Alex. in conſi.*91*.in vj.per totum.quia villa nunquam tenetur pro damno dato in ſtrata publica.

Debilitatio membri.

AN. ſtatutum puniens debilitantem membrum, locum habeat, ſi quis debilitet digitum? reſpon. Bal. in c. 1. de noua forma fidelitatis. in uſibus feu. & in auth. ſed nouo iure. C. de ſeruis fugiti. ubi tenet, quòd ſic. Sed Ang. contra. in l. idem Offilius. ff. de ædili. edic. niſi ex coniecturata mente ſtatuti aliud colligeretur. vide Firma. in reperto. in uer. debilitatio. & uer. digitus. & ait Bal. in l. ſi fugitiui. C. de ſeruis fugiti. quòd amputatio membri, eſt debilitatio hominis, ſcilicet, totius corporis. ſed debilitatio mẽbri ẽ impeditio principalis proprij officij ipſius membri. vnde oculus non dicitur debillitatus, ſi quis uidet, ut prius, quamuis propter ictum oculus ſit aliqualiter deturpatus. ſecundum Bal. in qq. ad ſtatu. uer. membrum. nu. 2. Et debilitans membrum, puniri debet pœna ſtatuti, de obtruncante. ſecundum Floria. in l. binas. ff. de ſerui. urba. prædio. & ſubdit, quòd obcecans, licet oculum non effodiat, uel extrahat, punitur pœna ſtatuti, de extrahente oculum. vide Ioan. Cor. in qq. Tholo. q. 207. ubi dicit, quòd debilitans membrum alicuius, punitur pœna ſtatuti, quando membrum ex toto debilitatur. Siculus tamen. in c. cum in noſtris. de conceſſio. præben. dicit. quod licet mẽbrum debilitatum ſit quaſi inutile, quo ad operationem, ualet tamen, quo ad decorem. vide omnino Ange. in addi. ad Bar. in l. nominationem ſub nu. 5. C. de decurio. lib. x. ubi tractatur de hoc fuſius, & Ange. in addi. ad Bar. in l. articulari. C. qui morbo. &c. lib. x. & Alex. in addi. ad Bar. in l. facultas. C. de iure fiſci. nu. 2. Lib. x. & Bal. in l. ſi non ſimpliciter. C. de ędili. edic. & vide Turza. in tracta. communium opinionum. opinione. xx. poſt regulas.

Declinare.

STATVTVM punit declinantem inquiſitionem, & iuriſditionem poteſtatis &, ꝗ poſſit offendi. Opponnes exceptionem declinatoriam, ſuper qua nondum ſit pronunciatum

tum,non poterit offendi.ſecundum Bar.in l.eum qui.ff.de iure patrona. & Bal. in l.ſi quis in ſuo.C.de inoffi.teſta. & Fely.in c.1.de præſump.

Dicit ſtatutum, quòd ſi clericus declinauerit iuriſditionem poteſtatis,non ſit pœna,niſi decem librarum, ſi quis interficit eum. An poterit poteſtas in plus punire,quaſi per ſtatutum non teneatur? reſpon.Bal.quòd ſic. in auth. caſſa. C. de Sacroſan.eccle.

Defenſio.

STATVTVM tollens defenſionem.non intelligitur tollere defenſionem naturalem. ſed ciuilem. ſecundum Marſil. in conſi.25.nu.52.in prin.& doct.in l.vt vim.ff.de iuſti. & iure.& ideo licita eſt defenſio, quæ eſt de iure naturali. ut per eos ibi,& uide Tho.de Saluze. inter conſi. crimi. diuerſorũ per Zilettum.in conſi.29.tomo.2.& Boſſi.in practi.crim.titulo.de defenſionibus reorum.& titulo,de fauoribus defenſionis.fol.261.& Nouell.in tract.ſuo ad defenſam. & Iul.Clar. in practica crimi.& ubiq;.ut in eius repertorio.& an quis admittatur in criminalibus ad nouas defenſiones? tradit Iulius Clarus.in prac.crim.§.fi.q.94.uer.eſt etiam.

Si cauetur ſtatuto. quòd ſi quis debeat banniri, pręcedere debeat prętoris proclamatio, qua dicatur. quòd quicunq; uelit talem defendere,uel adeſſe cauſæ,cõparere poſſit, & debeat infra quinq; dies. Prȩco unum tantum proclamauit.quid iuris? reſpon.ut per Alberi.in l.à Principe .ff. de poſtulan.in prin.

Statuto cauetur.Non licere cuiquam perſonam ſuam defendere ab iniuria. Dic,quòd nec conſenſu hoc fieri poſſet. l.pactum inter hæredem.ff.de Pactis.vide Cæpollã,in conſ. 29.ſub nu.23.qui allegat Bal.in conſ.82.

Statutum, quod tollit defenſionem, tollit etiã recurſum ad ſuperiorem.ita dicit Marſil.in prac.crimi.in § opportunè. ſub num.60.

Statutum licet deneget defenſionem . iudex tamen uidere debet utrum ei concludant probationes, quia ſi non concludant, debet reus abſolui. qui licet non audiatur, ad iudicē tamen ſpectat hoc inquirere pro intereſſe ſui officij. ſecundum Bal. in qq. ad ſtatuta. ſuper uer. probare. & in l. non dubium. C. de legibus. & Cæpollam in conſ. 39. nu. 21. & Alex. in conſi. 77. in 1. uol. & Cæpollam. in cautela. 255. & Paul. de Caſt. in conſi. 56. in 2. uol. & Nicellum in tracta. gloſſarū. ſub nu. 155. uide Gozadi. in conſi. 94. ſub num. 41. & ſeq. & not. ꝙ iudeus debet admitti ad defenſionem filij in cauſa capitali, ſicut & alij. Cæpolla ſic dicit in conſi. crim. 75. & Tiraquellus. in trac. de iure primogeniorum. q. 66. nu. 15. ubi & alia ad rem more ſuo aggregat. Et no. ꝙ peccat ille, qui ſe non defendit, ſi poteſt. c. non in inferenda. xxiij. q. iij. c. quantæ. & ibi gl. de ſententia excōmunica. & latè tradit Ioan. de lign. in tracta. de bello. c. lxxix. incip. circa tertium. Et filius tenetur patrem uerbo, & opere defendere. non autem facto. ſecundum Bar. in extrauagan. ad reprimendum. nu. 3. in prin. & de his ſatis. Reliqua, uide per Iulium Clarum. in §. homicidium. in practi. crimi. vbi tractat fuſiſſimè de defenſione rei, & perſonæ. & plura deducit Michael Graſſus. in ſuo tractatu communium opi. lib. 1. vbi de defenſione agit.

Statutum licet poſſit tollere quamlibet exceptionem, non tamen poteſt tollere exceptionem defenſionis, ſecundum communem opinionem. Chirconius. in ſuo tractatu cōmunium opinionum: centuria. 4. conclu. 62. nu. 34. pagi. 94.

Delictum grauius.

STATVTVM dicit, quòd ſi quis commiſerit graue delictū, puniatur. &c. quod nam dicitur graue delictum? reſp. ut per Sozi. in conſi. 267. col. 4. uerſ. 2. quia fuit. vel conſi. 557. quod graue delictum eſſe dicitur, etiam in doctorem commiſſum. & dicitur grauis iniuria facta Doctori. quæ grauior dicitur, ſi eſt illi facta in iudicio. ita dicit Anchara. in conſil.

325. ſu-

325. ſuper primo dubio. Et no. quòd iniurians doctorem tenetur lege Iulia de ui publica. ita Guid. Pap. in q. 88. & Pet. Lenaude. in tracta. de Doctori. & eorum priuilegijs. parte. 4. q. 71. ubi determinat. an collegium agere poſſit pro iniuria illata uni ex doctoribus collegij. & reſpon. Oldra. quòd ſic. in conſi. 66. & ſi ſit ſcholaris, qui inferat iniuriam doctorib. poſſunt uocare in collegiũ, & cognita cauſa declarare incurriſſe in periurium, quoniam iurauerit reuerentiam etiam doctoribus collegij deferre. ita dicit Petr. Lenaude. ubi ſupra & Beluiſius. in ſua practi. crim. titu. de iniurijs. nu. 46. & pro iniuria illata doctori popularis eſt actio. ut per Bar. in l. 1. §. ius publicum. ff. de iuſti. & iure. & Alex. ibi Et offenſores doctorum actu legentium non minus incidunt in crimen publicum ſacrilegij, quàm ſi quis offendat ſacerdotem. ſecundum Zaſi. in repeti. l. 1. in prin. nu. 11. ff. de iuſti. & iure. Quomodo autem puniantur, qui retrahunt ſcholares, & ſubtrahunt doctoribus legentibus. & de doctoribus practicantibus ſcholares. vide Archiepiſcopum florenti. in eius ſumma. lib. 2. in tit. de reſtitutionibus. §. 1. col. 2. ubi refert quendam Ioan. de Ripoll. de hoc tractantem. De hoc delicto. tractat fuſius Boſ. in prac. crim. fol. 1. & 3.

Delinquens.

STATVTVM dicit. quod delinquens in eccleſia puniatur. quid ſi delinquit iuxta eccleſiam, an habeat locũ ſtatutũ? reſpon. Ioan. Andr. in addi. ad Specula. in tub. de immunitate eccle. ꝙ videtur, ꝙ ſic. & Gui. de Suza. in l. præſenti de ijs, qui ad eccle. confugi. Et no. ꝙ delinquens auctoritate ſtatuti, excuſatur. ſecundum Corne. in conſi. 81. in 3. vol.

Statutum dicit. quod pro quolibet delicto impunito poteſtas puniatur in decem. Quinq; fecerunt delictum, & fuerunt quatuor puniti. dic, ꝙ de quinto augebit pœnam. ſecundum Alex. in l. ſi familia. ff. de iuriſdic. omnium iudi.

Deliquit, & fecit quis contra ſtatutum ignoranter, quod

an fecerit igorantia, iudicis arbitrio relinquitur. ſecundum Henric.Bochich.in tracta.de ſynodo.epiſcopi.ſub nu.41.

An quis teneatur obuiare delicto, vel reuelare delictum? ponit Iul.Clar.in prac.cri.§.fi.q.87.per totum.

Denunciatio.

DICIT ſtatutum, quòd maſſarij contratarum, & cauarzelani villarum habeant denunciare omnia crimina, & maleficia coram poteſtate, vel eius maleficiorum Iudici. Hoc ſtatutum non habet locum, vbi leuiſſima eſſet ſciſſura cutis. ita dicit Corſetus. in tracta.de minimis. ſub nu.5. & Marſilius in ſingu.276.& Paris de Puteo. in tracta. ſyndica. in §. ſyndicus. & Iaſ. in l.ſi ideò. C. de ijs, quibus vt indignis. Item non habet locum, ſi ipſi ignorant delinquentes. puta, ſi maleficium fuit commiſſum de nocte, nā nox celat malefacientes. l.ſi cum exceptione.§.in hac.ff.quod metus cauſa. Si tamen ſint duos teſtes, qui malefactorem ſciant, poſſunt denunciare factum cum illis duobus, abſq; eo, quòd delinquentem apponant. Et tunc poterit Iudex cogere dictos teſtes ad proferendum perſonam malefactoris. quia ſufficit, quòd ſyndicus, vel cauarzelanus faciant, quod poſſunt. l. annus.ff.de calumniatoribus.ita dicit Neuiz.in ſylua nuptiali.Lib.3.ſub nu.29.& ſeq.Et creditur eis, etiam ſi falſum denuncient ſecundum.Bal.in l.1. C. ſi aduerſus liberta. quod intellige, ſi iuſtè iurabunt.ita Ange.in auth.de iudi.§. oportet.in prin.col.5.vide Bal.in l.ſi tutor.C.de pericu.tuto.& in l.1.C.de iureiuran.Sed poteſt cōtrarium probari. argu. glo. in l.2.vbi etiam Caſt.ff.ſi ex noxali cauſa agatur.& Iaco.But. & Bal.in l.1.C.de rebus credi.l.cum præcibus. de proba. Et denunciator, qui falſo denunciat, tenetur de falſo ciuiliter, & criminaliter. ſecundum Bal.in l.1.C.ſi aduer.liber.l. lege Cornelia.§.qui delatorem.vbi Alex.poſt Bar.ff.de fal.& per Bar.in l.duobus.§.fi.ff.de iureiu.& l.ab accuſatione. §.nunciatur.ff.ad Turpilia.quòd intellige, niſi ſtatutū dicat, quòd cre-

credatur ei.& vlterius credi non poſſit.ſecun dumBal.inc.1. col.1.in titulo ſi de inue.inter.do.& ua.lis oria.in vſibus feu do.Et denunciator non tenetur ſeruare ſolemnitates.de qui bus.hr̃ in l.Libellorũ.ff.de accuſa. ſm Ang. in auth. quomo do opor. epiſco. Et debet ſyndicus, uel cauarzelanus in in greſſu officij iurare, ꝗ benè, & legaliter ſuum exercebũt offi cium.ita dicit Ange.in l.ſi vacantia.C.de bonis vacan.lib.x. Nec tenetur pro ſingulis maleficijs iurare.ſed ſufficit iuramẽ tum ab initio.ſm Bal. in addi. ad Specula. in titu. de accuſa-tio.ver.ſyndici.& Alex.in l.diuus.ff.de cuſto.reorum.Et po-teſt eſſe teſtis ſyndicus, vel cauarzelanus quando iudex pro cedit per inquiſitionẽ, ſi deſunt alij teſtes,licet ipſe prius de-nunciauerit. ſecùs, ſi iudex procederet ſuper denunciatione per ipſum facta. ita Saly.in l.ea quidem.C.de accuſa.Et de-bet denunciator habere præmium à ſtatuto ſibi taxatum. pri mò ex bonis malefactoris.2.ex bonis eius, ad cuius vindictã ſit denunciatio. 3.ex bonis fiſci.ita dicit Bar. in l. lege Cor-nel.in princ.ff. ad ſyllania. De deũciatore vide Alex. in l. cum quidam.§. quod dicitur.ff.de acqui.hæ.& Bal.in.qq. ad ſtatu.in uer.denunciare.vbi hñt plura.& Iaſ.in §.ſed iſtę. nu. 97.iuſti.de actio.Et de denunciatione vide Boſſium. in prac. crimi.in titulo de denunciatione,& Iulium Clarum in prac. crimi.§.fi.q.7.

Si ſtatutum uult,ꝗ denunciatio fiat infra tres dies. dies in cipiũt currere à die proteſtationis. ſecundũ Bal.in l.fi. C.de nego.geſt.& Fely.in c.ſicut olim.col.1.ad fi. de accuſa.

Stante ſtatuto, quòd ſyndicus teneatur ſub pœna denũcia re maleficia infra octo dies, & commimſſu eſt maleficium ul tima die officij ſui.an ſpectet ad eum denunciatio?an ad ſuc-ceſſorem, in cuius tempus incidit dilatio?& ad priorem ſpe-ctare deciſum eſt per Cottã in tractatu rerum memora. uer. ſyndicus. Ad hoc ſtatutum uide Firma.in reperto.in uer.de-nunciator. & Fely.in c.ſicut olim de accuſa. & qualiter accu ſatur ſyndicus,qui non denunciauit.vide Ange. in trac. ma-

lefi.

leſi.in gl. nec non ad quærelam.col.70.& eſt tex. & ibi Bar' in l.diuus.ff.de cuſto.& exhibitione reorum. & Bar.in l.1.de iure fiſci.lib.xij.& in tracta.maleſi.per Ang.fol.32.col.1.ver. quæro an denunciatori ? & hoc limita, vt per eundē Areti.in 1.col.Et no.quòd ſyndicus tenetur denūciare delictū, etiam impunibile.vt puta, ſi bannitus fuerit occiſus. ſecūdum Bar. in l.fi.§.diuus.ff.de publi.iudi.& Firma.in reperto. ver. denū ciator.verſ.xi.Limita hoc ſtatutum,ſi maſſarij,vel ſyndici prę uenti ſint ante morā à principali, qui perfectè curiam inſtru xit,quia hoc caſu non tenet eos pœna, eo quòd non denūcia uerint.vt per glo.Bal.& Alex.in l.ſororem . C . de indigni.& in trac.maleſi.Ange.fol.31.ver. quid ſi fiet. & Firma. in ver. denunciator.ver.16.Limita 2.ſi maſſarius,vel ſyndicus igno rauit malefactorem,taliter, ꝙ non potuerit certificari . vt per Bar.in l.hæredem.ff.de ijs,quibus ut indignis. & obſeruabi-tur.quod dicit Alex.in l. & ideo.C.eo.de quo vide Ange.in trac.maleſi.fol.31.ver.quæro an excuſetur. & vide Præpoſi-tum in c.in præſentia.in 2.no.de ſponſa.Limita.3. ſi ignora-uit delictum.vt dicit Firma.in reperto. ver.denunciator.uer. 23.non.n.tenetur denunciare maleficia occulta.ſecūdū Bar. in d.l.& ideo.C.de Indig.& Fely.in c.ſicut olim . col . 1 . poſt med.de Accuſa.Et an tempus octo dierum denunciandi cur rat ignoranti?vide Ange.in tracta.maleſi.fol . 149 . col.3 .& Firma.in ver.denunciator. ver.23. Et no.ꝙ ſi omnes non de-nunciant delinquentes,non tenentur ad integram pœnam.vt per Alex.in l.minoribus.in fi.& ibi Bal.C.de indigni.Et ſyn-dicus de falſo tenetur.vt per Firma.in ver. denunciator. ver. 27.Et no.quòd denunciatio fit in ſcriptis.ſecundum Bal.in l. fi.C.de nego geſt.& Fely.in c.ſicut olim.de accuſa. Et ſi ſyn-dicus ponet in accuſatione teſtes ignorantes,perinde eſt,ac ſi non denunciaſſet. vt ait Bal.in l.ab excuſatione.C.de fidei commiſſis . Nec tenetur denunciare qualitatem maleficij . vt ait Fel.in d.c.ſicut olim. An maſſarius , uel ſyndicus teneatur denunciare maleficia commiſſa tempore ſuo,ſi exiuit de offi

cio.

cio.tradit Ang. in trac.maleſi.in gl.nec nõ ad denũciam.ver. quæro ſimul.& Firma.in ver.denunciator.ver.6.& 34.& denunciator non punitur,qui in denunciatione errat, niſi compertum ſit doloſè id feciſſe.ſecũdum Fely, in d.c.ſicut olim. articulo ſi.de accuſa.

Depræhendere.

STATVTVM dicit. ſi iudex depræhendit aliquem furtum facere,puniat in centum. Dic; quòd ſi reperit eum non in fragranti crimine,ſed poſt furtum conſumatum, quòd verificabitur ſtatutum.quia iudex dicitur depræhendere,conuincendo. vt habetur in additionibus ad Bar.in l.1. C.de peti. bo.ſub.

Deprædari.

STATVTVM poteſt concedere licentiam deprædandi.ſecundum Bal.ſuper feud.in titu.de milite uaſallo. per glo. quæ incipit.hoc merito in fi.

Derobatus.

DICIT ſtatutum ſi aliquis derobatus fuerit in comitatu,villa,vel caſtro,quòd villa teneatur. &c. De modo aũt probandi derobationẽ, nullum habetur verbum in ſtatuto.Pone,venit derobatus ad curiam,& probat ſe derobatũ ꝑ teſtes. An de quantitate,& æſtimatione rerum ſtabitur eius iuramento?reſpon.quòd probabit eo modo, quo poteſt,per familiam,& ſuos ſocios,qui aliàs non admitterentur, & per alias cõiecturas.vt q̃a uiſus eſt deponere in valiſia tot res,aſſumere tãtã pecuniã,& ſimilia, & iſtæ probationes iudicis arbitrio relinquũtur.& habitis iſtis ꝑſumptionibus ĩ,defectũ ꝓbationum, poterit poſtea deferri iuramentum.ut ait Bar. in l.ſi quando.C.unde ui.ubi idem dicit Plotus. & Corne.in cõſi.123.in 1.uol.ubi dicit,quod derobatus in alicuius territorio,ſi habet regreſſum ex forma ſtatuti contra homines loci, debet plenè probare robariam.

Deſtructio

Deſtructio domus:

SI ex forma ſtatuti domus delinquentis deſtrui debeat, Vxor tamen illius ratione hypothecæ in ea poteſt deſtructionem impedire, cum tranſlatio in fiſcum ius hypothecæ non tollat. ſecundum Bal. in l. pignus C. de pigno. actio. uide Roma. in conſi. 137.

Deturpatum membrum.

DETVRPATVM membrum debilitatum non dicitur. ſecundum Bal. in l. ſi fugitiui. in fi. C. de ſeruis fugiti. quod pro ſtatuto notatu dignum exiſtimauit Ange. in l. nō ſolum. ff. de rei uendica.

Deuaſtare.

DICIT ſtatutum. Si quis magnatū occidit popularē, bona eius deuaſtentur. An bona obligata deuaſtari poterunt? reſpon. Bal. in l. 1. §. ſi ſeruis. per illum tex. ff. de pigno. actio. quòd non. vide Roma. in conſi. 128. & Bal. in l. alienatio. ff. de contrahē. emp. ubi de deuaſtatione habetur fuſius. Et no. quòd, quando bona malefactoris ex ſtatuto debēt deuaſtari ſi ipſe antea uēdidiſſet ea, nihilominus poſſunt deuaſtari. l. ſenatus. ff. ad Syllania. ui de Iul. Clar. in practi. crim. §. fi. q. 82. ſtatutum. viij.

Dictio Penitus.

STATVTVM criminale utitur uerbo Penitus. quid importat? dic, quòd importat idem, quod ex toto, uel in totum. ſecundum Archi. in c. 1. de ſupplen. negli. præla. in 6. & in c. ordinarij. circa fi. de offi. ordin. in 6. & Alb. in dictone iſta. ubi allegat. rub. C. de gladiatoribus penitus tollendis. lib. xi. & c. ad noſtram. uer. penitus. de probatio. & Iaſ. in conſil. 173. in 4. uolumine. nu. 1.

Dictio quouis, uel quauis:

SI utatur ſtatutum dictione quouis, uel quauis. Dic, ꝙ eſt dictio vniuerſalis præciſa, quæ omnes modos compræhendit,

dit,etiam non expreſſos,& ſi maiores, ut glo. notat.in clem. 1.uer.quauis.ubi Canoniſtæ hoc notant de re iudica.& glo. in clem.2.uer.quauis.de eccle.non alie. & Iaſ. in conſi.147. num.3.in 4.volum.

Dictio perindè.

SI ſtatutum utitur dictione Perindè.puta, ſi dicat, quòd au fugiens ante familiam,puniatur,perindè ac ſi fuiſſet inuẽtus cum armis. & pro armis,ſit ſtatutum,quod de nocte pœnæ duplicentur. Certè dicto fugienti de nocte,pœna duplicabitur, quia dictio perindè denotat omnimodã ſimilitudinem.ideò refertur ad omnes qualitates. l.a filio.§.pen.de alimen.& ciba.leg. firmat Bar.in l.1.de recepta.& Rui.in conſ. 54.in 3.vol.& Bal.in l.imperialis. in 1.lectu. C.de nuptijs. vbi dicit,quòd ſpurius reſtitutus natalibus. ideſt legitimatus per imperatorem,non debet uocari ſpurius. nam perindè eſt, ac ſi eſſet legitimè conceptus. Vide Alberi.in dictione iſta.& Bal.in practica ſua ad fin.& Guido.Pap.in ſingu.ſuper dictione iſta, & Tiraquel.in trac.de retractu.§.1.in gl.xi.

Diebus feriatis in honorem Dei.

STATVTVM poteſt diſponere. quòd in criminalibus procedatur etiam in diebus feriatis in honorem dei.ſecundũ Bar.in l.pen.C.de ferijs.

Diffamare.

STATVTVM punit diffamantem.Dic,quòd ille diffamare non dicitur,qui ſtat in uerbis generalibus. putà,ſi dixerit, talis eſt unus malus homo.Sed quando deſcendit ad ſpeciẽ. vt ſi dicat.talis eſt vſurarius, homicida, adulter, & ſimi.ſecus eſt.ut per Bar.in l.turpia.in glo. uer.in genere. ff.de leg. 1.& ibi Paul.de Caſtr.& cæteri.& Afflic.in deciſ.Neapoli. 264.& Bal.in qq.ad ſtatu.uer. diffamare. & docto.in l.diffamari.ubi etiam idem Bal.C.de inge.& manu. & Montelco. in prac.arbi.parte. ulti.pag.467.cum ſeq. Et diffamare uer-

bum ad bonum, & malum adaptatur. & importat id, quod uulgò prædicare dicitur. ſecundum Bal. in d. l. diffamari & Sozi. ſeniorem in conſi. 45. nu. 3. in 1. uol.

Statutum de inquirendo delicto contra nō diffamatum, non ualet. ſecundum Marſil. in prac. crimi. in §. cōſtante. nu. 13. & in pluribus ſuis conſilijs. & uide Fely. inter conſilia di uerſorum per Zilettum. in conſ. 46. in tom. 2. & omnino etiā Iuli. Clarum in practi. crimi. §. fi. q. 5. uer. ſcias etiam. & q. 6.

Diffidare.

STATVTVM Ferrariæ. ſub rubri. de diffidentia &c. lib. 1. ſtatuto. xij. fol. 5. utitur uerbo diffidamus. quid eſt diffidare? reſpon. Monteleo. in practi. arbitra. quòd diffidare idem eſt, quòd dare licentiam cuilibet offendendi. vide Deci. in conſi. 255. vol. 1. & Bal. in l. 3. C. ad. l. Falci. & in l. ſi cum mulier. ff. ſolu. matri. & Rui. in conſil. 4. num. 14. in 5. vol. Iulium Clar. in practi. cri. §. fi. q. 3. & Didacum Couarru. uariarum lectionum. lib. 2. cap. 20. vbi de aſſaſſinis agit. pag. 668. Et bānire, nihil aliud eſt, quam diffidare. ut colligitur in c. domino guerram, in 4. col. in tit. hic finitur lex. in uſibus feudo. & in auth. Gazaros. de hæreticis & maniche. ubi Imperator utitur uerbo diffidamus, atq; bannimus, ad notandum, quòd idem ſunt in effectu. de hoc habetur latius apud Signorol. in conſi. 70. nu. 8. & ſeq. vbi dicit, quòd diffidare & bannire parificantur ex conſuetudine. quod probat. & vide ſupra uer. bannitus.

De dilacerante.

STANTE ſtatuto. quòd dilacerans veſtes alicui, puniatur. quænam veſtes appellantur? reſpon. ut per Alberi. in qq. ad ſtatu. q. 84. parte. 1.

De directo.

REGVLA iuris ſe habet. quòd id, quod directò non conceditur, diſponi non poteſt etiam per indirectum, per uiam

uiam pœnalitatis.l.Seius.ff.ad l.falcid.per quam l.Bar.& do cto.decidunt,quòd non poteſt per ſtatutum per indirectum uel via pœnalitatis diſponi,quod eſt prohibitum àiure de di recto . Ideo ſi ſtatutum diceret,Quicunq; oppoſuerit, quòd talis (qui ſit inſtitutus) eſt ſpurius,puniatur in tantum, puta, quanti eſt hæreditas,non ualet tale ſtatutum, tanquam per indirectum in fraudem legis,& poteſt opponi, nec oppones incidet in aliquam pœnam. pro ut tenet Bal.in l.una.in 4.op po,C.de his, quæ pœnæ nomine. & in l.omnes.ff.de iuſti.& iure.col.8.& Iaſ.in conſi.40.col.3.in 1.vol.

Diruere.

STANTE ſtatuto,quòd domus malefactoris debeat dirui. Dic,quòd debet optime dirui uſq; ad fundamentum . ita quòd non appareant veſtigia ędificij. ut per Bal.in l.Prętor. ff.de prętorijs ſtipula.

Diſsigillans.

STAT ſtatutum,quòd ſi quis diſſigillet literas alienas,puniatur.Dic,quòd non habet locum in diſſigilante vacuas literas, ut ait Boerius,in deciſ.274.ſub nu.3.poſt Ange.

Districtus.

AN offendens aliquem in diſtrictu,puniatur pœna ſtatuti,punientis offendentem in ciuitate? reſpon.ut per Al beri.in qq.ad ſtatu.in q.217.in 2.parte,

Dolus.

STATVTA criminalia,quę puniunt malefactores,abſq; dubio præſupponunt dolum. ut dicit Iulius Clar.in pract. crimi.§.fi.q.84.in prin.& Pariſi.in conſi.161.in 4. vol.& infra uide in uerbo homicidium. Limita tamen hoc, ſi ſtatutũ dicat. Si quis aliquem percuſſerit,puniatur.&c.quia in percutiente dolus,non requiritur,ſed culpa tantum. nam culpa requiritur, ut adſit delictum,& fortè leuiſſima nõ ſufficeret. vide Bar.in l.1.§.fi.ff.ne quis eum, qui in ius uoca.Nec po-

teſt criminaliter puniri.ut ait Cyn.in l.ſi quis non dicam rapere.C.de epiſco.& cleri.& Maran.in practi.in 4.parte prin. ſub nu.58.cum ſeq.& Marſil.in conſi.4.& Albert.in l.elegan ter.§.quadrupes. ff.de dolo.& Paul.de Caſt.in conſil.58.in 2.vol.Et intelligitur dictum ſtatutum in uero dolo, non in præſumpto.ut ait Deci.in l.in actionibus.pen.col.ſub num. 28.ff.de in litem.iuran.Et no.quòd qui ſtatutum,& leges trã ſgreditur, dicitur eſſe in dolo.ſecundum Bal.in conſil.35.in 3.uol.& Crauettam.in conſi.193.item dolus præſumitur in eo, qui non obſeruat ſolemnitatem, quam tradit ſtatutum. ut ait glo. in l.1. ſuper uer.malafide. C. de fide. inſtruc.lib. 10.& Calca. in conſil.25. ſub num. 13. item, quando actus in ſuo genere eſt vitioſus,& malus, præſumitur, quòd quis doloſè fecerit,niſi probet innocentiam ſuam,& quòd non mala intentione hoc fecerit.l. ſi non conuitij. C.de iniurijs. c.1.de præſump. Item dolus uenit in ſtatutis ſub appellatione maleficij. vt ait Firma. in reperto. ver. dolus. vide Bar.in l.ſi mulier.§.1.ff.rerum amotarũ.de quo.ét Alex. in l. 1.ff.ſi quis teſta.lib.vbi dicit,quòd dolus in ſtatuto requirit, quod de furto loquitur.& ſubauditur, quia in furto ſemper ineſt dolus.Secùs in ſtatuto puniente amouentem rem alterius.quia intelligitur, etiã ſi ſine dolo amouerit.vide.l.1.§. 1.de eo per quem fac.erit.& ff.de liberali cauſa.l.rectiſſime & ff.de hære.vel actio.vendi. l.ij.§.ſed & ſi quid.Item,ſi quis accuſat aliquem de falſo,videtur dicere doloſè. quoniã aliter falſum non eſt punibile.vnde ex natura uerbi prolati,is,q. aliquem de falſo puniri petit,hoc includit, quod doloſè fecerit.ſecundum Bal. in l. nec exemplum. C. ad.l.Cornel.de fal.& Bar.in l.1.§.non autem. ff. ſi quis teſta. liber. & quod no.Bal.in l.cum donationis.C.de trãſac.& Bal. in l. fi.C.ad. l. Aquil. dicit,quòd probato damno,ſatis eſt probata culpa dantis damnum. Et no.quòd licet quælibet etiam iniuſtiſſima, & fatua credulitas, vel cauſa excuſet à dolo,vt de dolo qui s puniri non poſſit.attamen illa fatua credulitas,vel iniu-

ſta cauſa non præſumitur mouere delinquentem,nec eſſe in eo,ſed potius dolus,& nocẽdi animus.niſi per probabiles cõiecturas, & vehementes ita præſumatur crediđiſſe. ita dicit Areti.in conſi.80.ſub.nu.2. in 1.col.vide Plotum in l.ſi quãdo. nu.291.C.vnde vi. & Bar. in conſ.91.nu.6.vol.1.vbi dicit,ꝙ licentia illa excuſet reum à pœna, ne criminaliter puniatur.vide Ange in trac.malefi. ſuper ver.dolosè,& appenſatè.& Claudi.in regula.crimi.80. & pluribus ſeq. & regula. 110. & pluribus ſeq.& alibi, pro vt dirigit repertorium.& Nouellus.in trac.ad defenſam.in princ.num. 84. fol.25.vbi plura.& ſeq.numero. ad hoc dicit.

Statutum præſumens dolum,& fraudem,valet.ſecundum Bar.in l.omnes populi.ff.de iuſti.& iure &.Pariſi. in conſ.95. ſub nu.102.in 1.vol.& in conſ.97.per totum.& Paul.de Caſt. in l.1.in fi.ff.de legibus.& Cępollã.in l.1.C. de ſeruis fugiti. & Plotum in l.ſi quãdo.nu.52. C.unde vi.& An, & qñ dolus præſumatur.ponit Plotus in d. l.ſi quando. ſub num. 259. & Milleus,in pract.crim.pag. 135.ſub nu.63. ver.ut autem ſciamus. & Bal.in conſi.155.in 3.uol. vbi de hoc dicit optimè. & Soz.Iun.in conſi.58.in prin.per totum.& Bar in l.1.§.1.nu. 2.& ibi apoſtillantes.ff.ſi quis teſta.liber eſſe iuſſus fuerit. & Cottam.in uer.dolus.in tracta.rerum memorabil.

Dominus pro ſeruo.

AN dominus pro ſeruo,& famulo per ſtatutũ teneatur? reſpon.ut habetur in q. Toloſa. 195. ubi fuſius, & dixi aliàs in meo tracta.de ſeruis,uel famulis non adhuc infirmis. Et ſtatutum, quod loquitur de domino accuſante. debet intelligi propriè, ſcilicet de domino particulari, & non de eo, qui eſt in communione, quia nec frater tanquam dominus rei accuſare poteſt pro re communi cum fratre ſuo. Niſi diſpoſitio ſtatuti loquentis de dominó poſſet in eo locum habere, ut accuſatio admittatur. Et minor. xxv. annis, licet ſit dominus, accuſare non poteſt, quia adultus non accuſat,

niſi

niſi cum authoritate curatoris. ut ait Bar. in conſi. 90. in 2. Et intelligitur ſtatutum prædictum, ſi ſeruus, uel famulus erat tempore delicti. ſecundum Bar. in l. titius. ff. de teſtamẽ. mili. & Ang. de Are. inſti. de legitima agna. ſucceſſio, in prin. ſub num. 3. & dominus Alcia. in tract. præſump. reg. 3. incip. præſumptio 40, ubi ponit fallentias. Et de ualiditate prædicti ſtatuti uide etiam per Ana. in conſi. 2. ubi etiam dicit, an per ſtatutum poſſit induci, ut dominus teneatur pro famulo? & Alber. tenet, quod ſic, in qq. ad ſtatu. q. 50. in 1. parte, & q. 53. & Arno. poſt alios in dialog. 4.

Licet nemo ſit dominus membrorum ſuorum, ut dicitur, in l. liber homo. ff. ad l. Aquil. & ait Bar. in l. ſi quis reum, in prin. ff. de custo. reo. & in l. 1. ff. de iniurijs. Dic tamen, ꝙ à ſtatuto quis poteſt obligari. ut no. Bar. in l. titio centum. in uer. tertia ratio. ff. de condi. & demon. de quo agit latiſſimè Dec. in l. Nec expretorio, ff. de regu. iur.

Dormiens.

DORMIENS, faciens maleficium contra ſtatutum, nõ ligatur ſtatuto. ut dicit Seueri. in l. cunctos populos. C. de ſumma trini. & Henrich. Bohich. in tract. de ſynodo epiſco. ſub nu. 4. & fuſiſſimè tractat Tiraquellus. in tract. de pœnis temperandis, uel minuendis. in cauſa. 5. nu. 2. & ſeq. & Iulius Clarus. in prac. crim. §. fi. q. 60. uer. quæro etiam, & Claudius. in regula crimi. 115. num. 11. & 12.

Deprehenſa in adulterio.

STATVTO cauetur, quòd maritus impunè poſſit interficere uxorem in adulterio deprehenſam. An ſic deprehenſa dotem amittat? reſpon. quòd non. ut per Bar. in l. ſi mora. §. fi. col. fi. ff. ſolu. matri. & l. qui ſeruum. ff. de uer. ob. & l. quid ergo. §. 1. ff. de leg. 1.

Durum ſtatutum.

STATVTVM licet ſit durum, omninò tamen eſt ſeruandũ. l. proſpexit. ubi tex. & doct. ff. qui & a quib. & quanuis in l. 2. ff.

2.ff.de cuſto.reorum circa fi.dicatur,ꝙ à duricia, quamuis ſit ſcripta,eſt recedendum.Iſta tamen iura conciliat Iaſ.in l. nõ dubium.C.de legibus.& in l.filio pater.num. 1.ff.de lega. 1.

E.

EBRIVS.

EBRIVS excuſatur à pœna ſtatuti, vt doloſus, non vt culpoſus.c.inebriauerunt.xv.q.1. & Seueri. in l.cunctos populos.col.68.ver.ex hoc infertur. C. de ſumma trini.& fide cath. poſt Tho. Docium.& Ludo.Montal.in tract.de reprobatione ſententię Pilati.col. 1.ſub num.4.& Blanc.tractat plenè. in trac. ad defenſam. nu. 44.fol.18.& Caſſane.in conſue.Burgun.§.vi.fol.66.& Mille. in prac.crimi.fol.111.& Lucas de Penn. in l.1.C.de erroga. milita.anno.lib.xij.& Firma.in reperto.ver.Ebrius.& in tracta.de epiſco.& Lucas de Penna.in l.2.C. de iure fiſci.& Tiraquellus.in tracta. de pœnis temperandis . cauſa. 6.& Archiepiſcopus florenti.in ſumma.in titulo.de ebrietate.lib.2. §.vlt.ad fi.& Mõta.in.l.is damnum dat.ff.de reg. iur.& Claudi.in regu.crimi.116.& Iul. Clar. in practi. crimi.q.60.verſ. præterea ebrius . & Petrus Placa in epito. delictorũ.cap.30. & Menoch.in trac. de arbitrio iudicis in caſu. 326. & iſta eſt communis opinio. & Chircouius in tracta. comm. opi. ver. ebrius.

Effectus.

STATVTVM, quod põteſt operari vnum effectum contra ius commune,duplicem inducere non debet.quia quo ad fieri poteſt ſtatuta debent reduci ad ius commune.l.2.C.de noxalibus actio.& Roma.in conſi.199.col.3.& Iaſ. in conſi. 24.col.ante pen.in 1.vol.

Statutum diſponens de cauſa,& nihil dicens de effectu,cẽ

letur,

ſetur etiam de ipſo diſponere. de effectu ſcilicet inſeparabili, & immediato. ſecùs ſi mediato. vt notat. Bal. in l. 1. col. 3. in fi. ff. ſolu. matri. & Clau. in reg. crim. 119. & ibi uide ēt de affectu ſine effectu, quod hodie non punitur. vt per Firma. in reperto. uer. effectus & Cępol. in conſi. 2. in 2. col. Et effectus debet attendi in condemnationibus. vt per Specula. in titu. de execu. ſen. §. ij. ver. quid ergo. & dixi ſupra in verbo effectus. & plura dicit Tiraquellus in tractatu Ceſſante cauſa ceſſat effectus & Grammaticus in deciſ. Neapoli. 36. nu. 74. & in deciſ. 23. nu. 3.

Electio pœnæ.

ALIQUIS ex ſtatuto venit condemnandus in centum, quæ ſi non ſoluat infra menſem, amputādus ſit illi pes. Pone, aliquis vult potius ſibi pedem amputari, quàm ſoluere centum, cuius erit electio pœnę? reſpon. Franc. Cremen. in ſingu. 102. quòd iudex debet eligere, ut ille ſoluat centum. vide Franc. Mar. in tracta. ſeù deciſio. delphinatus. 415. in fi. lib. 1. Nec debet, vel poteſt iudex dare electionem morituro. vt per Roma. in ſingu. 133. vide Fely. in c. inter cęteras. in 2. 3. & 4. col. extra de reſcriptis. vbi habebis de hoc fuſiſſimè. & Iulium Clarum in eius practi. cri. §. fi. q. 85. verſ. ſolet etiā. & Firma. in reperto. in uer. electio.

Emere:

SI ſtatutum prohibeat emere, uel uendere certis perſonis, ſi emimus, tenet emptio, ſi ſtatutum ultra non procedat. ſecundum Ricar. in l. quòd ait. ff. de diuortio. & Cy. in l. non dubium. C. de legibus. Sed contra tenet Bar. in l. prætor. in prin. ff. de operis no. nun. & iſdem Bar. in d. l. quòd ait.

Statutum. quòd ſi quis emit rem furatam in loco publico, res non reſtituatur domino, niſi reſtituatur præcium emptori, non ualet. ſecundum Hoſtien. in ſumma. in titu. de pœni. & remiſſ. §. fi. uer. quid ſi. Facit. l. 2. C. de fur. & in q. Tholoſa. 151. & Salomo. in l. 1. nu. 9. ff. de iuſti. & iure.

Emptor ſoluit gabellã, uẽditor non ſoluit,& ex forma ſta tuti uẽditor, q nõ põt agere ad prçciũ, an poterit cõueniri ad rem? reſp. Bal. in l. fi. C. de periculo & commo. rei. uend. ꝙ ſic.

Statutum uult neminem poſſe frumentum emere, niſi pro uſu ſuo, ſub certa pœna. Quidam credens ſe habiturum pro toto anno in ciuitate, emit frumentum pro toto illo anno, deinde contigit ſibi ex aliqua cauſa, mutare propoſitum, & receſſit poſt aliquot dies illinc, an incidat in pœnam ſtatuti? reſpon. quod non. ſecundum Stepha. de Federi. in tracta. de interpreta. iur. parte. 1. ſub. nu. 49. & Lucam in trac. de fiſco. in 4. parte. prin. ſub nu. 2. & fuſius tradit Tiraquel. in trac. de uti oq; retractatu. in præfa. nu. 77. & Scodobius in auth. habita. C. ne filius pro patre.

Equiparatio.

STATVTVM, licet pœnale, odioſum, uel exorbitans. ſi aliqua iure communi æquiparat: quod loquitur de uno extẽdendum eſt ad reliquum. ſecundum glo. in c. ſi poſt quam. uer. prouiſione. de electio. in 6. & Ioan. Montaigne in tracta. de bignamia. in 4. effectu. ſub nu. 23. Et ſtatutum nouum ſuper uno caſu parificato loquens taxatiuè, nihilominus extẽditur ad caſum parificatum per ſtatutum antiquum. tex. eſt iuncta glo. in l. ait prætor. §. interdum. ff. de nego. geſt. Et maximè, quando eſt eadem ratio ad ſic ſtatuendum in eodem caſu parificato. ſecũdum Ludo. Roma. in auth. ſimiliter. ad. l. Falcidi. & Calcane. in conſi. 26. ſub nu. 4. & ſeq. & Viuium. in trac. communium opi. uer. ſtatutum. uer. quando duo per modum regulæ in 1. pag. 203. vide Corne. in conſi. 133. litera e. in 2. & Calcane. in conſi. 17. nu. 94. & aliàs plura ſcripſi. in meo tracta. de argumentis. in loco ab equiparatis.

Eſtimatio.

SI ſtatutum dicit. quod de damno dato credatur iuramento accuſatoris uſq; in 20. ſolid. & quo ad damnum emendæ ſecundum æſtimationem ſacramenti damnum paſſi, uſ-

que ad quantitatẽ 20. ſolidorum, formata eſt accuſatio, in qua dicitur quempiam damnificaſſe,& incidiſſe, & aſportaſſe ligna quercus. ſcilicet ſtipites, nec addit accuſator in quantum ſit damnificatus. uenit reus omnino abſoluendus. ut ait Bar. in conſi. 113. in 2. vide Caſſane. in conſue. Burgun. §. 6. ubi fuſius habetur de ęſtimatione damni dati. fol. 71. & ſeq. & vide Plotum. in repeti. l. ſi quando. nu. 871. 873. & 893. ubi de valore, & æſtimatione tractatur fuſius. & ſupra dixi in uer. de damno dato. Et no. quòd æſtimatio furti, & communis ualor debet poni in inquiſitione. ut ait Sozi. in conſ. 8. in prin. ſubdens, ꝙ ſubſtãtia accuſationis, uel inquiſitionis eſt, ut apponatur, quòd res furata pertineat ad talem iure dominij, uel quaſi. ſecundum Roma. in l. ſi quis id, quod ff. de iuriſd. omnium iudi. & in l. magiſtratibus. eo. titu. & Bar. in l. diuus. ff. de incendio rui. naufra. & Iaſ. in §. pœnales. inſtitut. de actio. & Marſil. in conſi. 16. num. 49. in princ. & Criminaliſtæ. ubique. Item no. quòd quando quis inquiritur de furto, & non probatur ualor rei ſubtractæ. & ſi ſunt indicia ſufficientia, tamen inquiſitus non poteſt torqueri, etiam ſtantibus iudicijs, quia non probatur æſtimatio & ualor rei. ſecundum Maran. in prac. parte. 4. nu. 6. pag. 50. ubi bene dicit.

Aeſtimum:

SI quis errore ductus non poſuit res in æſtimo communis, excuſatur à pœna ſtatuti. ſecundum Bal. in l. quàm diu. C. qui admitti. Pone, ſtatutum dicit, non ſoluta collecta, uel non aſſignata re in æſtimo, res ipſo facto deueniat ad cōmune. quæritur uſq; ad quantū tempus poſſit agere commune? reſpon. Bar. in l. commiſſa. de publica. quòd uſq; ad quinquēnium, & non ultra. Reliqua uide per Feſtaſium. in tracta. de collectis, & æſtimo.

Exceptio:

STATVTVM punit eū, qui produxit exceptiones, nec poſtea eas probauit. Dic. ꝙ ſimiliter puniatur, qui opponit,

uel

uel producit exceptionem per procuratorem. licet ſtatutum loquatur in principali. puta ſi dixerit, Si quis produxerit. ita dicit Bar. in l. ſi quis iniquum. §. ſi procurator. ff. quòd quiſque iur.

Statutum tollit omnes exceptiones. An tollantur omnes exceptiones, quæ competunt ratione aliorum ſtatutorum? reſpon. Bar. in l. 1. §. & parui. ff. quòd ui aut clam. quòd non tollit exceptiones alias, quę proueniunt ex alijs ſtatutis. idē tenet Marſil. in ſingu. 293. & Rimin al. fuſius tradit in conſil. 119. ad fi. in 1. vol. & Claudi. in regu. crimi. 20. 21. 22. & 23.

Statutum dicit, quod à ſententia criminali non poſſit quærelari, appellari, uel aliqua exceptio opponi. Dic, quòd ipſo non obſtante, poteſt in ciuilibus, & criminalibus innocētiæ exceptio opponi. ſecundum Ioan. de Ana. in clem. paſtoralis. de ſententia & re iudi. & c. ex parte. de offi. dele. & Blancus. in practi. crimi. & Nouellus. in trac. ad defenſam. & Iulius Clarus. in prac. crimi. q. 50. vſque ad q. 60. Arnonus. in commentario. 168. ubi fuſius. & Areti. in §. 1. ſeu in prin. col. 3. nu. 3. inſtitu. de exceptio. & Caſſane. in conſuet. Burgun. §. ñ. fol. 55. uerſ. addo & aliū uiceſimūquartū caſum. & Plot. in l. ſi quando. nu. 255. C. unde ui. vbi dicit, quòd ſtante. d. ſtatuto, poterit etiam opponi de nullitate. ita dicit ēt Vantius in tracta. de nullitate proceſſus. & Marſil. in prac. crimi. in §. vlti. q. ij. ſub nu. 11. ubi fuſius, & omnino etiam vide Oldra. in conſi. 106. & Veſtrium. in prac. ſua. lib. 8. vbi agit de nullitate. & Peruſi. in c. dilecto. per totum. de appella. Et an hæc exceptio impediat executionem? vide ibi. & doct. in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudica. cum ſimi. vt per Iaff. in deciſ. 470. & deciſ. 471. & Gozadi. in conſi. 72. nu. 6. & nu. 12. & per totum. & Neuiza. in conſil. 70. & Bernar. Diaz. in regu. 255. & Chirconium. in ſuo tractatu communium opinionum. centuria. 4. cōclu. 63. nu. 34. pag. 64. ubi rationem dicit. & vide. ſupra. in uer. Defenſio.

Si ex ſtatuto criminali, nullus admitti debeat ad aliquam

exceptionem, niſi perſonaliter compareat. Attamē poteſt iudicis officium implorari. ſecundum Ange. in l. planè. per illum tex. ff. de excep. & Gerar. de petra ſancta in ſingu. *63*. & Marſil. in conſi. 17. & Nouellum in trac. ad defenſam. & Grāmati. in conſi. 1. poſt deciſiones criminales. ſub nu. *23*. & 24. & Curſ. ſen. in conſi. 71. nu. 4. & in Methodica iuris. parte 4. titu. de cauſis agendis. cap. 4. fol. 49*3*. Durans. in trac. de arte teſtandi. in tit. xi. cautela. iij. nu. 2. & Cherianus. in ſuo tractatu communium opi. uer. exceptio. ubi rationem dicit. & Calcane. in conſi. 75. nu. *38*. & Marſil. in trac. de fideiuſſo. num. 278. & in Methodica iuris. in titulo. quando officium iudicis loco actionis imploretur. pagi. *68*1. & Iaſ. in l. 1. ff. de iuriſd. omnium iudi. & Ioannes de Amicis. in conſi. *89*. num. *6*. & ſeq.

Stante ſtatuto, quòd contra ſententiam non poſſit opponi aliqua exceptio. Poterit tamen opponi exceptio citationis non factæ. vt ait Calderi. in conſi. *6*. & Anchara. in conſi. 212. & Marſil. in conſ. 8. nu. *34*.

Statutum permittens aliquas tantum exceptiones opponi, non per hoc impedit. quin ſimiles opponi poſſint. ſecundum Ange. in l. ſciendum. ff. de euictio. & Euerar. in centuria in loco à natura dictionum taxatiuarum.

Statutum, quòd opponens exceptionem puniatur, Nō cōprehendit, qn̄ ineptè, & ita inutiliter opponit exceptionem. vt ait Bal. in l. 2. C. de epiſco. audien. & Tiraq. in trac. de legibus connubia. in glo. 8. ſub nu. 208. Ex actu. n. nullo quis pœnam non meretur. Limita tamen hoc. ut per Vantium in tracta. de Nullitatibus proceſſ. fol. *6*5. nu. 5*6*. & ſeq. in parua impreſſione Aldi.

Statutum faciens mentionem de teſtibus omni exceptione maioribus quomodo accipiatur? Ponit Viuius. in ſuo tractatu communium opinionum. in uer. teſtis vnicus de viſu. ad fi. pagi. *30*2.

Exceſſus.

Exceſſus.

STATVTVM dicens, quòd exceſſus non corrigantur, nullus tenetur. ſecũdum Inno. in c. ad noſtram de appella. & Bal. in l. de quibus. col. 12. uer. ex prędictis. ff. de legi. Facit. l. Iuriſgen. §. illud. ff. de pactis. vbi dolus de præterito remitti poteſt, ſecùs ſi de futuro. uide Afflic. in deciſ. 207. Et no. quòd exceſſus ſonat in uitium. vt dicit Cardi. in clem. 1. de ſtatu monachorum. De exceſſu. vide Neuiza. in conſ. 75. & Claudi. in regu. crimi. 73. & ſeq. & Menochium in tracta. de Arbitrio iudicis. caſu. 277. & pluribus ſequentibus.

Executio.

QVOTIENSCVNQVE ſtatutum executionem concedit, non videtur velle neceſſarium præambulum antecedens, hoc eſt condemnationem. quia intelligitur ipſo iure. l. ad legatum. l. ad rem mobilem. ff. de procurato. l. & quia. ff. de iuriſdic. om. iudi. c. ex lr̃is. de offi. dele. l. olimpico. ff. de ſeruitu. vrba. prædio. l. 1. ff. de officio eius. & ita tenet Sozinus. in conſi. 22. in 1. par. ſub. nu. 11. de executione ſententiæ in criminali. & vide Boſſium. in prac. cri. in titulo. de executione ſententiæ. An autem, & quando liceat reo, officiali exequenti reſiſtere? tradit Caſſaneus in conſuetu. Burgun. in §. 8. fol. 73. & Neuiza. in conſi. 52. vbi etiam dicit, quòd executio non debet eſſe iniurioſa. & ꝙ ab indiſcreta executione licet appellare. tenet Bal. in l. ab executione col. 3. uer. ex prędictis. C. quorum appella. non recipi. & Neuiza. vbi ſupra nu. 24. vbi & alia pulcherrima dicit in iſta materia. Et quando liceat reſiſtere officiali. tradit Iulius Clarus. in §. fi. q. 29. verſ. ſed hic incidenter. in prac. crimi.

Ex fortium.

SI ſtatutum inducit nouam pœnam aduerſus committentes ex fortium, vel violentiam, debet ſtrictè intelligi, & catenus, quatenus loquit. ſm Pa. de Caſt. in cõſ. 57. in 2. par.

Ex Officio.

AN autem, & quando iudex poſſit ex officio procedere. ſi reo obſtet ſtatutaria diſpoſitio? reſpon. vt per Corſetum in Repertorio Abbatis. in verbo iudex. caſus autem, in quibus iudex procedat ex officio. ponit Iul. Clar. in. q. 5.

De Exportante.

AN, & quando repertus in itinere, puniatur ſtatuto, loquente de ijs, qui prohibentur exportare res extra diſtrictum? reſpon. vt per Alberi. in qq. ad ſtatu. q. 4. in 2. par. & q. ij. in 5. parte.

Statutum puniens, & prohibens extra territorium annonã exportari, pro adunantia in ciuitate conſeruanda: eccleſiam nõ ligat. vt dicit Rip. in trac. de Peſte. fol. 57. ver. 14. & idem in clericis ſentit Bal. in cõſ. 198. Et ſtante ſtatu. ciuitatis Tergeſti, de quo Gramm. in deciſ. Neapo. 101. ſub nu. 15. & Pet. Rebuff. in l. iudæos. C. de iudæis. & Boer. in deciſ. 300. ubi dicit, quòd ſtante ſtatuto, quòd nemo poſſit extra ciuitatẽ portare vinũ, niſi pro uſu ſuo, alioquin fiſco applicetur. Si quis, cui ſufficiebant quatuor dolia, portauit uiginti (ille enim fecit, quod totum amittat) hoc caſu confiſcabuntur etiam illa quatuor dolia. An ſtatutum, quòd non liceat exportare Blada, comprehendat ſemen lini? reſpon. ut per Bar. in l. triticum. ff. de uer. oblig. Item ſtatutum, quòd non liceat exportare blada de ciuitate, & eius diſtrictu, & res ad quotidianũ uictum. Si ſemel accidat, quòd quidam exportet res licitas cum illicitis, an omnia confiſcabuntur, uel communi applicabuntur; reſpon. Cyn. in l. cum proponas. C. de nautico fœno. quòd non. Sed Bal. ita diſtinguit. Aut res erant delinquentis, & omnes confiſcabuntur. aut quædam ipſius, & quædam alterius, & alienæ non confiſcabuntur, niſi ille alter eſſet conſciens delicti perpetrandi. ita etiam tenet Fran. Luca in tracta. de fiſco. in 4. q. prin. ſub num. 10. Gui. pap. in q. 572. & q. 373. & not. ꝙ uerbum exportare, id ſignificat proprie,

priè,quod ſit doloſè.ſecũdum Bar.in l.ſi ſeruus.§.ſi quis, per glo.ibi.ff.de riuis. & Bal.in conſi. 157. in 3. & Franc. Mar.in deciſ.Parl. Delph.q.234.& alijs ſeq.& q.630.lib. 2. reliqua uide infra in uerbo extra territorium.

Expulſus.

PRo ſtatuto,quod prohibet aliquem expelli de poſſeſſione. Nota,quòd dicitur quis expulſus trib.modis. Vno quãdo in poſſeſſione eſt inuentus.& expulſus. Secundo quando nõ eſt inuentus, ſed reuertitur, & non admittitur. Tertio quando metu non reuertitur. & de ijs tribus modis loquitur. l. ſi quis in tantam.C.unde ui.ubi Bal.ita diſtinguit.

Extenſio.

STATVTVM, de uno delicto,extenditur ad aliud maius. ut tenet Bal. contra Bar. in l.tranſigere.col.3.in fi.in 8.oppo.C.de tranſactio.& Fulgo.in l.eum qui.§. in popularibus ff.de iureiu.an autem, & quando fieri poſſit extenſio in ſtatuto? tradit Roma.in conſi.50.& Marſi.in conſi.32.ſub nu. 5. & ſeq. & pleniſſimè Euerar. in centuria legali.in loco à ratione legis larga,ampla,ſeu generali,ad extẽſionẽ legis, & Are. in conſi.109.& Caſſane. fuſius.in conſi.38. & Alba. in conſi. 49.nu.6.& Iaſ.in l.fi.col.fi. ff de in ius uocan. uide Dy. & ibi Apoſtill.ad regu.in argumentum,de regu. iuris in 6.& Clau. in regu.crim.90.& ſeq.& Pa.de Caſt.in l.ſi ſeruum.§. prætor ait..ff.de acqui.hæred.nu.4.ubi dicit, quòd ſtatutum,quando punit illud, quod eſt de genere prohibitorum, & quod ius commune punit. Extenditur etiam ad fictum, ſicut in ſimili habetur & alibi, in c.cum tu de uſuris. uide Bal. in qq. ad ſtatuta.q.uerbum ſimile. Et an pœnale ſtatutum extendatur etiam ad additionem factam tali ſtatuto? reſpon. Abb. in c.de mulcta,num.18.de præben.ubi dicit, quòd ſic.Lupus quoq;,ut refert Card.in clem.ſtatutum,col.3.uer. tertio oppono. dicebat,quòd ſi ad ſit aliqua additio ad ſtatutũ, idem iuris eſſe debet in ipſa additione, quod eſt in ſtatuto ipſo,

quo

quo ad pœnam, & quo ad alia. fuſius de hoc agit Corſe. in ſingu.uerſi.extenſio,& in reperto. Abba.in hoc uerb.& Alb. in dictionario in uer. addere. & Gram. in tract. extenſionũ. Et propter eandem rationem diſpoſitio etiã pœnalis in uno caſu loquens,ad alium extendi debet.ut dicit gl. in clem. 1. de electio.& eſt tex.in c.ſi poſtquam.§.1.eo.tit.lib. 6. Et no. quòd extenſio fieri non debet de caſu ad caſum in ſtatutis exorbitantibus,& correctorijs, & ius commune corrigentibus.ſm Roc.de Cur.inter conſi. crimina. in conſi.61.nu.26. Item extenſio non eſt licita ex identitate, vel maioritate rationis.ſm Ferr.Garſia inter cõſi.cri.in conſ.124.nu.3.& Ioã. Bap.venturinum.inter conſi.crimi.in conſi.149.nu. 12.Item extenſio locum non habet, quando ſimul & ſemel iniungitur pœna, & actus corrigitur. ſecundum Benedic. de Barzis. in conſi.91.nu.22.inter conſi.crimi.diuerſorum. in tomo.1. in poſtremis.Et an materia pœnalis ſit extendẽda.adhuc ſub iudice lis ẽ. An ſit fauorabilis,vel odioſa.vide omnino.d.m. Iuriſconſultiſſimum.in c.odia.de regu.iur. in 6.vbi, quando fiat extenſio,vide per eum.

Extrahere.

STTATVTVM de bladis non extrahendis à ciuitate vltra vetitum, extenditur etiam ad farinam, vel panes factos de blado,ſeù farina bladi.ſecundum Gui.pap.in q.373.& Vitalinum in prac. crimi. in titu. de rebus non extrahen. extra vetitum. Et no. ꝙ ſtatutum prohibens extrahere bladum de comitatu,ſub pœna, non compræhendit minorem. ut ait Roma. in ſing.810.& vlt.qđ nõ admittit Solonius ad ſtatutũ de Extrahente.vide Viuium.in tract.communium opi.ver.ſtatutum prohibens, & Franc.Mar. indeciſ. Parlamen. Delphi. in q.234. & pluribus ſeq.&.q.630.lib.2.& vide omnino Iulium Clarum.in eius prac.cri.§.fi. q.82.incip.ſtatutum quod blada &c.Qualiter probatur,quòd quis extrahat contra vetitum,ſi ſolũ in itinere reperitur,tradit Ange. in l. arboribus.

§.idem

§. idem tractat. ff. de vſufruc. Et no. ꝙ ſi cui eſt data licentia de extrahendo certam quantitatem frumenti extra ciuitatem, vel comitatu, Iſta licentia non extenditur vltra ſeptem dies. vt ait Bar. in l. unica. C. de Tractatorijs & ſtatiuis. lib. xij. Et ſi ſtatutum dicit, quòd qui extraxerit bladum contra vetitum, tanta pœna puniatur. & teſtes deponunt, ꝙ viderunt Titiũ extrahere, non probant ſufficienter. quia verbum extraxerit eſt temporis præteriti perfecti. Et verbum extrahere notat rem in actu non perfecto, ſed inchoato. vnde deficiunt uerba ſtatuti, & per conſequens eius diſpoſitio. ſecundum Ange. in l. arboribus. §. idem tractat. ff. de vſufruc.

Extrahi de domo.

SI dicit ſtatutum, quòd quis non poſſit extrahi de domo. an ſatellites, qui pro executione ſui officij extrahunt aliquem de domo puniantur pœna ſtatuti. reſpon. Bal. in qq. ad ſtatuta. ver. Mandare. nu. 10. ꝙ nõ. & Gui. pap. in q. 8. & Gandinus tradit plenè. in tracta. malefi. Duenyas. in regu. 288. ver. Extrahi.

Si ſtatutum dicit. ſi quis extraxerit viduam per vim de domo, puniatꝰ in mille, & in plus arbitrio poteſtatis. Dic, quòd iſto caſu non poſſet poteſtas illum, qui tale perpetraſſet delictum, decapitari facere. ſecũdum Bal. in l. & ſi poſt tres. ff. ſi quis cautio. vbi fuſius habetur.

Extra territorium.

STATVTVM percutientem extra territorium aliquem puniens, nullius eſt momenti. ſi ibi Iuſtitia adminiſtratur. vt ait Bar. in l. Nullus. C. de iude. & Alex. in conſi. 111. in 1. vol. & Ioã. de Prato. inter conſi. crimi. per Zilettum. in conſ. 9. in tomo vlt. per totum. & Mattheus Arimi. inter dicta conſi. diuerſorum. in conſi. 115. nu. 65. & Cagnol. in l. fi. ff. de iuriſdic. oĩum iudicũ. & Pariſi. in conſ. 159. per totum. in 4. vol. & Syluanus. in conſ. 103. in 2. per totũ vbi tenẽt, ꝙ licet iudex ſuus poſſit homicidã punire, qui extra territoriũ homicidiũ cõmi

ſit tñ fallit, qñ eſt limitata iuriſdictio iudicis per ſtatutũ.pro ut habeť in nr̃o ferrarieñſi ſtatuto.ſub rubrica.de forma ſacraměti præſtãdi à poteſtate.Et magis coĩs eſt opinio, ꝙ iudex inquirere nõ poſſit cõtra ciuẽ,qui extra diſtrictũ deliquit. de quo agit Grãmatic. in deciſio. 26. nu.xi.uide Bombi.in cõſ. 8.& uide Iul.Clar.in prac.crimi.in q.39. uerſ. ſed quæro.& magis æqua eſt opinio,ꝙ ꝓ crimine alibi cõmiſſo, quis puniri nõ poſſit ſtatuto originis.ſm Marſil.in l.fi.col.2.& ſeq. ff. de iuriſd. om. iudi. de quo tractat Mattheus Cherianus. in ſuo tractatu cõmunium opi.in uer.ſtatutum.& Scarlati.inter cõſ.cri poſtrema. in cõſ. 112. num. 3. ubi dicit magis cõem opinionẽ eſſe, quòd ſi quis in ducatu Mutinæ occidit Bononiẽſem,quòd nõ poſſit Bononiæ puniri. & ibi latius ꝓ ſequitur hãc materiam.uide Menochium.omnino. in conſ.2. nu. 130. vbi dicit hanc eſſe crebriorem opinionem. idem tenet Burſatus nouiſſimè.in conſi.77.nu.4.

Si ſtatutũ ĩpediat,ꝙ iudex nõ poſſit exercere iuriſdõnẽ ſuã ultra limites ſuę iuriſdõnis,nõ poterit pronunciare ſe iudicẽ cõpetentẽ.qñ per hoc excederet terminos ſuę iuriſditionis. ita de facto reſp. Anto. de Butr.in c.ꝑterea.col.5.de dila.de quo habetur apud Alex.in conſi. 82. in 3.& Afflic. in deciſ. Neapoli. 354.ſub nu.17.Et no. quòd dominus nõ tenetur inquirere contra ſuum ſubditum de maleficio commiſſo extra ſuam iuriſditionẽ.ſm Bal.in §.ſi iudex.de pace tenen.& Affl. in deciſ.Neapoli.265.& Sozi.in conſ. 79.nu.5.in 4.& Corne.in conſi.89.in 3.& Crauettã.in conſi.30.&Fely.in c.Rodulphus.nu.3.de reſcrip.& habetur in deciſ. Tholoſa.411. & Peruſi.in c.præterea. ſub nu.10.de appella.&Rui. in conſ. 84.in 4.vbi cõſuluit in terminis ſtatuti ferrarieñſis. & Alberi. in qq.ad ſtatu.& Bal.in qq.ad ſtatu.ver.delictum. nu.2.& in ver.ligare.& Signorolus in conſ.128.& Grammati. in deciſ. Neapoli. 26. & Boerius. in deciſ. 270. & Archieps. floren. in eius ſumma.lib.3.cap.75.in titu.de cauſa efficien.ex communica.§.1.ver. diſponit ſtatutum.& Caſſane.in cõſue.Burgun.§.v.

gun.§.v. fol. 4.pag.2.ubi dictis aſſentior.& Gozadi. in conſ. 49.& Duenyas in regula.378.in uer.2.Limita. nu. 2.& iſta ē munis opinio.vt ait Chirconius in tracta.communi.opi.centu.2.conclu.89.nu.22.pagi.49.vide Michaellem Graſſum in trac.cōis opi. lib.2.cap.8.q.1. Et no.quòd licet ſtatutum nō liget contrahentes extra territorium.poteſt tñ ligare rem. vt ſi quis nō ſoluat Gabellā rei venditæ,puniatur.quemadmodū dicit dñs & pręceptor meus ſcitiſſimus Alcia.in conſ.28. nu.3.in 2. libro.Nam aliàs eſſet in poteſtate contrahentium ire extra territorium,& contractum inire in fraudē Gabellę.

Euentus.

EVENTVS in ſtatutis conſideratur.ſicut dicit Bal.in qq. ad ſtatu.uer.animus.& Fely.in c.cognoſcentes.nu.6. de conſtitu.& Iaſ.in l.1.§.hæc autem.ff.quòd quisq; iur.& vide Tiraquell.in tracta.de pœnis temperandis. in cauſa.37. vbi fuſiſſimè habetur.& plura ſcripſi in meo tractatu de argumentis in loco ab effectis vel euentis.

F.

FACIENTES.

STATVTVM punit facientes maleficium. An comprehendat fieri facientes?reſpon.Roma. in conſi. 23.quod ſic.& Bar.in L. quēadmodum. col.2.ver. ex hoc.C.de agrico.& cenſi.lib.xi.Sed non comprehendit conſulentem.vt ait Carreri.in prac.crimi.in §. circa.ſub nu.167.An comprehendet per ſuaſorem, qui perſuaſit,vt quis falſum deponeret?reſpon.vt per Chache.in deciſ. Pedemon.67.per totum.& dicit ſatis plenè ibi etiam. An ſtatutum prædictum de faciente habeat locum.in fieri faciēte?

De facto.

SI dicit ſtatutum, quòd iudex in tali maleficio procedat de facto. vide ad hoc ſtatutum. Iaſ. inſti. de actio. in §. in Bonę fidei ſub num. 46.

De falſitate.

STATVTVM dicens, quòd producens falſos teſtes puniatur. Habet locum in producēte vnum falſum teſtem. ſecūdum Bal. & Bal. in l. 3. §. fi. ff. de neg. geſt. & Bar. in l. 2. §. fi. eo. ti. & in l. 2. §. fi. ff. de ui bono. rap. & Petr. de Ancha. in c. 1. de litis conteſta. & in c. relatum. de teſta. & Ioā. de Imol. in c. & ſi principalis. de reſcrip. vbi & cęteri. plura adducit Caſſane. in cōſue. Burgun. fol. 13. ſub nu. 24. vbi ēt dicit, quòd Bar. in hoc ſibi fuit cōtrarius in l. 1. ff. de optio. lega. & in l. vnum ex familia. §. ſi duos. & §. ſeq. ff. de lega. 2. pro quo Bar. & eius opinione prima. cōſuluit Paul. de Caſt. in conſi. 143. cū quo reſidet Caſſane. propter abſurditatem euitandam. Nō abſurdū eſſet dicere, quòd ſtatutū ita loquēs non verificaretur in numero ſingulari. vide Plotum in l. ſi quando. C. vnde ui. De falſitate. & quot modis falſitas committatur, ponit Monteleo. in prac. arbitra. pag. 17. & Boſſius in prac. crim. in titulo de falſis. ubi latiſſimè habetur. & inter conſi. crimi. diuerſorum. in conſ. 117. uide Afflic. ſuper conſti. regni in rub. 40. ubi de teſtibus falſis agit. & de inſtrumētis falſis, & alijs, ſub dicta rub. lib. 3. Et no. quòd iudex poteſt ex officio punire teſtem, qui falſum depoſuit in iudicio coram ipſo agitato. ſecū dum Rolan à Valle in conſ. 12. in 2. uol. ubi hoc tractat fuſius. ſi tamen eſſet clericus teſtis, ſecus eſſet. ut ibi per Rolan. à Valle. Et teſtis, qui depoſuit falſum circa illa, quæ non concernunt ſubſtantiam principalis negocij. puta circa appendicias, nō incurrit in pœnam falſi. Sed ſolum debet puniri pœna extraordinaria, & arbitrio iudicis. ut ait Cotta in tracta. rerum memora. uer. teſtis fides & Abb. in c. 1. de crimi. falſi. cū ſimi. ut per Menochi. in ſuo tract. de arbitrio iudicis. de quo

infra

infra agemus & nos in uer.an pedente interrogatorio. An ſi pars uti uelit teſtibus pro ueris. &c. poſſit ad ulteriora procedi? reſpon.ut per Riminal.in conſi.294.in 2. per totum. ubi conſuluit,quòd non poſſit. De Cancellario,uel alijs,qui falſificant reſcriptum,inſtrumentum,ſaluum conductum,& ſimi. data copia,uide Portium in cõſi.94. Qui ſcienter dictauit notam, ex qua eſt confectum falſum inſtrumentum, non punitur de falſo, quia eſt ſcriptura priuata. ſecùs ſi eam notario porrexiſſet, ut eam authenticaret. ut ait Cotta.in tractatu rerum memora.uer.notarius,qui in inſtrumento.uide Rolan.à Val. in conſi. 38. in 1. uol. De falſitate plura dicit Iul. Clar. in prac.ſua crimi.§.ver.Falſum. & per diſcurſum. Syluanus in cõſ.7.per totũ.& Menochi de arbitrio iudicis.in caſu.187. & 306. & 307. & 308. & 309. & 310. & 312. & 313. & alijs ſeq. & in caſu.382.& ibi etiam habetur de annona corrupta, & eam vendentibus. & in caſu. 384. vbi agit etiam de ſupprimentibus annonam. vt carius uendant.

Si ſtatutum dicat,quòd quis puniatur tanquam falſarius. non debet puniri. l.Cornel. de falſis.ſed alia pœna, arbitrio iudicis.vt ait Bal.in c.non nulli.§.ſunt & alij.de reſcrip.& Fely.in c.ſolitæ.col.2.de maio. & obe. Quid autem ſit arbitrarium tradit Arno. in commentario. 122.& vide Imolam. in conſi.104.ubi in terminis ſtatutihuius loquitur.

Quando ſtatutum punit eum, qui utitur falſo inſtrumento dolosè,licet in accuſatione dolus non exprimatur, tamen ſi petatur, ut condemnetur ſecundum formam ſtatutorum, præſumptiuè qualitas ſtatuti uidetur expreſſa.ut ait Crauet. in conſi.150.ſub nu.3.

Statutum puniens notarium de falſo. Non habet locum in perſona fabricãte falſum,ut dicit Fulgo.in cõſi.134.col.3.

Stante ſtatuto, quòd teſtis falſus puniatur pœna falſi. Nõ habet locum in ruſtico.ut ait Arn.in ſoliloquio.52. poſt Angc.& alios.quod intellige de ruſtico ſimplici, & quadrato, ſecus ſi de ſagaci.quemadmodum aiũt Apoſtillan. ad Abb. in c.

in c.1.de crimine falſi. & Rippa.in trac.de peſte.nu.208.& Sozi.in fallen.in regu.349.& Ferra.in cautela.17.& Hoſtie. in c.paſtoralis.de re iudica.& Lanfran.in c.quoniam contra. nu.39.de probatio.Et not.quòd quaſi falſarius intelligitur impropriè falſarius. ut ſic puniatur pœna arbitraria,& extra ordinem,non pœna falſi.prout dicit glo.in c.cum olim.de of fi.delega.& Bal.in c.olim.de reſcrip.& Sozi.in l.is qui.cc.§. pen.col. fi.ff.de rebus dub.Et not.etiam, quòd ſi quis furto ſubtrahit, uel ammouet teſtamentum alicuius, tenetur pœna falſi.& hoc intellige, ut puniatur, ſi celat teſtamentum, quo ad omnes,ut nemo poſſit habere.ſecùs ſi reſpectu unius celat,quia tunc non punitur pœna falſi. ſecundum Bar. in l. Paulus ff.ad l.Cornel.de falſis.vbi dicit,idem ſi comburit te ſtamentum.ſecùs,ſi aliud inſtrumentum.ut ibi per Bar.& vide eundem Bar.in l.3.§.& poſſe.ff.de tabulis exhiben.& vide Apoſtillan.ad Bar.in d.l.Paulus.& Anchara.in conſ.173. & Ange.in l.1.col. 2.ff.de publi. iudi.ubi dicit, quòd iudex maleficiorum,ſalua conſcientia,poteſt formare inquiſitionē contra ſubtrahentem inſtrumentum, animo celandi ueritatem.vide Menochiū in trac.de arbitrio iudicis. in caſu.311. Qua pœna puniatur lacerans inſtrumētum ira motus in iudi cio, ponit Firma.in reperto.in uerbo lacerans.ubi punitur ex traordinem,& ad intereſſe partis.vide omnino.& vide Abb. in c.accepimus. nu.4.de fide inſtru.& ibi apoſtill.in litera.b. ubi allegant Bal.in c.peruenit.el primo de probatio. Vbi di cit,quòd ſi fiat laceratio,ut ueritas occultetur,punitur pœna falſi,aliàs punitur extraordinariè. Qui uerò induxit inſtruxit,& ſuggeſtionibus traxit teſtes ad deponendum ueritatē, licet eis incognitā,qui potius dicuntur de temeritate,quàm de falſitate redargui,extraordinem,non ordinariè puniri de bent. ut ait Anchara. in conſi.24.Plura.de falſitate teſtium, & pro excuſatione falſitatis,tradit Campegius.in tracta.de teſtibus.in regula.424.& in regu.436. Et teſtis tacens ueritatem,punitur de falſo,etiam non interrogatus. ſecundū Fely.in

ly.in conſi.vlt. limita.tamen,ut per Abb.in c.1.de crim.falſi. & per Archiepiſcopum floren. in eius ſumma parte. 2.titulo.1.cap.19.§.vi. col.1.in fi.vbi dicit,quòd quis non tenetur omnem ueritatem dicere.ſed illam,quam ab eo poteſt,& debet exigere iudex,ſecundum iuris ordinẽ.& ibi in §. vij. col. 2.dicit,quòd ſi teſtis cogeretur authoritate ſuperioris, cum ei teneatur obedire in his,quæ pertinẽt ad iuſtitiam,tenetur ferre teſtimonium ſolùm in his duntaxat,in quibus exigitur ab eo teſtimonium ſecundum ordinem iuris.Et no.quòd dictum ſtatutum non comprehendit uirum alioqui bonæ æſtimationis, & magnæ probitatis.qui ſi falſum depoſuiſſet, videretur potius per errorem,& non doloſè ſic dixiſſe . ſecundum Bal.in l.quotiens. ff.de hęre.inſti.& Cepollam, in conſ. crim.conſi.25.& Pariſi.in conſi.151.in 4.& Plotum in d.l.ſi quando.C.unde ui.per diſcurſum.Nullitas autem non excuſat falſitatem, quominus ſaltem pœna extraordinaria falſarius puniatur.vt ait Vantius in tracta.de nullitatibus proceſ. pag.66.nu.62.in paruis. & Riminal.in conſi.24.in 1.& in cõſi.ſed eo.vide etiam ad ſupradicta Iodocum.in pract. crimi. titu.de falſitatibus. maximè in cap.122. de falſitate ſcriptorum.nu.9.& vide Pariſi.in conſil.162.per totum. in 4. ubi ẽt agitur de inſtrumento falſo,& de notario puniendo de falſo pro inſtrumento falſo.& Menochi.in tracta.de arbitrio iudicis.in caſu.311.in fi. & Iulium Clarum.in prac.crim.q.53.& d.§.falſum. vbi in d.§.falſum. uer.ſed quæro.dicit,quòd ubi pœna falſi non ponitur in ſtatuto,pœna falſi hodie eſt pœna extraordinaria.

Fama.

STATVTVM reperitur.quod fur,uel uſurarius per famam debet condemnari.An per contrarium quoq; de fama poterit ſe purgare?reſpon.ꝙ ſic.per regulam.iuris. Non debet actori licere. & regu. priuatio & habitus æqualis potentiæ diiudicantur l.eius eſt nolle.ff.de reg.iur.l.qui condemnari. ff.de

ff.de re iudi.l. nihil tam naturale.ff.de regu.iur. & ita dicit Stepha.de Federi. in tractà.De interpretatio. iuris.in prima par.ſub nu. 100.de Fama. vide Bal.in qq.ad ſtatu.in uer.Fama.& fuſius in deciſ.Tholoſa.379.& Ang. Are.in trac.malefi.in uer.fama publica.& Plot.in l.ſi quando.nu. 881.C. vnde ui.vbi etiam dicit, quòd per contrariam bonam famam, tollitur mala fama.& num.891.ubi de fama publica agit.& Duenyas in reg. Fama.& Claudius.in regu.crimi.29.& alibi.& Iulius Clar.in prac.crim.§.fi.q.21.& Pariſi.in conſ.153. num.18.in 4.vbi dicit, quòd per oppoſitum bona fama, dicitur prꝺualere malꝺ famæ.De fama etiam agit Papias in practi. in forma poſitionum actoris.ſuper gl.item, quòd de prædictis eſt publica uox & fama. Agit Grammaticus in conſil. crimi.25.nu.13.& Port.in conſi.39. nu. 21. & ſeq.& D.meus Alcia.in c. perniciosam. de officio ordina. Et not. quòd Fama, ſecundum Bal.in l. Filium.col. 2. ad fi.ff.de ijs,qui ſunt ſui. eſt teſtimonium vulgi, ſui dicti rationem non reddentis, ſed opinantis.Sed fama non omnino falſa eſt, quam populi multi clamant.de qua Boſſi. agit in prac.crimi.in titu.de inquiſitione.ſub nu.33.& Monteleo in ſua prac.arbi.in tit.de exceptione ad crimen furti. ubi ponit quomodo capituletur ſuper bona fama.& Marſil.fuſiſſimè dicit de fama.in practica ſua.& in l.de minore.§.plurium.ff de quæſtio.& differt à rumore. Nam rumor eſt particularis aſſertio, ſed fama requirit cõſenſum omnium,uel maioris partis. ut tenet Zaſius. in lib.Rheto.ad Herennium. vbi ponit locum à rumoribus. & Lucas de Penna.in l.3.ad fi.C.de prædijs & alijs rebus naui.lib.xi.Et rumor eſt ab incerto,fama à certo.ut ait Butrius in tracta.de notorio.in prin.nu.9.Rumor enim eſt res ſine teſte,& ſine iudice,res eſt incerta,improbiſſima,maligna,& fallax.de quo plura dicit Lucas de Penna in l. fi.col. fi.in prin. C.de prædijs.& Spiegell.& Alberi.in his dictionibus. & Firmanus in reperto.in hac dictione.& alij repertoriſtæ. pro ut ẽt in repertorio tractatuum.Et rumor eſt furioſa pro clama-

tio gentium, & ſtrepitus multarum uocum. ut dicit Bal.in l. ea quidem col. 2. ſub nu.4.& ibi uide, quid ſit etiam fama. C. de accuſa. quid præſumptio. quid fictio. quid indicium. quid argumẽtum. quid error. quid notorium. quid probatio. quid euidens. quid occultum. quid inquiſitio.& plura de ea, & de notorio fuſius. vide de fama etiam,& rumore in metthodica iuris. parte 5. cap. 22. ubi habetur etiam de communi opinione. & ibi dicitur, quòd fama eſt ſermo uulgatus à certis authoribus, aliqua de re in vulgum ſparſus. rumor uero dicitur, ſermo aliqua de re uulgatus, cuius authores ignorantur. cuiuſmodi ſermones ſolent ſpargi temporibus belli, vt prouerbium inde ſit ortum. Multa in bellis eſſe inania, communis opinio autem eſt multorum conſenſus, ex longa obſeruatione alicuius rei ortus. ſicut eſt conſuetudinis inolitæ obſeruatio. notorium uero dicitur, quod propter præſentem euidentiam vulgo notum eſt. ut ſunt flagitia in conſpectu populi admiſſa. Et quid ſit manifeſtum, notorium, rumor &c. vide Bellaperticam in q. 524. Et no. quòd fama eſt duplex, vno modo, ideſt uox publica de aliquo. alio modo, ideſt ſtatus ſuæ exiſtentiæ. primum eſt de perſona. ſecundum in perſonam. ut ait Bal. in l. diffamari. colum. 2. C. de ingen.& manu. Et no. etiam, quòd ſi duæ famæ cõcurrant, vna bona, alia mala. pręualet bona. ſecundum Bal. in l. ſi mater tua. C. ne de ſtatu defuncto. infamia autem qualiter probetur, tradit gl. uer. diffamari. in prag. pag. 235. Et rumor, ac fama præſtãt iuſtam credulitatem. ut ait Deci. in l. ſi cum uel in utero. C. de teſta. mili. An fama ſola probet? vide Monteleo. in prac. arbi. pag. 125. nu. 34. ubi fuſius de hoc tractat. & Viui. in trac. commu. opi. uer. fama. & Duenyas in reg. fama. & quãdo teſtes probent de fama. dicit Turzanus in trac. commu. opi. num. 43. & 57. & dicit ibi, quòd fama facit ſemiplenam probationem. Et teſtes deponentes ſuper fama, interrogati à quibus perſonis audiuerunt, ſi dicunt non recordari, nec nominant perſonas hoc dicentes; talis eorum depoſitio eſt nulla. ſecundũ

Pariſi.in conſi.153.nu.17.in 4. vide Sozi.in fallen.regula fama.& Cottam in tracta.rerum memora.in uer.fama.Et quan do teſtes dicantur probaſſe famam publicam, inter tot. vide et Alex.de Neuo.in conſi.72.num. 18.cum ſeq.& dñs m.inſtitutarium olim præceptorem meum. in conſi.82.& Iulium Clarum.in prac.crim.q.6.& q.21.Et no. quòd homo laborare debet,ut bonam habeat famam. l.fama.§.ſi quis maior ẽ. ff.ad Trebellia.hinc Virgilius.

Aeternam moriens famam Caieta dediſti.& Rurſus.
Fama malum, quo nil uelocius ullum.
Lucretius. Langueent officia,atq; ægrotat fama vacillans.
Iterum virgilius. Solue metus, feret hæc aliquam tibi fama ſalutem.

Vide F.Petrarchã.in 1.epiſt.fami.& de Remedio.vtriuſq; fortunæ.& li.1.in dialog. 113.& de leto rumore uide ibidẽ.

Rumor de ueteri facit uentura timeri
Cras poterunt fieri turpia ſicut heri.

Et Hoſt.in ſumma.de elect.§.ſi quis.col.5.Nihil.n.eſt quod poſt mortẽ hominis famã cõſeruet, niſi ſcripta. Papi. in forma.libelli.in actione noui operis.in prin.licet etiam hæc tẽpus conſumat.& ideò dicit Petrarcha.

Chiamaſi fama,& è morir ſecondo.

Quia fama eſt in cœlo. Item fama, & dignitas cuſtodiri debent. & fama præponderat emolumento pecuniario. l. ſi duobus.ff.de regu.iur.& famæ bonæ ſtudere debent clerici. l. 2. C. de epiſco.& cleri. & famæ plus eſt cuſtodienda quàm oculi.l.infamia.C.de decurio.lib.x.de honore autem plenè ſcribit Caſſaneus in catalogo gloriæ mundi.in x.lib. conſideratione prima,& pluribus ſequentibus.De gloria autem,& præcipuè ex ędificijs ſperatá,tradit Petrarcha in dialogo.118.cui adde,quę dicit Papi. ubi ſupra. vbi allegat Senecam contra edificantes magna palatia, ut famam conſequantur.Reliqua dic,ut per me dictum eſt aliàs in meo tractatu de argumentis in loco à rumoribus ad famam.

Vbi ſtatutum loquitur de aliquo exiſtente malæ cõditionis,& famæ, non eſt neceſſe probare malam famam per omnes ho-

nes homines ciuitatis. ſecundum Ange. in auth. quomodo oporteat epiſco.in §.quanta.ſub nu.15.ubi idem dicit in ſtatuto,requirente eſſe bonæ famæ,quia non requirit,quòd omnes gentes indifferenter eum appellent eſſe bonæ, conditionis, & famę. vide Monte leo in practi. arbitrali. parte.4.q.3. pag.125.& omnino Iulium Clarum.in prac.crim.q.6.ubi habentur plura de fama publica.& quæ habent dicere teſtes ſuper ea.& vide Menochium in tracta. de arbitrio iudicis in caſu.261.& in conſilio.94.nu.8.& in conſi.96.nu.14.& in cōſi.21.nu.16.& in conſi.103.nu.31.& in conſi.101.nu.40. & in conſi.94.nu.1.& alibi.& Burſat. nouiſſimè in conſi.88.nu.14.& in conſi.20.nu.36.& num.20.& num.31.& nu.30.& in conſi.34.nu. 20.& in conſi.20.nu.25.& in conſil.116.nu.21. & in conſi.98.nu.14.& in conſi.10.nu.11.& in conſil.27.nu. 8.& in conſi.87.nu.45.& nu.47.& in conſi.90.nu.6.& in conſi.34.nu.17.& 18.& 19.& in conſil.35.nu.19.& nu.16.& nu. 22.& 24.& 42.& in conſi.98.nu.17.& in conſil.98. nu. 18.& in conſi.69.nu.37.& in conſi.20.nu.24.25.28.& in pluribus locis per eum.vbi fuſiſſime tractatur de fama bona,& mala, & de teſtibus ſuper ea deponentibus. & ad cognoſcēda alia quæ famam ipſam tangunt. eius iudex locupletiſſimus te ducet. Et fama in criminalibus non facit ſemiplenam probationem.ut eſt communis opinio. de qua agit Graſſus in tracta.ſuo communium opinionum.lib.2.cap.xix.q.3.nec facit indicium ad torturam.ut dicitur ibi in l.4.quid teſtis in probanda fama debeat deponere?uide ibi.in q.5.

Si ſtatutum uult, quòd contra magnates, ſufficiat fama. ſi probata eſt fama hinc & inde.Talis fama non probat. ſecundum Bal.in l.ſacroſanctæ.C.de Epiſco.& cleri. Et ita ueritas ſe habet inquit ipſe.vide Burſatum ubi ſupra.

Familia.

DICIT ſtatutum, quòd ſi quis acceſſerit cum familia ad perpetrandum tale facinus, debeat tali pœna puniri.

An qui non habet, niſi unum in familia, puniatur? reſp. Bal. in qq.ad ſtatu.uer.familia.quòd ſic.

Fauor.

STATVTVM dicit. qui præſtiterit fauorem ad maleficium committendum,puniatur.quis nam dicatur præſtare fauorem? reſpon. qui qualitercunq; auxiliũ præſtat. ut per exẽpla oſtendunt Archidiaco.Ioã. Andr.& Dominicus,ac alij. in c. 2.de hære.in vi. vbi etiam videbis de eo,qui fouet neceſſaria ad maleficium,ſubminiſtrando,& de eo,qui eſt particeps criminis.vide ſupra in ver. Auxilium.& infra uer. opẽ præſtans.

Fœneratores.

AN valet ſtatutum, quòd fœnerantibus poſſit dari vſq; ad certum modum? reſpon.vt per Bal.in l.quòd Principi.in 1.lectura.ff.de conſtitu.princi.

Fideiuſſio.

DISPONIT ſtatutum,quòd accuſans debeat præſtare fideiuſſionem de proſequenda lite.&c.Licet ſtatutum vlterius non procedat, annullando proceſſum,tamen ſi contra factum ſit,proceſſus erit nullus.ſecundum Marſil.in conſ.24. ſub nu. 28. in 1.& 57. Et ſtatutum hoc, mandans præſtari fideiuſſores,intelligitur,ſi fuerit petitum. vt ait Paul. de Caſt. in l.vniuerſa.C.de præcibus impe. offeren. vbi agitur de hoc fuſius per Iaſ.uide etiam Deci. in conſ.107.nu.7.qui allegat. l. 1. ff. quorum legato. & Marſil. in l. unius. §. cognitum. ff.de qq.& Franc.Mar.in deciſ.parlamen.Delphi.q.545.lib. 2.& Marſil.in tracta.de fideiuſſo. nu.142.& ſeq. inter tracta. nouiſſimũ.& ibi nu.149.& Ioã.de amicis.in conſ. 33. nu.34. & nos Ferrariæ habemus hoc ſtatutũ ſub Rub. quòd accuſatio non recipiatur. niſi accuſans fideiubeat de probanda accuſatione.lib.3.quod ſtatutum intelligitur, etiam ſi nõ petatur fideiuſſio idonea, ut conſuluit Rimin.in conſi.418.per totum. quicquid dicat Caſtrenſis. ubi ſupra. & dominus meus

Alcia.

Alcia.in conſi.29.nu.9.in 5.lib.& ad ſtatutum hoc uide Vantium in tracta. de nullitat. pro ceſſ.pag. 216. num.43. & Pacem à Schala de conſilio ſapientis.lib.2.cap.1.& Bal. in qq. ad ſtatu.uer.fideiuſſor.& Alberi.in qq.ad ſtatu.& Iaſ.ubi ſupra,num.2.& Marſil.in ſin.341.ubi dicit,ꝙ ſi ſtatutum arctat aliquem ad aliquid faciendũ, tunc ut ſtatutum aliquid operetur, teneť illud facere ſine monitione aliàs cadit in pœnã. uide tamen Fel.in c.ſi autem in uer.negligentia,num.4.de reſcrip.ubi pœna appoſita in ſtatuto iudici aliquid nõ facienti intelligitur, ſi fuerit requiſitus, ut id faceret, alias non. Et dicit Dec.in conſi.607.num.7. quòd licet uſufructuaria omnium bonorum teneatur præſtare cautionem ſecundum formam iuris. Debet hoc intelligi, caſu,quo dicta cautio petita ſit; prout requiritur de iure.l.2.§.quòd ait prętor. ff. quorum lega.ubi offerre non debet cautionem ille,qui illam prę ſtare tenetur, ſed petenti moram facere non debet. quod in uſufructuario etiam no.Saly.in l. 1. C.de uſufru. col. fi. uide Borgninum.in tract.de tuto.& curato.c.1.num.4. ubi de hoc habetur fuſiſſimè.& in ſuo tracta.de uſufru.mulie.& uide Machellum in patrocinio 45. nu. 7. & ſeq. Et quod dicitur, defenſorem alienæ litis non admitti, niſi ſatiſdet, intelligi debet, ſi petatur,quòd ſi non petatur,tenet iudicium. Et excludit talis exceptio, lite conteſtata.l. ita demum.C. de procurato.& ita fuit iudicatum Bononiæ in cauſa, per Regem Hiſpaniæ tranſmiſſa.ſecundum Butri.de quo Iaffr.in deciſ.288. Benintendi.in deciſ.Bono. conclu.Bero.in q. 79. An & quando fideiuſſoribus ſit relaxandus reus in terminis ſtatuti? ponit Chacherãnus in deciſ.pedemon.18.uide Clau. in regu. crim. 158. Et not. ꝙ ſi de præſenti ſunt fideiuſſores non ſoluendo, quòd etiam tempore, quo fuerunt accepti, præſumitur, non fuerint ſoluendo. unde illi, qui eos accepit, incumbit onus probandi, l. non eſt neceſſe. ff. de proba.& Aret.in §.ſed hoc iure,in fi.inſtit.de Attiliano tutore.

Si quis ex forma ſtatuti propter aliquod delictum debet puniri

puniri pœna criminali. Pone, quidam nobilis, & locupletiſſimus, & magnæ conditionis fuit ob delictum citatus, & examinatus, qui negauit, latrunculator uult eum retinere, donec finitus ſit proceſſus, & purgauerit indicia. Nobilis uult dare fideiuſſionem, de cæterò ſe præſentando, toties, quoties domino iudici placuerit, & uidebitur. vel vult ſe pœna maxima obligare. an iudex poſſit eum relaxare? & poſſe reſpondet Girlan. in trac. de Relaxa. carce. ubi agit de fideiuſſorib. reorum. ſub num. 8. uide Caſſane. in conſue. Burgun. §. v. pag. 59. ſub num. 169. ubi agit, quando quis fideiuſſoribus relaxetur. Et not. ꝙ ſi ex forma ſtatuti tenetur poteſtas accipere idoneos fideiuſſores ab accuſato, uel inquiſito, ſub certa pœna, & ipſe non recipit eos, quòd excuſatur. ſi eſt idoneus principalis tempore, quo fit executio, ſecus, ſi tunc non eſſet idoneus. ita dicit Bal. in l. 1. §. ſi magiſtratus. in fi. ff. de magiſtr. conue. & iudices, qui recipiunt malos fideiuſſores, qui ex officio tenentur accipere bonos, obligantur ad intereſſe partis, uel reipublicæ, quando læditur. ita tenet Bal. in qq. ad ſtatu. uer. cauere. num. 8. uide Tiraquellum, in l. ſi unquam. uer. ſuſceperit liberos, num. 191. C. de reuo. dona. & Marſi. in §. ſupereſt. num. 9. in pract. crimi. & ubi, & quando quis fideiuſſoribus relaxetur in criminalibus. vide omnino per Zaſi. in cōſ. 19. & Rolan. à Vall. in conſi. 58. in 1. vol. & Anto. Gomezium in tracta. de delictis. cap. 10. nu. 9. fol. 396. vbi dicit optimè. Et no. ꝙ fideiuſſor non poteſt intercedere, vbi veniret ex ſtatuto pœna mortis imponenda. vt dicit Bar. in l. ſi quis reum. C. de cuſto. reorum. valet tamen conſuetudo in contrarium. ut per Roma. in ſingu. 129. per glo. ſingu. 23. q. 5. c. cum homo. Fideiuſſor autem præſentans malefactorem, ex eo, quia propter arbitrium à ſtatuto ſibi conceſſum damnari poterat, liberatur. ut ait Alberi. in qq. ad ſtatu. q. 146. in 2. parte. Et promittens ſimpliciter præſentare aliquem iudici, ſi ſemel præſentauit an ſit liberatus? reſpō. Bernar. Diaz. in regu. 614. & dominus Alcia. in conſi. 45. in 5. vol. Sis tamen cautus, qn̄

facis

facis ſcribi promiſſionem fideiuſſoris, ut non ſolum dicas, ꝙ pro mittit ſoluere omnem pœnam, & omnem condemnationem, quæ ſequitur ex maleficio illo, uel accuſatione, uel inquiſitione, ſed etiam ad das, uel ex proceſſu. ut ſic uideatur promittere pœnam, quæ ueniret ex contumacia habita circa proceſſum. ita docet Bar. in l. 1. ff. de in litem iuran. uide omnino Iulium Clar. in prac. crimi. q. 46. maxime. in uer. cęterũ. vbi dicit, quòd iudex, ſi fideiuſſor non ſit pluſquàm idoneus, faciat ſibi dari unum approbatorem, ſeù collaudatorem, qui illum collaudet, & approbet pro idoneo, & tunc etiam ipſe collaudator in defectum fideiuſſoris tenetur. uide per totũ ibi Iul. Clar. uide etiam Chacherannum. in deciſ. pedemonta. 51. ubi, etiam habetur, quando pater, qui promiſit præſentare filium, poſſit, uel non poſſit purgare moram, eo non præſentato in die ſtatuta. Et no. quòd ſi ſit ſtatuta dies finiende obligationis, non differendæ exhibitionis, & adſit iuramentum fideiuſſoris, non pōt fideiuſſor moram purgare. nec tunc requiritur aliqua interpellatio, ad hoc ut ipſe conſtituatur in mora. An vbi ueniret pœna corporalis ex ſtatuto imponēda, poteſt interuenire pro reo fideiuſſor? reſpon. Blācus in prac. crimi. in §. uerum quia in fi. nu. 113. pagi. 29. quòd ſic. vide eum. Et not. quòd non ualet fideiuſſio, niſi fiat officiali, uel notario. l. cum pro quo quis. ff. de in ius uocan. per regu. l. ſtipulatio iſta. §. alteri. ff. de uer. ob. quæ regu. procedit etiã in fiſco. ut dr̃ ibi per Iaſ. & Boſſi. in prac. crim. in titu. de carcerato. nu. 68. vnde dictus notarius ſit bene cautus, & aduertat quos fideiuſſores recipiat, quia tenetur, ſi fideiuſſores non ſunt idonei. ſecũdum Aret. in §. ſed hoc iure. inſti. de Attilia no tutore. & Iul. Clar. in prac. cri. q. 46. uer. Cęterum. Et ideo no. quòd ſic aſſeſſor, & iudex maleficiorum non eſt inculpandus. ſi accuſatum comparentem non uult relaxare, ſi non uidet fideiuſſores bene idoneos. Immo eſt commendandus, & debet eo caſu in carcerem accuſatum detrudere. ſecundũ Ang. in l. fi. ff. in ius uoca. ut eant. qui autem promittunt aliũ

in cauſa ciuili,uel criminali in iudicio ſiſtere, ſi eum non poſ ſunt præſentare,defendant eum,& excuſabuntur à pœna.qđ intellige,ubi non requiritur præſentia perſonalis, aliàs non diceretur quis promiſſioni ſatisfeciſſe. ita dicit Ange. in l.ſi eum.in prin.ff.ſi quis cautio.Et quando fideiuſſor dicatur in omnem caſum fideiuſſiſſe in criminalibus.docet Alber. Papien.inter conſ. crimi. in conſ. 16. & in conſ. vlt. in tomo 2. & quando quis promiſit præſentare toties, quoties, uide inter conſ. crim. in conſ. 37. in tomo.1.& in dicto conſ.vlt. per Zilettum.

Extat ſtatutum Bononiæ.Delatum de crimine,cuius pœna ſit pecuniaria, relaxari poſſe fideiuſſoribus,qui promittāt eum repreſentare, vel condemnationem ſoluere,& aliter ſecuritatē exigi uetat.Datur deinde licētia poteſtati, ꝙ maleficium punire poſſit ſuo arbitrio. Pone aliquis commiſit tale maleficium,de quo ſuperius.accuſator comparet, & promiſit ſtare mandatis iudicis, & ſe præſentare, & condemnationem ſoluere,fideiuſſoresq́; dedit,qui obligauerunt ſe in om nem caſum,& cauſam.iſti mox eum præſentarunt poteſtati,q̃ vult iſtos ſoluere condemnationem, an teneantur ? & non teneri ait Thomas de Piperata. de quo Apoſtil.ad Specula.in titu.de fideiuſſo.in fi.in litera f. vide Iaſ. in §. quadrupli. ſub nu.11.inſtitu.de actio.

Pone etiam in terminis ſtatutorum. Fideiuſſor promiſit repreſentare aliquem, quoties uocaretur,quem poſtea ban niuit poteſtas,quia vocatus non venit,an fideiuſſor venit cō demnandus,quia non repreſentat. reſpon. quod non. Suzarius.de quo Bal.in addi.ad Specula.in titu.de fideiuſſoribus. niſi fortè ante bānum prius requiſierit fideiuſſorem, ut reum præſentaret.l.ſi deceſſerit.ff.qui ſatiſda.cog.l.ſed & ſi quis.ff. ſiquis cautio.

Si mulier fuit inuenta arma portare contra ſtatutum, debet præſtita fideiuſſione relaxari.nec debet duci ad prætorē. aliàs tenetur iudex in ſyndicatu.ſecundum Arno.in commen tario.

tario.70.idem eſt in viro.vt ait Alberi.in l. ſi vero. §. qui pro rei.ff.qui ſatiſda.cog.vbi dicit,quòd iudex tenetur mihi iniuriarum actione,ſi vult me ad ſe perſonaliter trahere, reiecta ſatiſdatione per me præſtita. Fuſius de hoc agit Zaſi. in conſ. 19.in 1.pagi.316.in criminalibus tamen videtur,ꝙ ſit arbitrarium iudici incipere à captura.quod quando procedat. vide ibi Zaſi.& Iul.Clar. in prac.crim.q.28. & alibi per criminaliſtas. & ad ſtatutũ noſtrũ Ferrariæ, de quo ſupra.vide Menochium in tracta.de arbitrio iudicis in caſu. 321. nu. 15. & in caſu.322.nu.8.Et no.quòd fideiuſſio,de qua in dicto ſtatuto. poteſt recipi à notario maleficiorum. vt in ſtatuto. ſub rub. quòd ſecurita. accipi poſſint per notarium maleficiorum. Et no.quòd in dubio fideiuſſor præſumitur ſoluendo. ſecũdum Alex.in conſ.37.col.1.in fi.vol.2. Et licet fuerit dictum ſuperius. quod imputatus non tenetur præſtare fideiuſſionem nõ petitam.ex Paulo de Caſt.& Iaſ.in d.l.vniuerſa.& per ea,quę tradit Rui.in conſ.26.in 4.& Bal.in l.qui crimen.7. q. C. qui accuſare.& Ange.in l.fi.§.qui autem.ff.quorũ legato. & Bar. in conſ.78.viſo ſtatuto.de pœna facien. & Alex. in cõſ. 82. col.pen.verſ.tertio ſtatutum.vol.1.& Fely. in c.ſi autem.ver. nedum probatur.circa.fi.de teſtibus. Attamen caue.quia ſtatutis prohibitiuis non poteſt renuntiari.ſecundum glo. & docto.in l.1.C.ne fideiuſſo.do.dentur.& Alex.in l.ſi conſtante. §.quotiens.ff.ſolu.matri,& aduerte ad ſtatu. præcedens in fi. ibi.Nec poſſit notarius &c.Tollit,enim omnia, quæ ſupra alleguntur. quia ibi dicit quòd notarius non poſſit citare niſi predicta omnia.&c.& ſuper dixerat de fideiuſſione præſtanda.& in fine annullat citationem. & ſic proceſſus eſt nullus, data nullitate citationis.vt per glo.in l.ſi accuſatoribus.C.de accuſatio & Fely.in c.quoniam contra.in glo. in ver.citationis.& Abb.in conſ.98.in 2.dubio.& in conſ.93.in pen.& vlt. col.& Vantiũ in tract. de Nullita.proceſſ.ubi de hoc agit.Itẽ ſtatutum diſponens aliter,ꝙ̃ ius commune, cenſetur dare formam,& ideò actus non tenet,ea nõn ſeruata. ſecũdum Alex.

in conſ.37.col.1.ubi loquitur de uer.Non audiatur. uol.2.ui de Bal.in l.ſcire oportet.§.conſequens.ff.de excuſa.tuto. De prohibito audiri.vide Fely.in c.paſtoralis.col. pen. de exceptio. Sed etiam iurabit accuſans in caſu huius ſtatuti, quòd accuſatio ſit vera,& non animo calumniandi facta.ſecundum Ange.de Are.in trac.malefi.in ver.nec nó ad quærelam. col. 1.ver. & ſub die. & qua pœna teneatur probans? in fi.ſtatuti vide ibi. accuſatorem fideiubere.idē de accuſato eſt dicēdū. De forma ꝓcedendi contra accuſatos.q̃d dicendū de iure cómuni.vide Firm. in reper.verbo fideiuſſor.nu.5.ver.7.& vide Aluarum in conſ. 5.ad verba.dicti noſtri ſtatuti.in §.& ſi in ꝓbatione defecerit.& Iul.Clar.in prac.crimi.q.18.&q.62.per totum.max.in uer.ſed quid ſi accuſator. vbi tradit cautelam aduerſus calumniatorem, vt poſſit de falſa accuſatione condemnari.de qua etiam ago in meo repertorio cautelarum.in ver.accuſator.

Filius.

OFFENDENS filium poteſtatis,ſtante ſtatuto quod offendens poteſtatem puniatur magna pœna,Illa non venit puniendus, ſecundum Bal. in l.1.col.1.in fi.C.ſi Rector prouinciæ. per illum tex. & Tiraquell. in tracta. de legibus connubia.l.xvi.in glo.2.ſub nu.58.

Statutum diſponens,ꝙ filius nó poſſit ſuccedere vxori occiſæ à marito, non habet locum in filio nato ex matre occiſa.ſm Sozi.in conſ.124.incip.viſo ſtatuto ciuitatis Bononiæ.

Filius,qui occidit patrem, cui ipſe iure inſtitutionis reliquit quiquam,& cui erat iuſſum,ne plus peteret,an poſſit agere ad ſupplementum legitimè, & quid aliud conſequi.an fiſcus auferat ab eo,vti indigno,ſtante ſtatuto, quòd nulla perſona,quæ alium occiderit, poſſit ad eius ſucceſſionem admitti ex teſtamento, vel ab inteſtato? reſpon. vt per Corne. in conſ.272.in 4.vol.

An in ſtatutis criminalibus appellatione filij, venit natura lis

lis filius? reſpon. vt per Bal. in l. libertinum. in lec. antiqua. C. de interdicto matrimonio.

Finis.

QVOTIES finis ſtatuti determinat aliquam pœnam, & plura capitula præcedunt, videntur omnia determinata eadem pœna. ſecundum Bal. in l. quis. C. ſi cer. peta. & dominum Alcia. in l. ſanctio. ff. de pœnis.

Statuto cauetur. quòd lites tam ciuiles, quàm criminales certo tempore finiantur. quid ſi intra illud tempus iudex non cognoſcit ſuper aliqua quæſtione? reſpon. vt per Specula. in titu. de iudice de legato. §. reſtat. ſub nu. 12.

Forenſes.

FORENSES non ligantur pœna ſtatuti. quando ſtatutum eſt nouiter factum. vt ait Henrichus Bohich. in tracta. de ſynodo. ſub nu. 140. qui alios adducit. & Alberi. in qq. ad ſtatu. q. 1. parte. 2. & q. 9. E conuerſo non debet forenſis gaudere beneficijs ciuitatis, in qua reperitur, quia cum non ligetur in præiudicium ſtatuti, pariter non debet gaudere beneficijs loci. ſecundum Ang. in conſ. 73. & Roma. in conſ. 224. & Deci. in conſ. 114. & 250. & Rui. fuſius. in conſ. 18. in 5. & Alberi. in qq. ad ſtatu. q. 15. parte. 1. & Plotum. in l. ſi quando. ſub nu. 827. C. vnde vi. & ſub nu. 854. & Roma. in conſ. 491. & Alex. in conſ. 41. in 7. vol. & nos Ferrariæ habemus. d. ſtatutum. ſub rubrica quibus caſibus forenſes uti poſſint ſtatutis noſtris. lib. 2. Ad quòd Dic, quòd Forenſis poteſt petere reſtitutionē in integrum aduerſus ſtatutum, quod probabiliter ignorat ex generali clauſula, ſi qua mihi eſſe iuſta cauſa videbitur. vt ait Iaſ. in l. quandiu. C. qui admitti. An dictum ſtatutum comprehendat clericos, habitantes in ciuitate? reſp. ut per Deci. in c. eccleſia. S. M. nu. 7. de conſt. & Peruſi. in c. ſi duobus. §. 1. uerſi. 2. de appell. Licet Alex. contra teneat in l. 1. ff. de lega. 2. & cum Peruſin. tenet Soz. in conſi. 113. col. 2. Ad d. ſtatutum. uide omnino Merzarium in conſi. 14. per totum. An

ciuis ex priuilegio gaudeat beneficijs ſtatutorum? reſpon.ut per Roma.in conſi.491.Et an comprehendat incolas?reſponde,ut per Alex.in conſi.19.ſub num.6.in 6.vol.an comprehẽdat autem forenſes,quò ad materiã iudicij? dic ut per Alex. in conſi.164.num.3.eo.uol.& eundem Alex.in conſi.181.in 2.uolum.& uide Corne.in conſi.45.in prin.& Alex.in conſi. 44.num.15.in 5.uol. & in conſi. 17.in 6. uol.in fi. & in conſi. 169.eo.uol. & in conſi.41.in 7.uol.& 111.& 155.eo. uol.Et ideo forenſis non poteſt accuſare ciuem de aliquo maleficio, quod eſſet tantum de forma ſtatuti, non autem de iure communi,quia non pertinet ſtatutorum defenſio ad forenſes.nec propter hoc deberet gaudere priuilegijs ſtatuti. ſecundùm Paul.de Caſt.in l.prouinciali.§.fi.ff.de operis noui nun.Et in dubio nullus præſumitur forenſis. uide ſi ſtatutum diceret, acrius debere puniri eum,qui ciuẽ occidit, quàm forenſem. ſi occidatur homo incognitus, in dubio ciuis præſumitur. vt dicit Ange.in l.ſi cum exceptione.§. in hac. ff. quòd metus cauſa.per tex.vbi Bar.in l.1.ff.ad municipales. vide ſcribẽtes in rub.ff.ſolu.matri.& Corneum.in conſ.199.& Zaſi.in conſ. 14.in 1.ſub nu.40.& Brunum.in conſ.20.& Firma.& alios repertoriſtas in hac dictione.Et quis nam dicatur forẽſis, ponit Menochius in conſ. 74.per totum vbi videbis deciſionem quęſt. quãdo veniat ſub ſtatuto,vel proclamate, quod dicat, quòd forenſis portans arma puniatur tali pœna. & quando quis dicatur contraxiſſe domicilium in loco, tradit Menochius in tracta.de arbitrio iudicis.in caſu.86.per totum.

Forma ſtatuti.

FORMA ſtatuti ab omnibus conſiliarijs ad vnguem ſeruari debet.l.conſtitutionibus.ff.ad municipales.quia iurant ſeruare ſtatuta.& iuramentum obligat in forma ſpecifica. igitur eſt ſeruandum. vt dicit Bal.in l.non eſt nouum.ff. de legibus, & in l.Barbarius.col.7.ver.ex prædictis.ff.de offi.præto. quando autem ſtatutum cenſeatur dare formam?

ponit

ponit Gomezi.in regula cancellariæ, in titulo de annali poſſeſſore.q.6.vbi hoc hr plenè. & in ſeq.q.ponit.an d. ſtatuto, quod dat formã, poſſit renuntiari per partes. & no.ꝙ ſtatuta Ferrariæ dant formam. vt patet in ſtatuto de obſeruantia ſtatutorum. & dicit Paſethus in conſ.12.ſi rub. ſtatuti loquitur hoc modo, forma procedendi &c. Tunc illud ſtatutum dat formam.ſecundum Fely. in c.cum dilecta.col.x. ver.x. de reſcrip. de hoc ver.Forma.vide Caſt.in l.mancipia. in 1.not, C.de ſer.fugi.

Frater.

NON tenetur frater cõtribuere in cõdemnatione fratris, ſi frater fuiſſet licitè condẽnatus ex forma ſtatuti. Secùs ſi iudicis iniuria.quia tunc condemnatio debet ſolui de communi.ut dicit Bar.in tracta.de duobus fratribus. & in l.cum duobus.§.Papinianus.ff de ſocietate. vide omnino Portiũ. in conſ.68.nu.33.in 1.& in conſ.114.nu.3.

Frumentum.

STATVTVM uult.quòd ſi quis portet extra frumẽtum ſuper curru, puniatur, & pœna ſit, ut publicetur frumentum, An currus publicabitur? reſpon.quòd nõ.niſi aliter diceret ſtatutum. Et ſi currus eſſet alienus, debet portans frumentũ ſuper curru fiſco exſoluere titulo currus. pro ut dicit Baptiſta.de S.Blaſio in tracta.de correlati. in fallen. 60. ſub num. 54.vide Stracham.in tracta.de Mercatura. & Alberi. in qq. ad ſtatu.& Bal.in qq.ad ſtatu.in uer.Deuetum. Et no. quòd in terminis ſtatuti, non poteſt condemnari repertus in uia. pro ut dicit Iaſ.in l.2. in fi. ff.de iuriſdic.omnium iudi. vide omnino Marti.de Fano.in conſ.2.inter conſ. crim.in tomo 2.per totum.in primis impreſſis.& Franc. Mar. in deciſione Delphina.q.162.lib.2.& q.239. & 617.eo. lib. & Portium. in conſ.204.Sed ſi per eum non ſtetit, & erat in actu faciendi, & feciſſet.niſi deprehenſus fuiſſet.tunc certè teneretur. ſecũdum

dum dominum Alcia.in c.cum non ab homine.nu.99. de iudi.& docto.in l.ſi fugitiui.C.de ſeruis fugiti.& Bal. in qq.ad ſtatu.uer.accedere.Item ſtatutum non comprehendit extrahentem, & portantem frumentum ſui vſus cauſa.ut ait Bar. in l.cætera.§.ſed & ſi quis.ff.de leg.1.& Alex.in conſ.1.co l. pen.lib.3.& in conſ.7.in fi. eo.lib.& Alberi.in qq. ad ſtatu. q.79. in 1.par.& Paul.de Caſt.in l.2.nu.9.ff.ſi cer.peta.& in dicta.l. cætera.§.ſed ſi paruit.ubi & alij.de leg. 1.& Alberi. etiam in q.204.in 2.parte.Si licentia ſibi data à Poteſtate ciuitatis traxit frumentum. an incidet in pœnam ſtatuti?reſp.ꝙ ſic. ut dicit Gabriel de Oſſoletis.in l.1.col.2.ſub nu.5.ff.de iuriſdic.omnium iudi.quem ibi refert Alber.item pone duo ſunt confeſſi extraxiſſe frumentum cum eodem aſino in diuerſis uicibus, unus pro pœna uigore ſtatuti perſoluit tres partes fiſco illius aſini,quartam autem retinet uigore confeſſionis propter aliud ſtatutum . Certè non poterit alterà fiſco conueniri propter tres partes pro alia pœna ſua .ſed ad quartam tantum.ſecundum Bal.in l.Meuius.§. duobus. in fi. uer.ex præmiſſis.ff.de leg.2.& Bal.in qq.ad ſtatu. uer. frumẽtum.Item pone,vno ſtatuto cauetur.quòd ſi quis portauerit frumentum extra comitatum,perdat animal, ſuper quo portatur,& condemnetur in decem.alio ſtatuto.quod in omnibus maleficijs de nocte commiſſis pœnæ duplicentur.quidã ſuper mulo extraxit frumentum nocturno tempore. An teneatur ad duos mulos? reſpon.non teneri. ſecundum Bar. in d.l.Meuius.§.duobus.ff.de leg.2.quia ſtatutũ de pœnis duplicandis,habet locum in pœnis exiſtentibus in quantitate, non in ſpecie,vel corpore.vide Bar.in l.ſanctio. ff.de pœnis. Quid ſi duo extraxerunt diuerſo tempore ſuper eodem mulo,An quilibet eorum perdet unum mulum?vide ibidẽ.quid ſi caſu fortuito de aliqua ciuitate,uel caſtro ueniant homines deferentes frumẽtum contra ſtatutum.an puniantur ipſo ſtatuto?reſpon.quòd non.quamuis aliter non poſſent. niſi eſſent tranſeuntes.C.de ædi.pri.l.ſi quis poſt.& dicit Guilielmus

lielmus de Ludo.in ſingu.161.col.2.An ſtatutum prohibẽs extrahi frumẽtum,intelligatur etiam de leguminibus? reſp. Bar.quòd non.in l.omnes po.ff. de iuſt.& iu. & ita tenet Stepha.de Federi.in tracta.de interpreta.iuris.parte vltima.ſub nu.50.& Ripa in tracta.de peſte. Item ſi fiat ædictum, quòd nullus de cætero poſſit extrahere frumentum de territorio, ſub certa pœna,& quis ante ædictum onerauerat nauim,quæ adhuc in portu degebat, nunqui dicetur, cũ onere de portu poſſe exire,quando committat in edictum?& reſpõde, quòd non poteſt iſte de portu,cum illo onere exire,quin incidat in pœnam.ſecundum Paul.de Caſtro.in l.Cæſar.nu.4. ff. de publica. vbi etiam dicit, quòd delinquens in portu,poteſt puniri ab eo, qui habet iuriſditionem in territorio. quid ſi farina extrahatur,an confiſcabitur unà cum ſacco? reſpon.quòd ſic.l.nam quod liquide.in prin.ff.de penu.lega. quia dicitur inſtrumentum quaſi rei confiſcatæ, & ei accedit. ſecundum Bal.l.cum proponas. C.de nautico fœnore. vbi dicit uerius eſſe, quamuis in pœnis fiat ſtricta interpretatio. quare res, quę poſſunt congruo mõ ſeparari abſque corruptione ſubiecti, debent ſeparari, nec debent confiſcari. igitur confiſcata aſina,pullus non dicitur confiſcatus,nec Scapha,ſi fuerit confiſcata nauis. Quid in ſalma & aſino? Bal.ibi reſpon.ꝙ non. nam contenti eſſe debemus pœnis legalibus. Sed hoc non admitteret Solonius. vide Bal.in qq.ad ſtatuta.uer.confiſcare.ubi etiam dicit de ſacco farinæ.vide deciſio.Delphina.per Franc.Mar.in q.162.lib.2.Et quando noceat proclama denunciandi frumentum, uel ne,vide bene per Chacherannum in deciſione Pedemonta.LXXI.& Bal. inter conſilia criminalia diuerſorum.per Zilettũ.in conſ.3.nu. 29.in to.2.

Fugitiuus.

QVISNAM dicetur fugitiuus in materia ſtatutorum? reſpon.Bal.in conſ.222.lib.3.vbi dicit.quod fugitiuus dicitur,qui in actu fugę deprehenditur.ita,quòd ſaltem mouerit

uerit pedem unum. l. quis ſit fugitiuus. §. idem probat Iulia.uer.fugitiuum.ff.de ędili. edic.ſed ille,qui non peruenit ad actum fugæ in facto,licet conſilium fugiendi in animo retinuerit,fugitiuus non dicitur.ſecundum Bal.in l.1.col.2.C. de ędili.edic.& Strachum.in tracta.de mercatura.in titu.de decoctoribus.

Statutum puniens fugientem de carcere,non comprehendit latitantem,ut fugiat.ſecundũ Bal.in qq.ad ſtatu.uer. carcer.an autem teneat ſtatutũ,quòd omni caſu fuga faciat plenam probationem?reſpon.ut per Ludo. in l.lege Cornelia. ff.de ſiccarijs.Et quando fuga probat,vel nõ probat delictũ. ponit Ber.Diaz.in reg.303.& Plotus.in l.ſi quando.nu.883. C. vnde vi.& Viuius.in tracta.ſuo communium opi. ver.fuga.& Duenyas.in regula.389.uer.fuga.& regulis ſeq.& Ioã. de amicis.in conſ.86.

Statutum puniẽs ſugientes à carceribus,non includit eos, qui exierunt animo redeundi,& ita ſtatim reuerſi ſunt.ſecũdum Bal.in l.1.C.de ędili.edic.per l.1.C.de ſeruis fugiti.& tex.eſt vulgaris.in c. vulgaris.§.diuortium de pœni.diſt.1. & in c.præſenti.de præben.in vi.& ita tenet Blancus.in l.fin. nu.287.ff.de quæſtio. & Plotus.vbi ſupra.nu.883.

Statutum puniens fugiẽtem ante ſatellites,uel beroarios, intelligitur de eo,qui capi non potuit.ſecùs de capto.l.quis ſit fugitiuus.§. idem ait. ubi Bal.ff.de ędili. edic. quod facit ſecundum ipſum, pro fugientibus de carcere, quos cuſtodes inſequuti ſunt, & cæperunt eos,antequam aliò ſe conferrent. vide Caſſane.in conſue.Burg.§.quinto.ſub nu. 111. in xvi.caſu. Et no.triplicem eſſe fugam,uoluntariam, cauſariam,& ignominioſam.ſecundum Bal.in l.1.col.3.C.de ędili.actio.Et not.quòd in fuga non eſt ſuſpicio. ſi adſit aliqua prætenſio, uel allegabilis cauſa.ut dicit Cyn.in l.in bonæ fidei.C.de rebus credi.Nam non omnis, qui de loco recedit, pro fugiente habetur. ut dicit Lucas de Penna.in l.ſi coloni. col.3. C.de agrico.& cenſitis.lib.xi.& Zaſi.in conſ. 19.in

1.par-

1.parte.pag.314. Et quando fuga faciat indiciũ.docet Fran. Mar.in deciſ. parla.Delphi.q.184.in 2.parte. & Claudius in regu.crim.32.& Iulius Clarus.in prac.cri. q.21.

Furtum.

STATVTVM punit furtum ſub certa pœna. pone quidam fuit accuſatus de furto,an poterit cõparere dominus, & dicere,quòd de eius uoluntate accepit,& ſic furtum non fecit? reſpon.Bar.in l.1.§.non fuit.ff.de dolo.quòd ſic. Sed inquit Por.inſti. quibus mo.tollitur obliga.quòd debent interuenire aliquæ coniecturę,per quas confeſſio domini rei ſubtractæ ſit probabilis, & non cum fraude, ne reus ob ſcęlus pœnam non luat.argumẽto eorum,quæ habentur.in l.inter omnes.§.certè. ff. de furtis.vide glo.in l.v.ver.furti actio.§.quinimmo.ff.commo.& §.placuit.inſti.de obliga.quæ ex delic. vbi docto.& Plotus.in l.ſi quãdo.nu.550.C. vnde ui. Ad hoc ſtatu. vide Iul.Clar.in prac.cri.§.fi.q.82.ſtatutum. xiij. & Cãpegium.in tracta.de teſtibus.in regu.432. & Menochium dę arbitrio iudicis in caſu. 295. & pluribus ſeq. vbi dicit plura circa fures,& Gomezi.in titu.de furto.in tomo 3.fol.379.& Caſſane.in conſuetudi.Burgun.fol.48.nu.39.ver. ſextus caſus, & nos habemus etiam Ferrariæ hoc ſtatutum ſub rubri. pœna committentis furtum,vel robariam aliquam.lib.3. de quo meminit Menochius.in tracta. de arbitrio iudicis.in caſu 295, Ad quod ſtatutum no.quòd furtum fit impunè in domo tenentis ludum cauſa lucri,quando luditur.ut docet Areti.in tracta.malefi.in glo.Metidore.ver.& viſo.& Amode.in tracta.ſyndica.col.fi.uer.alia pœna. An ſtetur iuramẽto partis de valore, vide Alex.in l.fi.& ibi Iaſ. de in litem iuran. & Plotum in d. l. ſi quando. Furtum etiam licite committi poteſt in bonis bãniti,qui poteſt offendi. Si tamen fur portaret furtum ad aliam ciuitatem,poſſet ibi puniri. prout dicit Areti. in tracta. malefi. in uer. & veſtem cęleſtem. ver. & quæro quid ſi fur. & ibi in additio. Sed pone,quòd abſoluitur reus

à pœna,& iubet iudex rem reſtitui.an poſſit? reſpō.quòd ſic. l.de qua re de iudi.l.in ciuile iuncta glo.fur. C.de fur.& Iaſ. in l.ſi duo patroni.§.idem Iulianus in primo.no.de iureiu. & Bal.in l.1.§.quod ait de aleato.& l.data opera.col.3.in prin. qui accu.non poſ.Et no.ꝙ furta non ſunt inueſtiganda per au guria,vel alia magica documenta.26.q.2.c.illud.& per ea in quirere.eſt idolatria. d.q. 2.c.ſed ille & docet. Albericus in dictionario litera S. ver.ſi.ſicut nec per phialam,nec aliam ſu perſtitionem.prout dicit Barba.in conſ.55.vol. 1. vide Marti.de Arles. in tractatu. de ſuperſtitionibus. litera L. ſub nu. 98.in princ. & ſeq. pag. 271. tom. 3.tractatuum. vbi de hac ſuperſtitione phialę fuſius hr̄.& Achiepiſcopū florēt. in eius ſumma. vbi de ſuperſtitionibus agit. & vide Squillacenſem in tracta. de fide catholica.Idem videtur, quod fit cum ſeda cio,vel incerniculo.vt per Stepha.in ſua Nicromantia.in dia logo 58. vbi dicit, ꝙ quædam annus apud Theocritum in Idyllio iij. Ideò cribro vaticinans dicebatur, quia ſuſpenſo cribro quid uis ſe diuinare pollicebatur ſuſpenſo & circun agenti cribro. In d.ſtatuto Ferr.ibi & ſi plura furta &c. Quot dicuntur? vide Firma.in reperto.ver.confeſſio in criminalibus.nu.27. Quid ſi fur paſſus eſt pœnam primi, & ſecūdi fur ti,poſtea rurſus furatus eſt.an prędicta cōnumerentur in uno furto?reſponde,vt dicit Areti. in tracta. maleſi. fol. 134. col. 2.verſi.quid ſi.& quid ſi gratiam alicuius eorum cōſequutus fuerit? & quid ſi alibi commiſſa ſint furta?dic,vt habetur ibi dem, & 137. col. 2.verſ. quæro nunquid. & per Iaſ.in l.eum qui.§.in pupillaribus.col.ſi.ff. de iureiu. & Ioā. Andr.in addi.ad Specula.in titu.de fur.§.1.in glo.1.in 2.q.& Bal.in cōſ. 473.vol.4. in fine ſtatuti predicti.niſi eſſet damnum datū in agro, vel Campanea. quia non eſt furtum. vide in ſtatutis ſub rub.quibus caſibus intelligantur damna eſſe data?vel fur ta? Et no. ad ſtatutum prædictum Ferrarienſe,quod incidens in crimen expilatæ hæreditatis, non punitur ſtatuto de Furtis. & iſta eſt communis opinio.vt per Riminal.in additione

ad

ad Saly. in l. fi. C. de crimine expilatę hæreditatis. de quo agit Menochius in tracta. de arbitrio iudicis in caſu. *300*. per quam doctrinam, his diebus exemi Catherinam Calzolariã Barbacinam à furca, ad quam erat iam condemnata, fauente nobis ſaluatore mundi. & poſtea lætatus ſum quia reperij cõſultum quoq; in caſu prædicto per crediti ſſimum & ſciẽtiſſimum d. Burſatum. in eius conſilio. cxi. per totum. qui ibidem defendit expilatorem à pœna ſtatuti de furtis. qũod conſiliũ letabundus addidi meo conſilio, quod feceram pro prædicta imputata Catherina. & no. ꝙ ſi quis inuenit rem aliquam, & domino nõ reſtituit, furtum committit. l. falſus. §. ꝗ alienam. ff. de furtis. & dicit Abb. in c. ſæpe. de reſti. ſpoliato. & Follerius in fragmẽtis poſt practi. crimina. in tit. de furtis. nu. 1*30*. ad hoc facit illud Sancti Auguſtini, ſi inueniſti, & non reddidiſti, rapuiſti. & punitur arbitrio iudicis. vt habetur in l. de ſubmerſis. C. de naufragio. lib. xi. & tradit Menochius. in tractа. de arbitrio iudicis. in caſu. 2*97*. ſi quis autem palam & bona fide accipit pecuniam, non animo contractandi, fur non dicitur. ſecundum Bal. in conſ. 472. in 4. puncto. lib. 4. & Bal. in conſ. *347*. lib. 4. & Paul. de Caſt. in conſ. 28*5*. lib. 1. & Alex. in conſ. *3*1. ad fi. lib. 7. & Crottũ. in conſ. *36*. Item ſtatutũ non comprehendit mandantem fieri furtum manifeſtum. quia mandans non continetur ſtatuto. vt dicit Cępolla in conſi. *36*. nu. 12. & an ſtatur iuramentum damnum & furtum paſſi, tradit Plotus in d. l. ſi quando. nu. *35*. C. vnde uí. & Iaſ. ibi. nu. 5. An qui furatus fuit cadauer, teneatur pœna ſtatuti de fure? reſponde, vt per Firma. ver. cadauer. Item ſtante ſtatuto, quòd pro primo furto quis fuſtigetur. pro. 2. amputentur auriculæ. pro. *3*. ſuſpendatur. ſi plures res quis furetur, an ſit totum vnum furtum, vel ne? & vnum dici. Bar. reſpõdet. in l. cũ qui. §. item dicitur. ff. de fur. Et no. ꝙ ſi fur fuſtigatur ex ſtatuto. verbera talia ſibi debent inferri, ꝙ inde ſanguis exeat. vt no. ff. ad legem pompe. de parri. l. pen. in prima. glo. & ita tenet Lucas de Penna. in l. cum ſupra. C. de re mili. lib. xij. No.

quòd triplex eſt furtum improbum, improbius, & improbiſſimum. improbum eſt ſimplex furtum, improbius dicitur ex pilatæ hæreditatis, improbiſſimum eſt rapina, ſeù robaria. gl. eſt, quæ hoc dicit. in l. ſi te expilaſſe. C. in quibus cau. infamia irro. quam no. Bal. contra ſtatutum, quod dicat, non poſſe fieri concordiam. & tamen dicit poſſe de robaria. quia hoc non eſt rationabile, cum robaria ſit furtũ improbiſſimũ. Sed inquit ipſe, aduocati iudaizant. & inherent ſolum uerbis ſtatutorum. vt dicit Bal. in l. de his, quæ. C. de fur. ad fi. & idẽ Bal. in auth. præſente. C. de fideiuſſo. vbi dicit, quòd iſti diaboli interpretantur ſtatuta ſuo modo. Item dicit ſtatutum, ꝙ fur condemnetur in quadruplum, conſuetudo verò eſt, ꝙ fuſtigetur. ſi ante condemnationem fur ſoluat, poſtea non fuſtigabitur, & ex genere pœne non erit infamis, quia ſublato principali per ſolutionem, tollitur officium iudicis. vt optimè dicit Bal. in l. ſi reus. ff. de procurato. Item licet ex diſpoſitione ſtatuti, pro paruo furto fur poſſit furca ſuſpendi, iudex tamen poteſt tẽperare pœnam illius ſtatuti circa mortis genus. puta, ſi fur fuerit nobilis, decapitare. prout dicit Rom. in conſ. 429. de quo Arno. etiam in dialogo. 34. & Tiraquell. in tracta. ſuo de pœnis temperandis. Sed contra malos non eſt vtendum malua, uel emplaſtro. ut ait Neuiza. in ſylua nuptiali. lib. 1. ſub nu. 72. quod dictum eſt Bal. in c. olim. col. pẽ. de reſcrip. delicta alia, pro quibus quis furca fur ſuſpendi debeat, ponit Guid. pap. in ſuis. qq. q. 589. Item ſtatutũ, quòd pro tribus furtis moriatur fur, nõ habet locum in cõtractante rem vnam per diuerſas iuriſdictiones, vt dicatur tria furta cõ miſiſſe. ſecundum Ange. Fulgo. & Saly. in auth. ſed nouo iure. C. de ſeruis fugiti. & Bal. in c. eccleſia ſutrina de cã poſſe. & proprieta. quamuis Bar. contra dicat. in l. ſi dominum. ff. de furtis. & vide Iul. Clar. in practi. crimi. q. 38. ver. Tuſcis. vbi Bartoli opinionem reprobatam oſtendit. Item ſtatutum dicit, ꝙ pro tribus furtis quis ſuſpendatur. An qui cõmiſit duo furta in ciuitate ſua, & vnum extra territorium ſuſpendi debet?

bet? reſpon. Iaffredus, in deciſ. *367*. ꝙ non. Item ſi pecunia tradita fuerit alicui per modum commendæ, vel depoſiti numerando, & depoſitarius ea vtatur, nõ punitur ex ſtatuto de furtis. quia non facit furtum. ſecùs ſi per modum ſpeciei ſit tradita, vel depoſita. vt habetur in deciſio. Tholoſa. 168. vide Iaſ. in l. in naue Sauphei. ver. idem iuris. ff. loca. & in. §. quas vero. l. eius qui in prouincia. ff. ſi cer. peta. col. 4. nu. 7. vbi habetur de quodam campſore, qui ſemel dedit centum aureos cuidam iuueni ſuo inſtitori, vt ferret in aliquem locum, qui poſtea eis vſus fuit, & ob id laqueo fuit ſtrangulatus, & ſuſpẽſus. qui quidem poterat ſaluari, inquit ibi Iaſ. per glo. & tex. in d. §. quas verò. Sed contra Iaſonem præceptorem ſuum tenet Caſſaneus. in conſuetu. Burgun. in §. v. pagi. *39*. dicẽs determinationem Iaſonis. eſſe contra textum. in l. ſi mandauero tibi. §. ſi tibi dedero. ff. mandati. de quo fortè (dicit Caſſaneus.) Iaſon non fuit recordatus. Nam ibi in illo textu centũ erãt, igitur numeratio fuerat facta, & tñ furti tenetur. Quid ſi pecunia talis cõſignata (vt ſupra) fuiſſet furto ſubtracta? reſp. ut per. d. meum Alcia. in conſ. *53*. in 5. vol. per totũ. Itẽ ſtatutum non comprehendit furtum propter neceſſitatẽ factũ. vt dicit Dec. & cęteri. in l. quæ propter neceſſitatẽ. ff. de reg. iur. hinc ait Poeta. Et metus, & malè ſuada fames, & turpis egeſtas. Item ſtatutum de fure, non habet locum, ut dixi in expilatore. Adde Bal. in qq. ad ſtatuta. q. 1. ver. expilator. Itẽ non habet locum in eo, qui propria auctoritate ingreditur poſſeſſionem beneficij. Nec in eo, qui furatur rem ſibi debitam. ſecundum Alex. in l. eum qui. de furtis. Item ſtatutum dicens, quòd ſi iudex deprehendit aliquem furtum facere, puniat deprehenſum in centum, verificatur, etiam in conuicto. ſecundum Bar. in l. fi. C. de ſponſa. nu. 4. & vide Caſſane. in conſue. Burgun. in §. 1. circa prin. vbi habetur de re oberrata, i. quę cuius ſit neſcitur, & alia. De furtis nautarum, cauponum, & ſtabulariorum, fuſius Plotus hæc tractat in l. ſi quando. C. vnde ui. & Rimi. in conſ. *361*. in 2. vbi habetur, An hoſpes

ſpes teneatur de furto facto in camera hoſpitis. Et quando capſa eſt fracta,& res inde furto ſubtractę.quid agendum.& Anchara.in conſil.286.per totum. Et inquit Plotus.in d.l.ſi quando.nu.874.quod creditor,uel famulus non tenetur furti, ſubtrahendo tantum, quantum ſibi debetur. ſecundum Alex.in conſi.135.uol.1.& Grammati.in conſi.50. Ego quoque dixi fuſius.in meo tractatu.de ſeruis uel famulis.q. Itē, qui iuſta ratione credit ſe dominū, & ideò ſi ui rapit, uel clā ſurripit,excuſatur à furto.ſecundum Bal.in conſil.345.in 4. & Crottum, in conſ. 36. Nec ſtatuto comprehenditur ille, qui in ſolutum rem furto ſubtractam accipit. ut ait Portius in conſ.206.De furto ſi uis habere plura;vide Boſſiū.in prac. crim.in titu.de furtis. & furti aduerſus nautas.& plura ad ſtatu.de furtis ponit Caſſane.in conſue. Burgun.§. v.circa prin. ubi habetur de furto,rapina,expilata hæreditate,crimine,robaria,& ſimilibus.& Iul. Clarus. in §. furtum.& alibi. ut te ducet repertorium ſuum. & Bal. in practica ſua. in titu. De ſtatutis.q.16.& Plotum.in d.l.ſi quando.nu.709.C. unde ui. ubi fuſius habetur de multifariam furto. & Rolan. à Valle in conſi.51.per totum.in 1.vol. Et an ſtatutum de furtis comprehendat fœminam, tradit Caſſaneus ubi ſupra. pag.40. An comprehendat vniuerſitatem?vide ibi. & ibidem ponit Caſſaneus caſus,pro quibus,quis furca ſuſpendi debet. Caſus uero,quibus quis morte alia moriatur. ponit Milleus in practica crim.pag.125.cum ſeq.& no.quòd compenſatio tollit ipſo iure delictum,ſi opponatur.pro ut dicit Iaſ.in §.in bonæ fidei.inſti.de actio.num.8.hanc opinionem eſſe communem, dicens.limita tamen, ut per eum ibi.Item no. quod licet pro delicto alibi commiſſo non poſſet quis hic puniri. Tamē ſi alibi fecit plura furta,& hic cōmiſit ſolum unum furtum, quamuis non poſſet ex forma ſtatuti pro uno furto ſuſpendi,tamē propter furta alibi commiſſa,poterit aggrauari pœna.& ſuſpendi.ita ſing.dicit Bar.in l.ſi cui.§. ſacrilegium. ff.de accuſa.& ſequitur Saly.in l.ſeruos.C.ad l.Iul.de ui publica.

blica. & idem vult Ioan. de Platea. in l. omnes. C. de delato. lib. x. immo, quòd eſt fortius propter conſuetudinem delinquendi, poteſt quis puniri pœna mortis, quamuis aliàs non poſſet puniri, niſi pecunialiter. tex. eſt. in l. vnica. C. de ſuperexac. lib. x. & ibi Ange. & Alex. qui dicit notandum hoc eſſe. & Euerard. in centuria legali. in loco à locutionis geminatione. pag. 546. vide Marti. Lauden. in conſi. 40. & pro coronide ſupradictorum, no. qđ pro re mea furto ſubtracta præcium emptori reſtituere non teneor. ut dicit Alb. in conſi. 84. per totum. Etiam ſi emerit cum cautela Cæpollæ. quę in ordine eſt decima. Etiam ſi in foro emerit, uel in nũdinis. ut docet Benintẽdius. in deciſ. Bono. 34. & dominus meus Alcia. in trac. præſump. in regula. 3. præſumptione. 29. uer. ſed iſta opinio. & Ioſeph. de Ludo. in deciſione Peruſina. 42. per totum. & Natta. in conſi. 436. de quo Iulius Clar. in prac. cri. in §. furtum. uer. ſed hic incidenter. & in deciſ. Tholoſa. 151. & Grammati. in conſi. ciuili. 20. nu. 1. & in conſi. 36. nu. 1. & dixi aliàs in meo tractatu de equo. quæſtio. lxij. impreſſo anno. 1564. Ex noua tamen principis moderni conſtitutione, eſt quæ approbata Cæpollæ dicta cautela numero. x. ut extat apud officium Bulletarum Ferrariæ. & penes me eſt.

G.

GABELLA.

STATVTVM dicens. non ualeat contractum, niſi ſoluatur gabella, intelligitur ope exceptionis ut ait Lucas de Penna. in l. 3. C. de frumento vrbis Conſtantinopolitanæ. in fi. lib. xi.

Statutum de gabellis, non habet locum in contractu nullo. Hoc tamen fallit, vt per Vantium in tract. de nullitatibus proceſſus. fol. 65. nu. 58. in libro typis Aldi Romæ impreſſo. vide etiam Tiraquellum in tracta. de vtroq; retractu. §. 1. ſub nu. 7. vbi plenè de hoc habetur.

Statutum

Statutum, quod de omni contractu ſoluatur gabella, habet etiam locum in fideiuſſione. ut ait Tiraquellus in ſuo tracta. de legibus connubia. in gl. v. ſub nu. 105.

Statutum, quod prohibet nobiles conducere dacia, vel gabellas, quomodo intelligatur? docet Tiraquellus in tracta. de Nobilitate. cap. 37. ſub nu. 70. & de legibus connubialibus. in glo. 5. nu. 29. pagi. 269.

Stante ſtatuto, quòd pro animalibus ſoluatur gabella. Nõ debet ſolui de animalibus paruis, pro ut ſunt anſeres, gallinę & ſimiles beſtiæ ſic dicit. Natta. in conſ. 347.

Statutum de gabellis ſoluendis pro contractibus, non habet locum in ceſſione iurium. vt ait Ferrettus. in trac. de gabellis & Alex. in conſ. 53. de quo agit Ferretus ibi num. vij.

De fraudantibus uectigalia, tractat Boſſius. in prac. crimi. fol. 399. De fraudatoribus, etiam gabellarum, & quibus afficiãtur pœnis. tractat Menochius in tracta. de arbitrio iudicis. in caſu. 397. Et an quis poſſit fraudare gabellam? Dic, ut per Tiraquellum. qui dicit plura in tractatu de utroq; retrac. in pręfa. ſub nu. 68. Cautelas autem, quibus euitatur gabella, poſui in meo repertorio cautelarum. in litera G. Reliqua dic, ut per Firma. in trac. de gabellis. & Ferrettum vbi ſupra. & per Caſſane. in conſue. Burgun. §. 4. & Firma. in uer. cõtractus, & in uer. gabella. & per alphabetarios. ubiq;. Et quãdo plures cauſæ ſunt deductæ, attenditur cauſa, quæ minuit gabellam. ſecundum Chacheran. in deciſ. pede. 4. nu. 11.

Gloſſatio.

SI ſtatutum dicit. quòd ſtatuta non poſſint gloſſari. uel interpretari. uel, ꝙ oĩa ſtatuta intelligantur præcisè, uel, ꝙ pͤcisè obſeruẽtur talia ſtatuta. Dic, ꝙ debet intelligi de gloſſis hominis, & non legis. quia gloſſæ ſecũdum aliàs leges ſemper poſſunt fieri, & interpretationes. l. quamuis. C. de adulte. quod multis comprobat Iaſ. in l. omnes populi. nu. 53. ff. de iuſti. & iure. & Bal. in qq. ad ſtatuta. uer. gloſſari. ubi dicit,

quòd

quòd ut non poſſit gloſſari ſtatutum, intelligitur. ut intelligatur ſic & ſic, & exponatur, ſicut prolatum eſt, ſic fideliter exponatur, & ſuper gloſſam gloſſæ nō fiant. Niſi fortè per quas uerborum ſenſus, ſeu conſtructio, quaſi grammaticaliter ad literam, uel intelligibiliter exponatur, nec intellectus ipſius in aliquo extorqueatur ad aliud, quàm ipſa litera exponat, & ſonet. ita dicit Papa. in c. exiui. de uer. ſigni. in clementi. Nec dicatur, quando ratio in ſtatuto non eſt expreſſa, hæc fuit ratio preciſè ſtatuti, quia hoc nō caret diuinatione, quæ reprobatur. l. ſi putator. ff. ad l. Aquil. c. ut noſtram. vt eccle. benefi. quia ſi talis fuiſſet ratio, facilè fuiſſet legislatori eam exprimere. l. 1. §. ſin autem. C. de cadu. tollen. c. ad audientiā de dec. & Decius ita dicit. in c. ſuggeſtum. ſub nu. 1. de appella. & Cæpolla. in conſi. 62. & Bal. in qq. ad ſtatu. ubi ſupra. & ideo, ſi ſtatutum non facit mētionem doli in pœnis, nec nos facere debemus. quia non debemus gloſſare ſtatuta. ſecundum Bal. in l. pignus. C. de pigno. & Bal. in auth. pręſente. C. de fideiuſſo. vbi dicit, quòd ut Diaboli non debemus interpretari ſtatuta noſtro modo. vide Caſſiodorum. in regulis cancellariæ. in deciſ. 31. vbi tractatur de hoc pulcherrimē. nu. 10. Habemus nos Ferrariæ ſtatutum hoc. ſub rubri. de interpretatione ſtatutorum. lib. 1. ad quod videatur Stephanus de Federi. in tracta. de interpretatione iuris. in tomo. 1. tractatuum. Quiſnam uero habeat cognoſcere ſtatutum, ſi quod allegaret ur iniuſtum? Ponit Alberi. in l. omnes populi ff. de iuſti. & iure. poſt Ray. de Forliuio.

H.

HÆRESIS.

SVMMVS Pontifex non poteſt ſtatuere, quòd de hæreſi non teneatur hæreticus, ex quo tota pericli taret eccleſia. quòd non licet. xxv. q. 1. c. ſunt quidam. & dicit Carrerius in prac. crimi. in titu. de

hæreticis.ſub nu.100.quod intellige,vt ibi per eum,nu.101. & ſeq. de hæreſis abiuratione dicit Menochius in tracta.de arbitrio iudicis. in caſu.372.& ſeq.& eruditiſſimus.D.Burſatus in pluribus ſuis cõſilijs pro inquiſitione. Reliqua dic, vt in tractatibus de hæreticis. & per Iuli. Clar.in pract.crim. in §. hæreſis.

Homicidium.

STATVTVM loquens de homicidio, intelligitur de uero, non de ficto.ſecundum Fely.in c.cum Bertoldus.col. 8.in prin. de ſententia & re iudi.& debet intelligi de homicidio doloſo.& cum malo propoſito facto, ſecundũ Deci. in conſi. 9.in 1. vol.& ait Viuius in tracta. ſuo communium opi. uer. ſtatutum.fol.203.& 239.in 1.parte.& Riminald.in conſil.5. & 6.in prin.& Afflic.ſuper conſtitu.regni.lib.1.in titu.de homicidio.& Iulius Clar.in prac.crimi.in §.homicidium.& q. 82.ver,ſtatutum.xij.& Menochius in tracta.de arbitrio iudicis in caſu. 324.& no.quòd homicidiũ fit tribus modis,fortuito,culpa,& dolo.pro ut ait Marcus Aſinius inter conſ.cri. diuerſorum per Zilettum.in conſi.110.in tomo 2. Sed limita ſtatutum prædictum in affine, uel amico. quia homicidiũ præſumitur caſuale. & non doloſum. ſecundum Arno. poſt alios in Epitoma.65.l.1.C.ad.l.Cornel.de ſiccarijs. & Cæpollam.in conſil.29.& Petr.Rebuffi. in tracta.de priuilegijs ſchola. in priuilegio.104.nu.13.& Neuiza. in ſylua nuptiali lib.1.ſub nu.95.Nam hoc ſtatutum intelligi debet ſecundũ ius commune, & ſecundum illud limitari. vt dicit Anania. in conſi.63.limita etiam in homicidio culpoſo,& non doloſo,propter quod quis non punitur pœna mortis.ſed relegabitur pro tempore,arbitrio iudicis.ut ait Cuma.in cõſi.134. ad fi.& Grammati. in conſi. crimi.118.nu. 7.& Tiraquell.in tracta.de pœnis temperandis, vel minuendis per totum. & Monteleo in practi.arbitra.parte. 4.vbi de homicidio agit. & Caſſane. in conſue.Burg. fol. 13. & Neuiza. in ſylua nup.

lib.

lib.1.ſub nu.95. & Pariſi.in conſi.61. per totum. in 4.vol.& iſta eſt communis opinio. ut probat Chirchonius in ſuo tra cta.communium opinionum centuria 4. conclu.63.nu.35. pag.94.ubi fuſius de hoc habetur.limita hoc ſtatutum etiam ſi quis eſt cauſa, ut fiat abortus, etiam poſt quam partus fuit in vtero formatus. Ita dicit.Sardus noſter ferrarienſis. in tractа.de naturalibus liberis.in §. de ventre concepto. & Alex. in l.quod dicitur.ff.de libe.& poſthu.& in l.& ſi ſeuerior. nu. 5.C.ex quibus cau.infamia irro.& Dec.in l.ſi fugitiui.nu.79. C.de ſeruis fugiti.& Alberi.in qq.ad ſtatu.q. 59.in 3. parte. Item limita ſtatu.ſi quis occidat aliquem, iuſſu alicuius, cui niſi paruiſſet,eum interfeciſſet.prout dicunt Cy.Bal. & Saly. in l.1.C.unde ui.& Bal.in c.1.de pace iura.fir.& Moder.in c. 1.de homici.per glo.in l.ſi familia.ff.ſi familia.fur. feciſſe.di catur.& Bal.in conſi.351.lib.5.& hæc communis eſt opinio. ut ait Chirconius.ubi ſupra in centuria.3.num.4. conclu.64. pag.67.Item limita ſtatu.in eo,qui interfecit conſanguineū, qui adulterabat eius uxorem.quemadmodum dicit Andr.in conſtitu.regni.iuriſg.de defen.fac.ex parte impe.& l. Raptores.C.de epiſco.& cleri.Item limita ſtatutum.ſi ſcholaris,uel doctor excellentiſſimus homicidium facit.prout communi ter dicunt Doct.in l. ad beſtias.ff.de pœnis.& Petr. Rebuff. in tracta.de priuile.ſchola.priuilegio.109. doctor autem excellens quis ſit? ponitur per Iaſ.in l.ſtipulationum quædam. in prin.ff.de verbo.obliga.& in dubio doctorem excellentē dicere non debemus. cum ſit qualitas,quæ non niſi maximis laboribus paratur.ſicut dicit dominus meus Alcia.in tracta. præſump.regula.3.præſump.3. in fi.de quo.agit ēt Herculanus in trac.de negatiua.nu.302.quod not.ꝓ teſtō. D.Ioānis Rōchegalli Ghioldi lectoris olim famoſiſſimi.Ad. d.l.ad beſtias.ff.de pœnis.uide dn̄m meū Alci.in Parergō.lib.2. cap. 28. & Mōtanum.in §.cum aūt.inſt.quibus mo. ius pa.po.ſol. & Budeum.in pagi.40.in poſterio.adnota.& Marſi.in practi. crimi.§.oportunē.ſub nu.6.& Barba.in tracta.de pręſtan.car

dinalium parte 1.num.46.& Pari. de Put.in tracta. ſyndica. in §.an ſi pro tempore.& Neuiza.tradit fuſius.in ſylua.lib.1. nu.95.& Ange.de Aretio.in §.ſed quod principi.nu.7.inſtitu. de iure natura.& Fely. in c.illud. de maio.& obedien. & Moder.ibidem. Item limita ſtatutum prædictum in homicidio qualificato.ut ait Barba.in conſ.39. in 3.col.uer. faciat. in 2. col. & Corne. in conſ.19.in 4.uol.in 1. col. Item limita dictum ſtatu. non habere locum.in ſatellite uel Birruario,occidente aliquem,dum ſuum exequeretur officium.ut ait Grãmaticus in deciſ. Neapoli.41.& Areti.in tract.maleſi.in uer. Fama publica.col.59. Item limita. quando ſubditus cõmittit homicidium extra territorium,quo ad pœnam,licet poſſit inquiri.ut ait Bar.in l.1.q.9.col.15. uer. item, quæro ſi ſtatu. C.de ſumma trini.& fide catho.& Iul. Clar. in practi. crimi. §.fi.q.39.uerſi.ſed quæro.uide omnino. Item limita prædictum ſtatutum,ſi quis ad ſui neceſſariam defenſionem homicidium committat.ut tradit Cepolla.in conſ.29.& Iaco.Nouellus in tracta.ad defenſam.& docto.in l.ut uim.ff.de iuſti.& iu. & ait Iul. Clar.in practi.crim.in §.homicidium.uer.excuſatur.& per diſcurſum ibi.Item limita dictum ſtatu.in mãdante fieri homicidium.ſecundum Bal.in conſ.52.in 3.& Iaſ. in conſ.188.in 1.uol.nu.3.& Marſil.in conſ.7.ſub.nu.52. uide Iul. Clarum in prac. crimi.q.89.& uide in illius Reperto. quòd ad multa te ducet.Item limitatur ẽt dictũ ſtatutum nõ habere locum in ratum habente homicidium. uide tamen Carre.in §.circa.ad fi.ad maleſi.& Iaffredũ in deciſione 126. Item limita dictum ſtatutum in eo, qui abortum fieri facit in uentre.ut ait Bal.in l.cum inter.C.de fideicommiſſa. liberta.Et uide ſupra in uer. Abortus. Item limita dictum ſtatu. in eo,qui exequitur iuſtitiam, pro ut carnifex.pro ut ait. Iodocus. in prac. crimi. ubi.de carnifice agit. Item limita dictum ſtatutum non habere locum,ſi quis cum rhomphea (qđ eſt quoddam gladij genus) uolens incidere ramos quoſdam, qui piſcationi impedimento eſſent,interficeret Socium. quemádmo-

madmodũ dicit cardi.in c.lator.de homici. De rhomphea di cit Vlpia.in l.3.§.Armis.ff.de ui & ui arma. licet quidã ſcio lus legat ibi rombote.loco rhompheę. quem corrigit Arno. in Epitoma. 18. & de rhomphea meminit Valerius Flacus. Argo.vi.carmine iſto.

Aequaq; nec ferro breuior, nec romphea ligno.

Et licet ipſe mediam corripiat. Claudiamus tamen produ cit carmine iſto.

Sic ſternat geticas ultrix romphea ſagittas.

Vide Arno.in Epitoma.51.& Epitoma.85. ubi tradit cau telam euitãdi pœnam ultimi ſupplicij propter homicidium. & uide per eundem in dialogo.33.34.& 39. & in problema te, 88. & cautelam.1.& ſeq.Cępollę.& caute.Blanci in fine ſuæ crimi.practi.& Caſſaneum.in conſue.Burgun.fol.13.ubi ponit caſus plures, quibus quis poteſt euitare mortem.& Ne uiza.in ſylua nuptiali.lib.1.ſub nu.95. Item limita non ha bere locum dictum ſtatutum. in pariccida, qui philopator di citur. Nam Ptolomeus filius eiuſdem nominis Euergetes vo cari cępit, vt eſt apud Textorem.in officina.parte 1. vbi agit de liberis, parentum interfectoribus.nu.8.& Anania. in cõſ. 63. Sed videtur contra tenere Carreri.in prac.cri.in §.homi cidij.ſub nu. 148.& Rui.in conſ.129.in 2.per totum. Item nõ habet locum ſtatutum in eo, qui præbet cauſam homicidij.l. nihil intereſt.ff.de ſiccarijs.& tradit Bal.in qq. ad ſtatu. ver. interficiens & Alberi. in qq. ad ſtatu. ver.homicidas.& Bal. d.ver.ubi ſupra. ſi quis tamen gladio hominem vulnerauit, qui ſtatim cecidit, & fregit ſibi crus, ex qua fractura perijt, de homicidio debet puniri. ita dicit dominus meus Alcia.in cõ ſi 23. in iij.uol. Item limita. ſtatutum, in homicidio poſt.xx. annos. ſm glo.in l.in cognitione in glo.magna.ad fi.ff.ad Syl la.per l.quærela.C.de falſis. & Balb. in tracta. præſcrip. in 2.q.ſub.nu.1.& Neuiza.in ſylua.nup.lib.1. ſub nu.95.& ſeq. & Rochum de curte.in tracta.de conſuetudine. ſub nu. 68. ubi dicit eſſe deciſionem pro liberando amico. uide dominũ

mcum

meum Alcia.in c.cũ non ab homine. ſub nu. 38. de iudi. ubi reſtringit terminum.xx. annorum ad decem tantum. per gl. in l.ſi diutino.ff.de pœnis.& Afflic.in deciſ.287. ubi agit an antiquitas, abſentia, & paupertas excuſent homicidam, & liberẽt à pœna,ac de homicidio an per partes componi poſſit. Item limita ſtatutum in eo,qui interficit clericum in facinore deprehenſum. ſecundum Alex. in l.ſi ſeruus.§.ſi quis duos.ff.de leg.1.Item limita ſtatu.in eo,qui lætaliter uulnerauit,licet certum ſit uulneratum moriturum. ſecũdum Carreri.in prac.crimi.in §.homicidium. nu.6. quia homicidium dicitur ab homine & cado cadis. Nam licet ſit proceſſatum ſuper uulnere, non ideo uulnerans debet puniri de homicidio,licet vulneratus ſit mortuus. ut ait Carrerius ubi ſupra. Nec ſufficit ſm ipſum clauſula. ſuper quibus omnibus & ſingulis.de qua uide Ange.in trac.malefi. in glo. ipſa ſuper ꝙ licet. Item limita ſtatutum in pupillo.ut ait Firma.in reperto. uer.pupillus.uer.96.Item limita in dormiente, & furioſo.ſecundum Ange.in tracta.malefi.in glo. comparet.d. inquiſiti in termino.col.3.clem.ſi furioſus.de homicidio.& Tiraquellus.in tracta.ſuo de pœnis temperandis.& Claudius in regu. crim.111.cum ſeq.& Iulius.Clar.in practica.crimi.q.60.uer. quæro etiam. Item limita.in occidente cum Baculo,uel pomo enſis,uel haſta.ſecundum Ange. in tracta. malefi.in glo. ſcienter.col.fi. Item limita in occidente bannitum quemadmodum dixi ſupra in uerbo banni. Itẽ limita. in eo,qui ſe defendit.ſecundum doc.in l.ut uim.ff.de iuſti. & iu.& Nouellũ in trac.ad defenſam. Item limita in eo, cui denunciatũ erat, ne loqueretur cũ uxore denunciantis.ſecundum Bar.in l.generali.in fi.C.de decurio.lib.x.quod intellige ſecũdum tex. in §.is quoq;.in auth.ut liceat matri & Auię.& Neuiza.in ſylua nuptiali. lib.1.num.83.& ſeq.& nu.102.ubi ponit proteſtationem in forma contra adulterum faciendam per maritum.Item limita in occidente furem nocturnum, ſeu diurnum,qui ſe telo defendit.l.qui furem.ff.de ſicca.c.interfeciſti.

ſti.de homicidio. Item limita in creditore, uolente capere ſuum debitorem aufugientem,& ſe defendentem.ſecundum Alex.in d.l.ꝙ furem.& Bal.in l.ſi ut allegas.in fi.C. eo. titu. Item limita in fœmina prægnante, uel lactante, quia licet poſſit condemnari,non poteſt tamen executio fieri.l.Imperator. & ibi Bal. ff.de ſtatu homi. Item limita in occidente pugno,etiam armato,licet in caput illiſo. ut ait Fely. in tracta. de conatu.col.pen.qui allegat.Areti.in conſ.147.& Deci.in conſ.9.nu.2.Item limita,ut per Fely.in c. dilecti.col.3. de exceptio.Item limita alijs modis.ut per Cępollam.in cautela.2.& ſeq.& Tiraquellum fuſiſſime.in d. tracta. de pœnis temperan.& Iuliũ Clarum in eius prac.cri. in §. homicidiũ. & per diſcurſum. vt te ducet eius repertorium.& alij repertoriſtæ. & vide de iſto ſtatuto.Deci.in l.3.nu.28.in fi.C.qui teſta.face.poſſunt & in conſ.438. & de noſtro ſtatuto Ferrariæ,loquitur Menochius in tracta.de arbitrio iudicis.q. 86. nu.19.& in caſu.360.nu.38.vide Anto.Gomez. in tracta. de homicidio,& Chacheranum.in deciſ.Pedemonta. 104. vbi etiam ponit qua pœna puniatur is,qui homicidio cauſam dedit. & vide Placam.in epitoma delictorum cap.xij. & an habeat locum in parricidio habetur ibidem in cap.22. nu. 36. & Plotum vbi ſupra.nu.694.& Menochi.in caſu.314.& ſeq. vbi agitur etiam de homicidio commiſſo per furioſum,mente captum,ebrium,dormientẽ,amore debachatum & ſimi.& in caſu.338.& in caſu.361. vbi & quando caſus accidit ex accidenti.& docet ibi, quomodo animus homicidæ deprehendatur.de quo vide Iul.Clar.in d.§.homicidium. verſ.ex propoſito.Reliqua dic,vt per eundem Clarum,& criminaliſtas.

Statutum vult,ꝙ elapſis duobus menſibus,amplius nõ poſſit accuſari homicida. an comprehendat venenantem? vide in trac.de Cardi.lega.à latere. &c.in verbo venenum. Per quod autem tempus tollantur aliæ criminales actiones?ponit Rogerius in tracta.de diuerſis præſcriptio.c.1.nu.12.

Statutum generaliter priuat homicidam ab officio. Dic, quòd

quòd reſtringitur ad homicidium vetitum. vt ait Panor. in c. ſi per fodiens. de homici. & Bal. in l. ſi ſeruus. ff. ad. l. Aquil. & idem Bal. in l. decuriones. C. in quibus cau. infa. irro.

Quidam interfecit Paduanum, cuius pater eum accuſauit, ſtatutum dicebat, quòd ſi malefactor haberet pacem, nõ moreretur. Pater fecit pacem acceptis libris centum, & eum à morte liberauit. deinde vxor mortui peperit filiũ, & pro eo tutelam accepit mater, & vt tutrix occiſorem mariti accuſauit. ipſe excipiebat de pace ſibi per patrem facta, quæritur an de eodem delicto iterum quæri poſſet? reſpon. Alberi. in l. licet gratis. §. poſſumus. ff. Nautæ caupo. & ſtabu. quòd non. vide Papienſem. vbi de inquiſitione agit ſuper gl. hæc eſt quædam inquiſitio. & Paul. Girlan. in tracta. de relaxa. carce. in vj. q. nu. 2. & docto. in rub. & titulo. C. ne ſępius de eodem delicto quæratur. &c.

Stante ſtatuto. quòd homicida puniatur in centum. & alio ſtatuto. quòd ſi quis duo commiſerit homicidia decapitetur. ſi quis duo commiſerit homicidia, quamuis pro primo ſoluerit pecuniam, tamen eſt decapitandus. ſecundum Bal. in auth. qui ſemel. col. pen. uer. ex iſta. in fi. argu. C. quomodo, & quando, & Deci. in l. bona fides. ff. de regu. iur. vide Bal. in addi. ad Specula. in titu. de emphyteuſi. vbi agit de locato.

Dicit ſtatutum. quòd homicida non ſit de prioribus. An comprehendat occiſorem banniti? reſp. Bald. quòd ſic. in l. decuriones. C. ex quibus cau. infa. irro. & Dec. in c. non liceat, num. 2. de præben.

Statuto ſimpliciter cauetur, quòd bona homicidæ publicentur, an filius homicidæ poterit petere eius legitimam? reſpon. Papienſis in glo. inquiſitionis. in ver. tranſeat. nu. 2. quòd ſic p. l. 1. vbi no. per gl. & in l. ratio. in princ. & in §. ex bonis. cum ſeq. ff. de bonis authoritate iudi poſſi. & de bonis damnatorum, & econtra. uide ibidem.

An domus homicide paulo ante vendita ſit diruenda, uel confiſcanda, ſecũdum formam ſtatuti, in crimine homicidij?

reſpon.

reſpon. Roſr. in libellis. ubi agit de Publiciana, ſeù Paulia-na. in princ. & Alber.& Papien. ſub rub. de his, quæ in frau.& Et tenent, quòd de ueritate iuris, non uenit retractan da venditio, nec domus deſtruenda, uel confiſcanda. Quod ſi de proximo ante maleficium facta fuit alienatio, bene poteſt reuocari venditio, & deſtructio fieri. ad terrorem malefactorum, vt malefactor mendicet. ſecundum Bal. in addi. ad Specula. in titu. de dona. litera. M. vide Bar. in l. ſi uenturi. §. ſi. quę in frau. credi. & Papienſem ſuper libel. de forma actionis realis. ſuper. uer. veris ac legitimis. nu. 7. & Bar. & doct. in l. poſt contractum. de dona. & Porcium. inſti. quibus ex cau. manu. non licet. col. 5. & Marſil. in ſingu. 316. uer. accipie. vide Criminaliſtas.

Statutum diſponens, quòd recipiens pecuniam pro homicidio committendo, puniatur. An comprehendat, qui pecuniam recepit, & vulnerauit, ſed non perfecit? reſp. ut per Corne. in conſi. 249. ubi traditur & de mandante vol. 1.

Quidam fuit in contumaciam condemnatus, ubi fecit delictum, licet ibi forum non ſortiretur. An ob id exequi poterit alibi ſententia, ſtante bulla, quod bannitus non ſit tutus in aliquo loco, non diſtanti per quinquaginta milliaria à loco commiſſi delicti. & ſtante ſtatuto, quod contumax habeatur pro confeſſo? reſpon. ut per Corne. in conſi. 143. in 3. vol.

Si ſit ſtatutum indiſtinctè & generaliter dicens, quòd pro homicidio imponatur pœna centum, nec diſtinguit inter cõiunctos, vel alios. Certè, ubi etiam de iure communi adeſſet pœna parricidij, attamen hæc erit pœna pecuniaria propter ſtatutum. quod indiſtinctè loquitur. quod intellige. vt per Bal. in l. datam. C. de dona.

Statutum uult pro homicidio de die facto manũ amputari, & de nocte caput, uel ambas manus. Agitur ex maleficio, vti de nocte cõmiſſo, nec probatur qualitas noctis. An quia plus agatur, ſequatur condemnatio in minus. An non ſequatur in ullo? reſp. vt per Bal. in l. edita. ſub nu. 32. C. de edẽdo.

Si ſtatutum vult, quòd homicida condemnetur in centū, quæ ſi non ſoluat infra menſem decapitetur. Dic, quòd ubi adeſſet culpa tantum, non deberet decapitari. & iudex tenetur declarare in ſua ſententia, inſerta cauſa, quia ſemper cauſa condemnationis eſt quærenda. l. qui cum uno. §. ſed ad tēpus. ff. de re mili. ita tenet Bal. in l. data opera. ſub nu. 10. C. qui accuſare non poſſunt.

Si dicit ſtatutum, quod homicida ſoluat mille, & ſi nō poteſt decapitetur. an hoc uerbum poteſt abſolutè intelligatur? reſpon. ut per Bal. in l. quòd ſeruius. ff. de condi. cauſa data, cau. non ſequuta.

Et ſi dicat ſtatutum. quod ſi homicida non poterit ſoluere condemnationem de pecunia, decapitetur. Non debet extendi in futurum. ſed ſi poſtea infra terminum non ſoluerit, debet decapitari. vt ait Bal. in d. l. quòd Seruius. ff. de condi. cau. data.

Si ſtatutum repellat homicidam à beneficijs. Debet intelligi de homicida, contra quem eſt factus proceſſus. & ſequuta condemnatio, & non de alijs. ita tenet Bal. in l. quis ſit fugitiuus. §. quod aiunt. ff. de ędili. edic. l. ingenuum. ff. de ſtatu. homi.

Statutum Florentię, quòd propter homicidium omnes de conſortia teneantur, valet. vt dicunt Bal. & Anchara. in rubri. C. res inter alios acta.

Statutum vult, quòd filij debeant habere dimidium bonorū patris condēnati. Pone, quidā fuit de homicidio condēnatus, qui habebat filium pupillum, An poterit ei tutor decerni? reſpon. vt per Bal. in l. inceſtus. C. de inceſtis nuptijs.

Statutum ſtat, quòd quicūq; declinauerit iuriſditionem, ei ius non reddatur. Pone filius Clericus fecit homicidium. Dic, quòd pater debet declinare forum, pro ſuo intereſſe nomine proprio, & non filij, & ideo filius poſtea offendi nō poterit, nec pater, quia paterni officij neceſſitas eum excuſat, ac fides. ꝑ ut dicit Bal. in l. filius. ff. de ijs, ꝗ ſunt ſui uel alie. iu.

Statu-

Statutum punit homicidam in trecentum. Iudex autem homicidam capite punit. Dic, quòd & ipſe in ſyndicatu debet decapitari. qa fit retorſio in eum. l. lege. §. fi. ff. ad. l. Iul. re pe. vbi ẽ caſus legis expreſſus, quòd in criminalibus ratione doli, iudex tenetur ad ſimilitudinem ſupplicij. in dolo autẽ dicitur eſſe iudex, quando nõ ſeruat ſtatutum. vt ait Crauetta. in conſi. 18. nu. 14. in 1. vol. & eſt periurus. ut dicam infra. in uer. iuramentum. Et quòd debeat decapitari. ponit Bella pertica. in q. 434. ad fi. allegat. Bal. in rub. C. de pœna iudi. qui malę iudica. & Pe. de Suza. in l. fi. C. eo. ti. & Bar. & Alex. & cæteros. in l. 1. ff. quòd quiſque iuris. licet in hoc Bal. in c. iudices. de pace iura. fir. tenet contra. quod ſequitur Alex. in l. in lege. ff. de ſiccarijs. vide omnino Marſil. in ſingu. 575. & quando de damno, & intereſſe defuncti agitur, & eius hæredum. vide omnino etiam Rol. à Valle. in conſi. 39. in 2. uol.

Cum ſtatututum Bononiæ dicat. quod de homicidio iudex ſecundum ſuum arbitrium habeat licentiam inquirẽdi, & procedendi. Dic, quòd per hoc habet etiam iuriſdictionẽ pronunciandi. Non poterit tamen pronunciare ſecundum ſuum arbitrium, ſed ſecundum formã iuris, quia in eo, quod cognoſcit, uidetur ordinarius, ſed in eo, quod ſuo arbitrio, habet naturam delegati. quia cum aliquid addimus iuri cõmuni &c. l. ius ciuile. ff. de iuſti. & iu. & ideò ſecundum modum illum, non uidetur mandata diffinitio. ſecundum Iaco. Butri. quam additionem fatetur Bal. in l. qui procuratorem. ff. de procurato. ſe habuiſſe de libro Bar. ſcriptum de manu. propria, ipſius. quod eſt no. ſecundum ipſum.

Vnum ſtatutum dicit. Pro homicidio imponi pœnam librarum centum, de quibus medietas ſit hæredum occiſi. & eſt altera clauſula in eodem volumine, quòd ſi fregerit pacem occidendo, puniatur in ęre, & in perſona. Sed non dicit, quòd medietas ſit hæredium occiſi. quęritur, ſi quis pacem frangendo commiſit homicidium, an medietas bonorum homicidæ ſit hæredum occiſi? reſpon. ut per Bal. in l. que

madmodnm.ff.ad l.Aquil.& hanc. q.fuiſſe diſputatam Bononię per Martinum Syllinanum.dicit ibi Bal.

Iudex an poſſit pro homicidio minorare pœnam, & imponere pœnam manus? reſpon.Carre.in prac.crimi.in §.Circa. num.10.quòd non.

Vno etiam ſtatuto cauetur, quòd homicidio imponatur pœna mortis.& alio, quod in omnibus criminibus poteſtas poſſit imponere pœnam ſuo arbitrio.an pro homicidio pœnam arbitrabitur? reſpon. Corſetus. in ſingulari. uer.ſtatutum.fol.189.quòd non.

Si ſtatutum imponit pœnam pecuniariā pro homicidio, non tenet.vt ait Alberi.in qq.ad ſtatu.q.122.parte.2.& Roma.in ſingu.706.& Rochus de curte.in c.fi.col.21.de conſuetu.& Marſil.in l.1.nu.19.ff.de ſicca.& Petrus Rebuffi.in practi.beneficiaria.lib.3.in regula diſpenſa.in gra.prohibi. num.15.pag.411.

*S*tatuto cauetur, quòd Committens homicidium ſoluat mille, & ſtet ad confinia per decennium.Durante primo decennio, homicida commiſit aliud homicidium.Quæritur an debeat expectari finis primi decennij, an verò ſecundum decennium debeat immediate currere? reſpon. Bal. in l. Senatus. ff. ad Turpilia. quòd quandoq; pœna ponitur ſpecialiter, puta, dicit ſtatutum, quòd ſtet ad confinia per decēnium à tempore delicti, & ſic determinat tempus, & tunc ſecundū decennium debet ſtatim currere.aliàs non eſſet illud decennium.ſed aliud. argu.no.in l.ſi vſufructus.ff.de vſufruc.lega. aut ponitur pœna generaliter & in determinatè.puta, ſtet ad confinia per decennium, & tunc incipit ſecundum decennium, finito pimo.quia aliàs non ſolueret pœnam delicti.c. 1.de pœnis.& ff.de furtis.l.inter omnes.& C.eo.titu.l.ſubtracto.vbi caſus ſuperueniens non excuſat à pœna præcedentis.culpæ.idem dicit Panor.in c.cum in cunctis.de electio.

Si à ſtatuto imponatur pœna pecuniaria pro homicidio. non videtur receſſum à pœna iuris communis. ut ait Bar.in

§.1.ff.de ui.bono.rapto.Sed contrarium eſt uerius. ſecundũ Alexandri.in ſuo.tracta.de poteſtate procuratoris, & defenſoris in cauſa criminali. parte.1.nu. 283. & ualet huiuſmodi ſtatutum.ut tenet Alberi.in qq.ad ſtatu.q.122.in 2. parte. vide Claudium. in regu.crim. 87.vbi dicit,quòd non tenet ſtatutum.& hæc communis eſt opinio,ſecundum ipſum.

Dicit ſtatutum,quòd qui fecerit duo homicidia,decapitetur: Pone,Titius fecit primum homicidium,& ob id fuit bãnitus,deindè & aliud commiſit homicidium, an debet decapitari?reſpon.Bal.in qq.ad ſtatu.uer.homicidium. ſub nu.3. quòd ſic.ſecùs eſſet ſi ſtatutum diceret,quòd pro duobus homicidijs decapitetur, quia tunc vnum aliud non aggrauat.

Cumarũ ſtatuto cauetur.quòd,ſi quis de homicidio fuerit accuſatus, & non comparuit, ponatur in bãno octo dierum,quo termino elapſo,ſi non comparuerit,bona ipſius ſint publicata.ſaluo iure creditorum, & deſcendentium. ſi quos habet.inter quos deſcendẽtes,& ipſum taliter bannitum bona pro rata diuidantur. & pars contingens perſonæ banniti ipſo iure ſit publicata.an taliter bannitus teſtari poterit? reſpon.Signorolus.in conſi.119.quòd non.

An nobilis homicidium committens teneatur pœna ſtatuti de homicidio? reſp.ꝙ non.ſed de exceſſu.ut dicuntdoc.ſupra allegati. & Franc.Mar.in deciſ.Delphi.225.lib.2. alios caſus.in quibus quis pœnam mortis euitat, poſui ſupra. & ponit Milleus in prac.cri.pag.125.cum ſeq.vbi facit ſpecialem tractatum de hoc. Caſus, in quibus pœna mortis à lege ſpecifice eſt impoſita, ponuntur ibi.& ponit etiam Guiliel. Bont.in tracta.qui ita inſcribitur.inter tractatus. Caſus uero, propter quos quis furcis debet ſuſpendi. ponit Guido Pap.q. 589.& reliqui ſupra à me collecti.

IGNIS

I.

IGNIS.

Ex forma ſtatuti ſuperuenerunt plures ad ignem, qui erat in quadam domo, quæ ut ſaluaretur, plures aliæ ſunt deſtructæ. quomodo debet fieri emẽdatio? reſpon. ut per Alber. in qq. ad ſtatu. q. 92. in 2. parte. & Ferrarium in cautela, 36. & Plotum in repet. l. ſi quando, num. 731. C. unde ui.

Ignorans.

Statutum non ligat ignorantes, quò ad pœnam. aliàs fortè ſic. reſponde ut per Bal. in qq. ad ſtatu. in ver. ignorantia· & vide glo. in prag. in uer. publicatione. in tit. de con clu. eccle. Gallica. pag. 260. & per Franc. Mar. in deciſ. Delphin. q. 523. & ibi uide, an ignorans proclama publicum excuſetur, lib. 2. & Chacher. in deciſ. Pedemont. lxxi. per totũ, vide omnino etiam Iul. Clar. in prac. crim. q. 60. uer. ſed nun quid. & uide Tiraquel. in tract. ſuo. de pœnis temperandis. in cauſa 11. nu. 24. & cauſa 43. num. 4. & cauſa 13. num. 22. & num. 27. & cauſa 11. num. 7. 8. 9. 10. 11. 12. & 15. & Claudiũ in reg. crim. 98. num. 4. & 161. num. 3. & 177. nu. 2. & Nouellum in tract. ad defenſam, num. 51. & ſeq. ubi habetur de hoc fuſiſſimè. & num. 97. & 48. & benè in terminis per Blancum, in pract. crim. in §. ignorantia. fol. 92. num. 1. & pluribus ſeq. & maxime, nu. 19. uide omnino, Duenyas in reg. 129. & Afflic. ſuper conſtitu. regni, in titu. de intrantibus regnum, lib. j. & Soz. in fallen. in uer. ignorans, cum ſimi. à me collectis, in meo tracta. de argumentis, in loco à furioſo ad ignorantem. & Dec. in c. 2. nu. 7. de conſtitutio. Ignorantia ſtatuti ſynodalis excuſat tranſgreſſorem a pœna, niſi ſit craſſa, & ſupina. Etiam, quando ſtatutum punit aliquid prohibitum lege di-

uina, uel canonica. ſecundum Ioan. Andr. in Nouel. ſuper c.animarum, de conſtit.lib.6.de quo agit etiam Archiepiſcopus florent.in ſumma, lib.3.c.33.ad fi.ſub tit. excommunicatio contra ſepelientes. Et no. quòd ſi ille, qui tenetur ire ad ſynodum, uidet, quod ibi ſit tractandum aliquid contra ius, non tenetur ire. ut dicit Afflic. ſuper conſt.regni lib.1.rub.45.num.60.per tex.in c.quod ſuper, de maio.& obe. & Neuiz. inter conſi.crim.in conſ.12.num.117.Similiter doctor, ſi non uadit ad collegium, quando ſcit, quòd eſt tractandum aliquid, quod eſt iuri contrarium, uel cui non auderet contradicere, non dicitur periurus. Idem, ſi per priorem collegij proponendum eſſet aliquid ad inſtantiam ſuperioris, qđ eſſet contra publicam utilitatem. ut ait Cotta. in tracta. rerum memorab.in verbo ſcholaris, quod bene not.pro ſtatutis collegij doctorum ferrarienſium.

Si ſtatutum dicit, quòd infra ſex menſes poſſit de maleficio cognoſci. Dic, quòd iſti ſex menſes incipiunt currere à die ſcientiæ, quo ſcitur maleficium fuiſſe commiſſum.l.1.ff. quod ui aut clam, & ad Syllania. in l. ſi quis in graui, & dicit Ange.in auth.de ſanctis epiſco.§.pen.uide etiam Marſil. in conſi.87.num.17.in prin. & Nattam.in conſi.215.nu.2.in primo uol. quod not.pro ſtatu.Ferr. ſub rub. de tempore ſtatuti infra quod accuſationes & denunciationes fieri debeant, in fine.

Improperans.

STATVTVM, quòd improperans mortem alicui puniatur. Non habet locum in improperante mortem patris occiſi in bello.ut dicit Ray.de Forli.in conſi.incip.continetur ſtatuto, de quo Firma.etiam tradit in repertorio.

Inceſtus.

COMMITTENS inceſtum cum matertera, an puniatur ſtatuto de inceſtu? reſpon. vt per Cæpollam in conſi. crim.68.Et de inceſtu fuſius tractat. Iul.Clar. in pract.crimi. in §.inceſtus.& Follerius inter conſi.crim.diuerſorum per Zilettum.

lettum.in conſi.79.per totum.in tom.ſecundo, ubi etiam dicit, pœna capitis puniri eum, qui ſub uelamine matrimonij coiuit cum conſanguinea.ut ait Iul.Clar.in §.inceſtus.

Incidens arbores.

STATVTVM imponens pœnam incidenti arbores, non cõprehendit incidentem unam arborem tantum, ut dicit Afflic.ſuper conſtitu.regni. de quo uide Tiraq.in l. ſi vnquam, ſuper uer. ſuſceperit liberos, ſub num. 199.C.de reuo.dona.

Incluſio animalium.

AN incluſio animalium eſt permiſſa? reſpõde ut per Plotum in repet.l.ſi quando.num. 874. C. unde ui. & uide ſupra de damno dato.

Indicia.

QVANDO indicia in plurali exiguntur a ſtatuto, non ſufficit vnum tantum.quemadmodum ait Corn.in conſi.58.in 3.vol. Quòd an ſit uerum? tractat Tiraquel.in l.ſi unquam, uer.ſuſceperit liberos. num.212.& ſeq. C.de reuo.dona.& Iul.Clar.in pract.crim.q.64. verſ. ſed quæro. Et unumquodque indicium debet probari per duos teſtes. ut ait Carreri. in pract. crimi. in princ. ſub num. 106. & uide Gand. in trac.de indicijs & tortura.uer.qui teſtes debent eſſe omni exceptione maiores. Limita tamen hoc in indicijs remotis, & non proximis, quia duo non exceptione maiores ſufficiũt. vt ait Clau.in regu.crim.26.de conuicto per indicia, uel præſumptiones. & item regula crimi.62. de indiciis ad inquirẽdum, & ad torturam. quando damnum eſt datum. uide fuſius per Plot.in l.ſi quando. ſub num. 878. cum ſeq. C. unde ui.& uide Ange.in auth. de teſtament.in prin.nu.4. ad fi. & Lucam de Pen.in l.prima.C.de nume. actuarijs.lib.xij. Quænam ſint indicia ſufficientia ad torturam, ponit Menochius. in trac.de arbitrio iudicis in caſu.270.& ſeq.& uide Iul. Clarum

rum in pract.crim.q.6.& q. 20.ubi pleniſſimè habetur de indicijs. Nota, quòd debet dari copia indiciorum reo, antequam torqueatur.ut ait Ferrettus.in conſi.137.tomo. 1. & ſi latrunculator malitioſus non uult dare indicia, poteſt appellari. vt ait Riminaldus. in l.1.col.16.ff.de iuriſdic. omnium iudi.& Purpura.in l.2.nu.37.C.de eden.& Neuiza. in conſi. 97.ſub nu.17.& Alex.de Neuo.in conſi. 86.& Caſſaneus. in conſi.58.nu.28.& ibi nu. vlt. vbi ponit proteſtationem Rei, quod niſi ſibi detur copia indiciorum, vt poſſit ſingillatim, & particulariter oĩbus reſpõdere, & donec, & quouſq; illi tradantur indefenſus, & pro indefenſo habebitur, proteſtando de nullitate proceſſus, qui aliàs fiet contra eum, tanquam factus contra indefenſum. Et optima eſt etiam cautela pro reis ad impediendũ torturam, vt petãt ſibi nominari teſtium nomina contra ipſos examinandorum, proteſtando, ſe uelle incontinenti probare, ſiue in breui termino, illos eſſe ſibi inimicos capitales.& curia tenetur ipſum reum audire.ita dicit Ferrettus in tractatu de inimicis occultis exercituum. & nu. 26. vide Didacum à Couarru. in tracta.variarum lectio. lib.2.cap.13.& Claudium in regu. crimi.33.34.& 35. quod nota pro ſtatu.Ferr.ſub rub.de modo & forma procedendi per inquiſitionem.lib.3.& quando ſit danda copia indiciorum. tradit Ange.in tracta.malefi.in glo.fama publica.uerſ. item aduertas. Et no.quòd reo relaxato cum fideiuſſoribus, ſi ſuperuenerint indicia, ipſe citabitur, quòd compareat, & veniat ad confitendum delictum, non obſtante ſua negatione.& eo ueniente retinebitur, & torquebitur. ita dicit Ange. in trac. malefi.in glo.comparuerunt dicti inquiſiti in 2.col.

De iniurijs.

AD ſtatutum de iniurijs. vide Iuli.Clar.in prac.cri.in §. iniuria.& Placam in epito.delictorum.cap.1.& Anto. Gomez.in titulo.de iniuria.tomo.3.cap.6.& Beluiſiũ.in eius practica cri.in titulo de iniurijs. ubi fuſiſſimè hoc tractatur.

Statutum,quod punit inferentem iniuriam, compræhendit etiam mulierem. ſecundum Anchara. in conſil. 109.& Gãmarum in trac. extenſionum.ſub nu. 59.ſed aduerte quia non compræhendit monachum. ut poteſt videri in deciſi. Tholoſa.313.

Statutum imponit pœnam inferenti iniuriam in perſonã. an habebit locum in eo,qui ſcindit iniurioſè veſtes? reſpon. Bal.quòd ſic in l.gallus.§.ille caſus. ff.de libe.& poſthu.per l.quæſtionis.ff.de iureiuran.vbi etiam Bar.& in l.illicitatio. §.quòd illicitè.ff.de publica.c.nuper.de ſententia excommunica.& docto.in clem.1.de pœnis.& Anchara.in clem.cauſa de elec.& Bal.in l.ſi qua per calumniã.C.de epiſco. & cleri.

Statutum, quòd puniatur,qui infert alicui iniuriam in domo ſua.An comprehendat ſtantem in porta ante domum,cui fuit illata iniuria? reſpon.ut dicunt Bar.Paul.de Caſt.& alij in l.cætera.§.ſenatus.ff.de lega.1.

Statutum,quòd pro iniuria illata meretrici,aliquis non puniatur.Non habet locum in meretrice coniugata.ut ait Ioã. Andr.in additio.ad Specula.ſuper rub.de iniurijs.1.col.uer. interdum ſtatutum.

Statutum dicens. quod ſi ſit illata iniuria certo generi hominum,ſtetur iuramento eorum, uel offenſi. Iſtud ſtatutum eſt contra ius commune.l.omnibus.C.de teſtamen.& l.nullus.ff.de teſti.unde habebit locum,quò ad negocium principale tantum,ſed non,quo ad fundandam iuriſdictionem ipſius iudicis coram quo accuſatur forenſis, tanquam forum ſequatur ibi,ratione commiſſi delicti.ita dicit Alex.in l.ſi.ff. de in litẽ iuran. & habetur in deciſ.Tholoſa.145.vbi & alia ad rem facientia traduntur.

Statutum punit iniuriantem. An comprehendat illum,qui dicit alicui. tu es bonus uir. reſpon. quòd ſic. quaſi dixerit, tua uxor eſt adultera.ut ait Cardi.in c.ex literis.de conſue.& Petr. Rauen.in ſuo aureo alphabeto. in materia.de conſue. de quo.vide Neuiza.in ſylua nup.lib.4.ſub.num.76.Item, ſi

quis

quis dicat aliquem eſſe impium,ingratum,peſſimum hominem.& ſimi.non punitur ſtatuto. vt ait Ruinus in conſi.162. in 4. nam verba iniurioſa dicuntur ea, quæ proferuntur in alium contra bonos mores ciuitatis.l.Item apud labeonem. §.conuitium.ff.de iniu.& plene Fely.in c.cum te. in ulti. col. de re iudi.& Grammati.in deciſ.Neapoli.14.& Oldra. in cõſi.53.& dominus meus Alcia.in cõſ.2.in 7.lib.vbi dicit quòd non facit iniuriam, qui dicit ſum nobilis,& probus, ſicut tu, & plus.vide omnino Fely.inter conſ.crim.diuerſo.in conſil. 46.in tomo 2.& Bar.in conſi.5.nu.2.& Plotum.in conſ.131. nu.20.in criminalibus conſilijs.

Statutum de iniurijs. non comprehendit eum.qui capit aliquem,ut non ſeuiat in ſe,vel aliũ.ita dicit Bal.in l.1.§.ſi tibi. ff.ad Syllania.vbi dicit no.pro ſe interponentibus.

Statutum de iniurijs non comprehendit illum,qui dicit tu mentiris.quãdo quis eſt prouocatus.ut dicit Menochius. in conſi.41.per totum.Extende hoc eſſe uerum, quamuis dicatur in iudicio. ſecundum Iaco.de Beluiſio.in prac.in titu. de iniurijs.nu.14.ſed dic ſecũdum Menochium in d.conſi.41.ꝙ duæ ſunt ſpecies mentite.vna,quæ non fit,ut propulſetur iniuria,ſed potius ad impingendum mendacium aſſerenti,quę reprobatur.& ſi quis dicat,tu mentiris,ſaluo tuo honore. Altera eſt,quæ fit ad tuendum ſuum honorem, & defenſionem propriam.ut ſi quis dicat.Tu es fur,proditor,& ſimi.& poteſt reſponderi, Tu mentiris. Secùs,ſi dicatur, tale debitum non eſt ſolutum.quia non poteſt dari ei mentita aliquo pacto. ut ibi per Menochium fuſius dicitur.

Si de uerbis iniurioſis,de loco,& tempore conſtat per confeſſionem rei, iniuria, ei illata debet puniri ſtatuti pœna. nec debet attendi aliqua ineptitudo libelli.ut ait Sozi. in cõſi.146.in 1.& Rimi.in conſi.527.in 3.quæ autem requirantur in iniuriarũ libello,ponit Iaſ.in §.1.inſti.de actio.num. 50.& Iaco.Beluiſi.in principio. ſuæ crim.praxis.in titulo de iniurijs.& Ferratis in cautela.14.nu.3.

An ſtatutum de iniuriante habet locum in ſcribente iniuriam.& eam in ſcriptis inferrente?reſpon. quòd ſic. ut dicit D.Burſatus in conſi. 94.nu.5.cui plurimum debeo. propter eius conſi.18.

Statu.eſt ꝙ ſi quis faciat iniuriam nuncio,ſeù præconi, puniatur tali pœna. pone, nuncius aſſerit ſe uerberatum, uel à parte iniuriatum.quam citauit,an ei credatur? reſpon.quòd non. quia hoc eſt extra ſuum officium nec eſt de connexis.& hoc docet dominus meus Alcia. in tracta.præſump. in regu. 3.præſump.14.ſub num.3.Quod tamē limita.ut per eum ibidem, niſi concurrerent aliquæ bonæ coniecturæ pro eo, ex quibus haberet iudex indicium ſufficiēs ad torturam. iuxta no.per Bar.in l.fi.ff.de qq.& Guido Pap.in q.557.vide Caſſane.in conſue.Burgun.in §.vi.pag.69.ad fi.ubi agitur de ijs nuncijs,& de eorum citatione pleniſſimè. & quando eis credatur,vide in §.vij.pag.77.Et pro iniuria eis facta, quis ſit iudex,& de eximente reū à manibus eorum, uide ibidem. & vide Plotum etiam in l.ſi quando.ſub nu.103.C.unde ui.

Statutum de iniurijs, non comprehendit eum, qui infert iniuriā uolēti qa illi nō fit iniuria. l.1.§.vſq; adeò.ff.de iniurijs.&regula.ſcienti.de regu.iur.in 6.& tradit Deci. in l. nemo fraudare.ff.eo.tit.& Ange. in l. ſi unus. §. pact. ff.de pactis. iudex tamen pro intereſſe publico inquirere poteſt.ſecundū Cagnol.d.l.nemo.& vide Alber.in l.quæ omnia.§.ad uerſus.ff.de procurato. Itē ſi quis uno impetu ſimul protulit multa uerba iniurioſa contra aliquem, debet vnica tantum pœna puniri.ſecundum Bal.in l.ſi familia.ff.de iuriſdic. om. iudi.& Alberi.in qq.ad ſtatu.q.39.in 2.parte.

Statutum de iniurijs,non habet locum etiam in iniuriante abſente. vt ait Saly. in l.1.C.ſi quis impera.male dixerit. & Alex.in l.non ſolum.§.1.ff.de iniurijs.& Rimi. in conſi. 493 in 3. vbi etiam Riminal. dicit, quòd ius agendi ob iniuriam alicui illatam, tranſit ad hæredes iniuriam paſſi. vide Franc. Mar.in deciſ.parla.Delphina.q.34.lib.2.Et ibi habetur etiā, quo-

quomodo debeat fieri emendatio honorabilis, quando ſit illata Magiſtratui iniuria.

Stante ſtatuto. quòd iudex teneatur defendere iniuriam patientem, dic, quòd actio iniuriarum competit iniuriam paſſo. ſed ſi ſtatutum diceret. quòd iudex prouideat, ne quis iniurietur, competit officium iudicis. ita dicit Bar. in l. pen. in 2. col. ver. nota bene pro ſtatutis. C. de agrico. & cenſi. lib. xi. & Ana. in conſi. 45.

Eſt ſtatutum Florentiæ. quod ſi quis Florentinus recipit iniuriam, poſſit ad hanc ciuitatem recurrere. Pone quidam recepit iniuriam, & poſtea effectus eſt ciuis, an poterit ad hanc recurrere ciuitatem? reſpon. Bal. quòd non. in l. propter. C. ad. l. Iul. de adulte. ad quod facit. l. incola. ff. ad municipal.

Statutum, quòd quicunq; non denunciauerit iniuriam, puniatur in decem. Pone, accuſo Titium, quòd non denunciauit iniuriam, probo iniuriam, ſicut debeo, ſed non probo, ꝙ nõ denunciauit. an vincam? reſpon. Bal. ꝙ ſic. in l. ſi à furioſo. 3. col. ff. ſi cer. peta.

Statutum faciens mentionem de iniuria perſonali, non habet locum in reali. ſ'm Bal. in l. prætor. §. hæc autem. ff. de ijs, qui deice. vel effu. Et no. quòd iniuria dicitur malicioſa offenſa perſonæ, non in perſonam. vt ait Bal. in l. ſi qua, per calumniam. in 1. col. C. de epiſto. & cleri.

Si fiat pactum de iniurijs ſibi illatis. intelligitur fieri pax, & concordia. & ideò eſt ſatisfactum ſtatuto, requirenti pacem, & concordiam. vt bannitus rebanniatur, & accuſatus non puniatur. ita tenet Ange. in l. 1. ſuper glo. ver. pactum. ff. de pactis. & Caccialupus. in tracta. de pactis. in 2. q.

Statutum de iniurijs compræhendit etiam illum, qui infert iniuriam alicui, quæ in eo non ſit vera, ſed in ſocio. qui ſecum erat. quia præſumitur, quòd dixerit ad eius iniuriam. Nam non inſpicitur, cum quo quis loquatur, ſed in quem voluntatis intentio dirigatur. vt dicit. l. cum pater. §. donationis ff. de leg. 2. & ita dicit Alberi. in qq. ad ſtatu. q. 40. par. 1.

Statu-

Statutum puniens verba iniurioſa pro qualibet vice. debet intelligi ex interuallo. vt tenet Bar. in conſ. incip. inter. & Paris de puteo. in trac. de ludo. in §. an pœna. & vide Plotum in repeti. d. l. ſi quando. C. unde vi.

Statutum de iniurijs, non habet locum in eo, qui reuocauit iniuriam, quam intulit calore iracundiæ. quod quando fieri poſſit, tradit Cagnol. in l. quicquid calore. ff. de Regu. iur. vide Capiccium in deciſ. Neapoli. 58. & Paridem de puteo in tracta. ſyndica. in §. quidam. num. 2. & Beluiſi. in prac. crim. in prin. in titu. de iniur. & Tiraquell. in trac. de pœnis tempe. cauſa. 1. num. 6. An ſit remittenda iniuria? reſpõde, ꝙ ſic. vt habetur in Matthei euãgelij cap. 6. quicquid dixerit Cicero in oratione pro M. Marcello. cuius ſententiam noſtra religio euertit. de iniurijs plura tradit Boſſius in prac. crimi. in titulo de iniurijs. & Didacus. in tract. variarum lectio. lib. 1. cap. xi. per totum. & lib. 2. cap. x. & d. m. Alcia. in conſ. 23. lib. 7. & Claudius. in regu. crimi. 159. Et quando iniuria eſt facta vni ex conſanguineis, quando cenſeatur facta etiam alijs cõſanguineis, dicit Menochius in tracta. de arbitrio iudicis. in caſu. 262. & ſeq. Et quando dicantur iniurie atroces. tradit Menochius in caſu. 258. & vide ibi, quæ dicatur grauis? Et pœna iniurie de iure communi eſt arbitranda, & moderanda à iudice pro qualitate delicti, & perſonæ. §. in ſumma. vbi glo. inſti. de iniurijs. & tractat Alex. in conſ. 35. in fi. in 2. vol. vide Tiraquell. in ſuo tracta. de pœnis temperandi, vel minuendis. cauſa. 1. num. 13. & cauſa. 51. num. 66. & cauſa. 44. num. 13. cauſa. 51. nu. 70. & cauſa. 1. nu. 12. Et iniuria ſcholari facta iudicis arbitrio punitur. vt dicit Menochi. in tracta. de arbitrio iudicis. in caſu. 263. nu. 16. & ibidem tradit plura de iniuria. & quæ ſit grauis, & atrox iniuria. vide Fely. in c. dilecti. col. pen. in fi. de excep. & ad ſtatutum Ferrariæ. ſub rubri. pœna dicentis verba iniurioſa alicui, vide Menochium in tracta. de arbitrio iudicis. in caſu. 263. num. 31. vbi de eo ſignanter meminit. De verbis illis Tu mentiris. vide Fely. ubi

ſupra

ſupra columna 7. vel tu es rauagioſus, vel,ꝙ vxor tua adulterium commiſit. vide Iaſ.in l.turpia.num.9.ff.de lega.1.Et iniuria verbalis non dicitur in perſonam,vel rebus . vt ait Bar. in conſ.108.& Iaſ.in l.& ſi pepercerit de libe.& poſthu.& Roma.in conſi.283.& Iaſ.in l.ſi eum.ff.ſi quis cautio. & vide Firma.in reperto.in ver.iniuria.61.verſi. an pro iniuria ſibi illata eodem tempore ciuiliter,vel criminaliter,vel diuerſo tẽpore agi poſſit.tractat Ange.in tracta.maleſi.fol.138. col. 2. & Papienſis.in forma libelli.fol.78.col.2.& 141.col.2.& in l. vnica.in fi.C.quando ciui.ac.cri.prę.& Bar.in l.nã collatores C.de re milita.lib.xij.& Specula.in titulo de iniur .§. 1. uer. ſed quæritur,& no.ꝙ iſta uerba tu falſum dicis, non ſunt ſemper iniurioſa.vt dicit Alex.in l.de tutela.col.2. in ver. eodẽ. C.de in integr.reſti.mino.&.l.quid ſit falſum de falſis .& vide Firma.ver.iniuria.uer.83.vide quoq; Sadoletum.in l.ſi is qui ducenta.§.vtrum.col.x.in fi.de rebus dub.Et quãdo cenſeatur remiſſa iniuria.dicit gl.pen.inſti.de iniur.ubi ẽt Areti. & Bar.in l.non ſolum.§.1.ff.eo. vbi per remiſſionem peccatorum non cenſetur remiſſa iniuria.

Inquiſitio:

ANTEQVAM ex ſtatuto formetur inquiſitio , debet prius conſtare de delicto.vt ait Crauetta.in conſ.260. & Anto.Gomez.in tracta.ſuo de delictis.cap.x.titulo . de captura reorum.nu.1.& ſeq.& Iulius Clarus in prac.crimi.q.5. ver.ſcias etiam & ver.poterit . Item debent præcedere legitima indicia.quia non poteſt procedi ad inquiſitionem, niſi legitimis præcedentibus indicijs. ſecundum Marti. lauden. in conſ.13.num.3.& ibi etiam habetur per Apoſtillan. Et licet de iure communi paſſim inquiſitiones non admittantur.vt dicit Bar.in extrauagan.ver.Per inquiſitionem.Secùs tamẽ eſt de iure ſtatutario.vt dicit Corne.in conſ.33.incip. viſa inquiſitione.uol.4. & Ange . Areti.in tracta.maleſi.ſuper uer.inquiſi.ſuper quibus omnibus.& Arno.in commenta. clvi.Iu-

dex

dex tamen non debet eſſe nimis ſcrupuloſus ad inquirendũ. ut habetur per Moder. ad d.conſ.Marti.Laudenſis & per Pari.de puteo. in trac.ſyndica.licet inuehat Lucas de Penna.in l.3.C.de naufragijs.lib.xi.contra iudices, qui expectant accuſatores,& nolunt inquirere aduerſus crimino ſos,& ibi fuſius proſequitur,& iſdem Lucas.in l.5.col.2. C. de bon. uacan.ponit plures caſus,inquibus iudex inquirit, & plures ponit Melchior de Facinis.inter conſ.crimi.in conſi.78.& Boſſius in eius practi. crimi. ubi de inquiſitione agit.& Monteleo.in prac.arbitra. parte.4.pag. 85. 203. 143.in 5.q.vbi fuſius.& Ange.in tracta.maleſi.in prin.& Paul.de Caſt.in conſi.219.in 2.vol.in prin.& in conſi.299.in 2.incip.ante conſilium.& Beluiſius.in prac.crim.in prin.& Boniſa.de Vitali.in eius prac.& Nouellus.in tracta.ad defenſam.& in practi.cri. & Maranta.in ſpeculo in vltima parte. 1.partis.pagi.75.& Papienſis.in eius prac.ad finẽ.& Roma.in conſ.214.& 213. & Bar.in l.vnica.nu.1.C.de ſtratoribus. lib.xij. & Archiepiſcopus Flo.in ſumma.in titulo de modo inquiſitionis. lib.3. & inter conſilia criminalia priora.& de inquiſitione ſeditionis.& Deci.in conſi.256.in 2.& de inquiſitione contra hæreticum.tradit Squilacenſis.in tracta.de fide catholica in fine. vbi etiam ponit capitula inquiſitionis. & ponit formam etiã ſententię.ibidem cap.44.in tomo 3.& plures formas inquiſitionis in pluribus delictis ponit Follerius.in practi.crim.& Blancus.& Pileus in proceſſu crim.& Iulius Clarus. in prac. crim.§.fi. q.31. uer.hæc eſt quædam inquiſitio, ſed antequã formetur inquiſitio,an debeat iudex prius requirere ab iniuriato,ſi uult accuſare?reſpon. Cæpolla. in cautela.25. quòd ſic.aliàs teneretur in ſyndicatu.ſecũdum Marſil.in conſ.76. & in prac.crim. §.1.& in ſingu.305.& Paridem de Puteo.in tracta.ſyndica.fol.116.in tomo.14.& Marantã.ubi ſupra.nu. 38.& Portium.in conſi.185.nu.5.& Alberi.in qq.ad ſtatuta. q.56.in 3.parte.& in q.57.& Ioan.de Prato.in l.Paulus.ff.de procurato.& Iaco.Butr.in l.fi.ff.de poſtulan.vbi dicit, quòd

ſi ali-

ſi aliter fieret,proceſſus eſſet nullus,& idem dicit Nellus. in tracta.bannitorum.in 3.q.1.tempo.q.9.& adeo hoc eſt uerã. ſecundum Marſil.in conſ.48.ſub nu.52. in 1. vol. quòd conſuetudo contraria non tenet. idem dicit Gratus in? reſpon. 57.lib.2.vbi plura dicit circa inquiſitionem nullam.& reſpõ. 59.& plura dicit etiam Rol. à Valle in conſ. 3.in 3.vol.& il luc ſemper recurras.& in conſ.xi.per totum. & in conſi 12.& in conſi. 17. vol.3. Niſi dicta conſuetudo eſſet obtenta in cõ tradictorio iudicio.c.fi.de conſuetu. Sed inquit Amodeus. in tracta. ſyndica. quòd hoc ab aula receſſit. & non ſeruatur in practica. videlicet quòd fiat. dicta interpellatio per iudicem.vide omnino Iulium Clarum in practi. crimi. §. fi. q. 3. ver.conſequenter.vbi affirmat,quòd hodie non ſeruatur. Et hoc ſeruatur etiam de iure canonico, quia iudex poteſt inquirere,non monito offenſo ad accuſandum. ut ait Arno. in commẽtario.41. An tollatur proceſſus inquiſitionis ſuperueniente accuſatore?uide Bal.in practica ſua.in q. iſta.pagi.24. & Crottum in conſ.36.ubi inquit Crottus. quòd quando ex forma ſtatuti permiſſum eſt iudici poſſe inquirere.& ad id tenetur,tunc inquiſitio eſt remedium ordinarium, nec eius effectus impeditur ſuperueniente accuſatore. & ſic ſe habet(inquit) communis ſtylus, qui pro lege debet obſeruari.l.fi.C. de iniurijs.c.quàm graui.de crimi. falſi. An autem inquiſitio ſit remedium ordinarium, uel extraordinarium? dicunt doctο.quòd eſt extraordinarium.per.l.ulti.C.de accuſa. & Portius in cõſ.204.in prin.& ibidem tractat de inquiſitione nulla. & magis communis eſt opinio,quòd inquiſitio ſit remedium extraordinarium ut inquit Iulius Clarus. in prac. cri. q.3.& ibi plura dicit de inquiſitione,& q.5.ſed Moder.in Lexico iuris tenent contrarium,quòd immo ſit remedium ordinarium. per l.congruit.ff.de offi.præſidis,in uer. inquiſitio, & claſſe vij.vbi de inquiſitione peragunt. uide Monteleo,in pract.arbi. pag.83.& Bernar.Diaz.in reg.336. & in ſeq.regula ponit,quibus in caſibus ſit permiſſa inquiſitio in ciuilibus

ob priuatam utilitatem principaliter. Et not. quòd ex uehementi ſuſpitione poteſt formari inquiſitio,non præcedentib. legitimis indicijs, & aliter, ut per Iul. Clar. in q. 20. Itẽ no. quòd uerbum inquirere denotat proceſſum. ut ait Plotus in l. ſi quando, num. 634. C. unde ui. Sine diffamatione inquiſitio rectè procedit. ſi ſtatutum dicat. quod iudex poſſit & debeat inquirere. de delictis, ut per Amode. in tract. ſyndica. ſuper uer. in eo & de eo, qđ dicit menti tenendũ. & Crottus in d. conſi. 36. & moder. Pariſien. in conſuetud. Pariſien. in princ. in glo. 3. vide omnino. Idem procedit ſi hoc princeps iubet. ut ait Fely. in c. ſicut Romana. ſub nu. 5. de reſcri. ubi de hoc tractatur fuſius. Inquiſitio autem procedit nõ præcedentibus indiciis, quando nihil opponitur. ut per Alex. in conſi. 138. in vj. uol. Si iudex non habet indicia contra inquiſitum, debet reum relaxari facere, præſtita prius fideiuſſione de ſe præſentando curie toties, quoties, & in forma &c. debita & conſueta &c. & addat etiam, uſq; ad condemnationem, uel executionem. cum iuramento purgationis, & renuntiationis in forma curiæ ſolita, & conſueta. vt dicitur per Belu. & uide d. m. Alcia. in eius prac. ubi de purgatione agit. & moder. in claſſe. 7. & Iul. Clar. in q. 63. uer. ſolet etiã. & uide Roma. in conſi. 15. in fi. ubi etiam habetur de præſentatione rei. Et not. quòd debet inquiſitus inculpabilis abſolui, ſaluo iure procedendi, ubi alia ſuperuenirent. ut ait Riminal. in conſi. 32. in fi. in 1. uol. & Clau. in reg. crim. 37. Et abſolutus ab obſeruatione indicij, non eſt abſolutus diffinitiuè. ſecundum Ange. no. in l. 1. C. de abolitio. & uide Iul. Clar. in prac. crim. q. 62. & q. 63. & no. quòd quandoq; quis tenetur nudã uoluntatẽ purgare, ſi ſuſpectus habetur. ut dicit glo. uer. uoluntate, in c. quia præſulatus. 1. q. 2. An & quãdo dari debeat copia inquiſitionis inquiſito, Tradit Neuiza. in conſi. 75. per totum, & in eius ſylua. ubi agit de ijs, qui torqueri poſſunt? An ſemel inquiſitus, poſſit iterum inquiri? reſpon. Syluan. in conſi. 75. per totum. in 2. uol. ubi dicit, quòd ſemel abſolutus

tus per ſententiam, non poteſt amplius inquiri. uide tamen Riminal. in conſi. 17. in 1. uol. & in conſi. 339. in 3. & fuſius tradit Didacus in tract. Variarum lect. lib. 2. cap. x.

Quotiens ſtatutum dicit, quòd poteſtas poſſit inquirere de quibuſdam maleficijs, Dic, quòd tenetur omnino inquirere, aliàs uti negligens puniri poſſet. ſecundum Bar. in l. gallus. ff. de libe. & poſthu. Iudici tamen negligentia omnis impingi non debet. quia eſſet ſcrupuloſa inquiſitio, nam negligentia & culpa ab officialibus, ex ſtatutis Italiæ, nõ eſt multi facienda, nec exigenda, niſi propter imperitiam. quia difficile eſt omnibus prouidere. & ideò ut plurimum officiales non ſyndicantur, niſi de dolo, & barattaria. ſecundum Ang. in l. ſeruus uetitus. ff. de lega. 1. de quo tractat etiam Paul. de Caſt. ibi, & raro eſt, quòd in aliquo ex multis non peccetur, ut inquit Bal. in l. obſeruare. §. proficiſci, col. pen. ff. de offi. proconſulis, & Pau. de Caſt. in l. quamuis in fi. ff. de cond. & demon. facit. l. probrum. ff. de uerb. ſignifi. ubi dominus Alcia. & ait Plinius. Nemo mortalium omnibus horis ſapit. & Crauet. in conſi. 132. & Neuiz. in ſylua. Lib. pen. & ult. Et not. quòd ubicunque ſit inquiſitio de aliquo crimine contra aliquem, debet ſeruari forma tradita in c. qualiter & quãdo. de accuſa. qua non ſeruata, non debet ſequi condemnatio, & ideò reſeruatur inquiſito omnis defenſio, & omnis probatio innocentiæ, nec aliquo ſtatuto, uel conſuetudine tolli poteſt. ut ait Bal. in. l. edita. in repeti. Paduana. in pen. col. C. de eden. & Ana. in conſi. 59. in 1. col.

Statutum permittens inquiſitionem intra annum, uidetur prohibere poſt annũ. ut ait Bar. in conſ. incip. à D. Cyn. Et d. ſtatutum non intelligitur permittere condemnationem, ſed tunc pœna ordinaria locũ habebit. ſm Ale. in l. qui procuratorem. ff. de procur. & Immol. in c. exhibita. de iudicijs. & uide Rolan. à Val. in conſi. 94. per totum. in 3. uol. ubi tranſacto biennio, quis amplius non debet inquiri, nec puniri, quia eſt perempta inſtantia biennio, & ibi fuſiſſimè per eum. vide

inter conſ.crim.diuerſorum.conſilio 28.29.& 30.tomo 1.& conſ.31.& 124. ubi tractatur quando ſtatutum tollit accuſationem, an cenſeatur tollere inquiſitionem, & econuerſo. vide et Pariſi.in conſ.196.in 4. & omnino etiam Syluanum in conſ.7.per totum in princ.

An inquiſitio procedat ex ſtatuto, ſi in ea iudex inquirẽs dicat, Talis ſubtraxit talem rem contra uoluntatem domini, licet nomen domini non inſcribat? reſpon. Ange. quòd ſic. in.l.falſus.§.qui alienum.ff.de furtis, quod dicit fuiſſe obtentum Peruſij. & Fel.in c.dilecti, ſub num.7.de accuſa.

Si per ſtatutum ſit iudici conceſſa poteſtas formãdi inquiſitionem, ſi plures habent domicilium in ciuitate illa, & ibi faciunt tractatum de aliquo maleficio perpetrando, & illud exequuntur. Iudex domicilij non poterit inquirere de tali maleficio. ut ait Caſolus inter conſi. Bal.in conſi.214. & uide Bal.in conſ.100.lib.5.

Si ſit ſtatutũ, quòd ſi inquiſiti de aliquo maleficio fuerint legitimè citati, & perſonaliter non compareãt, habeantur pro confeſſis, & iudex contra aliquos contumaces ſententiã proferat, ſi quis poſtea comparet, & allegat innocentiam eorum, an poterit iudici de ipſa innocentia conſtare, & debeat ſententia retractari? uide Corn.in conſ.194.in 1.uol.& illud nota pro Catherina Calzolaria Barbacina. Pone etiam, quidam non comparuit bis citatus, alius tamen pro eo comparuit, & allegauit illius innocentiam. an excuſetur, non obſtante dicto ſtatuto? reſpond. idem Corn. quòd ſic, in conſ. 204.in 1.vol.

Si ſit ſtatutum, ꝙ inquiſitus non poſſit torqueri, niſi veniret condemnandus pœna centum. Quid ſi quis ſit inquiſitus de pluribus delictis ſimul iunctis. an erit torquẽdus? & Corne.reſpon.in conſi. 227.col.2.quòd non.

Stante ſtatuto.quòd contra aduocatum non poſſit inquiri, pone, quidam eſt miles & aduocatus, an poteſt inquiri? reſpon.Bal.in l.ſi quis decurio.C.de falſis quod aut deliquit,

ut

ut aduocatus?& non pōt inquiri.aut ut miles;& tunc poterit. per illum tex.aut eſt delictum indifferens, quod ſcilicet aliquod iſtorum non recipit;& tunc illa pars debet aſſumi,quæ magis à iure communi diſponitur.

Quid ſi maleficium ſit notorium,& elapſum ſit tempus datum ad inquirendum à ſtatuto. & reus tandem confitetur ſe commiſiſſe maleficium,an poterit ex hac ſua confeſſione cōdemnari?reſpon.Bal.quòd nō.in c.1.de offi. deleg.col.pen. quem refert,& ſequitur Marſil.in conſ.87.quem refert & ſequitur.Arno.in ſoliloquio.30.

Quid ſi iudex extra caſus à ſtatuto declaratos, in quibus poteſt inquiri,proceſſiſſet,& non fuit oppoſita exceptio contra ipſum,& fuit lis conteſtata. an poſt litis conteſtationem dominica exceptio opponi poterit? reſpon.Arnonus.in cōmentario.155.& ſingu.58.quod ſic.& ibi Arno.in ſurgit contra latrunculatores, qui nolunt admittere talem exceptionem. quia malè faciunt extra ſtatutum litem conteſtari. Et no.quòd quotiens iudex procedit per inquiſitionem in caſu à iure,uel ſtatuto non permiſſo, poteſt reus quandocunque allegare nullitatem proceſſus & ſententię.ut ait Fely.in c.inter monaſterium. vij. col.de re iudica.& Iaff.in deciſ.318.

An iudex ex ſtatuto poſſit inquirere contra ſubditum,pro delicto commiſſo extra territorium? poſui ſupra.in uer.extra territorium. & quando poſſit iudex formare inquiſitionem, ponit Bal.in pract.ſua.in titulo. de quęſtionibus circa inquiſitionem.fol.23. & dominus meus Alcia.in eius pract. ubi de inquiſitione agit. & de clauſula in inquiſitione, ultra criminaliſtas vide per Claudi.in regu. crim.3.reliqua dic,ut per Iulium Clarum in eius prac.in ſuis locis. quia te ducet index ipſius.& nos habemus ſtatutum ſub rub.in quibus caſibus per inquiſitionem procedi poſſit in libro ſtatutorū Ferrariæ.quod eſt tercium in ordine.Ad quod nota, quòd ſi iudex procederet per inquiſitionem in caſu prohibito, poſſet opponi de incompetentia iudicis,etiam poſt litis conteſta-

tionem.

tionem . & proceſſus erit nullus. vt ait Barba.in rub.de foro compe.col.8.An ualeat inquiſitio non pręcedentibus indicijs,uel non data copia iudiciorum?reſpon.ut per Cæpollam in conſi.67.& maximè,ubi reus confeſſus eſt. Et nota quòd hoc ſtatutum intelligitur de delictis commiſſis in territorio, non extra.& ſic tenet Firma.in uer.ſtatuta.& Ange.in tracta. malefi.uer.192.& facit ſtatutum Ferrariæ.de pœna homicidij.vbi loquitur de occidente in ciuitate,uel eius diſtrictu. ſi pars audiri non poteſt, nec iudex procedere.& ita dicit Barba.in conſi. 44.col.6.in fi.uol. 3.& intellige ſtatutum, ut infra.in rubri.quod poteſtas non teneatur inquirere.& aduerte,quia ibi excipit caſus in hoc ſtatuto enumeratos. & ideò nihil operatur delictum factum à filio in re concernente cauſam patris, quia præſumitur voluntate patris factum . ut ait Alex. in cōſ.69.col.2.vol.2.Quid ſi à domeſtico?Dic,ut per Firma.uer.factum uerſ.3.Et inſtrumētum præſumitur ab eo ſurreptum,qui in illo intereſſe habet.ſecundum Bar. in l.fi. de quæſtio.locus,& tempus apponitur in inquiſitione ſpeciali,ſecus in generali. vt ait Bal.in l.Iulianus.col. 1. in fi. C.de probatio.& Fely.in c.qualiter & quando.il primo.§.dentur. col.3.de accuſa.ſi inquiritur contra clericum,& laycos,& clericus petat ſe remitti ad ęccleſiaſticum, omnes ſunt remittendi.prout dicit Fely.in c.1.col.4.de præſcrip.An inquiſitio requiratur contra confeſſum? reſponde ut per Cępollam. in conſ.40. in fi.& in conſ.67.& Fely.in d.c. qualiter & quando in fine.& vide Ange.in tracta. malefi. col.1. in prin.

Eſt & aliud ſtatutum Ferrariæ ſubſequēs ſub.Rub. de modo & forma procedendi per inquiſitionem. Ad quod nota. quòd dictum vnius teſtis ſufficit ad indicium. vt ait Alex. in conſ.325.vol.2.ſed an delicto confeſſato,requiratur inquiſitio ſpecialis ? dic vt per Cępollā.in conſ.40.in fi. & in conſi. 67.& iudex inquirens,& non probans incidit in Turpilianū. niſi ex neceſſitate officij inquireret.ut dicit Ange.in tract.malefi.in glo.hæc eſt quędam inquiſitio. uer.quæro an iudex. col.

col.3.idem dic in quęrelante,& inſtigante.vt dicit idem Arc ti.ibidem in gloſſa.verbi,nec non ad quærelā.in prin.& Cataldi.in trac.ſyndica.in addi.108.& l.1.C.de calumniato. & Iulius Clarus in q.10.verſ.aliquid etiam.& ſeq. in ſtatuto eodem,in uerſ.Non citato.&c.Notandum eſt,quòd propter iſta indicia recepta, parte non citata, reus torqueri non poteſt.ut docet Bar.in l.fi.ff.de quæſtio.niſi ſtylus eſſet in contrarium. ut dicit Alex.in conſil.65.col.fi.vol.1.& in ſtatuto verbum perſonaliter reſpondere eum,intellige iudice ſedente pro tribunali.vt dicit Ange.in tracta.malefi.col.3.in prin. & ibidem habes quid ſignificet verbum informationes legitimas. &c.indicijs, uel præſumptionibus.ut infra Nam licet inquiſitio,nō præcedentibus indcijs, ſit nulla.ut ſupra poſui. ex uehementi tamen ſuſpicione,& alijs poteſt formari.ut per Iul.Clar.in q.20.ubi habetur ex quibus,& quando quis poſſit torquæri.In ſtatuto antequàm formetur inquiſitio, iudex interrogabit reū præſentē.ſecus ſi ſit abſens. ſm Ang.in tracta.malefi.fol.5. in pri. col.in ver.non excedant octo dies. &c.Si daretur ſecunda dilatio, non ualeret. niſi minor dierum octo,ſupplendo primam.ut ait Alex.in l.1.§.& hoc quidem in 2.no.C.de iure delibe.qui tamen loquitur, vbi ſecūda eſſet prohibita.Sed hic non prohibetur. &ideò ſumus in caſu.l.fi.de ferijs. Et facit ad ſtatutum de modo procedendi. ne dies 15.attendantur.quod dicit Fely. in c.paſtoralis.col. pen.de excep.& vide Abb.in c.1.col.2.uer.ſed circa.de dila. & Bal.in l.fi.circa fi.ff. de ferijs.Sed an poterit etiā indiciari de his,quæ indiciata non ſunt?Dic,ut per Ange.in tracta.malefi.in glo.fama publica. col.pen.& ubi datur licentia inquirendi,non requiritur diflamatio.ut per Cy.in conſi.66.& gl. in c.2.de accuſa.in 6.in ſtatuto ver.teneatur inquirerere & limita.ut infra, ſed vide fol. 70.col.2. circa princ.in antiquis. Quando danda ſit copia indiciorū.dicit Ang.in trac. malefi. in glo.fama publica.uer.Item aduertas in ver.& data ſibi dilatione.&c.limita.ut infra & hic fol. 137.& rub. ex quibus

caufis

cauſis.in uer.niſi adeò urgentis &c.licet indicia recepta, parte non citata, regulariter non præiudicent inculpato. vt in glo.fama publica.col.6.in maleficijs tamen fallit iſto caſu. Sed caue. Eſt data dilatio ad proſequendum, & probandũ, & eſt monitus, & in termino repetuntur, & ad hoc, ut confeſſio per metum, & inpræſſionem tormentorum dicatur ſponte probata, debet fieri per unam diem, uel per unam noctẽ poſt tormenta, aliàs diceretur facta metu. ut dicit Alex.in conſil. vlt.uol.3.Facit. quia confeſſio coram incompetente, uel extra iudicialiter, non facit indicium ad torturam. ſecundũ Iaſ. in l. magiſtratibus. col.pen.ad fi.de iuriſd. omnium iudi. Et no.quòd inquiſitus habetur pro confeſſo, licet ſine indicijs habeat præſumptionem contra ſe. & conſiderata qualitatẽ perſonæ, poterit torqueri.ut ait Bal.in l.1.C.de hære.inſti.in q.1.in prin.2.col.Iudex inquirens, ſi mittat pro teſtibus, põt eis expenſas de publico deputare. ſecundum Iaſ.in l.1.de iuſti.& iu.col. 5.poſt med.Inquiſitio una de pluribus delictis eodem tempore commiſſis fieri poteſt.ut dicit Firma.in uer. inquiſitio. uer.18.& no.quòd bona uita minuit indicia. ſecũdum Alex.in conſ.14.& 89.uol. 3. Reſpondens inquiſitioni cum iuramento, licet mentiatur, non tamen de periuro puniri poteſt. ut tenet Alex.in l.capitalibus. de bonis eorũ, qui ſibi mor.conſci.Et reo relaxato cum fideiuſſoribus, ſi superuenerint indicia, ipſe citabitur, quòd compareat, & ueniat ad confitendum delictum, non obſtante ſua negatione, & cum venerit retinebitur, & torquebitur. ſecundum Ange.in trac.malefi.in glo.comparuerunt dicti inquiſiti. fol. 166.in 2.col. An ſi formata inquiſitione ſequatur mors, poſſit de morte condemnari; vide Alberi.in 2.par.ſtatu.q.46.ſi tamẽ citaretur ad torturã poſſet appellare.ut tenet Firma.in uer.citatio.uer.108.& 128.in trac.malefi.fol.67. uer. aduertas tamen.Nec poſſet ferri ſententia cõtra contumacẽ citatum ad Torturã.vt dicit Firma.uer.cita par.ab.ad uer.35.Si fit præceptum ſub pœna perſonæ, uel bonorum, non ualet. ſecundũ

Bal.

Bal.in l.1.in fi.C.de requi.reis. Et condẽnatus, captus poſt ſententiam, interrogatur, an ſit ille, de quo dicitur in banno.ut dicit Soz. in l.demonſtratio falſa, col.1.de cond.& de monſt.in uer.& poſſit reus. Dicit tñ Bal.in l.1.C.de pœna iu di.qui malè iudi. ꝗ neq; in cauſis criminalibus, nec ubi agitur de dolo, fiunt poſitiones, quem uide contra Bar.in l.Marcellus.ff.rerum amotarum. uide etiam Ange. fol. 166. ulti. col. in addi. in 1.& Abb. in c.2.col. fi.de confeſſ. Pœnam autem contra officiales, quando pœnam legibus, uel ſtatutis impoſitam diſſimulatione,uel gratia imponere differunt,docet glo.in l.1.C.de fer.lib. xij. Et Bar.in l. 1. C. eo. in ver. & poſſit reus &c. Intellige per uerbum ueritatis, & non credulitatis. ut per Ange. fol.166.in glo.1. in princ.& in addi. ibi in uer. volentes, ꝗ poteſtas, &c. licet, quando proceditur per inquiſitionem pereat inſtantia de iure. ſecundum Bal.in l. properandum. & ſequitur. Abb. in c. uenerabilis. in fi. de iud. & uide Paul. de Caſt. in d.l.properan. C.de iud.num.3. Tamen ex quo hic apponitur pœna ſpecialis, ſecus, ut ait Abb.in c. in cauſis. in glo. in uer. prorogat. de offi. iud.130. De tempore in ſtatuto,infra quod accuſationes.&c. An tempus currat ignoranti?uide Anch.in c.1.col.86.uer.ſed alibi. de conſt. & Firma.in uer.terminus currit.uer 20. limita ſtatutum in latrocinijs, & furtis, factis tempore rumoris, quia etiã poſt.ut infra. in rub.limita in raptu,& cognitione carnali,quia infra duos mẽſes.ut dicam infra in rub. de tempore, in quo. & limita in falſitatibns, uel quaſi, quia etiam poſt tempora &c. ut dicetur. in rubr. de officio poteſtatis in falſitatibus &c. & limita, niſi incidenter, uel ſecundarie deducat delictum. vt per Ange. in tractatu.malefi. in glo. uer. inchoata. colum. undecima.ver.eſt autem talis clauſula. & limita in crimine inceſtus. ut in rubr. de pœna committentis coitum, vel inceſtum. in ſtatu.fol.158.in ſecunda pag.ꝗ non obſtat præſcriptio.aduerte, quia iſta præſcriptio finitur eo menſe, quo fit accuſatio, & debet exprimi ſpecifice pars

menſis,in qua factum delictum fuerit. facit quod tradit Egi di.in deciſ.413.& Bar.in l.non ſolum.§.fi.de iureiuran.Et dicit hoc ſtatutum in fi. Ita tamen, ꝙ in caſu ſcientiæ conſtare debeat in actis, de ſcientia curiæ. An poſſit dici, quòd per teſtes examinatos ſcientia domini poteſtatis & iudicis pateat? & ſic in actis conſtet de ſcientia curiæ.& maximè, quia ſtatutum uidetur contentari de ſcientia tantum. Sed quid ſi inquiſitio fuit cum uulnere tãtum, & poſtea ſequatur mors, an poterit condemnari de morte. reſponde, ut per Ange.in tracta.maleſi.fol.122.colum.ſecunda,in principio. Actio iniuriarum ciuilis eſt perpetua, ſed prætoria durat anno. ut ait Cæpolla in conſ.71. Adde, ꝙ minor non reſtituitur aduerſus hanc præſcriptionem ad accuſandum. vt per Bald.in l.fi. colum. fin.C. in quibus caſi.in integr.reſt. non eſt neceſſa. & Alex.in l.auxilium.ff.de mino. Et non præſcribit iuri declarandi pœnam in cauſa, licet quo ad pœnam diuerſam ſic. ut ait Alex.in l.quærela.C.de falſis. licet accuſatio,uel inquiſitio ſit facta infra iſta tempora.tamen poſt iſta non poſſet emẽdari. ut per Ang.in tract. maleſi.fol.150.ulti.colum.in prin. Sed contra tenet Alex.in l. qui fundum.ff.de contrah. empt. Sed an cauſa debeat infra iſta tempora expediri? uide Ang. fol.149.col.2.ubi dicit, quod ſic. ſed in contrarium facit ſtatutum, modus & forma procedendi contra accuſatum. fol. 125.ubi à conteſtatione litis infra ſex menſes, cauſa debet expediri. Et facit hoc ſtatutum. Ibi,& poſtquam.in fine ſtatuti in uer.ſed quid ſi curia ignoret? An poſt tempus poterit inquiri? vide Ange.in tracta.de maleſi.fol.148. in glo. inchoata. & Alex.in l.fi.C.de dolo.& Firma.in uer.ſtatuta.& Ang. in tract. de maleſi. fol.3.num.19.& not.quòd ſtante bona fama inquiſiti, inquiſitio redditur nulla. & corruit. ſecundum Claudi.in regu.crim.1.& ſeq.& 62.

Inſultus

Inſultus.

STATVTVM de inſultum quomodo intelligatur, ponit Boſſius in pract.crim.in tit.de inſultu.& Iul.Clar.in prac. rcim.q.82.uer.ſtatutum.& c.puniens inſultum.

Statutum eſt, quòd pro inſultu abſque ſanguinis effuſione, pœna tantum ſint decem. ſed cum ſanguinis effuſione maior, pro arbitrio poteſtatis, cum cicatrice vero longe ſit maior pœna. Dic, quòd iſte pœnę maior, & maxima intelligantur pecuniarię. ſecundum Bal.in l. 2. col. 3. C. de proba. & Euerar. in centu.legali in loco. à ui comparatiui prope finē.

Statutum de inſultu facto in domo, non habet locum in inſultu facto in porticu. ſed ſecùs eſt in hoſtio. prout ait Balſuſius in l.1.ff.ſolu. matrim.2.col.uerſ. & ideo ſi ſtatutum. & iſdem Bal.in qq.ad ſtatu.uer. inſultus. & ſupra uer. aſſaltus. & Iul. Clar. ubi ſupra. Quid ſit inſultus in terminis ſtatuti? reſpond. Barba.in conſi.11.in 4.uol.per totum. Quid ſi non domum uel in domo inſultat, ſed in pertinentijs? reſpon. ut per Bal.in l.item apud §.Conuitium.ff.de iniur.& hoc ſtatutum comprehendit etiam fœminam inſultantem. prout ait Bald.in d.uer.inſultus.

Si ſtatuto caueatur, ꝙ pro inſultu facto ad domum, pœna ſit quinque librarum, altero ſtatuto ſimpliciter, ꝙ uulnerans aliquem puniatur in centum, quidam non præcedente aliquo inſultu uulnerauerit quempiam ad eius domum. certum eſt, quòd eſt maius delictū uulnerare, quàm inſultare, an puniętur in quinq;? reſpon. Bald.in l.cum ancillis.C. de inceſt. nup.ſub num.6. quod in hoc non attenditur ratio legis, uel ſtatuti, ſed caſus formaliter per ſtatutum diſpoſitus. Et not. ꝙ ille dicitur facere inſultum, qui promouet ſe de loco ad locum. l.is qui aggreſſorem.ff.ad l.Cornel.de ſicca. & Bar. in l.1.§.cum arietes per illum tex.ff.ſi quadru. paupe. feciſſe dicatur.& Bald.ſuper feud.in tit.qui.mo.feu.amitta.§.ſimiliter. nu. 1. ubi dicit, ꝙ aſſaltum poteſt facere pedes, & eques, ut in

ſolo, & in aqua.d.§.Arietes, & ff. ad l.aquil. l. quemadmodum.§.ſi nauis alteram, & proſequitur. ubi Bal. latius proſequitur hunc articulum. Et ſtatutum habet locum etiam, ſi molendinarius aſſalitur in Molendino, uel nauta in naui. ſecundum Alber. in l.hoc edictum.§.ſi de naue. ff. de ijs, qui deiece. uel eſſu.& Tiraq. in tract.de vtroq; retract.§.1.in gl. 7.num.88.& Alber. in dictione inſultus. & Firma.in reperto.& Alber.in qq.ad ſtatu. & Bal. in d. uer. inſultus. & ſuper feud. in titu.de duobus fratri.in §.ſi duo,in prin.& Iodocus, in pract.crim. ubi de inſultu agit. & Boſſi. in pract.in titu.de inſultu. & Iul. Clar. in pract. crim.q.83.uer. uim publicam.

Si ſtatutum puniat inſultum ad domum,uel iuxta domum factum.aduerte quòd illud dicitur fieri iuxta,uel ad locum, quod fit per duos pedes propè.ita dicit Ange. in l. quidam Hiberus.col.fi.in fi.ff.de ſeru.urba.prædio.

Ad ſtatutum noſtrum Ferrariæ. ſub rub.de pœna facientis inſultum ad domum alicuius de die. Dic, quod appellatione domus non comprehenditur apotheca, licet domui ſit coniuncta. & licet per eam ſit ingreſſus ad domum. Et hoc,attento communi uſu loquendi. ſecundum Paul.de Castro in conſ.45.incip.uiſo puncto.col.3.Et hoc ſtatutum etiã habet locum in filio cohabitante.ut ait Firma.in uer.filij habitatio.uer.x. Et quando dicatur inſultus ad domũ, & quid de quinque pedibus iuxta domum. Dic, ut per Bar. in l. itẽ apud labeonem.§.conuitium.ff.de iniurijs. Et quid ſi erat in porticu? Dic, ut in rub.de iniur. uer.Pone in ſtatuto.& præſumitur prius inſultaſſe, qui eſt rixoſior. prout ait Cardi. in clem. 1.q. 33. de homic. inſultus autem quando confundatur cum uulnere, & quando dicatur in perſonam, & quando ad locum, docet Aluaro. in c.1.col. 11. in fi. quibus mo. feu.amitta.inſultum non dicitur facere, niſi qui eſt adcò propinquus, ꝙ poſſit lædere illũ,qui dicitur inſultatus.prout dicit Ang.in tract. malefi. in glo. faciens inſultum. In ſtatu.ibi decem pedes &c. An fiet menſuratio ab angulo domus ad

ipſum

ipſum percutientem ? reſponde ut per Roma. in l.ſi Titius. de aqua pluuia arcen. & Fely. in c.omnes.in fin. de conſtitu. Ad ſubſequens ſtatutum Ferrariæ ſub rubr. Pœna facientis inſultum aliter quàm ad domum de die. Sed cui applicabitur pœna d. ſtatuti ? Dic, ut per Iaſ. in l. ſi quis id, quod.ff. de iuriſd. om.iud. Ibi,uel in concione.& c.hęc ſunt parlamenta.&.c.docet.de immu. eccl. lib.6.ibi prædictis publicatis &c. Limita tamen, niſi fuerit animo occidendi, & ex propoſito deliberato, ut ſupra in rub. de pœna homicidium committentis,fol.150.in antiquis.

Ipſo iure.

STATVTVM imponens pœnam ipſo iure, dicitur executorium.ſecundnm docto.in c.fi.de electio.in 6.per.c.cano.vbi no.eodem ti.& c.fi.de ſententia ex communica.& dicit Bar.in l.ſiquis maior.C.de tranſac.Nam iſta verba ipſo iure habent emphaſim in ipſo, hoc eſt expræſſionem latentis rei. Scilicet, quando ſumma iuris authoritas ſola ſic obſtat poſtulanti,vt nullo ſit opus adminiculo defendendi reum cõuentum.ita dicunt moderni in lexico iuris.ver. ipſo iure. Itẽ exponitur ipſo, iure,ideſt totaliter.prout dicit Lucas de Pẽna.in rub. C.de iure fiſci.lib.x.& Monteleo.in prac.arbi.parte.4.pagi.151. Et de iſtis verbis ipſo iure.plenè agit Tiraquellus.in l.ſi vnquam.C.de reuo. dona.ſuper ver.Reuertatur.& Ber. Diaz.in regu.777. & ſeq.vſq; ad.780.& Bermon. in tracta.de publicis concubinarijs. in verbo ipſo facto. fol. 170.vbi plenè tractat de iſtis verbis ipſo iure. & ipſo facto. & in ver.iubemus.& in ver.priuet.& fol.199.vide etiam Chacherannum.in deciſ.Pedemon.3.& in deciſ.29.nu.xi.& ſeq. vbi habentur plura.& vide Syluanum. in conſ. 100. in 2. & Rolan.à Valle.in conſ.57. in 3.& ibi etiam de verbis nullius momenti, & nullatenus,& ſimi. nu.46.& ſeq.& Crauettam. in conſ.239.per totum.in 2.vol.& Rui.in conſ.2.nu. 9. in 5. vol. & Papienſem in forma libelli in cauſa ſpoliationis poſſeſſionis.

ſeſſionis. ſuper ver.ipſo facto. & Alberi.in dictione ipſo iure. & Vantium in tract. de nullitatibus proceſſ. titu. quot & qui bus mo.ſub nu.46. pagi.44.vbi habetur fuſius. & Bar. in authē.de inceſt.nup.in prin.& Bar.in l.iubemus.§.1.ſub nu.12. C.de ſacroſanc. eccle. & remiſſiuè per Maran. in Specul. in 5.parte.ſub nu.34.pagi.124.& Bar.in l.meminimus. §. duobus.ff.de lega.2. & in l.iubemus.§.œconomus. C. de ſacroſanc.eccle.ſuper ver.priuetur.& quod no.in c.ſi diligenti.de foro competen. vbi ſi ſtatuto exprimitur ipſo iure, & tunc abſq; ſententia imponitur pœna, reſponde, vt per Neuiza.in conſ.6.per totum.& Ber.Diaz.in regu.543.& Portium in tractа.communium opi.conclu.2.lib.1.& in conſ.149.Idem, ſi dicat eo ipſo, dic vt ait Archiepiſcopus Floren. in regu. in pœnis de regu.iur.in vi.Et in dubio lex,vel ſtatutum non di citur damnare quempiam ipſo iure,ſed per ſententiam iudicis.l.1.§.calumniatores.ff.ad Turpil.& dicit Bal.in auth.q. ſe mel.C.quomodo & quando.iud.& Alex.in conſ. 124. in 1. vol.& Alberi.in l.amiſſione.§.qui deficiunt.ff. de capi.diminu.& Marſil.in prac.crimi.in §.aggredior. vt Politiano placet in epiſtolis,& Montano in epiſtolis. lib.5. in *Epiſtola* in cipiente.Gratum feciſti.& glo.in ver.reddantur.in prag.in ti tu.de electio. pagi. 43. Et quotiens in ſtatuto ſubaudiuntur hæc verba ipſo facto,vel ipſo iure licet expreſſe non ſint poſi ta,& quando loquuntur in præterito tempore, puta. beneficio ſit priuatus,vel ſit mulctatus, vel bannitus.intelligitur ip ſo iure,& ipſo facto,nec eſt neceſſaria alia ſententia. ſecundū Alberi.in dictionario.per c.extirpandæ.extra.de præben.cir ca fi.& no.C.de iuriſdic. omnium iudi.l.in criminali. ubi & Albericus hoc dicit. & C. vnde vi. l.ſiquis in tantam.in glo. amittat.Secùs ſi in futurum loquatur.puta.priuetur,banniatur, mulctetur, quia tunc opus eſt ſententia. vt ait Fely. in conſ.7. & Bal.in titu.de pace conſtan.in ver. priuilegia omnia.vbi dicit, quòd licet verbum futuri temporis de ſui natura importet canonem ſententiæ ferendæ. Fallit, niſi tale

verbum

verbum ſit geminatum. vt puta, ſi dictum ſit, caſſetur, & irritetur. plura de hoc dicit Marſil. in conſ. 10. ſub nu. 17. cum ſeq. & in conſ. 52. ſub nu. 20. & ſeq. in 1. uol. Et ſi bannitus bannitum capiat, non incurrit in pœnam ſtatuti ipſo facto, & ſine aliquo iudicis miniſterio. ſecundum Bal. in l. 1. col. 1. C. de ſecun. nup. & Arno. in ſoliloquio. 62. & Roma. in conſ. 212. ubi dicit, quòd ſaltem eſt neceſſaria iudicis declaratoria. prout ait Ripa. in c. 2. de reſcrip. reſponſorum autem. lib. 2. cap. 2. & Fely. in conſ. 25. & Benintendi. in cóclusio. bono. 37. Nam omnia iura mundi, quæ dicunt pœnam imponi ipſo iure, uel ipſo facto, debent intelligi, dummodo ſequuta ſit ſententia declaratoria, per quam ſit declaratum fuiſſe commiſſum id, propter quod illa pœna veniebat imponenda. Aliàs iſta pœna effectum, & executionem non ſortitur. ita dicunt Archidia. & Ioan. Andr. in c. 1. de homicidio. quos refert Alex. in l. ſi quis maior. col. fi. C. de tranſac. & Aemilya. in conſ. 135. num. 9. & Bouius. in tracta. de ſtatuta. præſcrip. in glo. xvij. & Schala. de conſilio ſapientis. lib. 4. cap. 2. & dominus meus Cephalus. in conſ. 171. in 2. Item ſtatutum imponens pœnam per uerba futuri temporis, cum additione omnibus modis, vel ſimilibus intelligitur ipſo iure. nec ſētētia requiritur. ꝑ ut ait Bar. in auth. vt defuncti, ſeù fune. num. 6. & Sozi. in conſ. 22. in 1. parte. nu. 1. vbi dicit. quòd ſtatutum, quod loquitur per verbum futuri temporis, non facit incidere in pœnam ipſo iure. quia eſt neceſſaria ſententia. vt no. in d. l. in criminali. C. de iuriſdic. om. iudi. & in l. iubemus. §. ſanè. C. de ſacroſan. ęccle. cum ſim. per eum adductis ibi. Ad pœnā delicti per ius ipſo iure impoſitā. Dic, quòd attenditur tempus delicti, quo ad tollendum illam pœnam, dato, ꝙ ſuper uenerit cauſa, propter quam aliter deberet ſatisfacere de delicto. prout ait Fely. in c. quoniam contra. ſub num. 14. de conſtitu. vbi habetur fuſius. & vide Boſſium. in prac. cri. in titulo. de ſententijs. ſub nu. 46. An autem iudex in terminis dicti ſtatuti poſt latam ſententiam cōdemnatoriam, poſſit ipſum reum

abſoluere?

abſoluere? Ponit Fely.in c. inter.de ſententia & re iudi. ubi dicit, quòd non.& Sozi.in conſil. 22.in 1.ubi plenè habetur de hoc.

Interpretatio.

STATVTA nunquam contra rempublicam ſunt interpretanda.ſecundum Bal.in l.1.§.ij autem.per illum tex. ff.ad ſylla. ubi dicit, ꝙ alibi melius q̃ ibi non reperitur. Fab. de Mon.in trac.de emp.& uẽdi.q.1.ſub nu.10.& Marſil.in prac. crimi.in §.aggredior.ſub nu.68.& ſeq.pagi. 136. & infra in uer.ſtatutum dicemus.

Statutum remouens interpretationem,nunquam interpretationem intrinſecam remouere cenſetur. ſecundum Bal. in qq.ad ſtatu.in uer.interpretatio.

Quotiens ſtatutum habet aliquam interpretationem,quæ ſit ſolita obſeruari in iudicando,ab ea non eſt recedendum. prout dicit dominus meus Alcia.in trac.præſum.regu.2.præſump.30.& Neuiza.in ſylua.lib.ult.

In ſtatutis iniquis fit interpretatio,ut nihil operentur dicta ſtatuta,ne aliquis fiat locupletior cum aliena iactura. ſecundum Bar.in l.fi.§.in computatione. C. de iure de libe. & in l.omnes popu.in 6.q.ff.de inſti.& iu.& dominus meus Alcia.in rub.de præſcrip.ſub num.15.

Statutũ antiquũ, debet interpretari ſm interpretationem legis antiquæ,& non nouæ. niſi ueniat ad interpretationem caſus dubius legis ueteris.pro ut gl.in auth.de filijs ante dota inſtru. circa fi. & Bal. in l. fi.§.locum autem.C.de cadu. tollen.& in §.ſeq.dicit,quòd per publicationem ſtatuti,comprobatur ipſius ſtatuti promulgatio. Et ideò, ſi eſſet neceſſe probare per teſtes ſtatutum editum. quia codices ſtatutorũ fortè ſunt combuſti,& teſtes dicerent,quòd audiuerunt ſtatuta publicari, talis probatio ſufficeret. quia iſta publicatio eſt quoddam notorium, quo probato, probatum eſt factum præſumptiuè.ut no.in l.ea quidem.per glo.C. de accuſa.

Statuta

Statuta ciuitatum non debent interpraetari contra fiſcum, neq; contra rempublicũ.ut dicit Ananias.in cõſ.63.poſt Bal. &.Iaco.de Are.in l.2.C.an ſeruus ex ſuo fac.

Statutum pœnale,licet ſit ſtricti iuris,& ſtrictè ſit interpretandum.debet intelligi tamen etiam in caſibus, inquibus eſt eadẽ ratio.ut ait Corne.in cõſ.xi.in 1.parte.in 2. uol.litera.c.

Statuta cęteris paribus, ſunt interpretanda,prout leges iuris communis.ſecundum Bal.in l.gallus.§.quid ſi is. ff. de libe.& poſthu.Adeò,ꝙ Bal.in l.quemadmodum.C.de agrico. & cenſi.lib.xi.dicit.quod ſtatuta pœnalia,quę imponunt pœnas pro delictis,ſint fauore reipublice extendenda,ne ſcilicet delicta remaneant impunita.ut ait Corne.in conſ.xi.in fi. in 1.uol.& Bal.in l.libertum.§.ſenatus.ff.de ritu nuptiarum. Habemus nos ferrarienſes ſtatutum de hoc.ſub rubri.de interpretatione ſtatutorum Ferrariæ. lib. 1.quod apoſtilla ſic. Pone, quòd dicatur ſtatutum iniuſtum, & ideò non ſeruandum,quis hoc cognoſcet?uide Ray.de Forliuio. in repeti.l. omnes po.col.6.uerſ.deinde quæro quid ſi duo.ff.de iuſti.& iure. quam repetitionem habes per Alberi. qui eam poſuit in eius lectura. & uide Stephanum de Federi.in trac.de interpretatione iuris.& Euerar.in ſua legali centuria.in loco.à ratione legis ſtricta, ſeù limitata ad reſtrictionem ipſius legis,item in loco, à ratione legis larga, ampla, ſeù generali ad extenſionem ipſius legis. Et de interpretatione legum,& ſtatutorum habetur in methodica iuris.parte.1.cap.8.Et de interpretatione legum, atq; ſtatutorum reſtrictiua uide ibi. cap.9. & uide de extẽſiua.ibidẽ cap.x.& cap.xi.& ibidem de fictione iuris. Reliqua dic, ut habentur fuſiſſimè per me.in meo tracta.de argumentis.in loco,à declaratione,ſeu interpretatione.ubi ad ſaturitatem dixi. & uide Lanfran. in tract. de interpreta.ſtatutorum.Et no.quòd ſtatuta recipiunt interpretationem paſſiuam.& iſta eſt communis opinio.ſecũdum Chircouium in tracta ſuo communium opi.centuria 4.conclu.52.num. 24.

Intra.

STATVTVM de procedendo in delictis intra annum cõmiſſis, intelligitur prohibere, ne procedatur de commiſſis ante annum. ut tradit Floria. in l. 3. ff. de ſeruitu.

Intromiſſio.

STATVTVM prohibens intromiſſionẽ uini nati extra territoriũ, nõ includit clericos. ut ait Bal. in conſi. 198. incip. ſtatuto ciuitatis Tergeſti. & Grammati. in deciſ. Neapoli. 101.

Inuaſor:

STATVTVM puniens inuaſorem alicuius poſſeſſionis, non habet locum, ſi quis commodauit, & poſtea in uaſit, quo ad commodantem. ut tradit Bar. in rub. de ſucceſſ. feu. uer. feudum.

Inuentus:

STATVTVM dicit. Si quis inuentus ſit in domo alicuius, offẽdi poſſit. Pone, Titius fuit inuẽtus in domo alterius, & vulneratus in domo, & extra, quid iuris? reſpon. vt per Alex. in conſ. 24. nu. 1. in 2. Et ſtatutum loquens de inuento in delicto, habet locum, cum capitur. non tamen eſt neceſſaria captura; ſed ſufficit deprehenſio. vt ait dominus meus Alcia. in rub. de iudi. nu. 104. uide Caſſanc. in conſue. Burgun. in §. 1. ſub nu. 1. vbi, quis dicat̃ inuẽtus, & de re inuẽta habes fuſius.

Habemus nos ferrarienſes ſtatutum ſub rubrica, de occidente, vel uulnerante inuentum de nocte. quod ſtatutum limita, vbi domus utriq; communis eſſet, & uterq; habitaret in illa. ſecundum Alex. in l. 1. C. qui teſta. face. poſſunt. & Sozi. in l. ſerui electione. §. 1. uerſi. & iſta. de leg. 1. Et non ſufficeret, ſi dicant teſtes inſultum in eius domo commiſſum fuiſſe, ſed oporteret, quòd dicerent, quòd tempore maleficij erat eius habitatio. ut ait Ange. in conſ. 194. incip. uiſis proceſſibus. col. 2. Quis dicat̃ in domo, dixi ſupra ĩ ſtatuto, ſub rub. in quibus caſibus quis pro debito capi poſſit. fol. 55. in antiquis.

quis.& Paul.in conſ.45.incip.uiſo pũcto. Adde ad ſtatutum ſub rub. qđ liceat unicuiq; ſurẽ capere.ſol.132.Alex. in cõſ. 76.num.12.uol.1. de iſto ferrarienſi ſtatuto meminit Menochius in ſuo trac. de arbitrio iudicis.q.80.in fi. & caſu. 104. num.7. ubi per domeſticos probari poteſt,quòd ſit inuentus in domo ille talis.No.ꝙ qui ingreditur domũ alienam ignorante domino, per loca incedens, ubi poſſint uideri ſecreta domus,tenetur actione iniuriarũ.l.is qui domum.ff. de iniu. & ita dicit Caſt.in l.per agrum.C.de ſerui.& aqua. num.2.& ideò poteſt occidi propter honorem. ut ait Gerar. de Petra ſancta in ſingu.33. cum honor uitæ,& filijs præferatur. ut dicitur per Caſſaneum in catalogo gloriæ mundi.parte 1. conſiderationibus pluribus,& aliàs plura ad rem deduxi, in conſilio meo ad defenſam Dyoniſij Zaratini Comaclenſis, quæ hic nolò repetere. Quid ſi quis fuerit inuẽtus in palatio Principis,ubi quis habitaret,An ei,poſt acclamationem nocturno tempore factam, ſcilicet, ò la,che la.de qua Merlinus, in epigrammate.3. his carminibus.

Quare ſi quemquam clamamus, dicimus ò là
Et qui reſpondet cõſonat ore,che là?
Si quis habet voiam huius ſapere caſonem,
Dicam,dum dicat primiter ille mihi.

Liceat ſic inuentum ibi occidere? & uideretur prima facie dicendum, quòd non. quia appellatione domus non uenit Palatium Principis.l.pen.C.de offi.rectoris prouinciæ.in rubri.C.de Palatijs,& domibus dominicis.lib.xi. ubi etiam docto.& ubi non habet locum diſpoſitio,non habet locũ diſpoſitum.l.4.§.condemnatum.ff.de re iudica. Et uerba ſtatutorum ſunt propriè accipienda.l.1.ff.ſi ager uectiga. uel emphy.Et in ſtatuto non fit extenſio ex idemtitate,uel maioritate rationis. ut per.glo.& docto.in auth.quas actiones.C.de ſacroſanc.eccle.& in l.ſi conſtante. ff. ſolu. matri. & glo.in l.

tam is.§.1. ff.de dona.cau.mor. unde ſtatutum de domo nõ extenditur ad meritoria.ideſt ſtationes. ut per glo. in l. lex Cornelia.§.domum.ff.de iniurijs.per illum tex. Sed contrarium uidetur reſpondendum. Cum ſit eadem ratio. & ita eſt deciſum uſq; quaq;. Appellatione domus intelligitur ea, quæ ſit ad habitandũ apta,uel deputata.vnde non uenit apotheca.etiam ſi dicatur de qualicunq; domo.ut tenet Fely. in c.ſedes.ſub nu.5.de reſcrip.Et appellatione domus plura ueniunt.de quibus uide Gratum.in reſponſo.67.nu.10. in 2.& no. quòd partem domus poſſidens,totam domum poſſidere uidetur.Fallit, ſi alius etiam poſſidet aliam partem.ut ait Cępolla.in conſi.35.num.10.in ciuilibus conſilijs.

Ire.

DICIT ſtatutum,ſi quis iuerit de tali loco ad talem,amputetur illi pes. Pone modo,duo teſtes dicunt uidiſſe ire uſque ad dimidiam partem, alij duo uſque ad aliam dimidiam, an coniungantur, ut unus ſit locus? reſpon.Bal. 9. non. in l. obſeruare,num.13. C. quando prouocare non eſt neceſſe.

Intrante.

STATVTVM punit intrantem uineam alienam in centũ. Quid ſi quis intrauit de uoluntate domini? reſpond. non teneri. ut dicit Bald.in l.quamuis.ff.de in ius uo. uide eum. Statutum uult intrantem in rẽ alterius ſoluere debere cẽtum dño,Pone,quidam intrauit uineã, hæreditate iacente, deinde hæreditas eſt adita, an hæres ex forma ſtatuti petere poterit illa centum? Et reſpondet Bar.in l.ſi ex re.§.illud. ff.de ſtipula.ſeruo. quòd non.l.3.§. ex hoc edicto.ff.de nego.geſt.

Statutum dicit, ſi quis intrauerit uineam alicuius, puniatur. an tempore neceſſitatis erit licitum intrare uineam, & vuam comedere? reſpon. Fely. quòd ſic. de quo uide Cagnol.in l.quę propter neceſſitatem.ff.de reg.iur. Non tamẽ

erit

erit licitũ vuas exportare, ne ſint ſimiles ruſticis eas aſportantibus, qñi per plateas trahuntur, ad collum vuis pendentibus, ut per Tergeſti nos obſeruatur.

Statutum prohibet ingreſſum palatij. ſi quis ingreditur non per Portatum palatij, ſed per ſtabulum. an punitur? reſp. Bal. in l. obſeruare. §. fi. ff. de offi. proconſulis, quòd ſic. & ibi dicit, quòd vnus quiſque debet intrare per loca conſueta. An ſtatutum comprehendat intrantem authoritate iudicis inualida? reſpon. ut per Bar. & Alex. in l. iuſtè posſidet. ff. de acqui. hære. & Soz. iunio. in conſ. 18. in 2. per totum. Et ſtatutum requirit actum perfectum. ſecundum Floria. in l. arboribus. §. idem tractat. ff. de uſufruct. Et non comprehendit coacte intrantem, uel inuitum. ut ait Marſil. in l. 1. §. fi. num. 27. ff. de qq. an uerò comprehendat eum, qui fuit ingreſſus poſſesſionem, non ſeruata forma ſtatuti? reſpon. ut per Corn. in conſi. 250. in 1. uolum.

Statutum eſt permittens ingredientẽ poſſesſionem alterius, poſſe ab eo offendi in ipſa poſſeſſione. Pone aliquis ingredientem in eius poſſeſſione uoluit offendere, & fugiẽtem perſequutus eſt, & offendit extra poſſeſſionem, an talis offenſio erit impunita? reſpõ. quòd ſic. Bar. in l. quòd ait lex. ff. de adult. propter initium, quod fuit impunè. & ita tenet Marſil. in ſingu. 255. & Corn. in conſi. 203. in 2. uol.

Municipes poſſunt ſtatuere, ut quicunque intrauerit uineam, uel quid ſimile, ſoluat decem. ut inſti. de iure naturali. uer. ius autem ſuper uer. vſu. & ff. de capi. dimi. l. tutelas, & l. 2. C. de noxa. actio. ff. de priuil. credit. l. antiochenſiũ. ff. de regu. iur. l. nec ex prætorio. & ita dicit Amanellus. in ſingu. iſto.

Statutum uult, quòd de introitu horti, & damno ſtetur iuramento accuſatoris, & illius, qui ſe dixerit dominum, laboratorem, & fructuarium. Pone quidam iurauit Petrum uidiſſe intrare in hortum, An ſufficiat? reſpon. quòd nulla eſt facta probatio. ut dicit Bar. in conſi. 89. in 2. quia dictus

iurans

iurans debuit deponere, ut teſtis, & probare, vt teſtis in ſuo dicto. De ualore dicti ſtatuti tractat Plot. in l. ſi qñ. nu. 763.

An ingrediens fundum alienum iudicis authoritate, euitet pœnam ſtatuti in intrantem rem alterius ordinatam? reſpon. quòd non. Alex. in conſi. 119. vol. 6. col. 6. uerſi. & pro hoc. & Bar. in conſi. 91. & in l. iuſtè poſſidet. ubi Alex. & docto. ff. de acqui. poſſ. & Soz. iunior in conſi. 18. in 2. vol.

Statuto cauetur, quòd nobilis non poſſit intrare palatium niſi tempore conſilij, ſub certa pœna. Si nobilis intrauit palatium, neſcitur tamen, quo tempore, præſumitur, quòd non intrauit tempore non conſilij, ne cadat in delictum. & ita dicit Bar. in l. nõ ſolum. §. ſed vt probari. ff. de operis no. nun. & Abb. in c. auditis. de præſcrip. & Marſil. in conſil. 1. ſub nu. 2. & Plotus in pag. 360. Et no. quòd aliud eſt ingredi, & aliud retinere. ut ait Cur. iun. in conſi. 108. vol. 2. ubi plenè de hoc tractatur.

Iudæus:

STATVTVM, quod uiget in loco, habet locum etiam in iudęis, ibi commorantibus. ut ait Nata in c. quamuis. nu. 43. de pactis in 6. vide Corn. in conſil. 114. in 1. vol. & Rol. à Valle in conſ. 35. in 2. & Marcoardũ. in trac. de iudęis.

Statutum, quòd nullus artifex in feſtiuitatibus, in quibus ſunt feriæ, in maleficijs audeat, uel pręſumat laborare, uel apothecam aperire, non comprehendit iudęos pignora ob fœnus accipientes, uel reſtituẽtes. vt dicit Bal. in conſ. 112. in 4. uol.

Statutum, quòd matrimonium non poſſit contrahi cum puella, niſi cum conſenſu agnatorum, & cognatorum, Non habet locum in iudęis. ut tradit Plotus in l. ſi quando. ſub nu. 362. C. unde ui.

Iudex:

DICIT ſtatutum, quòd iudex, ſi infra tamen tempus nõ expediat proceſſum, puniatur &c. Dic, quòd ſi non expedit,

pedit,ſed dimittit ſucceſſori,nihilominus punitur. quando ſcilicet partes inſtiterunt pro expeditione.ut dicit Paris de Puteo.in tracta.ſyndica in §.ſucceſſor. & Firma.in reperto. uer.iudex. & Alberi.in qq.ad ſtatuta.q.56.& 57.in 1.par.& Anto.de Bu.in c.cum ſit generale. de foro compe.& in c.1. de ſupplen.negligen.prælato.de quo etiam uide Grammati.in conſi.54.ubi pro ſe ipſo fecit illud conſilium.

Quid ſi iudex in pronunciando dicat.Quod ſi dicta condemnatio eſt contra,præter,uel ultra formam ſtatutorum ciuitatis,ex nunc pro ut ex tunc, & econtra,ſit reducta ad formam ſtatutorum. & ita eam tulit,fert & profert,declarauit, & declarat. omni meliori modo. &c. An ex ea reus intelligatur condemnatus ea pœna, qua ſit dignus ex forma ſtatuti?reſpon. Alber.in qq.ad ſtatu.q.180.in 2.par.& Bal.in qq. ad ſtatu.uer.contrahere. ubi dicit, quòd non. An erit tutus in ſyndicatu?dicit Paris. ubi ſupra. quòd non. & Bal. in qq. ad ſtatu.uer.clauſula.nu.2.Si tamen iudex non ſeruauit ſtatuta ex iuſta,uel euidenti cauſa,propter utilitatem publicã, non tenetur in ſyndicatu. ut ait Cataldi.in trac.ſyndica. ſub nu.18.& quando poſſit pœnam augere, uel minuere. ponit Blancus.in prac.crim.fol.74.nu.71.& pluribus ſeq.

Pone, iudex iurat ſeruare ſtatuta ciuitatis, Poſtea iudicat cõtra ſtatutũ continens id, quod ius commune,an erit periurus? reſp. Rom.in l.mancip. C.de ſeru.fug.diſtinguẽdo ſic. Nam, aut ſtatutum continet id,quod ius commune ciuile,& ius commune municipale.& Bal.in l.2.ff.de conſti. prin. dicit eſſe caſum ſingularem. in l. magiſtratus.ff.ad municipales.Et dicit Roma. hoc ſtatutum neſcio extendere,niſi cauſa ſit tantę ſummæ &c.uide eum.

Statutum dicit, quòd iudex nõ poſſit cognoſcere. niſi cauſa ſit tãtæ ſummæ, ſub tali pœna.An fiet coacceruatio pluriũ ſummarum ex diuerſis actionibus debitarum ad iuriſdictionem includendam? reſpon.ut per Fely. in c. ex parte decani. de reſcrip.

Sta-

Statutum dicit. quod ſi iudex vltra quàm debuerit, condẽnauit, teneatur condemnato ad totum illud. ſi iudex condemnauit in tota quantitate indebitè, tenebitur & illi, ut teneẽ in tota. ſm Paul. de Caſt. in l. ſi ſeruus. §. ſi ita. nu. 3. ff. de lega. 1.

Si iudex ex forma ſtatuti, uel reſcripti habet pleniſſimam poteſtatem procedendi, & condemnandi, pro ut ſibi placuerit, & uoluerit, nulla ſeruata legis, uel ſtatuti diſpoſitione. At tamen per hoc non poterit tollere ius quæſitum parti ex iure gentium, uel ciuili, uel ex forma alicuius ſtatuti. vt dicit Marſil. in prac. crimi. in §. conſtante. num. 25. Et iudex, quo ad formam iudicij debet ſeruare formam ſtatutorum loci, vbi de cauſa cognoſcit. ſed quo ad cauſæ deciſionem debet ſeruare iura loci, vbi delictum fuit commiſſum. l. ſi fundus. C. de euictio. De hoc tradit Corne. plura. in conſ. 114. in 1. vol. & nunquàm debet recedere à pœna ſtatuti in iudicando. vt dicit Ancha. in c. canonũ ſtatuta. de cõſtitu. in 14. q. prin. col. 122.

Iudex obligatus ſub pœna ſtatutaria finire cauſas, non incurrit pœnam, imponendo perpetuum ſilentiuum. vt dicit Ange. in reperto. ver arbiter. & Bal. in auth. qui ſemel. col. 4. C. quomodo & tamen iudex.

Iudex, qui extraordinem procedit ſuper crimine, poteſt ſententiam, quam vult dicere, vel leuiorem vel grauiorem, dummodo in condemnando non excedat modum. l. hodię. ff. de pœnis. Fallit in pœnis à ſtatuto determinatis. quia præciſè habet ſeruare ſtatutũ. vt ait Iaffred. in deciſ. 58. uer. Sed tempora hoc, ut per Bal. niſi ſubeſſet legitima cauſa. ut per Tiraquellum habetur in tracta. ſuo, de pœnis temperandis, uel minuendis. per totum.

Statutum licet non eſſet allegatum in iudicio, poterit tamen iudex pronunciare ſecundum ſtatutum. quia iurauit ſeruare ſtatuta. ſecùs eſt in conſuetudine, quæ debet probari. & quando iudex iurat ſeruare ſtatuta, tenebitur, etiam ſeruare ſtatuta poſt edita. licet non teneatur ſeruare ſtatuta, quæ dicerent. quòd quis non audiatur in ſuis defenſionibus, uel quòd

iuſtitia

Iuſtitia denegetur, ut ait Paris de Puteo in tracta.ſyndica.§.
ſtatutum.& Cataldi.in tracta.ſyndica.num.38.Et ſtatuta ex
trauagantia,& non poſita in uolumine ſtatutorum,puta ſi ſint
in archiuio,ſunt alleganda & producenda,aliàs iudex non te
neretur de neceſſitate ea ſequi.ut tradit Paris de Puteo.in d.
§.ſtatutum.uide Alberi.in l.ſed & ſi per prætorem.§.ait præ-
tor.ff.ex quibus cau.maio.Et iudex, qui differt cauſam præ-
textu alicuius dubitationis,quæ tamen ſit nulla, punitur ſe-
cundum legum ſanctionem infamia,& triginta libris auri. l.
cum,quem temerè.§.1.ff.de iudi.&.l.pen.C. de pœna iudi.
qui malè iudica.iure autem pontificio ſuſpenditur per annũ
ab officio. c.1. de ſententia & re iudi.no.in c.intimaſti. poſt
gl. fi. de appella.& no.quòd non ſufficit iudici aliquod deli-
ctum eſſe notum, ut reum delicti punire poſſit. Nam ei de
bet eſſe notum delictum in forma iudicij.argu.2.q.1.c.nos
in quemquam. & dicit Archiepiſcop. Flo. in ſumma titulo
de cõfeſſione.lib.3.§.13.& in titu.de articulis,in quibus Gra
tianus non tenetur in decreto.§.3.Mille. in prac.crimi.titu.
de notorio.& Butri.in tracta. de notorio.Et debet iudex eſſe
miſericors in pœnis. ut per Marſil.in eius prac.ad fi.& domi
nus meus mult iſcius.D.Iacobus Cagnacinus Ferrarienſis.in
regu. in pœnis. de regulis iuris in 6. ubi de hoc habetur fu-
ſius. An iudex teneatur ſeruare reo impunitatem promiſſam,
ſi blanditijs cum induxit ad confitendum. Dic,ut Viuius in
ſuo tracta.communium opi.uer.iudex promittens liberatio-
nem &c.uide etiam Claudium.in regula criminali.42.& re-
gu.153.ubi plura adducit, quæ rimari habet iudex in crimi-
nali.& uide Iulium Clar.in prac.crimi.in locis,de quibus in
eius repertorio.ubi ad plenum.in uer.iudex.uidebis de hoc.

Iuramentum:

OMNES Itaq; officiales in ipſo ſtatim officij ingreſſu iu-
rare debent,quòd officium ſuum bona fide,& ſine frau
de facient,remoto præcio,& qualibet alia petitione & pro ut

& ſicut in ſtatutis locorum continetur.auth.vt ius iuran. qđ præſtatur.& auth.præſides.C.de epiſco.audien.vbi dicit hoc etiam Alberi.per illum tex. & Ferratius in cautela.3.& Afflic. ſuper conſtitu.regni.in prælu dijs. q.xij .ſub nu.8.& ideo debent ſeruare ſtatuta,non ius commune . aliàs ſunt periuri . c. Clericus. de iureiu. Facit, qđ inquit Iaſ.in l.lecta.in 2.col. uerſ. ſecundo principaliter. ff.de iureiuran. & Ange.in trac. maleſi.fol.10.col.fi.& Bar.in l.ſtipu.§.cum ſtipulamur.nu.3. ff.de verbo.obliga.Occa Ferrarien.inter conſ. crimi. diuerſorum.per Zilet.in conſ.100.nu.10.& ſeq. Tomo 2. uide tamen Nattam.in conſ.19.per totum.ubi ponit Fallẽtias. Quo ſic præſtito,pro eis eſt pręſumendum, cum ſalutis ſuæ immemores non præſumantur. ut ait Bal.in l.fi.C.ad.l.Iul.repe. & dominus Alcia . in tracta.præſump. Quod ſanè iuramentum debet fieri in manibus ipſius principis,uel locum tenentis , uel eo abſente,coram metropolitano epiſcopo , uel primate ciuitatis,de bene gerẽdo.auth.de defenſo.ciuita. §. interim. & in l.rem non nouam.C.de iudi . Et in tali iureiurando adminiſtratio accipitur.eo . titu.§.neceſſitatem.ĩn conſtitu. regni.quæ incip.Item recipiat iuramentum. Et abſq; hoc iuramento non poteſt , quis exercere officium.& qui exerceret, teneretur eadem pœna,qua & is, qui propria authoritate officium ſibi uſurpat.& ſic pœna criminis lęſę maieſtatis.l.3.ad fi.ad.l.Iul.maieſta.ut ait Lucas de Penna.in l.unicuiq;. C.de proximis ſacro . ſcrini . lib.x.Et per tale iuramentum ſtatuta ciuitatis confirmantur.ut ait Arno.poſt alios in Epito. 86. & Marſil.in ſingu.71.licet ob id mala, & iniqua ſtatuta ſeruare non teneatur . ſecundum Gandy. in trac. maleſi. in titu . de obſeruantia ſtatutorum. & Pari.de Puteo.in tracta.ſyndica. in § . poteſtas . in fi.c.erit autem lex.4.diſt. & etiam in notorijs,licet iurauerit ſeruare ſtatuta,procedit iudex abſq; ordine.ut ait Paris de Puteo. ubi.ſupra.in §.latro.& Carrerius.in prac.crimi.in prin.ſub nu.44.An iurans ſeruare ſtatuta, cenſeatur obligatus ſeruare tantum edita,uel etiam edenda. Di

xi ſupra

xi ſupra.in uer.iudex. & Archiepiſcopus Flo. in ſumma lib. 2.titulo de abſolu.à iuramento. §.6. Et iurans ſeruare ſtatuta,& promittens ſic ſeruare,tenetur ea ſeruare, de iure ciuili. aliàs ſecùs. Et hoc iuramẽtum ſemper habet in ſe clauſulam iuris.Salua ſuperioris magiſtratus iuriſditione,Ideò, qui iurauerunt ſeruare ſtatuta ſua,& cõſuetudines,ij,poſſunt, & nihilominus debent admittere cognitionem ſuperioris iudicis.ut aiunt Moderni. in lexico iuris.uer.iuramentum. Et iurans ſeruare ſtatuta,tenetur ad ea,quæ durant durante magiſtratu.l.fi.ff.de poe.ſi imponitur pœna uenienti contra ſtatuta, non habet locum ultra edita.ſecundum Bal. in l. omnes populi.ff.de iuſti.& iu. An autem iurans ſeruare ſtatuta, uel contenta in ſtatutis,incurrat, contraueniendo,in periurium, ſublatis ipſis ſtatutis?reſponde ut per Fely.in c.1.nu.5.de iureiu. & in c. ex parte.nu.19.uide Brunum.in conſi.35.col.fi. An autem iurans ſeruare ſtatuta in die feriato in honorẽ dei, teneatur ſeruare d.ſtatuta. cum iuramentum illo die ſibi deferri non poſſit?reſpon.Ferratius in cautela.3.quòd non.Sed iſtam cautelam refellit Petrus Rebuffi. in tracta. de priuilegijs ſcholarium.in priuilegio.75.Nam iuramento (ut ſcias) ſemper,& præcipuè apud nos fuit, & eſt maximi ponderis, ut Plato oſtendit.in 2.de legibus & Cicero.in 3. officiorum. & in oratione pro Pompeio,& pro Flacco. & latè. Gellius dicit lib. 7. cap. 18. & demonſtrat Curti. ſen. in conſi. 65.in fi. ubi dicit, quòd iuramentum eſt ſicuti herba Bettonica, quæ eſt bona in omni re.quia fugat malum genium.ut dicit Tiraquellus in ſuo tractatu de legibus connubia. & quòd iuramẽtum ſit magni ponderis,oſtendit pleniſſimè Anchara.in cõſ. 226.ubi ponit laudes ipſius.& eſt tex.in c.omne.xxij.q.1. Et apud Romanos, & aliàs omnes ferrè nationes ſemper in maximo præcio fuit.ut oſtendit Alex.ab Alexandro.lib.5. Genialium.cap.x.Nam dicebat Lucilius,quòd iuramentum nil aliud erat, quàm emplaſtrum ęris alieni. de quo Gellius lib. 16.cap.7.& refert. d.m.Alcia.parerg.lib.8.cap.2. Et propter

dubitantes adinuentum fuit iuramentum.ut inquit glo.22.q. 1.in ſumma.quam commendat. Andr.ſiculus. in rub. de iureiu.in clem. licet ſuperuacaneum eſſe,quidam dixerint iuramentum.pro vt Cicero.in oratione pro.Q.Roſcio. circa medium. dicens, ꝙ qui propriam fidem ſpernit,& iuſiurandum quoq; ſpernet.& qui mentiri facilè ſolet, peierare conſueuit. & quem inducere poſſum,ut mentiatur, vt peieret,exorare facilè potero, & qui ſemel à veritate deflexit, hic non maiore religione ad periurium,quàm ad mendacium perduci conſueuit.cętera noſtis.Hinc Dyoniſius Tyrannus dicebat, (vt eſt apud Valerium) ꝙ quemadmodū pueri talis decipiūtur, ita viri iureiurando.Hinc multæ nationes fuere,quę iuſiurandum cōtempſere.vt pœni Galli,& alij,quos enumerat Alex. ab Alexandro.d.lib.5.cap.x.quorum opinio comprobari poteſt.quia,ſi uir probus eſt,ita promiſſum ſeruabit abſq; iuramento,quemadmodum cum iuramento. Hinc Athenienſes Xenocrati crediderunt abſq; iuramento.quia (vt dicebant) vir probus erat.quòd ſi eſt improbus(dicebāt)periurij occaſio dari non debet.c.ille.22.q.5. Et ideo dn̄s noſter hoc animaduertēs,ait.Sit ſermo ueſter eſt eſt.c.& ſi Xp̄s de iureiu.ꝙ ante Chriſti tempora Clinia Philoſophus obſeruauit.ut Baſilius refert.in libro quomodo ex lib.gentil.pro fi.poſſ. & dicebat Ange.in l.poſt perfectam.C. de euic.quod iuramentū ſuo tempore non ualebat obolum. quod Alexandrinus refert.in conſil.56.& ſupradicta non obſtant. nam quo ad orationem Ciceronis pro Q.Roſcio.reſponde,quòd ut ſupra dixi.alibi contrarium dixit.Nec eſt facienda uis de ijs orationibus.cum ſint temporum,& cauſarum,non ueritatis. ut ipſe met Cicero inquit.in oratione pro Cluētio.ita in ſimili videmus de iure ciuili, quod extollit ipſe met in oratione pro Cluentio,& in oratione pro Murena deprimit,ſecundū cauſarum ſtatutum. Minus facit dictum Dyoniſij.quia fuit ſacrilegus,& pœnas perfidię ſuę dedit.pro ut de Pœnis videmus, quorum ciuitas ob periuria à Romanis deſtructa fuit.Nec inconuenit

conuenit

conuenit,non nullas eſſe nationes,quæ ſpreuerint iuramentum. Quoniam ut ait iuriſconſultus: in l. quæ ſub conditione.ff.de condi.iuſti.illi,qui religionem,& Deos contẽnunt, iuramentum etiam ſpernunt, ſed ſecùs, quo ad nationes bene inſtitutas. Et not.quòd maiorem habet authoritatem hodie iuramentum de iure canonico,quàm olim haberet de iure ciuili.nam olim, ſi non ualebat contractus principalis,nec etiam iuramentum ualebat.l.non dubium.C.de legibus.l.iuriſgen.§.fi.ff.de pact.l.ſi quis inquilinos.§.fi.ff.de lega.1.Hodie non eſt ſic de iure canonico, dummodo poſſit ſeruari ſine peccato.c.cum contingat. de iureiu.& ponit Paul. de Caſtro in conſi.90.in 2.uol.Quæ perſonæ teneantur iurare, ponit Tiraquellus in tract. de præſcriptionibus.in§.1.in glo.8. vide omnino.An in iureiurandò ſit opus ſcripturarum tactu? & communis eſt opinio, quòd non.ut ait Soarez. in ſuo theſauro communium opinionum.in uer. iureiur. Fallit, ut per dominum meum Alcia.in rub.de iureiur. & Caſſan. in conſi. 24.col. fi. & de his ſatis. reliqua dic, ut per me dicta ſunt in meo tractatu de argumentis.in loco de iuramento confirmatorio ad aſſertorium. ubi fuſiſſimè de hoc habetur.

Statutũ punit iuramentũ falſum.Pone,quidam reſpondẽs inquiſitioni,iurauit contra ueritatem. An punietur ſtatuto? reſpon. Alex.in Apoſtillis ad Bar.in l.1.ff. de bonis eorum, qui ſibi mor. conſci. quòd non. & ita fuit per alios conſultũ.ut ait Neuiz.in ſylua nupt.lib.3.nu.43.ubi dicit,ſe alibi nõ legiſſe. uide Marſil. in l.quæſtiones.ſub nu.86.pag.138.ff.de quæſtio.ubi dicit,quòd reis multoties in officio finxit eis uelle deferre iuramentum de ueritate dicenda, & cum uideret eos manum extendere ſuper ſcriptura, retrahebat ad ſe ſcripturam. Verum enimuerò. Hadrianus Papa, quod libro 3. char.29.prout eum ſic refert Neuiza.in ſylua nupt.lib. 3. ſub num.44.ait,quòd iudex tale iuramentum deferre poteſt,etiã ſi ſuſpicetur, quòd deierabit. & ait Franc.Mar.in deciſ.Delphina.q.674.in 1.parte.uide conſi.d. Torelli de Prato. inter

conſ.

conſi.crimi.conſ.41.ubi dicit hanc eſſe communem opinionem, quòd non eſt periurus. quia, quando quis iurat, non ex mera uoluntate ſua, ſed neceſſitate iuris ſcilicet municipalis, excuſatur. ut eſt tex.in l.fi.ff. de in litem iuran. de quo ad rē Alba. in cōſ.9. nu.52.& uide Beroiū in.q.134.ubi ſi minor reſpondendo inquiſitioni peierauit, poteſt aduerſus confeſſionem reſtitui, & non punitur, & q. ultima. forte uoluit allegare glo.in c.irreligioſum.in uer.paruulos diſtin. 87. quæ uidetur facere in arg. Sed ſecus, ſi à parte, quia iudex, debet communi hominum utilitate proſpicere. De iuramento autem purgationis rei de delicto ſuſpecti.ponit Archidiaco.in ſumma in titu.de purga.cano.lib.3.titulo ix.c.x.& Plot.in repet.l.ſi quando.C. unde ui. ſub num. 407. & Damuderius in pract.crim.cap.43.cum ſeq.ubi habentur plurima de purgatione reorum. & Plot.ibi.num.372. & Rota in deciſ. 294. in nouis. & Plotus ubi ſupra dicit. quòd in cauſa criminali nunquam eſt deferendum iuramentum. uide Caſſan. in conſuet. Burgun.§.7.ad fin.pag.79.& Clau.in regu.crim.61.& quando caſus eſt excuſatiuus à pœna, ne eam quis incurrat, caſus fortuitus probatur per iuramentum. ſi dicti caſus fortuiti difficilis eſt probatio.l.non omnes.§.à barbaris.ff.de re milita. &.l.fi. C. de fide inſtrumen. ſecus eſt dicendum, ſi faciliter poteſt probari.quia allegans caſum debet probare illū manifeſtiſſimis rationibus. l.creditor. C.de pigno.actio. cum ſimil. & probat Pet. de Vbal.in tract.de ſocietate.circa.8.par. princ.ſub nu.14.quem uidere neceſſe eſt.

Si quis habet mandatum ad iurandum ſpeciale. ſi falſum iurauit, ob quod ex forma ſtatuti pœna erat iactura cauſæ, nō tenet. ut ait Capiccius in deciſ.Neapoli.67.

Iuſſus.

STATVTVM, quòd iuſſus iudicis excuſet à pœna. intelligitur. dummodo emanauerit cauſa cognita, quia aliàs eſſet nullus. ſecundum Marſil.in pract. crim. in §. nunc uiden-

dum

dū,nu.41.& tradunt doctor.in l.iuſtè poſſidet.ff.de acq.poſ.

Iuſtitia.

QVOMODO intelligetur ſtatutum, ſi dicat, quòd non fiat alicui iuſtitia? reſpon.ut dicit Marſil.in prac. crim. & Paris de Puteo.in tract.ſyndic. §.1.per ſtatutum. in l.fi. C. ſi à non compe. iudi.

L.

LANA.

PROHIBET ſtatutum,lanam exportari extra ciuitatem,ſeù diſtrictum. Pone,aliquis exportat pelles lanutas, an incidit in pœnam ſtatuti? reſpon. Alberi.in qq.ad ſtatu. q.12.parte. 1.quòd ſic. l.ſi cui lanæ.uer.Sed án pelles.ff.de leg.3.Et nota,quòd pilus nō uenit ſub nomine lanæ,vt ibi dicitur.

Lancea.

DICIT ſtatutum, ſi quis lanceam portat,uel cum lancea percutiat,puniatur tali pœna.Dic, quòd deferens haſtam, vel percutiens haſta, non comprehenditur ſtatuto. vt ait Ange.in l.3.ff.de ui & ui arma.

Lata culpa.

QVANDO ſtatutum loquitur per nomen iuris importantis dolum de ſui natura, vt furtum, & falſitas,Lata culpa non æquiparatur dolo, ſed excuſatur propter temeritatem.vt ait Ang.in l.plagij.C.de plagia.& Areti.in l.in actionibus.ff.de in litem iuran. & Plotus in repeti.l.ſi quando.C. unde ui.vide Iul.Clar.in prac.crimi.q. 84.in prin. in uer.dixi. & in uer.culpa dicitur.in §.homicidium. & ego plura de dolo,& culpa,& cæteris dixi in meo tracta.de argumentis.in loco à dolo & culpa.

Latro.

Latro.

SI ex forma ſtatuti latro famoſus intelligitur, quia tria furta fecit, Decretum illius ſtatuti habet locum, ſiue quis ea fecerit ſimul, ſiuè ſucceſſiuè. ſecundum Bar. in l. ſi quis ergo. §. quòd ait. ff. de ijs, qui no. infa. Dum tamē ſint diſtincta. Sed Bal. contra. quoniam requiritur temporis diſtinctio, quando punitur propter conſuetudinem furandi. quæ conſuetudo non inducitur in inſtanti tempore.

Latrunculator.

SI latrunculator uehementer errat in criminalibus, fiſcus non habet reſtitutionem in integrum. ſecundum Arno. in Epitome. 37. qđ dicit in actu practico memoriæ cōmēdādū. Si ſtatutum dat formam proſcribendi, ſiue banniendi, illam ſeruare tenetur latrunculator. ſecūdum Bal. in addi. Specula. in tit. de execu. ſententię. & Marſil. in ſingu. 293. Et dicitur latrunculator, vulgo iudex maleficiorum. l. ſolemus. §. latrunculator. ff. de iudicijs. quandoq; dicitur quæſtor parricidiarius. vt dicit Iodocus in prac. crim. cap. 37. pag. 85. De latrunculatore, fuſius loquitur Caſſaneus in catalogo gloriæ mundi. parte. 7. conſidera. 26. Et no. quòd latrunculator eſt iudex competens ſuper damnis datis. vt ait Vantius in tracta. de nullitatibus proceſſ. pag. 79. nu. 47. in fi. in paruis.

Leges.

AN hodie per ſtatuta tollantur leges, quę loquuntur de maleficijs? ponit Spec. in tit. de pœna temerè litigātiū.

Legitima.

SI ſtatutum obligat patrem ad ſolutionem legitimę pro delicto filij, pater tenetur eam ſoluere, habito reſpectu ad patrimonium, quod habebat, quando deliquit, quia ſi poſt commiſſum delictum, creuit patrimonium patris, iſta pœna ſtatuti non extenditur ad futura bona. vt dicit Bal. in l. ſi plures. §. lex Cornelia. ff. de vulga. & pupilla. argu. l. ſi tibi mandauero.

dauero.§.is,cuius bona.ff.manda. & Bal.in l.ſi qua pœna. ff. de ijs,qui ſunt ſui.vel alie.& Caſſane.in catalogo gloriæ mũdi.parte 6. conſidera. 26. & Iaſ. in auth. nouiſſima. C. de inoffi. teſta. vbi legitima curialium filiorum eſt nouem vnciarum.vide Viuium in tracta. communium opinio.ver.ſtatutum diſponens,quòd pater. &c.pag.208.in 1.par.& Cottam in tract. rerum memor.uer. pater obligatus. Item ſtatutum, quod Peruſij, & in tota ditione eccleſiaſtica eſt. quòd pater teneatur ſoluere legitimam pro filio condemnato, non habet locum, quando pater ultra filium, haberet etiam nepotes ex filio. prout de hoc deciſio eſt Peruſina.xi.num. 27. Et ſi ex ſtatuto pater teneatur pro filio condemnato ad legitimam, pro filio bannito in contumaciam,etiam ſoluere legitimam tenetur. & hæc communis eſt opinio. ut tradit Chircouius in ſuo tract. communium opin. centur. 2. conclu. 69. pag.68. Et ſtatutum ualet, quòd pater teneatur ſoluere legitimam pro delicto filij.ut ait Michael Graſſus in tract.de cõi opin.lib.2.c.5.q.23.

Leuare manum.

LEVANDO manum quis pro percutiendo aliquem, punitur ſtatuto,licet non percutiat. ut ait Ange. de Aretio in tractatu maleſi.ſuper uer. admenauit. quod uerum putat. Guid.Pap. ſing.412.ſi per eum nõ ſtat,quominus percutiat, ſi autem pœniteret eum,nec percuteret,cum poſſet, tunc ſecus. quod probat, uide eum.

Literæ patentes.

OFFICIALI iudici maleficiorum ex ſtatuto electo,nõ creditur ſine literis, & patentibus. ut dicit Amodeus in tract.ſyndic.vbi plura dicit ad hoc.& Caſſane.in conſue. Burgun.in proœmio.ſuper ver. commiſſion.pag. xj.

Locus certus.

STATVTVM dicit,quòd beſtiæ poſſint paſcere in certis lo

cis,& pratis.& non in alijs.Pone,quidam accuſauit, quòd beſtiæ pauerunt in aliquo prato: Si non probat, quòd in prato prohibito,non obtinebit.quia certus locus eſt de ſubſtantia actus.vt ait Lanfran.de Oria.in c.quoniam contra. ſub num. 154.de probatio.in uer.teſtium depoſitionem. Et locus quã doq; accipitur pro tota villa. ſecundum Alberi.in qq.ad ſtatu.q.52.lib.2.

Lodia.

STATVTVM de delictis in uia publica, Etiam habet locũ, quando ſint commiſſa in Lodia publica. vt dicit Floria.in l.1.ff.de ijs,qui deiecerunt,vel effu.

Ludus.

LVDENS falſis taxillis tenetur furti,nec fit dominus pecuniæ.quam lucrifecerit vt ait Bal.in l.fi.C.de condi.ob cauſam. argu.l.falſus.ff.de fur. in princ.& Paris de Puteo in tracta.de Ludo.& ideò teneretur pœna ſtatuti.

Statutum loci vetans,vel puniens ludentes,licet ludus nõ eſſet turpis,tamen,quia eſſet reprobatus à ſtatuto, victor tenetur victo ad reſtitutionem.& in uia fori,& in uia poli.aliàs. ſecus. ſecundum Bal.in d.l.fi.C.de condi.ob cauſam.An tali ſtatuto comprehendetur iudęus?reſp.vt per Barba.in conſi. 65.in 3.Et not. quòd percutiens receptatorem Ludi, aliqua pœna nõ tenetur.immo nec ad expẽſas. vt ait Paris. in tract. de Ludo. nu.46.immo etiam nec ciuiliter poteſt conueniri. & ſi etiam furto aliquid quis ab illo ſubduxerit,uel ſurripuerit. non punietur ut tenet Stepha.Coſta. in tracta. de Ludo. & ibi dicit,quòd iudicis arbitrio venit puniendus.ibi in §.2. ſub nu.14.vbi glo.ver. ludibrio.in prag.titu.de ſpectaculis. non facien.in eccleſia.pag. 225.& Grammati.in conſi.35.ad fi.& Blancus.in practi.vbi de ludo agit. ludens autem ad caſeum,vel piſces & ſimi.non punitur pœna ſtatuti de ludentibus ad dennarios. ſecundum Ange.de viſo. in conſil. incip. viſ. ſtatuto.

Statu-

Statutum dicit. Si quis ſpectauerit ludentem ad taxillos, puniatur in x. pone, ſi mandem tibi, quòd tu videas, an habebit locum inte ſtatutum? reſpon. vt per Bal. in l. non ideò minus. ſub nu. 28. C. de accuſatio. Item ſi ludentes ſe inuicē impellentes crus, vel quid ſimile ſibi frangant, non tenetur impellens ſtatuto, niſi ſtudioſè id agat. ſecundum Bal. in l. ſi ex plagis. §. cum pila. per illum tex. ff. ad l. aquil. Item ſtatutum poteſt negare reſtitutionem uicto in ludo. l. pen. §. 1. ff. quarū rerum. & tradunt canoniſtæ. in c. clerici. in c. cum dilectus. & in c. pleriq;. de conſtit. & Paris de Put. in tract. de ludo. in §. utrum ſtatu. num. 51. limita tamen, niſi ſtatutum negaret repetitionem eius, quod quis fraude, & deceptione viciſſet. quia non ualeret. ut tenet Caccialupus in tracta. de ludo. ſub nu. 8. uer. quartum. vide Grammat. in deciſ. Neapoli. 40. Item ſtatuta contra luſores, habent locum, etiam contra participes, ſeu ſocios Ludi. Quòd intellige, ubi pœna eſſet conſtituta in rem. Puta, quòd reus Ludi puniatur. ut tenet Paris de Puteo vbi ſupra. §. an pœna. & habetur fuſius. in deciſ. Thò ſa. 192. Et ualet ſtatutum, quod Ludus ſit impunitus. Limita tamen hoc, ſi ſtatutum permitteret ludere tempore feriato in honorem Dei. ut dicit Paris de Puteo. ibi. in §. vtrum ſtatutum? & gloſ. ver. ludibria. in prag. de ſpectaculis, nu. 2. pag. 224. item ſi dicat ſtatutum. Quod domus, in qua tenetur ludus, debeat deuaſtari. Dic quòd ſi actor, uel procurator tenuit ludum in ea. domus illa non debet deuaſtari. ſed ipſe puniri. vt dicit Archiepiſcopus Flo. in eius ſumma lib. 2. ubi agit de turpi lucro. vbi de hoc habetur plene. & vide Menochium in tracta. de arbitrio iudicis in caſu. 399. & 400.

M.

MAGNATES.

STATVTVM quòd nullus de magnatibus ingrediatur palatium,ſub tali pœna, non habet locum in muliere volente vti beneficio velleiani contra inſtrumentum, aduerſus ipſam productum. vt ait Bal. in l. in multis.ff.de ſtatu hominum.Item ſi ſtatutum dicit.quòd ſi aliquis de magnatibus intrauerit palatium, puniatur.non ſufficit,ſi teſtis deponat ſe uidiſſe intrare, niſi dicat, & uidiſſe ingreſſum.ſecũdum Bal.in l.arboribus.§.Iulianus. ff.de vſufruc.Qui nam vero ſint Magnates? ponit Bal. in l.1. in fi.C.de natura.libe.vbi dicit, quòd ſunt homines in dignitate poſiti.tex.eſt.in auth.ſed nouo iure.uer. magnatibus. & glo.ver.magnatibus.in prohęmio.prag.pagi. 9. & Cępolla. in tracta.de impera.mili.deligen.in §.ratione.ſub nu.19.

Maledictio.

IN ſtatutis criminalibus,non omnis cõtumelia eſt blaſphemia,ſed maledictio,vt ait Fely. in prohemio Grego. ſub num.12.Et ſi ſtatutum dicat.quòd maledicens deũ puniat. ſi quis ex communi vſu loquendi maledicit deum, & ipſe quidem venit puniendus. vt dicit Immola. in l. his verbis. §. illa de hære.inſti.& Alex.in l.item apud Labeonem.in prin.ff.de iniurijs.vide Ang.& Immol.& Ioan.in d.l.his verbis. c.1.& 2. de maledic.& Sozi.in conſ.119.in 4.

Maleficia inter coniunctos.

STATVTVM. quòd de maleficijs inter coniunctos non cognoſcatur,intelligitur de maleficijs circa perſonas, & nõ circa res,ut ſunt furtum &, vis turbatiua. ita dicit Bal.in l. ſi quis in tantam.C. unde ui. & Alex.in l.iniuriarum.§.ſi quis. ff.de Iniurijs. Item ſtatuta,quæ puniunt maleficia improbata de iure naturali,vel gentium,tanquam concernentia utilitatem

tem publicam, debent latè interpretari, ſecundum mentem, & non ſecundum corticem uerborum. Nam multa ſunt recepta propter utilitatem publicam contra rationem diſputandi, & uerborum ſubtilitatem. ut inquit iuriſconſultus in.l.ita vulneratus.ff.ad l. Aquil.in fi.& Paul.de Caſtr. in l. bona fides.ff.depoſi.& ita limita regulã.c.odia.de regu.iur.in 6. Et ſi ſtatutum dicat, quòd committens maleficium puniatur tanta pœna. ſi quis.n. dolosè latitat, maleficium facit, & habent locum, quæ dicuntur.in l.1.§.fi.ff.de eden.& ibi no. & Bal.in qq.ad ſtatu.uer.arbitrium. Item ſi dicat ſtatutum, quòd de malefi. commiſſo in diebus paſchalibus non poſſit fieri concordia. an intelligatur de totis quindecim diebus, an de ſola die feſti paſchalis? reſpon.ut per Bal.in l.omnes.C. de ferijs.vide Federi.de ſenis.in conſi.44. & in conſi. 256. Et no. quòd delicta, quæ uerbis committuntur, dicuntur maleficia. ſecundum Iuli.Clar.in ſuo tracta.recep.ſententiarum. §. 1. verſ.ſed quæro.nunquid maleficium.

Mandans.

STATVTVM, quod punit committentem delictum, extenditur ad mãdantem.ſecundum Bar. in l.quemadmodum. C.de agrico.& cenſi.uide Lanfran. in tract. de interpretatione ſtatutorum. col. fi.in fi.& Boſſi.in prac.crimi.& Iuli.Clar. in prac.crimi.§.fi.q.87.& ſeq.ubi de mandante, ſciente, perſuadente, exhortante, & ſimilibus habetur. & Placam.in Epito.delicto.lib.1.cap.15.& Menochium. in trac.de arbitrio iudicis.caſu.352.353.& ſeq.nam mandans dicitur propriè facere.l.certè.§.1.ff.de præca.l.2.§.ſed quia diuinę. C. de ueteri.iure enucleam.c.mulieris.in fi.de ſententia excommunica. & Carreri.in prac.crimi.in titu.de homicidio.ſub nu.18. & nu.129. Sed ſecundum veram concluſionem ſtatutum pœnale loquens in perſonam delinquentis, non comprehendit mandantem ex propria uerborum ſignificatione, ſed ex interpretatione, quæ cum ſit fictionis, non habet locum in ſtatutis

tutis

cutis.ſm Afflic.in deciſ.vltim.& Corn.in conſ.57.in 4.& Bal. ſuper Feud. in titulo, quibus mo. feu. amitta ? in fi.prin.cum addi. litera B.& Bal.in qq.ad ſtatu.ver.homicidium.& Bellamera tractat fuſius.in deciſ.542.& Corne.in conſi.249.in 1, & in conſi.69.lib.3.& Iaſ.in §.pœnales.inſti.de actio.ſub nu. 18.& Bal.in qq.ad ſtatu.uer.interficiens & ver.mandare. Et ideò ſtatutum loquens de faciente,non habet locum in mandante.& hæc eſt communis opinio.ſecundum Alex.in conſi. 65.incip.viſa.col.prima.in fi.vol.4.& dicit Cherianus.in ſuo tractatu communium opinionum.ver.mandatum. vide omnino Pariſi.in conſ.161.in 4.per totum. & uide glo. ver. exhortantur.in l.hæc uerba.ff.de infami.vbi,qui exhortatur,nō mandat, neque qui monet.

Si ſtatutum eſt in rem conceptum.hoc modo habens verba.condemnatus pro percuſſione,nec dicat,ſi quis percuſſerit,omnem caſum comprehendit, vltra mandatorem, etiam auxiliatorem. l. aut qui aliter.§.fi.de adulte. l. hæc verba. & no.Iaco.de Are.in l.ſeruum,§.admonere.ff. de acqui. hære. & Bar. in cōſ.101.ſub nū.1.in prin.& qđ ibidē. nu.3.Et intelligę, quòd comprehendat mandatores, quorum obligatio habet ortum ex ipſo delicto iam contra mandatarium.Igitur propter delictum poſtea ſequutum propter maleficium præcedens.quod probare videtur Pariſi.in conſ.161. in 4.& Iaſ. in l.ſi quis id,quod nu.36.ff. de iuriſd. omnium iudi. vbi dicit, quòd mandans non comprehenditur ſub ſtatuto punientе facientem maleficium, ſecùs, ſi dicat pro homicidio, vel pro vulnere ponatur talis pœna. & hæc quidem eſt communis opinio.ſecundum Iaſ.ibi.& Bal.in l.1.C. de ſeruis fugiti. & Turza. in trac. communi.opi.130.& Riminal. in conſi.x1. in 1.& Afflic.ſuper conſtitu.de percuſſione illicita. num. 17. lib.1.& Rolan.à Valle in conſ.16.& Franc.Mar.in deciſ.delphi.q.423.per totum. parte.1 .& Claudi.Battandier.in regula crimi.109.& ſeq.

Manus.

Manus.

DISPONIT ſtatutum.quod ſi quis aliquem uulnerauerit,puniatur in centum,quæ ſi ſoluere noluerit, uel nō potuerit intra menſem, ſibi manus amputetur. quidam fuit proteſtatus ſe non ſoluturum.an ſtatim illi manus amputabitur?reſpon.quòd non.quia debet expectari,quòd totus menſis ſit completus.Nam uoluntas hominis, quæ mutabilis eſt. ut no.in l.ſi quis bona.uel.l.quòd bona.§. ſi quis ſtipulatus. ff.de dāno infec.l.deberi.ubi Bal. C. de fideicōmiſſ. liber. mutari poſſet. Item cum ſit pœna legis, non poteſt committi,niſi lapſo menſe.ut tenet Iaſ.in l.cum ſtipulatus. num.x1. ff.de uer.ob.Item non habet locum ſtatutum, quoties per eū non ſtaret,quominus pœnam ſolueret. puta ſi archarius, cui debet fieri ſolutio, nōn inueniretur in ultima hora termini. ut dicit Bal.in l.data opera. in fi.25.col.C.qui accuſa.nō poſſunt.& Alex.in l.fi.§.fi.ff.de publica.Et ait Franc.Areti. in l. quicunq;. C.de ſeruis fugiti.quòd non obſtante ſua contumacia,ſi poteſt ſoluere,non amputabitur illi manus, ex uoluntate eius,cum nemo ſit dominus membrorum ſuorum. ſecundum tex.in l.liber homo.ff.ad.l.Aquil.Item,ſi per aliquē non habentem, niſi unicam tantum manum fuerit commiſſum delictum, cōmutabitur pœna ſtatuti in aliam poenam. ſecundum Bal. & Pau.Caſ.& doct. in auth.ſed nouo iure.C. de ſer.fugiti.per.l.2.C.ut intra cer.tempus.crimi. qq. termi. quod dicit perpetuò menti tenendum Euerar. in centuria legali.in loco à priuatione ad habitum.Et ſi haberet unam manū fortem,aliam aridam,arida deberet amputari. quod procedit ſecundum ipſum.quando delictum poterat ęquè faciliter committi cum una manu,ſicut & cum altera,pro ut furtū. aliás ſecus.pro ut eſt crimen falſi.& dicit Euerar. ibi, ſe alibi non legiſſe, & hæc eſt communis opinio. ut ait Graſſus de communi opinione.cap.2.q.19.pagi. 19. uide tamē Gome. in regu.cancellariæ.de annali poſſeſſore,q.48.pagi.293. co-

lum.

lum.1. in litera c. & ad fi. quæſtionis. uide omnino. Itē ſtatutum loquens de amputatione manus, appoſita conditione, ſi non ſoluerit, debet intelligi, niſi idoneus minus ad ſoluēdū fuerit. ut probatur in l. ſtatu liberos. §. ſi quis. ff. de fideicommiſſa. liberta. & dicit Cępolla. in conſ. 21. ad fi. Item ſi dixerit ſtatutum. ſi quis percuſſerit manu vacua, puniatur &c. quidam percuſſit cum manu habendo chirothecam de corio in manu, uel rem ſimilem. qualiter punitur? reſpon. ut per Vitali. in tract. malefi. tit. qualis, & quid ſit accuſatio. quod ſi iſte percuſſor habebat aliquid in manu, quod ueniat appellatione armorum, cum quo poſſit de facili offendere, tunc punietur ſtatuto. aut non, & tunc ſecus. vide Bal. in c. 1. §. iniuriæ, uer. ſeu furtum. de pace iura. firman. in q. incip. quæro qualiter. & Bar. in l. hos accuſare. §. omnibus. ff. de accuſa. ubi etiā alij hoc tractant. & no. ꝙ is dicitur idoneus ad ſoluēdum, in terminis ſtatuti, cui pater eſt ſoluendo. ut dicit Cæpolla in conſi. 21. colum. fin.

Maſculus.

SI dicit ſtatutum, quod maſculus tale delictum committens, puniatur tali pœna. Eadem quoq; pœna punietur fœmina. Dūmodo illa pœna mulieri congruat. Et idem ubicunq; diceretur uir talis criminis, vel alterius reus tali, vel tali pœna puniatur. Facit l. quicunque. C. de ſeruis fugi. & tradit Bar. in auth. de inceſtis nupt.

Statutum tamen loquens in bannito, non habet locum in bannita. ut ait Plotus in repet. l. ſi quando, num. 862. C. vnde ui. vbi & alia tractantur.

Matrimonium.

STATVTVM laycorum puniens contrahentes matrimoniū cum filia familias ſine conſenſu patris, tenet, & ualet. ſecundum Bal. in l. omnem. C. ad Tertylia. & Caſſan. in catalogo glorię mundi, parte ultima. conſideratione 36. ver. Et vt ſemel finis. ybi & alia tractantur. uide omnino Iuli. Clar. in

pract.

practt.crim.q.82.uer.ſtatutum tertium. quamuis contrarium dixerit Ioan.Andr.in c.ſtatutum de hæreti.vide Barba.in cō ſi.31.in 4. vol.quia ſtatutum punit malos mores hominum. qui in republica ſeminant facinora. quia inducitur odium capitale in contrahendo matrimonium abſq; conſenſu patris. l.3. §.ſi emancipatus.ff.de bono.po.contra tabu.Ita Anchara.etiam dicit in conſi.20.& Barba.in tracta.de poteſta. cardi.in 2.q.Baſilica.1.partis prin.ſub nu.17. Rationē autem ponit Bar.in l.in bello.§.medio.ff.de captiuis & poſt limi, reuerſis.Quare filius familias de iure ciuili nō poteſt accipere vxorem abſq; conſenſu patris,dicit Menochi.in conſi.69.per totum.vide Fely.in c.eccleſia. S. M.de conſtitu.ſub nu.62.uer, ſecundus effectus.vbi dicit non valere ſtatutum puniens matrimonium contractum,cum hominibus alterius ciuitatis. & Hierony.Zanneti.in tract.de differentia inter ius cano.& ciuile.in xi.differentia.nu.14.vide Calcane.in conſi. 3. per totum.& Alex.in rub.ff.ſolu.matrimo. vbi atteſtatur magis cō munem opinionem eſſe,& concluſionem: quod tale ſtatutū non valet.& non ualere. dicit Corſetus in ſingu. incip. ſtatutum.pag.189.vide Bal.in l.1.§.ius naturale.ff.de iuſti.& iure. vbi dicitur,quòd ſi vtilitate publica ſit factum ſtatutū, quòd nemo accipiat Gibellinam in vxorem, ſub pœna,ualet,& tenet. Item ſi ſtatutum prædictum denegat audientiam in ciuilibus & criminalibus, an poſſit comparere procurator? reſp. Bal.in l.in actoris.ff.de procurato.quòd ſic.& Bal. in l.edicimus.C.de murilegulis.lib.xi.

An valeat ſtatutum,quòd mulier non poſſit cōtrahere matrimonium cum forenſe? vide Iul.Clar.in practica cri.q.82. ver.ſtatu.3.& Fely.vbi ſupra.& Cæphalum.in conſi.92.& Paſethum.in conſi.4.

Membrum.

DICIT ſtatutū, quod mutilāti alicuius membrum,mutiletur etiam illi ſimile.ſi quis mutilauerit membrum de-

bilitatum.& ipſi ſibi ſimile amputari debet.propter deformitatem.quia carens membro tali,eſt deformis,& intereſt reipublicæ quempiam nõ deformari.argu.l.fi.ff.de ijs, qui deiecc. uel effu.& Bal.in l. de quibus.de legibus. vbi & Paul. de Caſt.ſub nu.13.& Bal.in l.ediles.§.cęlſus.de ędili. edic. & in l.1.C.qui accuſa.non poſſunt.& Firma.in reperto.& Bal.in l. conuenticulã.in 5.col.C.de Epiſco.& cleri.& in auth.ſed nouo.C.de fur.& Alex.in apoſtillis.& Cardina.in c.1. qui clerici.vel vo.& Ange.de Are.in tracta.malefi.uer membrum. & Arno.in epito.53.& ſeq. Et no. quòd ſtatutum ſimpliciter loquens de membro,intelligitur de manu.ſecundum Bal. in l. data opera.C.qui accuſa.& in l.requirendi.C.de ſeruis fugi. & eſt glo.ver.capite.in prag.in tit.de cauſis.pag. 139. Et ad ſtatutum de membro debilitato.uide Cataldi. in trac. ſyndica.ſub num.85.ubi habetur fuſius.Et dicitur membrum, qđ in corpore humano gerit aliquem actum principalem corporis. Digitus ergo non eſt membrum, ſed deſeruiens membro. ſecundum Bal. in vſibus feu.in titulo. de noua for.fideli.in princ.ſub nume.quinto.& Euerar. in centu. legali.in loco à natura alternatiuorum. ver. circa quod. pagi.373.& in terminis ſtatuti.uide Alexandri.in conſi.83. Itẽ ſtatutum puniens abſcindentem membrum, non porrigitur ad diſſolutionem neruorum,per quam diſſolutionem membrum ſit à corpore diſſolutum.ita tenet Ange.in auth.ut nulli iudi.§.quia uerò.ubi hoc tractatur fuſius.Quæ nam ſint mẽbra, & de membro ad ſaturitatem.uide Caſſane. in conſue. Burgun.in §.5.pagi.43.ſub nu. 2.& Monteleo. in prac. arbitra.parte.4.pagi.97.ubi de hoc habetur fuſius. Et no. quòd ubi crimen membri abſciſionem requirit,una ſola manus debet amputari.ſecundum Bar.in §.quia uerò. in auth. ut nulli iudicum liceat habere.Et an qui deliquit uſq; ad mutilationem membri,confugiens ad eccleſiam,poſſit inde extrahi,& duci ad carcerem ſecularem? reſpon.ſecundum Oldra.in cõſ. 154.incip.quidam deliquit.quòd non. immo ſi eſt extractus

uiolenter ab eccleſia, reſtituendus eſt eccleſię. uide omnino Euerar. in centuria legali. in loco ab exceptione ad regulam. pagi. 49. ad fi. uerſi. nam in primis. &c.

Mens ſtatuti.

MENS ſtatuentium attendi debet, quamuis non ſit uerbis expreſſa. iuxta no. in l. tale pactum. §. fi. ff. de pactis. Nec debet imponi tanta pœna, quando pro eodem delicto puniuntur plures, ſicut, quando puniuntur pauciores. ut ait Ana. in conſi. 59.

Menſura.

QVONIAM Menſuras habens falſas, graue crimen cõmittit, & grauiter legibus uendicatur. ſecundum Nattam. in conſ. 72. ideo quoq; ſtatuta ubiq; de menſuris particularia habentur, ut grauius uendicentur. Ad quæ uide Ioã. Regna. in tracta. de menſuris. & Georgium Agricolam. in eius libello. de menſuris & ponderibus. & Petr. diaconi in eius lib. de menſuris, & ponderibus, & notis. & Leonardum Portium. in libro de põderibus, & menſuris. & dominum meum Alcia. in tracta. de ponderibus & menſuris. in parerg. libr. 9. cap. 25. & lib. 10. cap. vlt. l. hæreditatum. ad. l. Falci. l. qui quadringenta. & l. Marcellus. ad Trebelli. §. hæreditas. de hære. inſti. in inſti. & gl. in l. diutius. de mune. & hono. lib. xij. & Vege. uide, & Renatum. & Politianũ. li. x. epiſtolarum in epiſtola incip. exigebas. & Franc. Mar. in deciſ. parla. delphi. 279. lib. 1. & Vitalinum in tract. malefi. vbi de menſuris loquitur. & Beluiſium in prac. crim. in titu. de iniurijs. in ver. Falſariũ. & Franc. Lucam in tracta. de fiſco. in 2. parte. ſub num. 45. & Plotum. in repeti. l. ſi quando. nu. 724. C. vnde vi. & Iodocũ. in praxi criminali. cap. 123. in titulo de falſitate per abuſum. & Lucam de Penna in l. modios. C. de ſuſcep. præpo. & archa. lib. x. & Boſſium. in prac. crimi. in titulo de extraordi. crimi. pagi. 235. & Alberi. in l. arbitrio. §. de eo. ff. de dolo. vbi de hoc habetur plenè. & Caſſane. in conſuetu. Burgũ. in rub.

pagi. 20. vbi agit de mixto imperio. & omnino etiam *vide* Archiepiſcopum Florentin. in ſumm. lib. 2. in titulo de fraude in negociatione. §. v. vbi bene. menſuras & pondera tradidit Phedon. ut inquit Fab. & Monteleo in ſua prac. arbitra. pag. *309*. vel mauis Phidon Argiuus, vt inquit Plinius. lib. 7. cap. 56. aut Palamedes, ut placuit Gellio. uide Politianum. & de pluribus menſuris diuerſis. tradit textor. in officina. lib. 2. cap. incip. paraſanga. pagi. 120. An menſura ſit vera, vel falſa? recurri debet ad pondera, & menſuras cōis. ſcd'm Ange. in auth. de collationibus. §. ſin autem. Qua autem actione quis vtatur aduerſus decipientem in menſura? ponit Ioā. Regnan. in trac. de menſuris & ponderibus. titulo *6*. Falſificantes menſuras, & pondera, puniuntur pœna extraordinaria, quia pondera, & menſurę non debent minui. c. vt menſure. de emptio. & uendi. Quid ſi in re molibi uendita ad pondus, vel menſuram, vt pannus, vel granum, & in ponderibus alijs, vel menſuris reperitur vitium, ſeù falſitas. & calx, vel gypſum in vino, puluis, vel arena in blado, & gummi, vel quid ſimile in cera, & ſeruando pigmenta, tenendo ea in loco humido, quæ ſit pœna? Beluiſius tractat in prac. crimi. in *titu*. de *iniur*. §. pœnā. & Qualiter tenetur venditor, ſicut facit lanio, & frumentarius? reſpon. quòd agitur dupliciter. vt per Papienſem in forma libelli. in cauſa venditionis. ſuper ver. perticarum centum. An ſit licitum commiſcere corruptas merces cum corruptis? Arno. tractat in Epito. 1. vbi dicit licere. l. omnia, C. de rebus conductis in publicis horreis. vbi dicit Bar. Illū tex. memoriæ commendandum. & ibi dicit Ange. quòd facit pro aromatarijs, qui miſcent ceram corruptam, quia eis licet. ut dicit Anto. Corſetus in ſingu. ver. commixtio. incip. licitū eſt commiſceri. vide Arno. in Epito. 78. vbi tenet, quòd epiſcopus poteſt pecuniaria pœna punire aromatarium laycum immiſcentem fabbas tritas in ceram, vel ſimiles fraudes committentem. & fuit dictum Abbatis antiqui de quo. Ioā. Andr. in nouellis. in c. 1. de emptio. & vendi. per illum tex. &

Roma.

Roma.in ſingu.526.incip. Fui interrogatus. De ijs fraudibus habe hos uerſus.

Defraudat uerum, qui uendit aromata pondus
Atq; loco milij, ſæpe miniſtrat olus.

Que carmina uide in carminibus. de conditionibus hominum huius temporis. de quibus Neuiza. meminit in fine ſylue nuptialis. Et no.ꝙ delinquenti in falſa menſura.xxx. dierum in pane & aqua eſt imponenda pœnitentia.d.c. ut menſuræ. ut ait Archiepiſcopus Flo.in ſumma.in titu.de ſatisfactione pœnitentiæ.§. vi.in xvi.canone. Et menſurę debent fieri ęreę, uel lapideę, & poni in ciuitatibus, & uillis in locis publicis. ut unuſquiſq; cernere poſſit. Et nos Ferrarienſes habemus in ianua tercia epiſcopatus uerſus portam palatij iuris communis menſuram pedis & ſextarij, ac Priapi, & uuluę. quæ menſuræ debent ſignari ſigno, ſeù armis principis. Et menſuras concedere, ſignare, uel facere, & minus legales frangere pertinet ad mixtum imperium. ut ait Guido Pap. in q.490.

Si ſtatutum aggrauat pœnam, ſi quis percuſſit quempiam iuxta domum per.x.pedes. Dic, quòd menſuratio debet fieri ab angulo proximiori ipſi percuſſioni. ut ait Roma.in l.ſi tertius. ff. de Aqua plu.arcen. Et no.ꝙ infra annum quis debet conqueri de iniuſta menſura, uel ęſtimo. ut ait Bal. in conſi. 387.in 3.parte. An defectus numeri, uel menſuræ noceat emptori propter ſuum cuſtodem adhibitum? ponit Bal. in eius practi.ubi de extraordinarijs.qq.agit.q.1.fol.62.

Meretrix.

AD ſunt ſtatuta in multis Italie partibus, quæ deputant aliquos præſidentes meretricibus, & proſtibulis, & inde lucrum conſequuntur. Sed hoc profectò damnatur. per l.ſi poſſeſſor in ratione. ff.de peti.hære. & auth. de leno. per totum. & tractat Alberi in d.l.ſi poſſeſſor.

Statutum

Statutum permittens meretricem impunè percuti,nō habet locum in meretrice nupta.ſecundum Ioan.Andr. in rub. de iniurijs.col.1.uer. interdum.per.l.ſi uxor.§.1.ff. de adulterijs.vbi in meretrice conſideratur matrimonium, ut accuſare poſſit,quod ita iudicatum fuit. vt refert Deci.in c.Paſtoralis.ſub num.6.de iudi.Quinimo nec carcerari poteſt.ſecūdum Bal.in l.conſentaneum.C.quomodo & quando. no. et in auth.nouo iure.C. de cuſto.reo.& Dec. in c.paſtoralis de re iudica.& Marſil.in l.1.num.45.C.de rap.uirgi. quod limita, vt non procedat, quoties mulier eſſet lenoni, uel infami nupta.quia tunc reputatur pro meretrice non nupta. Et ſtatutum,ꝙ mulier luxurioſè uiuēs,ducatur ad locum publicum, non habet locum in nupta, propter reuerentiam tanti ſacramenti.vt dicit Deci.d.c.paſtoralis.ſub nu.6.de iudi. vide omnino Brunum.in tracta.de ceſſione bonorum. in 1. q.4.q. principalis.ubi bene hoc tractatur.Et ſi dicat ſtatutum,quòd meretrices non poſſint habitare in vijs publicis,ſeù honeſtis, quid ſi in via habitat Concubina Clerici? reſponde ut per Fely.in c.eccleſia.S.M.de conſtitu. nu. 102.nam concubina non dicitur honeſtè uiuere. ut ait Mattheſila.in ſingu.101.& Caccialupus. in repeti.l. ſi qua illuſtris. C.ad Orficia.lib.6. col.12.cum ſeq.Si quis autem vult probare aliquam eſſe meretricem,probabit,quòd cum ea cōuerſabantur in domo luxurioſi homines, & dabant illi denarios, & faciebant actus luxurioſos.& hæc erit probatio ſufficiens,cum talia probari neceſſariò non poſſint.vt ait Albericus in l.filium. ff.de ijs, qui ſunt ſui.&no.in rub.ff. de eden.& Bude, dicit in l. quòd ait.de adulte.& Corne.in conſi.232.in 2.& Capiccius. in deciſ.Neapoli.44.& Petr.de Bagaro.inter conſi.crim. in conſi. 85.in 2.& Alba.in conſi.25. & Rolan.à Vall. in conſil.63. nu.14.in 3.& in conſ.74.nu.20.in 1.& Iulius Clarus.in prac. crim.§.fi.q.24.verſi.item meretrix.& in §.adulterium. Et poteſt probari,quòd aliqua ſit meretrix per eum,qui cum ea cōcubuit.ut dicit Alex.in conſi. 13.nu.23.in 7.vol.& per aliàs

pro-

probationes. ut ibi.vide omnino Pariſi.in conſ.54.nu.48.& ſeq.in 4.uol.& Arno.in epito.19.& ſeq.& 170.& 84.& in cõ mentario 170.circa fi.& Fely.& Deci.in d.c.paſtoralis de rẽ iudi.& Neuiza.in ſylua.lib.4.pag.292.ad fi.& Marſil. in ſingu.248.& 279.& Alex.in conſ.13. nu. 23.in 7.uol.& Bal.in conſi.131.incip. uiſis dictis. lib.2. & Deci.in l.eius,qui.§.fi. col.pen.ſub nu.6.ff.ſi cer.peta.& Petr.Rebuffi.in trac.de pri uilegi. Schola. in 2.priuile.vbi etiam dicit, quòd iudex, uel Hoſpes.quando expellit meretrices,non debet eas extra ciuitatẽ expellere.ſed bene de honeſtis vijs.per tex.in l.ſi qua C.de ſpectacu.lib.xi.& tradunt docto.in l.nullus.C.de ſum ma trini.& fide catholica.licet in domibus magnatum quandoq; maiores, occultæ tamen meretrices conſiſtunt.ut dicitur.in l.ancillarum.ff.de peti.hær.Et iudex poteſt cogere me retrices ad portandum ſignum, vt cognoſcantur. ſecundum Bal.in l.minime.C.de epiſco.audien.ſed fortè hodie non inuenirentur tot ſigna,ſi omnes vellemus ſignare,cum ex omni tribu cõperies ſignatas interius, non exterius.ut dicit Neuiza.in ſylua nup.Quid ſi ſocius vult domum ſolitam locari,locare in honeſtæ perſonæ,alter vero honeſtæ? Præfertur iſte vltimus. ſecundũ Ange.in l.1.C.qui teſta. face.poſſunt. per.l.non aliter. ff.de vſu & habita. Niſi illa domus in lupanari ędificata eſſet. Et pinguior penſio reperitur. quia tunc præfertur primus. vt tenet Rui.in conſ.75.in 1.vol.col.fi.nu. 10.Itẽ ſtatuta,leges,& Decreta, punientia mulieres propter ſecundas nuptias,habent locum multo magis contra mulieres,ſeù puellas meretrices.vt ait Plot.in l.ſi quando. ſub nu. 172.C.vnde vi.pag.172.in fi.cum ſeq.ſub num.360.De violentia autem facta mulieri in honeſtę,ſeù meretrici. vide per Boſſi.in prac.crim.in titulo de pluribus violentijs.ſub num. 68.vide omnino Marquardũ in tract.de iudęis. parte.2.cap. 3.vbi de meretrice ſoluta,& nupta habetur plenè.& Petr.Placa.in epito.delictorum.cap.34. An meretrix, quæ ſit in lupanari cogi poteſt ad venerem? reſpon.ut per Deci.in l.inuitus

nemo

nemo cogitur.nu.9.ff.de regu. iur.& Paris de Puteo in trac. ſyndica.§.adulterium.pag.86.in tomo.14.ubi dicitur,quòd ſic.At Purpura.contrariũ tenet.de quo tradit dominus meus Alcia.in l.rogaſti. ff. ſi cer. peta. & contra tenet Didacus in ſuo tracta. Variarum lection. lib. 3. cap. 14. num. 2. & ideò extraordinaria pœna puniri ait,qui libidinis cauſa uim intulit meretrici, eamq; inuitam cognouerit. uide omnino Cottam.in tracta.rerum memora.uer.meretrix.Et no.quòd meretrix non eſt, nec turpis perſona mulier illa quæ amore debachata amanti ſui fecit ſuo copiam.& ideò à patre hæres inſtitui poteſt, etiam fratre & ſorore prçteritis.ſecundum Ioã. Fab.in §.ſoror.inſtitu.de inoffi.teſta. & dicit Menochius in tracta.de arbitrio iudicis.in caſu.328.nu.3. & ibi fuſius tractatur de meretrice. & quomodo probetur, quòd aliqua ſit meretrix?reſpondet Riminaldus tertius.inter conſilia cri.diuerſorum.in conſi.85.nu.12.

Minor.

STATVTO cauetur, quòd quis non poſſit accuſare poſt menſem.Pone,Minor poſt menſem petijt reſtitui ad accuſandum de morte patris. an reſtituatur? reſpon.Bal.quòd nõ in l.fi.ulti.col.C.in quibus cau.reſti.in integr.

Statutum pœnale an comprehendit minores?reſpon.Bal. in qq.ad ſtatu.ver.diſponere.℘ ſic.& Deci.in l.fi. C.de edic diui Adria.tollen.iſdem Deci.in l.ſi qua mulier. col.2. in 2. no.C.de ſecun. nup. An effectus maior poſſit ex ſtatuto ipſo puniri?reſpon.ut per Carre.in prac.crimi.§.circa.num. 8.vbi hĩ fuſius. Minor aũt non debet puniri ſtatuto de homicidio, ſed relegari, aut pecunia puniri debet.& hæc eſt communis opinio.vt ait Grammati.in deciſ. Neapoli.23. per totum. & hanc eſſe communem atteſtatur.ibi num. 12. Tiraquellus in tracta.de pœnis temperandis,vel minuendis.cauſa.44.num. 47.uide etiam Chacherannum in deciſione pedemonta. lx'. ubi.uide caſum in terminis de muliere minoris ætatis, quæ

ſuffrocauit

ſuffocauit partum in latrina quæ fuit relegata propter mino rem ætatem.uide Arnonum.in commentario.xi.& Marſil. in §.quoniam.in prac.crimi.uide etiam Menochium in tra-cta.de arbitrio iudicis.in caſu.329.& Follerium.in prac.cri-mi.canonica.in titulo,& ſi confeſſi.num.95.ubi declarat tex-tum in l.auxilium,§.in delictis.ff.de minoribus.& Placam.in Epito.delicto.cap.32.nu.12.ubi de hoc habetur fuſiſſime.& D.ubertinus Zuchardus ita obtinuit in contradictorio.ut ip-ſe atteſtatur.in rub.C.qui admitti num.23.poſt Alex.& alios. & Rolandus à Valle in conſ.78.per totum.in 3.uol.& uide Marcum Aſinium inter conſi.diuerſorum crimi.in cõſ.110. in tomo.2.& Anto.Gomez.in titulo de delictis.num.63.ad fi.fol.336.in tomo.3.cap.1.An requiratur,ꝙ minori detur curator in maleficijs.reſpon.Marſil.in l.1.num.17.ff.de quę ſtionibus.quòd ſic.vide Tiraquell.vbi ſupra in cauſa.3.nu. 2.& Rolan.in conſi.31.in 1.& in conſi.51.nu.21.in 1.& in cõ ſi.68.nu.33.in 2.ſed,quòd non opus ſit curatore.tenet Iulius Clarus.in prac.crim.q.55.verſi.vlterius & Menoc.in tracta. de arbi.iudi.caſu 278.vide etiam Franc.Mar.in deciſ.parla. Delphina.in q.792.vbi dicit,ꝙ minor pupillus,vel pupilla debet admitti ad iurandum,quando eſt doli capax authore tutore,uel curatore.uide deciſio.peruſi.13.nu.10.& Caual-can.in tracta.de tutore & curatore.

Minoris conditionis.

DICIT ſtatutum.quòd ſi quis coiuerit cum fœminis mi noris conditionis,puniatur tali pœna,& non decapite-tur.Dic,ꝙ ſtatutum intelligitur de uili conditione,& iudex arbitrabitur,quæ nam dicatur minoris conditionis,id eſt ui-lis cõditionis.pro ut dicit Bal.in qq.ad ſtatuta.uer.Fœmina,

Mitius.

PONE,quòd dicat ſtatutum,:Mitius puniatur miles quã domicellus.quidam tempore delicti erat domicellus, & poſtea fuit factus miles.qualiter erit puniendus? reſpon.

Bal.in l.titius. ff. de acqui. hæredi. ꝙ punietur, ut domicellus. quia inſpicitur tempus commiſſi delicti. l. 1. de pœnis. & Bal. in l. idem Vlpianus. ff. de excuſa. tuto.

Moleſtare.

DICIT ſtatutum, quòd nullus moleſtet alium, ſub pœna. quis nam dicetur moleſtare? Ponit Fran. Areti. in l. ſeruus ſeruum. §. prætor ait. ff. de acqui. hære. & Ioan. de Selua. in trac. de beneficio. q. 13. parte 3. & Alex. in conſi. 52. in 2. uol. & Barba. in conſi. 56. in 3. uol. & Marſil. in conſi. 85. ſub num. 30. ubi plenè de hoc habetur. & Alex. in conſi. 54. in 3. & docto. in l. non ſolum. §. ſi ſtatus. ff. de procurato. ubi Alberi. hanc opinionem eſſe communem atteſtatur. Et quòd quis dicatur moleſtare, & mouere controuerſiam, etiam excipiendo, dicunt docto. in l. Lucius. §. tres hæredes. ff. ad Trebellia. & ibi remiſſiuè. Fely. tamen tractat hoc fuſius. in c. cauſam quæ. num. 19. cum pluribus ſeq. & uer. non ob. col. xi. & ſeq. de reſcrip. Et moleſtare uerbũ poſſeſſorium denotat. gl. eſt magna in uer. moleſtet. in c. audita. de reſti. ſpolia. & tradit Zaſi. in conſi. xi. pagi. 229. in 2. parte. & plura de iſto uer. dicit Sozi. iunior in conſi. 113. in 1. uol. & in conſi. 116. ſub num. 26. eo. uol. Et ſi quis promittat non moleſtare, intelligitur de moleſtia, quæ malo animo, & malo modo inferretur. non quæ per uiam iuris. ut dicit dominus meus Alcia. in cõſ. 38. nu. 9. lib. ult. & Gome. in regu. cancellariæ. de triennali poſſeſſore. q. 58. fol. 440.

Moneta.

STATVTVM contra fabricantes falſas monetas, debet intelligi de moneta currenti in loco ſtatuti, & non de alia, licet alibi currente. ut tenet Alex. in l. eleganter. §. qui reprobos. ff. de pigno. actio. ad fi. & in conſi. 104. in 2. uol. & Barba. in conſi. 51. in 3. per totum. & Marſil. in conſi. 47. per totũ. & Alex. in conſi. 104. in 1. uol. & in conſi. 108. eo. uol. & Apoſtill. ad deciſ. Tholoſa. 162. & Tiraquellus de utroq; retrac.

§. 1. in

§.1.in glo.19.ſub num.12.& Caſſane. in conſue. Burgun. in rub.& Boſſi.in prac. crimi. in titulo de falſa moneta. & Machellus in patrocinio.44.ſub nu.5. ybi de hoc dicit ut benè. & vide in tractatu de moneta. & Rol. à Valle in conſ.29.in 3.vol.& Viui.in trac. communi opin. in ver. moneta. lib. 1. & Gratus in reſponſo 72.in 1.& dominus meus Alciatus in conſi.14.in 7.& Cotta in tracta. Rerum memora. ver. vidua. & Scarlati.inter conſi.crimi.in conſi.115.& Afflic. ſuper conſtitu.lib.3.rub.40.in titu.de cudentibus falſam monetam. & Gomes.in regu.cancella. in titulo de valore exprimendo. in impetra.benefi.q.9.&.d.m.Cephal.in conſil.230.in 2.& Pariſi.in conſi.169.in 4.& Menochi.in trac.de arbitrio iudicis. in caſu.316.& Iulius Clarus in practi. crimi. in §. falſum. uerſi. dixi etiam & uer.expendens.& uer.radens autem.& Follerius in prac. cri.pagi.471.num.193.& 194. & vide Nouellum in practica crimi.fol.86.uer.contra monetarios. ubi fuſius hæc materia tractatur.

Morari in vrbe:

MORARI in vrbe non dicitur fugiens. l.ſi Titius.ff.de ſeruis exportan.quod facit ad ſtatutum prohibẽs morari bannitos in ciuitate.vt dicit Alberi. in dictione.morari. Et ideò dixit Marſil. in ſingu.677.& alibi.quòd ſi fur furatur hic rem,& aliò eam portaret,niſi ad minus per vnam diem ipſe fur ſtaret, & moraretur.non diceret nouam contractationem committere. & contra eum non naſceretur noua actio. adeò,quòd ibi puniri non poſſet,quia momentanea non ſunt in conſideratione.

Morbus:

QVANDO ponitur in lege,uel ſtatuto verbum morbus, dicendo,ꝙ huic,ſeù tali morbo vult occurrere. tũc ponitur morbus pro dolo, ſeù malitia, ac fraude animæ. ut ait Plotus in reperti. l.ſi quando.C.vnde vi.ſub num.331.pagi. 154.vbi fuſius uidebis hoc tractari.

Mora.

STATVTVM puniẽs eum, qui fuit in mora à calẽdis Maij, vſq; ad calendas Nouembris, non habet locum in eo, qui fuit in mora à calẽdis Auguſti, vſq; ad calendas Nouembris, & etiam à calendis Maij anni ſequentis. vſq; ad calẽdas Auguſti: quia licet iſta mora duorum trimeſtrium comprehendat ſex menſes, tamen non eſt decurſa illo modo, quo loquitur forma ſtatuti, ſed lapſum eſt quoddam tempus in genere. ita tenet Bal. in c. licet magiſter. in 3. no. extra. de ſupplen. negligen. prælato. quod dictum dicit perpetuò notãdum, quia peregrinũ, & quia ad multa prodeſſe poteſt, ut ait Cotta in tracta. Rerum memora. ver. pœna inſolita. col. fi.

Mortuus.

MORTVVS, quando poſſit, ex ſtatuto condemnari in criminalibus, & quomodo debeat ferri ſententia aduerſus mortuum reũ. tradit Alba. in conſi. 90. uide omnino.

Multitudo.

STATVTVM loquitur de multitudine. quæ ſit multitudo, qui dicantur multi, quòt homines faciant vixam, quot turbam, quot populum, quot collegiũ, & quot congregationem, quò ad condemnationem. ponit. Alber. in qq. ad ſtatu. q. 10. in 1. par. & in dictionario.

Pro ſtatuto, quod loquitur de multis uicibus, vide Bal. in l. quod ait prætor. §. ignominiæ. ff. de ijs, qui no. infa. quot faciant ſeditionem, ponit Neuiza. in ſylua nup. & in tracta. de ſeditioſis. uide Iaſ. in l. licet imperator. num. 17. ff. de lega. 1. Et no. ꝙ multitudo dicitur, quando ſunt ſeptem, uel octo. ſecundum Iaſ. in. d. l. licet. col. 4. & Crauettam in conſi. *66.* ſub num. 13. & Alberi. ubi ſupra. q. 40. & ad ſtatu. de congregationibus, & conuenticulis. uide Crauettam in conſi. 4. nu. 14. in 1. & Corne. in conſi. 216.

Mutilus.

Mutilus.

DIcit ſtatutum. quòd currens per plateam puniatur. quidam habens pedes mutilatos mandat alteri, quòd currat per plateam. an tenebitur ſtatuto? reſpon. quòd non. argu. l. fideicommiſſ. §. ſi ſeruus. ff. de leg. 3. per Bal. in l. non ideò minus. ſub nu. 28. C. de accuſa.

N.

NAVIS.

NAvis, quæ uiuentorum applicuit ad certum portum, non tenetur ex ſtatuto ad gabellas. ſi propo nit inde abire. ſecundum Bar. in l. quoties. C. de naufragio. lib. x. & Fely. in c. ſignificaſti. primo de homicidio & in c. ita quorundam. de iudæis. ubi tradur do-cto. & Firma. in reperto. & in tracta. de gabellis. & Corne. in conſi. 273. in 1. uol.

Nec ultra.

SI ſtatutum dicit. quod accuſans, uel denuncians det fide iuſſore, de proſequēda lite, nec ultra procedat, Dic, quòd ſi contrafactum ſit, uidetur, quòd aliter eius accuſatio nihil ualeat. l. ſi tutor tuus. C. in quibus cau. in integr. reſti. non eſt neceſſa. ad fi. ubi Bal.

Negans.

SI quis ex forma ſtatuti pro damno dato ueniret condemnandus, & intentatur condictio ex tali ſtatuto, debet duplicari contra negantem. quia condictio ex tali ſtatuto, non ſortitur accidentia ex natura, ſecundum Bal. in l. certi condictio. ff. ſi cer. peta. quem ibi refert Alex. & alij.

Si comparens reus negat maleficium, poſtea redit, & uult confiteri, ut conſequatur beneficium confeſſionis ex ſtatuto, Dic, quòd iudex, ſeu accuſator poteſt reſpondere. Ego non curo

curo de hac tua confeſſione, quia per eam diminueretur tua condemnatio. prout dicit Bar. in l. eum, qui. ff. de iureiuran. ubi & Alex. dicit fuſius, & Iaſ. in §. ex maleficijs. inſt. de actio. ſub num. 27.

Nepos.

AVvs non tenetur ex damnó dato per nepotem ex filia ortum. Stante ſtatuto, quod de damnis datis per aliquos de familia pœna ſit talis. vt ait Iaſ. in addi. ad Por. inſtit. de legitima agnato. tutela.

Statutum, per quod patri pœna pecuniaria imponitur ex delicto filij, uel nepotis, ualet, & debet intelligi & interpretari, quando nepos delinquens primum locum tenet, filio de medio ſublato. prout ait Rui. in conſi. 8. per totum vol. 5.

Nigrum ſtatuti.

QVotiens nigrum ſtatuti eſt generalius rubro, non reſtringitur per rubrum ſpecialius loquens, cũ ipſum nigrum ſit ſequens, & generalius. ut eſt glo. no. in auth. de inceſt. nup. ver. il licitas. quàm approbant moderni. in l. 1. ff. ſi certa. peta.

Nobilis.

DIcit ſtatutum florentinum, quòd ſi nobilis offendit popularem in perſonam, teneatur tali pœna ipſe, & alij de domo puniantur. Dic, quòd quantum ad ipſum offendentem, dicitur offendiſſe in perſonam, ſi aliquid arripuit de manibus, uel ueſtes ſciderit, ſed quãtum ad alios de domo, cum ſit odium irrationale, ut teneantur ex delicto alterius, ita demum tenentur ij, ſi is qui offendit, corpus tetigerit. ita tenet Bar. in l. licitatio. §. quod illicitè. ff. de publicanis.

Nomen.

STatvtvm diſponit, quòd in libellis criminalibus debeant ſcribi nomina, prænomina, & cognomina perſonarũ. Dic, quòd huic ſtatuto non eſſet ſatiſfactum, ſi perſona demon-

monſtraretur, vel per alia ſigna oſtenderetur. prout dicit An ge. in l. 1. ff. de libe. & poſthu. argu. l. cum ij. §. ſi prætor. ff. de tranſact. vbi dicit, quòd talis ſolemnitatis omiſſio, leuis non dicitur. argu. l. 2. de formulis. ſecundum Alex. in conſi. 141. ad fi. in 3. volum.

Si ſtatutum imponens nouum nomen delicto, putà falſitati imponit nomen conceſſionis, damnatus ex tali delicto, quod definit eſſe publicum, non efficitur infamis. ita tenet Bart. in l. 1. colum. 4. ver. ſed contra hoc. ff. de pub. iud. & Alexandrin. in ſuo tract. de poteſta. procur. & defenſo. in cauſa crim. num. 288.

Non obſtante.

SI factum eſt ſtatutum, quòd omnes vadant ad exercitum ſub certa pœna, non obſtante aliquo priuilegio. Intellige, ſcilicet ſpeciali, non incluſo in corpore iuris. vt ait Bar. in l. conſenſiſſe. §. legalis. ff. de iudi.

Notarius.

STATVTVM imponit pœnam manus dexteræ inſtrumentum falſum fabricāti notario. Pone, quidam notarius uſus fuit manu ſiniſtra, in conficiendo aliquod inſtrumentum. An ſibi illa amputabitur? Et Bal. reſpon. quòd ſic per gl. in l. 1. C. ut intra cer. tempus cri. qq. termi. quod intellige, ſi pœna iure ordinario infertur. Secùs, ſi ipſo iure. & extraordinem. Quia nulla fieret extēſio. c. 1. ne cleri. vel mona. in 6. & tradit Bar. in l. ſi quis ſeruo. ff. de fur. & Stepha. de Federi. ī trac. de interpreta. iur. in vlti. par. Hodie aūt de iure communi ipſi notarij ultimo ſupplicio afficiuntur. vt dicit Capicci. in deciſ. Neapoli. 152. & Arno. in epitoma. 53. & Afflic. in deciſ. Neapoli. ultima. & Arno. in comen. 2. Et qui dictat inſtrumentum falſum, pœna falſi debet puniri, ſicut notarius, qui confecit inſtrumētum falſum. ut dicit. Gui. Pap. in q. 433. Notarius ſpurius ex ſtatuto creatus, non poteſt eſſe notarius ad Banchum maleficiorum. quemadmodū notat Bar. in l. eadem. §. hac lege. ff.

ge. ff. ad l. iul. repe. & Alex. in conſi. 80. incip. examinato pro ceſſu. lib. 2. & Decius in l. ſi quis aſſerat. C. de manda. prin. vij de tamen Caldari. in conſ. 20. incip. de fide inſtru. Spurius autem reſtitutus natalibus, ideſt legitimatus per imperatorem, poteſt eſſe, quia perinde eſt, ac ſi eſſet legitimè conceptus. ſecundum Bal. in l. imperialt in 1. lectu. C. de nuptijs. quia par eſt potentia legis viuę & mortuæ. Immo imperator eſt maior ipſa lege mortua. l. uniuerſa. C. de præcibus imperá. offeren. quia derogat ei. vt no. Archidia. xi. diſti. c. in his. & Bal. in c. 1. qui feu. da. poſſunt. & Afflic. in deciſ. Neapoli. 305. ſub nu. 16. & de hoc nihil eſt dubitandum. immo ridiculum eſſet, contrarium dicere. vt dicit Corne. in conſi. 1. in 3. vol. & Decius. in conſi. 698. vbi de legitimatione Reuerendiſſimi Campegij meminit, de qua, ſecundum Decium ibi nihil eſt dubitandum, de qua etiam meminit Pariſi. in conſ. x. ſub nu. 126. dicens, quòd quoties uerſamur circa ipſam legitimationem Reuerendiſſimi Campegij, uerſamur extra omnẽ dubium. allegat Franc. Cur. in conſ. 16. col. 3. in prin. & conſ. 73. col. 8. in fi. & Deci. in conſil. 288. col. pen. in fi. & Sozi. in conſi. 246. col. 1. vol. 2. & in cóſ. 47. in 4. & hæc quidem communis eſt opinio. ut dicit Corne. ubi ſupra. & Pariſi. in conſi. 1. in 2. vol. quod procedit, etiã ſi agatur de ſucceſſione fideicommiſſaria ſub uerbis natis ex legitimo matrimonio. quicquid in contrarium conſuluerit. d. m. Cęphalus. in conſil. 82. quem reprobat eruditiſſimus. D. Burſatus nouiſſimè in conſilio. 18. cui multum me debere ſentio, propter. d. conſi. 18. Nã paria ſunt alicui in eſſe per naturam, vel ex priuilegio. ſecundum Bal. in l. cum ex oratione. ff. de excuſa. tuto. & Zaſi. in conſi. 1. nu. 8. pagi. 7. in 2. vol. Notarius corrigens errorem ſuum abſq; licentia iudicis, venit puniendus de falſo ex ſtatuto. ut tenet Bal. in l. cum proponeret. ur. ff. de leg. 2. & Deci. & Alci. in l. ſi librarius. ff. de regu. iur. & Cępolla. in conſi. 52. & Alex. in cónſi. 74. num. 6. in primo & Calcane. in conſi. 47. & 48. & Corſetus. in tracta. de minimis. in 2. par. ſub nu. 12.

Item notarius, qui fecit falſum in parte inſtrumenti, ſi totum inſtrumentum cancelletur, & non conſtat de iſto falſo, niſi ui gore condemnationis latę in contumaciam, propter ſtatutũ, attamen cętera ſuſtinebuntur. ut ait Riminald. in l. ſi ex falſis. C. de tranſac. col. fi. qui hoc bene declarat.

Si extat ſtatutum, quòd proconſul notariorum ſtatim, q præſentatur condemnatio facta de falſitate alicuius notarij, ex ſtatuto, debeat ipſum de facto abradere de matricula. Tamen antequam abradat, & dicat de falſo, debet ipſum citare. vt dicit Nellus. in tracta. bannitorum. in 3. parte. 1. tempo. q. 4. allegat tex. vbi Iaco. de Are. in l. 3. §. ſi ad diem. ff. de re mili. & ita dicit, ſe de facto conſuluiſſe. ut atteſtatur Sozi. in conſi. 13. ſub nu. 8. in 4. vol.

Statutum diſponens, quòd notario falſum committẽti manus amputetur. an comprehendat duos uiros, requiſitos, in defectum notariorum, puta in caſu. c. quoniam contra. de proba? reſpon. vt per Fely. ibi.

Stante ſtatuto, quòd notarius committẽs falſum, ſit priuatus officio tabellionatus. poteſt tamen notarius ipſe conficere documenta, quæ valebunt, & ſi falſum commiſit, ſi tale falſum non fuit deductum, & probatum, nec ſequuta fuerit iudicis ſententia. ſecũdum Marſil. in l. 1. §. ſi quis dicatur. in prin. ff. de. qq. ubi plenè hoc tractatur.

Quidam dixit notario, ſcribe citationem factam de iſtis, & Baiulus, ſiue Pręco, dixit, uerum eſt. & fecit ſcribere de pluribus perſonis, quas ille citauerat, fuit dictum, quòd ille fecit fieri falſum. Dic, quòd hoc caſu non eſt falſum, quia falſum fit cum dolo. l. quid ſi falſum. ff. de falſis. & l. 1. C. de falſis. & Bar. in l. ſi mulier. ff. rerum amotarum. uerum poterat puniri alio ſtatuto, uel falſo. pro ut in l. ſi quis obrepſerit. ff. de falſis. uide omnino Corſetum. in reperto. ad Abb. in uer. abſentia mãdantis. & Plotũ in repeti. l. ſi quando. C. unde ui. qñ autem obediẽs in illicitis excuſetur? ponit gl. in l. ſi familia. ff. ſi familiæ fur. ſe. dica. & glo. in l. 2. in fi. ff. de noxalibus.

Si ſit ſtatutum. quod notarij facientes falſum inſtrumentum, debeant priuari honoribus. Pone, quidam notarius ſemel falſum inſtrumentum confecit, poſtea iteratò aliud, ita, quòd priuare eum ultimis beneficijs nihil importat. quid iuris? reſp. Bal. quòd iudex debet imponere ei aliam pœnam. ut dr̃ in l. Nouerint. C. ut intra certũ tẽpus. cri. qq. termi. Caſus autem, quibus Notarij puniantur, ponit Caſſaneus in cõſue. Burgun. §. 8. pagi. 90. & uide omnino Cępollam. in conſi. 5. in crimi. uide omnino etiam Iulium Clarum. in prac. crim. in §. falſum uer. Fabricans. & in uer. notarius. & ver. ſic etiam. & uer. adde quod. & ver. Item notarius. & q. 73. uer. notarius. Et ſi notaris negat ſuam eſſe ſcripturam. dic ut ait Claudius in regu. crimi. 46. num. 20. 22. 23. & in regu. 48. num. 2. ubi dicit de notario aliqua. Notarij, & aduocati, qui recuſant officium ſuum præſtare, qua pœna puniañ, ponit Menochius. in trac. de arbitrio iudicis. in caſu. 369. & in caſu. 370. ubi & alia pulcherrima potes uidere.

Nox.

STATVTVM prohibens ire ſine lumine ſub pœna tempore noctis, cõprehendit etiam fœminas. ut ait Deci. in cõſ. 339. num. 2. uol. 3. & Alex. in l. ſi conſtante. §. ſi uxor. ff. ſolu. matri. num. 1. & 2. & in. l. 3. §. neratius. ff. de acqui. poſſ. nu. 3. & ſeq. & Bal. in l. ſi Barſatoram. nu. 1. vbi Apoſtill. de fideiuſſo. & Paul. de Caſt. in l. ſi filio. num. 4. ff. de condit. ſine cauſa. & Bar. in l. iura. ff. de legibus. & Viuius in tracta. communi. opi. ver. ſtatutum diſponens, quòd inuentus de nocte. & Bar. in l. 1. in prin. col. pen. & ſeq. ff. de peculio. vbi dicit, hoc non procedere ex ui verbi, ſed ex ui rationis indifferentis. vide omnino Plot. in l. ſi quando. ſub nu. 862. C. vnde vi. & Gandy. in tracta. malefi. in titu. de rebus uetitis extra diſtrictum in prima. col. ver. item quid ſi ſtatuto. & Bal. in l. quicunq;. 4. col. ver. Sed pone ſtatuto. C. de ſeruis fugiti. & Bar. in l. 1. de peculio. ver. exemplum, ſtatuto. & in l. iura. in 2. q. ff. de legibus. &

bus.& Cępolla.in l.1.col.12.ff.de ver.ſigni.& Cy.in l.1. C. quæ ſit longa conſue.q.ante pen. vide ẽt Ang.in auth. de ſanctiſſi.epiſco.§.reuerendiſſimus.vbi dicit,quòd ſi ſtatutum dicat,quòd ſi quis fuerit inuentus ire de nocte,puniatur, ire de nocte non eſt maleficium. & ſi vadit de nocte, & eſt inuentus. Sed ſtatutum facit uim, & uult quòd ſit maleficium,cum vadere de nocte ſine lumine eſt inuentus. Et ibi dicit Gandy.quod ſi ſtatuto cauetur, ꝙ nullus de nocte ante pulſationẽ campanæ portet certas res extra ciuitatem,vel ꝙ nullus poſſit ire per ciuitatem ſine lumine,ſi quis ſurrexit de mane, credens eſſe pulſatam campanam.licet fecerit contra.d. ſtatutũ non debet puniri.& ita tenet Cępolla.in conſ.13.ſub nu. 25. Contrarium tamen videtur velle Alberi.in qq.ad ſtatu.in 2. par.q.6.Idem Alberi.in l.liberorum.§.1.ff.de infami.vbi dicit per illam literam hoc ita determinari.ſtatuto cauetur, ꝙ quis non vadat de nocte poſt tertium ſonum campanæ, & in die veneris ſancti, quo non pulſantur campanæ, aliquis repertus fuit poſt horam, in qua communiter conſueuit pulſari certa campana, an incidat in pœnam ſtatuti? & certè inciderè ait Alberi. quaſi ex mente ſtatuentium, non tam pulſatio campanæ,quàm hora, qua pulſari conſueuit attendi debeat. Item ſi campanarius non pulſauit campanam hora ſolita, vel nullo modo pulſauit. & aliquis inuentus fuerit ire poſt horã ſolitam pulſandi campanam, an condemnabitur? reſpon. ut per Vitali.in trac.de malefi.in for.libelli.nu.80.& Euerar. in centuria legali.in loco ab vſitato,ſeù à ſolitis.& Bal. in l. libellorum.ff.de ijs,qui no.infa.& Fely.in c.ſuper.2. col. in fi. de teſtibus cogen. ubi dicit, ꝙ ſi committitur maleficium in nocte veneris ſancti,quòd erit grauius. propter ſignum campanæ, ſolitum præcedere.quamuis tunc ceſſauerit,attamen punietur, ſi præterierit hora conſueta pulſari. limita, vt per Fely.in d.c.cum ſuper.& Bal.in c.inquiſitionis.col.fi.ad fi.de accuſa.& ibi etiam Fely.Et ſtatutum puniens deprehenſum de nocte,non habet locum in viſo de nocte. ſecũdum Ange.

in l.1.C.de petitio.bono.ſubla.lib.x.de quo meminit Fely. in c.cū non ab homine.col.3.de iudi.nu.6.Nec d.ſtatutum ligat ſurdum. vt tenet Bal.in l.ſi quis in graui.§.ſurdus. ff. ad ſyllania. & in qq.ad ſtatu.ver.ſurdus Et qui de nocte incedit aduerſus dictum ſtatutum,alium accuſare non poteſt ſic eun tem,nec contra eum teſtificari.vt ait Fely. in c. prudentiam. in 1.col.de mutuis peti.

Si ſit ſtatutum, quòd ei, qui fecerit maleficium de nocte duplicetur pœna,ſi poſt ſonum campanæ,deputatæ ad ſegregandum diem à nocte, quis maleficium faciat, duplicabitur illi pœna. alias ſecus. ſecundum Alberi.in l.more romano. ff.de ferijs. & in qq.ad ſtatu. vide Lucam de Penna in l.qui agros.C.de omni agro.deſer.col.1.lib.xi.vbi in terminis. d. ſtatuti declarat,quid ſit nox?& quid dies.& Alberi.in dictione nox.& Fely.in c.ſi perfodiens.de homicidio. Noctu autē commiſſum ſit delictum,nec ne,diſcernere, iudicis arbitrio eſt commiſſum,ut eſt communis opinio,de qua meminit Iulius Clar.in prac.crim.§.vlt.q.82.uer. ſtatutum 1x.uer. quæro.& Soarez.in tracta. communium opi.uer.noctu.nu. 33.& Afflic.ſuper conſt.in titu.de crimine ſacrilegij.nu.14.fol.48. & Iul. Ferrettus. ī ſuo trac.de militari iuſtitia.nu.24.fol.152

Statutum dicens. Si quis fecerit ſic & ſic.poſtea ſubiungit de nocte,refertur ad utrunq;.ſecundum Bar.in l. doli. per illum tex.ff de ſeruo corrup. & Fely.in c.cauſam, quæ. de reſcrip.& Soz.in conſ.48.colum.3.ad fi.& in conſi.83.in 1.col. in 1.volum.

Statutum puniens illos, qui vadunt de nocte,debet intelligi,ſi inueniantur per officialem. aliàs ſecùs. vt ait Ange. in d.§.reuerendiſſimus.& Bal.in l.item lapilli.ff.de rerum diuiſio.& Bar.in l.ęquia. in fi.ff.de accuſa. & Lanfr.in clem. ſæpe. uer.de plano. de uer.ſigni.vbi dicunt, quòd repertus de nocte,non eſt per ſententiam condemnandus, ſed de facto cogendus ad ſolutionem pœnæ.

Statutum dicit, quod nobilis puniatur pœna quadrupli

eius,

eius,in quo puniretur popularis,ſi contingat nobilem delin-
q̃re de nocte,uel in platea. An pœna quadruplicabit̃ ſimpli-
cis maleficij, an pœna maleficij ſic qualificati?Et dẽt quadru-
plicari pœna ſimplicis maleficij. ut ait Bar.in l.1.§.cum plũ
res.ff.ſi fami.fur.feciſſe dicatur.Et dicit Bal.in l.ultima.C.de
ijs, quibus ut indignis. quòd ibi eſt argu.ad ſtatuta,quæ di-
cunt, in nocte, quod intelligitur poſt ſonum cãpanæ ad hoc
deputatæ,de ſero duplicentur pœnæ maleficiorum.ut uirtus
ſtatu.non ſe extendat ad aliquem locum,ubi communiter ſo
nus campanæ exaudiri non poteſt.l.qui ſemel.C.quomodo
& quãdo.in uer.uox præconis.& ff.de decre. ab ordi. facien.
l.1.ibi,aduerſus ſcientem.Et Iaco.Butri. dicit. quòd ubi non
põt ꝑuenire ſonus, inſpicitur nox naturaliter,quia ubi verbo
non poteſt dari ciuilis intellectus, ad naturalem intellectũ
eſt recurrendum. Et ideò, ſi quis deliquit de nocte uera,pu-
nitur pœna dupli, licet ſonus campanæ ad illum locum non
perueniret. Sed ſi deliquiſſet in nocte ficta,hoc eſt poſt pul-
ſationem campanę, tamen ante tenebras, & deliquit in tali
loco,in quo ſonus campanę non auditur ex qualitate noctis,
ſed ex ſimplici delicto. quod eſt verum,ſecundum Bal.in d.
l. ultima. quando ſtatutum punit delictum, vel maleficium
ratione noctis, & omni capite. Sed ſi reſtringit ſe determina
to modo ad noctem ſecundum ſonum campanæ, non inclu-
dit aliam. Quid autem de capto poſt ſonum campanæ? reſp.
vt per Bal.in d.l. liberorum de infamibus. An habebit locũ
ſtatutum, ſi quis ſit inuentus ſtare, uel ſedere? reſpon.ut per
Alber.in qq.ad ſtatu.q.231.in 2.par.quòd attenta mente ſta
tuti teneretur. Sed non attentis uerbis, quia ire non dicitur
qui ſtat. uide Bal.in qq.ad ſtatu.uer.nox.& Plot.in l.ſi quan
do.ſub num.840.Et de damno dato nocturno tempore.uide
Roma.in conſi.7. & de maleficio commiſſo noctis tempore
tractat Crauetta in conſi.178. per totum in 1. & nos ferrariẽ
ſem habemus tale ſtatutum. ſub rubr.pœna eorum, qui in-
uẽti fuerint de nocte ſine lumine.ad quod Apoſtilla. An ſuffi

cit

cit inuenire ſine apprehēſione? rñ. ut ꝑ Ang. in trac. maleſi. in gl. d. Andr. col. 3. & 4. & Alex. in conſ. 216. nu. 1. in 4. & ſeq. uol. 6. Et iſtud ſtatutum non ligat foreſes, & nouitios. ſecundum Bal. in l. iús ciuile. in fi. ff. de iuſtit. & iur. Et quid ſit nox, dicit Ang. in tract. maleſi. in gloſ. de nocte. Et non ſufficit probare maleficium de nocte commiſſum, niſi dicat, poſt ſonum campanæ, & etiam ſonum campanæ de mane. ut ait Ang. in conſi. 196. incip. uiſis proceſſib. & Lanfran. in clem. ſępe. de uerb. ſigni. uer. de plano. nu. 2.

O.

OBLATIO.

ILLVD, quod dicitur, quod ad euadendum pœnã ſtatuti ſufficit verbalis oblatio, eſt uerum ad euadendum pœnam legalem, ſeù ſtatutariam. ſecus eſt ad euadẽdum pœnã conuentionalẽ. quia opus eſt oblatione reali. ſecundum Ange. & alios in l. mora. ff. ſolu. matri. & Bal. in l. acceptam. C. de vſu. in 3. oppo. & in. 21. q. & Iaſ. in conſ. 19. ſub nu. 14. in 1. uol. & Tiraquel in tracta. de vtroq; retrac. vbi de oblatione meminit. & Chirconiũ in tracta. communium opinio. centuria. 2. conclu. 61. pag. 67.

Obligare pro alio ad mortem.

LICET pacto nequeat ſe obligare fideiuſſor ad mortem pro alio. ut ait Alber. in l. liber homo. per illum tex. ff. ad l. Aquil. & Cæpolla. in l. 1. ſub nu. 58. C. de ſer. fugiti. attamẽ lege. vel ſtatuto hoc bene poteſt induci. ſecundum glo. in c. cum homo ab hoĩe. xxiij. q. 5. & Iaſ. in §. quædam. ſub nu. 37. inſti. de actio. Et homo etiam non poteſt ſe obligare ad pugni amputationem, puta, ſi deieraret, ut ſibi manus amputaretur. prout tenet Guido. Pap. in q. 278. Et quis nó poteſt mittere ſe in manu inimici pro iniuria illata, ut alapam recipiat.

prout

prout ait Bar.in l.1.ff.de iniurijs.Item ſtatutum de obligationibus,non habet locum in his, quæ ſunt ex delicto . ut tenet Tiraquellus.in tract.de legibus connubialibus, in glo.5.nu. 154.ver.decimo tertio quæro.pag.286.

Obſeruantia ſtatutorum.

STATVTVM, quod nunquã fuit obſeuatrum,perindè eſt, ac ſi nunquam fuiſſet.ſecundum glo. in c.1. de treuga & pace.ubi Fely.& cæteri dicunt idem . & Oldra.in conſi. 259. & Alex.in conſi.132.lib.1.

Iudex tenetur obſeruare ſtatuta abſq; eo , quòd in cauſa per aliquem litigantium ſint producta.quod ſecus eſt in cõſuetudine, uel reformatione,non incluſa in volumine ſtatutorum.prout tenet Iaffredus.in deciſ.389.

Licet ſtatuta non publicata,non ligent, vbi tamen cõſtat, quòd ſtatuta illa diutius fuerint obſeruata , non requiritur publicatio.ut tenet Plotus.in l.ſi quando.nu.858.C.unde ui. vide Gratum.in reſponſo.49.in 2.

Statim,quòd dominus mãdauit ſtatuta obſeruari , ſunt approbata , ut dicitur in prohemio ſexti libri.ſufficit.n.ꝙ princeps.ſcribat ſuper obſeruantia,etiam ſi nõ ſcribat omnibus. vt dicit Bal.in conſi. 348. in 3.vol.vbi allegat.l. & eo modo ff.de lega.1.Et nos ferrarienſes habemus ſtatutum ſub rub. de obſeruantia ſtatutorum . Ad quod vide Barba.in Ioanni na.& Firma.in ver.iuramentum ſeruare. uer.48. & Iaſ. in l. ſi probatis.ff.de re iudi.& ſupra.in ver.Forma. vbi etiam dicit ꝙ omnia & ſingula ſtatuta cenſentur ex.d. ſtatu. dare formã.

Occiſor.

EXTANTE ſtatuto,quòd occidens ſuis manibus,puniatur certa pœna.non habet locum,ſi per alium quis occidi fecit. vt tenet Barba.poſt alios.in tracta.de Cardi.leg.à latere.in 2.q.Baſilica.ſub nu.14.vbi plenè de hoc habetur.

Statutum , quòd occidens aliquem in die veneris ſancti , quando tenemur eſſe maximè deuoti,ob deuotionem Chriſtianæ

ſtianæ religionis, debeat grauiſſima pœna mortis puniri? an comprehendat eum, qui mortaliter aliquem uulnerauit, qui alio die poſtea mortuus ſit? reſpon. Iaſ. in l. illa ſtipulatione. ſub nu. 12. ff. de uer. ob. quòd ſic, propter ſupremam deuotionem, & cultum tanti diei, quod dicit ſe alibi non legiſſe.

Statutum de occidente loquens, comprehendit lætaliter vulnerantem aliquem, qui poſtea ſit mortuus. ob illud vulnus. ſecundum Bal. in l. 1. in fi. C. de nundinis. Latè hoc tractat Bar. in tracta. percuſſionis. & in l. ſi in rixa. ulti. col. verſi. poſſemus quærere. ff. de ſicca. ſed propter excellentiam virtutis alicuius, licebit à ſtatuto recedere. l. ſcire. §. oportet ibi valde diſciplinatos. ubi Bal. ff. de excuſa. tuto. de qua re fuſius Iaſon tractat in l. 1. ff. de legibus, & docto. in l. artifices. ff. de ſol. & in l. ad beſtias. ff. de pœnis. & in trac. Tiraq de pœnis temperandis, vel minuendis.

Statutum dicens, quòd occidens puniatur pœna pecuniaria. ſi Ferrarienſis alibi occidatur, non poterit occiſor allegare retortionem ſtatuti, & dicere, ſe debere puniri pœna pecuniaria, quia contra quemlibet hominem Ferrarienſem nō debet fieri talis retortio, ſed contra populum? vide Alex. in l. 1. ff. quod quiſq; iuris. ſub num. 12. per glo. ibi, & dicit communem illam eſſe ſententiam.

Statutum permittit hæredibus occiſi occiſorem occidere. Pone, Titius occidit Meuiū, an poterūt eius hęredes titiū occidere, antequam per ſententiam fuerit declaratus occiſor? reſpon. Paul. de Caſt. in l. quæ ſub conditione. §. de hoc iure. nu. 12. ff. de condi. inſti. ubi determinat, quòd ſic.

Occidens Firmanum extra territorium Firmi, non punitur pœna pecuniaria decreta per ſtatutum, loquens de occidēte, ſub pœna iuris communis. ita tenēt Bar. Ange. Raph. & docto. omnes in l. 1. ff. quòd quiſq; iuris.

An occidens alibi, quàm ordinauerat, puniatur pœna ſtatuti, loquentis de ordinatione occidendi? ponit Bar. in q. incip. ſtatuto ciuitatis cauetur. ꝙ non punitur. ut in l. amici. §.

fi. de

ff.de adulterijs.idem firmat Ange. Areti.in trac. maleſi. uer. exiſtens Florentiæ.

Statutum,quod dictat,ſi quis occiderit,occidatur, Non habet locum in eo,qui,licet animo occidendi percuſſerit,non tamē occidit. ut tenet Bar.in l.is qui.ff. ad.l.Cornel.de ſicca.

Statutum dicens,ſi quis occiderit plures,capite puniatur, Intelligitur,ſiuè ſimul,ſiuè diuerſis tēporibus occiderit.ſm Bal.in l.quid ergo.§.pœ ait.ff.de ijs,qui no. in ſa.in 2.lectu.2.col.

Pone,dicit ſtatutū,ſi qs occiderit duos,capite puniatur, ſi unū,tūc in mille libris. quidā diuerſis tēporib. occidit duos. an decapitabitur?reſpon.Bal.in l.quid ergo.ff.de inſa. quòd aut eſt punitus de primo homicidio per ſe,& tunc punietur de ſecundo pœna pecuniaria,quia de primo amplius quęri non poteſt.aut non fuit accuſatus,uel punitus,& tunc ſi ſimul de utroq; acuſatur,capite punietur.

Statutum loquens in occidente per ſe,an habeat locum in dante cauſam mortis?Carreri.in prac.crimi.§.homicidium. nu.18.tenet,quòd non.& Alex.in conſ.140.in 2.vol.

Statutum non habet locum in Attentante. ſecundum Iaſ. in rub.inſti.de actio.pen.col.& Carreri.in §.homicidij.nu.9. quod intelligitur pœna. ſ. ordinaria eadem lege. uel eadem pœna.Sed extraordinem ratione doli, animi, & inſultus.ſecundum ſtatuta punientia inſultum; & percuſſiones. Et ille propriè occidit,qui gladio,fuſte,lapide,calce, uel aliquo huius generis modo occidit. Nam uerbum occido ex ob & cedo componitur,& differt ab interficio.Nā interficit, qui quo modocunq; perimit.ut dicit Aſinius. in titu. ff. de Religio. & ſumptibus fune. pagi.60. ſub num.14. quod probat ex Cicerone & Terentio.

Oculus.

STATVTO cauetur. quod excecans oculum, puniatur vt homicida.Alio etiam ſtatuto cauetur.quod iudex non ſa

ciat punitionem de his, de quibus eſt facta concordia. Dic, quòd de excecatione oculi poterit fieri concordia. ſecũdum Stepha.de Federi.in tracta.de interpreta.iur.parte 2.ſub nu. 130.Quid ſi quis oculum nõ videntem eruit,an punietur ſtatuto,de excecante?reſpon.Bal.in l.conuenticulam.3.col.C. de Epiſco.& cleri.quòd non.quia oculus non videns,oculus non dicitur,niſi,ut pictus. prout dicit Bal.in qq.ad ſtatu.ver. Manus.& uer.Membrum.num.5.& ver.oculus.& uer.teſti. teſtes.ſub num.3.

Si quis ex forma ſtatuti ſit condemnatus,quòd oculus dexter illi extrahatur, ſi per errorem ſiniſter fuerit erutus, dexter nullo pacto cruetur.quemadmodum dicit Paul.de Caſt. in l.Eleganter.§.qui reprobos.ff.de pigno.actio.& Plotus in l.ſi quando.ſub num.842.C.vnde vi.vbi etiam refert illud Suetonij Tranquilli de Tiberio Cęſare,qui de nocte optimè videbat.more nocti lucę.

Odioſum ſtatutum.

STATVTVM odioſum debet extendi,vt fauorabile.quoties extenſio tendit ad fauorem reipublicæ.ſecundum Marſil.in §.Aggredior.num 59.in prac.cri.Et ſtatutum odioſum in patre, trahitur ad matrem.ſecundum Bal.in l.quiſquis.C.ad.l.Iul.maieſta.

Offenſio.

STATVTVM permittens offenſionem,ſeù vindictam offenſo,intelligitur de eo tantum, qui eſt corporaliter offenſus,nõ de eo,qui iuris fictione eſſet offenſus.ut dicit Bal. in conſi.173.lib.3.& Fely.in c.fi.§.is autem.col.ultima.de offi.delega.

Stante ſtatuto,quòd quis poſſit impunè offendi.Non poteſt offendi pendente appellatione.ſecundum Bar.in l.1.ff. nil noua.pen.appella.

Si ſit ſtatutum, quòd offendens aliquem iuxta domũ ſuã per tot pedes,puniatur tali pœna.an ſtatutum habebit locũ, ſi quis

ſi quis offendit aliquem iuxta domum ſuam à parte poſterio ri ipſius domus? reſpon. Bal. in l. ſi tertius. arguendo, quòd ſic. per. c. ſtatutum. §. 1. de reſcrip. in vi. Contrarium poſteà determinat.

Statutum, quòd offenſus in domo ſua, poſſit petere offendentem puniri, Habebit locum, etiam in filio offenſo in domo patris. ſecundum Bal. in l. 1. §. domini. ultimò. per illum tex. ff. ad ſyllania.

Statutum, quod punit offendentem aliquem in uia publica, vel ſtrata, Non habet locum in offendente in flumine publico. quemadmodũ ait Bal. in l. fi. ĩ fi. per illũ tex. ff. de ſerui. ruſti. prædio. quod ſecùs exiſtimat in ponte fluminis. & differt ſtrata à via. Nam ſtrata dicitur, quòd ex lapidibus ſtrata, vel ſcilicata ſit, via verò abſq; lapidibus. vnde ſtatutum de vna, non habet locum in alia. ſecundum Bar. in l. 1. ff. de uia pub. & l. abſit. C. de priuile. domus Auguſtæ. lib. xi. & Cępolla. in tracta. de ſerui. ruſtico prædio. in rub. de ſeruitute viæ. & Alberi. tradit in dictione iſta & Spiegellius in lexico & d. m. Alcia. in l. quantum de ver. ſigni & Valla. in elegan.

Statutum dicit, quòd offendens aliquem in uia, quę vadat ad talem locũ, puniatur pœna duplicata. Quid ſi offenſio ſit facta in fouea? reſpon. ſtatutum non habebit locum: quo ad pœnam duplicatam. vt tenet Bar. in l. riparum. ff. de rerum di ui. quoniam foſſa non eſt via.

Statutum. quod punit illum, qui offendit iuſdicentem, nõ habebit locum, ſi quis offendat eius vxorem. ſecundum Deci. in conſil. 501. nume. 5. in 4. vol. Et offenſa dicitur omnis actus, qui pœnam meretur. l. teſtamento. ff. de manu. teſta. Itẽ offenſa dicitur omnis actus, qui prouocat aliquem ad iracundiam. l. cum te. & l. filia. C. de inoffi. teſta. de quo plenè tractat Bar. in l. illicitatio. §. ꝙ illicitè. ff. de publi. & Bal. in l. qui dã. ff. de hære. inſti.

Statutum punit pœna centum reum, qui offendit aliquem in ciuitate, an comprehendet etiam eum, qui in diſtrictu of-

fendit alterum?reſpon.vt per Alberi.in qq.ad ſtatu.in 2. par. qui ſe remittit ad.l.2..ff.de uer.ſigni.& de ſuppellec.lega.l.3. & de ſententia ex communica.c.ſi ciuitas.lib.6.

Si ſit ſtatutum diſponens, ꝙ ſi quis offenderit aliquem in domo habitationis,puniatur dupli,Pone,quidam viator fuit offenſus in hoſpitio. an offendens punietur ſtatuto? reſpon. Bal.in qq.ad ſtatu.ver.hoſpitium,ꝙ non. l. 1.§.habitare.ff.de ijs,qui deiece,vel effu.& in d.§.habitare. Et offenſio in perſonam dicitur,quando tangitur ipſum corpus.ut ait Bal. in l. ſi qua per calumniam. 1.col.C.de epiſco.& cleri.& in rub.ff.ſolu.ma.& in qq.ad ſtatu.Inſultus autem non dicitur offenſio perſonalis.ſicut ait Deci.in conſi.406.in 3.vol.

Si ſtatuto ſit cautum.quòd ſi quis offenderit offendentem ſe,uel ſuos,puniatur dimidia pœna. & ſubdit ſtatu. Si autem offenderit conſortem offendentis,puniatur pœna manus.

Pone modò titius offendit fratrem meum, & eius frater me,& ego quoque offendi titium.an puniar in dimidia? an uero manu?reſpon.ut per Bal.in l.ſi prædium. col. fi. C. de ędili.actio.

Si liceat offenſo per ſtatutum facere competentem uindictam, Intelligitur de immediatè offenſo.ut tenet Iaſ.in l.qui liberis.§.hæc uerba.num.4.ff.de uulga. ſubſti. & in l. ſi quis nec cauſam.num.21.de rebus credi.

Quæritur,quæ nam di catur domus.ſtante ſtatuto, quòd ſi quis offenderit aliquem in domo ſolitæ habitationis puniatur.&c?

Quæ dicetur ſolita habitatio?reſpon.vt per Bal.in l. 1. §. habitare.ff.de ijs,qui deiece,vel effu.& d.m. Alcia.in l.incola.ff.de uer.ſigni.& Spiegellium. in lexico. Et ſolita habitatio illa dicitur, in qua pro maiori parte anni, quis inhabitat. ſecundum Angè.in l.4.§.prætor.ff.de damno infec.& no.ibi Bar.& Corne.in conſ.52.in 3.& fi.col.in 4.uol.Et appellatione domus plura ueniunt,ſcilicet,habitatio,gens,familia,ſeu agnatio, quandoq; ponitur domus pro omnibus,qui portãt

eadem

eadem inſignia. quandoq; pro omnibus deſcendentibus ex eodẽ ſanguine. de qua re uide Corne. in cõſ. 216. in 2.

Statutum aggrauans delictũ offendẽtis aliquẽ ad domũ, Non uerificatur in offendente ad apothecã. ut ait Bar. in cõſ. de quo meminit Corne. in conſ. 203. in 1. uol. Et dicor offen di, quando ex aliquo mihi illata iniuria, pro uocor ad iracun diam. ut dicit Roma. in conſil. 183. col. 2. Et quis non dicitur offendi in ęre & perſona, cui fit conuitiũ, uel iniuria uerbalis. prout ait dñs Cephalus in conſilio 190. per totum. in 2. uol.

Statutum. qđ punit offendẽtẽ officiales, intelligitur, non ſolum durante officio, ſed ẽt intra tp̃s, intra quod ſtare tenen tur ad ſyndicatum, & finito etiam ſyndicatu, comprehendit tp̃s, intra quod præparauit ſarcinulas ſuas ad receſſum. prout dicit Paris de Puteo in tracta. ſyndica. in §. officialis. & Cataldi. in tracta. ſyndi. ſub num. 15. & Gui. pap. in q. 557. vbi plenè hoc tractatur.

Statutum, ꝙ offendẽs Poteſtatẽ debeat capite puniri, non extẽdit ad eius filios, & nepotes, nec ad collaterales. niſi hoc dicat expreſſè. prout ait Bal. in l. 1. C. ſi rector prouinciæ. de quo agit etiam Paris de Puteo. in trac. ſyndica. uer. reformatio. & uide Cępollam. in conſ. 15.

Statutũ loquens de offenſo, uerificatur in immediate offenſo. pro ut ait Bal. in l. ut uim. ff. de iuſti. & iure. de quo ait etiam Caſſaneus in conſuetu. Burgun. folio 259 pagina 2. in fi. uide oĩo etiã Plotum. in l. ſi quando num. 634. C. unde ui.

Statutum de offendente ciuem. habet locum in ciũe, quã uis iudeo. ſecundum Tiraquell. in tracta. de iure primige. q. 66. ſub num. 12.

Officium.

STATVTVM dicit, quòd finito officio, nil fieri poſſit, ſub pœna. Quãdo dicetur finitum officium? Dic, quòd non dicitur finitũ officiũ, donec ſucceſſor aduenerit, ẽt, ſi non ſit cõ firmatus. prout ait Bar. in l. legati. ff. de offi. proconſulis.

Statutum

Statutum de officiali reformando, Non habet locum in cuſtode arcis, ſed in officiali habente iuriſdictionē. ut ait. Alex. in l.1.col.1.ff.de iuriſd.omnium iudi.niſi aliter loquatur ſtatutum.vt dicit Bal.in l.1.ff.de offi.pręfec.urbis.

Quomodo puniantur officiales, diſſimulatione maleficia non punientes, & non imponentes pœnas ſtatutarias.gl.no. in l.1.C.de deſerto.& occultato.lib.xij.quam ibi no. Bar. & Corſetus in ſingu. uer.pœna. & Bal.in l.præsbiteri.C.de ſacroſanc.eccle.& Paui.in tracta. de offi.& pot. capita. ſede ua can.q. x.par. 2.prin. ſub nu. 24. & Cicero de hoc meminit in Orationum lib.2.Oratione.14.

In quacunq; generali excluſione exceptionum facta per ſtatutum, nunquā excluditur officium iudicis. ſi ſtatutum excluderet omnem exceptionem, & defenſionem. prout tenet Iaſon in conſ.7.ſub nu.5.in primo vol.& vide Caſſane.in cōſuetu. Burgun.§.6.pag.67.

Si ſit ſtatutum dicens, quòd habens unum officium. non poſſit aliud habere, aliàs careat accepto. Et quòd contrafaciens, etiam, perdat ſtipendia, & priuilegia primi officij. Vide ad hoc Bar.in l.omnes.C. de cohortali.lib.xij. & propter negligentiam remouetur ab officio.l.ſi quos.C.de offi.pre.ori. ubi Bar.uel ſi malè tractat officium.l.vniuerſa.C.de diuer.reſcrip.ubi Bal.& vide Alberi.in qq.ad ſtatu.q.160.in 2.par.& Fely.in rub.de offi.de lega.ſub nu.3.& Bal. in 1. C. conſtitu. uerſi.ideoq;.& docto.in l.diem functo.de offi.aſſeſſo.& Dec. in c.ex literis.nu.14.& ſeq.de conſtitu. & Alberi.in l.1.C.ex qui.cau.maio.& Dec.in conſ.40.in 1.& Bal.in l.1.in 1.col.ff. de ſenato.& Deci.in l.Culpa caret.ubi & Cagnol.ff.de reg. iur.Et quando quis duorum officium exercere poſſit, dicit Barba.in c. ex literis.ubi etiam cæteri. de proba. poteſt tamen officialis dicere ſuperiori. ſeruetis hoc ad Syndicatum. per l.ſi tutor.de autho. tuto. & ait Pauinus ubi ſupra.x. q.2. partis prin.

Statutum, quòd iudex bene prouideat, ne damna dentur, uel

uel inferantur iniuriæ : uigore huius ſtatuti nulla naſcitur actio.ſed iudicis officium.

Si dictet ſtatutum, quòd iudex debeat tueri tales iniuriã patientes, tunc datur actio,& exceptio.l.ſtatuas.ff.de acqui. rerũ domi. & dicit Bar.in l.cum ſatis vbi & auctarium.C.de agrico.& cenſi.lib.xi.ſub nu.10.

Conducentes officiales ex ſtatutis. intelliguntur ſumptibus conducentium conducere,eundo,& redeundo. ſecundũ Bar.in l.ſuper creandis.C.ne fis.rem,quam uen.lib. x. & Paui.in trac. de offi.& po.ſede uacan.d.q.x.2.par. ſub nu.27.& Corſetum in trac.de poteſta.regia.in 1.par.ſub nu.9.

Omnes de cõſilio nemine penitus diſcrepante & inuito, debent contentari,quando fit refirmatio officialis,aliàs uno contradicente,effectus eſſet nullus. vt ait Paris de Puteo in tracta.ſyndi.§.reformatio.& vide Ioan.de Platea.in l.2. in fi. C.ut digni.ordo ſeruetur.& de proxi.ſacro.ſcrini. lib. xij.

Opem præſtans:

PRo furto inquit lex ſtatutaria, uel homicidio puniatur quis tali pœna.Cum uerba ſint in rem ſcripta, opem præſtans debet eadem pœna puniri. ſi uerò in perſonam, puta,ſi quis occiderit,uel furatus fuerit,non punietur. l.aut qui aliter.ubi & Bar.ff. quod ui aut clam.& l.hæc verba.vbi Bal.ff. de adulte.& Bar.in l.is qui opem.ff.de fur.& Bal.in l.1.C.de crim.pecula.& Bal in l.1.C.de nili ageribus nõ rum. Ille,qui miniſtrat delinquẽti,uel eũ aſſociat,dr̃ opẽ præſtare, ſm̃ Bal. in l.q cũq;.C.de ſeruis fugit.licet nil aliud fecerit.Et ad hoc, ut quis dicatur dare opẽ malefactori,requirit̃,ꝙ tunc ſcire debeat ipſum eſſe malefactorem.d.l.quicunq;.ut dicitur per Signorol.in conſi.134.nu.3.& Roma.in conſi.117.& dixi ſupra uer.auxilium.& Cæpolla.in conſi.1.& dicam in uer. præſtãs opem.Et nota,quòd agentes,& conſentientes pari pœna puniuntur.ut ait Lucas de Penna.in l.lotas.C.de Murilegulis.

lib.

lib.xi.& Ber.Diaz. in regu. 522.uer.homicidium. & Menochius in tracta.de arbitrio iudicis.in caſu.349.& 350.

Optio.

CONDEMNATVS ex forma ſtatuti ad pecuniam,vel pœnam,alternatiuè.non habet optionem.ſi eſt ſoluendo.ſecundum Ange.in l.quicunq;. C.de ſeruis fugi. ubi dicit Bartolum.ita conſuluiſſe.

Originarius.

SI quis habeat domicilium in uno loco,& ſit alterius loci originarius,poteſt eſſe aſſeſſor in loco originis, non obſtã te ſtatuto,quod prohiberet prouinciales in prouincia aſſidere.quia prohibitio potius reſpicit incolatum, & familiaritatem,quæ cauſatur ex incolatu,quàm originem, ita. no.Cy.& Guil. & Fran.de Albergo. in l. ſi eadẽ.ff.de offi. aſſeſſo. & Sozi.in conſi.79.ſub nu.18.in 4.vol.

P.

PARTICEPS CRIMINIS.

QVOMODO intelligatur ſtatutum, quòd particeps criminis ſit idoneus teſtis, & idoneus accuſator, tradit Corne.in conſi.324.in 3.uol.

Paſſus. vel pes.

STATVTVM dicens.Si quis fugauerit aliquem per tot pedes,vel paſſus,puniatur tali pœna.Quonam mod o intelligatur pes,uel paſſus, not.glo.xvi.q.iiij. c.ſicut antiquitas. & glo.in l.ſi itinere.ff.de uer.ſign.& Bal.in l.prima. C.de oper. no.nuncia.

Pater.

STATVTVM, quòd Pater pro filio,qui deliquit teneatur aſſignare legitimam.Quod ſtatutum valet,ut eſt communis opi-

nis opinio, de qua Iul. Clar. agit in prac. cri. q. 86. uer. ualebit igitur proculdubio ſtatutum. An comprehendat patrē forenſem? reſpon. Bal. in l. ſi qua pœna. ff. de ijs, qui ſunt ſui. quòd non. Nam ſtatuta, quæ reſpiciunt perſonam ſubditi, quando ſunt odioſa, non comprehendunt hominem alterius territorij. ut tenet Bar. in l. 1. C. quæ ſit longa conſue. in q. 6. & Sozi. in conſi. 272. ſub nu. 8. in 2. par. ubi etiam nu. 9. dicit. quòd Bar. in tract. repreſaliarum. in 1. q. prin. q. 3. dicit, ꝙ ſi pater tenetur pro delicto ex forma ſtatuti ſoluere pœnam pecuniariam, non tenetur, ſi deliquit extra territorium. Et ſi filius, uel famulus contumaciter fuerit condemnatus, pater, uel dominus non tenentur in terminis ſtatutorum, uolentiū pro eorum delictis patrem, vel dominum teneri. vt ait Ludo. in conſi. 153. & Alex. in l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. ff. de damno infec. & Fely. in c. Bertoldus de ſententia & re iudi. ubi tractantur etiam alia. & Alberi. in qq. ac ſtatu. q. 47. in 1. par. & q. 46. & Bal. in qq. ad ſtatu. uer. parentes. pater. Et dicit. Immola. in l. ſi plures. §. lex Cornelia. ff. de vulga. & pupilla. ꝙ iſtud ſtatutum eſt iniquūm, quòd pater teneatur pro filio delinquente. Et tamen tenet glo. in rub. de decretis decurio. & Bal. in l. 1. C. ne filius pro patre. & Fran. de Are. in d. §. lex. tenent quod ualet hoc ſtatutum. & fuſius Iaſ. in conſi. 100. & in §. actiones autem. inſt. de actio. dicit ualere hoc ſtatutum. nume. 82. & Alber. in qq. ad ſtatu. q. 46. in 1. par. vbi idem affirmat. Si tamen ſtatutum imponit pœnam pecuniariam, hoc ſtatutum non comprehendit filium pupillum. ut pater pro eo teneatur. ſecūdum Bal. in rub. C. res inter alios acta. & Iaſ. in d. §. actiones, & Alber. in qq. ad ſtatu. q. 71. in 1. par. & Marſil. in ſing. 362. & 481. quę eſt communis opinio. ſecundum Corn. in conſ. 60. uol. 4. & in conſi. 97. eo. uolum. & Soz. in fallen. 322. Et ſi filius eſt condemnatus, patre non citato, an contra patrem poſſit fieri executio condemnationis. an vero ſit agendum conditione ex lege contra ipſum, & denuo probandum maleficium? vide Bal. in d. l. 1. col. 2. num. 8. C.

ne filius pro patre.& Saly.in l.ſi filius.eo.titu. & Iaffr. in dec. 196.Et quando pater tenetur aſſignare legitimam pro filio, in terminis d.ſtatu.quomodo conſideretur legitima, & quã-do poteſt augeri, & minui? reſpon. Bal.in l.quicquam circa fi.C.ad l.falci. vbi dicit, quòd conſideratur tempus delicti. vt ait etiam Corn.in conſi.1.lib.ult.circa princ.& uide Plotũ in repet.l.ſi quando.C. vnde vi.num. 876. Et not. quòd non obſtante ſtatuto,pater poteſt comparere pro filio,& allegare abſentiam, & cauſas defenſionis filij, & aliàs exceptiones.ut tenet Rim.in conſi.13.in prin.&in conſi.17. vbi dicit, quòd pro ſuo intereſſe admittitur pater ꝓ defenſione filij abſentis. vide etiam Bartho.de Valmarana inter conſi.crim. in conſil. 69.per totum,& Scarlati.inter d.conſilia.in conſi.114.& omnino Iul. Clar.in pract.cri.q.33.ver.ſed quod plus eſt. per totum. vbi refellit opinionem illorum, qui volunt, quòd excuſator poſſit tanquam quilibet de populo comparere,& excuſare reum abſentem. Et ſtatutum prohibens aliquem admitti,uel audiri pro inculpato, non intelligitur,patrem prohibere.ſecundum Rui.in conſi.9.ſub num.4.& 6.vol.5.& vide Plotum in repeti.l.ſi quando. ſub num.876.C. vnde vi.

Si ſtatutum dicat, quòd parentes rebellium non poſſint habere officium in communi. Qui nam intelliguntur parentes? reſpon. Ange. in auth. de aliena.& emphy. §. Oeconomus.vbi dicit, quòd intelliguntur parentes, qui attinent ꝑ genus, uel per nuptias, alias autem parentes dicuntur pater & mater uſque ad infinitum.l.ſi quis.de in ius vocã.

Pax:

STATVTVM, quòd loquitur de pœna imponenda, nõ obtenta pace ab offenſo,Nõ habet locum, ubi non eſt offenſus, á quo haberi poſſit. vt ait Bar.in conſi. 167. Et licet iniuria tangat omnes.tamen eſt ſatis factum ſtatuto loquenti de pace,ſi pax habetur à maiori parte. prout tenet Fely. in c.cũ omnes.ſub nu.16.de conſtitu.& Ioã.de amicis. in conſi.88. nu.6.

nu.6.& uide Didacum. Variarum lectio. in lib.1.cap.13.nu. 8.ubi dicit.quòd communis eſt opinio,quòd non ſit ſatisfactum ſtatuto,niſi habeatur pax ab omnibus.vide Ferrettũ.in tracta.de ferijs,ſeù iudicijs militaribus,& de treuga, & pace. ubi hoc tractatur latiſſimè.& d.m.Alcia.in conſi.42.per totum.in 5.vol.& in conſi.134.per totum.eo.vol.ubi tenet.ꝙ ſi quis habuerit pacem à maiori parte, ſufficit, Nec pax facta ſub conditione,quòd nõ ueniat intra Ticinum, impedit,quo minus habeat quis beneficium principis à iure publico proueniens.vide Moronum.in trac.de fide, treuga, & pace. An mulier poſſit facere pacem in teminis.d.ſtatuti? reſpon. Tiraquellus in tracta.de legibus connubialibus.lib.1.in glo.prima.nu.61.& Folleri.in prac.crim.in uer.audiantur exceptiones.ubi dicit,quòd ius uindicandi competit uxori.ibi. num. 18.& ideò debet ab ea peti pax. quia agitur de ſuo,& non de mariti ſoluis intereſſe.vide Ioan.de amicis.in d.conſ.88.nu. 4.& Nouellum in practi.crim.ad finem,ubi de pace dicit plura.Et tale ſtatutum eſt ſtricti iuris.prout tenet Bal.in conſil. 195.nu.4.in 2.par.vide Plotum. ubi ſupra nu.353.Et not.ꝙ bannitus habẽs pacem ab offenſo, debet cancellari de libro. ſtante ſtatuto de habente pacem ab offenſo. quia fiſcus non dicitur principaliter offenſus, ſed ſecundario.ſecundum Firma.in reperto.& Beroium in q.75.

An pax facta præiudicet cõmuni,quo minus poteſtas poſſit procedere ad debitam communi condemnationem ex forma ſtatuti?reſpon.Alber.in qq.ad ſtatu.q.127. in 2.parte ubi dicit communem eſſe opinionem,ꝙ non præiudicet pax. Tamen,remiſſio, trãſactio,ſiuè pactum,renunciatio, & abolitio innocentiam reddunt, & reum exculpant. vt ait Herculanus.in tracta.de negatiua probanda.nu.161.

Quando pax rupta dicatur ex noua, vel veteri cauſa,tradit Quirinus inter conſi. crimi. in conſi.26.in tomo vlt. & in conſi.98.quod eſt Baranzonij.ubi etiam dicit Baranzonus. quòd conuentio pacis,etiam non natos comprehendit.vide

Iul.Clar.in prac.crimi.q.47.ver.Sed quoniam.cum ſeq.& q. 58.per totum.ubi etiam habetur, quando liceat trãſigi in criminalibus,& pacem fieri.& uide Placam.in epitome delictorum cap.39.& 46. Et quando dicatur rupta pax & alia plura circa pacem,vel treugam, tradit Iul.Clarus.in practica. crimi. d. q. 47. & Beroius in q. 74. & Roma. in conſilio.183. & vide Petr.Rauen.in ſuo aureo alphabeto. ver.communis res.vbi dicit,ꝙ communiter tenetur,quòd pax debeat haberi ab omnibus. & de pace rupta.tractat Pariſi.in conſil.164. in 4.& in conſil.165.eo.vol.& Porti.in conſil.71.& in conſil. vlt.& an pax faciat indicium ad torturam,tractat Iul.Clar.in prac.crimi.q.21.& ad.d.ſtatutum vide omnino Iaſ. in l. cum filius familias.num.92. & 100.ff.de lega.1.& Firma. in uer. pax.& Alexandri.in conſi.50.& d.m.multilcium.d.Iaco. Cagnacinum in regula.nemo poteſt ad impoſſibile.de regu.iur. in 6. & Alberi. in l.ſed ſi accepto.ff.de iure fiſci.& Bal.in l.3. §.ſi ſtipulator.ff.de eo per quem fac.eſt.

An pace facta de uulnere,ſecuta morte,pro ſit? reſpon.vt per Alberi.in qq.ad ſtatu.q.133.in 2.par. An offendẽs eum, à quo prius fuit offenſus ipſe,& prouocatus, pacem rumpere intelligatur? reſp.ꝙ non,quia nõ ex antiqua cauſa,ſed ex noua motus cenſetur.Et iſta eſt magis communis opinio,& vera. vt dicit Cherianus. in tractatu ſuo communium opinionũ.in ver.pax.vide Petr.Rauen.in ſuo Alphabe. in ver. pax. Et pax non poteſt fieri de raptu mulieris per parentes. vt dicit Petr.Rauen.in d.alphabeto.in ver.raptus.col.2. quando fieri poſſit pax de vindicta, & quæ ſit vindicta, Bal. ponit in conſi.173.in 3.uol.uide omnino etiam.Anto.Gomez. in tracta.de homicidio.num.63. fol. 375. An pacis beneficium à ſtatuto proditum datur delinquentibus blaſphemis pœnitẽtibus? reſpon. Anchara.ꝙ nõ. in c.fi.de Maledic. & uide Corne.in conſi.40.in 2.uol.& in conſi.167.in 3.uol.An pax facta per patrem cum aduerſario ſuper aſſerto delicto filij, probet filiũ uerè cõmiſiſſe delictũ? reſp.Cor. in cõſ.300.uol.3.ꝙ nõ.

An

An ueniã petens cenſeatur confiteri delictum in pace conficienda? reſpon. ut ait Blancus. in l. fi. ff. de qq. ſub nu. 308. & 306. & ibi ponit, an pace facta ſuper crimine, crimen cenſeatur confiteri tanquam reus? & num. 892. ubi docet proteſtari, quando fit pax. quòd fiat in genere cuicunq;, qui offenderit, notario ſtipulante, uel cum proteſtatione, quòd fit pax nõ animo confitendi delictum, ſed expenſas, & rancores animi euitandi. uide Cepollam. in cautela. 88. & Bal. in eius practica. in titulo. de cautelis, & remedijs &c. q. 13. uide omnino et Anto. de Muſſis. in eius formulario notariatus. ubi de pace ponit formulam.

Statutum dicit, ꝙ de maleficio fieri poſſit pax, An ante cõmiſſum maleficium, una pars poſſit dare alteri licentiam offendẽdi? reſpon. Bal. in l. ut uim. ff. de iuſti. & iure. quòd non. l. ſi à reo. §. fi. ff. de fideiuſſo. & ibi fuſius Bal. hoc tractat.

Statuta communiter mitigãt poenas propter pacem. quid ſi pax fuit, & probetur teſtibus, non autem ſcriptura, uel inſtrumento, & ſtatutum dicit, quòd de qualibet pace debeat fieri inſtrumentum? Tenetur iudex in ſyndicatu, ſi admiſit reum abſq; pacis inſtrumento. ita dicit Cataldi. in tracta. ſyndica. ſub num. 90. Et no. quòd ſi ineſt timor armorum, & rixæ, ut euitentur ſcandala, iudex poteſt cogere partes ad concordandum, & tranſigendum, aliàs ſecùs. ſecundum Ange. in auth. vt litigan. iurent. §. quia uero. uide Bal. in qq. ad ſtatu. uer. pax. & plura de pace. tradit Lucas de Penna. in rubrica. C. pub. leti. lib. xij. & Iodocus. in prac. cri. cap. 145. cap. de pace componenda. & Boſſi. in prac. crimĩ. in titulo. de pace. & Viui. in ſuo tract. communium opi. uer. ſtatutum diſponens, quòd bannitus non poſſit reuerti ad ciuitatem. &c. & Brun. in conſil. 68. num. 2. & ſeq. Et nos Ferrariæ tale ſtatutum habemus ſub rub. quod bannitus de banno non extrahatur, niſi de uoluntate eius, qui in banno illum poni fecit. ad quod uide Bal. in l. ſi filius, qui. in fi. ff. de uulga. & pupilla. ubi filius, qui ſe ab hæreditate paterna abſtinuit, faceret pacem, tene-

ret.

ret.cum hoc non ſit quid hæreditarium.& ita tenet Rui. in l. gallus.§. & quid ſi tantum. col.xi.in fi.ff.de libe.& poſthu.& Iul.Clar.in d.q.59.

Pecunia.

STATVTVM penale,intelligitur de pecunia currenti tempore ſolutionis.ſecundum Bal.in addi. ad ſpecula.in titu. de obligationibus & ſolutionibus.ver. obligatio legalis. & in Speculatore.§.nunc aliqua.uer.ſi.& Bal.in l.illud.in fi.col. verſ.vltimo quæro.C.de ſacroſanc.eccle.& in l.quicunq;.vlti.col.ver.deinde.C.de ſeruis fugiti.

Pœna.

AD ſtatutum pœnale, vide Menochium in tracta.de arbitrio iudicis.in caſu.276.Tres ſunt cauſæ, cur nocentes plectantur.Prima,vt quis emendet mores.Secunda.vltio pro dignitate, & authoritate eius tuēda,in quem eſt commiſſum delictum.Tertia,vt cęteri à ſimilibus peccatis deterreātur.vide Corſum in trac.indagi.iuris.lib.1.cap.20.nu.4.

Statutum purè imponens pœnam offendenti decurionē, uel antianum, Habet locum in antiano de proximo remoto. ſecundum Roma. in l. ſi quis in graui. §. de ijs.ff.ad ſylla. & Alex.in addi.ad Bar.ſuper.l.diui.C.de decurio.lib.x.

Pœna adiecta à ſtatuto impoſita iudici in aliquo delinquenti, Valet. ſi valet ſtatutū.ſecūdum Bar.in extrauag.qui ſint rebelles? ver.mille librarum.Hodie omnis pœna,etiam à iure determinata,eſt arbitraria iudici.adeò, ꝙ ex cauſa poteſt minuere,vel augere.vt tradit Maranta. in ſpeculo. pagi. 47.ſub nu.65.& Grammati.in voto.23.ſub nu.24. & Maran. ibi.in 4.par.in x.iudi. diſti.in fi.& Viui.in tracta.cōmuni opi. ver.iudex vbicunq; lex.& Couarru.in trac.variarum lec.lib. 2.cap.7.& 8.& Tiraquel.in trac.de pœnis temperandis, vel minuendis.per totum.& Claudi.Battandier. in regū. cxi. & pluribus ſeq. vbi tractat, quando pœna augetur,vel minuitur,ratione ętatis,furoris,ebrietatis,& ſimi.& Iul. Clarus in

prac.

prac.crimi.q.lx.per to tum.&q.82.ver.ſtatutum. ix. ubi ponit de ſtatuto,quod pœnam auget.uide Ferratium. in cautela.14.ubi,etiam num.8. refellit cautelam, quę apponeretur in ſententia excedens, uel non excedens, & minor eſſet, quã poena ordinaria pœna ſtatuti.Et no.ꝙ pœna debet eſſe nutiſſima,& non arripienda in utilitatem fiſci.iuxta.l.1.§.1.C.de ſecun.nup. in uer. ne in his, in quibus correctionem morum induximus,fiſci uideamur habere rationem.& uide Claudi. in regu.cri.93.& ſeq.& eius reperto.& Iulium Clar. in prac. crimi. q. 85.uer.ulterius quæro.ubi dicitur,quòd iudex põt etiam minuere pœnas ſtatutorum &c.

Vbi lex,uel ſtatutum prohibet aliquid fieri,& ultra non ꝓcedit,adijciendo pœnam, ſi contrafactum fuerit, tunc ſemper imponitur pœna extraordinaria. ut ait Maran. ubi ſupra num. 4. & allegat.glo. in l.nemo.martyres.C.de ſacroſancto eccle.

De pœnis,& ſtatutis ſuper eis diſponentibus. uide omnino per Boſſi.in prac.crimi. ſub titulo de pœnis. Et de pœnis arbitrarijs.plura tradit Monteleo.in prac.arbi.parte. 5. ſub num.435.cum ſeq.Et de pœnis corporalibus,ac pecuniarijs, plura tradit Aſinius.in titu.ff.de religio.& ſump.ſune.in §.& pœnæ pecuniariæ.pagi.114.cum ſeq.& Menochius in tracta. ſuo de arbitrio iudicis. in caſu. 286. ubi ponit pœnam non eſſe indicendam niſi expræſsè iure cauteatur. & ibi ponit plura exempla.

Pone dicit ſtatutum. quod popularibus non duplicetur pœna pluſquam ſemel,aliqua ratione, uel cauſa. Debet hoc intelligi de cauſis in.d.ſtatuto contentis, & non de alijs. l.fi. §.cui dulcia.ff.de uino.tri.& oleo lega. & habetur per Bar.in conſi.41.in 2.

Statutum, quod loquitur de pœna duplicanda in maleficijs cõmiſſis in palatio. Debet intelligi,de maleficijs,quæ indifferenter poſſunt committi in palatio. ſecundum Bal. in conſil.200.in 1.

Statu-

Statutum dans dimidium pœnæ accuſanti. intelligitur, ꝙ tota pœna detur fiſcali, & poſtea fiſcalis det accuſanti. ut ait Bar. in l. ſenatus. §. ſenatus. nu. 2. ff. de iure fiſci.

Statutum imponens pœnas duas, unam ciuilem, aliam capitalem alternatiuè nunquid hoc dicit propter crimen capitale? reſpon. ut per Bar. in l. 2. de pub. iudi.

Quando uerba ſignificant de neceſſitate diuerſa crimina, ut fur, adulter, homicida, Tunc ſtatuto dictante, ꝙ pro quolibet uerbo iniurioſo quis puniatur, imponerentur tot pœnæ, quot improperantur crimina. Quando autem uerba ſignificant idem. ut latro, latro pluries, uel homicidium, uel proditionē feciſti. & ſic idem crimen pluries improperatur, Tunc ſecus. ut per Bal. in conſi. *361*. num. 4.

Statutum, quòd prohibet, & pœnam imponit, non debet referri ad caſus, in quibus reperitur ſpecialiter ratio permiſſiua. l. quid ergo. §. hæres. ff. de lega. 1. l. qui ſeruum mihi. ff. de uer. ob. & Bal. in conſi. 401. in fi. in 1. uol.

Statutum, per quod in perſonis aliquibus inducitur euitatio pœnæ delicti, aliàs à ſtatuto puniti, propter idemtitatem rationis, Extēditur ad aliam perſonam, quamuis non expræſſam. ſecundum Ioan. Andr. in c. ſtatutum. de *electio*. in *6*. de quo Roma. tractat in conſi. 42*9*.

Clarum, & indubitatum eſt, ꝙ pœna legalis ſtatutaria in foro contentioſo licitè peti poteſt, eo caſu, quo debetur. ut probatur. xvi. q. 1. c. ſtatuimus. & in c. eccleſiæ. xij. q. ij. & l. ſi quis in tantam. C. unde ui. & dicit Roma. in conſi. 14*3*.

Pœna à legibus, vel ſtatutis prætermiſſa, Eſt arbitraria. uti ait Franc. Cur. in tracta. de monetis. ſub num. 20. & Menochius. in tracta. de arbi. iudi.

Statutum de poenis duplicandis, non habet locum in corporalibus. ſecundum Bar. in l. Lucius. §. impuberē. ff. de leg. 2. de quo tractat Bal. in qq. ad ſtatu. uer. punire. num. 21.

Si ſtatutum dicit. quòd delinquens puniatur in cētum, aut amputetur manus illi. Dic, quòd pœna illa non eſt alternatiua

tiua,ſed eſt quædam pœna ſubordinata.ſ.corporalis in defe ctum pecuniariæ.quemadmodum dicit Bal. in qq. ad ſtatu. uer.pœna.& punire.ſub num.20.pœnę autem electio ad quē ſpectet,ponit Lucas de Penna.in l.ſi quis.C. de curſu publi. co.lib.xij.Et ubi à ſtatuto venit imponenda pœna alternatiuè,una pecuniaria,alia capitalis, tunc dicitur crimen capitale.ſecundum Bar.in l.2.C.de concuſſionibus. tradit Alexandri. in tracta. ſuo. De poteſtate procura.& defenſo.in cauſa crimi.ſub num.293.

Statutum dimidians pœnam, habet locum, quando pœna eſt dimidiabilis,ſecus ſi non ſit dimidiabilis. ut tenet Ioā. Bap.in l.omnes populi.ff.de iuſti.& iure.

Eſt ſtatutum Bononiæ.quòd puniātur certa pœna illi, qui apprehendūt poſſeſſionem rei hæreditariæ iacente hæreditate,niſi hæreditas ſit delata.An ille,cui non ſit delata, ſi authoritate iudicis ſit miſſus in poſſeſſionem,pro conſequēdo creditum ſuum iacente hæreditate,puniri debeat pœna ſtatuti? reſpō.Paul.de Caſt.in l.iuſte poſſidet.ff.de acqui. poſſ.quòd non.& eum ſequitur.Rui.in conſi.151.nu.1.in 3.

Pœna,quæ imponitur per ſtatutum,dicitur deberi, ex quadam tacita conuentione,ex pacto ciuium. l. ex prætorio. & ibi no.& in l.neq; pignus.§.priuatorum.ff.de regu. iur. & ait Ruinus.in conſi.161.num.5.vol.5.

Statutum imponens pœnam quadrupli,ultra ſimplum, ualet.ſecundum Bar.in l.ſanctio.de pœnis.col.3.& eſt textus in §.omnis.inſti.de actio.de quo tractat Ruinus. in conſil.143. in principio.in 5.vol.

An pœnæ ſtatutariæ habeant locum inter coniunctos?reſpon.quòd ſic.per. l.capitalium. §. omnia. ff.de pœnis.& ita cōmuniter ſeruatur.puta,ſi duo fratres ſimul rixati ſunt.prout tradit Alberi.in qq.ad ſtatu.q.82.in 1.par.

An pari pœna puniantur nobiles,& ignobiles? reſpon. ut per Alberi.in qq.ad ſtatu.q.83.in 1.par.vbi ſe remittit ad no. per Gādi.in tracta.de malefi.in titu.de percuſſione. uer.quæ

ro.& ad dicta per eum.in l.3.C.de ſumma trini.& l.præſbyte ri.C.de epiſco.& cleri.

Non punitur inſultus,& vulnus ſimul ex ſtatuto.vt ait Alberi.in qq.ad ſtatu.q.29.in 2.par.& Bal.in qq. ad ſtatu. ver. plura delicta.

Si iudex non procederet ſuper denuntiatione,vel inquiſitione,non poſſet minuere pœnam ſtatuti. uti ait Sozi.in fallen.num.293.

Vbi quis aliqua ratione motus aliquod cõmittit crimen, ex quo venit imponenda corporalis pœna ex ſtatuto,non debet puniri.ſecundum Ange.in l.prætor.§.hæc actio.ff. de vi bo.rap.& Bal.in d.§.hæc actio.in l.1.vbi cauſa ſtatus.& ibi dicit,quòd bona fides etiam cauſatur.ex irrationabilibus cauſis.& tenet etiam idem Ang.in l.plagij.Ad.l.Flauiam de plagia,quod An,& quando procedat,tradit Areti.in conſil.80. ſub num.2.

Pro ſtatuto, quod loquitur de pœna capitali, nota id, quod docet Fely.in c.qualiter & quando.ſub nu.23. de accuſa. ubi dicit.quòd ſecundum leges ſeptem ſunt genera pœnarũ,tres capitales, & quatuor non capitales, quas *ibi proſequitur*. Alex.autem.in conſi.121.vlt.vol.dicit,quod pœna capitalis dicitur tripliciter.vna,per quam imponitur pœna mortis. alia, per quam perdit libertas,Quòd alia, ſit pœna exilij.uide Iul. Clar.in prac.crimi.q.67.in fi.principij.Et ibi etiã ponit, Cur ideò, quando fertur ſententia mortis,ſolent addi illa verba. ita,quòd moriatur,& anima ab eius corpore ſeparetur.Et ſtatutum imponens pœnam capitalem, non debet intelligi de pœna mortis, ſed deportationis.ſecundum Michael. Graſſum.in trac.de communi opinione.cap.3.lib.1. q. xxv. pagi. 19.ubi hanc eſſe opinionem communem dicit.& idem lib.2. cap.6.q.2.

Quoties pro aliquo delicto, quod non cadit in aliquam ſpeciem delicti, ſed de nouo à ſtatuto pro maleficio reputatur, imponitur pœna. in dubio. pœna applicatur parti læſæ;

prout

prout dicit Sozi.in conſi.36.ſub num.10.in 4.uol.

Pœna uenditoris Non ligat emptorem, quando ipſe non deliquit, ut dicit Ioan. Andr. in c.fi.de iudęis.per.c.clerici.de iure patrona & Fel. in Prohęmio Grego.in 3. col.

Pœna, quę imponitur ipſo iure in ſtatuto, Non extenditur ex idemtitate rationis.ut no. Abb.in c.fi.ubi glo.etiam.de iure patrona.facit.de pœni. diſti. 1. §.pœna. & tradit Deci. in rub.de iudi.2.col.in prin.ubi plura ad hoc dicit.

Pœna priuationis Non habet locum in ſtatuto, niſi exprimatur.§.cum igitur. in auth.de nõ eligen.2.nuben.& Dec.in l.cum quædam puella.2.col.ſub nu.13.de iuriſdic.om. iudi.

Statutum imponens pœnam duplicatam, Non cõtinet pœnam, quæ imponeretur per ſpecificationem temporis: quia ſpecies reſpicit duplicationem.uti ait Bal.in l.ex facto.§.1. ff.de uulga.ubi & Alex.plura dicit.

An ſtatutum laycorum imponens pœnam conſanguineis clericorum teneat, Ponit Fely. in c.eccleſia.S.Mariæ de conſtitu.vbi & cęteri hoc tractant.

Statutum imponens varias pœnas pro aliquo delicto, Nõ cenſetur ſe corrigere, ſed potius dare electionem iudici, de quo tractat Fely.in c.inter cęteras. de reſcrip.

Statutum poteſt permittere maleficium in futurum committi ſine pœna, & quod tale maleficium non dicatur maleficium.ut patet ex no.per Bal.in l.1.C.de hære.inſti.& per Ioã. Andr. in addi.Specul.in titu.de conſtitu.& per Bal.in l.amiſſione.§.qui deficiunt.de capi.dimi.& in l.1.C.ſi à non compe.iudi.& Sozi.in conſi.108.num.4.in 4.vol.

Si ſtatutum dicit, quòd maleficia in ciuitate puniãtur arbitrio poteſtatis. Dic, ꝙ arbitrium non extenditur ad maleficia commiſſa extra ciuitatem.quia eſt extraordinaria, & contra ius commune.ſecundum Fely.in c.Rodulphus. nu. 3. de reſcrip.

Statutum imponens pœnam, quæ habet diminuere ſtatũ perſonæ, puta, quod infamat, quòd ſit excommunicatus, ac

operatur,etiam extra territorium ſtatuentis. ſecundum Fely.in c. poſtulaſti. de foro compe.ver.pœna diminutiua ſtatus.nu.5. Fallit tamen in bannito,vt ibi per Fely.dicitur.

Si ſtatutum prohibet, quid tale fieri, & pro delicto pœnā arbitrariam imponit, Capitalis pœna nō venit. vti ait Fely.in c. inquiſitionis. ſub nu.10.de accuſa.vbi habentur plura de pœna extraordinaria.& ait,quòd ſi iudex habet arbitrari,poteſt imponere pœnā ſimilē pœnę delicti,& hoc probat ex gl. ibi.Hoc tractat Deci. plenè.in d.c.ex literis.nu. 15.de conſt.

Statutum duplicans pœnam committenti maleficium de nocte,ſi contumelia afficiatur,non duplicabitur pœna.ut tenet Bar. in l. aut facta.per illum tex.ff.de pœnis.Contrarium tamen tenet Bal.in l.fi.in fi.C.de ui bono.rapto. per glo. inſti.de obligatio,quæ ex quaſi delic. quæ dicit, quòd maleficium fit quoq; verbis,& literis.cum quo tenet Ange.Areti.in d.gl.& Bal.in cōſ. 103.ī 2.vbi de pœna dupla ſtatuti tractat.

Communiter totus mundus ſeruat,quod per pœnam ſtatuti tollitur in totum pœna iuris communis.vt refert Alberi.in qq. ad ſtatu.in 1.par.q.8.& Marſil. in prac. crimi. in §. quæritur.& allegat Bal.in l.data opera. C. qui accuſa. poſſunt.vbi dicit, quòd fatuus eſſet iudex, qui imponeret pœnā iuris communis, & omitteret pœnam ſtatutorum, cum iurauerit ſeruare ſtatuta.Idem ait Bal.in titu.de pace iura.fir.in §. iniuriarum. 11. in uſibus feudo. & Bal.in auth.hodie.C.de iudi.Niſi ex cauſa legitima.vide Bertachi.in reperto. in uer. poteſtatis authoritas.num.3.fol.207.col.1.parte. 3. & vide Iaſ.in inſti.titulo de actio.uer.quadrupli.ſub num.39.vbi tractat hoc fuſius.& Bal.in qq.ad ſtatu.ver.Derogare. & Grammaticum fuſius in conſ. 35.ſub nu.56.& Corne.in conſ.114. in 1.vol.litera.g.vbi inter alios refert Anchara.in repeti. c. canonum.in 14.q.prin. col.122.qui recitatis opinionibus, dicit,ꝙ ſi haberet iudicare nunquam recederet à pœna ſtatuti. ſubditq; idem Corne. quòd ubi in ſtatutis eſt expreſſa pœna attēdit pœna ſtatutaria,ubi uero nō reperitur expreſſa pœ

na in

na in ſtatutis, proceditur de ſimilibus ad ſimilia. ubi verò ſimile non inuenitur deciſum, tunc recurritur ad pœnam iuris communis. & Barba. in conſ. 21. in 3. vol. & Blancum. in prac. crimi. pagi. 72. ſub num. 61. & Stepha. de Federi. in tracta. de interpreta. iuris. in ultima parte. ſub num. 66. & Fely. in c. trãſlato. de conſtitutio. & Caſſaneum plenè. in conſue. Burgũ. §. 5. pag. 43. & §. 8. pag. 93. ver. ſed iuxta prædicta. & Viuium. in ſuo tracta. communium opi. uer. ſtatutum unum. pagi. 197. in prima impreſſione. & Afflitus in hoc dicit bene ſuper conſtitu. regni. q. 7. in 1. parte. & Franc. Mar. in deciſ. parlamen. Delphi. q. 909. lib. 1. per totum. & Iul. Clar. in prac. crimi. §. fi. q. 82. uer. ſtatutum ultimum. &c. Fuſius traditur per Plotum iuniorem. in additionibus ad conſ. Martini Lauden. in conſi. 36. num. 11. & hæc quidem eſt non tantum communis, ſed magis communis opinio. uti dicit D. Burſatus nouiſſime. in conſi. 94. num. 4. cui plurimum debeo. propter eius conſiliũ. 18. & Michael Graſſus in tracta. de communi opinione. lib. 2. cap. 6. q. 5.

Si ſtatutum ponit pro certo crimine certam pœnam. An iudex ex cauſa per mutare poſſit, nõ obſtante iuramento, quòd fuit, ut ſeruaret ſtatuta, in ingreſſu officij? reſpon. ut per Saly. in l. & ſi ſeuerior. 4. col. uer. quarto quæro. de quo Paulus Girlandus tractat in tracta. de relaxa. carce. uer. ſexto quæro. ſub num. 7. ubi habetur fuſius. & Franc. Marcus. in deciſ. Delphi. in q. 912. lib. 1. ubi tenet, quòd ſic.

Si ſit ſtatutum, quòd pro tali maleficio imponatur talis pœna, quam ſi ſoluere non poterit, illi manus amputetur. Pone, euenit caſus, quòd dicta pœna eſt aucta negatione, uel ob contumaciam in non ueniendo, uel in nõ ſoluendo. quid iuris? Dic, ꝙ ad liberationem ſufficit ſoluere principalem pœnam, ſine eo, quòd auctio ſoluatur. ita dicit Bar. in l. 1. ff. de in litem iuran. qui tradit cautelam pro latrunculatore. ut ſcilicet, nõ ſolum dicat, quòd promittit ſoluere omnem pœnam, & omnem condemnationem, quæ ſequetur ex maleficio illo, uel

ſo,uel accuſatione illa,uel inquiſitione tali, ſed etiam faciat addere,ex proceſſu,vt ſic videatur promittere pœnam, quæ ueniret ex contumacia,habita circa proceſſum.

Si ſtatutum dicit,quòd quis puniatur pœna pedis,vel alia. Intellige.ſ.ſimili. pro ut dicit glo.in l.ſi fugitiui.C. de ſeruis fugiti.& Bal.in l.conuenticulam.col.5.C.de epiſco.& cleri. & Sozi.in conſi.300.in uer.tertio principaliter.in 2.parte.

Si ſtatutum uult, quòd pro maleficio commiſſo in domo habitationis iniuriati,pœna duplicetur.& teſtes producti cõtra reum dixerunt, maleficium fuiſſe in domo habitationis iniuriati. An ſufficiat ad ſtatu? reſpon.quòd nõ probant. quia eſt poſſibile, quòd tempore teſtimonij habitaret,& non tempore maleficij, & qualitas debet uerificari ſecũdum tempus iniuriæ.l.in delictis.§.ſi extraneus.ff.de noxalibus actio.quã legem declara,vt per Cardinalem.in repeti.c.perpendimus de ſententia ex communica.col.x.& Fely.in c. examinata. ſub num.7.de iudicijs.

An ſtatutum de pœnis duplicandis habeat locum in pœnis exiſtentibus in ſpecie,uel corpore? Dic,ut per Iaſ.in l.tiria.num.34.& ſeq.ff.de uer. ob.

Quando ſtatutum ponit duplicem pœnam copulatã. Statutum demum locum habet in caſu, quo vtrunque copulatorum vniformiter verificari poteſt. l.teſtamento.§.1.ff. de militta.teſta.& in ſimili determinat Iaco.But.in l. hęc mancipia. C.de ſeruis fugiti.& Signor.in conſ.239.

Si ſtatutum diſponat, quòd condemnato, qui non ſoluerit pro crimine poenam pecuniariam, amputetur pes. An dãdo ille,qui fuit condemnatus, fideiuſſores,liberabitur?Reſp. Bar.quòd non.in l.item liberatur.§.ſi quis paratus.ff.quibus mo.pig.vel hypo.ſol.quia datio pignorum, vel fideiuſſorum non dicitur ſolutio, minuſque ſatisfactio. ut ait Bal.in l.1. ff.qui ſatiſd. cog. Similiter, qui non poteſt ſoluere poenam pecuniariam de mille ex ſtatuto, aliàs decapitetur, præſtito fideiuſſore, non liberatur. ſecundum Bar. in l. ſtatu liber.

§.ſi

§.ſi quis acceperit. ff. de ſtatu. liber. & l.1.ff.de cuſto.reo. Et ſtatutum, quòd qui non poteſt ſoluere in ære, luat in corpore, tenet, & ualet. ut ait Franc. Marcus. in deciſ. Delphi. q.645.lib.2.

Quando per ſtatutum imponitur pœna alternatiuè, iudicis eſt electio in poena imponenda, & non rei. ut tenet Bal. in l.ſi fugitiui.C.de ſeruis fug.& ſupra dixi. Et qñ iudex eligit poenam, debet adhibere cauſæ cognitionem, & debet ſedere, non ſtare. ſicut dicit Bald. ibidem. Et minor poena eſt eligenda in ſtatutis.l.pen.ff. de poenis.& Iacob.in inueſtitura feudorum,ver.dicti uaſalli. ubi etiam dicit, quòd ideò magnæ poenæ imponuntur, ut homines magis timeant, & non, vt exigantur ad unguem. vnde Aret.in §.furtum. inſti. de obliga.quæ ex delic. naſcuntur.dicit,quòd quãdò poenæ fuerunt taxatæ, homines erant diuites, quia habebant rem publicam, ſed nunc ſunt ſub dominis, & quæ ſubſequũtur, hinc verſus.

Opprimit & populos, nec rex ſua fœdera ſeruat.

Ideo pœnæ non poſſunt in totum exigi. ſecundum Bal. in l.2.C.de ſecun.nupt.in figuratione caſus.vbi dicit,quòd pœnæ imponuntur ad malos mores corrigendos, non ut fiſcus locupletetur. & Neuiza.in ſylua nupt.lib.vj.& Bald. in l. inſtrumentorum.C.de precibus Impera. offeren. & Bal.in l.ex omnibus.ff.de offi. præſi.& in l.1.ff.de offi. præfec. præto.

Licet poena ſtatuti non fuerit expreſſa à iudice in ſententia,tamen habetur pro expreſſa, quoties in ſententia declaratur delictum commiſſum.vt dicit Bal.in l.ſi te.C.de infam. & Bal. in l.ſi quis non dicam rapere.C. de epiſco. & cleri.

Et ſi plures poenas imponat ſtatutum, non tamen comprehendit caſum, in quo omnes illę poenæ non poſſunt verificari, ſecundum glo. quam no. Bar. Fulgo.& Mordeniores. in l. mancipia.C.de ſeruis fugit.& Soz. in conſi. 119. in 4.uol. ubi plenè hoc habetur. Et quando quis deliquit, qui

pluribus

pluribus legibus, & diuerſis pœnis poteſt puniri. an ſit bonum habere iudicem propitium? vide omnino Arnonum in commentario.17.ubi poſt Fely.tenet quòd non. Contra Cæpollam in cautela incipiente. Quando quis deliquerit. Et blaſphemi puniri dēnt maiori pœna.vt ibi per Arno dicitur.

Quando pœna imponitur à ſtatuto, ſi quid factum nõ fuerit, pœna certè nunquam committitur. Niſi monitio præcedat. vt habetur per Dec.fuſius in conſi.20.num.3.in 1. vol.

Si ſtatutum imponit pœnam manus, vel capitis, rapienti filium alienum, uel monialem. Dic, quòd incidit etiam in pœnam ille, qui abduxit, licet manibus non rapuerit. poſito etiam, quòd ſtatutum diceret, ſi rapuerit de manibus patris, quia uerbum manus ponitur pro poteſtate, l.manumiſſionis.ff.de iuſtit.&iure. Requiritur tamen uiolentia ſaltem in perſonam rapti, vt per violentiam fuerit abductus, quia aliàs verbum rapere non verificaretur.ſecundum Ange.in l.ſed eximendi.ff.ne quis eum, qui in ius uo.eſt ui exi. Non ob.l.1.C.de rapto.virg. vbi dicitur rapere, qui violenter ſeduxerit, vel abduxit, quia ibi largius ſumitur ex interpretatione illius legis,& non de proprio ſignificatu.ut tradit Pau. de Caſt. in l. ſed eximendi. ff. ne quis eum, qui in ius uoca. eſt ui exi. & ait Poeta.

Martius à ſtabulis rapuit Lupus: &c.

Si ſit poena in criminalibus alternatiuè poſita,& uerba ſtatuti dirigantur partim ad iudicem, & partim ad ipſum reum, Electio erit ipſius rei. ut ait Fely.in c.inter cæteras,uer. ſeptima reſtrictio.de reſcrip.

Pœna delicti ſi per ſtatutum relinquitur arbitrio iudicis, An iudex poſſit arbitrari pœnam perpetuã eſſe imponendã? an uero temporalem? & quid de poena mortis? reſponde ut per Fely.in c.ex literis de conſtit.nu.21.& num.25.& uide l.ſeruus.C.de poenis.

Si dicat ſtatutum, quòd iudex poſſit ſtatuere pœnam pro

tali

tali delicto ad ſuum arbitrium, & eam moderari, vel modifi care. Iſto caſu non poterit imponere poenam mortis. ſecundum Fel. in d.c.ex literis de conſtit.

Si poena certa non ſit poſita pro delicto, uel iniuria illata. Illa dicitur poena ordinaria, quam conſuetudo taxauit. ſecũ dum.Fely.in c.inter cæteras.de reſcrip.uer.quinta reſtrictio.

Poenæ diuerſæ,& plures, quando imponuntur pro eodem delicto à diuerſis legibus,uel ſtatutis, An omnes imponi debent? reſpon. ꝙ qñ eſt impoſita poena à ſtatuto poſteriori, non cenſetur aliam tollere.l.quoties.ff.de actio.& oblig.Fallit tamen, quando aliter apparet ex mente ſtatuti. ut ait Fel. in c.quòd olim de iudicijs.uer.quæro plures poenæ, num.2. Item fallit, quando iudex ex pluribus poenis unam eligit, quia non poterit aliam imponere. ut tenet etiam Fely.in d.c. quòd olim.uer.2.conclu.nu.3. Item fallit, quando ſtatutum accumulat plures poenas pro uno delicto, quia omnes impo nuntur. Item fallit, quando iudex non ſufficienter punit delictum, quia aliter iudex poſſet puniri.

Statutum, quòd poena applicetur hæredibus offenſi, Ha bet locum in monacho profeſſo offenſo, & applicabitur, vel filio, ſi erit hæres, uel monaſterio, ſi erit hæres. ſecundum Abb.in c.in præſentia,num.47.de proba.

Quando imponitur poena à ſtatuto alternatiuè, licet tunc ſit iudicis electio, ſic loquente ſtatuto. Sed ſi uerba ſtatuti aliàs dirigãtur ad reum, ipſe habet eligere. prout tenet Abb. in c.à.crapula,num.4.de uita & honeſta.cleri.

Si ſtatutum imponit poenam viro habenti vxorẽ, & aliam deſponſanti,& econuerſo. vide Ang.in trac.maleſi.fol. 111. in fi.uer.& aduerte.& Abb.in c.cum haberet.in 2.no. ex.de eo,qui duxit in matrimonio. Et quis iudex de matrimonio cognoſcere debet, tractat latius Firma.in reperto.in ver.cau ſa ſpiritualis,uer.2.& Gramma. in uoto 17.ver. & no. ꝙ &c.

Omnis poena eſt arbitraria in principe. vt dicit Bal. in l.cũ ctos po.in lect. ordina.circa.6.col.C.de ſumma trinit. & Fe-

ly.in c.qualiter, & quando. §. ad corrigendos, de accuſa. & Iacob.de S.Geor.in tracta.de Feudo. uer. princeps. in tertia col.& Grammat.in voto x. ad fi.

Quando ſtatutum non diſtinguit, an pœna venit applicanda fiſco, vel parti, Nec nos diſtinguere debemus.l.de precio. ff.de publica. & Cæpolla in conſi.14.ſub nu.29. Et pœna regulariter ſolet eſſe duplex, ut ait Cępolla.in conſ.16.ſub nu. 3.cum ſeq.vna eſt propria & mera, quando eſt pœna, tam ex parte dantis quam ex parte recipientis. videlicet, quando nihil adeſt ſoluenti, nec aliquid abeſt recipienti. puta, ſi dicat ſtatutum. quòd ſi quis dixerit iniuriam alicui, teneatur ei centũ ſoluere.nam iſta pœna eſt mera ex parte utriuſq; alia eſt pœna impropria. videlicet. quando eſt pœna ex parte dantis tantummodo, & non recipientis, quia dantis nihil adeſt, & recipienti abeſt. puta, ſi dicat ſtatutum, quòd ſi quis alieque uulnerauerit, teneatur ei exſoluere expenſas, quas ſoluit in medicis, vel pro operibus, quib. cariturus eſt. iuxta l.fi.ff.de ijs, qui deiece.uel effu.& in l. ex hac.l.ff.ſi quadru.paupe.fe.dica.

Pœna appoſita in ſtatutis contra producentes *falſa inſtrumenta*, Non habet locum in producente *falſos* teſtes. ſed aliter punitur ſecundum formam iuris communis. vt ait Iac. Butr.in l.1.ff.de fide inſtrum.quem refert Lanfran. in tracta. de fide inſtrum.num.2.Pœna falſi duplicari non debet, uigore ſtatuti duplicantis pœnam pro delicto commiſſo in palatio. vide Bart. in conſi. incip. Tudertinus. de quo meminit Alex. in l. ſanctio.ff.de pœnis.

Officialis remittens pœnam ſtatutariam, Tenetur in ſyndicatu.quod ſecus eſt, ſi mulctam, vel arbitrariam.l.illicitas.§. fi.ff.de offi.præſi.l.ſi qua pœna.ff.de ver.ſignifi.l. fi. C. ne ſacrum baptiſma. & Bar. in l. 1. C. ſi aduer.delic.in l.2.C. de vſu.rei iudica.& Bal.in l.præſens.C. de tranſac. & pœna alia quam ſtatuti imponi non poteſt per iudicem, quando uerba ſtatuti ſunt imperatiua iudici.ſm Bal.in l.in cum C.de furtis.

Si

Si plures pœnæ pro pluribus pugnis in vna rixa ponuntur. an exigentur vigore ſtatuti, quòd de pugna ſit pœna ſolidorum decem? reſpon. Spe.ī ti. de ſententia.§.4. uer. pone. & titulo de iniurijs & dāno dato.§.1. uer. quid ſi ſtatuto. vbi dicit, quòd ſic. & Cardi. etiam hoc idem dicit in clem.1.§. ſi qui.de priuile.per Bar. in l.nunquam de priua.delic.Et pœna homicidij non tenetur, qui pugno aliquem caſualiter percutiendo occidit.ſecundum Arno.in epito.55.

Pœna unica tantum, & non plures ſolui per villam debet, quando non cœpit plures reos unius criminis.uigore ſtatuti punientis villam, ob non captum malefactorem.ſecundū Bar.& Ang.de Perigl.in l.1.§.ſi plures. de publi. ſed Bal. contrarium tenet.in l.ſi familia.ff.de iuriſd. omnium iudi.

Pœna unica tenetur, qui retinuit uxorem alterius per annum, ſtante ſtatuto, quod retinens uxorem alienam, puniatur in decem.ſecundū Alex.& Bald.in l.ſi duo.§.1.ff.de arbi.

Pœna librarum mille poſita per ſtatutum pro percuſſione in Platea, Habet locum, non obſtante alio ſtatuto, imponente pœnam quingentorum tantum. et ſic cum dictione taxatiua. ut tenet Bar.in l.3.§.cum Titio de alimen. lega.& Alex. in l.ſi conſtante.in princ. col.8.ff.ſolut.matri.& Ludo. in l. ſi vero.§.de uiro.ff.ſolu.matrim.

Pœna ſtatuti de non conuiuando, niſi cum decem perſonis, Non habet locum.ſi pater & filius ſimul conuiuant cum quadraginta.ſecundum Bal.in l.inficiando.§. infans. ff. de furtis. Pœna ſtatuti ſtatim committitur, quando conſtat fieri non poſſe id, de quo faciendo fuit impoſita, ſicut in vltimis uoluntatibus.per.l.1.§. idem ſi ita.ad.l. falci.

Pœna ſtatuti committitur contra utentem inſtrumento cōtra filium familias ſine patris conſenſu, confecto contra formam ſtatuti.Non autem, ſi utatur eo contra alium correum, cuius obligationi non obſtat ſtatutū.Bal.in l.eò quòd a multis C.ſi cer.peta.in fi.

Pœna, cuius ſtatuti imponitur pro delicto commiſſo ante

Oo 2 con-

conditum nouum ſtatutum, ſi de eo inquiritur poſt conditũ nouum ſtatutum? reſponde ut per Bar. in l. omnes po. 5. par. j. q. ff. de iuſti. & iu.

Pœna ſtatuti ex forma eius non poteſt nec augeri, nec mi nui, & econuerſo. ſecundum Ange. in l. fi. C. de proximis ſacro ſcrini. lib. xij.

Pœna debet augeri uigore ſtatuti, & propter negationem procuratoris, ratificatam à principali. ſecũdũ Ange. in auth. de triente & ſemiſſe. §. ſin autem. in fi.

Pœna aucta in quarto pluri ex forma ſtatuti, An dicatur pœna in illo augmento? reſpon. ut per Bar. in l. 2. col. 2. ff. de publi. iudi. & in l. 1. ff. de in litem iuran. & in l. ſi cum excep. §. in hac. ff. ꝗ metus cauſa. & in uer. pœna. & per Bal. & Alex. in l. 3. in fi. ff. qui ſatiſda. cog. ubi dicitur, quod pœna contumaciæ, non dicitur pœna delicti.

Pœna ſtatuti à magiſtratu conditi, quia dicitur ius prætorium, non poteſt exigi poſt annum. ut ait Bal. in l. 2. §. nouiſſimè. ff. de origi. iur. ubi dicit, ſe ita audiuiſſe à Bar. uiua uoce. & Bar. dicit in l. fi. ff. de poenis.

Statutum, quod pro delicto *imponit pœnam capitalem*, uel capitis, intelligitur de minori, ſic de deportatione, quæ ẽt pœna capitis dicitur. ut tenet Claudius. in l. ut uim. ff. de inſti. & iure. ubi dicit hoc eſſe ſignandum, quia quis poſſet lucrari unam bonã ueſtem. quia ubi agitur de uita hominis pecunia concurrit. ut dicit Neuiza. in ſylua. lib. ult. ſub num. 47.

Pœnalis lex, uel ſtatutaria extenditur, quoties ſit fauor reipublicæ, ut delicta puniantur. ſecundum Bar. in l. quemadmodum. C. de agrico. & cenſi. lib. xi. & Neuiza. in ſylua. lib. vlt. num. 47.

Pœna ſtatuti an dicatur fauorabilis, & ſic extendenda, Tradit Neuiza. ubi ſupra. & Grammati. in uoto. xx. & 13. & Roma. in conſi. 429. & Abb. in c. fi. de conſtitu.

Statutum ciuitatis, quod imponit pœnam cõtrahentibus matrimonium in quarto gradu, vel citeriori, ratione ſubie-

ĉti, intelligitur de computatione canonica. ſecundum apoſtil lantes ad ſpecula. in titu. de ſucceſſ. ab inteſta. §. ſic potes. litera. c. ad fi. & Alex. in apoſtill. ad Bar. in l. quid ergo. §. pœna. ff. de infa.

Si ſtatutum imponit pœnam manus, & reus eſt ita puer, uel ſenex, quòd moreretur, ſi pœna illa plcĉteretur, iudex poteſt pœnam permutare. Si tamen hoc non facit, non poteſt appellari. ut tenet Bal. in l. quicũq;. C. de ſeruis fugiti. & Alexand. in apoſtillis ad Bar. in d. §. pœna. l. quid ergo. de infa.

Satutum imponit pœnam hoc modo. imponimus pœnam capitaneo, & antianis in centum. quilibet tenebitur pro dimidia tantum. Bal. in auth. ex cauſa. C. de epiſco. & cleri.

Statutum imponit pœnam niſi aliquid fiat, An excuſabitur non faciens, ſi non erat tutus acceſſus propter peſtem, nõ aliter faciendo diligentiam? reſpon. ut per Corne. in conſil. 109. in 2.

An ſubditi præſumantur ſcire ſtatuta pęnalia? reſponde, ut per Corneum in conſi. 109. num. 2.

Statutum imponit pœnam actui prohibito de iure communi. An ex eo, quòd ultra procedit, pœnam imponendo, uideatur actum confirmare? reſpon. ut per Bar. in l. quod ait. ff. de diuortijs.

Vbi imponitur pœna perſonalis ex forma ſtatuti, ſi non ſoluta fuerit certa pœna pecuniaria infra decem dies, ſi poſt tẽpus elapſum res publica acceptat pœnam pecuniariam, intelligitur remiſiſſe perſonalem. ſecundum Bal. in l. quamuis. C. de uſuris. idem etiã tenet Bal. in l. commiſſoriæ. C. de pactis inter empto. & ven. & no. Ludo. Ro. in l. 1. §. & poſt operis. ff. de operis no. nuncia.

An pœna quarti pluris addita ra tione contumaciæ dicatur pœna maleficij, in ſtatutis? reſpon. quòd non. & ideò ſi deiuſſor acceptus ſuper pœna maleficij, non tenetur ad pœnam quarti pluris. vt tenet Bal. in l. ſiuè duplum. ff. qui ſatiſda. cog.

Vbi

Vbi ſtatutum dicit. quod ſit eadem pœna in uno *delicto*, quæ ſtatuta eſt in alio, ſi in uno non duplicatur ratione loci, nec duplicabitur in altero, quia quorum eſt una, & exequata conditio circa delictum, & pœnam, intelligitur exequata, et circa locum, & tempus. l. fi. C. de ſenten. & interlo. & dicit Bal. in l. ſi quis eum. ff. ſi ex noxa. cauſa aga.

Si loco pœnę corporalis per ſtatutum ſubrogatur pecuniaria, nihilominus dicitur capitale crimen. ut ait Bal. in l. ſi eũ. ff. ſi quis cautio. in ulti. lectura.

Vbi lex, vel ſtatutum prohibet aliquid, quod eſt cõtra bonos mores, quamuis pœnam nõ apponat. intelligitur de pœna arbitraria. ſecundum Guil. de hoc. no. C. de ſacroſanc. ecc-cle. in l. nemo martires. & facit. l. 2. C. ſi ſeruus, aut liber. & in auth. de arbi. in fi. & Bal. in l. 1. §. qui aduerſus. ff. de poſtulã.

An ſtatutum poſſit imponere pœnam infamiæ in alijs caſibus, qui non continentur in iure communi? reſpon. Bal. in l. 1. col. 1. in fi. ff. de ijs, qui no. infa. ꝙ credit, ꝙ ſic. attamen infamia contracta per ſtatutum ex forma, poſſet remitti, & tolli per populum, qui in iſto caſu haberet ius reſtituendi ad famam. ſecundum Bar. in l. 1. §. de qua, ff. de *poſtulan. & Bal. ibi* fuſius hoc tractat.

Statutum dicit. ſi quis tale quid fecerit, puniatur in centũ, quorum dimidia ſit aduerſarij, alia dimidia eccleſię Romanæ. ſi eccleſia remittit ſuam partem pœnæ. an applicabitur aduerſario? reſpon. Bal. quòd non. in l. arbiter. ff. de arbi.

Verbum ſuper pœna. facit pro ſtatutis criminalibus, vt no. Bal. in l. idem iuris. ff. fami. hærciſcun.

Si iudex imponit pœnam ultra pœnas ſtatutis, Non tenet ſententia. l. certa ratione. C. quando prouocare non eſt neceſſe. & tenet Corne. in conſi. 19. in 3. vol. & Arno. in epito. 53.

Quoties ſtatutum imponit pœnam grauiſſimam, Venit pœna mortis. ſecundum glo. in l. 2. C. de eunuchis. & Corſetum in ſingu. uer. pœna.

Si ſtatutum imponit pœnam ipſo iure. Dic, quòd non ſolum

lum debetur in foro fori, ſed etiam in foro conſcientiæ, ſeù pœnitentiæ.c.2. de reſcrip.in 6.tradit Abb.in c.1.de cõſtitu. & Corſetus.in ſingu.ver.pœna.& Gerar.de Petra ſan. in ſingu.83.

Ad ſtatutum de pœna eorum, qui de Principe malè dixerunt.vide.l.1.C.ſi quis impera.male dixe.& glo.no.in l.1.C. de præpo. labo.& Cæpollam in cõnſ.17.col.3.ver.cum ergo. in 4. col. ver.præterea. vbi meminit de marchione Ferrariæ.& Boeri.in trac. de ſeditioſis.uer.præſuppono.vi.ſub nu. 4.& Afflic. in deciſ.Neapoli.252.& 307.ſub num.26.& Boſſius hoc tractat in prac. cri.ubi habetur etiam de crimine læſę maieſtatis.& extat tractatus de hoc.vt demonſtratur in indice librorum.vide Ferrettum.in tracta. de militari iuſtitia. num.128.ubi dicit, quòd non eſt dicendum malum de principe.iuxta carmen.An neſcis longas regibus eſſe manus?

Statutum de pœna eius, qui uituperauit deum. quomodo intelligatur, uide Sozi.in conſi.119.in 4.uol.incip.tale ſtatutum habet Ferraria.ſub rub.de pœna eius, qui uituperauerit deum, uel beatam Virginem, & alios ſanctos & ſanctas Dei. De blaſphemante, & eius pœna, vide Ange.in tracta. malefi. fol.92.col.1.& Iaſ. in l.ait prætor.§.iurari. in pen.& fi.col.ff. de iureiu.& Saly. in gl. 1.in prohemio decreta.col.5.uer.ad idem allegat. Et dic, quòd generalis remiſſio pœnæ inducta per principem, non intelligitur reſpectu pœnæ ſatisfactoriæ parti.ut ait Fely.in c.cauſam, quæ.col.9.in prin.de reſcrip.remiſſio pœnæ condemnatus capientibis rebelles, non intelligitur de condemnatis de falſo, uel de læſæ maieſtatis crimine.ſecundum Firma. in reperto. uer. ſtatuta de malefi. ver. 198. Et an remiſſio condemnationum eos comprehendat, qui adhuc carcerati ſunt.ibidem uide.

Statutum duplans pœnã percutienti cum claua ferrea, Nõ habet locum in percutiente cum capite ſecuris quãuis æquè graui.ut ait Bal.in l.omnes populi.& Stephanus de Federico.in tracta.de interpreta.iuris.parte vltima.ſub nu.50.

Statutum

eſt ſeruandi formam ſtatutorum, pro ut iacet ad literam.l.1. §. ſi is qui nauem. ff. de exercito. quod tamen dicit Bal. ſemper intellige ſano intellectu, quoniam litera occidit, ſpiritus autem uiuificat. ideſt eius intellectus. Sed reſpublica, & ij, qui eam regunt hoc poſſunt, nec dicuntur rumpere ſtatuta, quia tacitè ineſt pœnalis conditio ex actionis, ſcilicet, ſi creditori placue rit. Res autem publica eſt creditrix. & ideò ſeue ritati detrahere poteſt. l.1. ff. de ſeruis exportandis. Et no. quòd ciuitates, & populi, qui ſubſunt ciu itatibus, cum non habeāt iuriſditionem, poſſunt ſolum condere ſtatuta circa adminiſtrationem rerum ſuarum, tamen non poſſunt ſtatutis ipſis pœnas adijcere. Iaſ. in l.1. in prin. num. 16. ff. ſi quis ius dicen. nō ob temp era. Item no. quòd mulcta in cauſa criminali indi ci non poteſt, ſtante ſtatuto, quòd poſſit procedi cōtra abſen tem contumacem. ut ait Natta. in conſ. 594 num. 9. in 3. uide Cagnolum in l.1. in prin. nu. 46. ff. ſi quis ius dicenti non ob.

Percuſſio.

STATVTVM, quòd percutiens clericum de nocte repertum, ſoluat quinq; ſolidos, Non ualet. quia daret materiā delinquendi. ut ait Domini. in c.1.4. diſt. & Bar. in tract. de præſtan. Cardina.

Eſt ſtatutum Peruſij, quòd ſi quis percuteret aliquem cum ſanguinis effuſione in platea, cum re apta ad nocendum amputetur illi manus. Pone quidam in Platea ui rapuit cuidam unum par caponum de manibus, & in rapiendo lacerauit ei manum cum unguibus, An punietur ſta tu to? reſpon. Ang. in l. ſi pignori. §. furem. ff. de fur. fuiſſe ſententiatum, quòd non. quia unguis non eſt naturaliter ordinata ad nocendum. Idē eſſet, ſi quis cum pane percuteret. auth. de armis. ubi appella tione armorum offenſibilium, non ueniunt arma, quæ princi paliter non ſunt inuenta ad offenſam.

Pone quód ſit ſtatutum dicens, quòd occidens hominem puniatur, modò quidam percuſſit mulierem prægnantem, ex

quà percuſſione abortum fecit an percuſſor decapitabitur? reſpon.quòd ſic,ſi corpus erat animatum.c.quòd verò.22.q.2.aliàs ſecùs. vt tenet Sozi. in conſi.16.in 1.par.& Alberi.in qq.ad ſtatu.q.59.in 3.par.& Signorolus.in conſi.63.ubi con ſuluit pro marito, qui calce percuſſerat mulierem, ex qua percuſſione fecit abortum.& vide ſupra.in ver. abortus.

Statutum,puniens percuſſorem capite in platea. Habet lo cum,ſi quis percutiat in palatio,vel prætorio dominij.ſecundum Bal.in l.1.C.de interdi.quem ſequitur Fely. in c.tranſla tio.num.9.de conſtitu.

Statutum,quod punit percutiẽtem in gula, Habet locum etiam in percutiente in maxillis, quia quo ad periculum eſt ſimilis locus.ut ait Fely.in d.c.tranſlatio. de conſtitu. & Bal. in l.1.col.1.ver.dicamus.C.de interdic.& Bal. in l.certa ratione.C.quando prouo.non eſt neceſſe.

Si ſit ſtatutũ dicens. qđ poſſit fieri concordia, excepta percuſſione quadrelli cum ſanguine, de qua non poſsit fieri concordia.Pone,quidam percuſſit cum ſanguinis effuſione, & facta eſt concordia, an illa concordia valebit? reſpon. vt per Bal.in l.in his.ff.de legibus.& hæc concordia non facit,quin fiſcus pœnam conſequatur.

Habetur, ſtatuto quòd ſi ex percuſſione,ſanguinis exitus fiat,non ualeat pax,Pone,quidam impulit aliquem ad terrã, ex quo impulſu cecidit, & in lapidẽ lapſus ſibi caput fregit, adeò ꝙ ſanguis exiuit.an valebit pax? reſpon.Bal.in l.ſi de in terpretatione. ff. de legibus,ꝙ ſic,& ꝙ ita ſemper obſeruatũ fuit,quia illud fuit per accidens.vide Paul. de Caſtr. in l.qui domum.ff.loca.

Dicit ſtatutum.Si quis percuſſerit poteſtatem puniatur capitaliter,Pone,quidam percuſſit poteſtatẽ alapa propter ſingularem inimicitiam,quam habebat cum eo. an punietur ſtatuto? reſpon.quòd ſic.propter atrocitatem facti, & qualitatẽ perſonæ.quod intellige,ſi hæc iniuria fuit illata ipſi officium exercenti.Aliàs ſecùs.& ita tenet Bar.in extrauag.quæ ſint rebelles.

belles. uer. rebellando.in prin.& Fely.in c.ſi quando.de offi.delega.

Si ſtatutũ uult, qđ ſi quis aliquem percutiat in facie, puniatur tali pœna. Pone, quidam percuſſit in fronte. an punietur ſtatuto? reſpon. ꝙ ſic quia tota frons eſt de facie. vt ait Bal. in l.ſi quis.C. de pœnis. De verbo percutere, quod denotet iniuriam.tradit Rui.in conſi.4.vol.5.

Si ſtatutum extat. quòd percuſſor ſit puniendus in corpore, vltra pœnam pecuniariam. Nõ poterit fideiuſſoribus relaxari, nec poteſt per alium defendi.ſecundum Bar.in l. quoties.in prin.ff.de noxali actio.

Si quis percuſſerit animo occidendi non punitur pœna ſtatuti, de occidente. Sed ſtatuto de vulnerante. ſecundum Saly.in l. is, qui cum telo.ad fin.de ſiccarijs.vbi dicit poſſe pœnam alterari, quando conſtat de animo occidendi.

Si quis fuerit accuſatus de percuſſione cum ſanguinis effuſione.& fuerit probata percuſſio, ſed non qualitas, ideſt, ſanguinis effuſio. debet reus abſolui, quando alia pœna eſt impoſita per ſtatutum pro ſimplici percuſſione, & alia pro percuſſione cum qualitate. Nouus tamen proceſſus ſuper ſimplici percuſſione eſt inchoandus.ſecundum Euerar. in centuria legali.in loco ab effectu.in fine.

Si ſtatutum imponit maiorem pœnam illi, qui percuſſit in platea, domi, vel palatio. quid ſi percuſſit in confinibus, An eadem pœna erit puniendus? reſpon. Alber. quòd ſic. in qq.ad ſtatuta.q.35.in 2.par. Ampliatq; ſtatutum procedere, quamuis, dicat, ꝙ pro inſultu ad domũ alteretur pœna. quia ſi in porticu id egerit, vel in loco adherenti, eadem pœna tenebitur.vide Iulium Clarum.in practi.crimi.q.82.ſtatu.x.

Si ſtatutum dicat, ꝙ duplicetur pœna facienti inſultum, & aliquis fecit inſultum, non tamẽ eduxit arma. punitur. prout ait Albe.vbi ſupra.

Si quis habet duas domos, & in una habitat, in altera nõ, ſi in hac fuit factus inſultus, non tenebitur aggreſſor. Idem, ſi

factus ſit in ſtatione,in qua non habet familiam : ſecundum Alberi.vbi ſupra.

Percutiens pluries,Incidit in plures pœnas. quamuis ſtatutum ſimpliciter loquatur de percutiente.niſi pluries percutiens occidat.quia fit commutatio pœnarum, morte ſcilicet ſecuta . ſecundum Bal.in addi. ad Specula.in titu.de ſenten. uer.Si ſtatutum & uide Iulium Clarum . in prac.crimi.q.82. uer.ſtatutum.xi.

Percuſſio cum ſanguine Non dicitur vulnus,nec comprehenditur in ſtatuto,loquente de uulnere.ſecundum Bal.in l. edita.C.de eden.vbi dicit,ꝙ Bar.conſuluit contrarium.vide omnino Franc.Mar.in deciſ.parla.Delphina.q.917.lib.1.

Statutum puniens agricolam,vel comitatiuum,ſiuè diſtrictualē, ſiuè foreſem terrarū laboratorē habitatoremve,quia percuſſerit, ciuē loci illius.de quo eſt intelligendum?Corſetus.in addi.ad reperto.Abb.& in c.cum ad ſedem . num .28. de Reſti.ſpolia.dicit,ꝙ illa qualitas tetrarum laborator,concernebat omnem comitatinum exiſtentem cum illa qualitate, quia ſi aliter diceretur, forenſis comitatinus terrarum non laborator eſſet melioris conditionis, quàm ſit comitatinus diſtrictualis, quod eſſe non debet.vide Fely.in c.ex parte.num.46.de reſcrip. vbi duplicem eſſe pœnam qualitatis adiectione,oſtenditur.

Si ſit ſtatutum,quòd propter percuſſiones, quis puniatur in quinquaginta. aliud, quòd pro inſultu facto in platea,vel domi,puniatur in centum.An quis punietur duplicata pœna in centum ? reſpon. ut per Alberi . in qq . ad ſtatu . q . 55 . in 2.par.

Dicit ſtatutum.quòd de qualibet percuſſione cum ſanguine,quis puniatur in decē. Pone, accuſatus fuit aliquis,quòd percuſſit quendam una percuſſione,ex qua exiuit ſanguis de tribus locis,an punietur in decem,uel in triginta,tanquā pro tribus percuſſionibus?reſpon.ut per Bal.in cōſ.351 .in 2.uol.

Statutum,loquens de percuſſore,non habet locum in eo,

qui

qui dentibus momordit.ſecundũ Bal.in conſi.160. in 4.uol.

Dicit ſtatutum, ſi quis percuſerit à gula & ſupra,puniatur in ducentis libris, niſi uulnus ſit ita factum, quod non egeat medico.Pone quidam fuit accuſatus vel inquiſitus,quòd Petrum percuſſit in facie, cum magna ſanguinis effuſione. qui reſpõdens inquiſitioni,cõfeſſus fuit omnia cõtenta in inquiſitione,fuiſſe,& eſſe vera.ſubdens, quòd tale uulnus non egebat medico,ſed nihil ſuper hoc probauit?reſpon.Bar. in cõſ. 42.in 2.quòd non uenit puniendus pœna ſtatuti,eò quia non ſit probatũ vulnus non egere medico.Nec obſtat ſtatutũ,primò,ponens regulam,poſtea exceptionem.quia in legibus,& teſtamentis nihil operatur limitatio. Cum limitatio ſubſequẽs ita ineſt,ſicut ſi ab initio ita limitatè fuiſſent loquuti ſtatuentes.per glo.in l.2.in glo.magna. de in diem adiectione. & l.quibus diebus. §.quidam Titio.ff. de condi. & demon.

Si dicat ſtatutum quòd qui percuſſit aliquem in domo habitationis, puniatur pœna manus.An ſi quis percuſſerit bis, punietur in ambabus manibus? reſpon. Bar. quòd ſic.in l. præclaram.C.de primicerio.lib.xij.per glo.ibidem. quod intellige.niſi ſtatutum de dextera,uel ſiniſtra,loqueretur. quia quis non poteſt habere,niſi unam dexteram.& unam ſiniſtrã.

De percutiente immaginem Dei.vide Caſſane.in conſue. Burgun.in rub.§.8.pagi.75.vbi etiam ponit.an & quando iudex poſſit mulctare contumaces percuſſores.& Plotum in repeti.l.ſi quando.C.unde ui.pagi.163.Reliqua dabunt Bar.& cæteri in tracta.de percuſſionibus.

Perfectum.

PERFECTVM dicitur,quod conſtat ex principio,medio, & fine.ut ait Lucas de Penna in l.1.C.de iure fiſci.lib.x. Pone,ſtatuto cauetur, quòd poteſtas homicidium condemnet in centum.datq; illi facultatem, quòd habeat in homicidijs ſuo tempore perpetratis arbitrium.Pone,ſi quis tempore poteſtatis fuerit mortiferè uulneratus,& tempore noui ſuc

ceſſoris

ceſſoris obijt, Homicida accuſatus, non poterit condemnari pœna arbitraria, ſed in centum. quia tunc recipit perfectionē. ſecūdū Bal. in l. 1. ff. de origine iuris. 2. col. quod probat.

Periurus.

STATVTVM dicit, quòd credatur iuramento alicuius. Niſi ſtatutum ibi figat pedes, & nolit ultra inquiri, tunc non poteſt quæri de periurio. l. 1. C. ſi aduer. liberta ubi tractatur hoc per Mod. & Bal. ſuper feud. in tit. ſi inueſtitura. ſub nu. 4.

Poteſt quęri de periurio, quando ſtatutum defert iuramētum. ut glo. no. in l. 1. ff. de iureiur. per quam dicit Saly. Pone, ſtatuto cauetur, quod ſtetur ſaltuarijs iurantibus ſuper denunciationibus damnorum datorum. Nempe eis ſtabitur, donec de periurio doceatur. ſecundum Barb. in trac. de Cardinali legato à latere. 2. q. baſilica ſub nu. 3. Iudex qui prætermittit formam ſtatuti, non ſemper dicitur periurus. vt ait Bal. in l. obſeruare. §. proficiſci. ff. de offi. proconſul. ubi dicit, ꝙ rarò eſt, quin in multis peccetur.

Si quis credit dicere ueritatem, Nō diciturperiurus, ſi iurat, licet aliter ueritas ſe habeat. ſecundū Bal. in l. 1. §. quòd obſeruare in 3. no. C. de iura calum. quod ſequitur Anchar. in c. 2. de iura calum. in vj. & refert Fely. in c. fi. de litis conteſta. & Dominicus de S. Gemi. in c. 1. de iureiur. in vj.

Si iureiurando promiſi me tibi ſoluturum centum in die natiuitatis Domini. Si adueniente dicta die, remittas mihi iuſiurandum, & terminum ad ſoluendum proroges, nō poſſum ex ſtatuto dici periurus. quia quoties iuramentum eſt ad commodum creditoris factum, poteſt ab eodem remitti. ſecundum Arno. in commenta. 43.

Quando teſtis iurat per hæc ſacra Dei euangelica. Si illa ſcriptura non ſit euangelium, non cenſetur deierare. ut ait Alber. in tracta. de teſtib. nu. 2.

Periurus dicitur, qui nititur authoritate ſtatuti, dicentis, quòd non valeat contractus etiam cum iuramento, ſine certa

ſolem-

ſolemnitate, quia contractus cum iuramento factus per con trahentem, facit eum eſſe periurum. ut ait Alex.in conſ.73. col.3. Et no.ꝗ per ſtatuta nõ debet aperiri uia periurijs. ut ait Bal.in l.ambiguitatis C.de inditia.uidui.tollen.vide Caſſa. in conſue. Burgun.pagi.346.& pag.70.& Plot.in l. ſi quãdo. num.794. C.vnde ui. & Boſſi. in pract. crimi.in titu.de periu rijs fol.229. & Iul.Clar.in pract.crim.in §.periurium. Cætera noſtis. Nam dicite Pierides, Non omnia poſſumus oẽs.

Perſeuerantia.

AD ſtatutum, quòd loquitur de perſeuerãte, Dic, quòd perſeuerantia expreſſa requirit, quòd pluries confitea tur diuerſis temporibus, quia ſi confitetur pluries eodem tempore, eſſet vnica tantum confeſſio. nec diceretur perſeue rantia. ſecundum Bal.in rub.C. de nouo codice compo. Vn de in eo, qui confitetur maleficium, dicunt notarij, qui relecta ſua confeſſione, confirmauit, ꝗ uideatur perſeuerare. argu.l.hac conſultiſsima.§.ut cum humana. C. de epiſc. & cle. Et relectio eſt ſignum magnæ deliberationis. l. humanum. C.de legibus.

Perſona:

STATVTVM, quòd loquitur de perſonis, Nõ comprehen dit vniuerſitatem. ſecundum Roma.in conſi.400. & 436. & Dec.in conſi.44.in 1.& Calc.in conſi.1.

Vbicunque per ſtatutum imponitur pœna pecuniaria, & ſi illa non ſoluitur, imponitur perſonalis, Delictum cenſetur perſonale. ut ait Bolog.in addi.ad conſi.Ananiæ.xxj.

Perſonaliter.

SI ex forma ſtatuti criminalis nemo debet admitti ad aliquas exceptiones proponendas, niſi perſonaliter compareat, Dic, quòd ſi ille, qui citatur, eſt clericus, poterit implorare officium iudicis. vt iudex ipſe capiat informationes, quòd ipſe inquiſitus eſt clericus, uel, quòd occiſus ab eo erat bannitus,

nitus.vide Grammati.in cõſ.1.poſt deciſ.nu.24.ubi poſt Bal. Ange.& alios. & refert ipſum Ange.in l.planè.ff. de peti.hæ re.dicentem,ſe infinitis uicibus uſum fuiſſe tali practica. vide ipſum Grammati. & Alex. de Neuo.in conſi.90.vbi pater, poteſt comparere pro filio, & eius innocentiam oſtendere.Sed noſtrum ſtatutum Ferrarienſe non admitteret.

Platea.

SI ſtatutum dicit, quòd occupantes plateam cum corio beſtiæ groſſæ,puniantur,Comprehendit, ẽt eũ qui tenet corium in manu ad vendendum, tanquam occupans plateam. Pau.de Caſt.in l.qui ſella.ff.de ſerui.ruſti.prædiorum.

Porticus.

PORTICVS non comprehenditur ſtatuto, puniente repertum de nocte extra domum. Nam repertus in porticu,non punitur.ut ait Cæpolla.in tracta.de ſerui. urba. prædio.& Specula.in titu.de iniurijs.§.1.uer. Pone in ſtatuto.& ibi apoſtill.litera f.vbi dicunt, quòd ſi porticus eſt ſuper ſolo publico, reus punitur ſtatuto,ſecùs ſi eſt ſuper ſolo Rei.ſecundum Alberi.in qq.ad ſtatu. q.103.in 2.par.& Bal.in qq. ad ſtatu.uer.domus.& Bardus.in trac.de tempore utili,& cõtinuo. cap.18.nu.20. Et no. quòd ſtatutum puniens factum in plano Tyberis, locum in foſſis agrorum.ut ait Bar. in tracta. Tyberiadis.§.agro. num.17.

Porrigens poſitiones criminoſas.

SI ſtatutum imponit pœnam porrigentibus poſitiones criminoſas,vel diffamatorias,Licet poſtea peniteant,& poſitiones retractent, non euitant pœnam.Niſi ſtatutum aliud expreſſe dicat. quia delictum fuit perfectum per ſolam porrectionem, nec ſtatutum aliud requirebat.l.qui ea mente.ff. de furtis.vbi habetur generalis regula, quod pœna maleficij conſumati, non tollitur pœnitentia. ſecundum Paul. de Caſt.in l.quamuis. C. de in ius uocan.num. 3. vide omnino

Iulium

Iulium Clar. in practica crimi. q. octuageſimaprima. ad fi.

Poſſeſsio.

AN ſtatutum loquens de poſſeſſione, habeat locum in quaſi poſſeſſione, ponit Tiraquellus. in xv. l. connubialium. & vlti. in glo. 5. nu. 130.

An ingrediens poſſeſſionem ex iudicis decreto inualido incidat in pœnam ſtatutis. vide per Iuli. Clar. in prac. crimi. q. 82. uer. ſtatum. iiij.

Poteſtas.

POTESTAS, qui uidet aliquem delinquere ex forma ſtatuti, ſi non probatur aliàs legitimè, non poteſt punire: ut ait Alber. in qq. ad ſtatu. q. 33. in 1. par.

Poteſtas ex ſtatuto habet vniuerſalem iuriſditionē. Si creatur nouus officialis contra latrones, & uiarum obſeſſores, an poteſtas hoc non obſtante exequi poterit iuriſditionem ſuā contra dictos latrones? reſpon. Dec. in conſi. 664. quòd non. nec contra eos poterit aliquid ſtatuere.

Capitaneus Bononiæ non poterat cognoſcere, nec punire de cauſa ſanguinis, ſed poteſtas. Euenit, quòd quidam ex familia dicti Capitanei commiſit delictum, per quod veniebat puniendus pœna ſanguinis. Dicebat poteſtas, ad me tantum ſpectat cognitio. ſed contra dicebat Capitaneus, ad ſe ſpectare, quid iuris? reſpon. Alberi. in qq. ad ſtatu. & in l. ſi quis forte. §. 1. per illum tex. quòd ſpectat ad Capitaneum. quia reus ille deliquit in officio. ut tenet Fely. in c. eccleſia. S. Mariæ. de conſtitu. ſub nu. 102. & Ros inter conſi. crimi. in conſi. 9. vol. 1. & Bal. in rub. C. de iure emphy. vbi dicit, quòd iſti duces & Capitanei, non debent ſe intromittere in his, quæ ad iuſtitiam pertinent. ſed Arcem & fortilicia curare, & tueri. vt dicit Boeri. in deciſ. 9. & Manſueri. in prac. in tit. de pœnis. nu. 12.

Quotieſcunq; Poteſtas inquirit ad promotionem, & inſtigationem, uel quærelam alterius, contra aliquem de ali-

quo delicto, ſi abſoluit inquiſitum, quia rectè ſe defendit, vel quia probari non potuit, uel ex alia cauſa, debet ſemper inſtigatorem condemnare in expenſis. ut ait Cataldi. in tracta. ſyndica. uer. 510. & Roma. in l. 2. ff. de vſuca. & Hoſtien. in c. finem litibus. de dolo & contumacia. Et nos Ferrarienſes habemus de hoc ſtatutũ. ſub rub. de modo & forma procedendi per inquiſitionem. ad fi. fol. 125. uerſ. poſſit iudex in eadem ſententia calumnioſum inſtigatorem in expenſis inquiſito ipſi reficiendis condemnare, cuius iudicis in hoc conſcientiam oneramus. Ad quod ſtatu. ibi. vide Moder. Gallos. in conſuetu. Pariſien. in prin. in glo. Quiſnam uero dicatur inſtigator? ponit Bar. in l. ſenatus. ff. ad Turpilia. & an teneatur pœna Turpiliani, ponit idem Bar. in l. 1. eo. tit. & Cæpolla. in conſi. 65. ad fi. & quis dicatur etiã inſtigator, & promotor inquiſitionis. ponit Iul. Clar. in prac. cri. q. 16. uer. aliquid etiam. & ſeq. Et ibi etiam uide, an ſit citandus uer. quæro nunquid. & vide etiam. infra. in uer. victus uictori.

Stante ſtatuto, quòd Poteſtas quolibet ſemeſtri in manibus eorum, qui repreſentant communitatem iuret ſeruare ſtatuta. Si contra facit, mortaliter peccat. ut dicit Sozi. in conſi. 7. in 1. vol. Et non tenetur obedire uolentibus non obedire, & impedire officium ſuum, uel cogere aliquid. ſecundum Bartolum. in l. ſi tutor. de autho. tuto. vbi dicit, quòd tũc Poteſtas poterit dicere, non poteſtis me nunc cogere, cognoſcere, uel examinare, ſed reſeruetur cognitio in ſyndicatu. Niſi euidentiſſimè malè faceret. quia tunc cogi poteſt. ut eſt tex. in auth. vt differant iudices. & dicit Roma. in cõſi. 403. Et ad euitandum periurium. vide Ferra. in cautela. 3. quæ non eſt uera, ut dixi ſupra. & Lanfran. in c. quoniam contra. num. 51. de proba. & Fely. in c. 1. de conſtitu. ſub nu. 48. & Boeri. in tracta. de cuſtodia clauiũ. nu. 52. & ſeq. & Bal. in l. clari. C. de fideic. & Dec. in reg. ĩ ambiguis. §. quoties. de reg. iur. & Dec. in cõſ. 485. in 4. & l. ſi fugitiui. nu. 72. C. de ſeruis fug. & Bar. in l. 1. C. de ſtatuis. & imaginibus & Arno. in epito. 86.

Adſta-

Ad ſtatutum, quod poteſtas habeat vacare ab officio pro certo tempore, prout habent Ferrarienſes. ſub rub. quod Poteſtas Vicarius, Iudex maleficiorum, & Miles eiuſdem uacent ab officijs certo tempore in ciuitate Ferrariæ. Dic, quòd illius ſtatuti ratio uidetur. ſecundum Pari. de Puteo, in tra-cta. ſyndica. §. ſyndicantur. nu. 3. in 1. parte. quia per illud tẽpus, quo uacant præſumitur obliuio. l. ſi id, quod in prin. ff. de acqui. poſſ. & no. glo. Bar. Ange. & Bal. in l. 1. C. de ſeruis fugiti. Et no. quòd iſti Poteſtates terrarum non æquiparantur Prætoribus vrbis Romæ, qui erant annui, ſed potius præſidibus prouinciarum, quorum officium durat biennio, & plus arbitrio Principis. l. fi. in prin. ff. de pœnis. & vide per d. m. Alcia. in conſi. 54. in 8. lib. Gubernator autem æquiparatur Pręſidi prouinciæ. ut ait Cagnolus in l. 2. uerſ. cumq; conſules. nu. 437. & 442. ff. de origine iur. de quo Cauretta. inter conſi. crim. diuerſorum. in conſi. 118. nu. 22.

Statutum diſponens, quòd qui offenderit Poteſtatem, capite puniatur, intelligitur de eo, qui eſt in officio. ſecundum Bal. in l. tribunus. C. de teſta. mili. & ſi quis offendit Altobellum eius militem, non punitur. prout tenet Vitalinus in tracta de inſultu.

Statutum, quòd Poteſtas nõ poſſit cognoſcere de delictis commiſſis ante quinquęnnium, habet locum in contrahente matrimonium illicitum ante quinquænnium. licet in eo perſeuerauerit poſt, & quotidie, quia attẽditur principiũ actus, ideſt contracti matrimonij illiciti. vt ait Cardinal. in clem. 1. in 10. q. de conſangui. & affi.

Si ſtatuto cauetur, ꝙ Poteſtas debeat habere decem pro executione, quæ fieret contra condemnatum, Non debet cõſequi illa decem de executionẽ, quæ fieret contra hæredem condemnati, quia licet ſit hæres, non tamen eſt condemnandus. vt tenet Bal. in l. 1. C. de execu. rei. iudi. vbi allegat. no. in l. ſi filia in prin. ff. fami. hærciſcun. & Sozi. in conſi. 24. ſub num. 8. in 3. vol.

Statutum dicit, ꝙ Poteſtas debeat habere quartam partē pœnarum, quas redigi fecit in commune, ſi vnus Poteſtas fecerit condemnationes ſuper pœnis, licet actualiter non exegerit, ſed eius ſucceſſor. tamen ipſe, qui condemnauit dumtaxat, debet habere quartam partē illius ex actionis poſtea factæ. ſecundum Ange. in l. ſi poſſeſſor. §. 1. ff. de peti. hæredi. per illum tex. cum glo. & Benedic. de Accoltis de Aretio. in eius ſubſcriptione ad conſi. Sozi. 151. in 1. vol. quod facit pro D. Alberto Cicognario olim exactori cameræ ducalis.

Si Poteſtas à ſtatuto habet arbitrium pro quolibet crimine imponendi pœnam corporalem, quæ ſibi videbitur, vſq; ad amputationem membri. Dic, quòd manum poteſt abſcindi facere. vt ait Paul. de Caſt. in auth. ſed nouo iure. C. de ſeruis fugiti.

Quamuis Poteſtas habeat plenum arbitrium à ſtatuto procedendi in crimine, non poterit abſq; iudicijs procedere ad torturam. vt ait Iaſ. in l. ſi legatum. num. 17. ff. de lega. 1.

Poteſtas non poteſt facere ſtatuta pœnalia in delictis, in quibus non reperitur pœna determinata. ſecundum Bar. in l. omnes populi. 5. q. principali. ff. de iuſti. & iure. & no. in c. dilectus. de conſue. vbi Lignanus de hoc plura tradit.

Si Poteſtas condemnauit aliquem in tota ſumma indebitè, Poterit ex ſtatuto tempore ſyndicatus cōueniri. ut ait Bar. in l. ſeruus. §. ſi ita ſcriptum. ff. de leg. 1.

Si ſtatutum dicat. quòd Poteſtas loci non poſſit cognoſcere de maleficijs commiſſis per tres mēſes ante ingreſſum ſui officij, niſi per ſuum anteceſſorem fuit formata inquiſitio. cōtra aliquem, & proceſſus non fuit expeditus, ſi ſucceſſor pronunciauit proceſſum fore caſſandum, quia in eo fuit erratū, An poſſit poſtea iterū de dicto maleficio cognoſcere nouus Poteſtas, non obſtante, quia fuerit commiſſum per tres menſes ante ingreſſum officij, formando nouam inquiſitionē? reſpon. Corne. in conſ. 270. in 1. ꝙ non poteſt Poteſtas nouam inquiſitionem de eodem delicto formare. quod probat. & vi

de Bal.

de Bal.in l.prius.ſub nu.70.C.qui accuſa. non poſſunt.

Dicit ſtatutum,quòd Poteſtas habeat arbitriũ in homicidijs de iure,& de facto.procedendi. An per hoc poterit impunè punire occidentem bannitum, vel hoſtem publicum? reſpon.Bal.in l.vbi pactum.in fi.C.de tranſactio.quòd non.

Poteſtas licet iurauerit ſeruare ſtatuta,ſi tamen aliquis caſus inopinatus emergat,poteſt populus, antequã incidat in periurium,remittere iuramentum.l.fi.ff.ad municipal.& no. xi.diſt.c.in his.& Bal.in l.omnes populi.ſecus.ſi iam incidiſſet in periurium,quia tunc non euitaret infamiam. argu.l.cũ ſtipulatus ſum mihi.ff.de verbo.obliga.

Dicit ſtatutum,quòd teneatur Poteſtas præſentare famulos ſuos ſyndicatu.Pone,vnus fecit furtum, & aufugit. Dico, quòd ſi Poteſtas hũc ſecum in ipſo officij ingreſſu duxit,tenetur,ſed vtatur cautela.de qua Pariſi.in trac.ſyndica. §.an ex eo.num.24.& Amade.in trac.ſyndica.ſub num. 18. vt ſcilicet eum banniat. Alia eſt, vt famulum exhibeat,quia tũc nõ tenetur ſtatuto.ſecundum Roma.in conſi.xi. Itaque vide Roma.in dicto conſi.xi.& 12.& xv.& Crauett.in conſi.3.nu.15.

Si dicit ſtatutum,quòd Poteſtas non poſſit cognoſcere de maleficijs non ſuo tempore factis,& commiſſis. Non poterit cognoſcere de commiſſis in tempore prorogato.vt ait Paris de Puteo.in trac.ſyndi.§.Refirmatus.

Si ſtatutum dicit, quòd Poteſtas poſſit procedere de iure & de facto.Dic,quòd dictum ſtatutum relatum ad iudicem, intelligitur non ſeruata ſolemnitate iudiciorum. ſecundum Cataldi.in trac.ſyndica.ſub nu.54.

Poteſtas proprio ſtatuto, vel proclamate non ligatur. & poteſt proclama ſuum, quo ad alios reuocare.vt ait Ruinus. in conſi.12.num.10.in 5.vol.

Præceptum.

SI ex forma ſtatuti, pro quolibet præcepto ſumpto , debet quis in decem mulctari,Pone,iudex mulctauit in quindecim.an

cim, An valebit mulcta in dece?reſp.Bal. in addi. ad Specul. in §.qualiter.in extrauagantibus dictis.& dicit, quòd prima fronte uidetur dicendum,quòd non.quia iudex legitimos fines exceſſit.C.quando prouocare nõ eſt neceſſe. l.ſi certa ratione.Igitur.ipſo iure non valet bannum.quod excedit ſtatuti formam.quia banum eſt mulcta.Et ideò Aſſeſſores faciunt dare bannum in certa quantitate.& addunt, Et in pluri & minori,ſecundum formam ſtatu. facit. quod no.in l.extra territorium.ff.de iuriſd.omnium iudi.& Caſſane.in conſue.Burgun.§.7.quomodo autem procedatur per præcepta.vide Boſſi.in tit.de præcep.Et no.ꝙ quis non tenetur parere poteſtati,uel iudici,ubi aliquod præceptum faceret extra iudicium, quod non ſpectaret ad eius officium.prout tenet Deci.in cõſ. 72.num.2.in 1.parte.

Præciſum.

STATVTO cauetur.quòd hoc,vel illud ſtatutum ſit præciſum.quid importantnæc uerba?reſpon. Bal. in qq. ad ſtatu.uer.ſtatuere. quòd uirtus eorum eſt,ut adeò ſit ſtrictũ ius, ideſt formatum,ut nullo modo poſſit ab eo recedi. ut no. C. de iudi.in l.placuit.in fi. Ibi non poteſt recedi à iure *inſtitutionis*,ſed à iure partium bene poſſunt ipſe partes recedere. uide Fely.in c.ex parte.uer.præcisè ſub num.9. de reſcrip.

Præmium.

STATVTVM dans præmium occidenti hoſtem, Extenditur etiam ad bannitum propter utilitatem publicamquemadmodum dicit Stepha.de Federi.in trac.de interpreta.iur.parte.2.prin.ſub num.53.

Statutum tribuens præmium accuſatori.intelligitur, ſi accuſans probauerit contenta in accuſatione eſſe vera. vt ait Marſili.in conſi.37.ſub nume.3. in 1.vol.quòd nota contra Bon Comparem. Et ſiquis inculparit quempiam ad ſui defenſionem delinquentem,non poteſt habere præmium.prout ait Bar.in l.nulla.C.de delato.lib.x.

Præſcriptio.

AD interrumpendam præſcriptionem ſufficit ſola productio accuſationis, uel formatio inquiſitionis, abſque citatione. ſecundum Bal. in l. miles. §. ſexaginta. ff. de adulte. Contrarium autem fuit tentum. in l. unica. C. quãdo libellus principi datus. in cauſa legatarij, quòd niſi executor miſſus eſſet, interruptio facta non eſſet. Conſideranda. n. ſunt uerba ſtatuti. Quia aut ſtatutum non exigit aliud quàm productionem libelli, uel dilationem rei, & tunc ſummus in terminis. d. §. ſexaginta. aut requirit aliquem proceſſum, & tunc debet fieri citatio.

De præſtante auxilium.

STATVTA, quæ loquuntur ſimpliciter de pręſtantibus auxilium, uel fauorem, debent interpretari. ſecundum ius commune. l. 2. C. de noxalibus. l. fi. §. in computatione. C. de iure delibe. & habetur per Saly. in l. non ideo minus. C. de accuſa. uide Bar. in l. nihil. C. de ſicca. vbi etiam hoc tractatur per apoſtillan. fuſius. Et eſſe alicuius aduocatum, eſt præſtare illi auxıllum, uel fauorem prout ait Bar. in l. poſt legatum. §. ſunt qui. ff. de ijs, quibus ut indignis. Et Corn. in conſ. 7. in *3*. uolum. & Iaſ. in conſi. *137*. in 1. uolum. & ille, qui pro aliquo ſtat armatus, dicitur præſtare illi auxilium. uti dicit Iaſ. in conſi. 1*37*. in 1. & Carrer. in pract. crim. in §. homicidium. ſub num. *69*. & uide ſupra in ver. auxilium.

Præſupponens.

STATVTVM puniens unum delictum, & aliud præſupponens. Non includit illud, in quo non uerificatur illud tale delictum præſuppoſitum. ſecundum Roma. in ſingu. ver. delictum.

Princeps:

PRINCEPS generaliter confirmans ſtatuta, non cenſetur confirmare ea. unde non iura, ſed iniuriæ naſcuntur,

ſeù

ſeù ſuper quæ daretur materia delinquendi . ſecundum Bal. in conſi.134.lib.3.& Crauet. in conſi. 168. ſub nu.9. & Dec. in conſi.17.ſub num.2.in 1. volum . Et licet ipſe princeps ſit legibus ſolutus . l. digna vox. C.de legibus.de honeſtate ta men ſubeſt legibus, non tamen ſtatutis populi Romani. vt inquit Cardinalis.in conſi.2.incip.ſtatutum. Et ideo conſuluit, quòd diuus Nicolaus marchio Eſtenſis, non ligaretur, etiam de honeſtate ſtatutis populi Ferrarienſis . prout refert Fely.in c.1. de conſt.ſub num.30.& Caſſan.in conſuet. Burgun.in principio .

Principium.

AD ſtatutum, ꝙ poteſtas debeat aliquid facere in principio ſui officij,aliaspuniatur, quantum tempus dicatur principium ſui officij ? reſpon. vt per Bal. in l. 1.§.is uidetur. ff.ſi quis ius dicenti non ob. col.1.& Bar.in l.nemo arbitretur.C.de tempo.ap.& quale dicatur principium plateę,in terminis ſtatuti ? reſpond.ut per Bart.in l.1.§.1.ff.ſi quis ius dicen. non ob.

Priores:

STATVTVM Florentiæ dicit. quòd omnes priores poſſint portare cultellum.Pone aliquis ex eis fuit caſſus,vel in ſyndicatu condemnatus,An poterit portare cultellum ? reſpon. vt per Bal.in l.teſtamen.de acqui.hæredi.vbi tenet quòd nõ.

Producens teſtes.

STANTE ſtatuto,quòd nullus præter principalem producat teſtes ſub pœna.25.lib. Pone,quidam procurator non habens ſpeciale mandatum ad hoc, produxit quoſdam teſtes.an valebit productio?reſpon.Bar.quòd non.in conſi.26. in 2.vol.

Proditor.

SI poſt pacem factam quis fuerit offenſus , offenſor poteſt dici proditor.non ſic poſt habitam concordiam.ſecundum Raph.

Raph.in l.1.ff.de pac.vide.l.ſi tibi.§.quædam. & ibi per do-
cto.ff.de pac.vide omnino Iul.Clar.in prac.crimi.q.87.ver.
punctus eſt. & Petr. Rauen. in ſuo aureo Alphabeto.in ver.
proditor.& Petr.Placam. in epito.delic.cap.21. & criminali
ſtas vbiq;.An probata concordia uideatur probata pax?tra-
dunt Docto.in d.§.quædam.& concordia eſt quies, uel pax.
vt ait Bal. in l. fideicommiſſo. C. de tranſac. de quo tractat
Archi.in c.1.de immuni.eccle.lib.6.Cõſultus ſanè Bal.à qui
buſdam theologis, quænam ſit differentia inter pacem & cõ
cordiam? reſpon. concordiam eſſe ſine interuentu amicitiæ,
vt refert.Raph.in d.l.1.& Caccialup.in tracta.de pactis in 2.
q.ad fi.vide tamen Afflic.in deciſ.Neapoli.264.num.63.vbi
de proditore agit. Et no. quòd crimen proditionis incurrit
amici ſecretum reuelans.vt dicitur in q.Tholoſa.240.Et pro
ditor ſumitur tripliciter.ſecundum Bal.in conſi.361.in 4.pri
mò dicitur proditoris, qui prodit principẽ, uel rempublicã.
2.qui prodit ſocium, vel amicum.occidendo. 3. qui prodit
eum,qui in fide illum ſuſcepit. vide Bar. in extrauag. ad re-
primendum.ver.rebellis.& Luc.de Pen. in l. fi.C.de deſer-
to.lib x.& Affl.in deciſ.Neapoli. 215.ſub num.64.& gl.in l.
obſeruandum.ff.de offi.præſi. Et quid ſit proditor,tradit Di-
dacus.in variarum lectio.lib.2.cap. xx. vbi de hoc dicit plu-
ra.Et proditor punitur pœna mortis.vt ait Iul. Clar.in q.68.
ver.proditor.Et dic,quòd proditor eſt ille,quem vulgus Tra
ditorem appellat.qui ſcilicet,ſine vlla diffidatione eum, qui
de eo confidebat uulnerat, vel grauiter offendit.& ſic dicit
Guido pap.in q.191.cum Auctario.& vide Bal. in vſibus feu
do.in titu. an ille, qui interficit fratrem domini ſui feudum
amittat.vbi uocatur traditor.ſed certè prodere,& tradere dif
ferunt.ſecundum glo.& Bar.in l.dolo.ff.ſi mulier ver. no.Et
de proditore tractat Iaco.Nouellus.in prac.crimi.pag.18.in
fi.& pagi.20.num.40. Et no. quòd verbum proditor in ſe eſt
iniurioſum.ut ait Ana.in conſi.44.cum addi.Bologni.& Caſ
ſane.in conſue.Burgun.in rub.& pagi.189. ubi de proditore

agit.& Mille.in prac.crimi.in titu.quibus modis com mittan tur maleficia ſub num.8.pagi.110.col.2.

Si ſtatutum dicat ſic,condemnatus ex proditione pro gibellino.Tunc iſta non eſſet qualitas in nata,ſed mutabilis ſicut amicitia,& inimicitia.l.3.de interdic.& Bal.in l.1. C.ad l.viſcelliam.vide Alberi.in l.ex hoc iure. 2.col.ſub nu.3.ff. de iuſti.& iure.

Statutum de remiſſione facienda homicidis,Non habet locum in homicidis proditoribus, quia illud homicidiũ eſt exorbitans.ut in c.1.de homi. lib.6.& Moder.in c.quæ in ecclesiarum de conſtitu. & proditores non gaudent beneficio legis,aut ſtatutorum.ut inquit Bal.in l.ſi quos. C.de cap. & poſtliminio reuer. & Carreri.in prac.crimi.pagi.18.nu.96. ubi hoc tractatur plenè. uide & Claudium.in regu.crimi.96.

Proœmium.

PROOEMIVM certè in ſtatutis multum operatur. Nã ex proœmio ſtatuti finalis ratio colligitur.l.fi.ff.de hære.inſti.& tradit Bal.in §.quibus in 1.C.conſti.Et hoc nõ ſine cauſa dictum eſſe,dicit ibi Bal.& Deci.fuſius. in conſi.334.ſub nu.2.in 3.vol.& in conſi.60.ſub nu.1.& ſeq.& in conſil.596. & 661.in 4.uol.& Fely.in c.paſtoralis. ſub num.5.de offi. de lega. & Marſil. in ſingu.37.& Bal.in qq.ad ſtatu.uer.proœmium.Quod intellige uerum eſſe,quando omnes caſus deciſi à ſtatuto poſſunt cõprehẽdi ſub proœmiali ratione. aliàs proœmium non dicitur eſſe cauſa finalis,ſed impulſiua. per l.1.§.remouere. ff. de poſtulan. Ita ſingulariter limitat Bal. in l.1.ff.de origi.iur.ubi uide Cagnolum.& Iaſ.in conſi.1. in princ.ſub num.7.Et proœmia reſtringuntur ex deciſione. ut ait Sozi.in conſi.122. uol.1.& Bal. in c.1. de pace tenen. & Plotus in repeti.l.ſi quando. ſub nu.347.C. unde ui.Et ſecundum proœmium debet intelligi ſua diſpoſitio, q̃a indicat mentem ſtatuentis. ſed illud procedit, quando non reſtringitur proœmium per diſpoſitionem ipſius ſtatuti,quia tunc

ſtamus

ſtamus certo,& nõ diſpoſitioni.ut ait Barba. in conſi.16.ſub num.17.in 1.vol.& Marſil.in conſi.19.ſub num.5. Et ſi cauſa apponitur in iure,vel ſtatuto, in narratione, vel prooemio ſtatuti,in dubio præſumitur finalis,& impulſiua.vt dicit glo.ordinaria in l.cum tale.§.legata falſa.ff.de condi.& demon.& Peruſi.in c.cum ceſſante.nu.2.de appella. Et limitatur Baldi dictum.in d.§.à Peruſi.niſi conſtitutio poſtea largius loquatur in diſpoſitione, quàm in narratione ſtatuti,ſeù quàm fuerit in narratione cauſa expræſſa. Tunc.n.cauſa appoſita in narratione præſumitur potius impulſiua,quàm finalis. quod probat.ex Ioan.Andr.in c.pen.de immu.eccle. in 6. vbi etiã idem dicit Gemi.& Rui.in conſi.95.num. 10.in 5.vol.& Tiraquell.in tracta.ceſſante cauſa in limitatione. ſub num. 65.& ſeq. vbi tractatur hoc fuſius. Item ex prooemio colligitur mens,& intentio ipſius ſtatuti.d.l.ſi.de hære.inſti.l.cum ij.in prin. ff.de proba.& tradit Ana.in conſi.64.& l.Titia.§.idem reſpon. ff. de ver.ob.l.item quia de pac.& Bar.in l.ambicioſa.ff.de decre.ab ordi.facien.& Corne.in conſil.6. nu.1.in 1. par.& Lanfran.in tracta.de interpreta.ſtatutorum ſub nu.21. Quam concluſionem indubitatam dicit Saly.in l.1.C. de noxalibus actio. Et quãdo eſt aliquid dictum in præfationibus alicuius actus faciendi,& poſtea ex interuallo fit ille actus,ſine expreſſione eius, quod dictum eſt, videtur receſſum ab eo,quod dictum fuit.vt tenet Afflic.in deciſ.Neapo.375. Et ſi ĩ ſtatuto reperiretur caſus, cui ſtatutalis exordij ratio nõ cõueniret, ad eũ ſtatuti authoritas nõ extenderet.vt inquit Lanfr.in c.quoniam contra.de probatio.& Gammar. in dialectica legali.in loco à cauſa finali.pagi.188.De prooemio fuſius tradit Caſſane.in conſue.Burgun.in prin.prooemij.& Ange. in conſi.389.vbi tractat de prooemio ſtatuti Stantibus maſculis fœminæ non ſuccedant.

Prohibitum.

VBI ſtatutum aliquid prohibet, quod ſecùs de iure cõmuni eſt conceſſum, ſi fiat, nihilominus, ualet. ſecundũ Bal. in l. quòd ait. in lectura antiqua. ff. de diuortijs.

Promiſſio.

IN maleficijs, in quibus per formam ſtatuti, non valeret cõcordia, non ualet promiſſio, de non procedendo, nec renunciando liti, & inſtantiæ. ſed ipſe proſequi poterit, non obſtante tali promiſſione, etiam ſi facta eſſet cum iuramẽto, vel cum appoſitione pœnæ. ſecundum Bal. in l. iuriſgentium. §. ſed ſi paciſcar. in 2. col. in prin. ff. de pac. ubi allegat. l. generaliter. in §. Marcellus. & arg. ff. ad. l. Falci. l. Seius & Augerius.

Propoſita.

STATVTVM dicit, quòd ſi poteſtas retulerit aliquid in concilio generali, quod ſit contra vtilitatem communis, ipſo iure ſit priuatus officio. & alio ſtatuto cauetur, ꝙ non valeat reformatio facta per concilium, niſi præceſſerint propoſita facta per poteſtatem, & poteſtas refferat contra publicã utilitatem, & ſuper ea fuit facta reformatio, An valeat talis reformatio? uide Iaco. Butr. qui diſputãdo determinauit, ꝙ ſic. de quo plene agit Paul. de Caſtr. in l. ſi quis id, quod. ff. de iuriſd. omn. iudic.

Prouocatus.

PROVOCATVS percutiens prouocantem, an incidat in ſtatuti pœnam? reſpon. Bal. in c. 1. de iniurijs. quòd iudex ex officio, debet illam pœnam moderari, vt inquit Bar. in l. 2. de excep. & Fely. in c. dilecti, de excep. & Corne. in conſi. 133. in 3. vol. & Nouellus. in tract. ad defenſam. vbi loquitur de procurato. & Grammati. in deciſ. Neapoli. 37. & Firma. in reperto. ver. prouocatus. & repertoriſtæ, ubique. & Arno. in Soliloquio 22. & 23. & Claud. in regu. crim. 71. & 72. & Paſc

thus

thus in conſi. pro equite Ferr. & Iulius Clarus in pract. crim. q.6. ver. nunc. quæro.

Publicari:

STATVTVM diſponens, ut publicētur pro aliquo delicto bona, Intelligitur ſecundum ius commune. vt tenet Soz. in in conſi. 121. num. 8. cum ſeq. ubi dicit tale ſtatutū odioſum, & exorbitans eſſe.

Quid ſi ſtatutum dicat, & eius bona publicentur, an mortuus poterit condemnari? reſpon. quòd non. Corn. in conſi. 195. col. fi. in 2.

Si ex ſtatuto omnia bona mobilia, & immobilia homicidæ publicari debeant, Non comprehendunt nomina debitorum. ut ait Gandi. in trac. maleſi. in titulo vltimo. & Tiraquellus in tracta. de vtroque retract. in princ. in glo. 7. ſub num. 9. pagina 24.

Statutum cum ſit ſolemniter publicatum, Præſumitur moribus utentium approbatum, & qui contrarium dicit, debet expræſſe probare non fuiſſe moribus utentium approbatum. uide Gozadi. in conſi. ſub nu. 16. & Rolan. à ualle. in conſ. 99. in 2. Non autem publicatum non ligat. ſecundum Neuiza. in conſi. 58. num. 6. & Alex. in conſi. 73. lib. 6. & 171. num. 12. & fuſius tradit Plotus. in l. ſi quando. nu. 858. C. unde ui. uide. ſupra. in uer. obſeruantia.

Procurator.

PROCVRATOR an poteſt interuenire in cauſa criminali, quando ex forma ſtatuti poteſt procedi cōtra abſentem? reſpon. quòd ſic, ad docendum de innocentia rei, vel legitima abſentia, vel de ſuo priuilegio, uel iudicis incompetentia, & ſimilibus. non autem poteſt cōparere ad omnes actus in iudicio occurentes. ut tenet Graſſus in tract. de communi opinio. lib. 2. cap. 11. q. 1. & ualet iudicium in his terminis, ſi non fuit oppoſitum. & admittitur tanquam inſtructor ad docendum de innocentia. & hæc quidem eſt communis opin,

ut ait Graſſus ubi ſupra in q.2.& 3.uide Guid.papa.q.338.& Bal.in pract. fol. 16. & Forcatulus in Negromantia dialogo 81.in princ. vnde docto. tradunt cautelam. de qua meminit Alexandri.in ſuo tracta.de poteſtate procurato. & defenſo. in cauſa crimi.nu.320.contra quam cautelam. vide omnino Ruin.in conſi.118.nu.9.in 5.vol. & vide omnino Menochiũ in tracta. de arbitrio iudicis. in q.80. per totum. maxime, num.48.& ſeq.& Quirinum inter conſi.crimi. in conſi. 16. in tomo 2.& Blancum in tract.crim.ad fi.in cautela x. & Ferratium in cautela.18.& Iulium Clar.in pract.crim.in q.34. ver. ſed pone, ꝙ accuſator.& Tiraquellum in tract.de pœnis tẽpe.uel minuen.in cauſa.33.& Millcum in prac.crim.pag.43. & Nepotem in tract.ſuo de excep.arti.22. nu.5. in tomo 13. & Henricum Bohich.in tract.de ſynodo epiſcopali.num.56. & ſeq. & Menoch. in tract. de arbitrio iudicis in caſu 153. & Canarium in tract.de excuſatore,num.13.in tomo 15.num. 13.in ſecunda parte.& Afflict. in tract. de iure prothomiſ. §. 2.num.29.in tomo.16.& num.30.& Ang. de Gambellio.inter conſi.crimi.in conſi.71.num.36.in tom. 1. & in conſi. 57. num.7.in tomo 2.fol.113.

Q.

QVALITAS.

SI ſtatutum ita loquitur, De maleficio commiſſo, de quo non fuit cognitum infra duos menſes, nõ poſſit cognoſci. Fuit infra duos menſes cognitũ, & pronunciatum de ſimplici vulnere, an ſit perpetuatum ius accuſandi de qualitate eidem accuſatori? reſp.Bal.in l.2.C.de quibus rebus iudi. quod ſic.ver. de qualitate ſtatutorum. & Rolan.à Vall.in conſi.xj.1.&2.col.in 3. vol.& Nouellus in addi.ad regu.& Duen. in regu. 164. ver. qualitas.ubi ampliat & limitat.& Bal.in qq.ad ſtatu.uer. qua

litas

litas. & Signor. in conſi. 140. & Bal. in conſi. 162. in fin. in 1. vbi etiam ponit obſeruãtiam bonorum aſſeſſorum circa qualitatem. & Bar. in q. 8. incip. per Italiam. & Marſil. in ſingu. 187. & Corn. in conſi. 197. in 2. vol.

Si in diſpoſitione ſtatutaria fuerint expreſſę duę qualitates, & ſecundum alteram diſpoſitio eſſet in efficax, debet regulari ſecundum alteram. c. niſi eſſent. ubi Abb. in 1. col. de præbend. & Moderni. in c. cum Abbas de offi. delega. vide Bal. in conſi. 131. incip. viſis dictis lib. 2. ubi dicit, quòd ille, qui vult probare qualitatem, debet probare prius ſubſtantiam. ut tenet Dec. in l. eius qui. §. fi. nu. 6. ff. ſi cert. pet. & Bal. in l. ſi quis teſtib. C. de teſtib. col. 3. in fi. ubi dicit, quòd qui allegat inimicitiam, eam probare debet, quia quilibet præſumitur amicus ex naturali ratione. unde non ſufficit probare inimicitiam in genere, ſed debet probari eius qualitas. unde quoties à ſtatuto diſponitur aliquid cum certa qualitate, qualitas illa eſt probanda. l. prætor. §. docere. ff. de ui bo. rapt. l. 1. §. ait prætor. vbi Bar. ff. ne quid in flumi. pub. & Dec. in conſi. 13. col. 2. & Carrer. in prac. cri. in §. circa. ſub nu. 13.

Si quis accuſetur, alium percuſſiſſe cum ſanguinis effuſione, & non probetur ſanguinis effuſio, an ſequatur abſolutoria? trac Gui. pap. in q. 553. & Bal. in qq. ad ſtatu. ver. vulnus. 3. & 4. & Pariſi. in conſ. 114. ſub nu. 21. & ſeq. eod. vol. & Zaſi. in cõſ. 19. ſub nu. 4. pag. 312. in 1. & Cæphalus in conſ. 206. in 2. & Marſi. in conſ. 7. ſub nu. 60. & Cur. ſenior in conſ. 21. ſub num. 5. vbi dicit, quòd vbicunque tractatur, de imponenda pœna alicuius ſpecialis conſtitutionis, oportet, quòd omnes eius qualitates verificentur in caſu, de quo tractatur. aliàs pœna non committitur. ſecundum Ioan. And. in c. 1. de homic. in 6. & Barba. in conſ. 70. in 4. vol. vbi dicit, quòd ſtatutum Ferrariæ, loquens de crimine, non habet locum in crimine qualificato. Et ibi de ſtatuto ferrarienſi, dante facultatem poteſtati, arbitrium, & Bailiam, quid agere per hoc poſſit? vide omnino Iul. Clar. in pract. crim. q. 31. ſuper uer.

arbi-

arbitrio atq; Bailia & Albanum in pluribus conſilijs. de quibus in reperto. ver. arbitrium. & Blancum. in prac. cri. pagi. 52. ſub num. 100. vbi dicit, quòd pro euitandis diſputationibus, hodie in accuſatione apponuntur illæ clauſulæ. non ſe ad ſtringens. &c. ſaluo iure &c. deducens. &c. quæ operãtur, ꝙ ſiue ſit probata qualitas, ſiuè non, ſemper requiritur cõdem natio. & ibi de qualitate tractatur fuſius. Si autem iudex procedit per uiam inquiſitionis, valebit ex clauſula in fine poſita in inquiſitione. ſ. ſuper quibus omnibus. &c. de qua tractant criminaliſtæ fuſius ubiq;. & Paris. in tracta. ſyndica. in §. an dictum capitulum. col. 4. pagi. 151.

Vbi ſtatutum in poſitione pœnæ connumerat plura prohibita, & ſi ultima prohibitio aliquam qualitatem reſtrictiuam adiungit, illa qualitas reſtringens refertur ad omnia narrata ut tenet Dominicus. in c. ubi periculũ. §. nõ nulli. de electio. in 6. & Rui. in conſi. 45. nu. 14. in 1. uol. uide Caſſane. in conſuetu. Burgun. pagi. 141. ſub num. 8. ubi de qualitate agit. & Hierony. de Monte. in tracta. de finibus regen. cap. 86. *Eſt. n.* iuris regula, quòd qui allegat ſtatutum, debet probare qualitates omnes ſtatuti. alioquin ſuccumbit. ſecundum *Plor. in* l. ſi quando. ſub num. 355. C. unde ui. *Et inquit ibi.* num. 852. quòd ſtante ſtatuto, ꝙ credatur iuramento hominis optimæ opinionis, vel honeſtæ uitæ. niſi probetur prius aliter, quã per iuramentum de optima opinione, & honeſta uita, non habebit locum tale ſtatutum. uide Marſil. in ſingu. 187. uer. qualitas. & Plotum. ubi ſupra. nu. 880. & qualitas doli in accuſatione debet probari. ſecundum Sozi. iuniorem in conſi. 36. in 2. uol. & Riminaldum. in conſi. 17. num. 16. & ſeq. in 1. uol. & in conſi. 439. in 3. & Corne. in conſi. 195. col. fi. lib. 2. & Claudi. in reg. cri. 76. & 77. & Iul. Clar. in prac. cri. q. 66. vbi per clauſulã per partẽ in quærela appoſitã, quare petit pro prædictis, & quolibet eorũ &c. & ĩ inquiſitione, ſuper quibus omnibus & ſingulis &c. plectitur reus, licet nõ ſit ꝓbata qualitas. vide omnino. & ĩ q. 87. vbi de delicto qualificato fuſius habetur.

RAPTOR.

R.

RAPTOR.

AN valeat ſtatutum contra raptorem,qui matrimonium cõtraxit cum rapta? &c.reſpõde, vt per Roſ. inter conſi.cri.diuerſorum per Zilettum.in conſil. 145.nu.*30*.

Statutum puniens pœna capitis rapientem filium alicuius. Non habet locum in filio rapto,qui carebat patre. quia illa ſunt correlatiua pater & filius,& dato uno debet dari, & reliquum.ſecundum Iaſ.in l.fi.C.de indic.vidui.tollen.

Si quis apprehẽdit per vim aliquam virginem, & eam proſtrauit in terram,ibiq; carnaliter cognouit.non debet puniri ſtatuto, pœnã mortis inferente. ſecundum Arno. in epitoma.100.& fuſius tradit Plotus in l.ſi quando.num.42. & ſeq. C. vnde vi. vbi ponit an,& quando,& quibus in caſibus habeat locum ſtatutum de raptore.& ibi.num.*646*.648.& ſeq. vbi dicit,quòd defertur iuramentum virgini in litem aduerſus raptorem.vide oĩo Iul.Clar.in prac.crimi.§. Raptus. An pœna raptus de iure ciuili,tollatur per ius canonicũ, vt quis non decapitetur. Ibi dicit Iul.Clar.qui licet non decapitetur Raptor,qui accepit in uxorem raptam, attamen eius bona confiſcantur. per glo. communiter approbatam. de qua ibi.Iul.Clar.licet Scarlatinus inter.conſilia crimi. diuerſorũ per Zilettum in conſi.112.nu.10.& ſeq.uideatur contrarium tenere.& uide Pariſi.in conſi.1*59*.& 1*6*0.in 4.& 170.co.uol. Et ſtatutum de fure habet locum in raptore.& hæc eſt communis opinio. ut atteſtatur eruditiſſimus dominus Burſatus in conſ.94.num.*6*. & ſeq. Cui me plurimum debere ſentio propter eius conſ.18. Et qui rapuit ſolutam, aliàs de floratam,non tenetur pœna ſtatuti.ſecundum Arno. in dialogo. 40.& Guido pap.q.555.& Alberi.in qq.ad ſtatu.q.*66*. in *3*. par.& Marſil.in l.1.C.de rap.uirgi.& d. m. Cephalus.in cõſ.

40.per totum.& Pariſi.in conſi.160. in 4.uol. ubi de uirgine ſtuprata tractat.Et no.ꝙ illa lex.1.C.de raptu uirgi.loquitur tantum in muliere,quæ cauſa libidinis rapitur. ut inquit Deci.in conſil.234.in 2.uol.& Marſil.in ſing.65.uide Vallam in elegantiarum.lib.4.cap.3.& Viuium in ſuo tracta.communium opi.ver.raptor. & Ferrettum in conſi.65.in 1.per totũ. & d.m.Alcia.in conſi.21.lib.7.per totum. Iſtud ſtatutum nõ haberet locum,ſi quis raperet virginem nondum viripotentem.vt ait Signorol.fuſius in conſi. 207.& Grammati.in deciſ.Neapoli.21.vbi non tenẽtur, nec debet decapitari, niſi ui rapuit.Rapere etiam dicitur, qui trahit aliquem de itinere. unde rapere mulierem dicitur,qui eam trahit de itinere,quã uis non perducat eam ad locum deſtinatum. ſed rapere non dicitur,qui detinet in loco,in quo eſt.ut inquit Bal.in l.ſed ſi eximendi.ff.de in ius uocan.uide Bal.in qq.uer.rapere & l. 3. ff. ne quis eum, qui in ius uo. eſt, ui eximat. & Caſſane.in conſue.Burgun.in rub.pagi.16.ſub num.39. cum ſeq. & ibidem.in §.5.pagi.62.dicit,ꝙ raptor debet carere eccleſiaſtica ſepultura.c.ſuper eo.de rapto.& alios caſus etiam ponit, quibus quis carere debet ſepultura ibidem ſuper uer. *du prince*. uide Iodocum in prac.cri.in titu.de raptore.& *Boſſi.* in prac. crimi.in titulo de raptoribus. & in titulo de rapinis. fol.172. & de raptu mulieris.fol.185.& Mõteleo in prac. arbitra. parte 4. Item non habet locum ſtatutum,ſi quis de lupanari rapuit ſponſam, vel uxorem alterius.ut ait Bal.in l.in ambigua ff.de legibus. quod intellige de lupanari publico, & non de ijs,de quibus legitur in l.ancillarum.ff.de pet.hær.ubi dicit, in multorum honeſtorum uirorum domibus maxima lupanaria reperiunt.uti dicit Alberi.ibi, qui dicit, quòd licet lupanaria ſint in domo honeſtarum matronarum,& perſonarum, non propterea tollitur earum honeſtas.32.q.5.uer.tolerabilius.Et lupanaria,ſecundum ipſum, dicuntur à lupana meretrice,pro ut habetur in Chronica Martiniana.

Si quis rapuerit rem aliquam in domo alterius, an punietur

tur ſtatutaria poena centum,ſi fregit hoſtium,vt raperet? reſpon. Alberi.in qq.ad ſtat. in q.229.in 2.par.ꝑ ſic.per l.Mar cellus apud Iulianũ.ff.de verbo.ſigni.& Sozi.iun ior in conſ. 1.nu.9.in 1.uol.vide Grammati.in voto 4.per totum. & Menochium in tracta.de arbitrio iudicis.in caſu. 294.

Nos ferrarienſes habemus ſtatutum.ſub rubri. pœna cognoſcentis per vim,vel rapientis mulierem.de quo meminit Menochius in tracta.de arbitrio iudicis in caſu.291. num.9. & in caſu.351. num xi.& caſu.360.num.122. Circa materiã raptus.vide Corne.in conſil.8.vol.2.& Pariſi.in conſi.160.in 4.& 29.num.57.in 3.An per ſubſequens matrimonium tolla tur pœna? reſponde,vt per Ange.in tracta.malefi.fol.100. quid ſi confitetur mulier ſe prius cognitam ab alio? reſpon. vt per Cępollam in conſil. 58. incip. ſtatuto prædicto, ibi, honeſtè viuẽtẽ.&c.ſecùs,ſi fuiſſet ab alio tacta, vel oſculata. vt ait Ange.in tracta.malefi.fol.55.col.1.vide Bal.in l.rapto res.C.de epiſco.& cleri.& in auth. ſi quis non dicam rapere. & Mattheſi. in ſingu. 101.& 102.& vide ſupra in rub.in quibus caſibus per inquiſitionem. fol. 128. col. 2.& Cępol. in conſi.cri.48.in uer. quaſi uoluerit.infra menſem.& licet laba tur iſte menſis,conſideretur, an à prima ſententia vel 2.ſecũ dum Alex.in conſi. 36.in prin.in 4.uol.& Firma.in uer. ſtatu tum de malefi. uer. 54. & 171. & Bal.in ad.Speculato. in titu lo de ſenten.col.2.in prin.& Areti.in §.ex quibuſdam col.1. inſti.de pœna temere litigan.in fine illius ſtatuti.poſſet tamẽ poteſtas diſpenſare cum puero,ne illi manus amputetur. ut inquit Cępolla in cautela 2. uer. pen. & uide Machellum in patrocinio 48. per totum. Et no. quòd in caſu rapinæ leuiores probationes admittuntur.quod intellige. ut per Deci. in conſi.82.ſub num.3 in fine conſilij.in 1.par.

Extat & aliud ſtatutum ferrarienſe ſubſequens. in rubrica pœna ruſtici mulierem rapientis,uel cognoſcentis.Ad quod dic.quòd ſi ſequutum ſit matrimonium,raptus non eſt punibilis.ut ait Ange.in tracta.malefi.in uer.Che hai adulterato

la mia dõna.uer.quæro,quæ ſit pœna ſtupri.in addi.ad fi. fol. 8. ſimiliter,ſi uir rapuit mulierem, uel uxorem, uel ſponſam de lupanari,nõ puniet. ſm Alex.in l.raptores. §. oportet.C. de raptu uirgi.in apoſtillis,Limita tamen,ut per Deci.in cõſ. 234.num 8. An ſtetur confeſſioni eorum de matrimonio con tracto?reſpon.ut per Ange.in tracta.maleſi.fol. 56. uer. Pone,quòd quidam,ex glo.& Abb.in c.pen.de rapto. & Barba. in conſ.45.uol.1.in fi.dum hic dicitur de matrimonio an ua leat?uide Abb.in c.1.de ſponſa. & in conſ.12.& Dominicum in c.ſtatutum.il j. de hæreti.in 6.& Alex.in conſ.97.uol.1. & in conſ.24.col.6.uol.2.& Cępollam in conſ. 57.Ibi animo & intentione &c.quomodo hoc cognoſcatur?uide infra in uer. pœna mulieris nuptæ &c.ad ſtatu.in uer. ſeù alterius conditionis honeſtè viuentem.vide Gand.in tracta.maleſi.in titulo de uarijs quæſtionibus. ſub nu.2.& Bal.in conſ.310. in 1. par. & Pari. de Puteo in trac.ſyndica. in §.adulteriũ. & Plot. in repeti.l.ſi quando.C.unde ui.& Alberi. in qq. ad ſtatu.q. 53.in 3. par.& Alex.in conſ.165.in 7.uol.& Iul.Clar. in §.raptus.in prac.cri.

Ratio.

RATIO generalis iuris communis trahitur etiam ad ſtatuta.ut ait Bar.in q.incip.per Italiam. quod uerum putat Bal.in l.ea, quæ.C.de condi.indebi.quia in ſtatuto nõ exprimitur ratio.Nam ei ineſt naturalis, ſcilicet, & ciuilis iuris communis ratio,ſi in eſſe poteſt.ſecus,ſi ineſſe non poteſt. l. proſpexit.ff.qui & à quibus ubi Bal.fuſius hoc dicit.

Rebelles.

STATVTO cauetur,quòd omnes, qui non ſunt rebelles, vel confinati,debeant ad ciuitatem reuerti,ſub tali pœna. Titius non vult reuerti. quid iuris? an locus huius maleficij erit locus reſidentiæ ab extra? an locus ab intra? reſp. Saly. & Bal.in l.actor.in 3.col.C.de proba.quòd ab intra,quia ibi ſiſti oportet.l.item illa.ff.de conſtit.pecu.& in c. vbi periculum.§.

lum.§.1.de elect.in 6. unde quando Cardinales non intrant Conclaue.ibi mora dicitur cōmitti potius in cōclaui, quàm extra, nec attenditur hic, ubi eſt corpus, ſed ubi eſt animus in mora. quid ergo inquit Bal. dices in caſu.l. vlt. ff. de decre. ab ordi. facien. Si quis extra municipium agat, ſoluat dragmas mille. quærit Bal. quis eſt locus iſtius maleficij? Et reſpon. quòd denotatur per actum, vbi eſt locus reſidentię: quia ſtatutum eſt probatum verbis affirmatiuis, ſed inſpecta finali intentione, iſtud maleficium committitur intra, non reuertendo ad domicilium. & ideò nimirum. ſi tale ſtatutū extendit uires ſuas ad delinquentem extra territorium.

Stat ſtatutum, quòd filij rebellium à maiore vſque ad minorem debeant expelli de ciuitate. Pone quidam rebellis habebat quatuor filios, minorem, & maiorem, & duos intermedios, an omnes debeant expelli? reſpon. Bal. in l. à caligato. C. de nuptiis, quòd ſic. Et ſtatutum non cōprehendit Spurios. l. lege. §. nec diſtinguitur. ff. de ritu nuptiarum, & no. Cy. in l. quis quis. C. ad l. Iuliam maieſt. & Ioan. Andr. in c. ſtatutum de hære. in 6. & Bal. in l. acutiſſimi. C. de fideicommiſſiſ. Et d. ſtatutum, intelligitur, viuente patre, & non eo mortuo. quia tunc non eſt filius, ſed quondam fuit. ut no. in l. eius, qui in prouincia. ff. ſi cer. petat. Et not. quòd rebellis idem eſt, ꝙ infidelis. Omnis enim deuiatio à fidelitate, eſt infidelitas. vnde, qui cum eſſent ſubditi, expreſsè rebellant principi, dicuntur rebelles, & infideles. vt ait Guido pap. in q. 589. vbi hoc traditur plenè. & in titulo. qui ſint rebelles, in vſibus feudorum. vbi Bald. & cæteri. & Boſſius in prac. crim. ubi de rebell. agitur.

Rector.

SI ſtatutum ſimpliciter dicit, quod ſcholaris nō poſſit pulſari coram alio iudice quam corā rectore. Intelligitur, nō ſolum in cauſa ciuili, ſed etiam criminali. ſecundum Bald. in l. ex eo. C. de agentibus in rebus, ex prin. d. l. Nam Rector

ctor ipſe habet cognoſcere ſuper crimali. niſi conſuetudo contradicat. ſicut eſt Bononiæ. per quam derogatur. auth. habita. C. ne filius pro patre. & dicit Fely. in c. ſignificaſti de offi. de lega. Et idem eſt in vicerectore. Nam vicerector debet gaudere priuilegijs rectoris cum tota preeminentia ſua. vt ait Roma. in ſingu. 362. de quo meminit Bombinus in conſi. 22. num. 24. & in conſ. 23. in princ. Quod intellige, quando eſt creatus ab vniuerſitate ſcholaſticorum, ut per Anto. de Prætis. in tract. de iuriſditione epiſco. cap. 6. num. 54. in tom. 2. fol. mihi. 308.

Si uno ſtatuto cauetur, quòd rector cognoſcere non poſſit de maleficio cõmiſſo ante introitum ſui officij. altero uero quòd poteſtas habeat arbitrium contra incendiarios. An de incendio commiſſo ante ſuum officium cognoſcere poterit? reſpon. Bal. quòd non. in l. quemadmodum. §. hæc uerba. ff. ad l. Aquil. & Cataldi. in tract. ſyndica. ſub nu. 135. Et uide Scodobium in auth. habita. C. ne filius pro patre. & ibi Bologninus hoc tractat.

Receptator Bannitorum:

STATVTVM puniens receptatorem banniti, habet locum etiam in eo, qui retractat illum, qui ſaltem unum pedem ad fugam moneat. & ut peruenit aliquo modo ad factum, ſeù principium facti. Non autem erit locus ſtatuto in eo, qui tempore receptionis de ſe factæ, conſilium tantum fugæ habuit. ſm Bal. de quo meminit Caccialupus. in trac. de debitore ſuſpecto fugitiuo. 9. q. prin. ſub nu. 3. & Marſil. in l. 2. C. de rap. uirgi. & Bal. in qq. ad ſtatuta uer. receptator.

Si quis rem furatam ſcienter receceptat ſine aliquo lucro, uel ſine ſpe lucri, non tenetur aliquo ſtatuto criminali. ſecundum glo. in l. qui iuraſſe. §. ſi pater. ff. de iureiuran. & Marſil. in conſi. 53. nu. 30. in 1. uol. & Riminal. in conſi. 80. per totum. in 1. vol. & Portium in conſi. 206. de receptatore ſtatutum, non habet locum in filio, uel patre receptatore. ut inquit

quit Crauetta in conſi.309. per totum.in 2. vol. vide omnino Anto.Gomez.in tracta. de homicidio. nu.50.& ſeq.in tomo 3. fol.370.& Caſſane.in conſue. Burgun. & in §.5. pagi. 39.& Rolan.à Valle in conſi. 45.per totum in 1. vol.& Placam in tracta.de delictis. cap.16.& Plot.in repeti.l.ſi quando.ſub nu. 859.C.unde ui.& Follerium in prac. cri.in titulo banniantur. & Menochium in tracta. de arbitrio iudicis in caſu 348.& Iodocum in prac. cri. fol.134.& Lucam de Penna in l.1.C.de deſerto. & occultatoribus eorum. lib. xi. & Monteleo in prac.arbi.par.4.ſub nu.286.Et non ſufficit, Bannitum una uice recipere, ad hoc ut de receptatione argui poſſit ad pœnam. ut probat Lucas de Penna in l.quis quis. C.de fugitiuis colonis.lib.xi. & ibi uide remiſſiuè per eum. & fuſius in l.1.C.de deſertoribus.lib.xij. & Boſſi.in prac. cri. in titulo de rapinis. ubi fuſius hoc tractatur. Et recipere, uel receptare dicitur quis aliquem bannitum, quando eum abſcondit. ſed dando illi potum, uel commeſtionem,non dicitur recipere,& conſequenter nec ſtatuto tenetur.ita inquit Bar.in l.1. ff. de ſeruo corrup. Et de receptatore furis. vide Iul.Clarum in prac.crimi.q.90. ad fi.Et de receptatore banniti. uide per Areti.in §.fi. nu.1.inſtitu. de iure naturali.ubi non punitur,niſi ſcienter receptauerit. quod probat. & uide ſupra ubi egimus de bannitis. Item non punitur ut receptator,qui non potuit prohibere.puta,cum eſſent decem banniti,qui in ſimul acceſſerunt ad domum illius,dicentes, niſi nobis aperueris ianuam, ponemus ignem ad domum.ut inquit Arnonus in dialogo 45. Et nos ferrarienſes habemus ſimile ſtatutum. ſub rub.pœna recipientis rebelles, bannitos,& condemnatos perſonali pœna. Ad quod uide Menochium in tracta.de arbitrio iudicis.in caſu 348.in ſtatu.ipſo.ibi ſcienter &c.Secùs,ſi ignoranter ut inquit Bar.in l.1.C.de deſerto.lib.xij. & l.omnes.la 2.C.de agrico.& cenſi.lib.x.& Areti.in conſi.121.& Dominic.in c.contractationi.in glo.ſciuerit.de appella.in 6.& Bar.in l.1.de colle.illi. lib.xij.& Firma.

uer.

uer.hoſpes. & Fely.in c.cum ingreſſi.in 1. de offi.de lega.in uer.item præſtans auxilium &c. idem eſt dicendum, ſi quis ſponte teſtificaī,uel aduocat, uel fideiubeat pro bannito. & incidit in pœnā ſtatuti. ſm Bar.in l.poſt legatum.§. his uerò. cum ſeq. ff. de his quibus ut indig. & Ange.in tracta.malefi. in glo.Andream.col.3.&.4.& Firma.uer.procurator conuenit.uer.33.& Bar.in l.cuicunq;. in fi.C.de ſeruis fugiti. licet ipſe bannitus,quando habet bona,poſſit procuratorem conſtituere.ſecundum Bal.in l. is,qui reipublicæ. in apoſtill. ff. ex quibus cau.maio.& l.papinianus eo. tit.& Firma. in uer. bannitus auditur.per totum.in uer.recipientis uerò &c.ſi tamen bannitus ante bannum accuſaſſet aliquem, poſſet poſtea proſequi.vt dicunt glo.& Bar.in rub.C.de aleato.lib.xi. in fine ſtatuti &c.& ſic corrigit,quod dixit Bar.in l.fi.ff. de receptato. Coniunctus ſtatuto non comprehēdit, de quo etiā uide per glo.& Dominic.in c.cum ſecundum, de hære.in gl. receptatores.ver. limita per ſtatutū non cōprehendi, de quo etiam per glo. & Domin.in d.c.cum ſecundū.ver. limita per ſtatu.ſupra proximè.in fi.ante bannum.Item ſtatuto nō comprehenditur, qui conuerſatur cum bannito publicè conuerſante per ciuitatē, & tolerato. ut tenet Ange.in l.ſi duo.ff.de acqui.hære.& Marſil.in l.1.nu.2.ff.de ſiccarijs. & Duenyas. in regula.68.& D.Ioſephus Ludo.in deciſ.Peruſi.31.nu.11.

Recipiens.

STATVTVM, puniens recipientē pecuniam,Habet locum, & extenditur ad recipientem liberationem pecuniæ. vt inquit Calcane.in conſ.1.col.10. circa med. Et eſt differentia inter capere,& recipere.ut ponit Caſſaneus.in conſue. Burgun.in §.2.

Recurſus.

SI in volumine ſtatutorum ad ſit ſtatutum. quòd ubi ſtatuta loci non prouident, recurratur ad ius commune. Dic ꝙ intelligi debet ad ius commune,ſcilicet Romanorum, non

autem

autem ad ius commune ciuitatis dominantis. vt declarat So zi.in conſi.271.ſub num.3.par. 2. quid ſi adeſſet litera ducalis, pro ut habetur in initio noſtrorum ſtatutorum, qua cauca tur. quòd deficientibus ſtatutis diſtrictus, vel territorij ferrarienſis, fiat recurſus ad ſtatuta Ferrariæ, & in eorum defectū, ad ius cōmune, An fiet recurſus ad ius cōe Romanorum, an ad ius commune canonicum? vide Barba.in conſ.42. col. 2. ſub num.7.in 2.vol.& Fulgo.in conſ.60.& Bal.in l.1.C. qui bonis cedere poſſunt.& Barba. in conſ. 13. ſub num.6. in 1. vol.& Zabarell.in conſ.2.& in cōnſ.20.& Bal.in conſ.348.in 3.parte.& Riminal.in conſ.9.& in conſil. 72. in fi.in 1.vol.& Gratum.in reſponſo.xi.in 2.

Reus perſonaliter. &c.

REVS, ſi contra ſtatutum excipiendo non debet audiri, niſi fuerit in præſentia. Dic, quòd hoc non obſtante, poterit iudicis officium implorare, in locum deficientis exceptionis, per ſuum procuratorē, quando euidenter conſtaret de calumnia aduerſarij, vel, ꝙ impunitus de facto eſſet euaſurus. vt inquit Bal.in l.planè in cæteris.ad fi.ff.de peti.hære.vi de Boſſium.in prac.crimi.in titulo de reis requirendis, & abſentibus damnandis.pagi.264. Sed hoc non admittit Ferrariæ ſtatutum.

Redemptio.

STATVTA loquentia de redemptione captiuorum, Non habent locū in captiuis ex maleficio. ut inquit Bal.in auth. contra rogatos.C.ad Trebellia.per.l.bona fides.ff. depoſiti.

Reformatio.

REFORMATIO, quòd banniti extrahantur de banno, ſoluta certa quantitate, ſi habuerunt pacem cum offenſo. Dic quòd intelligitur de illis, qui poſt reformationē ſunt banniti & qui pacem habuerunt, non ſolum tempore dictæ reformationis, ſed etiam de futuro, & qui tunc fuerunt banni

tí,& banniti ſunt poſtea.prout declarat Paul.de Caſt.in l. cũ in ſecundo.ſub nu.8.ff.de iniuſto rup. teſtamen.

Si reformatio eſt facta contraria ſtatuto. Tamen ſi ſtatutum ante,& poſt fuit ſeruatum,& practicatum, cum reformatio non fuerit more utentium approbata, ſtatutum non cenſetur ſublatum,quia nõ dicitur int erruptum, quòd ſemper uiguit.4.diſt.c.in his.ſecundum Inno.& Bal.in auth. omnes peregrini. circa fi. C. communia de ſucceſſio.Idem tenet Anchara.in c. canonum ſtatuta. de conſtitu. de quo tractat Cępolla in conſ. 13. ſub num. 10.Et reuocato ſtatuto, cenſetur reuocata reformatio.ſecundum Bal.in l.1.C.de latina liberta.tollen.Et ſi imperator ſanctiſſimus,in quo omnis ceſſat ſuſpicio.l.1.C.ad l. Iuliam de ambitu. non vult ſuas ſacras formas valere,múlto minus ualebunt ſtatuta & reformationes ciuitatum.quas canes curiales, & deuoratores omniũ communium fieri faciunt pro libito uoluntatis.ut ait Bar.in l.omnes populi.ff.de iuſti.& iure.

Si extat in ciuitate reformatio, quòd quicunq; receperit aliquam pecuniam,uel aliquam promiſſionem,vt remitteret quẽpiã in ciuitate, deberet puniri. ſi aliquis recepit pecuniã ab aliquo,ſi ibi eum remitteret.dicebat Bar.ꝙ aut ille erat officialis, & tunc illicite accipit, vt per totum titulum.ff. ad.l. Iul.repetun.& ſic reformatio locum habebit. aliàs ſecùs. vt inquit Bar.in l.metum.§.ſed licet.per illum tex. ff. quod metus cauſa.

Sed pone,reformatio eſt facta,quòd qui ſoluit præſtãtias, poſſit ex computare in condemnationem, An poterit petere prædictas præſtantias?reſpon.Bar.in l.fideicommiſſa.§. item ſi quis.ff.de leg.3.quòd non.quia ſtatutum dicit,quòd poſſit compenſare præſtãtias,uidetur ergo prohiberi,quòd poſſint peti.per.d.§.ſi quis.

Statuta municipalia, & reformationes ciuitatis non poſſunt extendi ad lites pendentes, etiam ſi hoc expreſsè dicerent.ut in auth.in medio litis non fieri ſacras iuſſiones, circa

prin.

prin.vbi eſt tex.ſecundum Bar.quod intelligit Bal. in l.ſanci mus.C. de ſacroſanc. eccle. in deciſionibus cauſarum, quas ex prætorio metimur.vt in auth.de non alie.§. alienationes. ſed quò ad ordinem iudicij,quatenus eſt de futuro, bene tenet ſtatutum ſuper lite pendente. & ita dicit Bal.ſe allegaſſe, & conſuluiſſe, ſequendo opinionem Archi. ſed non recordor,dicit Bal.vbi vide,quod no.Iaon.Andr.in c.licet canon. de elec.in 6.ſuper uer.decreto.Nec dedignatur ipſe Bar.dicere non recordor.vt dicit.in l.de minore.§. plurimum.ff.de quæſtio.col.2.& §.tormenta.labilis eſt.n.hominum memoria.l.peregrè.ff.de acqui.poſſeſſio. vide Gellium. in Noctiũ Atticarum.lib.xij.cap.xi.ibi,alius quidam veterum poẹtarũ, cuius nomen mihi nunc memoriæ non eſt.De memoria fuſiſſime loquitur.& Alberi.in l.1.C.de veteri enuclean.nu. 3.& Son. vir. ca.136.& ſeq.& Cicero.in tuſcalinis lib.1. Et duæ ſunt memoriæ. ut ait Cicero ad Herennium. 2. vide Ioan. Fabr.inſti.in prooemio. & Spiegellium in uer. memoria. & Vallam in elegan.lib.2. cap.1. & Neuiza.in ſylua nuptiali. lib.5.ſub nu.17.& Bal.in qq.ad ſtatuta.uer.ſtatuere.nu.12.& hæc ſufficiant.iuxta illud Poætæ.

Deſine plura puer, & quod nũc inſtat agamus:

Statutum dicit,quòd mihi prouideri poſſit fauore bannitorum. Fit reformatio,quòd quicunq; cẹperit bannitum,habeat decẽ,Modò vnus ex bãnitus aliũ ex bannitum capit,An prœmium conſequetur? reſpon.vt per Bal. in l. rogaſti. ff. ſi cer.peta.Reformatio, (vt ſcias) eſt rei veteri facta additio, aut eiuſdem renouatio.vt ait glo.ver.reformat.in prag.in titulo de autho.genera.con.Et valent iſtẹ additiones ad ſtatuta.l.ſi non mortis.per illum tex.ff. de inoffi. teſta.

Si ſit reformatio, quòd omnibus pacem habentibus iudices dimittant medietatem pœnæ. Etiam de futuris intel ligitur.quia noua forma nouæ materiæ adaptatur.l.ab Anaſtaſio.C.manda.

Statuta præcedentia interpretantur reformationes.ſecundum Bar. in l. ſciendum.vbi & Bal.& cęteri. hoc firmant ff. qui ſatiſda. cogantur.

An reformationibus renunciari poſſit? vide per Gandy. in tracta.maleſi.in titulo.de obſeruantia ſtatutorum.num.6.

Si per reformationem committitur aliquid prioribus.Sub intelligitur,uel maiori parti eorum,ſi alij eſſent abſentes. ita dicit Bar.in l.reſcriptum.per illum tex.in prin.ff.de pactis.

Et vbi quid eſt additum ſtatuto antiquo, non ſequimur illud,ſed nouum.l.fi.de aquæ ductu.lib.xi.& dicit Bal.in l. ius ciuile.per illum tex.nu.6.ff.de iuſti.& iure.Et idem ius intelligitur repetitum in additione,quod erat in antiquo, etiam, quò ad pœnam.vt tenet Lapus. in clem.ſtatutũ de electio.& ibi Cardina.col.4.per glo. ibi. in uer. conſuetudinem. quia quod adiungitur eſt pars adiuncti.l.ſed ſi manente.ff. de præcario.l.proponebatur.de iudicijs.& Fely. in c.1.col.2.de iureiu.& Deci.in conſi.90.col.fi.

An conſtitutio iurata tolli poſſit?Dic ut per Alex. in conſ. 137.nu.6.vol.vi.Et conſtitutio corrigens, declarans, vel interpretans,intelligitur eodem modo,& menſura,qua ius correctum,& declaratum.ſecundum Alex. in arbore conſanguinitatis.c.fi.de conſangui.& affini.col.19.l.nihil.& ibi Bar. de coniungen.cum eman.libe.Et correcta lege,intelligũtur correctæ interpretationes.vt inquit Iaſ.in l.fi. in primo nota. C. de edicto diui Adria. tollen. & Alex. in l.omnes populi col. 8.ff.de iuſti.& iure.Et ſituatio reformationis in uolumine ſtatutorum,eſt de forma.Aliàs non aſtringit officiales.ſecũdum Fely.in c.1.in fi.de re iudica.

Regula.

SI ſtatutum præcedens procedit per viam regulæ. intelligitur regula illa repetita in quolibet ſtatuto ſequenti. ut inquit Alex. in conſi. 50.in fi.in 2.vol.de quo meminit Rui. in conſi.123.in 5.vol.

Relatio.

Relatio.

ET ſi ſtatutum dicit, omnino, vel præcisè ſtari tali ſcriptu ræ, uel relationi. Dic tamen ꝙ contrarium poterit probari. §. item uerborum. inſti. de inutilibus ſtipula. Intelligitur. n. ſtatutum, ꝙ debeat omnino ſtari. ſupple, donec contrarium probetur. vt dicit Areti. inſti. eo. §. poſt alios. & ita conſuluit Ang. de Vbal. inter conſi. cri. in conſi. 22. in to. primo.

Relaxandus.

ILLE ſtatui eſt relaxandus, cui eſt facta concordia. quæ tollit totam maleficij pœnam, ex forma ſtatuti. ſi detinebatur, nec poterat dare fideiuſſorem. ut declarat Bal. in l. neq; libellus. §. qui. ff. de in ius uocan. Quando quis eſt relaxatus, & liberatus à carceribus pro nunc, præſtita fideiuſſione. &c. vide Cuma. inter. conſi. crim. in conſi. *36*. in tomo 1. vide quæſo. & vide Iul. Clarum. in prac. crimi. in q. *63*. vbi hr̃ ẽt de iuramento purgationis. & vide. ſupra. uer. carcer. Et no. ꝙ comparens in cauſa criminali, ut relaxetur, etiam dando pignora in communi de nocte eſt relaxandus. ſecundum Angel. in l. more. ff. de ferijs.

Remiſſio.

STATVTVM poteſt remitterre pœnã delicti. l. Gracchus. C. de adulterijs. Et poteſt facere ſtatutum, quòd maleficiũ futurum impunè committatur, nec ſub maleficij nomine cõprehendatur. ſecundum. Bal. in l. 1. C. de hære. inſti. igitur à fortiori, poteſt remittere maleficium de præterito. ut ait Sozi. in conſi. 108. ſub nu. 4. in 4. uol.

Si ego incuſſi duo vulnera in eodem loco, & tempore, & in eadem rixa, & accuſor de uno coram Poteſtate, & de alio coram Capitaneo, & peto me remitti ad eundem iudicem. Quid iuris? an ſit electio Rei, uel actoris. ad quem remitti debeam? An debeam remitti præciſè ad eum iudicem, qui prius cœpit cognoſcere? reſp. Bal. ſuper feu. in titulo Si tue.

con-

con.feu.inter pares.in fi.quòd ſic.

An debeant fieri remiſſiones reorum declarat Milleus in prac.crimi.pag.36.in glo.uer. iudex.ſub nu. 63.& ibi pagi..63.in glo.in uer.remiſſus.litera B. & pagi. 73. nu.10. vbi tractat etiam de clerico malefactore remittendo. & Lucas de Penna in l.1.C.de diuerſis officijs lib.xij.& Boſſi. in prac. crim. in titulo de foro compe. ſub nu. 53. & Grammaticus in deciſ.Neapoli. 26.& Boeri. in deciſ.29.& Oldra.in conſil. 124.& Abb.in conſi.24.parte 1.vbi dicit poſt Bar.in l.ſepulchri.ff.de ſepulchro violato.quòd conſuetudo habetur per totam Italiam, quòd non fiant tales remiſſiones. & Bal. idē dicit.in conſil.209.in fi.in 2.vol.& in conſi.458.& Grammati.in conſi.27.& ſeq.& Caſſane.in conſue. Burgun. pag.304. col.2.& Follerius in prac. crim. ſub titulo Audiantur excuſatores.& Iodocus in prac. crim.cap. 147. & Iulius Clarus in prac.crim.q.38.uer.eſt autem tantæ potentiæ. limita autem, ut ibi per eum.& Diaz.in regu.642.& Viuius in tracta. communi.opi.uer.iudex domicilij & Alex.de Neuo in conſ. 93.& Didacus Couarru. in uariarum quæſtionum. cap.xi. & Lauren.de Rodulphis inter conſi.crimi.in conſi.15. in tomo 1.& Bernardinus de Plotis. inter conſi.cri.in conſil.133. & Portius in ſuo tracta.communium opi.lib. 4.conclu. 4. & Franc. Mar.in deciſ.parla.Delphina.q.83.lib.2.& Antonius Gabriellius in ſuo tracta.communium conclu.lib.7. conclu. 25.In contractibus autem etiam regulariter non fit remiſſio. l.hæres abſens.§.1.ff.de iudi.& Grammat.in conſil.27.nu.7. Sed limita, niſi fuerit renunciatum fori priuilegio. ut dicit Iaſ.& alij.in l.1.ff.ſi quis ius dicen.non obtempe. vbi traditur hoc per gloſſam,quam uſu iudiciorum eſſe receptam fatetur Alberi.ibi.& Saly.in auth.ſi uero.contigerit.C. de epiſco.& cleri.& Specula.in titu.de remiſſionibus.& Bar.in l.1. ff.de operis no.nunc.& Roma.in ſing.279.vbi dicit commu nem. & Iaffredus in deciſ.5.& Bar.& Apoſtill.in d.l. hæres abſens.& ibi Paul.de Caſtro.& Apoſtilla. & dicit commu-

nem. d.m. Alcia.in tracta. præſump.in regu.*3*. præſump.*36*. nu.12.vide Barba.in conſi.52.in 2.per totũ.& Boeri.in conſ. 50.nu.21.vbi dicit, quòd quando eſt renunciatum priuilegio fori,& iuratum,habet locum remiſſio.Et de conſuetudine hodie non fiunt remiſſiones delicti, ubi delictum fuit. licet communis opinio de iure ſit in contrariũ. ut ait Michael Graſſus in ſuo tracta. communium opin.lib.2.cap.x.q.*3*.

Repreſaliæ.

REPRESALIAE quandoque conceduntur per ſtatuta. ſiuè Clarigationes,uel pignorationes. De quibus tractat Alber.in qq.ad ſtatu.q.52.& ſeq. & Scodobius in auth. habita.ſuper uer.Hæc ob alterius. fol. 124. & Bar.in trac.repreſaliarum.& Cuma.in conſi.141.& Bal. in conſi.*98*.in *3*.& in conſi.1*56*.in 5.vol. & Zabarella. in conſi.*73*.& Lucas de Penna in l.graue.C. ut nullus ex vicaneis lib.xi. & Boſſi. in prac.cri.in titu.de iniurijs. ſub nu. 35.& ſeq.pag.227. & Deci.in c.dilecti.de priuilegijs.& Zaſi.in conſi.15. ſub nu. 74.in 1.vol.ubi ex Tito Liuio & alijs Clarigationes nuncupat. & Scodobius ubi ſupra vide Gui. Pap.in conſi. 21*9*. & Alex.de Neuo in conſi.*34*.& Franc.Mar.in deciſ. parla. Delphina.q. *33*2.lib.2.Quæ requirantur,ut concedantur Repreſaliæ,ponit Deci.uel quis quis ille fuerit.in c.dilecti.nu.12.de priuil.

Repreſentatiua perſona.

STATVTVM pœnale loquens de perſona uera, non ligat repreſentatiuam.ſecundum Butr.in c.graue.in *3*. nota. de præben.

Reſponſio ſimplex.

STATVTVM vult,quòd reſpondeatur ſimpliciter poſitionibus.Pone,quidã fuit captus pro homicidio,& iudici reſpõdet,non occidiſſe, & quatenus conſtaret, ſe occidiſſe,feciſſe ad ſui neceſſariam defenſionem. An erit ſatisfactum ſtatuto?reſpon.Fely.in c.pręterea.de offi.delega.quòd ſic. & Bal.

in qq.

in qq.ad ſtatu.uer.ſimpliciter,& Bar.in extrauag.ad reprimē dum.ver.ſimpliciter. clem.ſæpe.ver ſimpliciter. de ver. ſign. vbi & Lanfran.de Oria.& Bald.in qq.ad ſtatu.ver. reſponde re,& in l.Gallus.§.quidam rectè,col.2.ff. de lib. & poſthum. uer.No. etiam relata glo. ad tex.quòd interdum ſimpliciter dicitur fieri, quòd fit conditionaliter,quando conditio ineſt de natura actus, & etiam iſtud multum no.dicit ibi Bal. Nā ſi caueatur ſtatuto, quòd debeat poſitioni ſimpliciter reſpō deri,poteſt tamen remiſſio conditionari ſecundum naturam rei, uel actus. Plura ad propoſitum collegi in meo tracta. de argumentis.in loco Simpliciter ad ſimpliciter.

Reſtitutio.

SI iudex errat in criminalibus,Non poterit fiſcus petere reſtitutionem in integrū,ēt in publicis pœnis, quia in criminalibus non datur reſtitutio in integrum.l.auxilium.ff.de minoribus. & Cremenſis in ſingu. 32. & 22. vnde ſtatutum, per quod in criminalibus denegatur reſtitutio in integrum, & appellatio intelligitur,quo ad deciſionem totius litis.Secus in eo,quòd totā litem nō dirimit, puta in interlocutoria. ſecundum Guiliel.ex no.in l. ſi ex cauſa. §. nunc uidendum. ff.de minoribus.vbi no.ꝙ licet minor non reſtituatur aduerſus delictum,tamē reſtituitur, ſi omiſit trāſigere, cum poſsit, uel ſi negauit,cū debuit cōfiteri.prout tenet Bal.in d.§. nunc vidēdū, & in qq. ad ſtatu.ſub ver. appellare. Itē ex clauſula generali. Si qua mihi iuſta cauſa eſſe uidebitur, competit reſtitutio,quoties ſtatutum diceret, quòd ſi accuſatus non comparet infra tot dies,habeatur pro confeſſo,& tanquā con tra confeſſum,& in omnibus cōtumacem procedatur ad ſen tentiam.& iſte eſſet nimis paruus terminus,propter quē non potuit comparere.Nam ſi poſt lapſum termini banni uult cō parere,reſtituitur per illam clauſulam.ut inquit Bal.in qq.ad ſtatu.uer confeſſio.& Alberi.in l.conſenſiſſe. §.conuenire.ff. de iudi. Itē forenſis poteſt petere reſtitutionem in integrum

aduerſus

aduerſus ſtatutum, qđ probabiliter ignorauerat.ex d. clauſū la generali.vti dicunt Ioan. Inno. Anto. de Bu.& docto.in rū bri. de conſuetu. Quis nam autem dicatur forenſis,& diſtri- ctualis, declarat Dec.in conſi.661.nu.5.in 5. uol. & 358.nu. 5.in 3.uol.& in conſi.550.num.8.in 4.uol.& 352.in 3.uol.Et de minore.Albe.in qq.ad ſtatu.q.32.in 1.par.

Reſtrictio.

QVANDOCVNQVE in generali ſtatuto, habente ſcri- ptam rationem,vel non, ſit cautum ſeruari debere il- lud ſtatutum,pro vt iacet ad literam. Tūc per rationem nō poteſt reſtringi.l.proſpexit.ff.qui & à quibus. quæ hoc mo- do intellecta habet ſpiritum. ſecundum Euerar. in centu. in loco á ratione legis ſtricta. Et cum ratio non ſit expreſſa in ſtatuto,ſi diceretur hanc fuiſſe præciſè ſtatuti rationem,hoc non careret diuinatione.quæ diuinatio reprobatur.l.ſi puta- tor.ff.ad l. acquiliam.c.vt noſtrum.quod eſt vnicum. in titu- lo vt eccleſias bene. ſine diminu. conſe. Nam ſi talis fuiſſet ſtatuti ratio, facilè fuiſſet illā exprimere. vt dicit in l.1.§. ſin autem.C.de cadu.tollen.c.audi entiam de decimis. Dec. in c.ſuggeſtum.de appella.& Alex.in conſi.48.col.2.uer.& cū nulla alia ratio.in 1.vol.Et ſtatuta terrarum communiter con ſiſtunt in conſtituentium voluntate. vt dicitur in verſu.

Sic volo,ſic iubeo,ſit pro ratione voluntas.

Vt inquit Sozi.in conſil.108.nume.ſeptimo in primo uol. quia ſcriptum eſt per quam durum eſt, ſed ita lex eſt ſcri- pta.& licet ſit iniqua, tamen valet. ſecundum Alexand. in l. hoc ædicto.ff.quòd quiſq; iuris.num. quarto. quamuis ſit du ra.vt ait Iaſ.in l.filio pater.nu.7.ff.de lega.1.& in l.Gallus.§. ſi eius.num.16.in fi.ff.de libe.& poſthu.& Deci. in l.ſi fugiti ui.nu.69.C.de ſeruis fugiti.& Sozi.in rub.quod quiſq, iuris. num.5.& Euerar. vbi ſupra in loco ab opinione uulgi.& Bal. in auth.præſente.C.de fideiuſſo.& Alcia.in lib.de uer.ſigni. in 1.pagi.& Deci.in conſi.64.col.5. & Fely. in c. ſi quando

col.8.ver.circa rationem.de reſcrip.& Sozi.in conſi. 172. & Stepha.de Federi.in tractatu de interpretatione iuris.num. 150.in 1.parte.Et nota,quòd uerba per quàm durum. in.d.l. proſpexit. ff. qui & à quibus exponi debent, ideſt nimis du rum.vt interpretatur Spiegell. in lexico. hoc idē verbum.& vide c.in memoriam.9.diſt. & facit, quod ponit Gammarus in tracta.de veritate & excellentia legalis ſcientiæ.in 1. col. ad fi.& Orianus in trac. de interpretatione ſtatutorum.num. 22.& Gammarus in tractatu de extenſionibus. num. 26. vſque ad 32.

Rixa.

STATVTVM loquens de rixa. intelligitur de reali rixa, & non verbali.vt no.Docto.in l.ſi ex plagis.§.1. ff. ad l. Acquiliam.& Bal.in l.ſi quis.quæ eſt.l.fi.C.de interdic.matri.in ſummario.vbi lex pœnalis intelligiť in caſu uero,& nō ficto.

Robaria, quod furtum latine dicitur.

STATVTVM loquens de robaria. intelligitur groſſo modo.ſecūdum quod vulgus intelligit. vt inquit Bal.in auth. ſed nouo.C.de ſeruis fugiti.in uerſ. quæro quomodo. & allegat.l.labeo.ff.de ſuppellectili lega.& iſdem Bal.in l.ſi quis in tantam.C.vnde ui.Et verbum robare, non poteſt aliter intel ligi quàm vulgus intelligit.vt tenet Calcane.in conſi.77.ſub nu.22.Et robaria ac furtum ſunt ſinonima,& idem ſunt.& ſta tutum de uno,habet locum in alio de iure.licet aduocati ſer uent contrarium.ut inquit Bar.in l.trāſigere.in 4.col.in prin. uerſ.ponamus, ꝙ ſtatuto.C.de tranſac.licet contrarium dica tur.in l.ſi à te.C.de infami.& in auth.ſed nouo.pen.col.C.de ſeruis fugiti. & 14.q.5.c.pœnale.

Statutum,quòd commune teneatur pro robaria,uel latro cinio,Non habet locum, cum robaria,uel latrocinium fit in hoſpitio cōmunis.Nec hoſpitator poteſt habere regreſſum contra commune. ex eo, quòd ipſe ſoluit damnum paſſo,in eius hoſpitio,eo,quia à iudice fuit condemnatus ad ſolutio-

nem

nem damni. ut inquit Paul.de Caſt.in conſi.267.in 1.uol.

Si dicat ſtatutum,ſi quis robauerit rem alienam,puniatur certa pœna.Pone,quidam accepit ad affictum quandam poſ ſeſſionem,& alius fructus ſecauit.uult Coptimator accuſare, An poterit?reſpon.Bar.q non.per tex.in l.ſi fur.ff.de uſufruc.

Quidã dudũ,uidelicet iam ẽ annus, cœpit robariã exercere,& continuauit illam in tempus cognitionis. quæritur, An poteſtas poſſit illum bannire,ſtante ſtatuto,quòd de robaria commiſſa per annum ante,non poſſit cognoſci? reſpon.Nellus in trac.bannitorum. q.4.ſub num.4.2.par.prin. quòd ſic. diſtinguendo,ut per eum.uide omnino Plotum in l. ſi quando.nu.709.C.unde ui.ubi fuſiſſimè hoc tractatur.

Rubrica.

STATVTA debent recipere declarationem à rubricis eorum.l.Imperatores.ff.de in diem addictione.glo.in c.1.de offi.delega. in 6.Bal.tradit de rubricis ſtatutorum. in l. 2. ff. de ſtatu homi.& Peruſi. in c.fi.de appella. ſub nu.152.Et no. quòd rubricæ ſtatutorum poſſunt allegari ad deciſionẽ cauſarum.& iſta eſt communis opinio.vt ait Graſſus in trac.ſuo cõmunium opinionum.lib.1.in ver.ſtatutum.q.1.pagi. 13.

Rumor.

STATVTVM uult, q ſi quis faciat rumorem, tali puniatur pœna.Pone, aliquis percutit ſuum inimicum, ex quo incidenter ſequitur rumor. An punietur ſtatuto? reſpon. vt per Arno.in ſoliloquio.56.q non. & Carreri.in prac.crimi. in §. homicidium.ſub num.6.

Dicit ſtatutum,quòd pro certo crimine ſit pœna centum. Aliud eſt ſtatutum,quòd ſi rumor ſit factus in populo, ſit pœna arbitraria, quæro ſi pro crimine, pro quo poteſt imponi pœna centum, actum eſt cum hac qualitate, ex qua rumor poteſt ſequi, An poterit fieri maior condemnatio? reſpon. Bal.in l.1. C. vt infra certum tempus crimi.qq.terminentur. quòd ſic.quod fuſius proſequitur.

Titius fecit inſultum cum baculo uel fuſte cõtra aliquem, & eum fuſte percuſſit, propter quod rumor eſt factus in populo, An punietur ſtatuto? Dic, quòd punietur de percuſſione,& etiã de concitatione rumoris,ex forma alterius ſtatuti,volentis quemcunq; concitantem homines ad rumorem, ſeù clamantem ad arma, puniri.quia non confunditur unum crimen cum alio.l.quàmquam.de priua.delic.l. qui de crimine.C.qui accuſa.l.qui ſepulchra. de ſepulchro viola. in uer. geminum facinus. & per ea,quæ no.Bar.in l.ſenatus.ff.de accuſa.& no.in l.ſi quis ingenuam de raptoribus.& Bal.in rub. C.de proba.ver. forma, & in l. ea quidem. C. de accuſa. ubi dicit, quòd rumor eſt inſtantaneus clamor.& Alex.in conſi. *96*.in 4.vol. uide ſupra in uer. fama.

S.

SACRILEGIO.

STATVTVM puniens ſacrilegium, ſi fuit commiſſum a laico,intelligitur ſacrilegium, prout conſideratur à iure ciuili. ſi autem ab eccleſiaſtico, & tunc intelligitur, prout conſiderat ius pontificiũ. vt ait Bal.in l.ſi mundum.C.de fur.& Bar.in trac. de poteſta. Card.in 4.q.baſilica.in par.1.ſub nu.8.& Dec.in auth.ſi auię. C.de ſucceſſorio edicto.& Boſſi.in pract.crim.titu.de ſacrilegijs,vide Iac.Butr.inter conſi.crimi.in conſi.1. in tomo 1. & uide Menochium.in tract.de arbitrio iudicis.in caſu.*389*.

Sagittans.

STATVTVM puniens aliquem ſagittantem contra alium, comprehendit exiſtentem in uno loco, & ſagittantem in alio.vt declarat Alex.in conſi.2*16*.ſub num.10.*6*.vol.

Sal.

SI ſit ſtatutum diſponens, quòd priuatus vendens ſal puniatur pœna capitali. Si priuatus vendidit, & antequam accu-

accuſaretur, factum ſit aliud ſtatutum, ꝙ puniatur vendens ſal.in lib.30.Si priuatus accuſatur, qua pœna venit puniendus? reſpon.ut per Iaſ.in l. ſi is, qui pro emptore, nume. 334. ff.de vſuca.

Saltuarius:

SI aliquo ciuitatis ſtatuto caueatur, quòd de damno dato credatur dicto ſaltuarij. & ſaltuarius falſum denunciat. An credatur ſibi? reſpon.Bal.in l.ſi poſt.& in l.1.C. ſi aduer. lib.& in l.contra negantem.C.ad l.aquil.& dicit Azo.C.ad l.Aquil. quod ſi per inſpectionẽ iudicis,uel ſui officialis apparet nullum damnum eſſe datum,quòd iſta eſt efficaciſſima excuſatio ad impediendam condemnationem. §. fi. inſti. de gradi.in ver.ſed magis veritas oculata fide, quàm per aures animis hominum infigitur, & l.ſi. irruptione. ff.fin. reg. ibi in uerſi.oculis ſuis ſubiectis locis. & Flacus.

Certior aure arbiter eſt oculus.

Et Dec.in l.certum.ſub nu. 5.ff.ſi cer.peta.& l.lex,quæ tutores.C.de adminiſtrat.tutorum, in uer. teſtatione operis. Et ait comicus.

Pluris eſt teſtis oculatus q̃ auriti Deum:

& iſdem comicus.

Sepre oculatæ noſtræ ſunt manus,credũt,q̃d vidẽt:

&alibi.

Qui vident, planè ſciunt.

Nam ſtatur dicto ſaltuarij, donec contrarium probetur. vt inquit Pau.de Caſt.in l.ſed alio iure.§.1.in fi. ff.ſi ex noxa. cauſa agatur. & Plotus,in l. ſi quando. C. unde vi. ſub num. 777.ubi habetur fuſius,& ſupra dixi in uer. damnum datum. & de ſaltuarijs tractat plenè Caſſaneus, in conſuet. Burgun. in §.6.maximè.pag.66.& habent ferrarienſes tale ſtatutum. ſub.rubr.de officio ſaltuariorum uillarum diſtrictus.lib.4.in uer.5.Et an ſaltuarius teneatur iurare,&c.uide Barb.in trac.

de

de Cardinalib. legatis à latere. in 2.q.baſilica, num.3.

Statutum, per quod cauetur, ut damnum datum probetur iuramento damnum paſſi, uel ſaltuarij accuſantis, Locum habet, & reſtringitur, quoties agitur contra eum, qui dicitur deđiſſe damnum. ſecùs eſt, ſi agatur contra tertium obligatum pro tali damno, vt ſi agatur contra uillam, obligatam ad emẽdationem damni ex forma ſtatuti. uti inquit Bar. in l. ne quid. ff. de incendio ruina, naufragio. & in l. 1. ff. de furtis aduerſus nautas. & Bal. & Saly. in l. ſi quando. C. unde ui. & Crauetta in conſi. 196. ad fi.

Domini terrarum, & caſtrorum tenentur cuſtodes deputare omni tempore, ne damna aliquo tẽpore fiant. ut dicit Ange. in l. ne quid in prin. ff. de incen. rui. naufra. & Bal. in c. 1. §. conuenticulam de pace iura. fir. argu. l. ſi ita legatus. §. ſi dominus. ff. de uſu & habita. & Caſſane. ubi ſupra. & dominus Herony. de Mõte. in trac. de finibus regẽ. cap. 57. ſub nu. 6. ĩ fi.

Pone, ſtatutum dicit, quòd ſaltuarius denunciet maleficia. An tenetur denunciare maleficium non punibile? reſpõ. Bar. quòd ſic. in l. fi. §. diuus. ff. de publica. quia cognoſcere. an maleficium ſit punibile, nec ne, eſt iudicis officium, & non ipſius ſaltuarij. vt inquit Franc. de Are. in l. cum quidam. ff. de acqui. hære. vide Alberi. in qq. ad ſtatu. q. 62. in 2. par. vbi, dicitur, quòd ſi ſaltuarij tenentur denunciare maleficia infra decem dies, licet aliquis præocupauerit, uel iudex ex officio procedat, nihilominus etiam tenentur denunciare.

Si ſtatutum dicit, quòd ſaltuarius debeat dennuciare maleficia, nec apponit terminum, Intelligitur incontinenti à tẽpore ſcientiæ. non tamen cogitur denunciare præcipiti feſtinatione, ſed inquiſita veritate facti. ut inquit Bal. in l. cum ancillis. C. de inceſtis nup. & in qq. ad ſtatuta. uer. ſyndicus.

Statutum dicens, quòd ſtetur dicto ſaltuarij, vel ſyndici, Intelligitur in dubio, & alijs probationibus deficientibus. ſecũdum Ros. inter conſi. crim. diuerſorum per Zilettum. in conſ. 141. num. 10. vol. 1.

De

De ſaluo conductu, quod latinè dicitur fides publica.

SI quis habet ſaluum conductum, & ſecuritatem à republica pro delictis per eum commiſſis, & nouum committat delictum, quo certe caſu reſpublica offenditur. l. illicitatio. §. quòd illicitè. ff. de publica. non per hoc ſecuritas data rumpitur. ſecundum Dec. in l. cum proponas. in 2. col. ad fi. ſub nu. 6. C. de pactis. Qui ſcienter frangit ſaluum conductum, tenetur leg. Iulia maieſtatis. ſecundum Ange. in l. vltima. ff. de ſepulchro violato. & Bar. in l. 3. §. transfuga. ff. de ſiccar. & l. neminem. C. de ſuſcepto præpo. & archa. An autem iudex poſſit dare ſaluum cõductum hoſti, vel rebelli. tradit Afflic. in deciſ. Neapoli. 4. De ſaluo cõductu, quod fit debitori. vide per Marti. Lauden. in trac. de crimine læſæ maieſta. in 6. q. & Corne. in conſi. 45. in 1. uol. & Cataldi. in trac. ſyndica. num. 92. Et ad impediendum ſaluum conductum. uide Ferra. in c. 55. De ſaluo conducto plura tradit Herculanus in tracta. de cautione de non offendendo. cap. 37. Et de ſaluo conducto à iudice reo dãdo, tractat Placa. in Epito. delic. cap. 37. & Bal. in conſi. 490. in 1. ubi etiam ponit formam ſalui conducti. & in concilio tridentino. & uide Mandoſium in practica ſignaturæ gratiæ. ubi de ſaluo cõducto agit. fol. 74. pagina 2. cum ſeq. Et ſi bannitus petijt ſaluum conductum pro decem diebus, & fuit ſimpliciter conceſſum, intelligitur pro decendio, iuxta petitionẽ. ut dicit Bar. in l. 1. ff. ad legẽ Iuliam maieſta. de quo etiam uide Ioan. Selua. in tracta. de beneficio. par. 3. q. 12. num. 99. vbi tractatur fuſius de ſaluo conducto. & tractat Horatius Lucius inter conſi. crim. in conſi. 167. in tomo 1. & Rolan. à Valle in conſ. 68. nu. 13. in 2. & Claudius in regula criminali 17. num. 8. uide omnino Menochium in tracta. de arbitrio iudicis. in caſu. 336. 337. & 338. & Magalotũ in tractatu de ſaluo conducto. Quæ omnia ſupradicta nota ad ſtatu. Ferr. ſub rub. de habentibus licentias, vel ſalua conducta.

ducta.&c.Et dic,quòd ſaluum conductum,ne quis moleſtetur à creditoribus non comprehendit creditores ex delicto. vt inquit Roma . in ſingu.183.& 179.nec ex contractu iurató . ſecundum Fely. in c.conſtitutus.uer.ſtatuta iurata.de reſcriptis.

Sanguis:

SI contra aliquem ex ſtatuto formatur inquiſitio,uel accuſatio cum ſanguinis effuſione.& probatur de uulnere tãtum. debet ſequi condemnatio de ſimplici uulnere, quia omnino teſtes tendunt ad probandum delictum. ut ait Paul. de Caſt. in l.ſi commune.§.ſi is,qui aquam.ff.quemadmo.ſerui.amitta.& Bal.in practi.crimi.in qq.circa probationes. in q. vtrũ, ſi probetur plus.&c.

Si ſtatutum dicit,quòd extrahenti ſanguinem in palatio, amputetur manus,non comprehendit barbitonſorem.ſecundum Iaco.Butri.in l.quamuis . C.de in ius vocan.

Si ſtatutum dicit,quòd ſi quis extraxerit ſanguinem in platea amputetur illi manus,niſi ſoluerit centum.Vſq; ad quantum tempus poterit ſoluere iſta centum ? reſpon.Bar.in l.1.ff. de penu.lega.pro ut eſt in l.item ueniũt.§. 1.ff.de pet.hær.& ibi innuit, quòd uſq; ad ſententiam.idem tenet etiam Bar. in l.ſeruus quoq;.ff.de hære.inſti.

Statutum imponens pœnam effundentibus ſanguinem, Non habet locum in parua ſanguinis effuſione . ut tenet Corſetus . in ſingu. uer. effuſio.& in tracta.de minimis.in glo.in ver.effuſis.in prag.ſub titu.de electio.pagi.30.An id ſtatutũ habebit locum in guttę ſanguinis effuſione? reſponde, vt per Ange.in tracta.malefi.in glo.ſanguis exiuit. & uide Tiraquellum in ſuo tracta.de iudicio in rebus exiguis . pagi. 34. verſ.decimo & undecimo.& Dec.in c.tuarum.de priuilegijs uum . 9 . & Abb. in c.propoſuiſti.in 2.no.de conſecra . eccle. uel altaris.& Iaſ.in l.ſciendum. num.13.ff.qui ſatiſdare cog. & tradit Vaſquius in tracta.de ſucceſſionibus.lib.1.ultimi libri

bri principalis.§.7.num.35.ubi etiam dicit, quòd ex modica ſanguinis effuſione, eccleſia non debet reconciliari. & Alberi.in dictionario.in uer.effuſio, & ibi Caſtellioneus addit,uide etiam Bal.in eius practica, in q. vtrum pro effuſione modici ſanguinis quis puniatur? ubi dicit, quòd dictus caſus, iudicis arbitrio committitur, ut not. de ſen. excommu. c.cum illorum,uer.nos inde.in glo.quid ſi modicum?& vide Menochium in tracta.de arbitrio iudicis.in caſu 277.num.8.

Satiſdatio.

STANTE ſtatuto, quòd quis non admittatur ad excipiendũ in cauſa criminali,niſi prius pſtita idonea ſatiſdatione. Dic tamen, quòd poteſt implorare iudicis officium.Cum officium et exceptio differant realiter,& eſſentialiter.ſecundũ Ange.in l.planè.ff.de pet.hær.vide omnino Grammat. in cõſi.1.incip. poſt deciſiones. vbi ex forma ſtatuti quis tenetur ſatisdare, antequam acceptet officium alicuius prætoriatus, uel poteſtariæ. Certæ, ſi eſt idoneus, creditur ſoli cautioni,cum generali hypotheca bonorum ſuorum. vt tenet Bar. in l.quicunque.C.de fundis patrimo.lib.x.ubi & Apoſtil.Et ibi, Alex. dicit in Apoſtil. quod ſtante ſtatuto, quòd iudex teneatur in ſyndicatu, ſi non recipit idoneos fideiuſſores. Non tenetur, ſi minus Idoneum recipiat, quando principalis eſſet idoneus ad ſoluendum. ſecundum Bar. in l. quoties. C.de dignita.lib.xij.ubi etiam Apoſtillantes hoc firmant.

Scienter.

VBICVNQVE ſtatutum requirit,ꝙ actus fiat ab aliquo ſciẽter,Debet libellari de ſciẽtia,& probari.vt ait And. in c.viceſimum de offi.delega.qui ponderat illum tex.in ver. ſcienter.& Corſetus in ſingu.ver.ſentẽtia, vbi fuſius hoc tractatur.quod no.ad ſtatutum Ferrariæ.ſub rub.de pœna recipientis rebelles & bannitos, &c. An autem quis ex ſola delicti ſcientia committendi puniatur? vide omnino Iuli.Clar. in prac.crim. q.87.per totum.Et no.quòd non incurritur pœ

na ex facto negatiuo, quod quis quid non fecerit, niſi probetur ſcientia. Puta ſi accuſator villæ, malefactorem non cæperit, prout tenebatur ex forma ſtatuti, debet deduci, & articulari, quòd ſciens non cæperit, & ſic, quòd ſciret maleficium eſſe commiſſum, & etiam ipſum maleficium intelligeret. ut ait Crauetta, in conſi 260. col. 2. uer. igitur ad probationem. in 2. vol. vbi alia ad rem ſcribit. vide etiam Marſil. in conſ. 87. num. 15. & per totum in 2. & omnino Nattam in conſil. 225. num. 2. in 1. uolum.

Scholaris.

SCHOLARES præſumuntur ignorare ſtatuta loci. quia principaliter uacant ſtudio. vt inquit Abb. in c. 1. num. 8. de loca. Et ideo ſtatutis non puniuntur. ut tenet Scodobius in auth. habita. C. ne filius pro patre, & Bologni. ibidem.

Si ſtatuto cauetur, quod Scholaris non poſſit pulſari, & conueniri coram alio iudice, quam rectore. Intelligitur, pro cauſa ciuili, & criminali. prout tenet Bar. in l. ex eo. per illum tex. C. de agentibus in rebus lib. xij. vide ſupra in uer. *rector.* & intellige ſtatutum, donec ſcholaris eſt in ciuitate, in qua degit ad ſtudium. & ad ſit tale ſtatutum. ſed extra ciuitatem per alium iudicem conueniri poterit. Vide Corſetum. in ſingu. ver. ſtatutum.

Si ſcholares iurant ſeruare ſtatuta, quæ dicant aliquid debere fieri, uel non fieri, ſub certa pœna, & contraueniant ſtatuto, non incurrunt periurium, nec peccatum mortale. quia intentio condentis ſtatutum, videtur limitaſſe ſuum præceptum, quo ad illam pœnam, quod dicit Iaſon eſſe notandum, in. §. item ſi quis. inſti. de actio. ſub num. 79.

Secta.

SECTA capitur in bonam partem. ideo, ſi plures communicato cõſilio ad finem boni, ſub nomine ſectæ conueniũt, vel ſe colligunt, non poſſunt puniri, uigore ſtatuti prohibẽtis

tis ſectam fieri. ita tenet Apoſtill. ad Bar. in l. 2. C. de delato. lib. x. & Boſſi. in pract. crim. in titulo de unionibus, & colligationibus, vbi plenè de hoc habetur. & Iul. Clar. in prac. crim.

De ſecuritate præſtanda per eum, de quo timetur.

AD ſtatutum de ſecuritate præſtanda per eum, de quo timetur, De quo apud Ferrarienſes eſt ſtatutum in libro ſtatutorum 3. uide Abb. in conſi. 61. in 2. par. vbi dicit, quòd ſi quis promiſit te non offendere. Iſta promiſſio intelligitur niſi cauſam offenſionis dederis, & ſubſcribit Fely. in rub. de treuga & pace, & Apoſtill. ad deciſ. Tholoſa 489. & Ange. in l. dies. ff. de damno infect. & Alex. ibidem. ſub num. 5. ubi dicit, quòd nõ eſt pręſtanda cautio de nõ offendendo in perpetuum ei, qui propter inimicitiam timet offendi, ſed eſt moderandum iudicis arbitrio. l. de die. ff. qui ſatiſda. cog. & idẽ dicit Deci. in conſi. 100. ſub nu. 7. in 1. vol. & deciſ. Tholoſa. de qua. ſupra. in addi. vide Caſtrenſe in l. Valerianus. ff. de prætorijs ſtipula. nu. 3. ubi dicit, quòd tunc iudex poteſt apponere longum tempus, puta decennium. aliàs in l. ſeruus. C. de pœnis. iudex protulit ſententiam contra ſeruum, & cõdemnauit eum in uinculis. dicit lex, quòd intelligitur in perpetuum, ex quo tempus non eſt limitatum in ſententia. Sed hoc eſt arbitrarium iudici, ut quis præſtet fideiuſſionem pro ſecuritate. ut inquit Melchior. de facinis. inter conſi. crim. in conſi. 78. nu. 20. in 1. parte. qui eſt omnino uidendus. & vide Alberi. in l. non eſt uériſimile. ff. quòd metus cauſa. vbi dicit, quod ſi quis iurat ſe non inuenire fideiuſſorem, & ex qualitate perſonę iudici uideatur, quod uerum iuret, committitur iuratoriæ cautioni. ut etiam idem Alberi. notabiliter dixit. in l. 1. ff. qui ſatiſda. cog. & in auth. generaliter. C. de epiſco. & cleri. uide eundem Alberi. in l. denunciamus. C. de ijs, qui ad æccle. confu. & Marſil. in l. 1. §. fi. ſub nu. 111. cum ſeq. ff. de quæſtio. & Alberi. in l. 1. §. ne potentiores. 2. & 3. col. ff. de

offi.præſi.ubi etiam per alios hoc tenetur.& Firma.in uer.ſecuritas.& Marſil.in d.l.1.§.præterea.ſub nu.75.Et ſi tu petis à me cautionem prædictam,non teneor eam præſtare, niſi ét tu caueas de me non offendendo,quando etiã ex parte mea eſt timor iuſtus, ſecùs ſi uanus. ut inquit Bar. in l.qui bona. §.ſi quis.circa fi.ff.de damno infect.& Fely. plenè de hoc tradit in rub.de treuga,& pace.ſub num.11.in 6.declara.& uide Pari. de Puteo in tract.ſyndica.in §.ſi ſunt.pagi.134. in tom. 14.ſub nu.2.& Pariſi.in conſi.168.in 4.ubi tractat,an & quando quis teneatur ad dictam cautionem de non offendendo? & Iodocus tractat in Practica crim.cap.107.in tit.de publicę fidei, ſalutę guardiæ,ſiue ſecuritatis uiolatione, & Caſſane. in conſuetu. Burgun.§.5.pag.60. in 26.caſu. & pagi. 103. & Ioan.Sanxon in conſue.Turonen.in titu.des crimes. articulo 3.& Foller.in prac.crim.in fragmentis,ad fi.ubi de fideiuſſoribus agit.& Boſſi.in pract.crim.in titulo de remedijs ex ſola clementia principis contra ſententiam, per diſcurſum.ubi tractat plurima.quid ſi quis dixerit alicui coram, Ego te interficiam, an tenebitur præſtare fideiuſſionem de non offendendo,nec per ſe,nec per alium? uide per Albericum *in d.l.* illicitas. §.ne potentiores,col.2.ad fin. *Et ſi propter* culpam alicuius potentioris interuenerit inimicitia cum aliquo. ille talis poterit cautionem petere, ut inquit Alex.in l. hoc amplius.§.ſi quis.ff.de damno infect.uide omnino.dom.meum Cephalum in conſi. 190. in 2.& vide plenè de hoc per Iuliũ Clarum in pract.crim.q.47.& Herculanum in tracta.de cautione de non offendendo. & Moronum in tract.de fide,treuga,& pace.& Pariſi.in conſi. 168.in 4. & Placam in Epitome delicto.lib.1.cap.7. & ſecuritatis tractatum Gulielmi de Cuneo, qui eſt inter tractatus de aſſicuratione diuerſorum,pag. 451. Et ille proprie dicitur ſecurus, qui habet efficacem & inexpugnabilem ſecuritatem, quicunque.n.poteſt impugna gnari, non dicitur proprie ſecurus. ut inquit Bald.in l. prima.in fin.C. ſi aduerſus ſolutionem. ubi dicit hoc eſſe notandum

dum pro inſtrumētis & ſtatutis. Et ſtatur ſacramento illius, qui petit ſecuritatem ſibi fieri, & dicit ſe timere, ne offendatur. prout dicit Ioan. Sanxon. ubi ſupra. & hoc dicit eſſe de conſuetudine. Et quando metus probetur, ponit Plot.in repeti.l.ſi quando.C.vnde vi.ſub num.76.& num.108.Et poteſt impetrari dicta ſecuritas etiam pro amicis.ut tenet Ioan. Sanxon.vbi ſupra.& Caſſan.ubi ſupra. Et ſi forenſis eſt meus inimicus, ſi multum conuerſatur in hac ciuitate, poſſum ab eo petere cautionem,ne me offendat, ſecùs, ſi non multum cōuerſatur.l.2.C.vbi de crimi.agi.opor.& quod ibi no. Bar. & idem Bar.in l.ſi ſuſceperit.§.ſi ea res. ff. de iudi. Et ſi pater præſtitit cautionem pro ſe & filijs de aliquo non offendendo,non tenetur ex offenſa facta per filium naturalem. ſecundum Cy.in l.cum pater. §. nolo.ff.de lega.2.& Fely.in c.in præſentia.de proba.ſub num.22.Et verba iſta, promitto non offendere te, & illos, qui ſunt de parte tua,comprehendunt omnes,qui pro te acceperunt arma.ſecundum Specula.in titu. de treuga & pace. de quo Bal. in l. omnia.§.cum patronus.ff.de offi.præfec. vrbis. Et quis non præſumitur inimicus,niſi probetur.quia hoc conſiſtit in facto.l.1.C.de emen. propinquo.c.cum in iure.de offi.de lega. c. Raynutius. & c. Raynaldus. de teſta. & in additamento ad deciſ. Tholoſa. 489.Et ſecuritas data patri,intelligitur,etiam data filio. l. ſi ita ſtipulatus fuero per te non fieri.ff.de uer.ob.cum ſimi.de quibus uide per Afflic.in tracta.de iure prothomiſ.§.1.num. 19.Et vxor non tenetur redire ad virum, niſi ei uir caueat de non offendendo.vt tenet Caccialupus.in trac. l.ſi quis illuſtris.col.12.C.ad orficia.& Bal.in conſ.176.in 1.parte.Etiā, ſi culpa ſua à marito diſceſſiſſet.c.1.vbi Marianus.in 9. no. de litis conteſt.Etiam ſi ſteterit cum amaſio, & non auderet redire ad maritum.vti inquit Bella pertica.in q.447. & Bal. in d.conſi.176.vbi etiam ponit caſus, in quibus vir tenetur præſtare cautionem vxori de non offendendo,& caſus, quibus non tenetur.vide per Rolan. à Valle in conſ.27.in 3.per totū.

&

& Anto. Gomez. in trac. de delictis. in tomo 3. ca. 16. nu. 16. Et propter nimiam ſæuitiam viri, contra quam mulieri idonee caueri non poteſt, poſſet fieri ſeparatio, quo ad thorum. c. literas & ibi Panor. & docto. no. de reſti. ſpolia. & idem Panor. in c. 1. de diuor. & Euerardus. in centu. lega. in loco ab exceptione, ad regulam. pagi. 48. vbi dicit ſe pluries habuiſſe in facto, & idē reſpondiſſe. Et vxor non eſt reſtituenda marito, ſi non poteſt cum eo ſecurè morari, abſq; periculo perſonæ, nec remedio cautionis poteſt ſufficienter prouideri. Immo hæc eſt ſufficiens cauſa remouendi eam ab eo, & ſeparādi matrimonium, quo ad thorum. vt ait Emilya. in conſ. 3. Et idem econtra, ſi mulier inſidiatur marito, & eum veneno interficere tentauit, neq; vero ſimile ſit, quod refrenari poſſet, poteſt eijci. ita dicit Abb. in c. literas. in vlti. no. de reſtitu. ſpolia. & in c. quemadmodum. §. illud in fi. de iureiuran. de quo. vide Gerar. in ſingu. 65. & Aęmilyannum in conſi. 151. Et ſi uir expulit vxorem de domo, & poſtea vult eam recuperare, opportet, ꝙ maritus iuret, ꝙ eam non percutiet. l. fi. §. fi. ver. interuentione. ſuper uer. interueniente. C. de ijs, qui ad eccle. confugi. & Guiliel. de ludo. in ſingu. iſto. col. 7. Et poteſt vxor agere actione iniuriarum contra uirum, quando atrociter eam verberaſſet. ſecundum Ioan. Andr. in addi. ad ſpecula. in titu. de iniurijs. ſuper rub. tamen putat melius eſſe, ſi vxor agat actione in factum, vt fama mariti illeſa pręſeruetur. & hoc dicit Alex. in l. diuortio. in §. ſi uir. in 3. col. ff. ſolu. matri. ſe alibi non legiſſe. & putat, in rariſſimis locis hoc reperiri. & atteſtatur ſe Paduæ conſuluiſſe. & Arno. in Epitome. 26. verum eſt tamen, ꝙ correctio maritalis eſt permiſſa marito. etiam quòd prius præſtitiſſet cautionem propter ſæuitiam ſuam, de qua timebatur. vt inquit Abb. in c. quemadmodum. de iureiuran. & in c. ex tranſmiſſa. nu. 2. de reſti. ſpolia. & vide Archiepiſcopum floren. in eius ſumma. in titulo. de diuortijs. cap. 21. in §. vi. ad fi. parte. 3. pagi. xxi. & Fely. in c. cum contingat. in fi. de foro compe. & Bal. ubi ſupra. & Pa

ri. in

ti.in conſi.54.in 4. par.ſub nuḿ.34.& per totum. & Folleri. in prac.cri.in titulo.dentur capitula.quòd ſuffocauit uxorē. ſub num.68.pagi.186.& ibi uide, An & quando maritum ac cuſet uxor,& tamen tenetur ſtare cum uiro, etiam peruerſo, quandoq;,& quandoq; non. ut ait Neuiza. in ſylua nup. lib. 1.num.37.Et ſi maritus iuſſit uxori, quòd conſentiret medi co, qui eum liberare nolebat, niſi cōſentiret,quòd eam carnaliter cognoſceret, & ipſa conſenſit,non poteſt poſtea eam repellere.xxx.q.per Brixienſem.in qq. de quibus Alberi. in l. 1.col.2.C.de ſponſa.Et poteſt maritus uxorem ſuam fugiti uam authoritate propria capere. ut dicit Crauetta in conſil. 18.num.6.in 1.& Abb.in c.1.per illum tex.in 7.no.num.7. ut lite non conteſta.allega t.c.benedicto.32.q.1.&. l. Nec timo rem.ff.quòd metus cauſa.Et quando mulier debeat,uel non debeat reuerti ad domum mariti, ponit Abb.in d.c. 1. num. 14.& glo.c.ij.de ſequeſtra.poſſ.& fruc.& Deci.in l. fœminæ. num.8.ff.de regu.iur.& Crauetta.in d.conſi.31. & Fely.in c. cum contingat.in fi.de foro compe. Et quoties uir uxorem repellit,tenetur ei reſtituere dotem.ut ait Sozi.in l.2.col.3. in fi.ff.ſolu.matri.Et quomodo maritus repetat dotem.tradit cuma.in conſi.1.& Bal.in conſi.176.in 1.Et ſi mulier ſeorſum habitat à marito,poteſt ab eo expēſas petere.ut ait Sozi. ibi. & Alex.in conſi.46.& 26.in 6.uol.per totum.& docto.in l.1. C.de lega.& Cy.in l.ſi uxor.C.de condi. inſertis. & Bar. in l. cum ſatis.C.de Agrico.& cenſi.lib.xi.& Bal.in d.conſi. 176. in 1.uol.Item ſi maritus eſt rixoſus,cogitur alere uxorem extra domum,ſi cum eo non poteſt habitare.ſecundum Ray.de Forli.in l.Caio.§.fi.ff.de alimen.lega.l.ſi conuenerit, pro ſo cio.& Bal.in d.l.1.C.de lega. & deciſ. Tholoſa. 87. Et no.ꝙ in eo,qui timet offendi,non ſufficit nuda cautio. ut ait glo.in c.tranſmiſſa.& glo.in c.literas. de reſtitu.ſpolia.cum ibi allegatis per Deciū.& uide Areti.inſtitu.de interdic.in §.in ſum ma.col.fi.num.8.& Neuiza.in ſylua nuptiali.lib.1.nu. 37.& Crauettam.in conſil.31.in 1.Et pleniſſima ſecuritas dicitur,

quando

quando non poteſt peti reſtitutio in integrum. ſecūdum glo. in l.Ait prætor.§.permittitur.ff.de mino.in uer. imputandū. & eſt tex.in l.fi.C.de fundis patrimonia lib.xi.in uer. nullam moleſtiam,uel inquietudinem.& Alex.in conſi.151.& 163. uol.2.& Sozi.in conſi.164.& 194.& Cur.in conſi. pen. & Deci.in conſi.29.& in l.ij.C.qui admitti.& Gozadi.in conſi.68. Et qui ſecuritatem promittit,hoc efficere debet,ut is, qui eā accipit,nullam incurrat læſionem.ut inquit Zaſi. in conſi.14. num.31. lib.1. Et ſi quis non inueniat fideiuſſorem propter ſuam doloſitatem,& corruptos mores, non debet credi iuramento iſtius,cuius mores ſunt corrupti. Argu.l. non omnes. §.à Barbaris.ff.de re mili. c.per ueſtras.de dona. inter uir. & uxo.& C.de ſecundis nup.l.hac edictali.§.his illud.Nam uilium perſonarum dictum, & iuramentum nullum habet pōdus,& quaſi pro nullo & nihilo reputatur apud bonos, & graues.vt dicit Bal.in auth.cui relictum.col.2.num.8. C.de indicta uiduita.tollen.& vide Alex.in conſi.88.col.3.lib.7.ubi dicit,ꝙ ſi quis probetur dixiſſe.Ego vlciſcar de tali. debet intelligi de vindicta licita per uiam iuris & iuſtitiæ. quemadmodum & in ſimili dicit Bal.in conſi.98.incip.Bettonus.lib. 1.quòd ſi quis iactauerit ſe de expellendo aliquem de poſſeſſione,ꝙ verba iactationis debent intelligi de expulſione legitima. per uiam iuſtitiæ. ſi quis tamen promittat aliquem non offendere,ſi poſtea ille fuit bannitus, poteſt offendere, nec dicitur contrafeciſſe ſtatuto. vt ait Bar. in l.qui ſeruum. ff.de uer.obliga.& Deci.in l.fi.ff.de reg. iur. vide Manſueriū in prac.ubi de aſſe curamento agit.pagi.40. Et ſi quis offendat aliquem,poteſt ab offenſo petere cautionem,ſi timet,ne vicem ei reddat.vt ait Bar.in l.qui bona.§.ſi iuxta.ff.de damno infec.licet Paul.de Caſt.contradicat.per l.auxilium.in fi. ff.de mino.tandem reſidet in hoc. quòd iudex, vt obuiet rixis,& malis,ex officio poterit facere,vt ambo caueāt.l.æquiſſimum.ff.de vſufruc.& Alex.in d.§.iuxta.& Ange.& Abb.in c.1.vt lite non conteſta.& Maranta.in ſpeculo. pagi.107.nu. 13.glo.

13.glo.uer.pacis litera.c.in prooemio prag.pagi.xi.vbi dicit, quòd licet mihi dederis ſecuritatem,poſſum petere,ut ſit mi hi licitum portare arma, cũ ſatiſdatione maleuolus animus non tollatur.ut.ff.de ſuſpectis tuto.l. quia ſatiſdatio. & inſti. eo.§.nouiſſimè.& dicit Guid. pap. in q.418.vbi etiam ponit, quando quis contra ſecuritatem uideatur facere.vel eam frã gere. & q.489.ubi & Apoſtil. Si quis petat à D. Poteſtate eius familiam,dicens ſe timere, quòd inimici eum non offeñ dãt,ut eum aſſociet,debet Poteſtas hoc facere. vt Alberi. ait in l.ſi cuius rei.§.ſi inter duos.ff.de uſufruc.& in l. denunciamus.C.de ijs,qui ad eccle.confugi.ubi etiam dicit.quòd poteſt iudex etiam præcipere,quòd ſub certa pœna eum non offendant.quod probat ex multis. uide omnino Gandy.in tracta.maleficiorum.in titulo.de trãſactionibus,& pactis in maleficijs. num. 18. ubi tractatur, quando iudex poſſit cogere quempiam ſatiſdare,uel quis alius priuatus. Et ſi petis à me cautionem de non offendendo,& ego peto à te, niſi tu mihi caueas,non cauebo tibi.l.qui bonæ fidei.§.ſi quis, quia ſibi. ff.de damno infec.quod uerum eſſe dicit Bar.niſi ex una parte eſſet iuſtus timor,& ex alia vanus.tunc.n.non eſſet cauendum.ut.ff.ſi cui pluſquam per legem falcidiam.l. hæc autem in prin.Et quæ ſit bona ſecuritas.tradit Rui.in conſi.26.num. 5.& Marſilius.in l.1.§.præterea num.75.ff.de quæſtio. & pluribus ſeq.numer.& ibidem num.112.& per Bal.in d.l.1.C.ſi aduer.ſolutio.Pone,quidam dicebat ſe per horreſcere aduerſarium, & horreſcentiam probauit, uel per teſtes, uel proprio iuramento.Aduerſarius uerò uult,ſe admitti ad probandum contrarium.An poſſit admitti?reſpon.quòd ſic. ut habetur in q.Tholoſa.236.& 489.ubi hoc traditur pleniſſimè. & uide Sozi. in conſi. 93. in prin.uol.1.ubi ponit, quot modis quis ſecurum facere aliquem uideatur. uide Guiliel.de cuneo.in tracta.de ſecuritate. & Tiraquellum in ſuo tracta. de iure primigeniorum.q.66.ſub num.13.ubi ſecuritas data alicui ex ſtatuto pro ſe,& ſocijs,iudęum etiam comprehendit,

& ait Ange.in l.Papinianus.§.ſi quis mortis.ff.de inoffi.teſta. Eum cui data eſt ſecuritas, nullo modo directè,uel per indirectum debere uexari . aliàs non intelligitur ſecurus . & ad hoc probandum,allegat.l.1.ff.ad.l.Iuliam maieſta.& l.1.C. de præto.ſtipula.& uide ad rem Zaſi. in conſi.14.ſub num.3. pagi.208.in 1.parte.& in conſi.xv.pagi.244. vbi de ſecuritate tradit, ſeu ſaluo conducto à principe dato.& ad ſtatutum Ferrariæ.de quo ſupra.Dic,quòd requiritur ſpeciale mandatum ad hoc,vt poſſit peti dicta ſecuritas per alium.ſecundum Alex.in conſi.78.col.1.in fi.vol.5.&, ꝙ ex hibere debeat mãdatum.vide Papienſem.in fine inquiſitionis. & Ange. in tracta.de maleſi.fol.91.col.3.verſi.quid ergo. Et delegatus poteſt arctare ad ſecuritatem.vt dicitur per Specula.in titulo de legato.5.ſequitur.verſi.quid ergo.Et iſtud ſtatutum probat, ꝙ offendens poteſt hanc cautionem petere. & idem eſt de iure.ut inquit Bal.in d.l.quod bona.§.iuſtum.de damno infec. & Anchara.in conſi.52.& Fely. in rubri.de treuga & pace. in 8.clauſula.Sed an cauebit de non offendendo, etiam pro familia, & coherentibus? reſponde,vt ait Ludo.Bologninus in repeti.§.Cato . in col. 99 . & vide plura ad hoc ſtatutum per Fely.in d.titu.de treuga & pace.col.4.ver.qui timet , & Bar. in l.1.§.ne petenti.de offi.præ.uide etiam ibi an,& quid ſit dicendum pro Amicis,& familiaribus.& uide Menochium . in tracta.ſuo de arbitrio iudicis in caſu.140.num.6.ubi dicit, ꝙ quę iuſta ſit cauſa ſecuritatis præſtandæ, arbitrio iudicis eſt declaranda.& ibidem dicitur quanto tempore duret dicta ſecuritas in caſu.141.& Idem Menochius.ibidem in q.81 . agit de ſaluo conducto dando à iudice reo inculpato.& uide omnino Nattam.in conſil.616. ubi tractat,quando maritus , uel alius teneatur præſtare fideiuſſionem timenti . in ſtatuto noſtro.in uer.Iuratoria &c.ſecus de iure,ubi iuraret nec requirit fideiuſſionem , etiam à iudice , attenta qualitate perſonæ. quod uerum dicit Albericus.in l.fi.in prin.uer. ſed vidi dubitari.ff.quod metus cauſa.in ſtatuto ad finem . in uer. arbitrio

iudicis

iudicis &c. Dic, quòd omnia à iudice videntur benè facta, quando eius committuntur arbitrio, debitis circunſtantijs concurrentibus. vt inquit Bal. in l. edita. in 2. repeti. C. de Eden. allegat. Inno. in c. innotuit. de eo, qui fur. ordi. ſuſcepit. videndus eſt etiam Paris de Puteo. in tracta. ſyndica. vbi agit de officio ſyndicatorum. col. 2. num. 8. & in §. Poteſtas. pagi. 90. Et de iure quis prohibetur in carceribus macerari. l. 1. &. l. de his. C. de cuſto. reorũ. & dicit Pariſi. vbi ſupra in §. licet. Et qui poteſt ex officio aliquid facere, & non facit, non tenetur parti ad intereſſe, nec in ſyndicatu. vt dicit Ange. in l. iuſtitia. ff. de iuſti. & iure. quia in commiſſis iudicis arbitrio non poteſt appellari. vt plenè no. in c. ij. de iuramen. calum. & Ioã. de Imola dicit in l. 2. de publi. iudi. & Paris de Puteo. ubi ſupra. in §. iudex, qui poteſt. vide omnino Alberi. in d. l. denunciamus. C. de ijs, qui ad eccle. confugi. & ait Bal. quem ſequitur Areti. in tracta. malefi. in uer. quas, ſi non ſoluerit. qđ in arbitrarijs debet iudex in partem mitiorem inclinare. c. de cauſis. de offi. de lega. Et an iſtud arbitrium trãſeat in ſucceſſorem iudicem in officio? reſpon. Iulius Clarus. in prac. crimi. q. 71. ad fi. ꝙ ſic. In fine ſtatuti uer. volente & inſtante banniatur, & extra territorium ſtare compellatur. Dic. quòd magna pœna eſt hominum commercio priuari. ut dicit glo. in c. ex eodem. de ſententia ex communica. in vi. ver. dignoſcitur. nam

Dulciſamor patriæ, dulce videre ſuos.

Vt refert Neuiza. in ſylua. lib. 4. pagi. 133. in paruis. quoniam priuari patria grauæ eſt. ut no. in l. fi. C. de ſeruis exportandis. & quod ibi glo. & Natta. in conſi. 597. num. 19. in 3. ubi dicuntur plura. & Deci. in conſi. 283. in 2. num. 9. & Boeri. in conſi. 10. & in Tuſculanis Cicero. & Sceuola. in l. qui habebat. ff. de lega. 3. in uer. dulciſſime patriæ. & Ouidius.

Rurſus amor patriæ ratione ualentior omni.

Et Idem in Ponto.

Neſcio qua natale ſolum dulcedine cunctos
Ducit, & immemores non ſinit eſſe ſui.

Hinc Virgilius:

Vincit amor patriæ:

Et eſt tex. in l. veluti. ff. de iuſti. & iure. in uer. dulciſſimis patriæ finibus. hinc Maro.

Nos patriæ fines, & dulcia linquimus arua.

Nam patria, ut inquit Scobeus in ſerm. trigeſimoſeptimo, eſt uelut alter quidam Deus, & primus, maximusque parens, quo fit, vt qui nomen ei impoſuit, à re ipſa non temere patriam nominauit, vocabulo ſiquidem à patre deducto, pronunciato tamen fœminina terminatione, ut ex vtroq; parente mixtum eſſet. plura de hoc ait Placa. in Epito. delicto. cap. 22. & cap. 27. & 28. Et dicitur patria quaſi parans tria. vide glo. in d. l. veluti. ubi plura congeruntur per Alberi. num. 12. Et licet ingrata quandoque ſit patria. pro ut Ferraria Felyno. qui dicebat, ingrata patria nunquam habebis oſſa mea. & Cicero ad Marium. Nam (inquit) multi ſuam rem bene geſſere, & publicam patria procul. Multi, qui domi ætatẽ agerent, propterea ſunt improbati. & Sophocles dicebat, manendum eſſe domi, cui cuncta ſunt proſpera. leuiter tamen ferendum eſt. vt de Scipione Affricano Romæ totiusve Italiæ liberatore dicitur. de qua re fuſius. D. Aſinius tractat in titulo. ff. de religioſis & ſumptibus funerũ. in l. minime. ſub nu. 22. & ſeq. pag. 317. & Cicero ad Sulpicium, non ne mauis ſiue periculo domi tuæ eſſe, quàm cum periculo alienę. Notũ eſt apud Ciceronem cæleſte illud Affricani dictum. omnibus, qui patriam conſeruauerint, auxerint, adiuuerint, certum eſſe in cœlo definitum locum, ubi beati æuo ſempiterno fruantur. De quo ſic. F. Petrarcha in epiſtolis familiaribus. lib. 1. epiſtola 38. vnde ipſe Petrarcha de remedio vtriuſque fortunæ. dialogo. 4. lib. 2. conqueritur. quòd patriam de-

ſeruerit,

ſeruerit, & tot mala paſſus fuerit.& quia de his ſatis.

Clauditæ iam riuos pueri, ſat prata biberunt.

Plura quandoq; ſcribam in meo tractatu de argumentis in loco.à patria.

Sedere.

SI ſit ſtatutum, quòd iudex horis iudicij debeat ſedere ad banchum ſingulis diebus.Dic,quòd ipſe iudex debet face re conſtare ex actis,quòd ſingulis diebus illic ſedit. Alias ha beret in ſyndicatu controuerſiam, & damnum per ſyndica-tores. et maximè Tergeſtinos,qui ut plurimum quærunt id, & alia ſcrupuloſè contra officiales. ut tradit Pau. de Caſtr. in auth.ſi quis in hoc.C.de epiſcop.& cler.& Claudius in re gu.crim. 28. verum eſt, q̃ nec hora incongrua, & poſt horã determinatam magiſtratus debent ſedere pro tribunali, & eſt eis verecundia ſedere in ſolito tempore. & ideò ſtatuta terrarum determinant horas, ut dicit Bal.in l.2.§.& quia ma giſtratus.in 2.lectura.ff. de orig.iur.&Bal.in l.ſi cũ ipſe.ff.de excuſa. tuto. vbi inuehit contra iudicem feſtinanter deſcen-dentem de bancho, quem refert. Fely. in c. eccleſia S.M.de conſtitu.num.35. Et actus, qui per iudicẽ ſedere debentem pro tribunali, non poſſunt expediri de nocte. vide omnino per Fely.in c.conſuluit. ſub num. 19.de iud. vbi etiam ponit alia quàm plura talia,quæ non poſſunt expediri de nocte. & uide Iaffr.in deciſ.412.& Lucã de Penna.l.2. C. de iure fiſci. lib. x. Et ſententia ꝓlata prima hora noctis non tenet.ut ait Anch.in conſ.52.per totum,uide omnino Blanchum in trac. de compromiſſis.in q.9.ubi de effectu ſententiæ agit.ſub nu. 47.in tomo xij.pag.192. Etnot. quòd iudicis decretũ debet interponi iudice ſedente pro tribunali aliàs eſt nullum.vt in quit Bal.in l.tutores.§.naturali. ff. de confirman. tuto. Quan do autem iudex dicatur ſedere pro tribunali, ponit Carrer. in prac.crim. pag.9. ſub nu. 45. Et licet poteſtas, uel iudex horis ſtatuti pro tribunali non ſedeat, quia nulli adſint litigã

tes

tes requirentes iuſtitiam,non dicitur facere cõtra ſtatutum. vt inquit Rui.in conſi.12.num.4.in 5. uol. Et qui contrarium diceret, ꝙ ſcilicet adeſſent,probare tenetur. ut dicit ibi Rui. Et no. quòd iudex non cogitur audire, niſi palam ante tribunal.l.iubemus.C.de epiſco.& cleri. in fi. & Bar. in conſtitu. ad reprimendum.in uer.ſine ſtrepitu.ſub num. 2. quòd nota contra importunos.& moroſos.

Sententia.

SI ſententia eſſet contra formam ſtatuti,& iudex reducit illam ad ſtatutum,ualet.ut ait Bal. in l.non dubium, col. 9. uerſ.ſed iuxta hoc.C.de legibus. Et de ſententia criminali. tradit Claudius.in regu.crimi.154.& Iulius Clar.in prac.crimi.q.93.& ſeq. qq. uſq; ad fi. & ibi uide de earum executione. Et quando quis abſoluitur eo, quia crimen non commiſit, fertur ſententia abſolutoria ſimpliciter & diffinitiuè. ubi uerò abſoluitur, quia non eſt probatum. ſemper apponitur clauſula.Rebus ſic ſtantibus.uel ſtantibus rebus, pro ut ſtãt. ut inquit Iulius Clarus in prac.crimi.q.57. uer. ſed hic quæro. &. q. 62.uer.forma autem.ubi etiam ſubdit,quòd debet inquiſitus ita abſolutus,ſtantibus rebus,pro ut ſtant,præſtare fideiuſſores,de ſtando iuri. & ſe præſentando toties,quoties fuerit requiſitus.

Statutum,quòd contra non citatum ſententia ualeat, non tenet.uti no.Bal.in l.1.uer.ſed hic quæritur. C. quomodo & quando.& Roma.in conſi.145.& Deci.in conſi.681.

Sententia criminalis in tribus caſibus abſq; principis conſultatione retractari poteſt.Primo, quãdo lata eſt ex præſumptionibus, & fortiores aliæ ſuperuenerunt, quàm ex quibus fuit prolata.d.ſententia.Item quando conſtat notorie de iniquitate,puta, quando Titius uiuit, & quis fuerit accuſatus, eum occidiſſe.Item ex probatione, quæ licet de iure non teneat, eſt tamen ualida priuilegio ſtatuti, uel conſuetudinis, puta,quòd contumax habeatur per confeſſo. ſententia.n.la-

ta ex

ta ex probatione priuilegiata, non tranſit in rem iudicatam. vt ai Fely. in c. conſanguinei. in 2. col. ſub num. 8. de re iudi. & Paul. de Caſt. in l. & ſi ſeuerior. C. ex quibus cau. infamia irro. & Abb. in conſi. 73. ſub num. 2. in 1. vol. & 92. nu. 3. & Deci. in l. & ſi nihil. ff. de regu. iur. Et ſi iudex maleficiorum tulit ſententiam in palatio ad tribunal vicarij, uel alterius iudicis, non tenet. ut ait Alberi. in l. ius pluribus. ff. de iuſti. & iure. Itē ſi iudex in ſententia dicit. Titius furtum commiſit, per hoc cēſetur eum condemnare ad pœnam ſtatuti pro furto. ut inquit Crauetta in conſi. 79. num. 4. in 1.

Si ſtatutum dicit. quòd reportans ſententiam cōdemnatoriam contra reum, ſoluat intra decē dies à die ſentētiæ duos denarios pro libra, aliàs nón teneat ſententia. Pone modò, ꝙ ſit lata ſententia ſine certa quantitate in expenſis, vel in generali, uel in uniuerſali iudicio. quæritur, quando incipiet tempus decem dierum? reſpon. Bal. in addi. ad ſpecula. in extrauag. §. qualiter. à die taxationis expenſarum, & à die declarationis in iudicio uniuerſali.

Statutum dicit, quòd in ſententijs criminalibus debeant intereſſe duo priores. An ualet ſententia eis abſentibus? reſpon. Bal. in l. cum ſententiam. ad fi. C. de ſenten. quòd non. quia ſunt teſtes deputati à lege & ſi non tam cito uenerint, debent expectari, & ſi nolent intereſſe, debent ſub rogari duæ aliæ publicæ, & authenticæ perſonæ eorū loco. ne propter abſentiam eorum publica uacillet authoritas.

Si ſtatutum dicit, quòd ſententiæ in Arengo latæ non poſſint reuocari. Non militat in ſententia lata contra clericum. ut ait Iaſ. in conſi. 121. in primo vol. per totum. Et ſententia lata ſuper ſubſtantia delicti, non facta mentione de qualitate tenet, ut ait Bal. in l. 2. C. quibus res iudica. non nocet.

Si ſit ſtatutum, ꝙ ſententia non uitietur, quamuis reus ad ſententiam non fuerit citatus, quando de crimine, ſeu ueritate rei conſtat, quia ſublata ſit defenſio per liquidationem facti, ſtatutum nihil continet iniquitatis. vt ait Bal. in l. cūctos.

C.de ſum.Trin.& fide cathol.de quo meminit Alex.in conſ. 225.vol.6.ver.corroboratur.

Sententia lata de falſo contra notarium abſentem ex forma ſtatuti,excuſat eum ab infamia . ſecundum Specula.in titulo de ſententia.§.1.uer.quid de iſtis.l.fin.C.de requi.reis. & Guido Pa.in ſingu.330.

Si ſtatuto aliquid ſit prohibitum ſub certa pœna,contrauenien non poteſt grauari ad ſoluendum illam pœnam,niſi ſuper ea ſequatur ſententia declaratoria iudicis. ut per Marſil.in pract.crim.§.aggredior.ſub num.108.& ſeq. pag. 139. uide Barba.in conſi.70.in vltimo volum.vbi de ſententia criminali agit, & plura de ſententijs criminalibus,& plura contra ſententiam, ponit Boſſius in pract. criminali in locis, de quibus in eius indice potes uidere.

Sæpius.

AD ſtatutum, quòd utitur dictione ſępius. vide Alex.in l.ſi idem.ff.de iuriſ.omn.iud.vbi dictio ſæpius uerificatur,etiam in bino actu.

Syndicare.

SI DICIT ſtatutum, quòd talis officialis non debeat ſyndicari, nec ſuper eo inquiri . Intellige, niſi pro reliquis ex eo,quòd renuntiaſſet penes eum de bonis communis . ut ait Bar.in l.dominus Sticho.per illum tex.ff.de peculio lega. Et durante magiſtratu, poteſt iudex ſyndicari, quādo ſententiā uenalem proferret,uel quid doloſe ageret . vt inquit Roma. in conſi.415.per totum . Et condemnatus in ſyndicatu , non redibit ulterius in officiū.l.ſi aliquid. C, de ſuſcep. & Archa. lib.x.ubi hoc fuſius tractat Bar.& Fely.in c.ex literis.ſub nu. 11.de conſtit.& Boſſi.in pract.in titu. de officialib.corruptis. iniuſtiſque iuſdicentibus.& in tractatu de ſyndicatu. Et no. quòd non eſt de more doctorum, conſulere aduerſus officiales in magiſtratu,quando ſyndicantur,vt dicit Alex.in conſ. 70.in 1.col.in fi.in 1.volum.Item not.quòd de conſuetudine

officiales

officiales non ſyndicantur, niſi de dolo & barattaria, & illicitis extorſionibus. ut inquit Iulius Clarus in practica criminali. in q. 73. ver. item iudex.

Sodomia:

SODOMIA abſque dubio eſt grauiſſimum crimen. ut dicitur in auth. ut non luxu. contra naturam. Nam ex iſto crimine ciuitates cum habitatoribus pereũt. & propter tale delictum & fames, & terremotus, & peſtilentiæ fiunt, ut ibi dicit Imperator. Et ideò iura armantur gladio. l. cum uir nubit. C. ad l. Iul. de adult. & in §. item lex Iulia de adulterijs. & inſtit. de pub. iud. Et hoc crimen apoſtaſiæ nuncupat Lucas de Pẽna. in l. 3. & ſeq. C. de exacto. & excep. lib. xij. & Barba. in conſi. vlt. in 1. vol. & Petr. Rebuff. in praxi beneficiaria. lib. 3. in prin. ſub num. 38. Proinde angeli peſſimi fugiunt, & dum vident, oculos claudunt. Et eſt ſummũ nephas, & ſcelus peſſimum. ut legitur in libro Geneſis. Et in ore habere eſt turpiſſimum extimatum per Paulum apoſtolum in c. primo ad Romanos. Et ſunt, qui ſcribunt, Orpheum Thraciæ principẽ omnium tanti ſceleris, & libidinis de teſtandæ repertorẽ fuiſſe. vt tradit Cœlius Rhodigi. in lectionũ antiquarũ. lib. 8. cap. 30. ubi de hoc dicit latè. Dicit tñ Auguſtinus. in ſermone de ſodomitis, & Gomorreis, ortũ habuiſſe à mulieribus, & homines poſtea ipſæ docuere. pro ut eũ ſic refert Boſſi. in prac. crimi. in titulo. de ſtupro de teſtabili in maſculos. num. 4. & ibi fuſius habetur de hoc & D. Burſatus dicit in conſi. 66. nu. 38. ad fi. cui plurimmum debeo, pro eius conſ. 18. & Bermondus. in tracta. ſuo. de publicis concubinarijs. vbi de peccato ſodomitico ſcribit. fol. 117. & Ficinus in commento conuiuij Platonis de amore. in v. oratione. c. 13. in fi. probat ſodomiæ delictum eſſe ſpeciem homicidij ex proprijs liberis. & Ariſtoteles in 7. moralium loquens de feritate, ſic ſcribit. Vt dicitur, de quibuſdam efferatis gentibus circa põtum. Alios crudis delectari. Alios humanis carnibus. Alios inuicem tra

derenatos,vt in conuiujis commedantur.Præterea (inquit) coitus maſculorum feritas eſt,& mala conſuetudo. illos. n. qui malignitate cæteros ſuperaſſent hac infami appellatione notabant antiqui. vt tradit Petrus Marſus.in commento ad Sylium.lib.1.ſuper carmine illo.

Et fructus regni feritas,erat aſper amore.

De hoc vitio,& eius d eteſtatione latè ſcribit Caſſaneus. in conſuetu.Burgun.pagi.234.ſub num.4.Et hoc eſt crimen publicum.ut inquit Paul.de Caſt.in conſil.400. in 1.& Archiepiſcopus floren.de eo.in ſumma.in titu.5. in 2.par.& in titu.14.cap.4.vbi agit de decalogo.§.x.vbi tractans de ſexto præcepto ad fi.de ſodomia loquitur.in parte.1.& reffert Auguſtinum poſt aliqua de ſodomia,& alijs vitijs luxuriæ dicētem,horum peſſimum eſt cōtra naturam. ſi quis membro mulieris non ad hoc conceſſo, vti voluerit.& ait Archiepiſcopus.vbi ſupra.lib.3.in titulo.de ſatisfactione pœnitētiæ, hoc vitium eſſe maius,q̃ ſi quis matrem cognoſceret.37.q.7.Coitus nanq; contra naturam eſt triplex,cum matre, filia,& maſculo,item,quòd fit cum brutis.ut ait Girlan.in tracta.de pœnis omni fariam coitus.q.8.vbi fuſius.de hoc tractatur. Etenim,qui cum brutis coierit, pluſquam per ſeptem annos pœniteat.23.q.2.c.hoc ipſum. cum ſeq. & Archiepiſcopus flo. vbi.ſupra. in titulo de ſatisfac.pœni.ſodomitas itaq; Lactan. Firmia.lib.5.cap.23, diuinarum inſtitutionum. appellat impios parricidas.& Caſſane.in conſue.Burgun.in rub.ſub.nu. quinquageſimoſexto.& ibi dicit Caſſaneus,quòd huius delicti ſciunt Itali practicam, ſed fortè illos expertus loquitur. Maſculorū autē cōcubitores appellat Apoſtolus Sodomitas, vt ait Corraſius.in l.ſi teſtamento.num.23.vide Fęlicem Malleolum in tracta.de matrimonio.in prin.num. 4. vbi quidam Canonicus appellat (mentiens tamen) Italos Macarellos, ſiue Buſurones maledictiſſimos,quos inter,licet aliàs ſint mulieres honeſtæ, tamen propter crimina virorum, in eorum

deſpectum

deſpectum ſunt infinitę meretrices. & ij filij diffidentiæ ſunt. vt inquit Caſſane. vbi ſupra & eſt notabile dictũ glo. in uer. diffidentiæ. in c. clerici de exceſſibus prælatorum. vnde Paulus Apoſtolus ait, maſculorum concubitores non intrabunt in regnum cœlorum. Et nocte illa, qua natus fuit Chriſtus, omnes ſodomitæ mortui fuere. vt ait Afflic. ſuper conſtitu. regni. lib. 3. in titulo de adulterijs. num. 11. & ſeq. ſuper uer. legum aſperitate. De iure ciuili pœna ſodomitæ eſt gladius. ſed de iure canonico, debet excommunicari. vt inquit Zanettinus in tracta. de differentia inter ius canonicum & ciuile ſub. nu. 226. & ſeq. vbi etiã dicit, ꝙ Iudex eccleſiaſticus propter hoc crimen habet in ſodomitas iuriſdictionem, licet ſint layci, qui deliquerunt ſodomiticè. Clericus verò ſodomita deponitur, & in monaſterium detruditur, & perdit beneficia, etiam ſi ſit occultus ſodomita, ut inquit Alex. de Nouo. in conſi. 53. & ſi ſit in corrigibilis, debet ad perpetuam pęnitentiam peragendam tradi. quemadmodum ait Archiepiſcopus flo. in parte. 3. ſuæ ſummæ. in §. 5. col. 1. in titulo. de ſatisfactione pœnitẽtiæ. Mediatores autem huius criminis debent decapitari. l. qui abducto. C. de pœnis. & qui commodat domum etiam, vt id ſcœlus committatur, debet decapitari. l. qui puero. C. de extraordi. crimi. Sodomita ipſo facto eſt infamis. vt inquit Deci. in l. ſi qua mulier. nu. 7. C. de ſecun. nup. Et ideo conuictus non poteſt eſſe Atronatus (vulgare eſt Anglicorum) quod ſonat procurator in latino idiomate, vt dicit. Alberi. in dictione Atronati. & Archiepiſcopus flo. in eius ſumma. lib. 2. ad fi. in titulo. de vitio contra naturam. Et ipſo facto intelligitur ſodomita priuatus bonis, nec de eis teſtari poteſt. vt tenet Dec. in d. l. ſi qua mulier. & vide conſilium Anaſtaſij Plati, ad quem ſcribit Epiſtolam Georgius Merula in commendationem. vbi probat ſodomitam ipſo iure & facto, abſq; condemnatione eſſe in teſtabilem. quod cõſilium eſt inter conſilia Barba. conſi. 64. in 1. vol. & Corraſius. in d. l. ſi teſtamento. vbi etiam dicit Corraſi. quòd ſodo-

mita filio pupillariter ſubſtituere non poteſt.ut ait Deci.in l. ſi qua mulier.num.7. C.de ſecundis nup. Licet cum muliere uideatur pollutio extraordinaria coitus extra vas debitū. ita aliàs conſuluit Maria.in conſilio.incip.utrum cum muliere.& allegat Archidiaco. 36.q.3.in c. extraordinaria pollutio.& quia iura præcisè dicunt cum maſculis . in §. item lex Iulia.inſti.de publicis iudi.&. l.cum uir.cum glo.C.de adulte.Et dicit ſumma Angelica.ſodomia eſt turpitudo in maſculum facta. 32.q. 7.c.vſus.verius tamen eſt ēt eſſe cum muliere ſodomiã,& contra naturam.ut probat Deci. in d . l. ſi qua mulier.& probat Archiepiſcopus florenti.vbi ſupra & ita tenet poſt multos Couarru. in titulo deſponſalibus & matrimonio.in parte 2.cap.7.§.5.num.7.& cap.4.col.fi.fol.7. col. 2.vbi allegat Auguſtinum, dicentē tolle meretrices de mundo & ſodomiam, totus efficietur reprobus,& ita ſe conſuluiſſe atteſtatur Berthachi. in repertorio, in ver. ſodomia,apud Aſculum. vbi etiam dicit,agentem contra naturam cum fœmina dormiente ſibi affine, poſt factum acclamante, teneri de raptu pœna capitis. vt ait Cotta.in tract.rerum memorabilium.uer.pedicones.& Follerius. in tract. de ſodomia. Et mulier patiens coitum ſodomiticum, non pręſumitur uoluntariè,ſed coactè,& ſaltem metu reuerentiali. ut conſuluit Sozin.in conſi. 263.Et ideo poteſt epiſcopus punire ſodomitã. vt eſt communis opinio, de qua Bermondus.in tract.de concubinis.de quo Iul.Clar.in pract.crim.q.37.uer.item quęro. Quid ſi vir cognoſcit uxorem modo inconſueto. An peccet mortaliter? Dic, ꝙ non, dummodo in uaſe naturali mulieris ſperma fundatur.prout dicitur in ſumma confeſſionum. lib. 4.in tit.2.de matrimonio in q. 43. ubi etiam ponitur modus conſuetus. & Alber. in dictionario, in uer. coniugalitas, & eſt ſententia diui Thomæ, prout eum ſic refert Nicolaus Plouc in tract.de ſacramentis, in fi. vbi dicit, quòd ſi uir præter conſuetudinem,& modum à natura inſtitutum, quantum ad ſitum,exigit debitum à coniuge prægnante,puta à parte po-

ſteriori,

ſteriori, uel ad latus, non ſemper eſt peccatum mortale, ſed quandoque poteſt eſſe ſine peccato, dimittere autem proprium uas, ſemper eſt peccatum mortale, & ſodomiticum, quia eſt contra naturam coniugij. Hinc Auguſtinus. in c. nuptiali. 27. q. 1. dicit filiorum procreationi operam dandam, non canino more, ſed honeſto ordine coniugali. vide Anchar. in conſi. 268. per totum. Et modus à natura inſtitutus quantum ad ſitum eſt, ut mulier iaceat in dorſo, & uir procũbat ſuper uentrem eius, & hoc modo fit aptior conceptio. ut habetur in dicta ſumma confeſſorum. Igitur ſecundum Archiepiſcopum florent. in eius ſumma lib. *3.* in tit. de actu coniugali, §. *3.* de mente Alberti Magni. in 4. diſt. Nihil eorum, quæ facit vir cum vxore in actu coniugali, ſeruato debito uaſe, eſt de ſe mortale peccatum. ſed poteſt eſſe ſignum mortalis concupiſcentiæ, quando ei non ſufficit modus determinatus. ſed alium inuenit cauſa ſe delectandi, cum non ſubeſt cauſa infirmitatis, uel alia rationabilis, ex quo datur intelligi, quòd non impeditur generatio prolis, per tales modos ĩdebitos, ſeruato debito uaſe. Durè ergo (inquit Archiepiſc. Flo.) in tali expreſſu reprehendi ſunt coniuges, & monẽdi, ut abſtineant, cũ non ſubeſt cauſa. Nam de intentione viri exigentis qualitercunque, non habet mulier ipſa iudicare, ut per hoc poſſit ei debitum negare. nec de facili eſt præcipitanda ſententia de tali modo, quòd ſit mortale in ſe. vide eundem Archiepiſcopum Florent. in d. ſumma. in 2. parte in titulo 2. & parte 1. in titu. 14. ubi de ſodomia agit. & inter cætera ait quamplura de modis indebitis in uſu matrimonij, quæ (ſeruato tamen debito uaſe) de ſe nõ ſunt peccata mortalia. ſed poſſunt eſſe mortalia ex inordinatione animi. ut ibi fuſius proſequitur. & uide vbi de uitio contra naturam agit. per totum. ubi quoque dicit. Quod etiam aliquo modo dicitur vitium contra naturam, cum uir agens cum muliere, & ſi ſeruet debitum uas, non tamen debitum modum conſuetum à natura, & magis aptum ad generationem. Vt

ſi mu-

ſi mulier uertat uiro dorſum,& non faciē.& quæ ſubſequitur Et pp hoc uitiū ſeparaē mulier à viro ſodomita.ut ait Barba. in cōſ.64. in 1.vol.& Mōteleo.in prac.arb.pag.140.in fin.& ſeq.& oīo ēt pag.199. Et licet ex coitu illicito cōtrahatur af finitas,ſicut ꝑ licitū. ut eſt gl.no.in c.diſcretionē,& in c. pen. & fin.de eo, qui cogno.conſanguineam, & c. fi. de conſang. & affin.& glo.27.q.2.in c.ſi quis deſponſauerit.& Ioan. Andre.in arbore conſangu.& affin. Affinitas autem impedit ma trimonium contrahi. c.non debet.de conſangui. & affini. & Sozi.in conſi.119.in 3.vol.non tamen per coitum extra uas, vel ſodomiticum cōtrahitur affinitas.c.extraordinaria. cum glo.35.q.3.& Siculus. in c. fraternitati. de eo, qui cognouit conſangui.vxo.ſuæ.&.q.Tholoſa. 96. Et ideò fornicatio inter maſculos, & illicitus coitus non impedit matrimonium inter ſororem paſſi & agentem.vt per Brixienſem, in reperto rio ſuo.in uer.matrimonium.qui dicit ſe fuiſſe à maximo reli gioſo interrogatum.& ꝙ nullus ponit iſtum caſum,quem dicit multum frequentem. Faciunt multa,quæ ponit ſumma Pi ſanella.in uer.quid ſi aliquis.verſi.14.de qua.q. meminit uir ſanè multæ literaturæ.d.m.D.Iaco.Cagnacinus,conciuis noſter,nunquam ſine magna præfatione nominandus. in regula.c.non præſtat impedimentum. de regulis iuris.in 6.Quid de duabus mulieribus ſe inuicem corrumpentibus,An eſt ſodomia?reſpon.quòd ſic. vt tenet Boerius. in deciſio.316. ſub nu. 14.& ideo pœna ambarum eſt ultimū ſupliciū. l. fœdiſſimam. in prin. C. de adulte.& ibi tradit alia quàm plura Boeri. & Firma. in reperto. in uer.ſtuprum.& ver.ſtupri pœna.& Zanettinus. in tracta.de differentia inter ius cano. & ciuile.ſub num. 227.vide Grammati. inter conſilia ciuilia. in conſi.60.& Girlan.in d.tracta.de pœnis omnifariam coitus. & Iodocum.in prac.crimi. cap.96. ubi agit de peccato contra naturam.& Caſſane. in conſue. Burgun. pagi.21.& 234. num.4.& Plot.in repeti.l.ſi quando.C.vnde ui.num.311.pagi.140.& crimen ſodomiæ non probatur per auditum. vnde

dominus

dominus noſter omnipotens noluit peccata ſodomorum pu nire ex auditu, licet ſciret etiam tanquam deus, niſi prius eos conueniret, tanquam iudex. c. deus omnipotẽs. 2. q. 1. & Caſ ſane. ubi ſupra. ex Marſilio. & vide Marſilium. in conſi. 28. & Grammati. in deciſ. Neapoli. 28. ſub num. 14 & deciſ. 40. ſub num. 15. & ſeq. & Marſil. in conſi. 29. & in ſingu. 597. & Gram mati. in conſi. cri. 65. per totũ. & Pariſi. in conſ. 163. in 4. vol. Quid igitur ſit probandum, quando commiſſum eſt ſtuprum in puerum per marem in marem, vt conſtet delictum in genere, tradit Follerius in practi. crimi. ſub titulo. capiant informationem. ſub nu. 13. pagi. 19. & Paul. de Caſt. in d. conſi. 400. in 1. vol. & Anto. Gomez. in tracta. de delictis. cap. xij. num. 16. vbi dicit, quòd etiam per ſocium criminis probatur ſodomia. & quomodo probetur ſodomia, reſpondet Cal caneus. in conſil. 119. ſub num. 6. in 7. vol. & Anchara. in cõſ. 268. & Alex. de Neuo. in conſi. 85. per totum. & Pariſi. in cõſ. 163. in 4. uol. vbi excuſat etiam quempiam imputatum pro ſodomia. & ibi probat. quòd patiens non eſt idoneus teſtis ad torturam dandam. Et ſi delinquens moritur ante condem nationem, non punitur, nec eius bona publicantur. ut ait Bu tri. in conſi. 58. per totum. Et ſi minor ſit cõfeſſus, ſe deliquiſ ſe contra naturam, debet in integrum reſtitui, & abſolui. ſecundum Anto. Gomez. in titu. de delictis. in tomo. 3. cap. 1. num. 66. fol. 337. vide tamen Beroium. in q. penultima. num. 3. Et licet quis eſſet infamatus ab alio, quòd de nocte, dũ dor miret ſecum in lecto commiſit ſodomiam, & tortus confeſſus eſſet, ꝙ in ſommis, dum cogitaret, ꝙ accedebat ad quandam mulierem, acceſſit ad illum, tanquam ad fœminam, ſed non deliberatè, & in ſua mente, certè non debet puniri morte ordinaria, cum non conſtet de veritate, aliterquàm per ſuam confeſſionem qualificatam. vt dicit Anto. Gomez. in tracta. de Homicidio. num. 26. ad fi. vbi dicit ſic euaſiſſe quendam, qui ita fuerat infamatus. Memini cũ aſſiderem pro prætore & locum tenente Cęſareo in ciuitate Tergeſte, quòd ex

commiſſione

commiſſione Cęſarea me tranſtuli ad ciuitatem Goritij, examinandi cauſa quoſdam teſtes, & dum ibi adeſſem, apparuit quidam hębreus fęnerator in loco, & accuſauit quendam iuuenem mercatorem, ꝙ commiſiſſet ſodomiam cum fratre ipſius hæbrei, in quodam hoſpitio. & conuentus mercator ille, qui erat Chriſtianus, fuit palam in foro, & pro tribunali in platea ualde reprehenſus á dominis iudicibus, ad quos ſpectat regere nobiles Goritij. qui fuerunt ei intermi nati, quòd eum comburi facere uolebāt. Sed ille, cum ei mādaſſent, ut faceret ſuas defenſiones, ſcælus nefandum commiſiſſe negauit, aſſerens Hæbreum calumniatū ei fuiſſe &c.

Quid ſi quis non ponit priapum in anum pueri, ſed aliter illum polluit? reſpon. ꝙ punitur extraordinem, cum extraordinem polluerit. Sed ſi ponat priapum in anum, licet ſemen non emittat, punitur tanquam ſodomira, de iure. ita tenet Afflict. ſuper conſt. regni. lib. *3*. titu. de adulterijs, num. 12. Sed ſecundum cōſuetudinem, ſi deuenit ad actum proximū, minus punitur ex generali conſuetudine, ut ait Iul. Clar. in pract. crim. in §. ſodomia in fine. concordat tamen cum Afflicto. Et ait iſdem Afflict. ubi ſupra in titulo de repud*ijs*, *in* rubri. quòd propter uitium ſodomiticum cum maſculis, poteſt fieri repudium. Itidem ſi maritus vult trahere vxorem ad ſodomiam. Plura de ſodomitis, vide per Marquardum. in tracta. de iudęis. Libr. *3*. cap. 1. pag. *36*. & Franc. Marcum in deciſ. Delphina. c. 8*9*1. & ſeq. lib. 2. Et minor xxv. annis mitius punitur in crimine ſodomiæ, quàm maior. ut tenet Soz. iunior in conſi. 7. volum. *3*. & Rolan. a Valle in conſi. 77. uerſ. ſextodecimo. in *3*. uolum. & uide Plotum inter conſi. crimi. 1*3*2. & Deci. in conſi. *9*0. in 1. & Boſſius in practica criminali. in titulo de iudicijs. ſub num. 1*6*0. & in titulo de ſtupro dete ſtabili in pueros, pag. 1*9*4. & Marſil. in ſing. *5*97. & tractat. Viuius in ſuo tract. communium opinionum, uer. ſodomita. & Couarru. in titulo de ſodomitis. & Alferius, inter conſilia crimi. in conſi. 14*3*. in tomo 1. & Iul. Clarus in d. §. ſodomia, &

Me-

Menochius in ſuo tracta.de arbitra. iudicum in caſu. 286. Et hodie ſodomita,non ſolum debet mori; verum etiam comburi.vt inquit Duenyas in regu.113.& Couarru.in trac.de ſodomia. Et no. quòd ſodomiæ peccatum etiam apud Gentiles eſt deteſtabile. 32.q.7.flagitia.Nã Loth obtulit filias ſuas ad ſtuprum ut deteſtandum peccatum ſodomiæ in alios impediret.d.32.q.7.c.offerebat.& ait Alber. in dictione ſodomia.Et quatuor modis dicitur peccatum contra naturam. vt habetur in ſumma Angelica. in ver.luxuria. §.iſ. num. 2. & 3.ubi Maſtupratores etiam committunt peccatum ſodomiti cum quando agunt.ut ille dixit.

Depoſita falce fiet amica nonus.

Conclude igitur,quòd maior pars hominum quandoq; in ſodomiticum uitium incurrunt,debachati luxuria.Maſtupratores ergo omnes ſunt ſodomitæ. & eſt maledictus homo, qui ſpargit ſemen ſuum ſuper terram.

Similibus ad ſimilia.

IN pœnalibus ſtatutis proceditur de ſimilibus ad ſimilia.& iſta eſt communis opinio.ut inquit Iaſ.in l.fi.ff.de in ius uocan.& Ripa in tracta.de peſte.num.283.pagi.mihi.52. Et an id ſit perpetuum?tradit Bal.in uſibus feudo.in titu. de milite uaſallo.& in titulo quæ fuit prima cauſa beneficij amitten.in c.1.§.porro.col.3.& Iaſ.in §.ex maleficijs in glo. ibi. nu.36. inſti.de actionibus. ubi dicit hoc fallere.quando pœnæ imponuntur habito reſpectu ad priuilegium alicuius perſonæ. quia tunc non poteſt fieri extenſio de ſimilibus ad ſimilia. vt ait Iaſ.ibi.nu.trigeſimoſeptimo.& Bal.in qq.ad ſtatuta.ver.ſimili.uide omnino Euerar.in cẽturia legali.in loco à ſimili. & per Gammarum in dialectica legali.in loco à ſimili.vbi dicit quòd in pœnalibus,& exorbitantibus, ac odioſis fit extenſio ex rationis idemtitate de ſimilibus ad ſimilia. quod intelligit,quo ad legis prohibitionem,ſecus,quo ad pœnam. vt dicit Ioan.Andr.in c.diſpẽdia.de reſcrip.in 6.& ibi ponit, quã

do poſſit fieri extenſio vide per eundem Gamma. in eius tractatu extenſionum. & Rimi. in conſi. 59. ad fi. in 1. vol. nu. 14. & 15. & omnino Ferre. in tractatu. de militari iuſtitia. num. 225. & vide ſupra. in uer. extenſio.

Simplum:

STATVTVM dicens, ꝙ quis condemnetur in quadruplũ. intelligitur, quòd in eo inſit ſimplum. vt inquit Bar. in l. 1. C. de pœnis fiſcalibus.

Solemnitas.

SI ſtatutum dicit. ꝙ probato maleficio per confeſſionem, vel teſtes, poteſtas debeat reum condemnare, non obſtãte aliqua ſolemnitate iuris omiſſa. De qua ſolemnitate intelligitur, an de ſolemnitate, quæ eſt ab benè eſſe? vel ad benè non eſſe? reſpon. Bar. in conſil. 36. quòd intelligitur de ea, quæ eſt ad benè eſſe, & de ſolemnitate iuris ciuilis. quod probat. in 2. vol.

Soluens iuſto metu.

ILLE, qui ſoluit alteri quàm creditori, metu ſtatuti pœnalis, uidetur ſoluere iuſto metu. vt ait Bal. in l. *falſus.* in vlti. col. C. de furtis. & Afflic. in deciſ. Neapoli. 150. vide tamen Boſſium. in practica crimi. in titu. de principe. nu. 50. fol. 349.

Statutum.

STATVTA itaq; obligant ſuos authores. id eſt eos, à quibus conſtituuntur. ut inquit Egēdor. in l. 1. ff. quòd quiſq; iur. Et non ſeruantes bona, & æqua ſtatuta debent puniri. ut ait Bal. in vſibus feu. in titu. de pace tenenda. in §. poſt natale. per illum tex.

An iudex iurans ſeruare ſtatuta, debeat pronunciare ſecũdum ſtatutum, quod non fuit allegatum in iudicio? An ſecundum conſuetudinem? An ſecundum reformationem? An ſecundum ſtatutum, nondum in vſu receptum per decennium tranſactum? An ſecundum ſtatutum, quod defenſionem denegat?

negat? An ſecundum ſtatutum contra libertatem eccleſiæ? reſpon. ut determinat Paris de Puteo. in tracta. ſyndica. §. ſtatutum. & Blancus. in prac. crimi. pagi. 73. num. 71. & Peruſi. in c. cum ſæpæ col. 2. cum ſeq. de appella. ubi dicitur, quòd allegans ſtatutum alterius loci, debet probare. ſecùs ubi cauſa agitatur. quia licet etiam nō fuerit allegatum in cauſa, iudex tamen, qui iurauit ea ſeruare, tenetur ſupplere, & iudicare ipſe met ſecundum ea ſtatuta. Sed nunquid iudex, ubi habetur ius commune, & ſtatutum loci, poſſit ſeruare, quod uelit? reſpondet Bal. ubi ſupra. in §. iniuria. fol. 128. num. 11. quòd debet ſeruare ſtatuta iurata. quia ſtatuta ſunt præciſi iuris. & uide ſupra, quæ ſcripſi. ſecus ſi ſint reformationes, ſeù decreta non regiſtrata in uolumine ſtatutorum. ut ait Bar. in l. omnes populi. circa fi. ff. de iuſti. & iure. l. cùm prolatis in prin. ff. de re iudica. uide. d. m. Alcia. in conſi. 55. in 2. lib.

Quando adeſſent duo ſtatuta in eodem uolumine ſibi cōtraria, quæ fœdere diſtinctionis conciliari non poſſent, Poteſtas, qui ſtatuta ſeruare iurauit. ultimum ſeruare debet. tanquam correctorium prioris. ut ait Paul. de Caſt. in 1. C. conſt. in §. quibus, & Alber. in qq. ad ſtatuta. q. 19. in 1. parte.

Sigillum ſuperioris non eſt neceſſarium in approbatione ſtatutorum. ſecundum Bal. in c. 1. & 2. col. de pace conſtantiæ, & Ioan. de Prato. in l. ſi procuratorem. ff. de procurat. & Firma. in tract. de epiſco. Contrarium vidi ſeruatum in ciuitate Tergeſti in reformatis ſtatutis, miſſis ab Imper. Ferdinando illi Magnificæ ciuitati, quia extabat ad uolumen ſtatutorum reformatorum, appenſum cæſareum ſigillum magnū.

Si duo extant ſtatuta, vnum, ꝙ forenſis non poſſit acquirere, aliud, quòd dos mulieris, committentis adulterium applicetur marito, Nempe uir, qui habet uxorem Taruiſij, quæ multa bona habet in dote, ſi adulterium committit, poteſt acquirere. prout tenet Stepha. de Feder. in tract. de interpret. iuris in 2. par. ſub num. 52.

Si ſtatutum dicit, quòd ſtatutum non recipiat extraneum.

uel ſubauditum intellectum, Dic, ꝙ in eo ceſſat argumentum à contrario ſenſu. ſtatuti & ita ceſſat diſpoſitio, & eſt caſus omiſſus, qui remanet ſub diſpoſitione iuris communis. l. qui commodiſſime. ff. de lib. & poſthu. & tradit Bal. in qq. ad ſtatuta in uer. arbitrium.

Si ſtatutum dicit, quòd uerba ſtatuti debeant intelligi uerè & propriè, & non recipiant extraneum ſenſum, Dic, ꝙ nõ excludit ſenſum da tum à iure. ut declarat Bal. in qq. ad ſtatu. ver. ſtatuere. & l. fi. C. de hære. inſti. & Fely. in prooemio Grego. num. 15.

Statuta non ſunt iudaicè intelligenda, & ſecundum corticem uerborum, ſed ſecundum rationem, & ſecundum ius commune. ut dicit Bal. in l. quicunque. C. de ſeruis fugiti. & Bal. in uſibus feu. in titulo de feudo. M. Duca. in fi.

Statutum emanans contra iuris diſpoſitionem, eſt ſtrictiſſimè intelligendum. nam recedendum eſt à terminis iuris cõmunis quantominus fieri poteſt. ut inquit Abb. in conſi. 18. l. 1. §. hæc uerba. ff. de nego. geſto. l. ſi vero. §. de viro. ff. ſolut. matrimonio.

Statuta non ſunt trahenda de una perſona ad aliam. ſecundum Bar. in l. omnes po. in 4. q. de iuſti. & iure, & in l. iura. ff. de legibus.

Statutum à ſtatuto potius interpretationem recipit, quàm à iure cõmuni. ut inquit Soz. in l. gallus. §. 1. ff. de libe. & poſt hu. & Bal. in qq. ad ſtatu. uer. interpretationem, ubi hoc tractatur fuſius. & Lanfran. in tract. de interpretatione ſtatutorum. & Marſil. in pract. crim. in §. ult. ſub num. 35. & in §. aggredior, ponit plures qq. ad ſtatuta. uide omnino.

Statutum imponens pœnam pro aliquo actu, uel facto, nõ propter hoc uidetur annullare actum, uel factum, quando illa annullatio actus, non tenderet ad præiudicium illius, cui pœna imponitur, ſed ad præiudicium alterius. ut probatur. in l. filius. §. fi. ff. ad l. Cornel. de falſis. & Alex. in conſi. 24. in 6. vol. ubi plenè tractat hoc Bernar. Diaz in regu. 425.

Statu-

Statutum ciuitates communes ligans, quòd teneantur ad delicta in eorum territorijs commiſſa, non eſt odioſum. immo fauorabile, quia ad illas pertinet, circa terras & itinera diligentiam adhibere, ut malis priuentur hominibus. ut inquit Calcane. in conſi. 64. ſub nu. 12. & in conſ. 2. ſub nu. 25.

Statutum exorbitans à iure communi, debet ſtrictè intelligi, ut quantum ſit poſſibile ſaluum remaneat ius commune. vt inquit glo. in c. dilectus. de conſue. & Cæpolla in conſi. ultimo ad quod conſilium, uide Dec. in l. non uult hæres eſſe. ff. de regulis iuris. Et dicit Grammaticus in voto 8. ſub nu. 12. quod omnia, quæ in d. conſi. poſuit Cæpolla, credit, quòd furto ſubtraxit è d. Franc. de Albergotis. & Abbate in conſi. 1. col. pen. in princ.

Vbicunq; ſtatutum loquitur diſcretiuè, ideſt per ſe de maſculo, & per ſe de fœmina, Tunc nunquam maſculinum concipit fœmininũ. quia expreſſum facit ceſſare tacitum, & præſumptum. l. ſi ita. de libe. & poſthu. & tenet Bal. in l. in multis in fi. ff. de ſtatu homi.

Statutum in uno, non habet locum in alio in materia pœnali, quando de uno ad alterum peruenitur. ſecundum Dec. in c. ad hæc. de poſtula. prelato. num. 45. & Paul. de Caſt. in l. in poſthu. num. 2. ff. de libe. & poſthu.

Statutum dicit, quòd pro maleficio certo imponatur pœna centum, ſi aliud ſtatutum ſit, quòd generaliter aliam imponat pœnam pro omnibus maleficijs, Eſt ſeruandum ſpeciale ſtatutum, quod certam determinat pœnam. l. ſi quis procurator. ff. de procura. cum ſimi. vt traditur per Gandy. in rubrica de multis quæſtionibus de pœnis. ſub num. 30.

Statutum, ꝙ vnus de familia teneatur pro delicto omniũ de familia, valet. ſecundum Bar. in l. iure. C. de fabri. lib. xi. & Deci. in conſi. 64. col. 2. ver. quãtum. & Iaſ. in l. ſi quis in ſuo. num. 6. C. de inoffi. teſta.

Statuentes, habentes ſtatuendi poteſtatem, pro bono publico poſſunt ſtatuere, quòd nobiles alteri in alteros digladiantes

diantes puniantur tali pœna.vt docet Imola. in rub. ff. ſolu. matrimonio. & Bar. in l. ambitioſa.ff.de decre.ab or.faci.in 3.q.vbi dicit,quòd propter publicas ſeditiones hoc tolleratur.& tenet Sylua.in conſi.43.in 1.vol.argu.l.2.ff. de iuriſdi. om.iudi.& in l.ad rem mobilem.ff.de procura. Et no. quòd illi, quibus ſtatuendi facultas demandata eſt, non poterunt ſtatutis pœnā adijcere,niſi hoc eis ſpecialiter ſit conceſſum. vt inquit Bal.in l.1.ff.ſi quis ius dicen.nō ob. vbi idem tenet Alex.ſub nu.15.quod dicit eſſe notandum contra Bar.

Statutum,quando factum,& quando pœnam reſpiciat,ponit.d.m.Alcia.in rub.extra.de iudicijs.nu.35.

Statutum puniens delictum pœna pecuniaria, non debet amplius aggrauare.quia qui ſoluit,habetur pro abſoluto. ſecundum dominum meum Alcia.in rub.extra de iudicijs.ſub num.34.

Statuta diſponentia in certis caſibus filium teneri pro crimine patris,nō habent ſolum illam rationem, quòd illud ſit, eò ꝙ pater facilius abſtinebit à tali delicto, ſi filios ſuos uideat etiam puniri. ut per Bar. in l. iure prouiſum.C. de fabri.lib.x.& Anchara.in repeti.c.1. de conſtitu. in xi. prin.q. ſed etiam,quia præſumitur filium talia facturum. vt inquit d. m.Alcia.in tractatu.præſump.in regu.1.præſump. 24.

Si ſtatutis loci inferioris deficientibus,ſtatutum dicat,qđ recurratur ad ius commune,Recurritur primò ad ſtatuta loci dominantis. quemadmodum ait Sozi. in conſil. 81.num.3. in 1.vol.

Statutum poteſt afficere perſonam ſibi ſubiectam, & ſubditam,etiam reſpectu eorum, qui in alio territorio exiſtant. vt inquit Sozi.in conſ.36.num.4.ubi allegat.l. reſcripto.§.fi. &.l.munerum.§. patrimoniorū.ff.de mune. & hono. & quod no.glo.ſuper rubri.C. de mune.patri.lib.x. & Fely. idem dicit in c.fi.de foro compe.

Si dicat ſtatutum,quòd propter tale delictum tertia pars, vel dimidia bonorum veniat in fiſcum.& reſiduum in filios delin-

delinquentis.& aliquis filius familias habens liberos,& bona aduentitia.committat illud delictum, pater perdit illam portionem,quæ confiſcatur, & etiam vſumfructum in illa, quæ conſeruatur eius liberis, in pœnam filij, eiuſdemq; patris.ut tenet Paul.de Caſt.poſt Ange.in auth.excipitur.C.de bonis quæ libe.

Si ſtatutum dicat, quòd qui emerit rem, ſi non facit eam allibrari.vel ſi non ſoluat gabellam,incidat in pœnam,Pone, aliquis fuit accuſatus, ꝙ non ſoluit gabellam,ſi petatur pœna, ipſe poteſt euitare pœnam,ſi ſoluerit gabellam ante latã ſententiam.ſecundum Ange.de quo Paul. de Caſt. meminit in l.hoc edicto. ff. de publica. quod putat uerum, niſi ſtatutum præfigat certum terminum, quia poſtea non admitteretur purgatio moræ.l.magnam.C.de contrahen. ſtipula.

Statutum odioſum, puta contra uſurarios,ceſſat ceſſante uſura. Idem eſt in alijs ſtatutis.ſecundum Fely.in c.eccleſia S.M.num.28.de conſtitu.Et iudex Laycus eſt iudex competens in materia uſurariæ prauitatis.ſecundum Arno. in problemate. 13. uide omnino Iulium Clarum.in prac. crimi.in §.uſura.

Statuta, quæ ſunt præter ius commune, non extenduntur ad caſum fictum, ſed cõprehendunt duntaxat caſum uerum, niſi, etiam fictus exprimatur. ut tenet Paul. de Caſt.in l.ait prætor.num.2.ff.de nego.geſt.

Statuta pœnalia habent rationem motiuam. prout dicit gl.in l.unicus.C.de raptu uirgi.& Calcane.in cõſ.48.in prin.

Statutum debet condi ad commodum publicum,& non ad commodum condentis.uti ait Yſernia.in prologo feudorum.in 6.q.in fi.in §.1.de pace tenen.iura.fir.& Neuiza.iu ſylua.lib.4.ſub.nu.74.

Statutum non tollit probationem,quæ fit per rei euidẽtiã. ſecundum Marſil. in prac.crimi.in §.ſecunda.nu.24.

Statutum factum in fauorem reipublicæ, Valet,etiam ſi ſit factum contra clericos.ſecundum Marſil.in prac. cri.in §.aggredior.

gredior.num.73.

Ad hoc ut unum ſtatutum aliud tollat, neceſſe eſt, expreſſam fieri mentionem de primo.ſecundum Marſil.in §. quæritur.num.10.in prac.crimi.

Vbi ſtatuta ſunt diuerſa, Attendi debet, quod reipublicæ conuenit.ut inquit Marſil.in prac.crimi.in §.ultima. q. & .§. quæritur.num.7.

In ſtatutis ſemper debet intelligi illa clauſula, uidelicet, ſaluo alio ſtatuto compatibili.ut dicit Marſil.in prac.cri.§.ultima q.Valet ſtatutum unius ciuitatis diſponens, ꝙ illud ius ſeruetur in ciuitate illa forenſibus, quod ipſi forenſes ſeruāt in ſua ciuitate, pro ut extat in ciuitate Tergeſti.& ita tenet Marſil.ubi ſupra.& in l.ſi quis uiduam.uer. & ultra prædicta. num.23.ff.de quæſtio.

Statutum, quod eſt iuſtius & æquius, debet attendi. Non obſtante prioritate.ſecundum Marſil.in l.1.§.ſi ſerui.nu. 29. ff.de quæſtio.

Statutum in materia odioſa loquens in actore, non habet locum in reo.ut dicit Inno. in c.cum inter.& in c. ſignificauerunt.de excep. & Anchara.in c.canonum ſtatuta de conſtitu. & Nata.in c.quamuis de pactis.in vi.

Quoties ſtatutum tribuit ius agendi criminaliter, Tunc nulla oritur actio. quia cauſæ criminales expediuntur per actiones, ut dicitur inſti.de pub. iudi. in prin. ſed erit accuſatio ex illo ſtatuto. ſicut dicimus accuſatum ex lege Cornelia, uel iudicis officio.ſi iudex ex officio per inquiſitionē procedit.Errant igitur, qui dicunt, quòd condemnatus ex forma ſtatuti, ſit condemnatus conditione ex lege, quod falſum eſt. quia conditio ex lege eſt actio, quæ non habet locum in cauſis criminalibus.hæc Bar.dicit ad literam.in l.omnes po.col. pen.uer.circa ſtatutum.ff.de iuſti.& iure.

Quoties ſtatutum dicit, aliquem quidquam oportere facere, vel cognoſcere, uel expedire, non poteſt actū per ſubſtitutum expedire. ut dicit tex.in l.cum miles. ff. de aliena.

ma.

mu.cauſa fac.vbi idē dicit Alex.in apoſtillis ad Bar. litera b. & ille,qui non poteſt principaliter aliquod officium exercere,etiam in tali officio nonpoteſt ſubrogari,vel ſubſtitui . ut no.Bal.in l.parabolam.C.de epiſco.& cleri.ſa.quòd no.Bar. in l.1.per illum tex.C.de prin.agen.in rebus.lib.xii.

Si ſtatuto dicatur, quòd reus condemnetur propter tale delictum in centum, quæ ſi non ſoluerit, uel ſoluere non poterit,pes illi amputetur.quando dicatur illa conditio completa,ſi ſoluere non potuerit,& an adaptabitur ad leges;quę loquuntur de contractibus, an ad leges; quæ loquuntur de vltimis voluntatibus?reſp.Bar.amplius cogitandū.in l. ſuus quoq;.§.ſi filius in 2.col.ff. de hære. inſtituendis. & Alex. in conſi.36.lib.4.vide Fran.de Aretio.in conſi.89.

Dicit ſtatutum, quòd Capitaneus non poſſit cognoſcere de maleficio cōmiſſo ante tempus finiti officij ſui per tres menſes. Pone,deceſſit idem capitaneus. & commune prouidit,quòd eius filius deberet complere eius officium, an illi tres menſes computabuntur à die, quo iſte, qui illius mortui uicem gerit,cæpit gerere,vel à tēpore,quo incepit ille,cuius uicē gerit, vt ſic, uel nunc de nouo incipiat, & ſit officium per ſe,uel ſit vnum officium una cnm officio eius, cuius uicem gerit ? reſpon.Bar. in l.1.§.ij,quibus.ff.de lega.3.

An producens in iudicio ſtatutum correctum, incidat in pœnā falſi?quod verū putat Bal.in rub.de Iuſti. codice cōfir. Si ſtatutum non facit ad cauſam,putà, quia quæſtio determinatur per ſtatutum vetus,& non per nouum, eo, ꝙ agitur de neg ocio ueteri,quod pertinet ad.l.antiquam, & non ad nouam. Nō incidet in pœnā.immo eſt licitū producere tale ſtatutum, cum vigore eius,quantum ad cauſam illam nō ſit ſublatum.vt videtur eſſe tex. in auth. vt cum de appella. cogno. in prin.Niſi lex noua diceret expreſsè, quòd corrigit legem veterem in præteritis, & futuris, quia tūc nullo modo poſſet textus produci,vel allegari,ſecun.Bal.ibi.ſcilicet in iudicio.

Statuta artificum iurata, quæ ſapiunt monopolium, non

arctant iurantes.vt inquit Bal.in l.ſi ad excludendum. C.de rebus credi.

Statuta caſſata à Principe,non valent,nec excuſant tranſgreſſores à pœna.vt inquit Bal.in auth.nauigia.C. de furtis.

Si ſtatuto ciuitatis dicatur, ꝙ ſaltuarij villarum teneantur denunciare maleficia, & quædam villa ſtetit per centum annos,quòd in ea non fuerunt maleficia denunciata, tamen illa conſuetudo eſt in ualida, quoniam illi de villa non habẽt poteſtatem ſtatuendi.Niſi iſta conſuetudo eſſet expreſsè approbata per ſuperiorem.l.fi.C.de teſta.& Bal.in l.de quibus. in 2.col.ff.de legibus.

Si ſtatuta dicunt, quòd non debeat ius reddi, ad pœnam alicuius delicti,propter hoc nõ tollitur naturalis obligatio. l.ſi pœnæ cauſa.ff.de condi.inde.vbi no.&.l.extat. ff. quod metus cauſa.& Bal.in l.ſi quis.§.ex hac. ff. ſi quis ius dicẽ. nõ ob.& ff.quòd quiſq; iur.

Seruanda eſt lex municipalis circa honores, ſiuè ſit promiſſoria, ſiuè prohibitoria. vt inquit Bal. in l. illud. ff.quòd quiſq; iur.

Statutum,quod diſtingueret iuriſdictionem ciuilem & *criminalem*,quia coram iudice deputato ad *criminalia*, non poteſt intentari ciuilis,validum eſt,ſi non oriatur ex crimine. l. ſolemus.§.latrunculator.ff.de iudi.& Bal.in l. loci. §. ſi dicatur.ff.quod quiſq; iur.

Vbi ſtatutum non loquitur,ceſſat eius diſpoſitio.l. furioſi. vbi.Bal.C.de nuptijs.l.illam.vbi Bal. ver. nulla conſtitutio. C.de collatio. & Ananias in conſi.59.

Duo fratres,videntes inimicos trãſire ante ſuam domum, illuc acceſſerunt, & eos percuſſerunt fortiter,& in terram deiectis iniuriati ſunt cum manibus & pedibus,qui poſtea corã iudice inſtant, vt percuſſores hi fratres puniantur ex forma ſtatutorum loquentium de percuſſionibus. An ij rei debeant puniri bis,vel ſemel condemnari? reſpon. vt per Alberi. in qq.ad ſtatu.q.32. in 2.par. & Nouell. in practi.crimi.in forma in-

ma inquiſitionis pro inſultu,& vulneribus.num.25.

Si quis habet ex priuilegio, quòd poſſit liberare certis diebus aliquos ex carceribus, & ſtatuto caueatur, quòd nullus liberetur de carcere, niſi primo habuerit pacem cum offenſo,& Titius blaſphemauit deum,& ob id miſſus eſt in carcerem, ſi ipſe habuit pacem ab eo,per remiſſionem,& confeſſionem,quam fecit ſimplici ſacerdoti, poterit à carceribus liberari.vt ait Iaſ.in l.ait prætor.§.iurari.num.16. ff. de iureiu. & Bar. in conſil.167.& Ferratius in cautela.25.& poſui in meo repertorio cautelarum.

Statutum puniens diuerſa pœna vnum, & diuerſa alium. puta conſulentem maiori. Tunc nedum pari,ſed maiori pœna conſulens puniretur,quàm faciens.vt ait Saly.in l.1.C.de rap.virgi.& Carreri.in prac.crimi.§.circa.nu.168.

Statutum dicit, quòd quicunq; acceſſit de tali loco ad talem,puniatur,Pone, ſunt qui deponunt, qualiter titius iuit vſq; ad medietatem loci,& aliqui de alia medietate, An coniunguntur? reſpon.Roma.in ſingu. 204. poſt Bal. quòd non. uide etiam in ſingu.ult.& Matthesila.in ſingu. 84. & Cępollam in cautela.12.

In ſtatutis exorbitantibus,& corre ctorijs iuris communis, uerba debent accipi pro loco ſecundum communem uſum loquendi regionis,non obſtante,quòd in lege, aliter tale uocabulum accipiatur. l.cum de lanionis.§.aſinam. ff. de fun. inſtruc.l.Labeo.ff.de ſuppellec.lega.& in c.ex iure il primo. de ſponſa.l.1.in prin.ff.de ſitis & legiti.ubi Bar. & Mattheſila.in ſingu.96. ubi dicit, quòd uulgò inter ſcholares ſolet derideri iudex, dictus Montolus,qui credidit famoſo aduocato, aſinum pro beſtia non haberi,ad hoc alleganti rubri.quæ non habetur. C. de aſinis & beſtijs. quæ autem dicatur beſtia? ponit Alberi.in dictione beſtia, ubi dicit, ꝙ beſtia dicitur quaſi uaſtia à uaſtando.

Licet ſtatutum iniquum de facto ſeruetur inter ciues, tamen iſtud ſtatutum,non debet obſeruari,quo ad forenſes.de

geſtis & co mmiſſis in territorio dictæ communitatis. aliàs il li forenſes poſſent licitè concedere repreſalias cõtra dictos ciues.ut ait Stepha.de Federi.in tracta.de interpreta.iur. par te.1.ſub num. 116.

Statuta facta contra ius, non poſſunt firmari adiectione pœnę.ſecundum Bal.in l.ſcius.ff.ad.l.Falci.& Seueri.in l.om nes populi.col.24.uerſ.octauo quæritur. de iuſti. & iure. & Henrich.Bohich.in tracta.de ſynodo. ſub num. 48.

Illi, qui contraueniunt ſtatuto, debent interpretari animũ proprium.ut eſt glo.no.in l.idem Pompo.in fi. ff.de rei uendica.& no.inſti.de actio.§.ſed iſtæ. & Anto.in trac.de con.in §.ſed dubitatur. ſub nu. 59. vbi etiam tradit, qualiter animus eorum interpretatur, qui contraueniunt ſtatuto. & Pari. de Puteo in tracta.ſyndicatus.§.ſtatutum.

Credendum eſt ſtatuto in volumine ſtatutorum redacto. licet non appareat manu publica conſcriptum eſſe. Dummodo conſtet diutius tale ſtatutum obſeruatum fuiſſe. ut tenet Bar.in extrauag.qui ſint rebelles? uer.data. de quo meminit Lauren. Syluanus.in tracta. de feudi recogni. ſub nu. 49.in 1.q.

Dicit ſtatutum, quòd à ſententia ſyndicantium appellari nõ poſſit. An non ſubditus, Poteſtas tamen ciuitatis, qui pro fecto tunc ibi ciuis dicitur, appellare poſſit? reſpon.Paris de Puteo in trac.ſyndica.in §.an ſi ſtatuto.quòd non. & in §.ciuilitas.& in §.ſtatutum.

Ad ſtatutum, quod mitigat certam pœnæ partem delinquentibus, vide Cataldi. in trac.ſyndica.ſub nu.124. cũ ſeq.

Licentia ſtatuendi, non extenditur, quòd poſſit iniuſtè ſtatuere, ut inquit Bal.in l.1.C.de Monopolijs.& Afflic.in deciſ.Neapoli.307.ſub nu.20.In pœnalibus ſtatutis, ſola cauſa quandoq; ſufficit, licet non interuenerit culpa delinquentis, & eius, qui punitur. ut no. in l. quis quis.C.ad l.Iuliam maieſta. c.quoniam.§. ſi uero. vt lite non conteſta.& c.ij.de conſtitu.& Deci.dicit plura.in conſi.64.in 1.vol.

Statu-

Statutum loquens de ſurripiente pecuniam, habet locum etiam in uno denario. ſecundum Ange. in l. ſi quis dederit §. prætor. ff. de acquiren. hære.

Si ſtatutum pœnale loquitur in conſulente, Dic, quòd ĕt ille, qui verbo ſuadet, dicitur conſulere. ut inquit Bal. in l. quicunq;. C. de ſeruis fugiti.

Si loquitur ſtatutum de ſubdito. Dic, quòd ſubditus proprie dicitur ratione domicilij. ut dicit glo. in clem. 1. §. eiſdem de foro compe. & Dec. & alij. in c. ad noſtram. col. 2. nu. 3. de appella. & Grammati. in conſi. 27.

Statutum, quod loquitur de ſuburbijs, Intelligendum eſt de ſuburbijs, quæ habent uiciniam per ſe, nõ de his, quæ ſunt coniuncta cum contrata, quæ eſt in ciuitate. fa. l. qui continentibus. ff. de uerbo. ſignifi. & ita tenet Cæpolla in conſil. 19. nume. 5.

Si per ſtatutum imponeretur pœna ſtigmatis in fronte, nõ tenet, nec debet ſeruari. ut tenet Ange. in addi. ad Bar. in l. cũ die verſis. ff. de religio. ubi & Aſinius. & Maran. in prac. iudicia. in 2. diſti. 1. partis. ſub nu. 9. pag. 28.

Statutum puniens vulnerantem, Etiam cõprehendit eum, qui ſtudiosè ſe ipſum vulnerauit. ut ait Bal. in procemio de cre. & fuſius dicit Grammati. in deciſ. Neapoli. 44. Idem ſi ſe percuſſerit. tenetur ſtatuto de percuſſore. ut tenet Arnonus in epitome. 29. poſt Bal.

Statutum corrigens, & mitigans pœnam in caſu maioris exceſſus, an dicatur corrigere in caſu minoris? Puta, ſtatuto cauetur, quòd committens adulterium in nolentem, ſolum caſtretur, An ſi in uolentem, caſtrabitur? reſpon. Saly. in l. conuenticulam. nu. 4. C. de epiſco. & cleri. quòd non.

Si nouo ſtatuto mutetur pœna antiqua. tunc dicitur quis accuſari ex lege antiqua, non ex noua. ut ait Bar. in l. 1. col. pen. ver. Vlterius quæro. ff. de publi. iudi. & Tiraquellus in tracta. de legibus connubialibus. in xiij. l. ſub nu. 21.

Si ſtatutum dicit. Si quis ſtudiosè percuſſerit aliquem puniatur

niatur tali pœna. Certè ille dicitur ſtudioſè percutere, qui percutit certo propoſito. Vnde ſi caſu facta fuiſſet percuſſio, non teneretur ſtatuto. vide addi. ad Bar. in l. vnica. C. de theſauris. lib. x. nu. 5.

Statutum poteſt fieri contra certam perſonam delinquentem, quando delictum eſt notorium ut inquit Bar. in l. amiſſione. ff. de capi. dimi. per glo. ibi in uer. relegari.

In ſtatutis pœnalibus, debet fieri ſtricta interpretatio. l. conſtitutionibus. ff. ad municipales. & tradit Guido Pap. in ſingu. 645.

Statutum vltimum, licet tollat primum. ſecundum Marſil. in l. 1. §. ſerui. nu. 25. ff. de qq. Intelligitur ſolùm in illa parte, in qua eſt contrarium primo. in alijs uero partibus ſtatutum primũ remanèt firmum. idem Marſil. in d. §. ſerui. nu. 28.

An ualeat ſtatutum, quòd vnus teneatur pro alio? reſponde, ut ait Chacherannus in deciſ. Pedemont. 89. nu. 5. & ſeq.

Statutum generale per aliud ſpeciale limitatur. vt inquit Cacheranus in deciſ. Pedemon. 6. ad fin. num. 11.

Perdito ſtatutorum volumine, Poteſt eorum tenor per teſtes probari. quæ probatio eſt quoddam notorium, ut inquit Bal. in l. 1. §. fi. C. de cadu. tollen. & in l. fi. C. de emend. Iuſtinia. Codi. facien. dum inquit Imperator, ut cõſtitutio ponatur in ſcriptis, ut ſciatur. & ſic præſupponit, quòd non minus eſt textus, & Fely. in rubri. ex. de conſtit. in 3. col. circa princ. & gloſſ. uer. datum in prag. ſub titulo de ſubla. clem. literis. pag. 257.

Si ſtatutum dicit. quòd nullus proijciat amurcas oliuarum uel immundicias aliquas in plateas, ante domum alicuius. ſub pœna, Pone, quòd inueniantur amurcæ, uel immũdiciæ proiectæ, non tamen conſtare poteſt, quis nam proiecerit. Certè hoc ſolum ſufficit contra dominum ut puniatur ſtatuto. ita dicit Luc. de Pen. in l. 2. C. de aquæ ductu. lib. xj.

Si ſtatutum dicit, quòd reus in maleficijs debeat ter citari. Non ſufficit unica citatio pro tribus, & peremptoria. ita

tenet

tenet Bal. in c. ex lireris, ulti. col. de conſtit. de quo meminit Caſſan. in conſuet. Burgun. pag. 201. num. 35. & nume. 36. & 34. & Plotus in repet. l. ſi quando o. nu. 858. C. unde ui.

Conditores iniquorum ſtatutorum, & ſimiliter conſultores illorum, quæ ſunt in damnum proximorum, tenentur reſtituere totum illud damnum, quod inde prouenit. vt dicit Archiepiſ. Floren. in eius ſumma, lib 2. in tit. de rapina. §. xij. vide Caſſan. in conſuet. Burgun. pag. 382. col. 2. & Lucam de Penna in l. prouincialiũ. C. de erogatione militaris annonæ lib. xij. & Berthach. in repert. vbiq;. maxime in ver. clauſulæ ſtatutorum, quæ hic adde, ſi libet.

Statuta itaq; multiplici de cauſa fiunt. vt inquit Lucas de Penna in l. vt agendi. C. de curſu publico. lib. xij. vbi fuſius hæc videre potes. Requiſita autem ad ſtatutum. ponit Rolã. in conſi. 99. per totum. in 2. vol.

Statuta, poſtquam ſunt publicata, nõ ligant, niſi poſt duos menſes à tempore publicationis. vt dicit auth. vt factæ nouæ conſtitutiones. circa principium. & declarat Franc. Marcus. in deciſione parlamenti Delphinatus. 247. nu. 2. lib. 2.

Statutum intelligitur in caſu vero, & non in caſu ficto. vnde ſtatutum prohibens portare margaritas, vel vniones, intelligitur de veris. vt inquit Bar. in l. 1. §. hoc interdictum. ff. de fonte. per illum tex. vbi interdictum de fonte, in dubio intelligitur de uero & naturali. prout etiam dicit Gomez. in regula. cancellariæ. de triennali poſſeſſore. q. 26.

T.

T E M P V S.

IVDEX, qui infra certum tempus à ſtatuto præfixũ debet ca uſam expedire, non cogitur id facere, niſi propè finem ipſius temporis. ſecundum Bar. in extrauag. ad reprimendum. ver. procedatur. per. l. 1. §. effractores. ff. de effracto. c. conſuluit. de offi. delega. & tenet Iaffredus. in deciſ. 394.

Ter-

Terminus:

QVIS ſe defendere non poteſt poſt terminum à ſtatuto præfixum.quia fruſtra daretur terminus.l.3.§.ſi ad diem. ff. de re mili. c. coram.de reſti.in integr.Poteſt tamen reo iudex facere gratiam, ſi vult, & de benignitate expecta re.c.conſuluit de offi. delega.quod intellige, quando terminus eſt aſſignatus reo poſt litem conteſtatam. Sed ante litem conteſtatam nunquam intelligitur excluſa reo exceptio. l. diuus.ff.de cuſto.reo. Sed ſi à ſtatuto ſtatuatur alicui terminus ad agendum,nec dicatur in ſtatuto,quòd poſtea non audiatur,non poteſt ſe defendere.ita dicit Bal.in l.ſi ea.col. pẽ. ſub num.18.C.qui accuſa. non poſſunt. Ex iuſta tamen cauſa in criminalibus poteſt iudex prorogare terminum ſtatuti, quam tamen cauſam debet in actis exprimere,quia eſt decretum,vel interlocutoria,ſuper qua cognoſci poteſt. vtrũ grauauerit partem, vel ne? cauſa igitur cognita, debet interloqui.ſecundum Ange.Areti.in tracta.maleſi.ſuper uer. iudex commiſit.Communis eſt concluſio,quòd quotieſcunq; á ſtatuto eſt terminus præfixus, Illud ſemper intelligĩ debet, niſi reus poſt terminum velit incontinenti deducere ſuam innocentiam,quia tũc ratio præſumptæ calumniæ, propter quam ſtatutum præfigit terminũ,proculdubio ceſſat.Ita dicit Abb. in c.ſuſcitata.pen.col.ſuper glo.ver.effectum.de in integr. reſti.c. literas.ver.præterea. de reſti.ſpolia.& no.glo.in l.1.de tabulis exhiben. & Abb.in c.ſuper eo.in vlt.ver.de offi.dele. & de termino uide Lanfran. in c.quoniam contra. de proba. vbi hoc tractant etiam cęteri.in uer.dictiones.& Bar. in l.2. C.de tempo.appella.& Firma.in reperto.& Bal.in qq. ad ſtatu.ver.inquiſitio.vbi dicit.quòd licet iudex non poſſit formare inquiſitionem poſt menſem à die commiſſi maleficij ex ſtatuto,ſi infra terminum probauit, & reus probet ſe alibi fuiſſe,iudex tamen uult contrarium probare,dicit Bal.quòd poteſt.quia non eſt noua inquiſitio.& idem ait Bal.in qq. ad ſtatu.uer.

tu.ver.terminus.& Roma.in conſi.415.& Bar.in cõſi.95.ſub num.4.in 2.lib.vbi dicit,ꝙ quando aſſignatur terminus a ſta tuto ad deciſionẽ cauſarũ,prorogari aliter nõ poteſt. & quo ties ſtatutum annullat factum, quicquid poſtea factum ſit, erit nullum.vt ait Bar.in tracta.de peremptione inſtantiæ. & Tiraquellus in tracta.de vtroq; retrac.§.4. in glo.1.& ſeq. & in §.8.in glo. 2. ſub num.14.vbi dicit,quòd iudex non poteſt prorogare terminũ,vel tempus à iure limitatum,abſq; princi pis miniſterio,& hæc communis eſt opinio.

Stante ſtatuto, ꝙ ſi iudex infra certum terminum ſententiam non dederit,cadat in pœnam, Si iudex abſoluit partem ab obſeruatione iudicij,non dicitur ſententiam dixiſſe. vt in quit Roma.in rub.ff.de iudi.& Barba.in conſi.31.col.2.in 3. vol.vide Rubeum.in tracta.de Poteſtate procuratoris & defenſoris. in cauſa crimi.num.298.& Caſſane. in conſue.Bur gun.in §.2.pagi.27.vbi de termino dicit plura.& in §.8.pagi. 82.vbi fuſius.& pagi.367.& Plot.in repeti.l.ſi quando.C.vn de ui ſub nu.726.& Hierony.de Monte.in tracta. de finibus regendis.Et an & quando terminus datus à iudice, vel ſtatu to ſit continus vel vtilis, tractat Bal.in conſi. 71. in 3. vol. & Bardus in tractatu. de tempore vtili, vel continuo.& ul- de Alberi. in l.licet gratis. §.poſſumus. ff. nautæ caupo. ſtabula.& Viui. in ſuo. tracta. communium opi. uer. terminus. & Rim.in conſi.110.per totum.in 1. vol.& Gome. in regu. cancellariæ.de annali po ſſeſſore.q.71.& 72.& vide oĩo Io. de Amic. in conſi. 28.nu.1.& ſeq.& alph abetarios ubiq;.

Tractatus.

TRACTATVS de occidendo Titium probatus,licet con cluſio facta non fuerit, facit præſumi,Titium eſſe occiſum ex ipſo tract.ut ait Bal.in l.multũ.col. 2.uerſ.vnde dico. C. ſi quis alteri,uel ſibi.& per cõſequens punitur quis ex for ma ſtatuti. c. 1. de homici.& Bar. in l.& ſi amici. ff.de adult.

Tractatus contra rempublicam,qui per ſtatutum punitur.

Intelligitur etiam de eo,qui ſeparatim pluries factus eſt.ſecundũ Bal.in l.aduerſus.col.1.ver.& ſic argu.C. de furtis.

Pone ſtatutũ punit facientẽ ligã & tractatum, Si plures ſecerint ligam & tractatum, & poſtea ex interuallo proceſſerint ad factum, ad quem finaliter intendebant.punientur de vtroq;. ſecundum Bal.in l.nunquam plura.ff.de priua.delic. de quo. meminit Sozi.in conſi. 62.ſub nu.10.in 1.vol. Et de tractatu.vide Boſſi.in prac.crimi.in titulo.de homicidio. & in titulo.de vulneribus.& Beroium in q.89.& Blancũ. in repeti.l.fi.nu. 225.& ſeq.ff.de quæſtionibus. & Iulium Clarum.in prac.crimi.q.87.uer.punctus eſt.

Trahi.

STATVTO floren tino cauetur,quòd nullus florentinus trahi poſſit,niſi ad curiam florentinam,ſub pœna capitis. An rrahi poſſit ad curiã epiſcopi florentini,ſi qualitas cauſæ hoc requirat?vt quia ſit ſpiritualis,uſuraria, uel æccleſiaſtica? reſpon.Bal.in auth.qua in prouincia C.ubi de crim.agi.opor. ꝙ ſic.quia curia florẽtini epiſcopi.eſt curia florentina.per gl. 161.& Bal.in l.1.§.1.ff.de iuſti.& iure.aliàs Tractio eſt quidã motus uiolentus. ſecundum Philoſophum.de quo meminit Archiepiſcopus flo. in ſumma.parte.1. §.vij. de libero arbitrio col.2.cap. 2.

Tranſgreſſor.

QVOD ex cauſa liceat tranſgredi leges propter enormes caſus emergentes.Habet locum ſecundum Inno. in c.1.de conſtitutio.in maioribus magiſtratibus tantum,qui bus hoc licet. Secùs in minoribus. vt in Poteſtatibus terrarum,qui habent ſeruare ſtatuta ad vnguem, quod dictum dicit eſſe perpetuò cordi tenendum Iaſ. inſti.de actio.in §. ex maleficijs.ſub nu.15.cui dicto,& alia addit Maranta.in prac. cri. & Marſil.in prac.crim.§.diligenter.nu.176.

Tran-

Tranſitus.

STATVTVM prohibet tranſitum fieri per campum, uel rē alterius. Dic, quòd ſi uia eſt occupata, ita quòd per eam iri non poſſit, ibi fieri poteſt tranſitus. damnum tamen inde factum venit emendandum. vt inquit Bal. in qq. ad ſtatu. ver. via. in apoſtill. ad Bar. in l. vtimur. ff. de ſepulchro viola. & Federi. de Senis. in conſi. 127. vbi dicit, ꝙ tranſiri eſt per locum tutum, quaſi ultra locum ire. vnde ſi tranſire per agrum alienum fas ſit ex ſtatuto, ille dicitur tranſire per agrum alienū, qui intrat, & exit. quod plenè probat. Gui. Pap. in conſil. 92. Et no. quòd ſi quis petat ſibi uiam conſtitui in fundo proximiori, ſi reperiatur alibi habere uiam, non auditur, dato, ꝙ ſit ſibi prolixior, ſeù remotior. Aliàs eſt ei prouidendum. ut inquit Manſuerius. in practica. in titulo. de ſeruitutibus. aliàs de uia publica, & priuata. De trāſitu. vide omnino Riminal. in conſi. 33. nu. 45. in 1. vol. vbi incedens per tranſitum, non incurrit in ſtatutorum pœnas, quamuis ibi moretur per aliquot dies. prout inquit Auch. in cōſ. 75. nu. 5. & 6. per totum.

Territorium.

AD ſtatutum faciens mentionē de territorio. Dic, quòd territorium non extenditur ad aquas. Licet appellatione territorij veniat mare. ut inquit Deci. in c. licet cauſam. col. 2. de probatio. & pleniſſimè tradit Fely. in c. Rodulphus. col. 12. ver. diſtrictus. de reſcrip. & Guido. pap. in ſingu. 526. & Boeri. in deciſ. 227. num. 7. & fuſius Caſſane. in conſuetu. Burgun. in §. 1. pagi. 23. ſub. num. 1. col. 2. ubi & de diſtrictu. Differentia autem inter territorium & diſtrictum, ponit Grāmati. in conſi. ciuili. 151. num. 1. Et ſtatutum loquens de ciuitate & comitatu, non comprehēdit diſtrictum. ut inquit Caſſane. vbi ſupra. num. 8. ubi etiam dicit multa alia circa confinia. & Hierony. de Mon. in tracta. de finibus regen. & Areti. in conſ. 77. Et qui dicantur ſubditi, tractat Caſſane. vbi ſupra pagi. 34. §. 4. & pagi. 40. col. 2. vbi etiam ponit an, & quando

iudex poſſit punire deliquentes extra territorium. & de territorio agit etiam Hierony. de Mon. in d. trac. de finibus regen. pagi. 7. ubi & de diſtrictu & alijs tractat. Et territorium à iure terrendi, & ſic à iuriſditione nominatur. vt inquit Fely. in c. Rodulphus. col. xi. de reſcrip. & Oldra. in conſil. 86. & dupliciter ſumitur territorium, ſ. propriè & impropriè. vt per Zaſi. in conſi. 16. in 2. vol. pagi. 321. Comitatus verò propriè in ſtatuto importat territorium villarum, vel caſtrorum ad ciuitatem pertinentium. vt ait Cardi. in clem. ne romani. §. ſanè. de electio. & ſecundum ipſum diſtrictus accipitur pro territorio. ut inquit Deci. in conſi. 17. in 1. vol.

Teſtis ruſticus.

SI ſtatutum punit falſum teſtem. Dic, ꝙ non procedit in ruſtico, qui non ex malignitate, & dolo, ſed errore ductus, & ſimplicitate deponeret. vt inquit Ange. in auth. de teſtibus. §. licet. vbi ſubdit, ꝙ in hoc iudices debent animaduertere. & Marſil. in conſi. 72. & Arno. in Solilo. 52. vnde non excuſatur ruſticus ſagax. vt eſt glo. in l. athletæ. §. de ruſticis. uer. interdum. ff. de excuſa. tuto. ubi etiam hoc dicit Bal. & ubi agitur de contrarietate, non excuſatur ruſticus. & in his, quæ tendunt ad rigorem iuris conſeruandum, non excuſatur ruſticus. Item non excuſatur ruſticus, niſi in caſibus à iure expreſſis. de quo dicit Deci. plura. in c. ſuper literis. ſub num. 7. de reſcriptis. & nota ad hoc uerſum.

Subdola ruſticitas patitur, uiolenta ſuperbit.

Quem ponit Neuiza. in ſylua. & poſt ſyluam Vagnonus in carmi. de condi. homi. huius tempo. uide Rippam in tracta. de peſte. & in l. 2. ff. de in ius uocan. ubi Egendor. & Spiegellius in lexico. uer. ruſticitas. Et quis propriè dicatur ruſticus? ponit Ange. Areti. in tracta. de teſtamentis. in glo. 5. nu. 7. & Alberi. in dictione ruſticus. ubi habetur plenè. & Iaſ. in §. item ſeruiana. num. 26. inſti. de actio. ubi etiam habetur plenè. & Firma. in uer. ruſticus. & Tiraquellus in tracta. de

nobilitate

nobilitate.ubi tradit, quis propriè ſit ruſticus.& Bal.in l. ſi dicatur.col.fi.C.de teſtibus.& Signorol.in conſi.231.& Capicci.in deciſ.Neapoli.67.& Sozi.in conſ.60.in 4.uol.& Plotus in repeti.l. ſi quando.c.unde ui.ubi etiam ponit, quando teneatur ſtatuto ruſticus,& ubicunq; ſtatutum requirit probationem per teſtes integræ famæ,& opinionis, repelluntur teſtes infames infamia facti.adeò, quòd non poterit deferri iuramentum in ſupplementum probationis.ut ait Corſetus. in ſingu.uer integer.& Soz. in fallen. in regu.416. Et no.quòd teſtis in criminali debet deponere ſignāter de tempore commiſſi delicti, aliter non probat.ut ait Rimi.in conſi. 537. qui inter tot ac tantos ſolus hoc probauit. ut teſtatur. d. Gilfredus de cauallis de Verona ferrarienſis.in conſilio 538.

Tortura:

INQVISITI ex forma ſtatutorum non ſunt torquendi indicijs non præcedentibus legitimis,& hoc iudices deum timentes debent ſemper præoculis habere, ne aliquem iniuſtè tormentis ſubijciant.ut ait Iul.Clar.in prac.cri.q.64.& Anto.Gomez.in trac.de delictis.ubi de tortura loquitur.& Afflictus hoc ſemel reſpōdit regi Federico interrogāti, quòd nec etiam de authoritate regia poterat mandare hominem torqueri, contra quem non extarent indicia ſufficientia.& Iul.Clar.ubi ſupra.& q.63.& Natta.in conſi.361.nu. 14.ubi dicit, quòd ubi indicijs aliquæ circonſtantiæ reſiſtunt, nō eſt deueniendum ad torturam.Idem eſt dicendum, quando ſunt ad remota indicia, vt dicitur ibidem num.6.Aliàs, ſi quis cōfitetur in tortura non præcedentibus legitimis indicijs, non valet confeſſio.vt inquit Bal.in conſi.479.in 5.lib.& indicia ſunt probanda per duos teſtes conteſtes, non ſingulares. Et quando iudex torquet reum ſuper ſocijs & complicibus,& alijs criminalibus, debet proteſtari, quòd id facit ſine prçiudicio confeſſi,& conuicti criminis, vel ſi ſunt condemnati, ſine præiudicio condemnationis.& hæc eſt communis obſeruantia.vt

tia.vt inquit Iul. Clar.in prac.cri.in d.q.64.vide omnino Menochium in ſuo tracta.de arbitra. iudic.in caſu.270. & ſequentibus caſibus.vbi dicit plura circa torturam, & de confeſſione in criminalibus. vide in locis per ipſum, de quibus in reperto. Et quando clericus torqueri poſſit.tradit d.m. Alcia.in conſi.xvi.num.11.in 7.lib.& Iul.Clar.in prac.crimi. Et an,& quando iudex teneatur de eo, qui mortuus eſt in tortura.ponit Bal.in conſi.61.in 5.vol. Bannitus tamen, qui comparet poſt eius contumaciam,quam vult purgare, poterit poni ad torturam, & interrogari de delicto, de quo fuit bannitus,nullis præcedentibus indicijs.vt ait Arno.in commentario.cxi. Idem eſt in famoſo latrone. vt tenet iſdem Arno. in commẽtario.115.& Carreri.in prac.cri.in prin.ſub nu.184. ad fi.& Bernar.Diaz.in regu.637. Nec eſt neceſſe, ꝙ iudex interloquatur talem eſſe torquendum,cum aliter veritas haberi non poſſit,&c.ex dictis teſtibus, vel indicijs. Cum hoc de conſuetudine non ſeruetur.propter arbitria, quæ dantur. vt ff.de appella.recipien.l.2.& no.glo.ibi.& Bar.in conſi.95.in 2.vol.num.2.& Iul.in prac.crimi.

Statutũ dicit, ꝙ qui tale quid fecerit,ponatur ter ad Trullum,uel Bellerium.Si quis eſt ſenex, pœna commutabitur. ut ait Bal.ſuper feud.in titulo in quibus cau. ſeu amitta.& Iuli. Clar.in prac.crimi.

Statutum dicit.quòd quis non torqueatur,niſi præcedentibus indicijs & præſumptionibus manifeſtis. An inquiſitus poterit ad torturam poni per aſſertionem cuiuſdam homicidiarij,qui ſuſpẽſus fuit, & homicidiũ perpetrauerat mãdato inquiſiti ꝑ pecuniã ei datã? reſp.Signoro.in cõſ.209.ꝙ nõ. & fuſius Boſſius ĩ pract.cri.vbi de tortura agit.& Arno.in ſoliloquio 60.& 64.& in cõmẽtario 6.& Clau.in regu.crim.24. & ſeq.& regu.30.ubi etiam tractat,an complici credatur,vt torturæ adhibeantur complices.& ibi tradit per diſcurſum,quãdo poſſit deueniri ad torturam,& à quo incipi debeat tortura.ibi in regu.36.& ſeq.recurre.ad loca, de quibus habetur

in eius

in eius tabula alphabetica, & vide Iul. Clar. in pract. crim. q. 63. verſ. ſed quæro, pone, vbi dicit, ꝙ ſi quis dicat volo ſtare cum reo ad parangonum in tortura, non debet audiri. vt tenet Arnonus in dialogo. 32.

Si ſtatutum nõ vult aliquem poſſe torqueri, & Poteſtas denegat alimenta, vel facit eum ſtare ſpoliatum ſub Dio tempore hiemis, an puniet poteſtas? reſpon. ꝙ ſic. vt inquit Bar. in tract. de qq. col. 7. & Claudius in regu. crim. 44.

Statutum dicit, quòd non poſſit quis poni ad torturam, niſi habitę fuerint contra eum euidentes præſumptiones? reſp. Bar. quòd intelligitur, id eſt magna indicia, & ibi ponit, quod nam ſit indubitatum indicium. Vide Criminaliſtas. præcipuę Gandy. in tract. de indi. & tortura. & Brunum, & Plot. in repetit. l. ſi quando. C. vnde ui. & Boſſi. ubi ſup.

Quis torqueri non poſſet, ſi ſtatuto caueretur, quòd delictum habens in ſe contractum annexum, non eſt numerandum inter delicta, nec pro eo agendum eſt criminaliter inter contrahentes propter delictum, & ſi alio ſtatuto caueretur, nullum eſſe torquendum, niſi corporaliter eſſet puniendus, quòd ſecus eſt de iure. Nam in cauſa ciuili, quæ in ſe habet delictum annexum, reus torqueri poteſt. ut inquit Caſſan. in conſuetu. Burgun. in rub. pag. 20. ubi agit de baſſa iuriſdictione. & vide Iulium Clar. vbi de tortura & indicijs agit. & quando facile deueniatur ad torturam, ponit Claud. in regu. crim. 27. & quænam ſint indicia ſufficientia ad torturam, uide ibi in regu. 28. Et no. ꝙ cauti iudices, quando adhibent quæſtionem, faciunt proteſtari in actis citra præiudiciũ plenę probationis. ſecundum Alber. in rub. C. de quæſt. & Frãc. Marcum in deciſ. Parlamenti Delphinatus. in q. 156. lib. 2. & Claudium in regu. cri. 36. num. 3. vide omnino. vbi habetur etiam quando fiat abſolutio libera, uel ne ipſius rei, & qua cautela vtatur iudex in abſoluendo reum? Cętera noſtis.

Tume-

Tumefactio.

AD ſtatutum de tumefactione vide Bart. in l. prætor ait. §.fi.ff.de iniur.ubi dicit, quòd tumefactio eſt vulnus, quando fecit ſciſuram ab intra, licet non ab extra, & etiam quando dedit cauſam neceſſariæ ſciſuræ ab extra, faciendæ per medicum.de quo tractat Cæpolla in conſi.crimi.40.nū. 4.ubi etiam dicit, quòd omnis ſciſura, uel omnis ſeparatio in corpore vulnus appellatur.l.ſi ſeruū.§.rupiſſe.ff.ad l.aqui.

Turbare.

SI ſtatuto cauetur, quòd turbantes ciuitates puniri debeāt. Si quis vicinos ſuos, aut priuatos turbauerit, & ex hoc oriretur inquietudo ciuitatis. Iſte non incideret in pœnam dicti ſtatuti. Niſi ſtatutum diceret, quiſquis facit aliquid, ex quo quies populi turbetur, quia tunc bene incideret.ut inqt Bal.in l.1.§.huius ſtudij,ff.de iuſtit.& iur. ubi,& Zaſi.hoc tra dit num.16.

Si ſtatutum eſt factum contra turbantes, Intelligitur principaliter, & non ſecundario. ſecundum Bal.Ang.& cæteros in d.l.1.§.huius ſtudij,per illum tex.ff.de iuſti.& iure.& Rui. in conſ.61.nu.5.in 3.uol.& Plotum in l.ſi quando,num. 780. C.unde ui. & Gomeſ. in regu. cancellariæ. de non tollendo iure quæſito. q.tertia pag.38. Et quando quis dicatur turbare, ponit Bal.in cōſ.436.in 5.uol.& præſumitur in dolo, qui nouam poſſeſſionem occupat, quam alias non poſſideret. l. cum quærebatur. C. unde ui. & firmat Bal. in conſi. 82. in 5. uol.& compoſſeſſores quando litigant, & æquæ probant, & unus turbat alium in poſſeſſione, non incurritur in crimen aliquod. ſecundum Bal.in conſi. 432.in 4. Quæ uerò ſint neceſſaria ad probandum latrocinium, rapinam, uel ſpoliatio nē alicuius rei mobilis, & qualiter fiat probatio, ponit Bal. in conſi.98.in 5.vol.& in conſi.337.& ſeq.in 5.vol.

Statutum, quod punit aliquem turbantem alium in poſſeſſione tali pœna, & ad reſtitutionem poſſeſſionis. Non habet

bet locum in eo,qui tantum turbauit, & non abſtulit. ut ait Firma.in tracta.de epiſco.in 2.parte.ſub nu. 38. Et d.ſtatutũ non habebit locum, niſi in caſu, quo reſtitutio poſſeſſionis fieri poſſit, prout præſupponit ſtatutum. ut inquit Deci. in conſi.90.nume.2.in 1.uol. Et hoc ſtatutum requirit dolum, quando loquitur in perſonam. ut ſi quis turbauerit.Secus ſi in rem. ſecundum Alex.in l.iuſtè poſſidet.ff.de acqui.poſſeſ. & Corn.in conſ.205.in 2.& Rui.in conſ.83.nu.5.in 5. vol.& Bal.in qq.ad ſtatuta.ver.poſſeſſio.nu.3.& Soz. iunio.in conſi. 18.in 1.& Corn.in conſ.94.in 3.uol.&c.Nos quoq; Ferrariæ habemus ſtatutum, de poſſeſſione turbata, uel inuaſa.Quid autem probare debeat intentans condictionem d.ſtatuti, loquentis in rem, ponit Papienſis in for.libell.pro turbata poſſeſſione.in glo.& eam nititur. Circa materiam d.ſtatuti uide Alex.in conſi.31.& 37.in 7.uol.Si tamen conuocatis,& congregatis hominibus ex agro ſuo aliquem deiecit. eſt textus in l.Iulianus.ff.de priua.delic.& l.ſi quis aliquem,eo.tit. De pluribus quæſitis.vide Bald.in diſputatione accuſationis.de iureiu.col.antepen. An d.ſtatutum habeat locum, quando nõ deijcitur de poſſeſſione,vide Bal.& Soz.in conſ.82.ad fi. in 3.parte. & Papienſem in forma libelli pro turbata poſſeſſione.in glo. animo & intentione,& Ang.in tract.malefi.ver. quarto quæro.cum addi.in fol.44. Extat & aliud ſtatutum Ferrarienſe. Ne quis turbet poſſeſſ. ſuper aliqua re,pendente lite.Ad quod vide Dec.in c.ex parte,col.2.de reſcrip.uer. ex prędictis noto. ubi dicit, quòd appellans ſpoliãdo aduerſarium uidetur renunciare appellationi,& quòd amplius nõ admittatur. Et no.quòd tranſiens per fundum alienum, poteſt accuſari de turbata poſſeſſione. ut inquit Bar. in conſi. incip.quidam accuſatus.Et turbans ſimul unico actu plures, punitur vnica tantum pœna, ſi ſtatutum punit actum, prout infertur perſonæ,ſed pluribus pœnis punit, ſi ſtatutum punit actum,prout reſpicit rem. prout inquit Bar.in l.1.§.ſi ad plures.uer.per hoc.ff.de ſepulchro viola.Item turbãs, & nõ ex-

pellens incidit in pœnam ducentarum librarum, ſtante ſtatuto, quòd turbans & exppellens de poſſeſſione ſoluat libras ducentas pro pœna. & poſſeſſionem reſtituat. ut ait Bal. in l. mancipia in fi. uer. extra noto. C. de ſeruis fugiti. Item turbãs ſtatum principalem, punitur pœna ſtatuti, non autem, qui in conſequentiam alterius. delicti. ut inquit Bal. in l. 1. ff. de iuſti. & iure. & Alex. in l. ſi quis. ff. de iure fiſci. Item turbans non poteſt accuſari lege Iulia de ui publica, uel priuata, ſed criminaliter actione iniuriarum. l. iniuriarum. §. fi. ff. de iniurijs. Maximè ſi ſtatutum puniat criminaliter turbationem. l. qui pendentem. ff. de actio. emp. vide Corne. in conſi. 100. in 2. vol. & in conſi. 94. in 3. & in conſi. 172. in 3. & in conſi. 280. in 4. & Mattheſi. in ſingu. 70. & Plot. in l. ſi quando. C. unde vi. nu. 732. & nu. 723. vbi hoc fuſius. & Viui. in tract. ſuo com munium opi. ver. ſtatutum diſponens, ſeù puniens. in 1. parte. Et de laboratoribus laborantibus, qui nã dicantur turbare in poſſeſſione. tractat Rolan. in conſil. 54. in 1. vol. per totum. Et ſtatutum loquens de turbante poſſeſſionem, debet intelligi ſecundum terminos iuris communis. ut inquit Portius. in conſi. 88. nu. 3. in 1. volum.

V.

VAGABVNDVS.

AD ſtatutum de Vagabundo, vltra Criminaliſtas & repertorijſtas. vide Corſetum in ſingu. ùer. Vagabundus. & Alex. in conſi. 166. in 7. vol. & Sozi. in fallen. reg. 87. & fallen. 6. & Neuiza. in Sylua. lib. 4. ſub nu. 104. & Boſſium plenè in prac. crim. in titulo. de forocompeten. ſub nu. 70. & Ducnyas. in regula. 378. & ſeq. & Claudium Battandier in regula criminali. 7. & Iulium Clarum. in prac. crimi. q. 39. uer. cęterum, ſi reus. Et ibi ponit quid ſit Vagabundus. in uer. ſed hic quæro.

Variare.

STatvtvm loquens per uerbum futurum ſubiunctiui. Si ſemel recuſat, poteſt iterum eligere pœnam, & uariare. ut ait Bar. in conſi. 101. nu. 8. lib. 1.

Velo leuato.

AD ſtatutum, quod utitur verbo Velo leuato, vide Pari. de Puteo in trac. ſyndica. §. an contra. ſub nu. 11. vbi dicit, quòd dicitur velo leuato decidere, quando iudex procedit ſine diſcuſſione, & examine negocij. & dicit ẽt Papienſis. in forma libelli. actionis realis. uer. ſummarie nu. 14.

Venditor.

STatvtvm puniens uenditorem, punit & emptorẽ propter correlationem. ubi ſub eſt eadem ratio in ambobus, licet de emptore in ſtatuto, ne verbum quidem ullum inſit. ut inquit Bar. in l. fi. C. de indic. viduita. tollen. & in l. nemo martires. C. de ſacroſanc. ęccle. & ita conſuluit Bar. pro ut ipſe atteſtatur. in d. l. fi. & eſt communis opinio. ut dicit Panormi. in c. quia clerici. de iure patrona. & Euerar. in centuria legali. in loco à correlatiuis.

Statutum de uendente rem ſuam, imponendo pœnam, Non habet locum in eo, qui uenderet rem, ad quam haberet actionem perſonalem. ut no. Bar. in l. Gallus. §. nunc uidẽdum. ff. de liberis. & poſthu. & Dec. in l. qui actionem habet. nu. 5. ff. de regu. iur. hec habet locum contra illum, qui habet ſpem ad illam rem, ſi conſenſit alienationi. ut inquit Iaſ. in d. l. Gallus. §. nunc uidendum. ff. de libe. & poſthu.

Statutum prohibens uenditionem hæreditatis extraneo ſub pœna, Non habet locum, ſi quis ſolummodo uendidit, nec tradidit. ut inquit Bal. in conſil. 314. col. 2. lib. 3. de quo meminit Tiraquellus. in tracta. de utroq; retractu. §. 1. num. 46. & uide Lucam de Penna. in l. 1. C. ut nemo ad ſuum patrimo. lib. xi. ubi dicit, quòd uendens rem duobus, euitat pœ-

nam, ſi eorum alteri pecuniam reddit. Et idem dicit. in l. 1. C.de cupreſſis.lib.xi.

Statutum diſponens, quòd qui uendit rem extraneo, incidat in pœnam; Non comprehendit hæredem, qui in teſtamento damnatus eſt uendere. ut inquit Tiraquellus in trac. de legib.connubialibus, in glo.8.ſub num. *186*.pag. *347*.& vide Neuiza.in conſi.*39*.& omnino etiam Viuium in tracta. communium opi. ver.ſtatutum contra venditorem par. *1*.

Et nos Ferrarienſes habemus ſtatutum, ſub rub.de vendẽte, uel locante rem duobus diuerſis temporibus. Ad quod Dic, quòd ad hoc ut alter præferatur, ſufficit ꝙ ſit facta traditio per conſtitutum. ut docet Dec.in l. contractus.ff.de reg. iur.num.14.ubi hoc dicunt etiam cæteri. Iſtud ſtatutum fortè non haberet locum in perſona eccleſiaſtica.ex quo dirigit verba ad perſonam non concedentẽ.iuxta no. in c.quæ in eccleſiarũ extra de cõſti. & in auth.caſſa.C. de ſacroſan.eccle. de quo.vide Alex.in conſ.8.in 2.par.& ĩ conſ. 25. in 4.par.Et ꝙ probari debeat in caſu d. ſtatuti, ponit Alex.in conſ.*109*. uer.2.principaliter in 5.part.in fi.Et dũ dicit,uel alio iure ad longum tempus, uidetur excludi locationẽ ſimplicẽ, prout tradit fuſius.Iaſ.in l.quoties.C.de rei uendica. Et no. quòd conducens domum ſimpliciter, uidetur conducere pro ſolita penſione.ſecundum Dec.in c.cum.M.nu. *6*. de conſtitu. Sed pone, quòd pro cõtractu non eſt ſoluta gabella propter inſtrumentum,& ſit ſtatutum, quòd cõtractus ſunt nulli,quãdo in tempore non ſit ſoluta gabel.ſi poſtea alius ſit contractus, An locum habeat ſtatutum? reſpon.ꝙ non.per regulam quod nullum eſt,&c.nec ob.Bal.in l. ſeruum filij.§. cum qui. ff.delega. 1.qui loquitur,quando ob non ſolutionem,vel inſinuationem, vel ob non regiſtrationem inſtrumentũ eſt nullum.Immo vult,ꝙ in eis ſit nullum.tamẽ Imola. Caſt.& alij, quos allegat.Firma.in ver.inſtrumentum.primo. verſ.xi.tenent contra Bal.quoniam & ſi ſtatut annullat inſtrumẽtum. tamen contractus poterit per teſtes probari. Sed an hoc ſta-

tutum

tutum annullet etiam contractum.& per cõſequens valeat ſecundus contractus, & vendens rem duobus pœna punietur reſpon.Papien.in forma libelli in hipotheca. in glo. ſub eadem.de oblig. in fi.Quod limita vt per Iaſ.in d.l.quoties. C. de rei uendica.& Alex.in conſi.119.in fi.vol.5.& Iaſ. ubi ſupra.col.10.num.13. Et punitur crimine ſtellionatus. ſecundum Bar.& Bal.in l.qui duobus.ff.de falſis.quia deliquit. & idem eſt de ſecunda inueſtitura facta per procuratorem. vt ait Firma. in uer. uenditor tenetur uerſ. 73.Et.d.ſtatutũ etiã habet locum in datione in ſolutum. vt inquit d.m. Cephalus.in conſi.159.num.21.lib.2.uide ad ſtatu.omnino.Gozadi.in conſi.14.& Rolandum à Valle.in conſ.69.in 3.uol.& Tiraquellum.in ſuo tracta.de conſtituto poſſeſſorio.in parte.1. num.23.ubi dicit,quòd ſi duobus res uendatur,& primo trãſferatur poſſeſſio per conſtitutum,& ſi poſt ſecundo tradatur, ſuſtinetur prior.& ita ſe habet communis opinio.uide Ferratiũ.in cautela.48.& Sozi.in fallen.in regula.118. & Ange.de Aretio.in eius tracta.malefi. in uer. falſario. num.31. ubi ex mente Bar.in l.qui duobus.ff.de falſis dicit,quòd ſtrictè,quãdo in diuerſis contractibus eandem rem duobus uendidit,incidit in falſum. Secùs, ſi diuerſis contractibus, eandem rem duobus donat, uel alio titulo quàm per uenditionem alienat,quia non pœna falſi, ſed crimine ſtellionatus punietur. quod eſt uerum,ſecundum Bar.ſi dixit uerum.Aliàs,ſi interrogatus dixerit ſe non donaſſe,uel nõ obligaſſe alicui prius, & mentitur,quia tunc incidet in pœnam falſi propter mendacium.l.ſi à debitore. ff.de falſis & quæ ſubſequitur Auguſti. de Arimino.ibi in addi.ad Ange.uide etiam Crauettam. in conſi.77.num.18. & Fabium de Monte. in tracta. de emptio. & uendi.in 3.q.nu.50.in tomo.8.& Marſil. in ſingu.82.& Sozi.in conſi.30.in 4.

Vene-

Venenum.

STATVTVM permittens bannitum poſſe impunè occidi, Non habet locum in occidente veneno. Niſi eſſet bannitus pro crimine læſæ maieſtatis. ſecundum Arno. in ſolilo. 21.& Aſini.de religio. & ſumpti fune.pagi.123.ſub.nu.113. Et plus eſt, ueneno hominem occidere, quàm gladio, & dicitur proditoriè occidere, qui ueneno occidit. ſecundum Arno.in epito.48.& 49. Cōſanguinei uenenantes carceratum, ne vituperentur ex publica morte, puniuntur ut parricidæ. vt inquit Bal.in l.1.ff.de ſtatu homi.& Arno.in epitoma. 50. & problema.24. vbi dicit, ꝙ occidens veneno illū, qui aliàs erat occidendus, punitur pœna mortis. & idem in dialogo. 44. Excuſat iure medio Aromatarios, qui vendunt malum uenenum perſonis, quia ſi vendunt probis perſonis, quæ careant ſuſpicione, excuſantur. vt ait Carre.in prac.ci i.in prin. ſub num.101.ver.in textu.in uer.ueneficorum.& Milleus.in prac.crimi.pagi.114.num.122.& Monteleo. in practi. arbitra.in parte.4.ubi fuſius habetur de ueneno.& Boſſius.in practi.crimi.& Iul.Clar.in prac.crimi.in §.homicidium.uerſ.punitur etiam. Et an puniatur pœna mortis, etiam, ſi ille, cui datum eſt uenenum, mortuus non fuerit, ibidem uide.& Ange. in l.milites.C.de.qq.& Afflictum ſuper conſtitu. lib.3.pagi.206.& Placam.in epito.delicto. cap.20.& omnino etiam Menochium. in tracta. de arbitra.iudic.in caſu.359.& dicit Angelus.ubi ſupra.quòd ſi quis uiſus eſt emere uenenum, & præcedant aliqua ſigna uenenationis, erit indicium, etiā contra hominem bonæ famæ. Idem tenet Paris de Puteo in tracta.ſyndica.in uer.tortura.2.ubi adeſt Auctariū. Et mortuus ex ueneno cognoſcitur ex liuoribus in toto corpore, & ſpumis ore fluentibus, & ſi cremetur corpus, cor illeſum manet præſeruatum ex ueneno.uide Folleri.in prac. cri. ubi agit de hoc.& Paul.de Caſt.in cōſ.195.& Carre.ubi ſupra.nu. 138. & Paul.de Caſt.in conſi.299.& Rodolphum Agricolam. de

in-

inuentione dialectica.lib.2.cap.15.ad fi.& Maran.in Speculo.par.1.prin.4.partis.ſub num.62.& Docto. in §. item lex Cornelia de ſiccarijs.inſti.de publi.iudi.& laco. Boulenc.in L.capi.§.famoſos.num.203.& ſeq.& Boeri. in deciſ. 216. & Grammati.in conſil.36. & in conſil. 38. Et nota, quòd poculum amatoriũ eſt res illicita.l. 1.§.1.ff.de ſica.& ibi no.Ang. contra aromatorios,uendentes aromata uenenoſa.qui capite puniuntur. & idem dicit Villemata. in l.diuus.ff.de ſica. ſub num.60.& Pariſi.in conſi.167.in 4.uol.Et ſciendum eſt, quod uenefici in Perſia pœna huiuſmodi uindicantur, Ampla eſt petra,in qua capita eorum impoſita,alia petra feriunt, quo ad faciem, & caput infre gerint.ut refert Plutrarchus in uita Artaxerſis.uide.P.Gerar.in ſingu.65.ubi etiam dicit, ꝙ mulier,quæ timet ſæ uitiã mariti, poteſt petere,ut ſibi caueatur. ut ſupra ego quoque poſui. Et de ueneno tradit Alberi. in dictione uenenum.& Fely.in tracta.de conatu.& Bar.in l. 1.ff.de parrici. ubi ponit de monachis, qui conati fuere dare uenenum Abbati. & Grammati. in uoto.3.& uoto. 30. & magis communis eſt opinio,quòd emens uenenum, ut alteri daret, & attentauit,ſed non perfecit, quia non ſit mortuus, non punitur pœna ordinaria.& ad hoc allegat plures.nu.19. & Arno.in dialogo.44.& in epitoma.48. ubi ponit limitationes.Niſi ſtatutum puniret attentatum. quia in attrocioribus ſemper punitur ẽt attentatũ.Et qui fecit,quòd potuit, nec ſe pœnituit, debet decapitari.vt dicitur ibi.num.97.per Carre. Item ſi quis venenaret fontem,uel puteum,ex quo actu mors ſequeretur,ueniret puniendus pœna mortis.Idem,ſi imponeneret medicus,uel alius uenenum in medicamine,furca deberet puniri,quia proditoriè ſe geſſerit.ut dicit ibi Carre.Item ſi quis confiteretur,aliquem ueneno occidiſſe,debet conſtare.Item ſi mulier accipit medicamina,ut non pariat,decapitabitur.Itidem ſi ob id abortum fecerit, quod animatũ erat in utero.Niſi medici propter matris ſalutem ita fieri determinaſſent. uide Franc.Crem. in ſingu. 49. & Carre. ubi ſupra.

Et

Et de uxore uenenata. uide Amanellum. de Claris aquis. in ſingu. ſuo. de hoc. ubi etiam ponit, de illis, qui ponunt ſibi herbam in pedibus & tybijs, ut appareant infirmi, & ſic extor queant eleemoſinas. ut dicitur. C. de mendicā. ualidis lib. x. in glo. in uer. plenitudinem qua expenſæ eis factæ in iudicio repeti poſſunt. & uide. in qq. Tholoſa. 401. & ibi Appoſtillan. ubi de mendicantibus ualidis dicit. qui ut pallidi appareant, fingunt ſe fucatis coloribus, & exhibent ſe uulgo infirmos, cum non ſint, ut conſequantur eleemoſinas. Et de malo medico dicit Afflic. in deciſ. Neapoli. 123. Et de incantatore Firma. in repertorio. & in tracta. de Epiſco. in 2. par. 4. lib. nu. 4. & uide tractatum de ſortilegijs, & de lamijs. Et no. ꝙ dare pocula amatoria mulieri, non eſt hæreticum. ſecundū Alberi. in rub. C. de hæreticis. & Zanneti. in tracta. de foro cō ſcientiæ. & Paul. Girlan. in trac. de ſortileg. num. 25. Item ſi quis portat arma venenata, debet puniri acerbiori pœna. vt ait Bal. in l. nemo. C. de ſumma trini. vbi etiam dicit, ꝙ occidens aliquem veneno, dicitur eum proditoriè occidiſſe. & Barba. in tracta. de Cardina. lega. à latere. in 2. q. baſilica. ſub nume. 14. Et ſtatutum de ueneno, intelligitur de malo veneno. Nam lex mala venena uocat, quæ ad necandum homines facta ſunt, aut homines ægrotare faciunt. l. 3. §. hæc adiectio. ff. ad. l. Cornel. de ſicca. & l. ſi quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœnis Bona autem, ſiuè mala venena dicuntur illa amatoria, quæ in poculis amatorijs commiſcētur. vt ait Bal. in d. §. hæc adiectio. & Bar. in d. §. qui abortionis.

Si ſtatutum dicat, ſi quis voluerit venenare, capite puniatur. ſi quis tamen præparauit tantùm uenenum, non decapitabitur. ſecundum Bal. in conſi. 443. in 3. vol. vbi plura dicit de venenante. & verbum voluerit, intelligitur cum effectu, & re ipſa, quod ſcilicet fecerit. prout dicit Cremen. in ſingu. 49. & Deci. in l. non vult hæres eſſe. ff. de regu. iur. & Fely. in c. 1. de præſumptionibus. & qui ſciens animalia vicini venire in talem locum, proiecit eſcam venenoſam, tenetur. vt ait Abb.

in

in c.ſi quis.de iniurijs & Cępolla. in conſi. vlt. & Neuiza. in ſylua.Et de herba aconito tractat Afflic. in conſti. in rub. de hæreticis.num. 10.& Petr.Lanande.in tract. de doctoribus. vbi dicit,quòd perdit mures ſolo odore.Et de herba ſabina. tractat Ananias.in conſi.primo.per totum.Et de Aqua decocta in argento ſublimato,quæ poteſt uenenare in magna quãtitate deſumpta.ponit Alex.in conſi.115.in 3.uol. Et nota. ꝙ poculum amatorium tempore Ariſtotelis non erat prohibitum inter uirum & uxorem. ut ipſe Ariſtoteles dicit in lib. magnorum naturalium cap.16.ubi refert quẽdam uxorem, quæ poculum dederat ſuo uiro,qui mortuus eſt,euaſiſſe.Sed poſtea fuit prohibitum ex.d.§.qui abortionis. uide omnino Iulium Clar.ubi ſupra.& Claudium Battandier.in regula criminali.85.ubi habetur plenè de his. De uenenante tractat Cępolla.in conſi.80.Et ueneni crimen eſt deteſtabile,& execrandum.& longè grauius homicidio. ut inquit Grammaticus.in d.uoto.3. Et ueneni delictum eſt occultum. & ideò in eo iudex debet eſſe promptior ad torturam. ut dicitur ibidẽ in d.uoto.30.num.1.& Barba.in conſi.23.col.8.lib.2. & Afflic.in c.1. de malis & noxijs medicamentis.ubi ponũt etiam alij.in conſtitu. regni.& Neuiza.in ſylua.lib. 1.nume.44.& Alex.in conſi.115. in 3. uol. De eo autem,qui recepit pecuniam,ut aliquem uenenaret.uide Corne.in conſi. 202. in 1. uol.uide etiam Bude. in poſterio. ad no. pagi.323.& pagi. 88.&.l.item ſi obſtetrix.§.1.ff.ad.l. Aquil. ubi,ſi quis ui, uel ſuaſu medicamentum malum alicui infuderit, uel ore, uel clyſterè,tenetur lege aquilia,ſi manib.dedit,in fuditue. & uide Grammati.deciſ.Neapoli.2.ubi dicit,fuiſſe deciſum,quãdam ancillam, quæ ſublimato uoluit uenerare dominum, morti naturali non eſſe tradendam.uide.d.m.Alcia. in l.cenſere.ff.de uer.ſignifi.& Boeri.in deciſ.61.in fi.& Bal.in conſi. 211.in 4.ubi dicit.quod ſtãte ſtatuto,quòd qui aſſociauerit, & fauorem dederit homicidæ,puniatur. ſi quis præparauerit uenenum,& miſerit,non incurrit in pœnam ſtatuti.ſed puniatur

tur arbitrio iudicis. etiam ad mortem. & Pariſi. in conſil. 167. in 4. uol. per totum. & Caſſane. in conſuetud. Burgun. in rubri. pagi. 14. ſub num. 15. & ſub. num. 32. ubi dicitur de filio, qui uoluit uenenare patrem. plura dicuntur ibi. & nume. 52. & plura tradit Follerius ubi ſupra ſub titulo. dentur capitula. & titulo. Item, quòd ſororem uenenauit. & Iodocum. in prac. crimi. cap. 74. in titulo. de homicidio per uenenum. pagi. 172. & Firma. in reperto. & Alba. in conſ. 72. Et no. quòd mulieres citius, quàm viri in ſuſpicionem veneficij incidũt. ut inquit Cantiuncula in topicis, in loco ab adiunctis. pagi. 68. Et nos Ferrarienſes habemus ſtatutum ſub rubrica. de pœna venenantis, vel venenum habentis, vel venenari facientis aliquem. Ad quod ſtatutum vide Menochium in tracta. de arbitra iudic. in caſu. 359. nume. 3. lib. 2. Ead idem ſtatutum in ver. ſcienter. adde Corſe. in ſingu. 326. & Alex. in cõſ. 115. vol. 3.

Verberare.

STATVTVM dicit, quòd qui verberauit aliquem, puniatur in decem. Pone, quidam pugno percuſſit aliquem, An punietur ſtatuto? reſpon. Alberi. in qq. ad ſtatuta. q. 230. in 2. par. quòd non. per §. ſeruis. inſtitu. de iniurijs. quia magis dicitur percuſſio, quam verberatio. l. ſi ſeruum. §. ſi mulier. ff. ad. l. Aquil. & Nouell. in prac. crimi. & Bar. & alij in tracta. de percuſſionibus. & ſupra dixi.

Verbum:

STATVTVM, loquens per verbum futurum, An requirat ſententiam? reſponde, vt per Sozi. in fallen. in regula. 360. & ſupra dixi.

Verbum præſumat, In ſtatutis. intelligitur, quãdo quis propria authoritate facit actum. ſecùs, ſi de cõmiſſione alterius. vt inquit Abb. in c. decerminus. de iudi. & Deci. ibi num. 6. & D. Burſatus. in conſi. 20. num. 1. Cui maximè debeo, propter conſi. 18. Et de uerbo audeat tractat iſdem Burſatus. in conſ.

77. num.

77.num.6.ubi dicit, quòd dolus malus requiritur,nec ſufficit lata culpa.Et ideò dicit, quòd portans tormentum,quod archibuſum dicitur à rota paruæ menſuræ,habita licentia à magno uiro ciuitatis, uel coram officialibus conniuentibus oculis,& ſilentibus,non incurrit in pœnam. Et ſtatutum non habet locum in eo,qui ignoranter contrauenit. ſecundum Arno.in commentario.55.

Quoties verba geminata ſunt in ſtatuto appoſita, ſerioſè, & non ex lubrico appoſita cenſentur.vt dicit Euerar. in centuria.in loco.à locutionis geminatione.ad fi. ver. aut uerba ſcribuntur.& uer.hinc etiam eſt, inquit.quòd quando in vno ſtatuto pluries exprimitur id verbum, tunc de mente ſtatuti exorbitantis,vel pœnalis eſt, quòd non fiat extenſio ad aliū caſum,quàm ad nominatum.

Verba poſita in vno capitulo ſtatuti,Intelliguntur repetita in alijs capituli s,quæ ſunt de eadem re &ſubſtantia. Et repetita intelliguntur, ſi incontinenti ſubſequuntur, & actum de quo agitur,non vitiant.quia ex interuallo non videntur repetita.l.per retentionem.C.de vſuris. vbi no.plenè Alberi. in l.Titia.§.idem.reſpon.ff.de ver.ob.& in l. quemadmodū. §.fi.ff.ad.l.Aquil.

Ad ſtatutum,quod vtitur verbo ſolet.vide Alberi. in qq. ad ſtat.q.12.in 1.parte.vbi tractat etiā de verbo intelligitur.

Statutum,quod committit iudici.vt expediat ſecundum, quod ſibi videbitur,Intelligitur tamen habito conſilio peritorum.prout declarat d. Anto.in c.vt debitus. de appella.& in c.1.de conſtit.quem ibi ſequitur Alexandrinus. & ait idē Ant.ꝙ in arbitrarijs, iudex debet ferre ſuum arbitrium cum conſilio peritorum.& allegat, quæ habentur in c. ne innitaris.de conſtitu.

Ad ſtatutum,quod loquitur per uerbum placuerit & uidebitur.vide Roma in conſi.55.col.2.vbi dicit,ꝙ ambo hæc boni viri arbitrium important.vt ait Plot.in repeti.l.ſi quando. ſub num.635.C.vnde ui.ubi fuſius de hoc tractatur. & mo-

der.Pariſien.in conſuetu.Pariſien.§.55.in glo.4. num. 34.in 2.libro.& Crauett. in conſil.273.nume.9. & ſeq.in 2.vol. & Anchara.in conſi.84.nume. 4. Et de verbo placuerit tractat d.m.Alcia.in conſi.73.num.4.lib.ult. & Menochius.in conſ. 87.num.19.& de Arbi.iudi.q.8.num.2.& nu.3.& q.7.nume. 30.& num.14.

Verba ſtatutorum(ut eſt communis ſententia)debent intelligi ſecundum communem uſum loquendi in patria, ubi uigent talia ſtatuta.l.cum de lanionis.§. aſinam. ff.de fundo inſtruc.Niſi dicatur in uolumine ſtatutorum.quòd uerba ſtatutorum debeant intelligi,nullo extrinſeco addito,uel diminuto.Tunc.n.intelligētur ſecundum iuris interpretationem. & ratio eſt,quia ſenſus communis loquendi eſt quid extrinſecum.l.1.ff.de fundo inſtruc.& refert.d.Anto.in proœ.Grego.& ibi dicit non eſſe alibi.& Roma.in ſingu.419.& ſupra. poſui.

Verbum nullatenus in ſtatuto poſitū uidetur habere præciſam prohibitionē.c.accepimus.de pactis.& fa.quod no. in clem.ijs, qui. de ætate & qualita.

Verba ſtatutorum debent intelligi præcisè, & nō ſubaudi tè.ſed pro ut iacent ad literam.uti ait Deci.in c.2. de reſcrip. & Alex.latiſſimè in l.1.col.4.nu.13. ff. ſi cer. peta. Nec ſunt amplianda nec.extendenda.ut inquit.Guido.Pap.in tracta. de compromiſſorijs literis.q. 1. & q.19.Et ſunt ſtrictè interpretanda.l.3.ff.de nego.geſt.Verbum prorupit.quandoq; in uitium ſonat.ut declarat Dec.in c.2.de reſcrip.Verba mala, quæ aliquo modo eſſent excuſabilia, debent potius capi in malam partem, ſi ſunt prolata à malo homine, quàm ſecùs. uti ait Hoſtienſis.in ſumma.in titulo de iude.& Sozi.in conſ. 119.in4.uol. Verbum trahere,In ſtatutis.intelligitur, ideſt, inuitum ducere.l.1.ubi Bar.ad fi.uer.Noto ad ſtatuta. C. de agrico.& cenſi.lib.xi.& Bal.in l.ſi quando.col. 1. uerſ.ſuper uerbo iterum trahe.C.de teſtibus.& Fely.in c.dilectì. de ex cep.in fi.col.1.

Verba ſtatutorum,quæ præcedunt,declarant ea, quæ ſubſequũtur.l.vtrum.verſ.puto.ff.de peti.hære.& Paul.de Caſt. in conſi.112.incip.ſuper dubio.

Verbum vnius ſtatuti intelligitur ſecũdum aliud verbum eiuſdem ſtatuti,vel alterius.modò ſit in eodem volumine. l. non eſt nouum.cum ſeq.ff.de legibus.& l.1. §. & parui. vbi glo.& Bar.ff.quòd vi aut clam.l.Ita pudor.vbi glo.& Bar. C. de adulte.

Statutum loquens per verbum præteriti temporis,Nõ extenditur ad futura,quando tollitur materia delinquendi. vt ait Marſil.in §.aggredior.in prac.crimi.

Quoties ſtatutum concedit arbitrium iudici,per hoc verbum,ꝙ habeat moderari pœnas.Nunquam poteſt imponere pœnam mortis.quia verbum moderari importat diminutionem pœnæ.ita dicit Maria. in c.inquiſitionis.de accuſa.& Fely.in c. ex literis. col. pen.& Maran. in Speculo. in 4. par.1. diſt.ſub nu.52.

Vbi ſtatutum punit delictum per verba præteriti temporis, Non punitur attentatum, non ſolum ex forma ſtatuti, ſed nec etiam de iure communi. vt tenet Saly. in l. is,qui cũ telo.C.de ſicca.& Corne.in conſi.202.col 2.in prin. vol.1.

Verba quouis modo, in ſtatutis important,quòd ibi nulla diſtinctio, nulla reſtrictio,aut limitatio fieri poſſit.& ideo ſecundum Saly.in l.2.C.de noxalibus, ſi ſtatutum diſponat, quòd quicunque occiderit quouis modo,decapitetur.Tunc non diſtinguitur dolo, uel culpa? Nec fortè quamuis fecerit ad ſui neceſſariam defenſionem. ſecundum Alex. in l. & ſi ſeuerior.C.de infami.& gl.in clem.ne Romani.§. irritum. ver. quouis modo de ſententia excommunicatio. & Iaſ. in conſi.147.ſub num.3.in 4. vol. Et dictio quiuis, uel quæuis. eſt vniuerſalis præciſa, & comprehendit omnes modos,etiã non expreſſos, & non maiores. ſecundum glo.in clemen.1. ver. quauis.vbi notatur canoniſtę.de re iudic.& glo.in clem. 2.in glo.fi.uer.quauis.de rebus eccle.non alienan.

Sta-

Statutum, quòd utitur verbo præſumat, Non habet locũ in eo, qui non in contemptum, ſed ignoranter contrauenit. ſed notat dolum, & temeritatem. ut inquit Cardi. Zaba. in clem.1.in princ.q.39.de priuilegijs, dicens. ſe ita conſuluiſſe in caſu dictæ clem, quæ utitur ſimili uerbo. Idẽ tenet Calder.in conſi.4.de ſententia excommunic.& Fely. in rubr. de præſumptio.& Arno. in commen. 55. & Dec.in c. ſanè.num. 26.in 2.no.& d.m.Alc.in tract.de præſump.in 2.par.in prin. num.1.& 2.& Firma. in uer.præſumat. & d. m. Cephalus in conſ.167.nu.12.in 2.vol.Et tale ſtatutũ non habet locum in eo, qui alieno nomine facit. & hæc communis eſt opinio.ſecundum Abb.in c.decernimus,num.25. de iudicijs. & Corſet. in tract. indag.iur.lib.1.cap. 22. Item non habet locum, nec ligat hominem ſimplicem,& ignarum, contrauenientem diſpoſitioni ſtatuti ſine dolo, & præſumptione, ſeù audacia, & temeritate. ut inquit Card.in clem.1.q.38.de priuilegijs. & Fely.in c.quoniam contra.in ult.no.de proba.& Calde.in d.conſi.4.& Menoch.in conſi.73.num.10.

Statutum,quod loquitur per uerbum omnino, uel omnibus modis, intelligitur ipſo iure. ſecundum Roma.in ſingu. 1.& ibi addit Corſetus in ſingu.iſta voce.

Ad ſtatutum, quod loquitur per uerbum cuiuſcunque cõditionis, uel ſtatus exiſtat, puniatur, &c.vide Alber. in dictione iſta.vbi dicit, quòd de ſui natura certum ſeruum comprehendit. & de uerbo intelligitur.vide Alb.in ver.cõditio.

Verba ſtatutorum nõ trahuntur ad impoſſibilia. ut inquit Ioan Lecircir.in trac.de primogenitura.q.16.ſub num.6. ubi fuſius de hoc dicit. & de uerbo infamare poſito in ſtatutis, vide Bar.in l.turpia.ff.de leg. 1.

Verbum ſi quis Tam maſculum quàm fœminam comprehendit. ut eſt tex.in l.1.ff.de uer.ſign.& dicit Alber.in quæſtio.ad ſtatu.q.6. ſub nu.59. & docto.in d.l.1.& Gomeſ. in regula cancellariæ.de infirmis reſignantibus.q.6.pag. 74.

Verbum protegere,Intelligitur,etiam cum armis. ut inquit

quit Guido Pap.in q.584.& vide Cagnol. in proœmio.ff.forum.col.3.nu.22.

Verba ſtatutorum debent propriè interpretari. Et propriè intelligitur, quòd uerè dicitur. ut dicit Bal. in vſibus feudorũ. in titulo de ijs, qui feu. dare poſſunt. in prin. ſub nu.3. ad fi. & ibi in addi. hoc ponitur.

Iudices debent apponere verba ſtatuti, quando pronunciant ſecundum formam ipſius ſtatuti. ſecundum Bal. in qq. ad ſtatuta. in uer. iudex. nu.2. & uide Roma. in conſi.376.

Verba ſtatutorum impropriantur, ut minus recedatur à iure communi. vti probat. c. dilectus. ubi etiam ita dicũt docto. de conſtitutionibus. & Corne. in conſi.209. litera. y.

Dicit ſtatutum, quòd pro quolibet uerbo iniurioſo quis puniatur in tantum. Qualiter intelligitur uerbum, & qualiter intelligatur iniurioſum, Declarat Bar. in l. item apud. §. ait prætor. ff. de iniurijs. & in conſi.108. in 1. parte.

In dubio verba ſtatutorum, debent intelligi in caſu proprio, & non ficto. ut inquit Cæpolla. in conſi. 14. nu. 34.

Verbum auſus in pœnali ſtatuto, ſumitur in malam partem. ut inquit Lucas de Penna. in l. milites. ad fi. C. de re mili. lib. xij.

Verbum vſq;, in odioſis excludit. ut inquit glo. in l. id eſt. ff. de dolo. & Franc. Marcus. in deciſ. parla. Delphi. q.339. lib.2. Quod nota pro ſtatutis criminalibus.

Verbum pro qualibet vice, in ſtatutis intelligitur ſeparatis temporibus. vt inquit Bar. in conſi.108. in 1. parte.

Veſtis.

STATVTVM puniens portantem veſtem certi generis. Non comprehendit fieri facientem, & eam domi habentẽ, ſed non portantem. ut ait Fely. in c.1. de præſump. Et no. ꝙ licet veſtium appellatione veniant omnia tangentia corpus. l. ueſtis. §.1. ff. de auro & argen. lega. tamen in materia pœnali. ſecùs eſt. propter communem uſum loquendi. ut ait Cardina.

na.in clem.2.q.5.de vita & honeſta.clericorum.

Via publica.

AN appellatione viæ publicæ veniat ſtrata? reſp. quòd non.ut tenet Firma.in reperto.in uer.via Quod nota ꝓ ſtatutis criminalibus.

Vicini.

SI ſtatutum dicit,quòd vicini teneantur denunciare maleficia.Dic,quòd vicini ſint,& non proximiores.vti declarat Bar.plenè.in l.ſi tertius. ff.de aqua plu.arcen. & Bal.in l. diuerſarum.C.de captiuis & poſt limi.reuer. Et qui ſint vicini, ponit Bar.in l.1.& ibi Alex.in apoſtill.ff.ſi cer. peta. & Fely. in c.quoſdam.in prin.ubi etiam Panor. in 4.no.de præſump. & Nellus.in trac.Banni torũ.in 2.parte.q.65.& Tiraquellus. in tracta.de vtroq; retractu.§.1.in glo. 9. nu.21.& Signorolus.in conſ.32.ubi in terminis conſuluit Cępolla.de ſeruitu.

Si ſtatutum dicit, vicini teneantur capere malefactorem ſub pœna,Intelligitur,ſi vicini poſſunt,adhibita eorum diligentia.aliàs ſecùs.vt inquit Abb.in c.cum ſint.num.7.de eo, qui mitti.in poſſeſſio.Et vicini intelliguntur, qui inuicem ſe exaudire poſſunt.vt dicunt docto.in l.1.ff.de uerbo. obliga. ubi etiam Moderni ita ponunt. & Boſſius.in prac.crimi. in titulo.de rapinis.

Victus victori condemnetur in expenſis:

STANTE ſtatuto. quòd uictus uictori condemnetur in expenſis, Etiam in criminalibus debet condemnari in expenſis.ſecundum Iaſ.in l.properandum.§.ſin autem alterutra.C. de iudi.ſub nu.21.& ſeq.& Alberi.in qq.ad ſtatuta. lib. 2. q. 191.num.1.fol.51.& Boeri.in conſil. 27. per totum.& Grammati.in deciſ. Neapoli.39.& Mille. in prac.crim.ubi de hoc ſcribit. quod intelligitur,niſi habeat iuſtam cauſam litigãdi. ſecundum Stepha.de Federi.in tracta.de interpreta. iur.parte.2.prin.ſub nu.61.ubi dicit hoc eſt uerũ, quãuis contrariũ

aliquid

aliqui dixerint,& ita debere obſeruari de conſuetudine. ui-
de deciſionem Peruſinam.52.& Alba.in conſi.5.per totum.
& Ber.Diaz.in uer.accuſa.& Franc. Marcum in deciſ. parla.
Delphina.678.nu.6.lib.1.& q.191.lib.2.& Gomeſ. in regu.
cancella.in titu.de annali poſſeſſore.q.4.& Claudium. in re
gula crimi.16.& ſequen.& regu.150.& ſeq.& Iulium Clar.
in practica. crimi. q.62. uerſ. ſed nunquid. ubi ponit plura.
Et ibi etiam ponit,quando calumniator puniatur de calum-
nia.& Benintendis.in deciſ.46. ubi uidebis etiam, quis di-
catur calumniator,& an de calumnia teneatur accuſator.
Innocens tamen non debet, nec in ſumptibus,nec in aliquo
uexari,nec grauari. vt inquit Bal. in l. ſecunda. in fi. C. de
ijs, qui latro. occide. quem ad hoc citat Rolan. à Valle in
conſ.17.nu.5.in 3.vol & in d.deciſione Peruſina 52.Et quan
do quis ſuccumbit ſuper articulo iuris,debet condemnari in
expenſis.vt ait Bal.in conſi.472.in 1.vol.in fi.& Marſil. ſuſius
in conſi.19.in 1.vol.ſub nu.1.& in conſi.36.eo.vol. & in pra-
cti.crimi.in §.ſupereſt.vbi hoc habetur ſuſiſſimè. Et etiam in
ſtigator debet in expenſis condemnari. vt inquit Marſil.in d.
§.ſupereſt.& in d.conſi.36.&.44.in 1.vol.& Firma.in ver. in-
ſtigator.& Ange. in tracta.malefi.in ver.Et ad quærelam.&
Cepolla.in conſi.75.ad fi.Etiam ſi habeat iuſtam cauſam in-
ſtigandi.vt dicitur ibi per docto. & Iulium Clarum. in prac.
crimi.q.7.ad fi.verſ.ſed nunquid. vbi etiam videbis,quando
denunciator,& inſtigator debent in expenſis condemnari vi
ctori.Et dicit Ioan. de Amicis.in conſi. 51. quòd inſtigator
tunc tenetur ad expenſas,quando ipſe,& accuſator, ac denũ
ciator,vel iudex temerè,& ſine cauſa ageret. Secús ſi ex iuſta
cauſa procedit.ut ibi latius proſequitur.& in conſi.82.& in
conſi.83.Et nos ferrarienſes habemus de hoc ſtatutum ſub
rub.de modo & forma procedendi per inquiſitionem. ad fi.
ſtatuti.ver.Et ut calumnioſis.&c.lib.3.& de inſtigatore tra-
ctat Guido pap.in ſingu.362.ubi dicit,quòd inſtigator dici-
tur,qui parat accuſatori probationes.& ſumitur in bonam &

malam partem. vt dicit Calepinus. uide Iulium Clarum. in prac.cri.q.10.Et accuſans dicitur ſtimulus inſtigãs iudicem. ut ait Neuiza.in ſylua.lib.3.ſub num. 31. pagi.224.ubi dicit plura circa inſtigatorem.Et ibi uide, quando iudex dicatur procedere ex puro & mero ipſius officio. Et de inſtigatore tractat D.Luchi.de Curte.inter conſil.crimi. conſi.63. Et ibi videbis,quãdo incidit in Turpilianum, ſi deſiſtit ab incepto. & Cataldi.de Boncompagnis.in tracta. ſyndica.de quo meminit Marſil. in allegatis conſilijs. & tractatur per Boſſi. in prac.crimi.in titulo.de accuſatione.ſub nu. 28. & 29.& Ber. Diaz.in regu.20.& Grat.in conſil. 97.per totum. in primo. vol.vbi hoc tractatur bene.& Fely. in.c. ſignificauerunt. de excep.& Paul.de Caſt.in l.ob hæc verba.ff.de infami. & Mil leus. in prac. criminali. pagi. 53. in glo.in ver.prouiſionis. nu.6.Et pluribus modis quis dicitur inſtigator.l.1.§.incidit. ff.ad Turpillianum. & Boſſi. in practi. crimi. in titu.de præuaricatoribus,calumniatoribus & tergiuerſatoribus.ſub nu. 9.& in titu.de mandato ad homicidium. nu.61. in titulo. de inquiſitione.nu.25. & 26.vbi habetur plenè de inſtigatore. Et de iudice malè inquirente, qui debet condemnari in expenſis,ponit Marſil.in prac.crimi.in §.poſtquam num.94.pagi.18.& in §.ſupereſt.eo.lib.& Gratus.in d. conſil. 97. in 1. vol.& Marſil.in l.patre.num.18. ff.de quæſtio.& quando victus in criminalibus debeat condemnari in expenſis,tractat Marſil.ubi ſupra.Et no.quòd omnis impenſa, quæ fit pro punitione criminum,incumbit Fiſco.& iure merito. ſecundum doctores.in l.1.C.de mulie.quæ ſe proprijs ſeruis immiſcue. quia Fiſcus accipit etiam pœnas,& mulctas. vt patet in toto titulo.C.de modo mulctandi.& dicit Azo.in ſumma. C. de pœnis.& Anto.Nicell.in tracta.de cõcor.gloſſarum ſub nu. 215. in tomo. 1. Et ſi iudex abſoluat inquiſitum, tenetur in expenſis,ſi eum dolo,vel lata culpa temerè fatigauit.vt in quit Bal.in l.ſeueriter. in lectu.antiqua. C.de excuſa. tutorũ. & Anto. Nicellus. vbi ſupra.num. 47.vbi traditur etiam de

iudice,

iudice,accuſante,denunciante,& inſtigante.quando tenean tur ad expenſas?Et,quòd in cauſis criminalibus victus victori debeat condẽnari in expẽſis eſt communis opinio.de qua Michael Graſſus meminit in ſuo tracta. communium opinionum.lib.2.cap.xxij.q.1.pagi.162.

Si per ſtatutum diſponitur,ꝙ victus condemnetur in expẽſis,licet illud idem fuerit diſpoſitum à iure communi, tamẽ, vt ſtatutum non ſit fruſtratorium,& aliquid operetur, Intelligitur,etiam in caſu,in quo victus haberet iuſtam cauſam litigandi.ita dicit Bar.in l.3.§.ſi rem.ff.de lega.3.& Gome.in regu.cancella.in c.1.num.18.de conſtitu. lib. 6. vide omnino Marſil.in tracta.de fideiuſſoribus.nu.302.inter tracta. diuerſorum.Sed cõtra.tenet D.Ioſephus Ludouicus. in d.deciſione peruſina.52.vide Alberi. in qq. ad ſtatu. parte 2.q.191. num.1.fol.51.& vide omnino Michaellem Graſſum. in ſuo tracta.communium opinionum.lib.2.titulo.22.q. 5. vbi dicit.quòd quando ſtatutum dirigit uerba non in iudicem,ſed inducit quandam obligationem ipſius victi,ut uictus teneatur uictori ad expenſas, uel uictor à uicto petat expenſas, & tunc debet uictus condemnari in expenſis, tamen ſi iudex cõmiſerit conditionẽ ex ſtatuto.

Vidua.

SI ſtatutum dicat, quòd ſi uidua peccat in corpus, perdat omnia priuilegia mariti. Dic,quòd etiã perdit tutelam filiorum.ut inquit Bal.in l.his ſolis.C. de reuo. dona. & Plot. in l.ſi quando.C.unde ui.

Villa.

STATVTO cauetur. quòd de incendio, & homicidio per uim facto,uilla teneatur,ubi fuit factum. Antequam hoc ſciatur,quòd ſcilicet ſit factum ui, uel non factum,nõ poteſt procedi contra eam. quia debet prius conſtare de delicto. quod procedit,quò ad condemnationem.ut non poſſit procedi ad condemnationem.ita dicit Riminaldus.in conſ. 6.in

1.& Nouellus.in regula.241.& Iulius Clarus.in prac. crimi. q.82.ſtatu.primò.& Crauetta.in conſi.260.num 1.Poteſt tamen procedi ex fama ad inquirendum.ut no.in l.iuſtiſſimos. ff.de offi.rectoris prouinciæ.& in §.potuiſſe.ubi dicit hoc etiã Bal. & iſdem Bal.in l. 1.§. ſi tibi.ff.ad Sylla.& Crauetta.in conſi.196.ad fi.in 1.uol.& fuſius.Bal.in qq.ad ſtatuta.in uer. uilla. Et opus eſt uera probatione, nec ſufficit contumacia, uel iuramentum ſuppletorium,uel fuga, uel confeſſio in tormentis.propter, quod ſit fideiuſſio præſtita.ſecundum Alberi.in qq.ad ſtatu.parte.1.q.52.& Alex. in conſi. 47. num.2.in 6.uol.

Statutum,quòd uilla teneatur capere malefactorem. Non intelligitur de clerico malefactore.pro ut ait Barba. inter.cõſi. Alex.in conſ.104.in 4.uol.Et non ſufficit malefactorem capi per aliquem,niſi capiatur nomine uillæ. quia, ubi agitur de euitanda pœna, non ſufficit quid ſimpliciter fieri, niſi fiat ob cauſam,ex qua fieri debeat.ut optime dicit Cato Sachus. inter conſ.Calcanei.in conſil.65.col.2.de quo etiam Crauetta meminit in conſ.171.nu.16.in 1.uol.

Pone,decem homines occiderunt unum, uilla eos non cepit,& ſit ſtatutum, quòd pro homicidio pœnam centum ſtauerit, an teneatur pœna centum uilla pro quolibet homicidarum? reſpon.Bar.in l.cum ſi exhibuiſſent.ff.de publica.§. ſi plures.quòd non tenetur,niſi ad centum tantum.

Si ſtatuto cauetur, quòd uilla, aut repreſentet malefactorem,aut damnum reſarciat,Pone,quatuor fuerunt malefactores,qui unam de populationẽ,uel robariã fecerunt. uilla repreſentauit unum. Dic, quòd pro rata tenebitur, ideſt pro quarta parte ſolum minuitur condemnatio.quia hæc eſt natura obligationis de iudicio ſiſti. l. ſi ſeruum. §. plurium. ff. ſi quis cautio.& tradit Bal.in l.1.C. ſi plures una ſententia.col. 1.in fi.& in qq.ad ſtatu.Et eſt æquũ ſtatutum hoc, ꝙ villa teneat̃ cuſtodire territoriũ, ne ibi fiãt populationes,latrocinia, uel robariæ.& ſi nõ cuſtodit,ꝙ teneatur emendare damnũ.ut

inquit

inquit Bal.in l. ſi quis non dicam rapere.ſub nu.17.C.de epi ſco.& cleri.per.l.ne quid.§.facinora.de incendio,ruina, nau ſragio.

Stante ſtatuto, quòd uilla teneatur pro homicidio clande ſtino.Non habet locum,ſi ſuſpenſus fuit homo.quia tunc nō dicitur homicidium, ex quo non dicitur occiſus.ſed fune ſuf focatus.vt inquit Carre. in prac. cri. vbi de homicidio agit. col.1.

Si ex forma ſtatuti uenit condemnanda villa ob maleficium,& delinquentem per eam non captū, Non poſſunt con demnari ob id abſentes,& infirmi.vt inquit Petr. Antibo. in tracta.demuneribus .ſub num.44.in §.1.& vide Bal.in conſi. 203.in 1.vol.Diſpoſitio pœnalis contra ciuitatem,uel ciues, non complectitur villas.vt ait Grammati.in conſi.48.

Si dicit ſtatutum. quòd quando uiolentia committitur in diſtrictu alicuius villæ,villa emendet.Non defertur hoc caſu iuramentum.vt dicit Bal.in l.1.C. ſi per vim, vel alio modo.& Milleus.in prac.cri.& Plotus. in d.l.ſi quando. Conſuetudo vtitur, quòd quando ſcitur quis damnum dederit, & eſt ſoluendo , villa non teneatur de damno dato. Secùs,ſi ignoratur quis damnum dederit,uel ſcitur, ſed non eſt ſoluendo,& potuit villa ipſum prohibere,& non prohibuit, Tunc enim villa tenetur. Et ita per Tuſciam ſeruatur. vt ait Angelus in auth.ut nulli iudicum.§.quoniam uero.ſub nu.3. uide Moder.in tracta.de iure & æquitate.in titulo.14. in tomo.17.& Claudium Battandier.in regula criminali.102. & ſuper.diximus in uer.de damnis.&c.

Vindicta.

DICIT ſtatutum licere offenſo aſſumere uindictam de offenſione. An poterit uindicta ſumi per interpoſitā perſonam? reſp.Bal.in c.1.§.iniuria. de pace iura. firman. quòd non.Et ualet hoc ſtatutum. ſecundum Paul.de Caſt.in l.refectionis.ff.communia prædiorum.Et licet congregare amicos,

cos, qui nec punientur. vt dicit glo. in l. cum fundus. ff. de vi & vi arma. & fuſius tract. Alber. in dictione vindicta. & Firma. in ver. vindicta. & Rui. in conſil. 1. in. 5. volum. & Bal. in qq. ad ſtatu. ver. vindicta. Limita tamen hoc, vt per Fely. in c. quæ in eccleſiarum, num. 12. de conſtit. An quilibet de progenie offenſi, poterit vindictam facere? reſpon. Bal. in conſ. 173. num. 3. in 3. parte. & iſdem Bal. in c. fi. col. 2. de iura calum. de quo etiam meminit Marſil. in l. 1. C. de raptu uirgi. num. 10. & Feder. de Sen. in tract. de legum interpretatione. parte ultima. & Tiraquellus in tract. de utroq; retract. §. 26. in glo. 1. ſub num. 69. ubi dicit, quòd licet alicui uindicta ſit permiſſa, non licet amicos conuocare ad id, quia eſt contra rationem. Vide Bal. in conſi. 173. in 3. uol. per totum. ubi plura adducit ad ſtatu. de uindicta. Et ibi ponit, quid ſit uindicta. Et quando quis mandat fieri uindicatam, in dubio intelligitur de uindicta iuſtitiæ. ut inquit glo. in l. 1. C. de ijs, quibus ut indignis. Licet ſecundum Pau. de Caſt. ibi, in hoc debet attendi qualitas perſonarum. Vide Franc. Mar. in deciſ. Parlam. Delphi. q. 250. lib. 2.

Vinum.

STATVTVM prohibens portare uinum extra territorium, uerificatur in portante etiam unam phialam, uel cantharum uino plenum guſtus cauſa. ut habetur in l. 1. ubi Bal. C. quæ res exportari non poſſunt. & tradit Alexã. in appoſtill. ad Bar. in l. quæſitum. §. illud. ff. de lega. 3. Sed contra tenet Iaſ. in l. ultima. ff. de iuriſ. omn. iudic. de cuius rei ueritate, uide per Tiraquellum in tracta. de iudicio in rebus exiguis. in caſu 32. pag. 53. Idem & in aceto eſt dicẽdum. ut inquit Bal. in qq. ad ſtatu. in uer. uinum.

Et nota, quòd non dicitur fraudare uectigal uini, qui uendit acetum, uel lorã, quæ etiam uina ſecundaria, uel aquaticia (uulgò) dicuntur. l. ſi quis uinũ. ff. de uino tritico & oleo legato. & tenet Firma. in tracta. de gabellis. ad fin. num. 29.

Stante

Stante ſtatuto, quòd quis non poſſit uendere uinum ad minutum, ſub certa pœna, prout extat in ciuitate Tergeſti. Pone, quidam emit unam ſalmam, uel, ut ibi dicitur, urnam uini, uel unum barile, & dictum uinum accepit cum diuerſis phialis (uulgo) fiaſchis, & uaſis diuerſarum menſurarum. An uenditor incidat in pœnam ſtatuti? reſpond. Bar. quòd non. in conſi. 12. in 2. uol. de tali ſtatuto Tergeſtino meminit Bal. in conſi. 197. in 2. uol. ſuper quo ſtatuto fecit illud conſilium. & in conſ. 198. eo. uol. incip. ſtatutum ciuitatis Tergeſti, & in conſi. 235. in 2. parte. incip. ſtatuto Tergeſti. cum quo conſuluit Zabarella, in conſi. incip. quod maritus, & conſuluit Anchara. in conſi. 248. incip. ſuper uino ſequeſtrato. & Anchar. in conſi. 102. & Caſſan. in conſuetu. Burgun. in §. 2. in glo. ſuper textu. Femmæ mariee. ſub num. 3.

Violentia.

STANTE ſtatuto, quòd poſſit inquiri de uiolentijs, Non poterit inquiri de raptu uirginum nuptæ, uel uiduæ. ut ait Bal. in conſi. 171. in 4. uol. de uiolentia. uide Anto. Gomez. in tract. de delictis. in titulo de uiolentia. Tomo 3. fol. 378.

Dicit ſtatutum. ſi quis acceſſerit uiolenter ad eccleſiam, puniatur in mille, quidam armata manu iuerunt uſq; ad medium iter, uel ultra, tamen non intrauerūt fines eccleſiæ, an puniantur ſtatuto? reſpon. Bal. ꝙ non. quia delictum non eſt conſumatum. l. ſiu e. ff. qui ſatiſda. cog.

Et dic, quòd uiolentia præciſa eſt, quãdo ligatis manibus. & pedibus. quis deductus eſſet ad aliquem locum. puta ad baptiſma. Compulſus uerò per uim conditionatam, quando (puta, iudeus) maior infante, eſſet inuitis parentibus ad badtiſmū deductus. prout Afflict. in deciſ. Neapol. 151. ſub nu. 10. unde mulier, quę allegat ſe fuiſſe per uim cognitam, debet facere fidem de uiolentia abſoluta, ut quia ligatis manibus, & pedibus, eſt cognita, quia alias de facili ei non crederetur. ita dicunt. Ioan. Andr. & Hoſtien. in c. continebatur.

ext.

ext.de deſponſa.impub. ubi iſdem Io. Andr. recitat de quodam iudice, qui muliere dicente ſe oppreſſam, condemnauit accuſatorem in decem libras,quas mulieri dari iuſſit,permittens, ut poſt modũ condemnatus tolleret mulieri, ſi poſſet,cum à ſua præſentia receſſiſſent. ſed cõdemnatus non potuit, quia mulier ſe, & pecuniam defendit. Sic præſumpſit iudex mulierem prius non fuiſſe oppreſſam, ac compreſſam peruim. unde fecit illi reſtituere illa decem per mulierem. Facit pro illo. l.ſi qui. C.de adulte.& c. 2. de purga. cano. & c.afferte.de præſum. & Brunel. in tracta. de ſponſa. & matri.concluſione 18.ſub nu.10.Et eſt differentia inter uim,uiolentiam,& actum ui,ſeù uiolenter factum. ut inquit Paul.de Caſtro.in conſi.27.in 1.vol. Et uerbũ auferre habet duplex ſignificatum,cum uiolentia,& ſine. ſecundum Ang.in l.poſt quam.col.2.ff.de peti. hære. vbi dicit, quòd ſi teſtes deponant, quòd uiderunt auferre de manibus accuſantis,non probant neceſſariò & concluſiuè.quia deberent dicere violenter abſtulit.& no.quòd omnes coitus per uim commiſſi grauius puniantur.ut dicit Iulius Clar.in prac.crim. in §.fornicatio.uerſ.omnes autẽ. Et de iure municipali ius turbatiua nõ attenditur,niſi dolus interuenerit.prout docet Bar.in l.1.§.1. ff.ſi quis teſta.liber. vbi vult, quòd ſi huiuſmodi ſtatutum loquitur in perſonam,requiratur dolus, adeò, quòd ſuccumbere debet accuſans aliquem de turbata poſſeſſione,niſi dolum probet.Cuius theoricam ſeruant Aſſeſſores.ut ait Corne.in conſi.*33*.incip.viſa.lib.4.& uerbum ius latè ſumptum, uerificatur, quoties quis propria authoritate illicitè ſibi ius dicit, uel occupat propria authoritate rem ad alium ſpectantem. ut probatur. in l.extat.ff.quod metus cauſa. & habetur in l. creditores.ff.de ui & ui arma.& ita ius, & uiolentia in ſtatutis eſt accipienda.ſecundum Corne.in conſi.*33*.in 4.& Iaſ.in §.ex maleficijs.inſti.de actio.

Si ſtatutum dicat, quòd ſi quis uoluerit aliquam uiolenter corrumpere, puniatur pœna mortis. Intelligitur de eo,

qui

qui actualiter corruperit voluntariè, quo ad ſe,ſed uiolenter,quo ad corruptam.quia propter ſolum viſum, ſiuè uolun tatem,ſine actu,non incideret in ſta tutum. Arg.l.1.§.fi. ff.qđ quiſq; iur. & tenet Paul. de Caſt. in l.ſi conſtiterit. ff.fini.regun.& Boſſi.in prac.crim.in titulo. de pluribus violentijs. & Caſſaneus.in conſi.40.per totum. vide ſupra in uer. raptor. vbi de hoc tractauimus.

Vir:

STATVTVM, ꝙ liceat viro vxorem deprehenſam in adulterio occidere, Habet locum,ſi depræhenderit eā in camera,in actibus veneres. prout inquit Bar.in l.quod ait. nu. 1.ff.de adulte.

Vno ictu:

STATVTVM dicit.ſi quis percuſſerit aliquem,priuetur manu. Quidā vno ictu duos percuſſit,quomodo punietur?reſpon.vt dicit Lucas de Penna.in l.nemo. C. de curſu publico.lib.xij.

Vnus pro alio.

STATVTA, quæ volunt, ꝙ vnus teneatur pro delicto alterius,ſunt odioſa.vt ait Menochius in conſi.99.nu. 119. cū ſeq.vbi circa hoc dicit plura.vide Chachera. in decíſ. pedemo.89.nu.5.& ſeq.& Iul.Clar.in prac.crim.q.86. per totum. & Bar.inter conſilia cri.in conſilio.7.& Ana.in conſi. 72. & ibi Bologni.

Vulnus.

SI ſtatutum vult,quòd vulnus exprimatur in libello. Dic, ꝙ ſufficit ſi dicatur,quòd percuſſit cum gladio ferreo, cū ſanguinis effuſione,nō adiecto,quod fecerit vulnus.Nam illius,quod ipſa natura manifeſtum eſt, ſatis uidetur facta expreſſio. quod intellige,niſi percuſſio eſſet facta in naſo. vt inquit Maria.in c.2.col.17. de libelli obla. Item, niſi ſtatutū requireret vulneris expreſſionem ex forma, per ipſum tradita,quæ cenſetur ſubſtantialis.per ea,quæ habentur.in c.1. de

baptiſmo.quia tunc vulnus exprimi debet.De vulnere. vide Bal.in qq.ad ſtatu.ver.vulnus.& Boſſium . in prac. crimi . & Afflic.ſuper cōſtitu.regni.lib.1.in titu.de percuſſione . & Firma.in ver.vulnus.& Iulium Clarum.in prac.crimi.§.fi.q.84. per totum.vbi pleniſſimè.& Placam in epito. delic. cap. 13. Quid ſi plures ſint vulnerantes.tractat Menochius. in tracta. de arbi.iudi.in caſu.362.Si quis vulnerauit aliquem mortiferè, non debet mori ex ſtatuto,ſi vulneratus non ſit mortuus. vt inquit Bar.in l.damni infecti.§.Sabini.col.2. ff.de damno infecto.& Bal.in c.1.§.iniuria. in vlt.col.de pace iura. firmā. & in c.1.quibus mo.feu.amittatur.& iſdem Bal.in qq.ad ſtatuta.ver.animus.& ver.effectus.& Bar.in l.1.§.diuus.ff.ad.l. Cornel.de ſicca.& Alex.in conſ.15.in 1.vol.& Ghiſius .inter conſi.crimi.in conſi.158.vbi etiam inquiſitus ſuper vulnere, ſi vulneratus moritur, non poteſt puniri de morte.& hæc eſt communis opinio . ut ait Alba. in conſi. 30.per totūm.& in conſi.90.ubi ponit, quando poſſit ferri ſententia contra mortuum in cauſa criminali.pro pœna pecuniaria.& ibi ponit formam ſententiæ in hoc caſu.& uide etiam omnino Crottum. in conſi.132.per totum.Et omnis, qui mortiferè uulneratus eſt,nō moritur.l.1.§.vlt.ff.ad Syllania . plura Tiraquellus tradit ad hoc in tracta.de utroq; retrac.in §.15.in glo.2.nu. 12. & plura de uulneribus, uulnerantibus, & uulneratis tradit Claudius Battandier.in regu. crimi. regula. 105.cum pluribus ſequentibus . Et aliquando ſi quis uulnerauit aliquem, ex quo ſucceſſit mors, non uenit puniendus pœna mortis ſi in colluctatione à conſuetudine probata hoc fecit, ut ponit Anchara.in cōſ.283.per totū.& Pariſi.in cōſ.167.per totum. in 4.uol.An uulneratus confitēs,ſe fuiſſe uulneratū à tali, faciat indicium ad torturam?reſpon.Rolan.à Valle in conſ.37. per.totum.in 3.uol.q̄ nō.Niſi probaretur inimicitia, uel aliā. ut ibi per eum pulcherrimè.

Statutum dicit.ſi quis uulnerauit aliquem in re ſua, amputetur ei manus . Pone, quidam fuit uulneratus in fouea . ſeu foſſa.An dicatur uulneratus in re ſua?reſpon. Bal.in l.riparū. ff.de

ff.de rerum diuiſione. ꝙ non. quia iſta foſſa non dicitur ple- nè ſua.& de per ſe cōſiderata,non poteſt æſtimari, nec uendi cari.unde acceſſiones concretæ, non poſſunt ſeparari à pro- prijs ſubiectis.l. quemadmodum. C.de agrico.& cēſitis.Nā cui nō adaptatur ſermo,ēt nō adaptatur diſpō contenta in ip ſo ſermone,quantūcunq; uerba ſint latiſſima.& ideo dicitur, quòd non poteſt fieri prædicamentum de Chymera. l.ſi ſti- puler.ff.de uerbo.obliga.Cum.n.tollimns ſubiectum, neceſ ſariò tollimus prædicatum.l.ſi Meuia mater mea.ff. de hære. inſti.& tenet Iacobinus.de.S.Georgio.in uer.de adherenti- bus. ſub nu.6.in inueſtitura feudorum.Et ſciſſio cutis, & tu- mefactio uulnus dicitur.l.ſi ſeruus.§.rupiſſe. ubi ſic declarat Floria.ff.ad.l.aquil.& Cępolla.in cōſ.40.nu. 4. Et licet aliàs uulneratus præſumat̄ mortuus ex uulnere. Hoc intelligitur, niſi ex mala & inordinata uita aliud eſſet præſumendum.pro ut dicit Saly.in l.1.C.de emēda.ſeruo.& Arno.in ſoliloquio. 39.ubi dicit, quòd qui uiſus eſt ire per triduum uulneratus, ſi poſt moriatur,non cenſetur mortuus ex illo uulnere. uide Blanchum.in prac.crimi.& Riminal.in conſi.271.in 2.per to tum.nu.2.ubi dicit,quòd ueriſſima eſt opinio,ꝙ poſt quadra ginta dies ſi moriatur uulneratus,non dicatur ex uulnere im mediatè mortuus,ſed præſumatur mortuus, uel ex negligen tia ſui,uel medici, quando uulnus fuit mortale. uide omni- no Claudium.in regu.crimi.157.ubi ponit quid habet agere iudex antequam proferat ſententiam ſuper uulneribus. & alia notatu digna. & quando medicis ſit credendum ſuper uulneribus.uide Iulium Clarum.in §.homicidium. uer. ſed quid ſi reus.& in repertorio ſuo.uer.ſtatutum. & uer. uulne- rans. Et ſtādum eſt in hoc iudicio medicorum. ut inquit Vil lemata.in l.diuus.col.fi.ff.de ſiccarijs.& Mille.in prac.crim. nu.24.pagi.13.vbi dicit & de uiſo, & reperto. & Nouellus. ubi de uiſo,& reperto agit.& Iul.Clar.in d.§.homicidiū.uer. ſcias autem.Et medicorum dicto etiam ſtandum eſt ſuper ex penſis pro medicamentis,& curatione vulnerum, & percuſ- ſione, & ſi plures non reperiantur. ſtatur dicto vnius. pro-

ut ait Milleus.vbi ſupra.& Afflic.in deciſ.Neapoli.1.ſub nu. 3.& Signorolus.in cōſ.153.& 155.vbi eſt conſilium pro amico.& Blācus.in ſua pra ćti.& Tiraquellus.in tracta.de pœnis tēperandis.& Criminaliſtæ ubiq;. Pone, quidā itaq; egit de uulnere, & reus fuit abſolutus, modò vult agere de occiſo. an poterit? reſp.Alberi.in qq.ad ſtatu.in q.57.par.2.ꝙ non. q̃a obſtat exceptio rei iudicatę,& ſi ageret de occiſo,reiteraret primā.q.de uulnere. uide eūdē.in q. 53.in 2.par. Pone, fuit quidā mortiferè uulneratus,Poteſtas uult procedere cōtra reū de morte, an poſſit? reſp. Alberi. in qq.ad ſtatu.in q. 53.in parte.2.ꝙ Poteſtas debet conſiderare animū uulnerātis,qui deprehēditur ex uulnere, & ſi inde percipiatur ipſum uoluiſſe homicidium facere, poterit punire. & ita tenet Cępolla.in cautela.5.

Si ſtatutū dicit,ꝙ pro uulnere quis cōdēnetur in cētū.quæ ſi nō ſoluerit intra mēſem,manus ei amputetur.Pone,aliquis fuit cōdēnatus,& appellauit elapſo menſe. & ſententia fuit cōfirmata,modò uult ſtatim cētū ſoluere,ne manus illi amputetur. An poterit? reſp.Bal.in qq. ad ſtatu.in uer. appellares,& diſtinguit,ut poteris, uidere ꝑ eū.Sed Corne. contrariū dicit in cōſ.80.3.uol.Et qñ quis eſt mortiferè uulneratus, fingit̄ ſtatim mortuus.l.ita uulneratus.ubi Bar.ff.ad.l.Aquil. & Bar.in l.damni.§.Sabini. ff. de damno infec. & ibi Ange. Imola & cęteri.ac Alex.in l.ratione.§.ſocius.ff.ad.l.Falci.Et quando quis dicatur mortuus ex uulnere, aliterquam per ſupradictos.ponit Corneus.in cōſ.274.in 1.uol.Et quādo quis dicatur feciſſe ad ſui neceſſariam defenſionem, Nouellus.in tracta.ad defenſam.& Cicero,pro Milone.& Corne.in conſ. 273.col.3.& in conſi.283.& Boeri.in deciſ.223.ubi plenè de hoc tractatur.& de vulnere mor tali uide ibidem.

Si ſtatutum dicit. Si quis vulnerauerit aliquem in domo percuſſi, amputetur illi manus. Dic, quòd ſi domus eſſet cōmunis cum percuſſore, manus non debet amputari. argum. l.ſed milites.§.coęqualitas.ff.de excuſa.tut. ſi autem non eſſet communis vulneranti, & vulnerato, Et nunc amputaretur ma-

tur manus. Nam propriũ dicitur illud, quod ſecundum quid dicitur. l. ſerui electione. §. cum fundus. ff. de leg. 1. & declarat Bald. in l. 1. & ſeq. C. qui teſtamen. facere poſſunt.

Statutum dicit, quòd uulneranti in platea manus ampute tur. & aliud ſtatutum, quòd occidens forenſem extra plateam, puniatur in centum, ut eſt Peruſij. quidam in platea cæpit uulnerare forenſem, & cum fugeret, inſequutus eſt eum, etiam extra plateam, & interfecit, An punietur manus pœna? reſpon. Paul. de Caſt. in l. quicunq;. C. de ſeruis fugiti. ꝙ ſic. Si quis fuerit tantum vulneratus, & ex vulnere ſequatur deformitas membri, Ipſe uulneratus, pro tali deformitate, non poteſt agere ad aliquod damnum, aut intereſſe, ſeu æſtimationem, quia liber homo non recipit æſtimationem. l. liber homo. ff. ad l. Aquil. & dicit Crauetta. in conſi. 119. ſub num. 5. licet agere poſſit pro medicinis, & curatione, & ratione amiſſarum operarum, ſi erat ſolitus operari.

Statutum vult, quòd in decem puniatur vulnerans aliquē in eccleſia, An puniatur uulnerans iuxta eccleſiam? reſponde, ut dicit Guido de Suza. in l. fi. C. de ijs, qui ad eccle. confu. ſuper ver. finibus. ubi tenet, quòd ſic, per illum tex. & per l. prædiis. ff. de lega. 3. & per l. 2. ff. de uer. ſignific. & l. Seie. §. Tyrannę. ff. de fundo inſtructo.

An uulnerans ſe ipſum puniatur pœna pecuniaria ex ſtatuto? reſponde, ut per apoſtillantes ad Specula. in titulo de pœnis. litera c. ubi concludunt, quod non. & quòd hoc cōmuniter ſeruatur. per l. ſi quis ex metallo. §. fi. ff. de pœnis, & l. omne delictum. §. qui ſe uulnerauit. ff. de re militari. Diſtinguunt tamen, quia aut illud proceſſit ex cauſa morbi, uel luctus, uel impatiētia doloris furoriſuè. l. 1. ff. de bonis eorum, qui ſibi mòr. conſci. & Tiraquellus in tract. de pœnis temperandis, uel minuendis. & Catald. in tracta. ſyndica. ſub num. 96. & Couarru. in tract. uariarum lectio. lib. 1. cap. iſto. & lib. 2. cap. 10. & Dec. in l. 2. C. qui teſta. face. poſſunt. & Valla in elegantiarum. lib. 4. cap. 86. & Criminaliſtę in locis ſuis.

Statutum de uulnere, non habet locum in modica ſciſſura, ſeu

ra, ſeu ſgrafignatura, uel excorticatione. ut tenet Bal. in l. ſi C. de ędili actio. & Ange. in l. ſi pignore. §. ſi furen. ff. de furtis. & in l. extat. ff. quod met. cã. & Bal. in c. cũ adeò. de reſcri. & Ludo. in l. 1. §. fi. ff. ad Syllan. & Bal. & Imol. in l. ſenatus. §. Marcellus. ff. de leg. 1. Et uulnus modicũ nullũ habet in ſe delictũ. vt dicit Bal. in d. l. fi. & ẽ tex. in c. pro illorũ. in fi. de ſentẽtia excom. Panor. in c. propoſuiſti de conſecra. eccle. Tiraq. in trac. de rebus exiguis. & l. 1. §. ſciendum. ff. de ædili. edic. & doctores in §. gallinarum, & in addi. ad reperto. Abb. in uer. modicis. & Corſetus, in tract. de minimis. Sed uidetur cõtrarium ſentire Franc. de Curte. in tract. de ſequeſtris, in 6. q. l. ſcaſam. ff. de euictio. ubi appellatione nauis, ſcaſa continetur, quæ eſt parua nauicula. & aliter Bal. in l. 1. §. ſed ſi exercitore. ff. nautæ caupo. & ſtab. ubi ſtante ſtatuto, quòd domum comburens puniatur pœna mortis comprehendit comburẽtem domumculam. ſed uide Ang. de Are. in tract. maleſi. in uer. incendiario. & vide Catald. ubi ſupra. nu. 87. & Odoſ. in trac. de percuſſione. & Bar. in trac. de percuſſione. & Boſſi. in prac. maleſi. Et de percuſſione tractat Marſil. in prac. cri. §. & quia. & Bal. in qq. ad ſtatu. in uer. percutere. num. 7. & Bar. in cõſi. 109. & Iodocus. in prac. cri. in titulo. de inſpectione occiſi. cap. 75. pagi. 170. & Cotta. in tracta. rerum memora. in uer. domus. & Criminaliſtæ in locis ſuis. & Paſcthus in cõſil. ſuis.

Vxor rebellis.

STATVTVM vetans vxores rebellium ſtare poſſe in ciuitate, Intelligitur, quamdiu mariti earum viuunt. ita declarat Bal. in l. in omni. ff. de adoptio. Laus Deo. Hactenus uerſati ſumus circa criminales quæſtiones ad ſtatuta. Reliquũ eſt. ut cum Iudith. dicã. Orate pro me lectores humaniſſimi, vt firmum faciat cunctipotens conſilium meum in his, quæ ſcripſi. Saluo iure addendi, & corrigendi. &c.

FINIS.

INDEX RERVM RVBRICARVM.

A.
ABoliti o 3
Abducens 3
Abortus 4
Abradens ſtatutum 4
Abſens 5
Abſoluere 6
Abſurdum 6
Abuſio 6
Accuſatio 6
Actio 10
Adherentes 10
Additio 11
Admenatio 11
Adulterium 11
Affectus 12
Aggreſſor 13
Agnatus 13
Alapa 13
Alienans 13
Allegare 14
Alterius 14
Animal 14
Appellatio 14
Arbitrio iudicis 15
Arg. a contr. ſenſu 15
Armis 16
Aſſaſſinus 18
Aſſectator 18
Aſſeſſor 18
Aſſocians 18
Aucta pœna 19
Audeat 19
Audientia 19
Auferens de manu 19
Auxiliator 19

B.
BAnniti 20
Barba 31
Barattaria 31
Baſtardi 33
Blaſphemus 33
Bona publicari 34

C.
CAptus 35
Capitula plura 35
Carcer 35
Caro 36
Caſtato ſtatuto 36
Cauſa criminalis 37
Cœcus 37
Cæſſio 37
Catus 37
Cicatrix 37
Citatio 38
Cita 38
Ciuis 38
Clauſula 38
Clericus primæ Tonſu-
ræ 39
Cognoſcere 39
Cognoſcere i. vitiare 39
Coherens 41
Coitus punibilis 41
Collecta 41
Committo 41
Cõis uſus loquendi 41
Communitas 41
Comparere 41
Cõnatus 42
Concordia 42
Cõndemnatus 42
Conducere 43
Confeſſus 43
Confines 45
Confirmatio ſtatutorũ.
46
Confiſcatio 46
Congregatio 46
Coniunctio &c. 47
Conſilium 47
Conſcientia 47
Contractus appellatio-
ne 47
Contradictio 47
Contrafacere 47
Contumax 48
Conſuetudo 51
Conuictus 51
Copia indiciorum 51
Correctorium 51
Cremandus reus 51
Correlatiua 51
Cuſtos 51

D.
DAmnum datum 52
Damna & incendia
clam data 58
Debilitatio membri 60
Declinare 60
Defenſio 61
Delictum grauius 61
Delinquens 62
Denunciatio 62
Deprehendere 64
Deprædari 64
Derobatus 64
Deſtructio Domus 64
Deturpatum membrum
64
Deuaſtare 64
Dictio penitus 64
Dictio quouis, uel qua-
nis 64
Dictio periudè 65
Dies feriati in hono-
rem Dei 65
Diffamare 65
Diffidare 65
Dilacerante 65
Directo 65
Diruere 66
Diſſigilans 66
Diſtrictus 66
Dolus 66
Dominus pro ſeruo 67
Dormiens 67
Dephenſa ĩ adulterio 67
Durum ſtatutum 67

E.
EBrius 68
Effectus 68
Electio pœnæ 68
Emere 68
Equiparatio 69
Aeſtimatio 69
Aeſtimum 69
Exceptio 69
Exceſſus 71
Executione 71
Exfortium 71
Ex officio 71
Exportante 71
Expulſus. 72
Extenſio 72
Extrahere 72
Extrahi de domo 73
Extra territorium 73
Euentus 74

F.
FAcientes 74
Facto 74
Falſitate 74
Fama 76
Familia 78
Fauor 78
Fœneratores 78
Fideiuſſio 78
Filius 81
Fiuis 82
Forenſes 82
Forma ſtatuti 81
Frate 83
Frumentum 83
Fugitiuus 84
Furtum 84

G.
GAbella 89
Gloſſatio 88

H.
Hæreſis 89
Homicidium 89
Haſta fermata 96

IGnis 95
Ignorans 95
Improperans 96
Inceſtus 96
Incides arbores 96
Incluſio animalium 96
Indicia 96
Iniuriæ 96
Inquiſitio 100
Inſultus 106
Ipſo iure 107
Interpretatio 108
Intra 109
Intromiſſio 109
Inuaſor 109
Inuentus 109
Ire 110
Intrans 110
Iudeus 111
Iudex 111
Iuramentum 113
Iuſſus 115
Iuſtitia 116

L.
LAna 116
Lancea 116
Lata culpa 116
Latro 116
Latrunculator 116
Leges 116
Legitima 116
Leuare manum 117
Literę patentes 117
Locus certus 117
Lodia 117
Ludus 117

M.
MAgnates 118
Maledictio 118
Maleficia inter con
iunctos 118
Mandans 119
Manus 120
Maſculus 120
Matrimonium 120
Membrum 121
Mens ſtatuti 122
Menſura 122
Meretrix 123
Minor 124
Minoris cõditionis 125
Mitius 125
Moleſtare 123

Mo.

INDEX.

Moneta 125
Morari in vrbe 126
Morbus 126
Mora 126
Mortuus 126
Multitudo 126
Mutilus 127

N.

NAuis 127
Nec ultra 127
Negans 127
Nepos 127
Nigrum ſtatuti 127
Nobilis 127
Nomen 127
Non obſtante 128
Notarius 128
Nocte euntes ſine lumine 128
Nox 129

O.

OBlatio 131
Obligare pro alio ad mortem 131
Obſeruantia ſtatutorum 132
Occiſor 132
Oculus 133
Odioſum ſtatutum 133
Offenſio 133
Officium 135
Opem præſtans 136
Optio 135
Originarius 136

P.

PArticeps criminis 136
Paſſus, uel pes 136
Pater 136
Pax 137
Pecunia 139
Pœna 139
Percuſſio 149
Perfectum 151
Periurus 151
Perſeuerante 151
Perſona 152
Perſonaliter 152
Platea 152
Porticus 152
Porrigẽs poſitiones criminoſas 152
Poſſeſſio 153
Poteſtas 153
Præceptum 155
Præciſum 155
Præmium 155
Præſcriptio 156
Preſtans auxilium 156
Præſupponens 156
Princeps 156
Principium 156
Priores 156
Producens teſtes 156
Proditor 156
Prooemium 157
Prohibitum 158
Promiſſio 158
Propoſita 158
Prouocatus 158
Publicari 159
Procurator 159

Q.

QValitas 159

R.

RAptus 161
Ratio 162
Rebelles 162
Rector 163
Receptator bannitorum 163
Recipiens 164
Recurſus 164
Reus perſonaliter 165
Redemptio 165
Reformatio 165
Regula 166
Relatio 167
Relaxandus 167
Remiſſio 167
Repreſaliæ 168
Repreſentatiua perſona 168
Reſponſio ſimplex 168
Reſtitutio 168
Reſtrictio 169
Rixa 169
Robaria 169
Rubrica 170
Rumor 170

S.

SAcrilegium 170
Sagitans 170
Sal 170
Saltuarius 171
Saluo conductu 172
Sanguis 172
Satiſdatio 173
Scienter 173
Scholaris 173
Secta 173
Securitas præſtãda. &c. 174
Sedere 179
Sententia 179
Sæpius 180
Syndicare 180
Sodomia 181
Similib. ad ſimilia 185
Simplum 185
Solemnitas 185
Soluens iuſto metu 185
Statutum 185

T.

TEmpus 192
Terminus 192
Tractatus 193
Trahi 193
Tranſgreſſor 193
Tranſitus 193
Territorium 194
Teſtis ruſticus 194
Tortura 195
Tumefactio 196
Turbare 196

V

VAgabundus 197
Variare 198
Velo leuato 198
Venditor 198
Venenum 199
Verberans 201
Verbum 201
Veſtis 204
Via publica 204
Vicini 204
Victus uictori condemnetur in expenſis 204
Vidua 206
Villa 206
Vindicta 207
Vinum 207
Violentia 207
Vir 208
Vno ictu 209
Vnus pro alio 209
Vulnus 209
Vxor rebellis 210

REGISTRVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp
Qq Rr Ss Tt Vv Xx Yy Zz, Aaa Bbb Ccc Ddd
Eee Fff Ggg.

Omnes ſunt duerniones.

Certo Come fol. 157. fol 171.
Disdicevole fol. 6
Arbitrio del Judice fol. 15.
Ardissa fol. 19.
Biasseme fol. 33.
Carcere fol. 33 Secoda fol. 195.
Cieco fol 37. [illegible] fol 159
Publico [illegible]
[illegible] fol 40
Condennato fol. 42.
Accusatore fol. 62
quel [illegible] fol
Comesse fol. 63.
[illegible] fol
Dona fol. 139.
[illegible] fol. 71.
[illegible] fol 72 fol. 105
De facto fol. 74. fol. 107.
[illegible] fol 99
[illegible] fol [illegible]
[illegible] fol 137
facientes fol 107 fol 74
Dichiarando fol. 109
Judice fol. 112.
lege fol 116.
Malefitio fol 119.
Se alcuno fol 120 fol 203
[illegible] fol 120
Da osservarsi fol 132.